This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

WIDENER LIBRARY
HX KCHD Q

Ls 32.20 Corridor
II

HARVARD UNIVERSITY.

LIBRARY OF THE

Classical Department,

HARVARD HALL.

10 March, 1891

CAII SILII ITALICI
PVNICORVM
LIBRI SEPTEMDECIM

VARIETATE LECTIONIS

ET

COMMENTARIO PERPETVO

ILLVSTRAVIT

IO. CHR. THEOPH. ERNESTI

PROF. LIPSIENS.

ACCEDIT INDEX VBERRIMVS

VOLVMEN II

LIPSIAE
IN LIBRARIA WEIDMANNIA
MDCCXCII

Ls 32.20

1891. Mar. 10.
HARVARD UNIVERSITY,
Classical Department.

SVPPLEMENTVM DISQVISITIONIS DE CARMINE SILIANO.

Non poteſt praefationis, quam poſteriori huic volumini addimus, aptior aut utilior deſtinatio eſſe, hac, ut, ſi quae ab iis, qui ſuperiora iudicarunt, non ſatis percepta fuerint, aut minus ad mentem noſtram accommodate iudicata, ea ulterius explicemus, et ſententiae noſtrae veluti terminos monſtremus, ultra quos non optamus quemquam in iudicando evagari. Ac profecto memini, cum diſquiſitionem de carmine Siliano ſcripſiſſem, animum meum non obſcuro aliquo metu affici, ne forte nonnulli in illis offendant vel haereant, quae ibi de ἐπιδείξει Silii poetica dixeram. Quemadmodum enim vel diligentiſſimo accidere ſolet, ut ſententiae, quam animo concepit, demonſtratio, ex illius quadam novitate, et veluti cruditate, aliquid vel obſcuritatis vel difficultatis trahat; ita vel acutiſſimo iudici, forte ideo quod acutus eſſe vult, et ſe acutum ſentit, evenit ſaepenumero, ut his, quae alter nove et dubitanter et verecunde dixit, aliquid admiſceat vel ſubiiciat de ſuis, quod *illius* alterius ſententiam mutet, et veluti ultra poſitam metam exturbet. Quid igitur? Nempe ſententia illa mea, qua carmen Silianum dicebam eſſe ἐπίδειξιν, ſeu tranſlato ex rhetorica conſuetudine nomine, exercitationem poeticam, ita eſt accepta et explicata a doctiſſimis iudicibus nonnullis, ut partim viderer illo nomine omnem carminis characterem ſignificaſſe, partim cogi-

taſſe de exercitatione ſcholaſtica quadam, quae et chria appellari ſolet. Dolebam, cum haec legerem, me non fuiſſe adeo vatem aut ſagacem, ut augurarer, eo trahi ab aliquo ſententiam poſſe. Sed iam ut dolorem illum meum aliquo ſaltem modo conſoler, nihil mihi reliquum eſt, niſi ut, quomodo orta apud animum meum illa ſententia ſit, quibus cauſis nitatur, et quem illi ſenſum tribui velim, unice et preſſe declarem.

Omnis de carmine Siliano diſquiſitio, priori volumini praemiſſa, neutiquam eo conſilio a me ſcripta erat, ut, carmen illud epicum eſſet, nec ne, diſceptarem, aut inquirerem. Eſt enim hoc poeſeos genus ita vel manifeſtum ſignis ſuis, vel terminis definitum, ut in carmine Siliano facile poſſet agnoſci. Inutilis autem opera videbatur, poſt praeceptorum atque exemplorum illius generis tantam varietatem ita omnes carminis noſtri veluti angulos excutiendi, ut quid illis ſimile aut diſſimile ſit, accurate cognoſceremus et ponderaremus. Quamobrem, quae ibi de hac quaeſtione attigimus, eo tantum valebant, ut iudicaretur et refutaretur recentiorum quorundam, inprimis Francogallorum, moleſta cupiditas, qui dum carmen Silianum modulo Iliados et Aeneidos metiri inſtituebant, vel falſa laude Silium extollerent, vel iniqua reprehenſione mulctarent. Quaerebam, quo animi affectu, quo veluti ſpiritu, poetico an vulgari, quo denique conſilio, rei commendandae cauſa, an potius ſui memor, Silius ſcripſerit; et quaerebam haec, adductus voce Plinii iunioris, qui cum iudicaſſet Silium *maiore cura quam ingenio* carmina ſcripſiſſe, paucis verbis omnem Siliani carminis vim et indolem acutiſſime omnium deſignaſſe mihi videbatur. Nam ego quoque, in quamcunque me partem legendo iudicandoque verteram, ubique minus in Silio ingenii quam curae, ſeu, ut quo haec pertineant brevi praecoccupem, minus a natura factum poetam, quam arte et ſtudio

ſtudio ſimulatum deprehendebam. Sed haec eo modo quo ſingula cogitavi, breviter et veluti per compendium declarabo.

Primum dubitari non poteſt, ſummas poetici ingenii virtutes partim in inventione vel delectu argumenti, partim in tractationis arte idonea cerni. Quamvis autem inventionis laus non poteſt eo omnis pertinere, ut poeta res antea non auditas, nec a quopiam alio commemoratas comminiſcatur (nam et Homerum et Virgilium et ſummos poetas alios ex aliis hauſiſſe carminum argumenta videmus) tamen in delectu, ornatu et omni tractatione argumenti aliunde hauſti innumera ſunt, quae inventricem poetae artem arguant et commendent. Sed quocunque modo inventionis poeticae laudem et vim circumſcribas, nullam eius partem Silio tribuas. In argumento carminis totus e Livio pendet. Equidem illius delectum non damno: nam nihil habebat hiſtoria Romana bello Punico ſecundo illuſtrius, nihil et rerum geſtarum et hominum magnitudine ſplendidius. Neque nego, ita affectum Silium fuiſſe argumenti praeſtantia, ut prae aliis hoc lubentius amplecteretur. Sed vereor, ne huic rei nimium tribuant, qui totum hoc delectus conſilium ad quendam ἐνθουσιασμὸν referunt, et correptum repente furore poetico animum hominis cogitant. Quicunque ſcribit, argumentum ſuum, ſi ſanus eſt, amet neceſſe eſt. Et Silius erat Romanus, homo non tardi ingenii, immo alacer animoque generoſis ſenſibus imbutus, patriae etiam, ut videtur, amantiſſimus; et res agebatur domeſtica, magna, cuius memoriam qui inſtauraret, is haud dubie exiſtimabatur operae pretium feciſſe. Mirumne eſt, ſi is argumento illi ſuo favebat? Sed nec qui ita favet, ſtatim ἐνθουσιάζει, et poteſt aliquis rei favere, non quia bona eſt res, ſed quia conſilio ſuo et commodo reſpondet. Verum illa univerſa ratio, qua in ſcribendo carmine, et

in tractando argumento uſus Silius eſt, mihi videtur non huius enthuſiaſmi tantum, ſed omnino ingenii poetici, quale naturae beneficio venire ſolet, opinionem et laudem tollere. Quodſi omnis carminis ambitum uno veluti obtutu intueor, qui eſt modus iudicandi minime fallax, agnoſco hominem ſumma doctrina inſtructum, eloquentem, artis poeticae omnis, quae quidem literis et ſtudio comparatur, et amantem et peritiſſimum, lectione veterum poetarum, inprimis Homeri et Virgilii penitus imbutum, qui hiſtoriam belli Punici ſecundi carmine univerſis doctrinae poeticae documentis atque artificiis inſtruendo enarrandi conſilium cepit. Iam fontem, ex quo materiem carminis hauriret, Livium, non modo utcunque ſecutus eſt, ſed in omni rerum geſtarum modo, veritate, ordine, ita univerſe uſurpavit, ut a codice Liviano ante oculos evoluto nunquam videatur diſceſſiſſe. Neque aliter fieri poterat ab eo, qui hiſtoriam belli illius ab initio usque ad finem adumbrare profitebatur. Sed quaeri poteſt, an poeticum ingenium valde adhibeat vel commendet, qui ita ſe intra terminos ſcriptoris, unde haurit, continet, ut fere non alio quam vertentis in aliam linguam munere fungatur. At in tractatione tamen artem poeticam declaravit. Recte. Erat hoc doctrinae, ut ſciret, quid vim poeticam, quid formam epicam caperet, quid non. Itaque multa omiſit, quae ad hiſtoriam proprie pertinebant, multa latius et ornatius extulit, quae in hiſtorico paucis verbis commemorata, aut vulgari ſermone narrata erant, atque omnino ſingula, quae narranda erant, tanquam veſtitu quodam epico et poetico induere annisus eſt. Quae ratio quamvis contraria videtur veritati hiſtoricae, et nexum illum maxime tollit, quo res geſtae inter ſe aptae et iunctae ſunt, eam tamen conſilio poetico, et libertati illi, quam poetis tribuimus, facile condonamus. Sed maior poetae culpa cernitur in iis, quae de ſuo addidit, quibusque maiorem fere carminis partem explevit. Non

loquor de communibus ornamentis, ſermoni poetico propriis, et veluti perpetua poetarum conſuetudine ſancitis, ut de imaginum, characterumque delineationibus, comparationibus, epiſodiis etiam brevioribus, (nam vaſtum illud de Scipionis ad inferos deſcenſu, libro decimo tertio inſertum, manifeſte ornandi et imitandi, fortaſſe etiam certandi, ſtudium prodit) et de reliquo eloquentiae poeticae apparatu. Sed, ut aliquot exemplis brevitatem dicendi meam adiuvem, quonam primum referamus Deos illos, quorum opera et machinationibus in omni carmine uſus eſt? Non exiſtimo quemquam fore, qui Homeri aut Virgilii auctoritatem adſequat, ut Silii conſilium laudet. Homericos Deos qui tollit, totum divini poetae carmen deſtruat neceſſe eſt; tanta illorum cum omni carminis conſilio et vi et virtutibus coniunctio eſt. In vera hiſtoria, quae et eſt ab aetate heroica mythicaque remotior, nec fabulae obſcuritatem eam aut ambiguitatem habet, quae phantaſiae poeticae inprimis favet, in tali igitur hiſtoria, accurate etiam et eleganter a multis aliis tradita, ſi quis Deos advocat, quid, quaeſo, eum, praeter imitationis ſtudium et doctrinae ἐπιδεῖξιν, ſecutum eſſe dicamus? Nempe qui ſtudioſe hoc agit, ut carmini ſuo omnia formarum epicarum genera conciliet, fortaſſe non male illas Deorum partes adhibet; ſed quaeritur, an is ea re ingenium poeticum valde commendet? Quamobrem, etſi carmen Lucani, qui a Deorum opera ſe abſtinuit, caret illa phantaſmatum et colorum varietate, quam adferre machinarum illarum uſus ſolet, tamen in hac ipſa abſtinentia poetae gravius aptiusque iudicium agnoſco.

Porro, illuſtre poetarum artificium eſt, ut quae in vulgari rerum geſtarum narratione univerſe et indefinite dicuntur, ea ſingulis partibus definiant, et certis nominibus appellent. Quod quidem artificium cum in omni-

 bus

bus compoſitionis poeticae generibus dominatur, tum in genere epico inprimis magnam ad gravitatem ſuavitatemque carmini conciliandam vim habet. Sed maxime in eo iudicando intelligimus, quantum inter fabulam poeticam et veram hiſtoriam diſcriminis interſit. Qui in Homero aut Virgilio amplas illas cladum ſcenas, populorum, navium, militumque recenſus et nomina legit, quae omnia ad illud definiendi artificium, de quo modo diximus, pertinent, nonne is ubertatem felicitatemque phantaſiae poeticae, nonne graphicam inventricemque poetae artem potius admirabitur, quam veritatem rerum geſtarum quaeret? Non patimur ſolum nos, ſed cupimus etiam illudi, ubi intelligimus fabulam tractari, aut ubi hiſtoriae vetuſtas et obſcuritas noſtrum de rerum geſtarum modo, ordine, veritate iudicium excludit. Iam quoties in Silio illas ipſas cladum proeliorumque ſcenas, populorum, terrarum, oppidorum, militum recenſus lego, non poſſum non hominis doctrinam, eloquentiam, imitandi, ornandi, variandi artem eximiam agnoſcere et probare; ſed ſemper mihi praeſto eſt haec cogitatio, veram hiſtoriam tractari, cui, quantamcunque etiam poetae veniam demus, illa tamen ratio contraria ſit; ſemper imitatorem, qui variandi et ornandi periculum fecit, citius cogito, quam poetam, qui ſui vim ingenii carmine fuderit; atque illae cogitationes, quoniam illuſioni repugnant, minuunt eam delectationem, qua legendis Homeri Virgiliique carminibus afficior. Sed de hoc genere hactenus.

Vnum addo tractationis poeticae, qua Silius uſus eſt, exemplum, ex quo, niſi fallor, Pliniani illius iudicii veritas, et methodus poetae ἐπιδεικτικη, perſpicue intelligi poterit. In libro decimo ſeptimo inde a verſu 237. tempeſtas a Neptuno in mari excitata deſcribitur, qua Hannibal a Roma repetenda abſtractus fuerit. Locus eſt ſatis amplus et ſplendidus, gravi oratione

ne et poetico ornatu inſtructus, ut artem et diligentiam auctoris facile agnoſcas. Delectabimur hoc loco, ſi eum ſolum, et a caeteris rebus ſeiunctum, tanquam quoddam emblema poeticum, contemplati fuerimus. Sed de hoc contemplandi modo nunc ſermo nobis non eſt; de apta argumenti totius tractatione, et de ingenio poetico loquimur. Iam ſcimus Silium in vera hiſtoria verſari; poetae condonamus, ut hiſtoriam ſuam ornet, magisque hoc ornatu commendet; ſed hunc ornatum nullibi ita adhibuerat, ut prorſus mendax et falſus reperiretur. Veſtigia hiſtoriae et Livii ſui ſequitur, modo ita ut plane iis inhaereat, modo ita ut, ſua libertate uſus, latius ea explicet, et veluti diſtendat. Enimvero in Liviana narratione omni ne leviſſima quidem mentio extat alicuius periculi navalis Hannibali in itinere verſus Africam obiecti, unde poeta anſam effingendae tempeſtatis arripere ornandi gratia potuiſſet. Quid igitur? Nempe iterum documento mihi eſt hic omnis locus, quomodo maiori cura quam ingenio Silius ſcripſerit. Omnibus ornamentis, quae carmen epicum capit, rite uſurpatis et veluti exhauſtis, deerat carmini imago tempeſtatis maritimae coloribus poeticis reficta, et aemula quidem, ſi fieri poſſet, eius imaginis, quam Virgilius Aen. I, 84. ſq. expreſſerat. Ergo iuxta artem elocutionis, et dexteritatem quandam imitandi et variandi imagines, etiam ſtudium poetae laudabimus, quo ita ſe expedivit, ut huic imagini ſaltem aliquis locus eſſe poſſet. Sed vereor, ut multi ingenium illius valde extollant, qui cum ſibi ornandam ſumſiſſet hiſtoriam et recentiorem, et veram, et claris literarum monumentis celebratam, prae nimia ornandi cura, veritatis hiſtoricae ſtudium negligebat. Ego ita exiſtimo: ſi fas ſit vel fingere animo tempus eiusmodi, quo hiſtoria de bello Punico ſecundo, deletis omnibus auctoribus, qui eam accurate enarrarunt, fabulae poeticae ſimilitudinem traxerit, eiusque ambitus omnis ex ſolo Silii carmine cogno-

ſci

ſci poſſit, tum igitur demum puto eam huius carminis admirationem futuram eſſe, ut pari cum ingenio atque cura Silius ſcripſiſſe indicetur.

Videor mihi ſatis perſpicue declaraſſe, quid mihi voluerim, cum nuper carmen Silianum ἐπιδείξιν eſſe, vel a poetae ἐπιδείξει maxime ortum contenderem. Inprimis opto, ut, qui haec legerint, iam intelligant, omnem illius nominis vim non ad characterem carminis vel claſſem, cui adſcribatur, definiendam, ſed ad poetae ipſius conſilium, animum et ingenium deſignandum valere. Quare etiam atque etiam dico alienam a mente mea ſententiam illorum, qui exercitationem ſcholaſticam (Schulübung) a me deſcribi exiſtimarunt. Hos credo inductos forte in hanc ſententiam iis, quae tum illuſtrandi potius et comparandi gratia de rhetorum ſcholis et declamationibus, fortaſſe uberius quam neceſſe erat, diſputaveram. Si qui autem fuerint, qui opinarentur, omnem hanc ſententiam mihi non praemeditato ortam, ſed *caſu* et repente excidiſſe, hi, cum hoc ſupplementum cognoverunt, fortaſſe aliter ſentient.

C. SILII

C. SILII ITALICI

PVNICORVM

LIBER XI.

ARGVMENTVM.

Poſt cladem Cannenſem multi Romanorum ſocii ad Poenos deficiunt; etiam Capua, cuius civitatis luxuries et perditi mores deſcribuntur, deficit auctore Pacuvio quodam, qui adhortatus Capuanos, ut ius ſuum, quo Conſul alter ex Campanis eligeretur, tenerent, legatos Romam mittit, qui id poſtularent. Sed hi graviſſimis conviciis repulſi a Senatu, totos ſe ad Hannibalem conferunt. Solus Decius Campanos increpat, iniuriae eos et periurii accuſans, ſed fruſtra. Interim Hannibal copias ad Capuam admovet. Ibi cum audiviſſet Decium ſibi repugnantem, iratus in urbem penetrat, Deciumque acerbe obiurgatum catenis vinciendum iubet. Quo facto Hannibal, explorata civitate, ad epulas ſe confert, omnisque miles ſe dat hilaritati et laetitiae. Inter haec Pacuvii filius, ſobrius, et patris conſilium repudians, ad eundem accedit, eique conſilium ſuum aperit Hannibalis occidendi. Quo audito pater attonitus filium, quibus poteſt argumentis precibusque abſterret, atque ad epulas traducit. Mago autem Carthaginem profectus, nuntium fert Cannenſis victoriae. Decius Carthagini deſtinatus, tempeſtate ad Cyrenas appellitur, ibique a Ptolomaeo rege vinculis liberatur, apud quem deinde diem obiit ſupremum. Haec dum Capuae geruntur, Venus occaſionem Poenos plectendi arripiens, luxu eos et deliciis emollire atque enervare ſtudet. Alloquitur itaque Cupidines ſuos, ut id opus in Hannibale et militibus Poe-

nis exequantur. Varia genera luxus deſcribuntur. Interea Mago Carthaginem advenit, ubi magno plauſu et gaudio civium acceptus eſt. Victoriam Cannenſem nuntiaturus et Campum et proelia breviter deſcribit. Tum Hanno, quem acerbe Mago allocutus erat, eodem animo reſpondet, pacem cum Romanis pangendam eſſe; ſed mox contra ſentientium turba eum interpellit.

Nunc, age, quos clades inſignis Iapyge campo
Verterit ad Libyam populos Sarranaque caſtra,
Expediam. Stat nulla diu mortalibus uſquam,
Fortuna titubante, fides. Adiungere dextras
Certavere palam rumpenti foedera Poeno,
Heu! nimium faciles laeſis diffidere rebus:
Saevior ante alios iras ſervaſſe repoſtàs,
Atque odium renovare ferox in tempore Samnis.
Mox levis et ſero preſſurus fata pudore
Bruttius, ambiguis fallax mox Appulus armis.

Tum,

VARIAE LECTIONES.

7. In Cod. Oxon. legebatur verſus: *Scenior ante oculos alios iras ſervaſſe repoſtas*, pede redundante. 8. *revocare* Putean. 9. *fata* e Colon. pro *facta* vulg. quod ed. Lefeb.

1 - 3. Populos recenſebo, qui poſt cladem Cannenſem ad Poenos defecerunt. Cum hoc toto loco cf. Liv. XXII, 61. quem, quoad momenta hiſtorica, poeta expreſſit, addito tamen, ut ſolet, verborum quodam ornatu, quo carmen diſtingueret. Illum quidem expedias licet ex lib. I, 51. et 72. — Ad verſ. 3. omnes laudarunt ſimilem Virgilii ſententiam ex Aen. X, 861. Sed dubito, an hunc potiſſimum verſum, cum imitandi conſilio extulerit. Res ipſa talem ſententiam ſuadebat. — 6. *nimis fac.* — *diffidere*, nimis ad deſperationem proni. *Laeſae res*, adverſae, trepidae, affectae. Mira apud poetas huius notionis varietas extat.

7. ſeqq. De *Samnitibus*, et *Bruttiis* vid. lib. VIII, 564. ſq. — *in tempore*, data occaſione, opportune. Bruttiorum *ſerus pudor* eo pertinet, quod

Tum, gens, Hirpini, vana, indociliſque quieti,
Et rupiſſe indigna fidem. Ceu dira per omnes
Manarent populos foedi contagia morbi.
Iamque Atella ſuas, iamque et Calatia adegit,
Fas ſuperante metu, Poenorum in caſtra cohortes.
Inde Phalanteo levitas animoſa Tarento
Auſonium laxare iugum. Patefecit amicas
Alta Croton portas, Afriſque ad barbara iuſſa
Theſpiadum docuit ſubmittere colla nepotes.
Idem etiam Locros habuit furor. Ora vadoſi

11. *quietem* vulg. lect. omnium fere librorum, praeter Colon. ubi legebatur *quieti*. Lefeb. *quietis* edidit, ex loco ſimili lib. XII, 726. ubi eſt *indocilem paciſque modique*, quaſi certum eſſet, Silium has dicendi formas nunquam variaſſe. Ita pro lectione Colon. adferri poſſit lib. I, 237. *nec Cereri terra indocilis.* Deinde in Mediolan. eſt *gens Irpinum.* 12. *dura* Putean. cum priſcis edd. 14. *Calatia adegit.* Ita MSS. et priſcae edd. pro vulg. *Gallatia abegit.*

quod ultimi cum Romanis in gratiam redierunt. — 10. *ambiguis armis*, quatenus dominos mutarunt Appuli, pro quibus pugnarent. Omnino enim, qui deficiunt populi, arma ambigua geſtant, fallaces ſunt. In ſequentibus etiam defectionem variatis ſententiis deſignat, dum Hirpinos *vanos*, *inquietos*, h. e. inconſtantes vocat, et ſic deinceps, in quibus variandis non levia ingenii, quamvis luxuriantis, veſtigia apparent. 12. *indigna rupiſſe f.* gens eſt, turpiſſime fidem rumpens, turpiſſimo periurio uſa adverſus Romanos. — 15. *Fas* eſt ipſa fides, quam Attellani et Calatini, ut ſocii, Romanis debebant.

16-29. Livius XXII, 61. ait: „Defecere ad Poenos Graecorum fere omnis ora, Tarentini, Metapontani, Crotonienſes, Locrique, et Ciſalpini omnes Galli.“ Iam poeta ſuo modo hunc locum amplificavit et ornavit, additis nonnullis, quibus ſingulorum populorum vel origo, vel indoles ſignificaretur. Erat haec poetica ratio, uſu et exemplis principum poetarum firmata, et a caeteris omnibus ſervata. — Iam regionis illius, quae Graecia magna, a coloniis in eam inductis, appellata eſt, quamvis certi termini a veteribus non ſunt conſtituti, tamen certum eſt, populos iſtos, quos Livius et cum eo Silius nominavit,

Litoris, Argivos maior qua Graecia muros
Servat, et Ionio luitur curvata profundo,
Laetas res Libyae et fortunam e more ſecuta,
Iuravit pavitans Tyrio ſua proelia Marti.
Iam vero, Eridani tumidiſſimus accola, Celtae
Incubuere malis Italûm, vetereſque doloris
Tota ſe ſocios properarunt iungere mole.
Sed fas id Celtis, fas impia bella referre

Boio

22. *lavitur* coni. Burmann. 23. *e more.* Sic Barthiu[s] emendavit, pro *in Marte*, ut Cod. Oxon. — Marſus et plerique eum ſecuti *in morte* ediderunt. In paucis aliis eſt *errore.* 26. *iterum, veteriſque doloris.* Vulgata lectio, quam ſolus Dauſqueius defendebat. Modius et Barthius e ſcriptis libris reſtituerunt *Italum*, et *vetereſque doloris.* 28. *fas ſit Celtis.* Edd. Parm. Rom. 1. et Mediol. *fas, Di, Celtis.* coni. Heinſ.

vit, cum aliis quibuſdam eo relatos fuiſſe. Maxime autem hoc nomine dictus eſt tractus orae maritimae a Tarento uſque ad Locrorum ſedes pertinens. v. Ptolom. III, 1. Strab. VI. init. Iuſt. XX, 2. Coloniae graecae per omnem Italiam ſparſae erant, ſed nuſpiam maiore numero, quam in illo tractu, inductae. cf. Cellar. Geogr. It. pag. 511. ſeq. Virgil. III, 398. de illo tractu: *cuncta malis habitantur moenia Graiis.* — De *Tarento Phalanteo* ſupra dictum eſt ad lib. VII, 665. *Levitas animoſa*, eſt infeſta, malitioſa. — Mox *Crotoniates* nepotes Theſpiadum vocat longius repetito nomine, quatenus Hercules, cuius ex Theſpii filiabus quinquaginta filii Theſpiades dicti ſunt, Crotonis condendae auctor fuit, vel quia illorum Theſpiadum colonia a Miſcelo conditore illuc traducta fuit. Hiſtoriam late narravit Ovid. Met. XV. init. cf. Diod. Sic. IV, 29. et V, 15. Strab. VI. pag. 252. ſeq. — 21. *Argivos muros*, graecas colonias ad oram maris Ionii ſitas. 24. *iuravit ſua proelia*, defecit ad Poeno[s] militeſque illis ſuppeditav[it] — 25. *Celtae*, Ciſalpini Ga[l]li Padum accolentes, *incub[ue]re malis It.* pro vulg. infe[...] Romanis defecerunt. M[...] iidem *veteres doloris* dicunt[ur] ut vetere adverſus Roman[os] odio imbuti, de quo v. lib. [...] 624. De formula autem S[i]lio propria vid. ad lib. V[...] 615. — 28. *Fas id Cel[tis]* h. e. ignoſci Celtis pote[st] quod defecerunt. Nem[pe] male olim a Romanis hab[iti] fuerant; itaque nunc *im[pia] be[lla]*

Boiorum fuerit populis. Capuaene furorem,
Quem Senonum genti, placuiſſe? et Dardana ab ortu
Moenia barbarico Nomadum ſociata tyranno
Quiſnam, mutato tantum nunc tempore, credat?
Luxus, et inſanis nutrita ignavia luſtris,
Conſumtuſque pudor peccando, uniſque relictus
Divitiis probroſus honor, lacerabat hiantem
Deſidia populum, ac reſolutam legibus urbem.
Inſuper exitio truculenta ſuperbia agebat.
Nec vitiis deerant vires. Non largior ulli
Auſoniae populo (ſic tum fortuna fovebat)
Aurique argentique modus: madefacta veneno

31. *Nomadum* ex emendatione Gronovii et Heinſii. Valde variabant libri, et conieсturae virorum doctorum, ut *nondum, iam tum, nunquam, tandem, demum, dudum.*

bella referebant, quatenus ſe nunc in Romanis ulciſcebantur.

30. *Capuaene* etc. Quis crederet Capuam adeo defeciſſe? Illam *Dardanis moenibus* deſignat, ut a Capy, Troiano nomine, dictam, in quo quidem ſequitur Livium IV, 37. qui tamen addit: *verius a campeſtri agro dictam.* Sic et Plin. III, 5. Sed Virg. A. X, 145. *Capys, hinc nomen Campanae ducitur urbi.* cf. Lucan. II, 393. Sidon. Caeſ. 81. et Heyn. Excurſ. ad Virg. A. VII. pag. 129. — *barbarico Nom. tyr.* Hannibali.

33. ſeqq. Luxus Campanorum deſcribitur. Praeivit Livius XXIII, 2. et 4. Sed quae hic in univerſum narrat, ea Silius pro more per partes varias luxuriae perſequitur. *Inſana luſtra* dicit longum tempus luxuria exercenda conſumtum, ut Livius l. l. *Capuam luxuriantem longa felicitate et indulgentia fortunae.* — *Conſumtus pudor peccando*, aſſuetudine longa peccandi omnis pudor et verecundia ita abſumta eſt, ut impudenter peccarent. *Probroſus honor* divitiarum eſt, cum hae ideo magni aeſtimantur, quod materiam praebent libidini et peccatis. *Hiantem deſidia*, fortius quam deſidioſum, ignavum ex luxu, qui oſcitantes et languidos reddere ſolet. Recurrit voc. inf lib. XII, 75. Graecorum χάσκοντας iam Heinſius contulit. — 40. *Venenum* purpureum ſuccum dicit, et *Aſſyrium*, pro Syrio vel Phoenicio, ut docuit Servius ad Virg. Georg. II, 465.

Aſſyrio manibus veſtis, medioque dierum
Regales epulae, atque ortu convivia ſolis
Deprenſa, et nulla macula non illita vita.
Tum populo ſaevi Patres, plebeſque Senatus
Invidia laeta, et collidens diſſona corda
Seditio. Sed enim interea temeraria pubis
Delicta augebat, pollutior ipſa, ſenectus.
Nec, quos vile genus deſpectaque lucis origo
Foedabat, ſperare ſibi et depoſcere primi
Deerant imperia ac patriae pereuntis habenas.
Quin etiam exhilarare viris convivia caede
Mos olim, et miſcere epulis ſpectacula dira

Cer-

41. Lefeb. edidit *maribus* ex coniectura Gronovii, ut poeta Campanos traducat, apud quos ipſi etiam viri purpureis veſtibus utebantur, quae vix feminis concedendae erant. cf. inf. lib. XV, 116. et XIII, 353. De ſenſu lectionis vulgatae *manibus* vid. nott. Heinſ. coniiciebat *iam bis*, ut purpura dibapha innueretur. 44. ſeqq. Hunc locum Barthius, verſibus aliquot transpoſitis, in verum ordinem cogendum exiſtimabat. Nimirum ita ratiocinabatur: Silium de luxu conviviorum et caede in iiſdem uſitata ſimul locutum eſſe; deinde vero venire ad iuvenum ſenumque crimina, mox aegrum ſtatum reipublicae ipſius Capuanae, et inde narrare, qua ceperit occaſionem aggrediundi dominii Hannibal. Itaque poſt verſ. 43. poſuit verſus 51-55. *Quin etiam — menſis*. Non quidem plane vituperanda eſt haec Barthii emendatio;

alba neque Aſſyrio fucatur lana veneno Deinde *veſtis madefacta*, pro tincta, imbuta. Cum autem addit eam veſtem *manibus* fuiſſe, puto verum vidiſſe Marſum, qui tunicas manicatas intelligit, cultum muliebrem et viris indecorum, quo nomine Cicero Catilinarios perſtrinxit Orat. II, 10. ubi Muretus locum Gellii XII, 7. laudavit. Sed vid. V. L. — 42. *convivia ortu ſolis depr.* antelucanas coenas Cicero l. l. dixit.

44-50. Capuae inter Patres et plebem ſeditio orta. cf. Liv. XXIII, 2. — *ſaevi*, infeſti. *plebes laeta invidia*, promta ad invidiam Senatui faciendam, adverſaria. Formulae color paſſim obvius et Silio fere proprius. — 48-50. Homines viliſſimae conditionis, obſcurorumque natalium ad imperium civitatis adſpirabant. Similem verborum ornatum ſaepius explicavimus.

51-54. In vitiis Campanorum

Certantum ferro; ſaepe et ſuper ipſa cadentum
Pocula, reſperſis non parco ſanguine menſis.
. Has, aſtu aggreſſus, quo verteret acrius aegras
Ad Tyrios, mentes, quia nulla ſorte daturam
Certus erat Romam, neque enim impetrata volebat,
(Pacuvio fuit haud obſcurum crimine nomen)
Hortatur ſummi partem depoſcere iuris,
Atque alternatos ſociato Conſule faſces:
Et, ſi partita renuant ſediſſe curuli,
Aequatumque decus geminaſque videre ſecures,

datio; ſed haec ordinis ſubtilitas, opinor, in poeta non eſt ſollicite deſideranda. Minus etiam neceſſarium fuit, ut editor Francogallicus verſum 58. poſt verſum 54. insereret. Nam ſenſus loci, qui iam aliquam difficultatem habebat, hoc modo etiam fit obſcurior. Caeterum verſ. 55. Barthius corrigebat *hac* pro *has*, et reliqua ſic diſtinguebat: *quia nulla ſorte daturam Certus erat Romam (neque enim impetrata volebat) Pacuvio (fuit haud obſcurum crimine nomen) Hortatur* etc. In verſ. 56. Leſ. ed. *quae* ex Cod. Tell. Put. Rom. 1. et 2.

rum et hoc erat, quod caedibus gladiatorum inter epulas pugnantium delectabantur. Eum morem tradidit Liv. IX, 40. Athenaeus IV, 13. et Lipſius Saturn. I, 6. — vid. V. L.

55. ſeqq. Pacuvii, hominis nobilis et popularis facinus deſcribitur, quo ultionis Romanorum callide occaſionem quaeſivit. In quo quidem loco ornando Silius non ſatis accurate verſatus eſt. Nam quae Livius inde a cap. II. libri 23. fuſius narrat, partim contraxit, partim ex duabus de Pacuvio narrationibus, illam potius carmine expreſſit, de cuius veritate ipſe Livius dubitat in fine cap. 6. *Romam*, inquit, *legatos miſſos eſſe a Campanis, in quibuſdam annalibus invenio, poſtulantes, ut alter Conſul Campanus fieret, ſi rem Romanam adiuvare vellent.* Hanc ſententiam ornandam ſibi delegit Silius, caeteris omiſſis, quibus narratur Pacuvius ſenatoribus in curia incluſis, populo ſuaſiſſe, ut priſtinis ſenatoribus reiectis, novum ſenatum crearent. Quae creatio tamen non bene ceſſit, et intermiſſa eſt. cf. Liv. cap. 3. — 56. 57. *quia — volebat*, h. e. quia certo perſuaſum ſibi habebat, *Romam* nullo pacto *daturam eſſe* partem ſummi iuris (e verſ. 59.), nec paſſuram eſſe, ut alter Conſul Campanus fieret;

Vltorem ante oculos atque ora adſtare repulſae.
Ergo electa manus greſſu fert dicta citato.
Antiſtat cunctis praecellens Virrius ore,
Sed genus obſcurum, nullique furore ſecundus.
Qui poſtquam coetu Patrum ingentique Senatu
Impia dementis vulgi, ac vix tota, profudit
Conſulta, et tumidis incendit vocibus aures;
Concordi fremitu renuentum effunditur aſper
Toto e concilio clamor. Tum quiſque fatigat
Increpitans, vocumque tremit certamine templum.
Hic Torquatus, avum fronte aequaviſſe ſevera
Nobilis, Heu! Capua portantes talia dicta
Romuleis duraſtis, ait, ſuccedere muris,
Ad quos non auſi Carthago atque Hannibal arma,
Poſt

67. Hic verſus, qui a vulgatis libris aberat, a Modio et aliis e Codd. Col. Put. et Oxon. reſtitutus eſt. Primus eum Marſus eiecit. 71. *concilio* libri ſcripti; Edd. Vett. habebant *conſilio*.

ret; neque ipſe volebat illud impetrari, ut nempe eo certior ultionis ac defectionis cauſa extaret. 61. 62. Si noluerint pati, ut alter Conſul e Campanis crearetur. — Sed vide, quaeſo, quantopere luxurietur poeta. *Patriam curulem, aequatum decus, geminas ſecures*, tripliciter variata quis valde admiretur?

65. *antiſtat*, dux et caput erat legationis. 68. *vix tota.* Nempe nondum omnia profuderat Virrius, cum clamor diſſentientium in ſenatu oriretur. De hoc *clamore* nil adnotavit Livius niſi hoc: *indignatione orta ſummoveri a Curia iuſſos eſſe*, cap. 6. Sed eſt iſte mos poetae ſaepe iam obſervatus, talia exaggerandi, et omnia reddendi atrociora, ſcilicet ut reddantur ἐπικωτερα. 72. *templum*, Curiam, ut locum ſacratum. Et ſaepe in templis, ut Statoris, Concordiae, Senatum habitum fuiſſe legimus. Sic ſupra lib. VI, 454. *limina templi vidimus intrantem.* cf. Virg. A. VII, 174. Ovid. Met. XV, 800. ſeqq. — *Quiſque fatigat*, quid? templum intelligo, ut dicitur alibi mare, ſilva fatigari, de qua formula vidimus ſup. ad lib. II, 73. ſq.

73. ſeq. Hic poeta, qui definitas perſonas ponere ſolet, ubi hiſtoria indefinite narrat, Torquatum et Fabium Campanorum legatis contradicentes

Poſt Cannas, afferre ſuas? Nunquamne per aures
It veſtras, in Tarpeia cum ſede Latini
Orarent paria, haud verbis, haud voce, ſed acri
Propulſum dextra, qui tum mandata ſuperbo
Ore apportabat, tanto per limina templi
Turbine praecipitem revoluti corporis actum,
Vt, ſaevo afflictus ſaxo, ſpectante piaret
Triſtia dicta Iove, et lueret verba impia leto?
En, ego progenies eius, qui ſede Tonantis
Expulit orantem, et nuda Capitolia Conſul
Defendit dextra. Rabidum hinc, palmaſque virorum
Intentantem oculis, proavitaque facta parantem
Vt vidit maiore adeo crudeſcere motu,

87. *rapidum* e libris ſcriptis Leſ. ed. *rabidum* Heinſius vindicavit e libris ed. Vett.

tes finxit. Occaſionem ei fictioni dederant verba Livii l. l. ubi ait comparem Latinorum quondam poſtulationem fuiſſe. Cum enim bello Latino Annius Latinorum praetor ſuaderet, ut alter Conſul ex Latinis daretur, Manl. Torquatus Conſul conſtanter contradixit, et Annius cum ſe commotus ira e veſtibulo templi citato gradu proriperet, lapſus per gradus, capite graviter offenſo, impactus imo ita eſt ſaxo, ut ſopiretur. Ita Livius VIII, 6. rem narrat, a quo diſcrepat Silius, cum (v. 80.) Annium a Torquato expulſum et praecipitatum prodit. — 79. *orarent paria*, nempe ut alter Conſul e Latinis crearetur; *comparem poſtulationem* Livius dixerat, ut ſupra notavimus.

80. *propulſum*, ſcil. Annium, qui illud ſuaſerat in oratione, quae legitur apud Livium l. l. cap. 4. — 81. *per limina templi.* Res enim tum agebatur in templo Iovis Capit. Vnde mox poeta, *ſedem Tonantis* dicit. cf. Liv. cap. 6. — 83. *ſpectante Iove*, coram ſimulacro Iovis, quod ipſum Torquatus adlocutus dicitur Livio cap. 4.

87. ſeq. In his iterum Silius τραγῳδεῖ. Nam in Livio omnia moderatiora narrantur: *indignatione orta ſummoveri e Curia iuſſos eſſe, miſſumque lictorem, qui ex urbe educeret eos.* — *proavita facta parantem*, ferociam Ml. Torquati imitantem, *crudeſcere motu*, ira acrius excandeſcere. v. ad lib. IV, 451.

Excipit his frendens Fabius: Pro cuncta pudendi!
Sedes, ecce, vacat belli viduata procella:
Quem, quaeſo, e vobis huic impoſuiſſe paratis?
Inque locum Paulli quemnam datis? An tua, Virri,
Prima atque ante alios ſors, concedente Senatu,
Te citat, ac noſtris aequat iam purpura Brutis?
I, demens, i, quo tendis: tibi perfida faſces
Det Carthago ſuos. Medio fervore loquentis,
Impatiens ultra gemitu cohibere furorem,
Fulminea torvum exclamat Marcellus ab ira:
Quae tandem, et quam lenta tenet patientia mentem,
O confuſe nimis Gradivi turbine Varro,
Vt perferre queas furibunda inſomnia Conſul?
Nonne exturbatos iam dudum limine templi
Praecipites agis ad portas? et diſcere cogis
Semiviros, quod ſit noſtro de more creati
Conſulis imperium? Non unquam ſobria pubes
Et peritura brevi, moneo, ocius Vrbe faceſſe.

Muros

94. *ante alias* ſcil. ſortes e Colon. Leſ. edidit. 100. *tam lenta* ed. Leſeb. ex duobus ſcriptis, ut ait. 102. *praeferre* vulg. *furibundi ſomnia* coni. Burm.

90. *pro cuncta pudendi*, o homines turpes omni ex parte! Duram formulam et moleſte graeciſſantem iam alii agnoverunt. *Sedes viduata*, vacuefactum conſulis et imperatoris munus, Paullo in pugna occiſo. — 93-95. Tune primus e Campanis Conſul eris, et veluti alter Brutus Campanorum? *Brutos* pro conſulibus dicit, quia Brutus primus Romanorum Conſul creatus fuerat. 96. I, et conſulatum apud Poenos ambi.

98. ſeqq. Inducitur praeter Torquatum et Fabium, etiam Marcellus Varronem acerbe increpans, ut Campanos e Curia exturbet. Hanc ad Varronem orationem nemo nunc deſideraverit. Non enim ad rem praeſentem pertinet. *Confuſum Gradivi turbine* cum invidia dicit, fugatum et victum a Poenis. Mox *furibunda inſomnia*, ſtulta coepta Campanorum. Somnia enim de rebus vanis et conſiliis temerariis dici, quis dubitet? —

Semi-

Muros ante tuos (ut par eſt) debita ductor
Armatus reſponſa dabit. Conſurgere cuncti
Hinc pariter, magnoque viros clamore premebant.
Nec non et foribus propere Campana iuventus
Extulit ipſa gradum, tantaeque dolore repulſae
Concitus Hannibalem volvebat Virrius ore.
Fulvius, (huic nam ſpondebant praeſagia mentis
Venturum decus, et Capuae pereuntis imago
Iam tum erat ante oculos) Non ſi Carthaginis, inquit,
Ductorem veſtris devinctum colla catenis
Romam victor agis, poſthac intrare Quirini
Sacratas dabitur ſedes. Tende ocius, oro,
Quo mens aegra vocat. Referunt haec inde citati
Mixta minis et torva trucis reſponſa Senatus.
Tantane, omnipotens, caligine merſa latere
Fata

111. *e foribus* ed. Lef. 112. *acta* e vulg. Lef. pro *ipſa*, quod eſt in Colon. et priſcis edd. *tacitoque dolore* conſ. Livineii a Cortio ad marginem notata. *tanto* ed. Parm. 114. *huic iam* vulg. et ſic Lef. Sed *nam* ex Colon. Heinſ. 117. *devictum* vulg. primum in Marſi Veneta 2. editum. 118. *agis* e Colon. *agas* vulg. et Lef.

Semiviros, contumelioſe, homines effeminatos luxuria, ut non multo poſt *pubem non unquam ſobriam*, ut vino et libidini addictam. — 113. *Hannibalem volvebat ore*, pro vulgari, clamabat ſe cum Campanis ad Hannibalem tranſituros. Poeta expreſſit Livium, apud quem cap. 6. Virrius e Curia dimiſſus, *foedus cum Hannibale quibus velint legibus facturos eſſe Campanos*, pronuntiat. cf. inf. v. 133.

114. ſeqq. *Fulvio* poeta in ea re partes quaſdam adſignat, quia is paullo poſt cum Appio Claudio collega Capuam obſedit. Hinc tibi expedias licet *futurum decus*, victoriam nimirum Capuae, quam mente praeſagiebat. — 116-19. Etiamſi Hannibalem catenis vinctum adduceres, Romam tamen non licebit tibi iterum intrare. Ita Marſus. Sed non ſatis intelligitur, quorſum haec Virrio dicantur.

122-29. Epiphonema poetae. Quis tunc cogitaſſet, inquit, futurum eſſe, ut Campani ius Latii, quod nunc tanta contentione eis negabatur, poſthac conſequerentur.

127.

Fata placet? Veniet quondam felicior aetas,
Cum pia Campano gaudebit Conſule Roma,
Et, per bella diu faſces perque arma negatos,
Vltro ad magnanimos referet ſecura nepotes.
Poena ſuperborum tamen haec durabit avorum,
Quod non ante ſuos Capua ad ſuffragia mittet,
Quam Carthago ſuos. Poſtquam nunc dicta Senatus,
Nunc facta expoſuit, tum veris falſa per artem
Virrius admiſcens cecinit fatale cruenti
Turbatis ſignum belli. Furiata iuventus
Arma, arma, Hannibalemque volunt. Ruit undique vulgus;
Et Poenos in tecta vocant: ingentia facta
Sidonii iuvenis celebrant, ut ruperit Alpes
Herculei ſocius decoris, Diviſque propinquas
Tranſierit curſu rupes: ut caede referta
Clauſerit Eridani victor vada: victor ut idem
Lydia Romano turbarit ſtagna cruore:
Vt Trebiae ripas aeterno nomine famae
Tra-

126. *referet* e Colon. *referat* vulg. 130. *fata* vulg. *facta* ex MSS. Barth. et Heinſ. vindicarunt. 132. *turbatis* Heinſ. et editt. Vett. pro vulg. *turbati*. 133. *arma* alterum in editt. Marſi omiſſum erat, quod Nicander et plerique alii ſecuti ſunt. *Arma ſibi* ex Oxon. Cod. Barthius amplectebatur. Noſtram lect. N. Heinſ. reſtituit e libris ſcriptis et edd. vett. 135. *vicerit* vulgati libri e Marſo, et ſic ed. Lefeb. Omnes ſcripti et editi *ruperit* exhibebant. 137. *caede refecta* in editt. Marſi.

127-29. Hanc tamen poenam perfidiae Romanis dabunt Campani, quod Carthago prior ius illud Latii obtinebit, quam Capua. Nimirum quia hoc ius eo inprimis pertinebat, ut *ſuffragia* ferrent, ideo *ſuffragia mittere* poeta dixit. Deinde *ſuperbos avos*, Campanos appellat, propter arrogantiam, qua ſocios Romanos tractarunt, et omnis vitae quandam inſolentiam ex luxu et divitiis ortam, ut adeo in proverbium abiret *Campana Superbia.*

130. ſeqq. Virrius, poſtquam Senatus Rom. reſponſum tulit, *ſignum cecinit*, dedit, *belli fatale*, quatenus Campanis calamitatem attulit. cf. Liv. XXIII, 6. unde haec omnia petita ſunt. — 135. ſeq. Saepe recurrit talis facinorum Hannibalis recenſio in hoc carmine. Quare is *ſocius Her-*

Tradiderit, Paullumque idem inter proelia, et idem
Flaminium, proceres rerum, demiſerit umbris.
His ſuper excîſam primori Marte Saguntum,
Et iuga Pyrenes, et Hiberum, et ſacra parentis,
Iuratumque viro bellum puerilibus annis
Accumulant. Vnum, ducibus tot caede peremtis,
Tot fuſis acie, ſtare inter proelia nullis
Attactum telis. Superûm cum munere detur
Huic ſociare viro dextras et foedere iungi;
Faſtus exſanguis populi vanumque tumorem
Nimirum Capua et dominatum perferat Vrbis,
Ceu famulis faſces aequataque iura negantis?
Prorſus enim tanto potiorem nomine habendum
Varronem, ut fugiat Conſul fulgentior oſtro.

Talia

142. *dimiſerit* e libris ſcriptis Heinſius probabat. At Drakenborchius noſtram lectionem perpetuo uſu veterum defendit. 150. Vulgata lectio erat *Faſtus et exſanguis*, metro contraria, quam tamen edidit Leſ. ſed deinde in appendice lectionum reprobavit. *Faſtus exſ.* ex Colon. reſtituit Heinſ. iam ante Barthio probante. Quamvis ille varias coniecturas protulit, ut *et foedere iungi Fas ſit, ut exſanguis* etc. vel etiam *Faſtum an ut exſanguis p.* 151. Colon. *Vrbi* perperam. 154. *ut fugit* ex Cod. Tell. edidit Leſ. h. e. quoniam fugit, a quo tempore fugit.

Herculei decoris audiat, explicavimus ad lib. II, 356. et IV, 4. — *clauſerit vada*, referſerit, oppleverit. cf. lib. IV, 623. VI, 706. 707. De *Lydiis ſtagnis*, Thraſymeni lacus notatione, v. ad lib. IV, 720. ſeq. — 143. *primori Marte*, quatenus excidium Sagunti in primos iuventutis Hannib. annos inciderat. *Sacra parentis*, Hamilcaris, qui eum in templo Eliſſae bellum adverſus Romanos iurare adegit. cf. lib. I, 77. ſeq. *accumulant*, cum laudibus commemorant. Sed ſimul cogita quandam laudum exaggerationem, veritati etiam contrariam; qualis erat, qua Hannibalem *nullis attactum telis* praedicabant. Enimvero in Sagunti obſidione vulneratum ſupra narraverat poeta lib. I, 535. — 150. *exſanguis populi*, acerbe in Romanos, continuis cladibus debilitatos. cf. inf. lib. XII, 319. — 153-54. Cum ſumma irriſione et ſtomacho elata vox. Varro, qui ex acie fugit, multo praeſtantior conſul erit, quam quiſ-

Talia iactantes iam lectam ſorte parabant
Mittere, quae Tyrios adiungat foedere, pubem.
Sed non invictum ponebat pectore robur
Tum ſolum Decius Capuae decus. Iſque receptus
In medios coetus, neque enim differre dabatur,
Itis, ait, cives violanda ad iura parentum?
Damnatumque caput temerati foederis aris
Iungitis hoſpitio? Quae tanta oblivio recti?
Magnum utique in magnis rebus populiſque viriſque
Adverſis ſervare fidem. Nunc tempus inire
Proelia pro Rutulis; nunc ſigna aciemque movere,
Dum trepidae res, et medicinam vulnera poſcunt;

Is

163. In tanto librorum veterum diſſenſu, quo verſum exhibent; non vituperanda erat Drakenborchii modeſtia, qui vulgatam ſcripturam expreſſerat, in Wolfii ed. Baſ. primum repertam, unde Dauſq. et alii hauſerunt, quamvis eam non uno mendo inquinatam exiſtimabat. In membranis Barthii Oxon. pro *utique* erat *atque*. Cod. Putean. *Magnam atque in magnas poſitam populiſque viriſque Adverſam oſtendere fidem.* Iam eam lectionem variabant caeteri libri hoc fere modo: in Cod. Colon. erat *magna atque in magnis — oſtentare.* Aldus: *magnam atque in magnis rebus* etc. pro quo ed. Pariſ. Marſi *magna.* Veneta: *magnum in magnis poſitum.* Hinc natae ſunt N. Heinſii hae coniecturae: *Magnam, agite, inque manu poſitam populiſque viriſque Adverſi oſtentate fidem*, vel: *Magnum, atque in manibus poſitum p. v. adverſam oſtentare fidem*, vel denique: *magnum atque in magnis poſitum populiſque viriſque Adverſa oſtentare fidem*, quam veram ille lectionem putabat. Burmannus autem coniiciebat: *Dignum, atque in magnis poſitum, populiſque viriſque Adverſis ſervare fidem*, vel: *Haud verſam oſtentare fidem.* Editor Francogall. lectionem Cod. Colon. expreſſit, pro *magna* tamen reponens *magnam*, quam vocem legi affirmat in Cod. Tell. P.R. 1. Beneſ. Aſul.

quiſquam ex noſtratibus. 155. *Iactantes*, calumniantes, ὑβρίζοντες.

157. ſeq. De legatione hac Campanorum ad Poenos mittenda, et de *Decio*, eam reprehendente, cf. Liv. XXIII, 7. *Ea ne fierent, neu legatio mitteretur ad Poenum, ſumma ope Decius Magius, vir, cui ad ſummam auctoritatem nihil praeter ſanam civium mentem defuit, reſtiterat.* — 161. *Damnatum caput*, Hannibalem, diis inviſum, propter rupta foedera. — 163. Bona ſententia, ſed moleſte, meo ſenſu, verbis expreſſa; prope ludentem verbis poetam deprehendo. Senſus, ni fallor, hic

eſt:

Is locus officio, cum ceſſant proſpera, cumque
Dura ad opem Fortuna vocat. Nam laeta fovere,
Haud quaquam magni eſt animi decus: huc, age, adeſte.
Novi Dîs animas ſimiles et pectora magnis
Nunquam anguſta malis: capiunt (mihi credite) Cannas,
Et Thraſymena vada, et Paulli memorabile letum.
Hi ſunt, qui veſtris infixum moenibus hoſtem
Deiecere manu, et Capuam eripuere ſuperbis
Samnitum iuſſis. Hi ſunt, qui iura dedere
Terrore expulſo, Sidicinaque bella remorunt.
Quos fugitis ſocios? quoſve additis? Ille ego ſanguis
Dar-

167. *Sit locus*, vel *ſit l.* vel *eſt l.* omnes coniecturae Heinſianae. 171. *Cannae* vulg. Sed *Cannas* ex Cod. Colon. Heinſ. quod iam coniecerat Gronov. Obſ. I, 17. 173. *noſtris* Oxon. Rom. 1. Mediol. Parm. 177. *Quos fugitis ſocios odiis? quoſve additis? ille Dardanius.* Sic vulg. ex Marſi ed. In Puteano ſic: *Quos fugitis ſocios, odiſtiſve? ille ego ſanguis*, in Colon. *Quos f. ſ.? quoſve auditis?* etc. Hinc lectionem noſtram Heinſius conſtituit, firmatam auctoritate Cod. Oxon. ed. Rom. 1. Mediol.

eſt: in magnis rebus adverſis *magnum eſt*, h. e. egregium, praeclarum, fidem ſervare. Eſt locus communis, quo Decius Campanis auxilium Romanis ſociis ferendum perſuadere vult. In ſenſu ergo non haereo. At verborum moleſta facies eſt, quoquo modo lectionem vertas. v. Var. Lect. 171. *nunquam anguſta*, nunquam imparia rebus adverſis ferendis, veluti malorum capacia. Vnde mox *capiunt Cannas*, felici brevitate dictum pro, pares ſunt animi Romanorum iſtis omnibus calamitatibus ferendis. Sic Fabius ſup. lib. VI, 617. *clarum quieta mente capax.* Et Senec. Oed. 82. *Regium hoc ipſum reor, adverſa capere.*

173. ſeq. Demonſtrat Decius Campanis, quam ingrati futuri eſſent adverſus Romanos, quorum auxiliis ſaepe ſervati fuerint, ut bello Samnitico; de quo vid. Liv. VII, 30. ſeq. Flor. I, 15. — 175. *iura dedere*, h. e. libertatem prope ademtam a Samnitibus reſtituerunt. *Sidicina bella* dicit, quatenus Sidicini opem Campanorum implorantes contra Samnitas, belli iſtius cauſam praebuerunt. cf. Liv. l. l. cap. 29. — 177. *Quos fugitis?* Romanos. *Quos ſoc. additis?* Poenos. Iam igitur Decius Campanorum nobilitate,

Dardanius, cui ſacra patet, cui nomina liquit
Ab Iove ducta Capys, magno cognatus Iulo;
Ille ego, ſemihomines inter Naſamonas, et inter
Saevum atque aequantem ritus Garamanta ferarum,
Marmarico ponam tentoria mixtus alumno?
Ductoremque feram, cui nunc pro foedere proque
Iuſtitia eſt enſis, ſolaeque e ſanguine laudes?
Non ita, non Decio permixtum faſque nefaſque,
Haec ut velle queat. Nullo nos invida tanto
Armavit Natura bono, quam ianua mortis
Quod patet, et vita non aequa exire poteſtas.
 Haec vana averſas Decius iactavit ad aures.

Aſt

181. *ritus* ex MStis viri docti emendarunt pro vulg. *rictum*, quod primus Marſus edidit. 186. *vos* Marſus edidit. Heinſ. ex MSS. *nos.* — *vivida* coni. viri docti a Cortio notata. 188. *e vita* ed. Marſi. *ac* ed. Lefeb. *vitae non aequa* coni. Heinſ. non improbante Drakenb. h. e. vitam iniquam, infauſtam, ut verbum *exire* cum quarto caſu conſtruatur, ut infra lib. XIV. 455. *exire procellas.*

tate, et cum Romanis cognatione commendanda docet, quam turpe ſit a Romanis deficere et gentes Libycas ſocios adſciſcere. De *Capy* iam ſupra dictum eſt ad v. 30. Sed eundem cognatum *Iulo* dicit, quia fuit filius Aſſaraci, et avus Aeneae. Mox invidioſe pro Poenis vel Afris, populos feros et ſaevos appellat Naſamonas, Garamantas, Marmaricos. cf. lib. II, 501. — Ad v. 183. 84. cf. ſimilis ſententia lib. II, 504. *Vis colitur, iuriſque locum ſibi vindicat enſis.* — 185. *non ita,* οὐ δῆτα, nequaquam, ut iam Heynius monuit ad Virg. A. II, 583. — *permixtum fas nefaſque* eſt illi, cui perinde eſt, fas nefaſve faciat; ex charactere hominis improbi, iura et foedera nihili aeſtimantis. *Fas verſum atque nefas* ſimili ſenſu Virgil. dixit Georg. I, 505. — 186-88. Nihil mihi praeſtantius natura dedit, quam arbitrium et poteſtatem vitae meae finiendae. At vide, quiſquis habes ſenſum iudicandi e Virgilii lectione perpolitum, quam tenuiter et argute expreſſa illa ſententia ſit. *Ianuam leto patentem* etiam Virgilius dixit Aen. II, 661. At quanto ibi aptius, quantoque cum affectu elatum! — 189. *Vana,* quia nihil effecit Decius nec preci

Aſt delecta manus iungebant foedera Poeno.
Iamque aderant praemiſſa duci turbante tumultu
Autololes numeroſa cohors. Ipſe agmine magno
Feſtinata citus per campos ſigna movebat.
Et Decius, Nunc hora, viri, nunc tempus: adeſte,
Dum Capua dignum, dum me duce dextera vindex
Molitur facinus; procumbat barbara pubes.
Pro ſe quiſque alacres rapite hoc decus. Hoſtis adire
Si parat, obſtructas replete cadavere portas,
Et ferro purgate nefas. Hic denique ſolus
Eluerit ſanguis maculatas crimine mentes.
Dumque ea nequidquam non ulli laeta profatur,
Audita aſperitate viri coeptoque feroci,
Multa feta gerens ira praecordia, Poenus
Adſtabat muris, propereque arceſſere lectos
Immitem caſtris Decium iubet. Horrida virtus,
Armatumque fide pectus, rectique cupido,
Et maior Capua mens imperterrita mole

Invicta

190. *iungebat* et mox *aderat* ſervavit Lefeb. ex ſcriptis, ut ait, et Rom. 2. Noſtra lectio erat in editt. Parm. Med. et Rom. 1. 198. Pro *replete*, quod erat in Cod. Put. ed. Parm. Rom. 1. Mediol. Lefeb. edidit *praebete* cum vulg. ſed illud prius deinde probavit.

precibus, nec opprobriis. Huc et pertinent aures *averſae*, dicto non audientes.

190-200. Totus hic locus e Liv XXIII, 7. expreſſus, coloribus etiam ſermonis paſſim ſervatis. *Autololes* definite appellat poeta; Livius *praeſidium ab Hannibale miſſum* dixit, cui in urbem recipiendo Decius reſtiterit. 197. *rapite decus*, h. e. ſine cunctatione, dum poteſtas eſt, egregium facinus patrate barbaris ex urbe expellendis. De voc. *rapere* celeritati et alacritati deſignandae ſerviente v. ad lib. I, 570. — *purgate nefas.* Decius apud Livium hortatur Campanos, *ut malum facinus, quod a vetuſtiſſimis ſociis conſanguineiſque defeciſſent, forti ac memorabili facinore purgent.* Eandem ſententiam reddit v. 200.

201. ſeqq. E veſtigio Livium ſuum poeta ſequitur, qui in toto loco comparandus eſt

Invicta ſtabat, torvoque minacia vultu
Iuſſa ducis, verbiſque etiam inceſſebat amaris.
Quem Libyae rector tot ſigna tot arma ferentis
Spernentem increpitans magno clamore profatur:
Poſt Paullum, poſt Flaminium componimur, eheu
Vecordi Decio, mecum certaſſe volenti
In decus et famam leti. Rapite, ite citati,
Signa, duces. Pateatne mihi Campana vetante
Vrbs Decio, explorare libet, nova bella moventi
Cui patuere Alpes, ſaxa impellentia coelum,
Atque uni calcata Deo. Suffuderat ora
Sanguis, et a torvo ſurgebant lumine flammae.
Tum rictus ſpumans, et anhelis faucibus acta

Ver

208. *minantia* vulg. *minacia* e Colon. 210. *ferentes* co rigebat Barthius, h. e. omnem exercitum Carthaginienſium; e ſic in ed. Gryphii. *Libyae ductor* ed. Rom. 1. et Mediol. 21 *heu, heu* vulg. Locum ſic Modius ex Colon. reſtituit. 214. *ra pite inde — pateatque* vulg. Modius ex Colon. emendavit lo cum. *pateatque* Lef. edidit, ſed poſtea reprobavit. 218. *di fud erat* Oxon. 219. *fulgebant* Putean. 220. *rictu ſpuma* vulg., *rictu ſpumante* Marſi Veneta. *rictu ſpumans* Parm. Rom. 1 Med. Noſtram lect. ex ſcriptis Heinſius poſuit.

a cap. 7. — 212. *componimur*, provocamur, e re gladiatorio verbo petito; *vecordi*, ſtulto, quia ſolus reſiſtere conatur tantis viribus noſtris. Singula cum acerba irriſione dicta. — 217. *impellentia coelum*, variata hyperbole, ſummae altitudini ſerviens. vid. lib. IV, 2. 743. 44. Nec minore audacia apud Virgilium Aetna *ſidera lambit*, vel *Atlas coelum fulcit vertice*. — 219. Irati imago Virgilianis coloribus adumbrata. cf. Aen. VII, 448. Georg. III, 433. — *ſuſpiria* nunc ſunt irae, ut *gemitus iraeque leonum* Virgil. Aen. VII, 15. e Polyphemus *dentibus infre dens gemitu* Aen. III, 66 Omnino autem atrociorem crasſiorem imaginem eſſe, m ximeque deberi ſtudio in tandi nimis luxurioſo, q non ſentiat? *Rictus* et *fau* quam indigne de homi quamvis furente et irato! T lia leonibus, ſerpentibus, mo ſtris cum paſſim Virgilius t buiſſet, ſine iudicio imita eſt noſter, cum de heroe ſ mo eſſet. Livius l. l. *conci tum ira Poenum* dum dicit, hil amplius deſideramus. milem iram Hannibalis,

mo

Verſabant penitus dirum ſuſpiria murmur.
Sic urbem invectus, toto comitante Senatu,
Et vulgo ad ſpectanda ducis ſimul ora ruente,
Effundit cunctam rabiem irarumque procellas.
Nec non et Decio propiora pericula mentem
Flammarant, tempuſque adeo cernebat adeſſe,
Quo laudes ducis invicti ſuperaret inermis.
Non illum fuga, non clauſi occuluere penates:
Sed liber, veluti nullus penetraſſet in urbem
Hannibal, intrepido ſervaverat otia vultu.
Cum iuvenem ſaevis (horrendum) concitus armis
Invadunt globus, et pedibus ſublime ſedentis
Doctoris ſiſtunt. Tonat inde ferocibus alte
Inceſſens victor dictis, Soluſne ruentem
Fulcire, et revocare paras a funere, Romam?
O demens! en, qui Divûm mihi munera tanta
Eripiat. Decio prorſus ſervabar inerti

B 2 Vin-

221. *Verſabat — ad ſuſpiria* ed. Parm. *verſabant* ed. Rom. 1. Mediol. 222. Sic Modius ex Colon. pro vulg. *urbem ingreditur tanto c. S.* 231. poſt hunc verſum Lefeb. inſeruit quatuor verſus 245-48. *Illatus — iuvencum*, atque ideo eiecit duos verſus antecedentes 243. et 44. quos libri ſcripti et editt. pleraeque non habebant praeter Iuntinam Nicandri, atque etiam Drakenborchius ſpurios exiſtimabat.

moderatius, deſcripſerat ſupr. lib. V, 603.

222. ſeqq. cf. Liv. l. l. cap. 7. Quae ſequuntur verſ. 225-30. expreſſa ſunt ex his Livianis: *Decius Magius nec obviam egreſſus eſt, nec quo timorem aliquem ex conſcientia ſignificare poſſet, privatim ſe tenuit; in foro cum filio clientibuſque paucis otioſe inambulavit.* Poſſunt talia loca utiliter comparari, ut, quomodo poetica ratio, ab oratione ſedatiori et proſaica differat, intelligatur. Singula enim a poeta ex hiſtorico tranſlata ſunt.

231. ſq. cf. Liv. l. l. et inprimis cap. 9. At longior ap. Silium Hannibalis oratio eſt, quam apud Livium, qui hoc tantum narrat: „comprehenſum Decium atque ante pedes deſtitutum Hannibalis fuiſſe, ut cauſam diceret" 236 *munera tanta*, victorias, fortunam

Vincendus, Decio imbelli, cui femina nulla,
Orta in Agenoreis noſtrae Carthaginis oris,
Ceſſerit: huic agedum, (nam cur indigna feramus?)
Magnanime o miles, meritas innecte catenas.
Dixerat haec: nec dum finem convicia norant.
Cum fera gens Decii conſtanti pectore corpus
Invadit, vincitque manus poſt terga catenis.
Illatus velut armentis ſuper ardua colla
Cum ſeſe impoſuit, victorque immane ſub ira
Infremuit leo, et immerſis gravis unguibus haeſit,
Mandit anhelantem pendens cervice iuvencum.
At Decius, dum vincla ligant, Necte ocius, inquit,
(Nam ſic Hannibalem decet intraviſſe) catenas,
Foederis infauſti pretium. Sic victima prorſus
Digna cadat Decius. Nec enim te, ſanguine laetum
Humano, ſit fas caeſis placaſſe iuvencis.
En dextra! en foedus! Nondum tibi Curia, nec dum

Tem-

241. *magnanimo* Vulg. et nonnulli ſcripti. In Putean. tamen *magnanime*. Bentleius ad Horat. Epod. XVII, 72. legebat: *Magnanimo, miles, meritus, i, necte catenas.* 242. *nondum* vulg. et Leſ. 246. *victorque immanis ab ira* coni. Heinſii. 248. *prendens* Putean. et ſic Lefeb. qui tamen moleſte vocis vim urget. 251. *victima praeſul* Putean. *vict. preſſus* editt. priſcae. 252. *cadit* in ſcriptis eſſe Heinſius affirmabat. Idem Marſ. Ven-

nam bellicam hactenus a Diis tributam.

243. 44. Hi verſus, quos tanquam ſpurios Drakenborch. damnabat, non poſſunt commode abeſſe. Nam ab iis pendet ſequens comparatio; cuius imaginem aeri inciſam e gemma Dactyl. Gorl P. II. n. 119. Drakenb. exhibuit. Bene et graphice, quaſi ex effigie transſcripſerit, expreſſam facile agnoſcimus, ut illa, *immerſis gravis unguibus haeſit*: cf. lib. X, 78.

249. Alia oratio Decio vincto tribuitur apud Livium. Nam ibi in Campanos invehitur. Silius autem Poenos convicianteem induxit. 252. *ſangu. laetum hum.* ſaevum, immanem, ſanguinis ſitientem militem Poenum dicit, ut de Hannibale lib. I, 59. *penitus medullis ſanguinis humani flagrat ſitis.* Itaque non opus eſt cum Marſo cogitare de ritu

Puni-

Templorum intrati poſtes: iam panditur acri
Imperio carcer. Perge, ac primordia tanta
Accumula paribus factis. Mihi fama ſub umbras
Te feret oppreſſum Capuae cecidiſſe ruinis.
Nec plura effari conceſſum. Obnubitur atra
Veſte caput, trahiturque ferox ante ora ſuorum.
Exin victor ovans ſedato pectore tandem
Spectandis urbis tectis templiſque ſerenos
Laetus circumfert oculos, et ſingula diſcit:
Quis muris ſator, et pubes ſit quanta ſub armis,
Quotque auri pateant bello argentique talenta.
Nunc qualis frenata acies, nunc deinde pedeſtris
Copia quanta viris. Monſtrant Capitolia celſa,
Stellateſque docent campos, Cereremque benignam.
Iamque diem ad metas defeſſis Phoebus Olympo

255. Sic ſcripti et editt. priſcae, pro vulg. *intranti*, quod Marſus induxit. 257. *ſub umbras* ex Colon. Mod. *umbris* vulg. et Lefeb. 264. *muri* Putean. *Qui muris auctor* Lefeb. edidit e Virgil. A. VIII, 134. Miratur hoc neminem vidiſſe. Scilicet quia indocta audacia eſt, ſine libris ſcriptis multa talia videre. Burmannus coni. *quis muris poſitor*. 265. *Quot bello pateant argenti aeriſque talenta* lectio Colon. quam expreſſit Lefeb. Sic et Oxon. Rom. 1. — *Quot b. p. auri argentique talenta* Putean. et ed. Mediol. Noſtra lectio eſt Marſi vulg. Burmannus coni. *lateant*, ſc. in aerario. 268. Sic Vulg. At libri ſcripti et priſcae editt. *ſtellantiſque* vel *ſtellanteſque*, h. e. floriferos, ut explicavit Voſſius Inſt. Orat. IV, 6. 3. Sed vid. nott.

Punico humanas victimas caedendi, quamvis non plane alienum foret ab ira Decii acerbe illa alluſio. — 260. Ex his Livianis cap. 10. *Haec vociferanti obvolutum caput eſt, vinctuſque rapi extra portam iuſſus.*

261-68. Quae Livius l. l. cap. 7. breviter adnotat, *Hannibalem viſenda urbe magnam diei, quo urbem ingreſſus fuerat, partem conſumſiſſe*, ea noſter, ut poeta, definitius et per partes eloquitur. *Sator*, conditor, ut lib. II, 654. *parens murorum* Sagunti Hercules dicebatur. *frenata acies*, equitatus. *Stellates campos* partem fuiſſe agri Campani fertilitate inſignem, docuit Cluver. Ital. Ant. pag. 1172. cf. Liv. IX, 45. et XXII, 13.

269. ſeqq. Sub veſperam epulis indulgetur. cf. Liv. II. cap. 8. Amplius hic locus eſt,

vario

Impellebat equis, fuſcabat et Heſperus umbra
Paulatim infuſa properantem ad litora currum.
Inſtituunt de more epulas, feſtamque per urbem
Regifice exſtructis celebrant convivia menſis.
Ipſe, Deûm cultu et ſacro dignatus honore,
Praecipuis multoque procul ſplendentibus oſtro
Accipitur ſublime toris: non una miniſtri
Turba gregis: poſuiſſe dapes his addita cura,
His adolere focos, his ordine pocula ferre.
Nec non et certis ſtruitur penus. Aſpera menſa
Pondera caelati fulgent antiquitus auri.
   Eripiunt flammae noctem, ſtrepituque moventum
Murmurat alta domus. Stupet inconſuetus opimae
Sido-

271. *offuſa* coni. Drakenb. 275. *praecipuus* Lefeb. ex Rom. 2. collato Virg. A. VIII, 177. non male. 279. *nec non certatim*, vel *e Cereri* coni. Heinſ.

vario ornatu, maxime Virgiliano, diſtinctus, in quo tamen multa luxuriei poeticae exempla apparent. Noctis appropinquantis nunc iuſto prope ſplendidior deſcriptio, quamvis, quoad ſingulas imagines, ſatis frequentata poetis. *Heſperi currus*, notum phantaſma, eiuſdemque *equi fuſci* apud Ovid. Faſt. II, 314. — 274-76. Hannibal ſuper toro veſte purpurea ſtrato accumbit. *Stratum oſtrum*, *toros pictos* Virgilius dixit in ſimilibus epulis Aen. I, 700. ſeqq. quem locum Silius videtur ante oculos habuiſſe. Certe verſus 276-78. ex Virgilianis adumbrati: *quinquaginta intus famulae, quibus ordine longo Cura penum ſtruere et flammis adolere penates*, ubi *penates* recte de aris et focis ab Heynio explicari, vel haec Siliana imitatio vindicat. — 279. *certis ſtruitur penus*, certi miniſtri cibos inſtruunt et adornant. *Aſpera p. auri cael.* pro vulg. *vaſa caelata aurea.* vid ad lib. II, 431. et adde Ovid. Met. XII, 235. *Forte fuit iuxta ſignis extantibus aſper antiquus crater.* Itaque iunge *caelati antiquitus*, de vaſis antiquo artificio factis, in quo erat pretium praecipuum. Loca huc pertinentia Drakenborch. attulit, praeter illum Ovidianum, ex Cicer. Verr. I, 5. Valer. Fl. I, 143.

281. *Eripiunt flammae n.* Virgilii exemplo Aen. I, 727. *noctem flammis funalia vincunt.* At nonne ſentias in his quiddam exquiſitius? *facieſque — haurit*,

Sidonius menſae miles, faciemque ſuperbi
Ignotam luxus oculis mirantibus haurit.
Veſcitur ipſe ſilens, et tantos damnat honores
Eſſe epulis, façileſque coli tanto agmine menſas,
Donec pulſa fames, et Bacchi munera duram
Laxarunt mentem. Tum fronti reddita demum
Laetitia, et poſitae graviores pectore curae.
Perſonat Euboïca Teuthras teſtudine, Cymes
Incola, et obtuſas immiti murmure ſaevae
Inter bella tubae permulcet cantibus aures.
Iamque Iovem et laetos per furta canebat amores,
Electraeque toros Atlantidos: unde creatus,
Proles digna Deûm, tum Dardanus: iſque Tonanti
Vt det Erichthonium magna de ſtirpe nepotem.
Hinc Tros, hinc Ilus, generis tunc ordine longo
Aſſaracus, nulloque minor famave manuve

 Tum

287. *At cum pulſa fames* Vulg. ex Iunt. Nicandri. 288. *tum frontis* Colon. Oxon. Parm. et ſic Lefeb. *Cum fronti reddita* Vulg. Marſi. *dedita* Putean. et Rom. 2. 290. *Theucras, Teutras* variant libri.

luxuris, in proſa diceres, tantum luxum mirabundi ſpectant. Sed poeticam rationem expende. Verſus ſeqq. 285. 86. declarant ſeveritatem quandam Hannibalis, luxu et ſplendore Campano minime commoti; unde mox *durum mentem* tribuit. *Faciles menſas*, cibos facile nec tanto impendio parabiles, *tanto agmine*, tanto apparatu et ſtrepitu. Nota exquiſitum uſum voc. *agmen*, in quo Silio Virgilius praeivit, apud quem *leni agmine fluit Thybris* Aen. II, 782. et *Mneſtheus agmine remorum celeri prona petit maria* Aen. V, 211. Igitur in his notio ſtrepitus, certaminis, contentionis maxime dominatur. 287. *Bacchi munera* nota e Virg. Georg. III, 527. *Maſſica munera Bacchi.* Infra lib. XIII, 416. *dona Lyaei.*

290. ſeqq. Locus ad imitationem Virgilii Aen. I, 740. expreſſus, ubi Iopas, Didone et Aenea epulantibus, ad citharam canit. Praeivit Homerus Od. ϑ, 62. ſq. *Teuthras* fictum nomen e piſcina Campana prope litus Baianum ſita, coniecit Broukhuſ. ad Propert. I, 11. 11. Iam cum incolam Cuma-

Tum Capys ut primus dederit ſua nomina muris.
Concelebrant plauſu pariter Sidonia pubes,
Campanaeque manus. Ante omnes ductor honori
Nominis auguſto libat carcheſia ritu;
Cetera quem ſequitur, Bacchique ex more liquorem
Irrorat menſis turba, ardeſcitque Lyaeo.
 Interea, Tyrio reſoluta in gaudia coetu
Converſo, (neque enim, iuvenis non digne ſileri,
Tranſmittam tua coepta libens, famamque negabo
Quanquam imperfectis, magnae tamen indolis, auſis)
Mens una inviolata mero, nulliſque venenis
Potando exarmata, decus pugnaeque, neciſque
Sidoniae tacito volvebat pectore molem.

Quo-

299. *primus* vulg. ex ed. Marſ. 309. *mens uni* coni. Heinſ. 310. *Venenis potandi* coni. Heinſ. et *poenaeque* pro *pugnaeque*.

Cumanum feciſſet, *Euboicam teſtudinem* appellat, quoniam a Chalcide Euboica originem trahebant Cumani, auctore Livio VIII, 22. cf. Heyn. ad Virgil. VI, 2. — Argumentum carminis apte ad locum praeſentem Silius deprompſit ex gente Capys, Capuae conditoris, qui, ut diximus verſ. 30. ad Iovem uſque familiam ſuam reducebat. *Dardani* progeniem uſque ad Capyn, qui ſcire cupiant, petant ex Hom. Il. *υ*, 214. ſeq. Dionyſ. I, 62. Apollod. III, 12. et cf. Heyn. Exc. ad Aen. Virg. III, 167. Tom. II. pag. 358. — 301. *honori nominis*, in honorem Capys, *libat carcheſia*, rite, et inſtar ſacrificii, pocula menſis irrorat, ut Dido apud Virgil. A. I, 736. *in menſam laticum libavit honorem.*

305. ſeqq. Sequitur ſcena inter Pacuvium eiuſque filium necem Hannibali parantem agitata, quam Livius XXIII, 8. et 9. tanta cum elegantia et affectu deſcripſit, ut, niſi me meus ſenſus fallat, Silianis verſibus longe praeferendam illius narrationem exiſtimem. Nempe Silius verba, Livius ſententias ornavit. — *Reſoluta gaudia* ſunt diſſoluta, nimia. Proprie mens ipſa gaudiis diſſolvitur, et liqueſcit. Sic noſter infr. lib. XIV, 681. *reſoluta in gaudia mente.* — 309. *nullis venenis p. e.* moleſto ornatu variata ſententia proxime antecedens. Nempe vinum largius ſumtum, ceu venenum, vires animi frangit.

Quoque eſſet miranda magis tam ſacra libido,
Pacuvio genitus patrias damnaverat artes.
Is variis oneratum epulis atque atria tardo
Linquentem greſſu comitatus pone parentem,
Poſtquam poſſe datum meditata aperire, novoſque
Pandere conatus, et liber parte relicta
Tectorum a tergo patuit locus, Accipe digna
Et Capua et nobis, inquit, conſulta. Togaque
Armatum amota nudat latus. Hoc ego bellum
Conficere enſe paro, atque avulſum ferre Tonanti
Rectoris Libyci victor caput. Hic erit ille,
Qui polluta dolis iam foedera ſanciet, enſis.
Si perferre nequit ſpectacula tanta ſenectus,
Et tremit inceptis laſſo maioribus aevo,
At tu ſecuris concede penatibus, et me
Linque meae menti: ſummum quod credis, et aequas

 Hanni-

313. Al. *Pactulo*, *Paccullo*. *Pacuvio* ex ed. priſcis Cod. P. Ren. Parm. 325. *lapſo* Lefeb. e Cod. T. repoſuit. Scilicet vim poeticam lectionis vulgatae non adſequebatur ille, cum hanc ſine ſenſu eſſe ſcriberet. 326. *En*, *tu ſecurus conſide pen.* Lefeb. expreſſit, non librorum auctoritate motus, ſed hac de cauſa, quia iam fuiſſet in penetralibus domus, ſive Penatibus; ergo illuc *concedere* nequibat. Hae cauſae mutandi textus ſi cui ſufficiunt, ei profecto facillimum eſt, recenſionem facere. 327. *ſummum tu credis* vulg. et primus Marſus. *quod* e ſcriptis et ed. priſcis Heinſius. Burmannus ad Ovid. Heroid. XVII, 51. explicat *quamvis*.

git. 311. *molem* facinus audax et arduum, Hannibalis trucidandi; mox eandem *ſacram libidinem*, generoſam, laudabilem. Vnde inf. v. 365. dicitur *pulcherrimus irae* et paulo poſt v. 367. *amiſit quantam poſito conamine laudem, Cui tantum eſt voluiſſe decus?* — 313. *patrias artes*, patris conſilium ad Poenos deficiendi. 314. In *atriis* epulari ſolitos veteres docuit Servius ad Virg. A. I, 726. — *poſtquam poſſe datum*, h. e. cum opportunitatem conſilii aperiundi adeſſe videret. Livius l. c. cap. 8. *cum in ſecretum pervenerunt*, inquit, *hortus erat poſticis aedium partibus*. Hunc locum Silius verſſ. 317. 18. deſcribit. — 326. *ſecuris pen.* in aedes, ubi tutus latere potes. *me linque m. m.* ſine me mea cogitata exſequi.

Hannibalem Superis, o quantum nomine maior
Iam Poeno tibi natus erit! Vibrabat ab ore
Ignis atrox, animuſque viri iam bella gerebat.
Cum ſenior, tanti pondus conaminis aegra
Iam dudum vix aure ferens, tremebundus ibidem
Sternitur, et pedibus crebro pavida oſcula figens,
Per ſi quid ſupereſt vitae, per iura parentis,
Perque tuam noſtra potiorem, nate, ſalutem,
Abſiſte inceptis, oro: ne ſanguine cernam
Polluta hoſpitia, ac tabo repleta cruento
Pocula, et everſas pugnae certamine menſas.
Tune illum, quem non acies, non moenia et urbes
Ferre valent, cum frons propior lumenque coruſco
Igne micat, tune illa viri, quae vertice fundit,
Fulmina pertuleris: ſi viſo intorſerit enſe
Diram, qua vertit per campos agmina, vocem?
Fallit te, menſas inter quod credis inermem.
Tot bellis quaeſita viro, tot caedibus armat
Maieſtas aeterna ducem. Si admoveris ora,
Cannas, et Trebiam ante oculos, Thraſymenaque buſta,
Et Paulli ſtare ingentem miraberis umbram.

Quid?

345. pro *viro* Heinſ. coni. *ultro*, vel *virûm tot caedibus.*

331. ſeqq. Totus locus de patre obſecrante ex Livio quidem adumbratus eſt. Sed neſcio quomodo Liviana me fortius moveant: Forte, quia aptius ad naturam et adfectum dignitatemque parentis ſcena deſcripta eſt. *Amentem metu* patrem Livius dicit, quam graviter duobus verbis! Deinde pater non prius ad pedum amplexum et oſcula deſcendit, quam filium precibus commotum et lacrymantem vidit. Quanto id eſt ad dignitatem affectumque patris tuendum accommodatius! Inſignis gravitas eſt, qua pater Hannibalis imaginem deſcribit, ut illo animum adimat, et periculum facinoris augeat; quamvis pro praeſenti patris affectu et dolore ſingula loquacius et nimis ῥητορικῶς elata ſentio. — 341. *fulmina, quae vertice fundit* Hannibal, ad ſplendorem caſſidis, terrorem incutientis, referen-

da

Quid? tanto in caſu comitum iuxtaque iacentum
Torpebunt dextrae? Parce, oro, et deſine velle,
Cui nequeas victor ſupereſſe. An triſtia vincla
Et Decius non erudiunt componere mentem?
Talia commemorans, famae maioris amore
Flagrantem ut vidit iuvenem ſurdumque timori,
Nil ultra poſco, refer in convivia greſſum,
Approperemus, ait. Non iam tibi pectora pubis
Sidoniae fodienda manu tutantia regem.
Hoc iugulo dextram explora. Namque haec tibi ferrum,
Si Poenum invaſiſſe paras, per viſcera ferrum
Noſtra eſt ducendum. Tardam ne ſperne ſenectam:
Opponam membra, atque enſem extorquere negatum
Morte mea eripiam. Lacrimae tunc ore profuſae,
Et magna Superûm cura ſervatus in arma
Scipiadae Poenus; nec tantum fata dederunt
Externa peragi dextra. Pulcherrimus irae,
Et dignus fieri compos memorabilis auſi,
Amiſit quantam poſito conamine laudem,

Cui

349. *Quin!* ed. Lefeb. 350. pro *velle* Heinſ. coni. *belli*, ut ſit *deſine belli* iungendum, non improbante Drakenborchio. Sed ſana eſt lectio recepta. Senſus eſt: Deſine aliquid velle, quod ſi tibi ex voto ſucceſſerit, pernicioſum tibi et cauſa interitus erit. Male Dauſqueius correxerat *cum nequeas*. 354. *timoris* Heinſ. coni. ex lib. X, 554. — 358. *namque hoc* vulg. perperam. Recte Colon. et alii *haec*, ſcil. viſcera. 359. *per viſcera lenta* primus Nicander in Iunt. ediderat, pro quo e ſcriptis et editis Modius et Heinſ. correxerunt *ferrum*.

da videntur. 349. *iuxta iacentum*; accumbentium ad menſam. 352. *componere mentem*, quieſcere, et coeptis abſtinere. Mox *ſurdum timori* dicit, non commotum periculi commemoratione, imperterritum. — 358. *Hoc iugulo*, δεικτικῶς, ut mox *haec per viſcera*. In hoc loco, ubi affectus patris ad ſummum uſque gradum pervenerat, eiuſdem facundia diſplicet. In Livio et nunc omnia veriora ad naturam atque elegantiora reperio. 364. *nec tantum — patrari*, tantum facinus, ut ab homine externo, Campano, patraretur, fata noluerunt. Ergo haec victoria Scipioni relicta eſt. Quae ſequitur ſententia v. 365 - 68. exiguam vim

Cui tantum eſt voluiſſe decus? Tum reddere ſeſe
Feſtinant epulis, et triſtia fronte ſerenant:
Donec laeta virûm ſolvit convivia ſomnus.
Poſtera lux Phaethontis equos proferre parabat,
Iam rapido ſummis curru ſplendente ſub undis:
Et iuvenis, magno generatus Hamilcare, duras
Iam dudum exercet curas. Carthaginis arces
Ire ferox Mago, et Patribus portare iubetur
Nuntia facta ducis. Praedâ et captiva leguntur
Corpora, dereptaeque viris ſub Marte cruento
Exuviae, fauſti Superis libamina belli.
Altera curarum, Libycis demittitur oris
Heu! Decius, reduci lentas ſervatus ad iras,
Ni poenae iuvenem indignae miſeratus ab alto
Iupiter antiquam Batti vertiſſet ad urbem.
Hic Pellea virum Ptolemaei ſceptra vehentum
Eri-

368. *tanta* coni. Heinſ. 372. *rapidos omni curru* vulg. Oxon. *omnis.* Modius verſum ex Colon. emendavit. Ad marginem ed. Rom. Drakenborchius ita emendatum reperiebat: *proferre parabat rapidos, imis curru ſplendente ſub undis.* 373. *En iuvenis* Lefeb. pro *duras* Heinſ. coni. *crudas.*

vim habet; ſed habet argutas verborum antitheſes, poetae delicias. — 371. *triſtia fronte ſerenant*, vultu hilariori triſtes cogitationes diſſimulant et abigunt. Sic Virgil. Aen. IV, 477. *Conſilium vultu tegit, ac ſpem fronte ſerenat.*

373-79. cf. Liv. XXIII, 11. Mago nuncius victoriae Carthaginem proficiſcitur. *Exuvias* ſpolia in genere, in quibus annuli inprimis memorantur Livio cap. 12. et inf. v. 536.

380. ſeqq. Decius miſſus Carthaginem, ubi reduci Hannibali poenas daret; Cyrenas tempeſtate delatus ad Ptolomaeum confugit. Rem narrat Livius cap. 10. unde Siliana expreſſa ſunt. — *Batti ad urbem*, Cyrenas. vid. ad lib. III, 253. — *Pellaea ſceptra* Ptolomaci dicit, ut regis Aegypti, et domini Alexandriae, ab Alex. Pellaeo conditae, longius repetito epitheto. Scilicet *Pella* fuit urbs Macedoniae. Ex quo tempore autem Macedones Aegyptum habuere, a regibus ipſa terra Macedonicâ, adeoque etiam Pellaea dici potuit. cf. Heyn. ad Virg. Georg. IV, 287. De regibus Aegypti, quibus Cyrenae

Eripuere minis, reſolutaque vincula collo.
Atque eadem vitae cuſtos mox deinde quieto
Accepit tellus oſſa inviolata ſepulcro.
Nec Venerem interea fugit exoptabile tempus
Poenorum mentes caeco per laeta premendi
Exitio, et luxu corda importuna domandi.

Spar-

renae paruerunt, vid. Spanhem. ad Callim. Hym. in Apoll. v. 68. — 385. 86. Alexandriae, ubi vitae ſalutem invenerat, uſque ad finem vitae manſit. Hoc manifeſtum eſt ex Decii oratione apud Liv. l. l.

387. ſeqq. Inſeritur longum epiſodium de luxuria, cui Hannibal eiuſque milites Capuae indulſiſſent, quaque enervati atque emolliti ſenſim fuiſſent. Factum id eſt, cum rebus ad Nolam inprimis infeliciter geſtis, in hiberna caſtra Capuam conceſſerat. Quae a Marcello pro iſtis urbibus Campaniae, inprimis Nola, geſta ſunt, Silius carmine non expreſſit. Itaque hoc potius epiſodium natum eſt, quo opportuna occaſio offerebatur, varios ornatus explicandi, coloribuſque ſatis acribus carmen diſtinguendi. Quae igitur Livius, pro more, ſobrie atque eleganter de animis corporibuſque Carthaginienſium luxurie corruptis narravit lib. XXIII, 18. ea Silius poetica ratione, ita tamen extulit, ut ſi quae paſſim occurrant, quae ſatis poeta digna ſint, alia multa faſtidium legendi afferre poſſint ei, qui elegantiae et gravitati Virgilianae animum adſuefecit. Praecipuum rationis iſtius poeticae indicium eſt, quod Veneri partes tradit animorum luxu corrumpendorum. Neque id nunc quaeritur, quam apta ea machinatio ſit. Conſtat hunc in omni carmine morem ſervaſſe Silium, de quo paſſim nonnulla adnotata ſunt. Enimvero, cum ſemel ita ſe poeta comparaſſet, ut Deorum miniſterio uteretur ad exemplum veterum poetarum, nunc ſatis apte delecta Veneris opera videtur, partim ob rei naturam, partim quia Venerem infeſtam Poenis, Romanis amicam, totum carmen propoſuit. Quam autem Campania iſta luxuries Poenis noxia, quamque utilis Romanis fuerit, quis ignorat? Caeterum in hoc loco Silium ante oculos habuiſſe Virgil. lib. I, 657. ſeqq. ubi Venus Cupidinis opera Didoni amorem inſtillat, iam Marſus adnotavit. Iam ſingula videamus. — 388. *caeco exitio* Venus *mentes premit*, dum libidinem luxum-

que

Spargere tela manu paſſim fallentia natis
Imperat, et tacitas in pectora mittere flammas.
Tum pueris dulce arridens: Eat improba Iuno,
Et nos (nec mirum, quid enim ſumus?) acta ſecundis
Deſpiciat. Valet illa manu, valet illa lacertis:
Parvula nos arcu puerili ſpicula ſenſim
Fundimus, et nullus noſtro de vulnere ſanguis.
Verum, agite, o mea turba, precor, nunc tempus, adeſte,
Et Tyriam pubem tacitis exurite telis.
Amplexu, multoque mero, ſomnoque virorum
Profliganda acies, quam non perfregerit enſis,
Non ignes, non immiſſis Gradivus habenis.
Combibat illapſos ductor per viſcera luxus,
Nec pudeat picto fultum iacuiſſe cubili,

Nec

393. *aucta ſecundis* coni. D. Heinſ. et ſic antiquiſſimae editt. 396. *it nullus* etc. coni. Heinſ. probante Drakenb. et ſic edidit Lefeb. 398. pro *telis* Heinſ. malebat *taedis*. 401. *emiſſis* vulg. *immiſſis* e ſcriptis et editt. priſcis.

que mentibus inſinuat, atque veluti ex inſidiis oppugnat animos. Huc pertinent *tela fallentia*, *tacitae flammae*, v. 398. *tacita tela*, 425. *occulta ſagitta*. Apud Virgil. *caecus ignis* lib. IV, 2. eodem fere ſenſu. Et lib. II, 688. Venus ad Amorem: *occultum inſpires ignem*. — 389. *Corda importuna*, ſaeva, dura. 390. *natis*, Cupidinibus, noto Silii phantaſmate.

392-96. Cum contemtu in Iunonis iram dicta. Apage te, Iuno ſuperba et viribus tuis freta. Nos dolo et clandeſtinis vulneribus vim tuam ſuperabimus. Acerbe inprimis illa: *quid enim ſumus*, nimirum erga Iunonem. Contemnit nos imbecillos ſcilicet. *acta ſecundis*, elata, ſuperbiens fortuna Carthaginienſium, quos fovet. — 396. *nullus ſanguis*. Ergo caecum, tacitum vulnus eſt, tantoque periculoſius.

399. *amplexu*, verecunde, pro Venere, libidine. *Gradivus immiſſis hab.* noto ornatu dicitur de pugna atrociſſima, qualis Romanorum ad Cannas fuit. Ita de incendio ſaeviſſimo Virgil. A. V, 662. *furit immiſſis Vulcanus habenis*. 402. *Combibat*, hauriat veluti pleno ore libidines. Notus in talibus uſus *bibendi*. vid. interpr. ad Virg. A. I, 749.

Nec crinem Aſſyrio perfundere pugnet amomo.
Ille ſub hiberno ſomnos educere coelo
Iactator, tectis malit conſumere noctes.
Ac ponat ritus veſcendi, ſaepe citato
Dum reſidet ſub caſſide equo, diſcatque Lyaeo
Imbellem donare diem. Tum deinde madenti
Poſt epulas ſit grata chelys, ſegniſque ſoporas,
Aut noſtro vigiles ducat ſub numine noctes.
Haec poſtquam Venus, applaudit laſcivus, et alto
Mittit ſe coelo niveis exercitus alis.
  Sentit flammiferas pubes Mauruſia pennas,
Et pariter fuſis tepuerunt pectora telis.
Bacchi dona volunt, epulaſque, et carmina rurſus
Pieria liquefacta lyra. Non acer aperto

Deſu-

404. pro *pugnet* in Rom. 1. et Mediol. *nitet* pro *vitet*. 405. *abducere* ex Cod. Tell. Lefeb. notavit. Oxon. *ſe ducere*, et mox *telis* pro *tectis*. Pro *iactator* Heinſ. *laetatus*, hoc ſenſu: Hannibal ille, qui olim tempore hiberno ſub Iove frigido ſomnos capere gaudebat, nunc noctu malit ſub tectis dormire. Burmannus coni. *iactatus*, quod repertum in Cod. Tell. a Lefeb. et editum eſt.

404. *nec — pugnet*, recuſet, detrectet. *Aſſyrium amomum* definite, ut poeta, nominavit, pro unguento Aſſyrio, ut pretioſiſſimo. Amomum planta Armeniae et Mediae. cf. Heyn. ad Virg. Ecl. III, 89.

406. *iactator educere*, graeciſſans et durior formula pro vulg. gaudens ſub dio per hiemem dormire. Sed ſimul Hannibalem iſta temperantia et ſeveritate ſuperbientem cogita. 407. *ponas* etc. dediſcat ex equo veſci. Quae eſt ſeveriſſima ratio vivendi, omnes delicias excludens. Sequitur ſententia exquiſita brevitate elata: *Lyaeo donare imbellem diem* pro vulg. vino per otium indulgere. — 410. *chelys*, cantus, muſica. 411, amore noctem conſumat. At expende verborum exquiſitam verecundiam!

412. *laſc. exercitus*, Amorum, ſ. Cupidinum. Ita Val. Fl VI, 456. *volucrumque exercitus omnis Amorum*. Mox *niveae alae* ornate, ut in re laeta. Ergo cauſa coloris nunc non eſt moleſte ſcrutanda. vid. Claud. Epith. Hon. 71.

416. ſeqq. Recenſentur varia genera luxus, cuius cupido a Venere indita fuerat.

Carmi-

Deſudat campo ſonipes: non ulla per auras
Lancea nudatos exercet torta lacertos.
Mollitae flammis lymphae languentia ſomno
Membra fovent, miſeriſque bonis perit horrida virtus.
Ipſe etiam, afflatus fallente Cupidine, ductor
Inſtaurat menſas dapibus, repetitque volentum
Hoſpitia, et patrias paulatim decolor artes
Exuit, occulta mentem vitiante ſagitta.
Altera iam patria, atque aequo ſub honore vocatur
Altera Carthago Capua, intactumque ſecundae
Fortunae ingenium vitia allatrantia quaſſant.
Nec luxus ullus merſaeque libidine vitae
Campanis modus: accumulant, variaſque per artes
Scenarum certant epulas diſtinguere ludo.
Vt ſtrepit aſſidue Phrygiam ad Nilotica loton
Memphis Amyclaeo paſſim laſciva Canopo.

Inpri-

Carmina liquef. mollia, ſuavia, quae et liquida poetis dici ſolent. Lucret. IV, 982. *citharae liquidum carmen.* Virgilius Georg. I, 410. *liquidas voces* raucis opponit; et ſimili metaphora Valer. Fl. III, 158. *inſignem cithara cantuque fluenti Dorcea* dixit. *Pieria* orn. epith. a monte Pierio Muſis ſacro. — 420. *mollitae fl.* poetice pro calidae. 421. *miſeris bonis*, quaſi ſplendida illa miſeria, luxu pernicioſo, *perit horrida virtus*, robur illud omniſque fortitudo bellica militum ſublata eſt. In utraque formula ludentem verbis poetam agnoſco.

422. ſeqq. Ipſe Hannibal libidini indulget. Haec per partes ſententia explicatur. *patrias artes exuit*, ſolitam ſeveritatem, temperantiam, virtutem. Ergo *decolor* factus eſt, quatenus ab illa morum gravitate degeneravit. 427. tumidius elata ſententia, ingenium Hannibalis, quod fortuna frangere non potuerit, vitiis victum eſſe. *Vitia allatrantia*, quatenus cum impetu mentem oppugnabant. *Curas latrantes* ſimili audacia Petronius dixit Satyr. cap. 119.

432. 33. Scenas convivales Campanorum comparat cum ſaltationibus Aegyptiorum in urbe Canopo. *Niloticam Memphim*, ut praecipuum Aeg. oppidum pro ipſis Aegyptiis dicit. *Canopus* ὁ Κάνωβος, oppidum Aegypti, non procul ab Alexandria. *Amyclaeus* h. e.

Spar-

Inprimis dulcem, Poeno laetante, per aures
Nunc voce infundit Teuthras, nunc pectine cantum.
Isque ubi mirantem reſonantia pollice fila
Ductorem vidit Libyae, canere inde ſuperbas
Aoniae laudes ſenſim teſtudinis orſus,
Concordem citharae movit per carmina linguam,
Vincere linquentes vitam quae poſſit olores.
Atque haec e multis carpſit molliſſima menſae
(Facta antiqua virûm, placidas quîs mulceat aures.)
  Argolicis quondam populis (mirabile dictu!)
Exaudita chelys, lapidem teſtudine felix

Duce-

442. Abeſt hic verſus ab omnibus ſcriptis et editt. ante Iuntinam, quam reliqui editores ſecuti ſunt. Itaque ut ſpurium Drakenb. uncis incluſit, Leſeb. eiecit.

Spartanus, quia a Canopo rectore navis Menelai ibi ſepulto nomen accepit. Virgilius Georg. IV, 287. *Pellaeum Canopum* dixit. vid. ibi Heyn. et quae dicta ſunt ad verſ. 380. Item narravit Strabo lib. XVII. Tacit. Ann. II, 60. Plura contulit Geſnerus in Theſ. — *ſtrepit* ob cantus et ſaltationes. Vnde *mollem*, *feſtivum* Canopum poetae dixere. De *loto* dictum ad lib. VIII, 506.

434 ſqq. Dum commemorat poeta Teuthram cantu et lyra Hannibalem delectaſſe, ſimul longo epiſodio miracula ab Amphione, Arione, Chirone, et Orpheo per lyram patrata exponit. Manifeſte in his luxuries Silii deprehenditur, undique carminis producendi, ornandique omnibus modis occaſiones arripientis. 438. *Aoniae teſtud* lyrae Amphionis Thebani. Nam Boeotia, in qua Thebae, olim ab Aonibus habitata fuit. Vnde et Helicon mons Boeotiae, Aonius vertex Virgilio Georg. III, 11. — *ſuperbas laudes*, facinora et miracula per lyram facta. De cantu ſuaviſſimo *olorum* (v. 440.) morientium, nota fabula, deriſa iam a Plinio X, 23. — 441. *E multis* laudibus lyrae *haec* potiſſimum *carpſit*, attigit, commemoravit, *molliſſima menſae*, aptiſſima convivis oblectandis. — 443-49. Lyrae ope olim Thebae exſtructae ſunt ab Amphione. cf. Apollod. lib. III, 5. Horat. Art. 394. Iam illa ſententia varie ornatur. *felix ducere lapides* lyra dicitur, quia potuit lapides movere, ergo prompta, capax. — *vallavit* exſtruxit

Ducere, et in muros poſuiſſe volentia ſaxa.
Haec Amphionio vallavit pectine Thebas,
Ac, ſilice aggeribus per ſe ſcandente vocatis,
Iuſſit in immenſum cantatas ſurgere turres.
Altera, turbatum plectro moderata profundum,
Et tenuit phocas, et in omni Protea forma
Traxit, et aequoreo portavit Ariona dorſo.
Nam, quae Peliaca formabat rupe canendo
Heroum mentes et magni pectora Achillis,
Centauro dilecta chelys compeſceret iras,
Percuſſa fide, vel pelagi vel triſtis Averni.
Namque chaos, caecam quondam ſine ſidere molem

Non

445. *in muros* vulg. *in muris* e Cod. Tell. Rom. 1. Ben. edidit Lefeb. — *volentia* ex Colon. pro vulg. *volantia*. 452. *Iam quae* edidit Lefeb. ex coni. Dauſq. et Burmanni. *formabat* ex Colon. Oxon. et editt. priſcis. *frenabat* vulg. quod ſervavit Lefeb. ex Cod. Tell. Rom. 2. In Cod. Put. *firmabat*.

xit arcem Thebanam. Sic Horat. l. I. *Amphion Thebanae conditor arcis.* Mox *volentia ſaxa*, quatenus ſponte, nullo cogente vel portante coierunt, ἐπακολουθήσαντας τῇ Ἀμφίονος λύρᾳ τοὺς λίθους Apollodorus l. c. *Sequentia* dixit de Orpheo Ovid. Met. XI, 2. Eodem ſenſu mox v. 446. *ſilicem per ſe ſcandentem* variat. 447. *cantatas*, cantu exſtructas.

449. *Altera*, lyra Arionis, cuius fabula vid. apud Herodot. I, 23. et Hygin. Fab. 194. *moderata pr.* mitigans maris fluctus, vel eius monſtra, ne Arion in mare deiectus periret. 451. *portavit aeq. dorſo*, quia cantu delphinus allectus eſt, qui ſalvum Arionem deportaret.

452-62. Sequitur lyra Chironis Centauri, Saturni et Philyrae filii, quem fabula medicinae et muſices peritum, Achilliſque doctorem memorat. v. Homer. Il. λ, 831. Virgil. Ge. III, 550. Orph. Arg. 375. Ovid. Met. II, 630. cum nott. Gierig. — *Peliaca rupe form.* erudiebat heroes et Achillem inprimis. Sicuti enim Centauri altiſſimos montes Theſſaliae inhabitabant, ita Chiron Pelium, unde a Lapithis deiectus dicitur Apollod. II, 5. 4. cf. Virg. A. VII, 674. Mox Chironem Silius canentem prodit de Chao, terra, Olympo et ſeculo Saturni, ad exemplum quidem Orphei, qui eadem ceciniſſe traditur in Argonaut. 417. et

Apol-

Non ſurgente die, ac mundum ſine luce canebat.
Tum Deus ut liquidi diſciſſet ſlagna profundi,
Tellurisque globum media compage locaſſet:
Vt celſum Superis habitare dediſſet Olympum,
Caſtaque Saturni monſtrabat ſecula patris.
Sed, quos pulſabat Rhipaeum ad Strymona, nervi,
Auditus Superis, auditus manibus Orpheus,
Emerito fulgent clara inter ſidera coelo.
Hunc etiam mater, tota comitante ſororum
Aonidum turba, mater mirata canentem.
Non illo Pangaea iuga aut Mavórtius Haemus,
Non illo modulante ſonos ſtetit ultima Thrace:
Cum ſilvis venere ferae, cum montibus amnes.
Immemor et dulcis nidi, poſitoque volatu
Non mota volucris captiva pependit in aethra.

C 2 Quin

458. *diſciſſet* ex Colon. *diſcuſſet* Cod. Put. et ed. Parm. Rom. 1. Med. *diſcuſſit* vulg. 462. *nervis* Colon. *verbis* Put. Lectionem noſtram *nervi* praeter Oxon. etiam Tell. habebat. 464. pro *coelo* alii *plectro*, ſed illud ex ſcriptis et Rom. 2. *ſeclo* Parm. Rom. 1. Med. 468. *moderante* Put.

Apollon. I, 496. Colores orationis paſſim obvii apud poetas, inprimis Ovidium Met. I, init. Faſt. I, 106. — 456. *caecam ſine ſid.* obſcuram ſine luce. At quam varie et luxuriatur! Mox *non ſurgente die*, et iterum *ſine luce*. — 461. *caſta ſecula* ſunt tempora felicia ſub rege Saturno, quibus homines pietate, integritate, atque innocentia excellebant. v. Virg. Ecl. 4.

462. ſeqq. Omnium praeſtantiſſima fuit lyra Orphei, quia potentiſſima eius vis fuit. Haec ſententia per varias partes diducitur, in quibus Silius veteres de Orpheo fabulas paſſim in poetis praeſertim Argonauticis ſparſas ſecutus eſt. cf. Orph. Argon. l. c. Virg. Ge. IV, 520. ſq. Horat. Od. 12. lib. I. Iam ſingula videamus. *Strymon* fluv. *Rhipaeus* Thracicus, a Rhipaeis montibus Thraciae conterminis. — 465. *mater* Calliope. cf. Virg. Ecl. IV, 57. — *turba Aonidum*, Muſarum, quia Aones antiqui habitatores Boeotiae erant, ubi Muſarum ſedes in Helicone. — *Pangaea iuga* et *Haemus* montes Thraciae, et hic quidem *Mavórtius*, quia Thracia Marti ſacra habebatur, unde *Mavortia tellus* poetis dicta eſt.

non

Quin etiam Pagaſaea ratis, cum caerula nondum
Cognita terrigenis, pontoque intrare negarent,
Ad puppim ſacrae, cithara eliciente, carinae
Adductum cantu vidit mare. Pallida regna
Biſtonius vates flammiſque Acheronta ſonantem
Placavit plectro, et fixit revolubile ſaxum.
O dirae Ciconum matres, Geticique furores,
Et damnata Deis Rhodope! tulit ora revulſa
In pontum, ripis utrinque ſequentibus, Hebrus.
Tur

473. Pro *terrigenis* in ſcriptis et edit. priſcis erat *terrena*
Heinſ. coniiciebat *cognitum iter terris*, vel *cognita terrenis*, I
Rom. 1. et Med. *Tyrrhenae*. Drakenborch. coni. *Pegaſaea ra-
tis cum — pontumque intrare negaret*. Sic et Burmann. et mo
vidit pro *venit*, quem ſecutus eſt Lefeb. In Rom. 2. *vetat*
480. *utrâque* ex ſcriptis Heinſ. et Lef. ſcil. parte.

non ſetit, commota eſt cantus dulcedine. De his vid. Horat. l. l. — 471. *volucris capt. p.* arguta ſententia, aves captae ſonis lyrae ex aura veluti fixae aures praebuerunt. 472. *Pagaſaea ratis*, Argo, a Pagaſa oppido Theſſaliae, iuxta quod illa navis aedificata fuit. v. Plin. IV, 8. Propert. El. I, 20. 17. Ovid. Met. VII, 1. ſeq. et Lucan. VII, 401. qui locus noſtro ſimillimus eſt. — *Terrigenas* nunc de hominibus contra morem dixit, cum ſupra aliquoties de gigantibus, monſtris ſerpentum etc. dixiſſet. vid. lib. VI, 252. et IX, 305. — 475. *adductum v. mare*. Ita St. Theb. V, 342. *Phoebi vox media de puppe venit, maria ipſa carinae accedunt*. Paullo aliter in Orphei Argon. 131. narratur navis, cum nimio pondere depreſſa arenae inhaeſiſſet, ut in pontum de duci non potuiſſet, ad cantum Orphei ſponte in mar deſiluiſſe.

475. 76. Tangitur Orphe deſcenſus ad inferos, ub cantu lyrae umbras et cum ii Eurydicen ſuam, quam quae rebat, excivit. Eum deſcen ſum multi poetae vario orna tu extulerunt. vid. Cerda a Virg. Ge. IV, 510. et ipſ Virg. v. 467. ſeq. Ovid. Me X, init. — Admiratio can tus poetica ratione deſignatu *placavit Acheronta*, et *fixit re vol. ſaxum*, ſcil. Siſyphi, ut d Ixionis rota Virg. l. l. 484 *Ixionii rota conſtitit orbis*. c Ovid. l. c. 41. ſeq.

478-83. Nota fabula d Orpheo inter ſacra Bacchi Ciconum feminis diſcerp Hinc *diras matres*, et *furo*
Ge

Tum quoque, cum rapidi caput a cervice reciſum
Portarent fluctus, ſubito emicuere per undas
Ad murmur cete toto exſultantia ponto.
Sic tum Pierius bellis durata virorum
Pectora Caſtalio frangebat carmine Teuthras.
Interea placida attulerant iam flamina terris
Magonem Libycis. Lauro redimita ſubibat
Optatos puppis portus, pelagoque micabant
Captiva arma procul celſa fulgentia prora.
At, patulo ſurgens iam dudum ex aequore, late
Nauticus implebat reſonantia litora clamor,

C 3 Et,

486. *appulerant* coni. Heinſ. et *placita.*

[illegible]*icos* poeta appellat. cf. Virgil. l. c. 520. ſeq. ubi ſingula perfectiore ornatu dicta reperiant, qui comparare velint: et Ovid. Met. lib. XI, 1-50. ibique interpr. inprimis Gierig. nott. — Verſ. 481. ſqq. itidem ex Virgilio adumbrati. Sed illud debetur ingenio Siliano, quod additur *exſultantia ad murmur cete exſiluiſſe*, quaſi vel murmur ex capite Orphei per aquam devoluto ita iucundum fuiſſet, ut cete ad audiendum invitaſſet. Habes exemplum inſanae ſubtilitatis, (ut Heynius notat ad Virg. Georg. l. c. [illegible]) ad quam res nimia aemulatione vel ornandi cupidine evehi poſſunt. Alium luſum ingenii vid. apud Ovid. Met. XI, 11.

484. *Teuthras Pierius*, epitheton in laudem tibicinis dictum, cum ad Muſas et Apollinem pertineat a Pierio monte Boeotiae Muſis ſacro. Huc etiam redit *Caſtalium carmen*, quaſi dicat Apollineum, a Caſtalio fonte ad Parnaſſi radices. *frangebat*, cum delectu, pro molliebat, cum *pectora durata* paulo ante dixiſſet.

486. ſeqq. Finito epiſodio continuatur narratio de Magonis Carthaginem profectione, verſu 374. inchoata. Expreſſus eſt Livius XXIII, 12. inde ab illis verbis: *Dum haec Romae atque in Italia geruntur, nuncius victoriae ad Cannas Carthaginem venerat Mago* etc. Sed haec omnia Silius vario ornatu et poeticis coloribus, ubicunque fieri poterat, diſtinxit. — *Lauro redim. puppis*, in ſignum victoriae, ſolenni more. Exemplum eſt apud Vitruv. II, 8. — 491. *nauticus clamor*, celeuſma remigum, laetaeque adcla-

Et, ſimul adductis percuſſa ad pectora tonſis,
Centeno fluctus ſpumabat verbere pontus.
Nec lentum in medios rapienda ad gaudia vulgus
Procurrit fluctus, elataque turba favore
Certatim ingenti celebrant nova gaudia plauſu.
Aequatur rector Divis. Illum undique matres,
Illum turba minor moniti gaudere nepotes,
Et ſenior manus, et iuxta populuſque, Patreſque,
Mactatis Superûm dignantur honore iuvencis.
Sic patriam Mago et portas ingreſſus ovantes
Fraternae laudis fama. Ruit inde Senatus,
Et multo Patrum ſtipatur curia coetu.
Tum, Divos veneratus avûm de more vetuſto,
Martem, ait, egregium et fractas, quîs Itala tellus
Nitebatur, opes, pars ipſe haud parva laborum,
Nuntio. Pugnatum Superis in vota ſecundis.
Eſt locus, Aetoli ſignat quem gloria regis,
Poſ-

496. *celebrat* Col. et Oxon. 498. *gaudere* ex ſcriptis et ed. priſcis. *laudare* in ed. Baſ. primum vulgatum, quod Dauſq. et Cellar. expreſſerunt. 505. pro *ait* Colon. *agit* vitioſe, et ita Dauſq.

adclamationes. Nota res e Virgil. A. III, 128. V, 338. ubi *plauſus fremituſque ſecundus* dicitur. Mox *adductae ad pectora tonſae* notant remos ſumma contentione agitatos, ut ocius navis ad litus adpelleret. Id *conſurgere tonſis, incumbere remis* Virgilius dixit Aen. X, 294. et 299. Huc et pertinet imago *ſpumantis ponti centeno v.* e Virgilio expreſſa Aen. X, 207. *It gravis Auleſtes, centenaque arbore fluctus Verberat adſurgens: ſpumant vada marmore verſo.* — 494-96. Vulgus ex urbe laetabundum obviam procurrit. *Rapere gaudia* dicuntur, qui certatim et veluti feſtinantes laetitiam prae ſe ferunt: frequentiſſima metaphora.

505. ſeqq. Mago loquitur. *Martem egreg.* h. e. victoriam, res feliciter geſtas, *nuntio, pars ipſe — laborum,* qui ipſe praelio interfui, ſocius pugnae et victoriae extiti. Similis eſt locus Virg. A. II, 5. *quaeque ipſe miſerrima vidi, et quorum pars magna fui,* quamvis in re diſſimili.

508-13. Campi Cannenſis et Aufidi fluvii geographica deſcri-

Poſſeſſus quondam priſca inter ſecula Dauno:
Humentes rapido circumdat gurgite campos
Aufidus, et ſtagnis intercipit arva refuſis;
Mox fluctus ferit Hadriacos, magnoque fragore
Cedentem impellit retrorſus in aequora pontum.
Hic Varro et magnum Latia inter nomina Paullus
Nomen, queis rerum ducibus permiſſa poteſtas,
Vix dum depulſa nigrae caligine noctis,
Invadunt campum, et late fulgentibus armis
Accendunt ultro lucem ſurgentis Eoi.
Nos contra (nam germanum furor acer agebat
Optatae pugnae) caſtris cita ſigna movemus.
Intremit et tellus, et pulſus mugit Olympus.
Hic fluvium et campos abſcondit caede virorum
Ductor, quo nunquam maiorem ad bella tulerunt
Rectorem terrae. Vidi, cum turbine ſaevo
Auſonia et ſonitu bellantis fuſa per agros
Vix terga daret. Vidi, cum Varro citato
Auferretur equo, proiectis degener armis.

 Quin

510. *Viventes* Oxon. 513. *retrorſum* vulg. 514. *magnum Latio* e Cod. Tell. Lefeb. 518. *pulſuſque immugit* e Cod. Tell. Lefeb. 522. *caede* e ſcript. et ed. priſcis. *ſtrage* vulg. Illae etiam vitioſe *accendit* pro *abſcondit*. 525. *tonitru bellantis* vel *bellanti* coni. Heinſ.

deſcriptio. Aetolos, Diomedeos, Iapygios campos, Dauni regna, ſupra appellavenit v. lib. IX, 495. et 499. VIII, 243. — 510. 11. Aufidus eam regionem irrigat. Hoc poetica ratione dicit, *circumdare, intercipere arva*. 512. 13. Aufidus in mare Adriaticum influit. At ornatum poeticum expende, apte ad naturam rei factum. De ſinuoſo Aufidi fluxu v. ſup. lib. IX, 227. — 518. *accendunt lucem Eoi*, quatenus arma ex aurora reſplendent, eiuſque lucem veluti duplicant. Arguta ſententia!

521. Agminum conflictus, non ſine clamore, ut mos erat, et atrox praelium adumbratur poetica imagine. Praeivit in ſimilibus Virgil. ut Aen. IX, 504. *Sequitur clamor, coelumque remugit.* — 522. *abſcondit caede*, exquiſite pro obruit, implet cadaveribus caeſorum. Similes formulas

Quin et magnanimum, perfoſſo corpore telis,
Strage ſuper ſociûm vidi te, Paulle, cadentem.
Aegates ille et ſervilia foedera larga
Vltus caede dies: non plus optaſſe liberet,
Quam tum conceſſit dexter Deus. Altera iam lux
Si talis redeat, populis ſis omnibus una
Tum, Carthago, caput, terraſque colare per omnes.
  Teſtes hi ſtragis, quos, ſignum illuſtre, ſuperbis
Mos laeva geſtare viris. Tum funditur ante
Ora admirantum praefulgens annulus auro,
Datque fidem verbis haud parvo inſignis acervo.
Hinc iterum repetens: Reſtat nunc ſedibus imis
Vertenda atque aequanda ſolo iam ſubruta Roma.
Annitamur, ait, vires refovere tot hauſtas
Caſibus, ut pateant non parca aeraria dextris,
Quas emimus bello. Deſit iam belua, triſtis
Auſoniis terror: nec non alimenta fatigant.

Atque

533. Verſum viri docti ex membranis Colon. emendarunt pro vulg. *Si redeat, populis certe ſis* etc. 537. *perfulgens* ed. Parm. 539. *reſtetne* Put. 541. *refovete* vulg. *refovere* emendavit Heinſ. ex ed. Parm. 542. *et pateant* vulg. et ſic Lefeb. *ut pateant* e Colon. Mox *bello* Oxon. Rom. 2. Lefeb. 543. pro *triſtis* Heinſ. coni. *caſtris*. Burmannus *criſtis*. 544. *fatiſcunt* Burm. coni.

mulas pete ex lib. IV, 623. VI, 706. Proprie dixit idem inf. verſ. 555. — Ad verſ. 526. 27. cf. lib. IX, 645. ſq. *degener* ſcil. a virtute Romana, ut lib. X, 68. *degener altae virtutis patrum.* — Ad verſ. 528. ſeq. cf. lib. X, 235. et 304. 305. — Ad v. 500. cf. lib. I, 61. *ſervilia*, turpia, ex ſententia Carthaginienſium. 532. *altera lux talis*, altera victoria huic Cannenſi ſimilis. 535. In teſtimonium cladis aureos annulos Romanis detractos effundit. At quantum verborum impendium fecit! v. Liv. XXIII, 12. init. et ſup. lib. VIII, 677. ubi eandem annulorum circumſcriptionem notavimus.

539. *ſedibus imis vert.* penitus evertenda. Mox *Roma ſubruta* eſt, labefactata, affecta, et fracta cladibus. 542. *ut pateant — dextris*, ut aeraria noſtra militibus ad bellum continuandum emendis ſufficiant. Moleſtum in his verborum ornatum agnoſco.

543.

Atque ea dum memorat, torvo converſus in ora
Hannonis vultu, quem gliſcens gloria pravum
Ductoris ſtudio iam dudum agitabat acerbo:
Iamne tibi dextras inceptaque noſtra probamus?
Iam fas Dardanio me non ſervire colono?
Anne iterum Hannibalem dedi placet? Atra veneno
Invidiae nigroque undantia pectora felle,
Tandem tot titulis totque exorata tropaeis,
Infelix, muta. Dextra en, en dextera, quam tu
Aeneadis lacerare dabas, et litora, et amnes,
Et ſtagna, et latos implevit ſanguine campos.
Haec Mago, atque animos favor haud obſcurus alebat.
Cui, ſimul invidia atque ira ſtimulantibus, Hanno:
Talia veſani iuvenis convicia miror
Haud equidem: tumet ingenio, fraternaque corda
Non tarde agnoſcas et virus futile linguae.

547. *ductori* Colon. ut ſit, adverſus ductorem. Sic Lefeb. 548. *Iamne* ex Colon. Mod. pro vulg. *iamque*. 552. *exorata* Colon. vulg. *exornata*. 533. Sic Colon. Ox. Rom. 2. pro vulg. *Dextra haec, en*. 556. *alebat* Oxon. Put. Rom. 2. vulg. *habebat*.

543. *deſit belua*, deſunt nobis elephanti, bello priſtino conſumti. *alimenta fatigant*, aegre comparantur, commeatus inopia laboramus.

545. ſeqq. Hannonem, qui iam dudum bellum cum Romanis diſſuaſerat, (v. lib. II, 277. ſeq.) Mago laetis ominibus et victoria fretus, cum acerba irriſione excitat, ut nunc ſententiam ſuam dicat. Apud Livium partes increpandi habet Himilco, vir factionis Barcinae. *Quid eſt Hanno*, inquit, *etiam nunc poenitet belli ſuſcepti adverſus Romanos?* — 550. *Anne iterum*. Nam olim iam in Sagunti excidio ita Hanno ſumſerat, v. Liv. XXI, 10. — 551. 53. Nunc tandem, cum tot victorias partas Hannibali eſſe videas, muta animi invidioſi et inimici de illo ſententiam. Felici acumine quodam formulam illam extulit poeta, *pectora* Hannonis *exorata titulis et tropaeis*, ſcil. Hannibalis. Quaſi enim haec exorari potuerint, quae ante dixerat *undantia*, h. e. abundantia, plena *nigro felle*. De Hannonis in Hannibalem odio cf. lib. II, 275.

557. ſeqq. Hanno acerba ira

Quin, ne mutatum vanis abſiſtere credat,
Nunc pacem orandum, nunc improba foedere rupto
Arma reponendum, et bellum exitiale cavendum
Auctor ego. Atque adeo voſmet perpendite, quaeſo,
Quid ferat: haud aliud nobis cenſere relictum eſt.
Tela, viros, aurum, claſſes, alimenta precatur,
Belligeramque feram. Victus non plura dediſſem.
Sanguine Dardanio Rutulos ſaturavimus agros,
Et iacet in campis Latium. Deponere curas
Tandem ergo, bone, da, victor, liceatque ſedere
In patria; liceat non exhaurire rapacis
Impenſis belli vacuatos ſaepe penates.
Nunc en, nunc, inquam, (falſa ut praeſagia noſtra
Sint, oro, menſque augurio ludatur inani)
Haud procul eſt funeſta dies. Atrocia novi
Corda, ac proſpicio natas e cladibus iras.

Vos

561. *Qui ne* vulg. et ſic Lefeb. cum Cellar. *Quin* ex Marſi Venet. Heinſ. Mox *credat* e Colon. pro *credas*. 562. *orandum* et *reponendum* ex Colon. pro vulg. *orandam*, et *reponenda*. 566. *claſſis alimenta* vulg. quod edidit Lef. ſed deinde probavit *claſſes*, quod erat in ſcriptis. 567. *victo* ed. Raphel. *victus* MS. Rom. 1. 2. Ben. alii. 570. Hunc verſum omittunt editt. Rom. 1. Med. Parm. ſed eſt in ſcriptis Rom. 2. Ben.

ira commotus Magoni reſpondet. 560. *virus f. l.* v. lib. II, 288. Et inf. 581. 82. *ſuperbum os*, et *ſpumanti turbine perflantem aures* dicit. — 565. *quid ferat*, adferat, poſcat. 567. *victus n. pl. dediſſem*, ſi victi a Romanis eſſemus, non plura dare poſſemus, quam Mago a nobis poſcit victoribus. Expreſſit poeta Livium l. c. ubi Hanno acerbiore etiam affectu ita loquitur: *occidi, inquit Mago, exercitus hoſtium: mittite milites mihi. Quid aliud rogares, ſi eſſes victus? Hoſtium cepi bina caſtra, praedae videlicet plena et commeatuum: frumentum et pecuniam date. Quid aliud, ſi ſpoliatus et exutus caſtris eſſes, rogares?* — Immo vero, pergit Hanno verſſ. 568-72. ſi victi ſunt Romani, licebit nobis quieſcere, et belli finem facere; *rapacis*, ſumtuoſi. Igitur bello *vacuatos*, h. e. exhauſtos pecunia et opibus *penates*, cives et rempubl. Carthag. dicit.

575. ſeqq. Auguratur Hanno, Romanos viribus collectis atrociores poſt hanc cladem fore, et exitium Poenorum

Vos ego, vos metuo, Cannae. Submittite ſigna,
Atque adeo tentate, agedum, ac depoſcite pacem:
Non dabitur. Parat ille dolor (mihi credite) maius
Exitium accepto: citiuſque haec foedera victor,
Quam victus, dabit. Atque adeo, qui tanta ſuperbo
Facta ſonas ore, et ſpumanti turbine perflas
Ignorantum aures, dic, en, germanus in armis
Ille tuus par Gradivo, per ſecula tellus
Cui ſimilem nunquam ductorem in bella creavit,
Moenia Romulae cur nondum viderit urbis?
Scilicet e gremio matrum rapiamus in hoſtem
Nondum portandis habiles gravioribus armis?
Aeratas iuſſi texamus mille carinas,
Atque omnis Libyae quaeratur belua terris?
Vt longa imperia, atque armatos proroget annos
Hannibal, et regnum trahat uſque in tempora fati?
Vos vero, (neque enim occulto circumdamur aſtu)
Ne dulces ſpoliate domos; caſtriſque potentum
Atque opibus ſancite modum. Pax optima rerum,
Quas

589. *iuſſi* e ſcriptis et editis ante Marſum, qui primus *iuſſa* dedit. 591. *armatus* vulg.

rum inſtare, ni pacem pepigerint. 583. Acerbe Hanno repetit, quae Mago de Hannibale praedicaverat ſupra v. 523. ſeq. Cur igitur, inquit, magnus ille tuus Hannibal et victor nondum Romam perrexit? In ſequentibus Hanno ita effert Magonis poſtulata, ut peſſimam ſpeciem accipiant, et Hannibalis ſuperbiam et tyrannidem maxime arguant. Cum ironia elatum illud *ſcilicet* v. 587. *e gremio matrum*, ergo pueros, infantes in bellum mittamus, cum provectioris aetatis milites bello conſumti ſint. Mox *armatos annos proroget* pro vulg. bellum diu producat. Audax metaphora, cui ſimilis eſt verſu 408. *imbellis dies*, quo non pugnatur, et lib. XII, 104. *inertes atque actos ſine Marte dies*.

593. ſqq. Iam Hanno ſe ad Carthaginienſes convertit, quibus pacem perſuadeat. Singula invidioſe atque acerbe in Hannibalem et Magonem dicta ſunt. — *Sancite*, ſtatuite, *modum*, finem imponite potentiae

Quas homini noviſſe datum eſt: pax una triumphis
Innumeris potior: pax, cuſtodire ſalutem
Et cives aequare potens, revocetur in arces
Tandem Sidonias; et fama fugetur ab urbe
Perfidiae, Phoeniſſa, tua. Si tanta libido
Armorum tenet, atque enſes non reddere perſtat
Poſcenti patriae; nil ſuppeditare furori
Hortor, et haec fratri Magonem dicta referre.
 Plura annectentem (neque enim ſatiaverat iras
Dicendo) clamor turbat diverſa volentum:
Si, Libyae decus, haud ulli ſuperabilis armis,
Hannibal eſt irae tibi, deſtituemus ad ipſas
Victorem metas? nec opum adiumenta feremus?
Invidia unius ſceptra ut iam parta retardet?
Inde alacres tribuunt, quae belli poſceret uſus:
Abſentique ſuum iactant ſub teſte favorem.
Mox eadem terris placitum traducere Hiberis,
Dum malus obtrectat facta immortalia livor,
Nec ſinit adiutas ductoris creſcere laudes.

600. *tuae* Colon. ed. Parm. Rom. 1. Med. Heinſius ſervavit vulg. *tua*, ad ſenſum aptius. 606. *haud ullis* Cod. Tell. 607. pro *irae* Heinſ. coni. *curae* vel *oneri*. Drakenborch. coni. *ſic — irae tibi?* 611. *ſub corde* Put. 614. pro *adiutas*, quod eſt in omnibus antiquis, Heinſ. coni. *attritas*, vel etiam *ad iuſtas*, non improbante Drakenb.

tiae illorum: nolite eos militibus et opibus inſtruere. — 600-603. Si Hannibal a bello non vult abſtinere, vos certe eum nulla re adiuvate. 605. *turbat* interpellit eum *clamor d. v.* vox contradicentium, quae a verſ. 606. incipit: ſi tibi, Hanno, Hannibal *irae eſt*, ſi tibi illius gloria et virtus bilem movet, num idcirco eum deſeramus in medio ad victoriam curſu? In formula *irae eſt*, videtur Maronem ſecutus poeta Aen. X, 714.

611. *ſub teſte*, coram Magone, qui teſtificetur Hannibali, quantopere eum adverſus Hannonem defenderint, quod *iactare favorem* dicit. cf. Liv. l. c. 13. — Mox *adiutas laudes* pro conſenſu plurimorum firmatas.

C. SILII

C. SILII ITALICI
PVNICORVM
LIBER XII.

ARGVMENTVM.

Proximo vere Hannibal e Capua prorumpit, metuſque circumiacentibus civitatibus iniectus eſt. Portus recipiendi cauſa Neapolim petit. Sed inde excluſus Cumas receſſit. Ibi Semp. Gracchus arcebat; itaque Puteolos petere ſtatuit. Sed et ab hac urbe pelagus et munimenta excludunt. Hinc ad Nolam agmina traducit. Eam urbem Marcellus defendebat. Itaque pugna orta Poeni fugati ſunt. Marcellus Hannibalem provocat ad pugnam ſingularem. Sed Iuno hunc avertit. Hannibal ſuos graviter increpans inertiae accuſat. Inſeritur narratio de Pediano quodam, qui Cinypem ſpolia Paulli geſtantem perſequens telo immiſſo ex equo deturbat, et interficit. Marcellus obviam huic veniens, adhortatuſque ut in Hannibalem impetum convertat, haſta in hunc emiſſa Geſtaram pro Hannibale ferit, qui fugam in caſtra capeſſit. Sed Romani inſecuti Poenorum magnam ſtragem fecerunt. Hinc Nolam Romani cum praeda ſe recipiunt. Romae recreati laeto victoriae nuntio cives omnibus viribus ad bellum ſe comparant. Fauſta etiam a Delphis reſponſa feruntur: bono animo ſint, ne timeant Poenos, Iovi ſacra faciant. — Interea Ml. Torquatus in Sardinia contra Hampſagoram agmina eduxit. Eius inſulae ſitus, bona, fabulaeque ad eam pertinentes recenſentur. Ea occaſione Ennii laudes et merita poeta praedicat. — Hannibal deinde Acerras, Nuceriam, Caſilinum petit, et Petiliam expugnat. Hinc Tarentum obſidet. Inde Capuam a Romanis obſeſſam tendit. Vbi cum adverſa fortuna pugnaret, nec ſocios obſidione liberare poſſet, ſtatuit Romam petere. Quo cum veniſſet, Romanoſque ad pugnam

gnam ſollicitaſſet, tempeſtas orta ita acies bis diremit, ut Hannibal, inprimis a Iunone admonitus, urbis obſidione relicta, re infecta abſcederet.

IAM terra glaciale caput, fecundaque nimbis
Tempora, et auſtrifero nebuloſam vertice frontem
Immitis condebat hiems, blandiſque ſalubre
Ver Zephyris tepido mulcebat rura ſereno.
Prorumpit Capua Poenus, vicinaque late
Praemiſſo terrore quatit. Ceu condita bruma
Dum Rhipaea rigent Aquilonis flamina, tandem
Evolvit ſerpens arcano membra cubili,

Et

2. *aſtrifero* Rom. 1.

1-5. Hieme tranſacto Hannibal ex Capua copias eduxit. In his Livium expreſſit poeta inde a cap. 19. libri 23. Sed quas in ſequentibus commemorat Hannibalis expeditiones, eas iam antea a cap. 14. narraverat Hiſtoricus. Omnino poeta in hoc libro maxime aberravit ab ordine hiſtorico, quem Livius tenuit, et delectum potius fecit rerum ab Hannibale geſtarum, prouti quaeque ornatui epico apta videbatur. Valet itaque, quod de omni carmine Siliano dici poteſt, leges et veritatem hiſtoricam Silium minus in hoc libro, quam poeticam quandam ἐπίδειξιν curaſſe. Deinde ea tantum extulit, quae intra Italiae terminos geſta eſſent, uſque ad irritum Romae occupandae conſilium. Orditur ſplendida hiemis miteſcentis deſcriptione, cuius colores paſſim poetis frequentati et variati ſunt. Ita Virg. Georg. IV, 51. *pulſam hiemem ſol aureus egit ſub terras.* Silio ſponte *hiems terra condit caput.* Sed argutius et luxuriantius, ut ſolet, noſter tribus imaginibus unam hiemem adumbravit. Satis erat *glaciale caput* tribuere. At vero etiam *tempora* et *verticem* ornavit.

6-10. Comparatio apta huic loco, et expreſſa e Virg. Aen. II, 471. cui praeiverat Hom. Il. χ, 93-95. cf. Stat. IV. Theb. 95. ſq. — *bruma* per hiemem, quae verſ. 7. deſcribitur. — *arcano cub.* quatenus ibi latuit, ſub terra

con-

Et ſplendente die novus emicat, atque coruſcum
Fert caput, et ſaniem ſublatis faucibus efflat.
At Libyci ducis ut fulſerunt ſigna per agros,
Deſolata metu cuncta, et, ſuadente pavore,
Vallo ſe clauſere ſimul, trepidique ſalutis
Exſpectant ipſis metuentes moenibus hoſtem.
Sed non ille vigor, qui ruptis Alpibus arma
Intulerat; dederatque vias, Trebiaque potitus
Maeonios Italo ſceleravit ſanguine fluctus,
Tunc inerat. Molli luxu madefacta meroque,
Illecebris ſomni torpentia membra fluebant:
Quîs gelidas ſuetum noctes thorace gravatis
Sub Iove non aequo trahere, et tentoria ſaepe
Spernere, ubi hiberna ruerent cum grandine nimbi,
Ac ne nocte quidem clypeive enſeſve repoſti,
Non pharetrae aut iacula, et pro membris arma fuere;
Tunc grave caſſis onus, maioraque pondera viſa
Parmarum, ac nullis fuſae ſtridoribus haſtae.

Prima

9. *ſpondente* ex Col. Tel. Rom. 2. Lefeb. edidit. 16. *impulerat* coni. Heinſ. 24. pro *fuere* Heinſ. coni. *fovere.* Sed v. nott.

conditus. 10. *ſublatis fauc.* erecto collo. Centies hoc dixere poetae. cf. Virg. Ge. III, 426. Aen. II, 474. V, 277.

15-26. Locus ex his Livianis adumbratus lib. XXIII, 18. *velut ſi cum alio exercitu a Capua exiret, nihil uſquam priſtinae diſciplinae tenuit.* Sed conferantur reliqua. Iſtam militum ex luxu Campano mutationem et emollitionem poeta per partes ſingulatim effert. De *Maeoniis fl.* h. e. Thraſymeno v. ſup. lib. IV, 720. In illis: *madefacta fl.* ſummam nervorum viriumque ex vino et luxu remiſſionem cogita, et eſt illud non ſine delectu dictum, quia *merum* et *fluere* dixerat. Etiam Livius *fluere Campanos luxu* dixit lib. VII, 29. Audacius etiam Lucret. III, 477. *tardeſcit lingua, madet mens.* Proprie tamen ad ebrietatem hoc pertinet. *Illecebras ſomni* verecunde pro Venere. 21. *Iove non aequo,* ſub dio, hieme et coeli gravi tempeſtate, ut verſ. ſeq. cf. Liv. l. l. 24. *pro membris arma fuere.* Senſum pete ex Ciceron. Quaeſt. Tuſc. II, 15.

Prima inſtaurantem ſenſit certamina mitis
Parthenope, non dives opum, non ſpreta vigoris:
Sed portus traxere ducem, ſecura volentem
Aequora, quae peteret veniens Carthagine puppis.
Nunc molles urbi ritus, atque hoſpita Muſis
Otia, et exemtum curis gravioribus aevum.
Sirenum dedit una ſuum memorabile nomen
Parthenope muris Acheloïas: aequore cuius
Regnavere diu cantus, cum dulce per undas
Exitium miſeris caneret non proſpera nautis.
Haec pone aggreſſus (nam frontem clauſerat aequor)
Moenia, non ullas valuit perfringere Poenus

Tota

28. *non ſpreta* diſplicebant viris doctis. Heinſius coni. *tum ſpreta*. Marcilius ad Horat. Epod. 5. *non aſpra*, pro aſpera. Burmannus *non laeta*, vel *non feta*. 30. *quos peteret* coni. Heinſ. ut ad *portus* referretur. 31. *nunc* ex Colon. et Oxon. quibus acceſſit auctoritas Cod. Tel. Lefeb. pro vulg. *nam*. 38. *non ulla valuit perfringere Poenus tutas mole vias*, vel *non ullas tuta mole vias* coni. Heinſ.

15. de militibus Romanis: *ſcutum, gladium, galeam in onere noſtri milites non plus numerant, quam humeros, lacertos, manus: arma enim membra militis eſſe dicunt.*

27. ſeqq. Primum Neapolim petiit Hannibal. cf. Liv. l. l. 14. et 15. *Sub adventum Praetoris Romani Poenus agro Nolano exceſſit, et ad mare proxime Neapolim deſcendit, cupidus maritimi oppidi potiundi, quo curſus navibus tutus ex Africa eſſet.* Haec poeta uſque ad verſ. 30. expreſſit. De *Parthenope* iam vidimus ad lib. VIII, 536. — *non div. opum, non ſpreta vig.* h. e. non propter divitias, nec quod incolarum virtutem ſperneret, Neapolim tentavit, ſed portus gratia. 31. 32. Pacatam Neapolitanorum vitam (*molles ritus*) Muſis et otio addictam canit, paſſim aliis poetis laudatam. Hinc *otioſa Neapolis* Horat. Ep. V, 43. *in otia nata Parthenope* Ovid. Met. XV, 711. Adde Virgil. Ge. IV. ult. — 33. De *Sirenibus* cantu inprimis nautas fallentibus nota fabula ex Hom. Od. μ, 39. ſqq. 173. ſq. Apollon. IV, 891. ſq. Orph. Arg. 1268. Sirenum petrae erant prope Capreas et Surrentum promontorium naufragiis celebre. *Acheloias*, Acheloi fluv. et Calliopes filia, ut caeterae ſorores. Vnde *Acheloides* dictae

poe-

Tota mole vias, fruſtraque inglorius auſi
Pulſavit quatiens obſtructas ariete portas.
Stabat Cannarum Graia ad munimina victor
Nequidquam, et cautae mentis conſulta probabat
Eventu, qui poſt Dauni ſtagnantia regna
Sanguine Tarpeias ire abſtinuiſſet ad arces.
En, qui nos ſegnes, et neſcire addere curſum
Fatis iactaſtis, quod vobis ſcandere nuper
Non acie ex ipſa conceſſum moenia Romae;
Intrate, atque epulas promiſſas ſede Tonantis
His, quae Graia manus defendit, reddite tectis.
Talia iactabat, famaeque pudore futurae,
Irritus incepta primus ſi abſiſteret urbe,
Audebat cuncta, atque acuebat fraudibus enſes.
Sed ſubitae muris flammae, totoque fluebant
Agge-

51. *primis* Colon. et Oxon. *irritus incoepti prima* coni. Heinſ. et ſic ed. Lefeb. 53. *pluebant* ex coni. Heinſ. ed. Lefeb.

poetis Claud. Rapt. P. III, 254. Ovid. Met. XIV, 88. 39. *inglorius auſi* Hannibal dicitur, quatenus irrito Neapolis occupandae conſilio gloria victoris carere debebat. 41. *Graia ad munimina*, ut urbis Graecae. vid. ſup. ad lib. VIII, 536. at cum contemtu illo, ut inf. verſ. 49. *tecta*, quae *Graia manus defendit* et ipſo *Graias urbes*. Illud autem auget etiam indignitatem rei, quod *Cannarum victor* tale oppidulum vincere non valuit. 42. *Cautae — eventu*. Nempe Hannibal, quod poſt victoriam Cannenſem non ſtatim Romam perrexiſſet, ita excuſabat, ut ad finem et eventum milites ablegaret, et prudenter a ſe factum eſſe diceret. Ergo a verſu 45. milites alloquitur. *Addere curſum fatis* dicitur, qui forti animo periculis contra it, non cedit fortunae. Contrarium eſt *fata tenere*, ut ſup. lib. IV, 732. De *epulis promiſſis* (v. 48.) cf. lib. X, 376.

51. *irritus — urbe*. Moleſta, meo ſenſu, et dura verborum collocatio. Metuebat Hannibal, ne, ſi primum urbis occupandae coeptum irritum eſſet, de fama ſua detraheretur. Ergo *cuncta audebat*, et *ac. fraud. enſes*, ſtratagemate uſus eſt. Nam ſcalis admotis clam noctu in urbem tranſilire tentavit.

53-59. Neapolitani flam-

Aggeris anfractu tela improviſa per auras.
Haud ſecus, occuluit ſaxi quos vertice fetus
Ales fulva Iovis, tacito ſi ad culmina niſu
Evaſit ſerpens, terretque propinquus hiatu;
Illa, hoſtem roſtro atque aſſuetis fulmina ferre
Vnguibus inceſſens, iridi circumvolat orbem.
Tandem ad vicinos Cumarum vertere portus
Defeſſus ſubigit, varioque laceſſere motu
Fortunam, et famae turbando obſtare ſiniſtrae.
Sed cuſtos urbi Gracchus, tutela vel ipſis
Certior, arcebat, muris, iterumque ſedere,

Por-

55. pro *quos* Heinſ. coni. *quae*. Dauſq. *quum*. 61. *Defeſſum ſubiit* Lefeb. ultimum ex Colon. Sed nec vulgata lectio, quam Drakenborch. ſervavit, ſine ſenſu eſt, ut iſte temere opinabatur. v. nott. quamvis Drakenb. ſi quid mutandum eſſet, ſcribendum putabat *defeſſo ſubiit*, h. e. ſuccurrit, in mentem venit, ut iam Heinſius coniecerat.

mis et telis muros defenderunt; inſtar aquilae ſerpentem a nido coercentis. Comparationem ſatis aptam iudicamus, aliis multis uſurpatam. Sed illud vanum et tumidum videtur, quod *ungues* dicit *fulmina ferre aſſuetas*, quaſi nunc de illo phantaſmate poetico, nec potius de vera aquila ſermo eſſet. Neque excuſat poetam, quod antea *alitem Iovis* dixerat. Nam ea eſt poetica aquilae deſcriptio, Virgilio aliiſque adhibita, ut Aen. XII, 247. Etiam *roſtrum* male habuit interpretes, quod Aelianus H. A. II, 40. aquilam narret roſtro non uti. Sed talia in poeta non ſunt urgenda, ne dicam Aelianum in his et ſimilibus fabulas ſaepe pro naturae veritate vendere.

60. ſeqq. Hannibal, quia Neapolim non potuerat, Cumas ſaltem maritimam urbem habere cupiit. Haec ſunt verba Livii XXIII, 36. quae Silius in carmine ſecutus eſt. Quodſi ordinem rerum geſtarum a Livio cap. 15. obſervatum quaeras, intelliges hunc a poeta plane praetermiſſum, et varia omiſſa, quae inter expeditionem Neapolitanam et Cumanam geſta ſunt. Sed in hac Cumarum obſidione plura erant, quae ornatum poeticum epiſodiorumque ambages admittebant; ergo huius praecipue mentionem fecit. — *ſubigit*, cogit, imperat militibus ad Cumas

ſe

Portus atque aditus iterum ſperare vetabat.
Luſtrat inops animi, rimaturque omnia circum
Alite vectus equo, rurſuſque hortatibus infit
Laudum agitare ſuos: Pro Dî, quis terminus, inquit,
Ante urbes ſtandi Graias, oblite tuorum
Factorum miles? quis erit modus? Alpibus aſtat
Nimirum maior moles, et ſcandere coelum
Pulſantes iubeo ſcopulos: quanquam altera detur
Si ſimilis tellus, aliaeque repente ſub aſtra
Exſurgant rupes, non ibis, et arduus arma
Me ducente feres? Tene, heu! Cumanus hiantem
Agger adhuc muruſque tenet? Gracchumque, moveri
Non auſum portis, parvo in diſcrimine cerno?
An vobis gentes, quaecunque labore paraſtis,

 Caſu

65. *portus* ex Colon. pro vulg. *portis.* Heinſ. coni. *iterumque ſedere ad portas adituſque* etc. Burmann. *iterumque tenere Portus.* 68. *qui terminus* Oxon. 75. *tene heu* ex Colon. Modius et Heinſ. emendarunt. Vulgatam lectionem *tenet heu,* quam in omnibus aliis libris ſe reperiſſe ait, expreſſit Lefeb. 77. *nunc auſum* Lef. *non auſum* hiſtoriae contrarium eſſe dixit, at non probavit. 78. *a vobis* vulg.

ſe *vertere.* Mox *laceſſere* exquiſite pro experiri, *turbando* h. e. vario impetu et motu, quo hoſtes conturbaret, ut ſi uno in loco male res ceſſiſſet, in altero tamen forte felicior eſſet. 63. Gracchi eximiam virtutem praedicat, cum *tutelam muris certiorem* vocat. — *iterum,* nempe poſt Neapolim, *ſedere* ſedendo et nihil agendo tempus fruſtra conſumere Hannibalem iubebat. Nam voc. *vetabat* ſequenti tantum ſententiae aptum eſt, cuius rationis multa exempla ſunt apud veteres, ut Phaedri Fab. IV, 17. 31. *non vero dimitti, verum cruciari fame.* De voc. *ſedere* v. ad lib. VIII, 235. Eodem ſenſu mox verſ. 69. *ſtare* milites dicit Hannibal, veluti otioſos et nihil efficientes armis. cf. verſ. 105. 70. *Alpibus adſtat m. m.* cum ironia militibus dictum, qui maioribus periculis ſuperatis ad minora pavebant. 75. *Tene — tenet?* Num vos luxu Campano et languore *hiantes* et confectos Cumanus murus terret, et a pugnando retinet? cf. lib. XI, 35. — 77 *parvo in diſcrimine,* tutum. In hac et ſequenti ſententia verborum delectum et gravitatem poe-

Caſu geſta putent? Per, vos, Tyrrhena faventum
Stagna Deûm, per ego et Trebiam, cinereſque Sagunti
Obteſtor, dignos iam voſmet reddite veſtra,
Quam trahitis, fama, et revocate in pectora Cannas.
Sic ductor feſſas luxu attritaſque ſecundis
Erigere, et verbis tentabat ſiſtere mentes.
Atque hic perluſtrans aditus, fulgentia cernit
Arcis templa iugo, quorum tum Virrius, altae
Immitis ductor Capuae, primordia pandit.
Non eſt hoc, inquit, noſtri, quod ſuſpicis, aevi:
Maiores fecere manus. Cum bella timeret
Dictaei regis, ſic fama eſt, linquere terras
Daedalus invenit, nec toto ſigna ſequenti
Orbe dare, aetherias aliena tollere in auras
Auſus ſe penna, atque homini monſtrare volatus.
Suſpenſum hic librans media inter nubila corpus

Ena

79. *Caſu ut geſta* coni. Heinſ. 82. *pectora* ex antiquis li-bris, pro vulg. *pectore.* 84. *arrigere* Lef. ed. 85. *Atque hinc*, nempe poſtquam Hannibal militum animos adhortando erexerat, coni. Heinſ. et expreſſit Lefeb. 87. *inſidus ducto-* coni. Burm. *immeritus* Heinſ. 89. Sic Colon. et caete-ſcripti editique. Aliis *cum regna teneret.*

poeticam deſidero. *Gentes*, nationes exterae, quae de hac veſtra ignavia audient. *caſu geſta*, fortuna, non labore et virtute. 82. *quam trahitis*, quam huc uſque comparaſtis, tuemini. 84. *ſiſtere*, ut antea *erigere* exquiſite de feſſis et luxu languentibus, pro confirmare et ad virtutem priſtinam acuere.

85 - 104. Sequitur epiſodium de templo Apollinis in monte Cumano a Daedalo exſtructo. Locus expreſſus eſt e Virgil. Aen. VI, 14. ſeqq. at copioſiore ornatu, ut ſolet.

Illud templum in urbe ipſa an in montium iugo ad Cuma collocatum fuerit, diſputavi Heyn. ad l. c. Virg. Exc. pag 650. poſteriorem ſententiam probans cum Paolo in Puteo Antiq. fol. 29. — 90. *Dictaei regis*, Minois Cretenſi. Nempe cum vulgo ferretu Daedalus ex Creta profugi in Sicilia a Minoe oppreſſu poeta ſecutus Virgilianam r tionem, Daedalum ex Sicil fuga evaſiſſe prodidit. Virgi l. l. verſ. 14. *Daedalus, ut fa ma eſt; fugiens Minoia regna* cf. Diod. Sic. IV, 77. et in

li

navit, Superoſque novus conterruit ales.
atum etiam docuit falſae ſub imagine plumae
ttentare vias volucrum: lapſumque ſolutis
ennarum remis, et non felicibus alis
Turbida plaudentem vidit freta. Dumque dolori
dulget ſubito, motis ad pectora palmis,
eſcius heu! planctu duxit moderante volatus.
ic pro nubivago gratus pia templa meatu
ſtituit Phoebo, atque audaces exuit alas.
Virrius haec. Sed enim ductor numerabat inertes
Atque actos ſine Marte dies, ac ſtare pudebat.
ngemit adverſis, reſpectanſque irrita tecta
Vrbe Dicarchaea parat exſatiare dolorem.
Hic quoque nunc pelagus, nunc muri ſaxea moles
Officit audenti, defenſantumque labores
Dumque tenet ſocios, dura atque obſepta viarum
Rumpere nitentes, lentus labor; ipſe propinqua
Stagnorum terraeque ſimul miracula luſtrat.

 Primo-

106. *irrita coepta* ex coni. Heinſ. ed. Leſ. Ille etiam coni. *invia tecta*.

lib. XIV, 40. Ovid. Met. VIII, 183. ſq.

95. *enavit*, ut Virgil. verſ. 16. *gelidos enavit ad arctos*, ita metaphora ob ſimilitudi- num volatus et navigationis. Vtb mox *pennarum remos*, ut Virg. *remigium alarum*. E contrario *volare* de navibus paſ- ſim dixerunt poetae, ut Eu- rip. de Argo Med. 1. et πτε- ρὰ illis tribuit Homer. Od. λ, 124. cf. Catull. Carm. IV, 5. — 96. *natum* Icarum, de quo nota fabula ex Diodor. l. c. et Ovid. Met. V, 98. — 97. *ſolutis* liquefactis ſole. — 99. *plaudentem* caſu ſuo percutientem, h. e. in mare delapſum. 101. *planctu duxit m. volatus*, h. e. volandi vires aluit, dum manibus ad pectus admotis, etiam alas movebat. Ergo *duxit* pro produxit, ulterius et celerius volabat, quo intentius palmas adverſus pectus movebat.

104. ſeqq. Hannibal relictis Cumis, Puteolos aggredi parat. *irrita tecta* Cumana, quae expugnari non poterant. *De urbe Dicarchaea* ſ. Puteolis vid. ſupr. lib. VIII, 535. De re Liv. XXIV, 12. 13.

Primores adſunt Capuae; docet ille, tepentes
Vnde ferant nomen Baiae, comitemque dediſſe
Dulichiae puppis ſtagno ſua nomina monſtrat.
Aſt hic Lucrino manſiſſe vocabula quondam
Cocyti memorat, medioque in gurgite ponti
Herculeum commendat iter, qua diſcidit aequor
Amphitryoniades, armenti victor Hiberi.

Ille,

118. *diſpulit aequor* primus Nicander in Iunt. edidit. 119. *victor* ex Colon. *vector* vulg.

113. ſeq. Primores Capuae Hannibali notabiles prope Puteolos tractus, Baias, lacum Lucrinum, Averni, Acheruſium monſtrant et explicant. Haec poeta immixtis fabulis copioſius effert. Huc pertinent mythi de Tartaro, Cimmeriis tenebris, Lacubus infernalibus, qui ex his locis, quorum omnis vicinia bitumine, ſulphure et calidis aquis ſcatebat, variiſque ſpeluncis et ſilvis horrida erat, ducti a veteribus, et a ſequacibus poetis repetiti atque exornati ſunt. Hinc Phlegraei campi, Phlegethon, Cocytus fluvii, caeteraeque de Gigantibus in his regionibus fulmine proſtratis, fabulae, de quibus diximus ad lib. VIII, 542. ſqq. Itaque etiam Homerus Od. λ, Vlyſſem inducit in his locis ad inferos deſcendentem. cf. Strabo lib. V. p. 235. qui accurate has fabulas commemorat, et Heyn. ad Virg. A. VI. Exc. 2. — 114. De *Baiorum* nomine a Baio quodam, Vlyſſis comite, v. ſup. lib. VIII, 541. *Dulichiae p.* Vlyſſis, a Dulichio prope Ithacam, Vlyſſis patriam.

116. *Aſt hic*, nempe alius ex iſtis primoribus. Quod poeta h. l. Cocytum in Lucrina palude et mox Stygem in Averno quaerit, in eo Virgilium deſeruit, cuius alia fluviorum infernalium oeconomia eſt, ab Homero et Platone accepta, quam expoſuit Heyn. in Exc. 9. ad Virg. VI, 295. — 118. *Herculeum iter*, quae et via Herculana dicitur, fuit agger inter mare et Lucrinum ductus, per quem boves Geryoni abductos traduceret. Strab. V. p. 236. Vnde Lycophron V, 697. eam viam appellat λεοντος ἀτραπυς βοων χωςας, leonis, i. e. Herculis vias boum aggeſtas. Paulo aliter Diod. Sic. IV, 22. „Cum lacus ille, (Avernus) inquit, in mare ſe expanderet, humo congeſta effluxum ita obſtruxiſſe dicitur Hercules, ut viam iuxta mare, quae Heraclea ab eo vocatur, ſterneret.“ Nonnullos lacum Lu-

crinum

Ille, olim populis dictum Styga, nomine verſo
Stagna inter celebrem nunc mitia monſtrat Avernum;
Tum, triſti nemore atque umbris nigrantibus horrens,
Et formidatus volucri, letale vomebat
Suffuſo virus coelo, Stygiaque per urbes
Religione ſacer, ſaevum retinebat honorem.
Hinc vicina palus (fama eſt, Acherontis ad undas
Pandere iter) caecas ſtagnante voragine fauces
Laxat, et horrendos aperit telluris hiatus,
Interdumque novo perturbat lumine manes.
At iuxta caligantes, longumque per aevum
Infer-

127. *vōramine* Colon. Vulg. *ac iuxta caligante ſitu.* et ſic Rapheleng.

130. Locus e Colon. emendatus. D. Heinſ. ed. *Iuxta caligante ſitu*

crinum modo pro ſtagno Acheruſiae, modo pro Averno habuiſſe, itidem Strabo auctor eſt, l. c.

120. *Ille*, alius. — De Averno lacu avibus ſupervolantibus lethali nota fabula, Virgilio etiam expreſſa Aen. VI, 239. ſeq. qui tamen ex ſpelunca Averno imminenti exhalationem fieri prodit. v. Strab. lib. V. p. 235. In deſcriptione lacus ſecutus eſt noſter Virgilium l. c. verſ. 238. *Spelunca ſcrupea, tuta lacu pigro nemorumque tenebris.* — 124. *Stygiaque — honorem*, pro Styge habebatur. Strabo l. c. de Averno loquens haec addit: „Fons ibi fluvialibus ſcatens aquis excurrit in mare. Ab eius uſu abſtinebant omnes, Stygias opinantes eſſe aquas.“ Hinc *ſaevum honorem retinebat*, h. e. ſuperſtitioſe formidabatur et quidem *Stygia relig.* propter Necyomantiam, quae ibi exercebatur. Avernum autem ſuperius dixerat *nunc celebrem*, et *mitia ſtagna*, quia auctore Strabone lib. V. p. 236. M. Agrippa Avernum purgavit, lucos, qui obſcuris umbris locum dirum reddebant, ſuccidit, locumque illum pulcris aedificiis ornavit.

126. *Hinc pal. vicina*, Acheruſia. Plin. III, 6. *Acher. palus Cumis vicina.* Ab ea aditum ad inferos eſſe, in ſeqq. iudicat, ut et lib. XIII, 397. Colores orationis, qua haec effert, noti et obvii.

130. ſq. De Cimmeriis populis in hoc tractu degentibus fabula eſt Homerica Od. λ, init. quam caeteri poetae exornarunt. cf. Ovid. Met. XI, 592. ſq. Tibull. IV, 64. Nimirum in litore circa Miſenum

Infernis preſſas nebulis, pallente ſub umbra
Cimmerias iacuiſſe domos, noctemque profundam
Tartareae narrant urbis: tum ſulfure et igni
Semper anhelantes coctoque bitumine campos
Oſtentant. Tellus, atro exundante vapore
Suſpirans, uſtiſque diu calefacta medullis,
Aeſtuat, et Stygios exhalat in aera flatus:
Parturit, et tremulis metuendum exſibilat antris.
Interdumque cavas luctatus rumpere ſedes,
Aut exire fretis, ſonitu lugubre minaci
Mulciber immugit, lacerataque viſcera terrae
Mandit, et exeſos labefactat murmure montes.
Tradunt Herculea proſtratos mole gigantas
Tellurem iniectam quatere, et ſpiramine anhelo
Torreri late campos, quotieſque minantur
Rumpere compagem impoſitam, expalleſcere coelum.
Apparet Prochyte ſaevum ſortita Mimanta:

Appa-

135. *Oſtentat* Colon. Oxon. Rom. 1. 2. *oſtentant* vulg. et Cod. Tel. 138. pro *parturit* Barthius legebat *pars ruit*. Heinſ. *par furit*, vel *perfurit*, refertque ad illa, quae de Vulcano ſequuntur, *Mulciber immugit*. Sed his coniecturis non opus eſt. 140. pro *fretis*, quod habebant Colon. et Oxon. vulg. *foras*. Prope in Cod. Put. et Tel. *fletis*. 147. *Mimanta* Colon. In caeteris libris calami aberraverant in *Munanto*, *Numanton*, *Numanta*.

mum fuiſſe cautes excavatas, vaſtaſque ſpeluncas, ſilvis denſis conſitas, valde credibile eſt. Itaque Ephorus ap. Strab. V. p. 236. prodidit, eas cavernas olim hominibus pro domibus fuiſſe, et natam hinc de Cimmeriis fabulam.

133. ſeqq. deſcribit loca ſulphure, bitumine ſcatentia, et ignibus internis calentia, atque aeſtuantia. Colores orationis paſſim obvii ſunt apud poetas. Inprimis Aetnae deſcriptionem Virgilianam Aen. III, 571. ſq. ante oculos habuiſſe videtur, ubi ſimilia loca Cerda congeſſit. *campos anhelantes*, exaeſtuantes cum ſonitu, et veluti gemitu quodam cogita, ut mox *tellurem ſuſpirantem*. Ita Virgilio Aetna, *ſonat, mugit, gemit*. Georg. IV, 173.

143. ſeq. Repetit poeta fabulam de gigantibus fulmine proſtratis et in his regionibus ſepultis, quibus ignes ſubterranei

Apparet procul Inarime, quae turbine nigro
Fumantem premit Iapetum, flammaſque rebelli
Ore eiectantem, et, ſi quando evadere detur,
Bella Iovi rurſus Superiſque iterare volentem.
Monſtrantur Veſvina iuga, atque in vertice ſummo
Depaſti flammis ſcopuli, ſtratuſque ruina
Mons circum, atque Aetnae fatis certantia ſaxa.
Nec non Miſenum ſervantem Idaea ſepulcro
Nomina, et Herculeos videt ipſo in litore Baulos.
Miratur pelagique minas terraeque labores.
Quae poſtquam perſpecta viro, regreſſus ad altos
Inde Pherecyadum muros, frondentia laeto

D 5 Palmi-

152. *Veſvina* ex Putean. Heinſius poſuit. Al. *Beſvina*, *Veſeva*.
153. *ſtratus* ex coni. Heinſ. In Put. *ſtatus*, vulg. *fractus*.

ranei tribui ſolebant. De his diximus ad lib. VIII, 540. ſq. cum quo omnino hic locus comparandus eſt. — 153. *ſtratus ruina mons* eſt ſaxis et cineribus ex imo fundo eiectis circumdatus. Graphicam imaginem montis ignivomi quilibet agnoſcat. Vnde *ſaxa certantia fatis Aetnae* dicit, quia Veſuvius eodem modo, quo Aetna, igneos globos, et ſaxa eiectat. 155. *Miſenum* promont. a Miſeno Troiano (*Idaea nomina*) tibicine Aeneae ibi ſepulto dictum. v. Virgil. Aen. VI, 234. — 156. *Baulos* villam inter Baias et lacum Lucrinum, ubi ferebatur Hercules bovibus Geryonis caulas feciſſe, unde *Herculeos* dixit, veluti *βοαυλιοι*. vid. Servius ad Virgil. Aen. VII, 662. — 157. *pelagi minas*, fluctus cum impetu ingruentes. *Terrae labores* intelligo litus appulſu pelagi labefactatum, et ruinam minans, cautes excavatas, et prominentes. Nam de motu terrae ex ignibus ſubterraneis iam antea dictum fuerat. Alio ſenſu apud Virgilium dicuntur, lunae et ſolis labores.

158. ſq. *regreſſus ad Pherecyad. muros*. Neceſſe eſt, ut Puteolos intelligamus; nam exinde Hannibal vicina loca viſendi gratia exierat. cf. verſ. 107. ſq. Sed difficilius dictu eſt, cur illam urbem *Pherecyadum muros* poeta dixerit. Drakenborchius quidem, cuius ſententia maxime placet, dictos putat a Pherecyde Pythagorae praeceptore. Hic, quamvis Syrius, tamen per aliquot annos in inſula Samo habitavit, auctore Diogene Laert. I. ſect. 116. Iam Puteo-

Palmite devaſtat Nyſaea cacumina Gauri.
Hinc ad Chalcidicam transfert citus agmina Nolam.
Campo Nola ſedet, crebris circumdata in orbem
Turribus, et celſo facilem tutatur adiri
Planitiem vallo: ſed, qui non turribus arma
Defendenda daret, verum ultro moenia dextra
Protegeret; Marcellus opem auxiliumque ferebat.
Iſque ubi Agenoream procul adventare per aequor,
Et ferri ad muros nubem videt; Arma, cruentus
Hoſtis adeſt, capite arma, viri, clamatque, capitque.
Circumſtant rapidi iuvenes, aptantque frementi
San-

168. *ferre* cum vulg. ed. Lefeb. *ferri* eſt in ſcriptis edd. vett.
169. *rapite* vulg. et *rapitque*.

Puteoli, teſte Stephano Byz. et Euſeb. in Chron. conditi ſunt a Samiis. Ergo *Pher. muros*, longinquius quidem nomine repetito, appellavit, neque tamen abſurdius, quam *Cadmeos* pro Poenis, vel *Rhoeteios* pro Romanis. — 160. De *Gauro* monte dictum ſupr. ad lib. VIII, 535. e quo loco quamvis piniferum in vertice montem ſuſpicemur, tamen id non impedit, ut eum in imis regionibus vitiferum fuiſſe putemus. Ergo *Nyſaea cacumina*, ut ne cum loco laudato pugnent, haud ſunt urgenda. Certe *vitiferum* varii poetae praedicarunt, ut Stat. Silv. I, 1, 147. IV, 3. 64. Niſi forte Capaccii (Antiq. Puteol. cap. 22.) ratio valeat, qui tres montes in Campaniae finibus Gauri nomine appellari cenſuit, primum prope Maſſicum et Minturnas, alterum circa Nuceriam et Surrentum, in quo navalis materia caedatur, tertium vicinum Averno et Lucrino.

161. ſeqq. Hannibal Nolam oppugnare adgreditur. v. Liv. XXIII, 16. A Chalcidenſibus eam urbem conditam tradunt; unde *Chalcidicam* dicit. Iuſtin. XX, 1. — *Campo ſedet*, in planitie ad radices montium poſt Veſuvium ſita. v. ad lib. VI, 647. et VIII, 507. — 167. *Agenor. nubem*, pro, copias Punicas, nota metaphora. cf. lib. I, 311. IV, 553. Locus ſimilis eſt lib. IV, 94. ſq.

170. Inſtruitur a Marcello acies. *Aptare iubas*, criſtas, ſolebant milites, cum ſe ad pugnam accingebant. v. ſup. ad lib. V, 165. et Virg. VII, 638. ubi plenior imago ſiſtitur. *ſanguineas iubas* pro rubris ſ. fulvis, ut ſerpentis ap. Virgil.

Sanguineas de more iubas: ſonat inde, citato
Agmina diſponens paſſu, Tu limina dextrae
Servabis portae, Nero: tu converte cohortes
Ad laevam patrias et Larinatia ſigna,
Clarum Volſcorum Tulli decus: aſt ubi iuſſo,
Per tacitum ruptis ſubita vi fundite portis
Telorum in campos nimbum. Ferar ipſe, revulſa,
In medios, equitumque traham certamina, porta.
Dumque ea Marcellus, iam clauſtra revellere Poeni,
Et ſcalis ſpretos tentabant rumpere muros.
Inſonuere tubae paſſim, clamorque virorum,
Hinnituſque, ſimul litui, raucoque tumultu
Cornua, et in membris concuſſa furentibus arma.
Fertur

174. *Larinantia* Oxon. et ſic Dauſq. 179. *evellere* vulg. *revellere* ex Colon. 180. *tentare irrumpere* ed. Lefeb. pro arbitrio. 182. *Tinnituſque ſimul litui* vulg. At Modius ex Colon. locum emendavit et diſtinxit.

Virgil. Aen. II, 207. Alibi aras dixit, fortaſſe eodem ſenſu. Quae de acie Marcelli iuſſu diſponenda ſequuntur, nonnulla ex arbitrio poetico Silii habent. Fundus autem omnino eſt in Liv. XXIII, 16. Finxit poeta duces Neronem et Tullium, qui Livio ſunt P. Valer. Flaccus et C. Aurelius. Illos iam ſupra nominaverat lib. VIII, 406 et 415. Sed quia Silius diverſas Nolae oppugnationes confudit, nunc in hac prima appellat Neronem, quem Livius in tertia demum commemoravit lib. XXIV, 17. Deinde ſecundum Livium *ad tres portas in hoſtes verſus tripartito exercitum inſtruxit, impedimenta ſubſequi iuſſit* etc. quae accuratius, ut ſolet, hiſtoricus extulit. — 174. *Larinatia ſigna* a Larino opp. in Frentanis ſito. cf. lib. VIII, 404. — 175. *ubi iuſſo*, iuſſero, ut Virg. Aen. XI, 467.

180. *ſpretos muros*, quia intra muros Romani ſe receperant, adeoque nullus armatus in iis apparebat. cf. Liv. cap. 16. — Sequitur obvia in poetis deſcriptio irruentium in agmina hoſtilia militum cum clamore et tubis. Praeivit multis in locis Virgilius, ſed ita ut luxuriantem Silium facile diſtinguas. v. Aen. IX, 503. Propior ubertati Silianae Lucanus I, 237. ſq. Mox verſ. 183. *concuſſa arma* ſimpliciter intelligo de illo actu militum, quo praelium

Fertur acerba lues diſiectis undique portis,
Effuſaeque ruunt inopino flumine turbae;
Improbus ut fractis exundat molibus amnis,
Propulſum ut Borea ſcopulis impingitur aequor,
Vt rupto terras invadunt carcere venti.
Nec, torrente, Libys, viſo, armorumque virûmque
Deiectus ſperare valet. Dux Dardanus inſtat
Attonito, praegreſſus equo, tergiſque ruentum
Incumbens haſta, ſocios nunc voce fatigat:
Perge, age, fer greſſus. Dexter Deus; horaque noſtra eſt.
Hac iter ad muros Capuae. Nunc rurſus in hoſtem
Converſus, Sta. Quo raperis? Non terga tuorum,
Te, ductor Libyae, increpito. Sta. Campus, et arma,
Et Mars in manibus. Dimitto a caede cohortes:
Spectemur ſoli: Marcellus proelia poſco.

Sic

184. *portis* ex Put. *telis* vulg. *turmis* Colon. *diſi. incita portis* ex Cod. Tel. et Rom. 2. edidit Lef. 185. *inop. turbine turmae* ed. Lef. e tribus ſcriptis, ut ait. 189. *terrente viſu* vulg. *torrente niſu* ex Colon. Lefeb. hoc ſenſu: Hannibal deiectus vehementiſſimo impetu Romanorum, non valet ſperare. Sed vid. nott. 196. *ſtat campus* vulg. 197. *dimitto caede* e Colon. Lefeb. edidit.

lium inituri armis manus adiiciunt, eaque cum quodam impetu apprehendunt. Imitatus noſter eſt Virgilii locum Aen. VIII, init. *Vt rauco ſtrepuerunt cornua cantu, utque acres concuſſit equos, atque impulit arma*, ubi vid. Heyn. nott. Quamvis concedam in hoc Silii loco etiam de percuſſione clypeorum cogitari poſſe. — 184. *acerba lues*, uſitata Silio formula, de copiis cum impetu irruentibus, ut de aliis rebus perniciofis *peſtis* et *lues* varie dicitur. cf. lib. I, 350. ſq. *horridam luem* ſupra dixerat lib. X, 603. — *fertur* erumpit. Mox variata ſententia *effuſas turbas* appellat. De metaphora vid. lib. IV, 161. ſq.

186-88. Triplex comparatio cui nunc placet, nae is luxuriem poeticam adamet. Satis nempe erat, ſi poeta copias e portis ruentes cum flumine et torrente comparabat. Sed in his ingenium coercere non poteſt Silius. Singulatim illas comparationes paſſim poſuit, ut lib. V, 395. 384. — Verſus 189. ſimpliciſſimam ſentio explicationem

Sic rector Latius: iuvenique invadere pugnam
Barcaeo ſuadebat honor pretiumque pericli.
Sed non haec placido cernebat pectore Iuno,
Coeptoque avertit ſuprema in fata ruentem.
Siſtere perculſos ille et revocare laborat.
Taleſne e gremio Capuae tectiſque ſiniſtris
Egredimur? State, o miſeri, quîs gloria ſumma
Dedecori eſt. Nil vos hodie (mihi credite) terga
Vertentes fidum exſpectat. Meruiſtis, ut omnis
Ingruat Auſonia, et ſaevo Mavorte paraſtis,
Ne qua ſpes fuſos pacis vitaeque maneret.
Vincebat clamore tubas, vociſque vigore
Quamvis obſtructas ſaevus penetrabat in aures.

Poly-

208. *laevo Mavorte* Leſ. ex coni. Heinſ.

tionem eſſe, ut iungatur *deiectus armorum*, pro, repulſus copiarum. Nimirum *torrente viſo*, h. e. cum videret copias Romanas tanto impetu ruere, ſperare non valebat Libys, ſe eas deiecturum, ſ. repulſurum eſſe. Certe ſi *deiectus* participium eſt, dura ſententia efficitur, et illud *ſperare* nude ponitur. Sed vid. Var. Lect.

201. Ecce iterum Deum ex machina, exemplo Homeri et Virgilii, cum heros in diſcrimen venerat, advocatum. v. ſup. lib. X, 455. Sed de his alio loco diximus. — 203. *perculſos*, milites ſubito impetu Romanorum perturbatos et verſos. 204. Abſurde mihi videtur Hannibal interrogare, *taleſne — egredimur?* Quaſi vero neſcire potuiſſet, Capuam, ubi ipſe cum militibus luxui indulſerat, virtutis bellicae ſcholam non fuiſſe. Non decebat nunc ducem increpare; immo vero conqueri, et aliis modis fortitudinem in pectora revocare. Sed expreſſit Silius orationem Hannibalis apud Liv. XXIII, 45. cum iterum Nolam expugnare vellet. — 206. *dedecori eſt*, nempe quia gloriam hactenus partam ignavia obruitis et perditis. — 207-209. *meruiſtis* etc. Cum ironia, et acerba exprobratione elata vox. Vos, inquit, cum omnibus rebus geſtis nihil amplius praeſtitiſtis, niſi ut de vita veſtra ſolliciti eſſe debeatis. *Meruiſſe* dici eos, qui aliquid conſecuti ſunt, nota obſervatio eſt. 211. *obſtructas*, tumultu bellico, opinor,

Polydamanteis iuvenis Pedianus in armis
Bella agitabat atrox, Troianaque ſemina et ortus
Atque Antenorea ſeſe de ſtirpe ferebat,
Haud levior generis fama ſacroque Timavo
Gloria, et Euganeis dilectum nomen in oris.
Huic pater Eridanus, Venetaeque ex ordine gentes,
Atque Apono gaudens populus, ſeu bella cieret,
Seu Muſas placidus doctaeque ſilentia vitae
Mallet, et Aonio plectro mulcere labores,
Non ullum dixere parem; nec notior alter
Gradivo iuvenis, nec Phoebo notior alter.

Qui

220. *Aonio* Colon. quod iam probabat Drakenb. quamvis Aonios edidit. 221. *duxere* coni. Heinſ. probante Drakenb. 222. Aberat hic verſus a vulgatis. Modius ex Colon. Cod. reſtituit.

nor, et clangore tubarum; *ſaevus* nunc eſt, cum ſummo niſu et contentione clamans.

212. ſqq. Intexitur mirum epiſodium de Pediano quodam Cinypen Pauli armis veſtitum ſpoliante et interficiente. Adluſiſſe poetam ad Aſconium Pedianum, Patavinum, Marſus credidit. Neque ea opinio abſona eſt a Silii conſuetudine, cuius non unum exemplum ſupra occurrerat. Certe ille dicebatur originem ſuam ad Antenorem Troianum referre, qui cum haberetur pro Patavii urbis conditore, hinc ornandi huius loci opportunitatem poeta arripuit. Itaque appellat *Timavum* fluv. agri Patavini, *Euganeos*, *Eridanum*, *Venetas* gentes, *Aponum* fluv. quae omnia Patavinae regioni ſignificandae inſerviunt. Caeterum de Antenore et caeteris rebus huc pertinentibus ſatis diximus ſupra ad lib. VIII, 604. ſq. Illud autem facile ſentient elegantioris iudicii lectores, quam nimius in ornatu fuerit Silius, cum ne Virgilius quidem, iudice Heynio Excurſ. ad lib. I. Aen. 244. in ſimili narratione modum tenuerit. Quis ferat in duobus verſibus haec: *Troiana ſemina, ortus, Ant. ſtirpem?* Nonne luxuriatur, qui, ut unam regionem deſignet, eius quinque oppida et fluvios recenſet?

217-22. Pedianus ille et belli artibus, et literarum ſtudio excellebat. Haec ſententia notis coloribus, at quam argute et luxurianter, ornatur. In *doctae vitae ſilentio*, quis

Qui poſtquam, effuſis urgens veſtigia frenis
Poenorum, iuxta galeam atque inſigne peremti
Agnovit ſpolium Paulli: puer illa gerebat,
Non parvo laetus ductoris munere, Cinyps,
Dilectus Poeno Cinyps, quo gratior ora
Non fuit, ac nulla nituit plus fronte decoris.
Quale micat, ſemperque novum eſt, quod Tiburis aura
Paſcit, ebur, vel qui miro candoris honore
Lucet in aure lapis, rubris advectus ab undis.
Quem poſtquam, egregium criſtis et caſſide nota
Fulgentem, extremo Pedianus in agmine vidit,
Ceu ſubita ante oculos Paulli emerſiſſet imago
Sedibus infernis, amiſſaque poſceret arma,
Invadit frendens, Tune, ignaviſſime, ſacri
Portabis capitis, quae non ſine crimine veſter
Invidiaque Deûm geſtaret, tegmina, ductor?
En Paullus. Vocat inde viri ad ſpectacula manes,
Et fugientis agit coſtis penetrabile telum.
Tum delapſus equo, galeam atque inſignia magni
Conſulis abrumpit dextra, ſpoliatque videntem.
Solvitur omne decus leto, niveoſque per artus
It Stygius color, et formae populatur honores.
Ambroſiae cecidere comae, violataque cervix
Marmo-

227. *ora* Colon. *ore* vulg. et ſic Lefeb. 231. *ab Indis* nonnullae editt. 234. *ceu* e ſcriptis. *cum* vulg. 244. *honorem* ex coni. Heinſ. Lefeb. 245. *tum lactea cervix* coni. Heinſ.

quis non cogitet otium literarium?

227. ſq. Cinyps iuvenis formoſiſſimus adumbratur. Quae ſequitur pulchritudinis comparatio, facta eſt ad imitationem loci Virgil. Aen. X, 134. de Iulo, vel Aen. I, 588. de Aenea, praeeunte utrique Homero Od. ζ, 229. 235. ψ, 156. 162. — *lapidem* de unione ſ. margarita e mari Indico, quod *rubrum* et *erythraeum* vocetur, extracta, iam Drakenb. expoſuit. — 241. *delapſus*, deſultans. Impetum et celeritatem deſilientis ex equo expreſſit.

243. ſeqq. Moritur formoſiſſimus iuvenis. Nimium et luxu-

Marmoreum in iugulum collo labente recumbit.
Haud ſecus Oceano rediens Cythereïus ignis,
Cum ſeſe Veneri iactat ſplendore refecto,
Si ſubita invadat nubes, habetatur, et, atris
Decreſcens tenebris, languentia lumina condit.
 Ipſe etiam, capta, Pedianus, caſſide, nudos
Attonitus ſtupet ad vultus, iraſque coercet.
Tum, galeam magno ſociûm clamore reportans,
Immitem quatiebat equum, ſpumantia ſaevo
Frena cruentantem morſu, cui turbidus armis
Obvia Marcellus rapido tulit ora tumultu:
Agnoſcenſque, Decus macte o virtutis avitae,
Macte Antenoride; nunc, inquit, rapta petamus,
Quod ſupereſt, Libyci ductoris tegmina, et ardens
Terrificis ſaevam fundit ſtridoribus haſtam.
Nec forſan voti vanus foret, obvia ni vis
Geſta-

248. *ſacrat* Colon. *iactat* e Vulg. 253. *ad ſocios* vulg. et ſic Lefeb. qui tamen in Additam. ſententia mutata *ſociûm* probavit, lectionem libr. ſcriptorum. 258. *Antenorida* cum Heinſio Lefeb.

luxuriantem in formae laudibus ſe praeſtitiſſe poetam, quis non ſentiat? praeſertim cum ſufficere in eo genere poſſent, quae iam antea verſſ. 227. etc. praedicaverat. Sed in hoc loco, Venerem moribundam, an militem poeta pingat, aegre diſtinguas; ita colores undique arreptos in una hac imagine conſumſit. *Decus*, et *formae honores* in tali re aliquoties dixit, exemplo Virgil. Aen. I, 591. *laetos oculis afflarat honores*, ubi vid. Heyn. — *Stygius color*, qualem umbrae habent, color mortis. *Ambroſiae comae*, proprie ambroſia, Deorum unguento, delibutae, e Virgil. Aen. I, 403. praeeunte Hom. Il. *α*, 528. Mox *violatûm cervicem* ſimpl. intelligo deformatam, colore in morte mutato. At vide, quam omnia ludens poeta variet, et vertat dicendo! — *Marmoreum*, *μαρμαίροντα*, frequens epitheton, ad candorem declarandum, ut Virgil. Ge. IV, 523. et alibi. — Sequitur ad abſolvendam luxuriem ornandi etiam comparatio verſ. 247. *Cythereïus ignis*, Lucifer, ſtella Veneris. De re dictum eſt ad lib. VII, 639. in ſimili loco.

261. *obvia vis Geſtāris*, ex Homerica forma *βιη πριαμοιο*

Geſtaris oppoſito tenuiſſet corpore telum.
Qui dum vicinis ductorem protegit armis,
Tranſabiit, non hunc ſitiens gravis haſta cruorem,
Ingenteſque minas mutata morte peregit.
Avehitur raptim ductor, diſcrimine leti
Turbatus, curſumque furens ad caſtra capeſſit.
Iamque, fugae immodicus, tendit certamine greſſum
Praecipitem verſis Poenorum exercitus armis.
Aſſequitur telis hoſtis, longaſque viritim
Exſatiant iras cladum, coeloque cruentos
Certatim oſtentant et Dîs ultoribus enſes.
Ille dies primus docuit, quod credere nemo
Auderet Superis, Martis certamine ſiſti
Poſſe ducem Lybiae. Raptant curruſque, viroſque,
Maſſylamque feram; et vivis avulſa reportant
Tegmina bellantum, atque abeunt, ſub cuſpide terga
Con-

267. *ferens* cum vulg. Leſeb. qui Heinſium reprehendit, quod *furens* e ſcriptis induxerit.

ptum etc. pro vulg. obvius Geſtar. Apud Virg. Aen. IV, 132. *odora canum vis*. Lucret. VI, 1220. *fida canum vis*. Caeterum nota eſſe debet poetarum conſuetudo, ex Homero quidem depromta, heroum armigeros, vel vicinos milites alios ſubſtituendi, qui tela excipiant, divinitus quidem, ne heros ipſe feriatur. Exempla ſat multa, ſimileſque orationis colores iam ipſe Silius ſuppeditavit. — 265. *min. peregit*, irae Marcelli ſatisfecit, ſed *mutata morte*, quatenus non Hannibalem, ſed Geſtarem percuſſit.

268-71. fugiunt Poeni et funduntur. *certamine*, pro certatim, ut mox, veluti agmine facto fugiunt, vel certantes inter ſe de fuga et curſu. Virgilio paſſim uſurpata formula, ut Ge. III, 103. *praecipiti certamine campum corripiunt*.

273. ſeqq. Livius de hoc proelio ad Nolam cap. 16. fin. ita: *ingens eo die res, ac neſcio, an maxima illo bello, geſta ſit. Non vinci enim ab Hannibale vincentibus difficilius fuit, quam poſtea vincere.* Infra verſ. 298 *primum Deorum munus* dicitur. — Formula multis modis variata poetis eſt, *quod credere nemo a. ſuperis*, de re incredibili, et non

Contenti vidiſſe ducis. Tum Martis adaequant
Marcellum decori. Graditur comitante triumpho
Maior, quam ferret cum victor opima Tonanti.
Inde furens, poſtquam vallo vix depulit hoſtem,
Ductor Agenoreus, Quando hanc, quantoque cruore
Hoſtili labem eluerim? Mea terga videre
Contigit Auſoniae? Mene, inquit, ſumme Deorum,
Poſt Trebiam ſtatuis tam triſti funere dignum?
Voſque, invicta diu, nunc, heu! ſine Marte, iuventus
Debellata bonis Capuae, non degener ipſe
Geſtorum Auſoniis verti victricia ſigna,
Vobis terga dedi. Vidi, cum ad bella vocarem,
Non ſecus atque Italo fugere a ductore paventes.
Quid reliquum priſci Martis tibi, qui dare terga
Me revocante potes? Fundebat talia Poenus:
Et Latiae ſeſe Nolana ad moenia turmae,
Portantes ſpolia inſigni clamore, ferebant.
At, conſueta graves per longum audire ſuorum
Eventus, Roma, et nunquam recreata ſecundis,
Allato tandem fauſtae certamine pugnae,
Erigitur, primoque Deûm ſe munere tollit.
Ante omnes pigra in Martem, fugienſque laborum,
Dum

285. *tam turpi* ed. Lefeb. ex ſcriptis et editt. vett. niſi quod Heinſius *tam* ſervavit. 294. *ſpolium* Colon. 296. *recreata* Colon. Tel. Rom. 2. pro vulg. *recreare*.

non expectanda, ut Virg. A. V, 17. IX, 6. Stat. Theb. V, 724. — 278. *ſub cuſpide*, ſub ictu, fugientem, terga vertentem ad tela immiſſa. cf. verſ. 283. — *Martis a. decori*, divino honore, et laudibus, velut alterum Martem, proſequuntur. De *opimis* Marcelli v. ſup. lib. I, 132.

286. ſeqq. Acerba increpatio Hannibalis, cum qua calide ſuae virtutis defenſionem coniungit. Heus tu, inquit, *iuventus debellata*, victa et debilitata *bonis Cap.* luxu Campano, non ego Auſonios fugi, veluti *degener geſtorum*, et priſtinae virtutis meae oblitus, immo vero *vobis*, propter veſtram ignaviam, qua me deſeruiſtis, et ad fugam quaſi coegiſtis, *terga dedi*.

299-305. Duplex hominum

Dum bellum tonat, et ſeſe furata iuventus
Dat poenas latebrae: tum, qui dulcedine vitae
Invenere dolos, iurataque foedera Poeno
Corrupere, notant, et purgant crimine gentem.
Ponitur patriam meditati linquere terram
Conſilium infelix ſcelerataque culpa Metelli.
Talia corda virûm. Sed enim nec femina ceſſat
Mente aequare viros, et laudis poſcere partem.
  Omnis, prae ſeſe portans capitiſque manuſque
Antiquum decus ac derepta monilia collo,
Certatim matrona ruit, belloque miniſtrant.
Haud tanta ceſſiſſe viros in tempore tali
Laudis ſorte piget; factoque in ſecula ituro
Laetantur tribuiſſe locum. Tum celſa Senatus
Subſequitur turba. In medium certamine magno

304. *meditati* e Colon. Al. *meditantum, meditaturi, meditatum.* 306. *ceſſat* ex Colon. et edd. vett. pro vulg. *ceſſit.* 310. *ruunt* Lefeb.

rum ignavorum, qui poenas dare Romanis debebant, genus indicatur, primum ii, qui auctore Metello poſt pugnam Cannenſem ex Italia migrare parabant, deinde illi, qui iureiurando adacti, ut negata captivorum permutatione in caſtra Poenorum redirent, id iuſiurandum migraſſent. De priori genere ſupra memoravit Silius lib. X, 416. ſq. et Liv. XXII, 53. de poſteriore Liv. l. c. cap. 61. ubi varias ſcriptorum de ea re ſententias adfert. cf. Cic. Off. III, 32. Gell. N. A. VII, 18. At Silius varias Hannibalis ad Nolam expeditiones commiſcuit. Nam quae de poena transfugarum et periurorum narrat a Romanis ſumta, ea Livius libro demum XXIV, 18. memorat, cum tertia Nolae expugnatio facta eſſet. Tenendum igitur eſt, Silium ea, quae Livius variis temporibus de Nolae oppugnationibus tradidit, in unam conferre, veluti una tantum facta fuiſſet. — *pigra in M. iuventus*, ignava ut lib. X, 422. *mala bello pectora, degeneremque manum.* Mox verſ. 305. *conſilium infelix et ſcel. culpa Met.* ſupra l. c. 42. *deformia conſulta* dixerat.

306-19. In hoc loco formando Silius, ſive Livium ſive Florum ſecutus, iterum tempo-

Privatae cumulantur opes. Nudare penates,
Ac nihil arcanos vitae melioris ad uſus
Seposuiſſe iuvat. Coit et ſine nomine vulgus.
Corpore ſic toto ac membris Roma omnibus uſa,
Exſangues rurſus tollebat ad aethera vultus.
Addunt ſpem miſeris dulcem Parnaſia Cirrha
Portantes reſponſa viri. Nam laeta ferebant
Exaudiſſe adytis, ſacra cum voce tonaret
Antrum, et mugiret Phoebo iam intrata ſacerdos.
Solvite, gens Veneris, graviores corde timores:
Adverſa, et quidquid duri ſub Marte manebat,
Exhauſtum eſt vobis. Reſtant leviora laborum,
Et ſine pernicie terror. Dîs vota preceſque

Ferte

323. *intacta* in ſolo Cod. Put.

tempora non accurate diſtinxit. Florus quidem, cum dixiſſet (II, 6. 23.) Hannibalem Campaniae ſoles et tepentes fontibus Baias ſubegiſſe, haec addit: *Interim reſpirare Romanus et quaſi ab inferis emergere — Egebat aerarium; opes ſuas libens ſenatus in medium protulit: nec, praeter quod in bullis ſingulisque anulis erat, quicquam ſibi auri reliquerunt. Eques ſecutus exemplum imitataeque equitem tribus.* Sed haec non facta ſunt poſt Nolam ab Hannibale obſeſſam, ſed diu poſt Marcello et Laevino Coſſ. cum iam Capua recepta eſſet. Itaque eadem Livius ſuo loco lib. XXVI, 36. eodem fere modo narrat.

320. ſeqq. Praeterea Romani Delphico etiam oraculo recreati ſunt. Livius quidem XXII, 56. de ea re ita: *Statim poſt cladem Cannenſem miſſus eſt Q. Fabius Pictor Delphos ad oraculum, ſciſcitatum, quibus precibus ſuppliciisque Deos poſſent placare, et quaenam futura finis tantis cladibus foret.* Nec multo poſt, adeoque longe ante pugnam Nolanam rediit a Delphis Romam, auctore eodem Livio XXIII, 11. Ipſam autem narrationem poetico ornatu Silius inſtruxit. *Cirrha* pro Delphis, quia id oppidum non procul aberat unde et Apollo Cirrhaeus dictus. v. ſup. lib. III, 97. Parnaſſus etiam mons poſt Delphos verſus ſeptentriones. Ergo haec loca Delphicae regionis deſcribendae cauſa poetis uſurpari ſolent. 323. *Phoebo intrata ſac.* Pythia Deo afflata, inſpirata. v. Burm.

a

Ferte modo, et tepidos aris libate cruores.
Neu date terga malis, aderit Gradivus, et ipſe
Delius avertet propiora pericula vates,
Troianos notus ſemper minuiſſe labores.
Sed vero, ſed enim ante omnes altaria fument
Centum feſta Iovi: centum cadat hoſtia cultris.
Ille trucem belli nubem ſaevaſque procellas
In Libyam violenter aget; ſpectabitis ipſi
Aegida turbato quatientem in proelia mundo.
 Atque ea Parnaſi poſtquam clamata ſub antris
Allatum, vulgique Deus pervenit ad aures;
In Capitolinas certatim ſcanditur arces,
Sternunturque Iovi, et delubrum ſanguine honorant.
Tum Paeana canunt, reſponſaque fida precantur.
 Interea aſſuetis ſenior Torquatus in armis,
Sardoas patrio quatiebat milite terras.
Namque, ortum Iliaca iactans ab origine nomen,
In bella Hampſagoras Tyrios renovata vocarat.

 Proles

331. Put. *meminiſſe.* Heinſ. coni. *miſeraſſe.* 335. *violentus* Colon. et ſic Lefeb. *violentis* Oxon. 337. *aſt ea* vulg. *atque ea* ex Col.

ad Val. Fl. IV, 445. et Stat. Achill. I, 513. — Verſus 331. ex Virgilio immutatus Aen. VI, 56. *Phoebe graves Troiae ſemper miſerate labores.* Res ex Homero nota, in quo Apollo ſemper ſtat a partibus Troianorum. — 332. *centum altaribus* ἑκατόμβη ſignificetur, an numerus certus pro incerto ponatur, quaeri poteſt. Saltem, ſi de illa dixit, *centum cultros* paulo argutius dixit, quia non opus eſt, ut hi victimarum numerum exaequent. — 334. Hannibal copias ſeu belli theatrum in Libyam transferet. — Mox *turbatum mundum* de commoto coelo, ſ. turbatis ipſis Superis Dauſqueius et Drakenb. ceperunt. Ego malim ſimpliciter turbas bellicas, quas in Hiſpania movit, intelligi. Itaque et *quatiens aeg. in pr.* dicitur, ut ſupra v. 60. Hannibal *fortunae turbando obſtare ſiniſtrae.*

340. *ſternuntur Iovi*, proſternunt ſe, προσκυνοῦσι, vota et preces facturi. 341. *Paeana* Apollini canunt.

342. ſqq. Narrantur res in Sardinia a T. Manlio Torquato

Proles pulchra viro, nec tali digna parente,
Hoſtus erat: cuius fretus fulgente iuventa,
Ipſe aſper paci, crudos ſine viribus annos,
Barbarici ſtudio ritus, refovebat in armis.
Isque ubi Torquatum raptim properata ferentem
Signa videt, pugnaeque avidas accendere dextras,
Fraude loci nota, latebroſa per avia ſaltus
Evolat, et, proviſa fugae compendia carpens,
Virgulta tegitur valle ac frondentibus umbris.
Inſula, fluctiſono circumvallata profundo,
Caſtigatur aquis, compreſſaque gurgite terras
Enormes cohibet, nudae ſub imagine plantae.
Inde Ichnuſa prius Graiis memorata colonis,
Mox, Libyci, Sardus, generoſo ſanguine fidens
Herculis, ex ſeſe mutavit nomina terrae.

Afflu-

347. *Hoſtus* ex Colon. Al. *Oſcus.* ed. Parm. et Putean. *Ortus erat Cumis.* 348. *pacis* ex Rom. 1. et Ben. Leſeb. 351. *accedere* ex Vulg. ſervavit Leſeb. *accendere* ex Put. et editt. vett. 352. *tenebroſa* Colon. 353. *proviſa* e ſcriptis et editt. vett. *profuſa* vulg. et Dauſq. 354. *Virgulta* ex Oxon. Barthius reſtituit pro vulg. *occulta.* Adiectivi illius exemplum Drakenborch. attulit e Salluſt. fragm. Hiſt. *conſedit in valle virgulta nemoroſaque.* 356. *faſtigatur* Colon. et ſic Leſeb. vid. lib. V, 50. — 357. *ſub margine* cum Marſo nonnulli.

quato praetore geſtae, ex Liv. XXIII, 40. ubi et de *Hampſagora* principe Sardiniae eiuſque filio, *Hoſto*, ſ. Hioſto. Qui rerum geſtarum ex cauſis ſuis nexum quendam, et argumenti unitatem requirunt, eos hic tranſitus poetae, quo in medias res eaſque diverſiſſimas abripit lectores, offendit. Nos emblema hiſtoricum et nunc agnoſcimus. 348. *aſper paci*, homo bellicoſus, paci infeſtus. v. interpr. ad Virg. A. VIII, 365. — 351. *pugnae av. dextras*, milites pugnae avidos. cf. lib. X, 645.

355. ſeqq. Sardiniae inſ. ſitus, forma, origo, coloniae, poetice deſcribuntur. Locus claſſicus de illa eſt Pauſan. Phoc. 17. unde haud dubie poeta profecit. Deinde iuverit comparaſſe Claud. Gild. 507. ſeq. — Inſulae notio prima, ut *circumvallata*, circumdata aquis, *caſtigetur*, cohibeatur, ne procurrat latius in pontum. *Ichnuſa* primitus dicta a ſimilitudine veſtigii, ſ. plantae pedis, ut eſt apud

Affluxere etiam, et ſedes poſuere coactas
Diſperſi pelago, poſt eruta Pergama, Teucri.
 Nec parvum decus, advecto cum claſſe paterna
Agmine Theſpiadum, terris, Iolae, dediſti.
Fama eſt, cum laceris Actaeon flebile membris
Supplicium lueret ſpectatae in fonte Dianae,
Attonitum novitate mali fugiſſe parentem
Per freta Ariſtaeum, et Sardoos iſſe receſſus:
Cyrenen monſtraſſe ferunt nova litora matrem.
Serpentum tellus pura, ac viduata venenis;
Sed triſtis coelo, et multa vitiata palude.
Qua videt Italiam, ſaxoſo torrida dorſo
Exercet ſcopulis late freta, pallidaque intus
Arva coquit nimium, Cancro fumantibus Auſtris.

 Cetera

370. *inviduata* Barth. et Oxon. probante Drakenb. vid. nott. 373. *ſqualida* coni. Heinſ. 374. *nimio cancro atque humentibus Auſtris* coni. Heinſ.

apud Plin. III, 7. ἀπὸ τȣ ἴχνȣ. — Mox Sardinia a *Sardo*, qui coloniam Libycam illuc deduxit. Ei Pauſanias tradit apud Aegypt. et Libyes cognomen *Herculis* fuiſſe. Deinde (v. 361. 62.) *Teucri*, ſ. Ilienſes, ut Pauſanias vocat, ibi conſederunt. Alia colonia (v. 363. 64.) *Iolao* duce e Theſpienſibus et terra Attica deducta. cf. Diod. Sic. IV, 29. p. m. 274. — Tandem (v. 365. ſq.) *Ariſtaeus*, Cyrenes et Apollinis filius, ob Actaeonis filii necem, e Graecia, cui infeſtus erat, in Sardiniam migravit. *Novitas mali*, ſ. caedis, eo pertinebat, quod Actaeon in formam cervi converſus a canibus Dianae dilaceratus eſt. De Actaeone v. Diod. Sic. IV, 81. p. 324. et quae fuſius diſputavit Spanhem. ad Callim. Lav. Pall. 113.

371. *triſtis coelo*, ob aëris vitium, paludumque noxias exhalationes. Pauſan. l. c. ὁ ἀὴρ ὁ ἐνταυθα θολερος καὶ νοσωδης.

372. Verſus Italiam ſcopuloſa inſula. *Exercet ſc. freta*, poetice, ut alibi *fatigare* dicere ſolent. — 373. *pallida arva*, exuſta nimio ſole. Ad naturam factum epitheton, quod non debebant ſollicitare interpretes; *pallorem anni* hoc ſenſu Plinius dixit lib. II, 30. *Fumantes Cancro Auſtri*, venti ardentes nimio ſole, calidiſſimi. Fumus enim ignem conſequitur. Vnde *fumantia ſaxa* de monte ignivomo Virgil.

Cetera propenſae Cereris nutrita favore.
Hoc habitu terrae nemoroſa per invia crebro
Torquatum eludens hoſtis, Sidonia pugnae
Tela exſpectabat, ſocioſque laboris Hiberos.
Qui poſtquam appulſis animos auxere carinis;
Haud mora, prorumpit latebris; adverſaque late
Agmina inhorreſcunt, longumque coire videtur,
Et conferre gradum. Media intervalla patentis
Corripiunt campi properatis eminus haſtis:
Donec ad expertos enſes, fidiſſima tela,
Perventum. Dira inde lues, caeduntque, caduntque,
Alternique animas ſaevo in mucrone relinquunt.
Non equidem innumeras caedes totque horrida facta
Sperarim tanto digne pro nomine rerum
Pandere, nec dictis bellantum aequare calorem.
Sed vos, Calliope, noſtro donate labori,
Nota parum magni longo tradantur ut aevo
Facta viri, et meritum vati ſacremus honorem.
Ennius, antiqua Meſſapi ab origine regis,
Miſcebat primas acies, Latiaeque ſuperbum

Vitis

376. *creber* id. 377. *Hoſtus* pro *hoſtis* id. 378. *vela* id. 384. *exſertos* coni. Heinſ. vel potius Livineii a Cortio etiam notata ad marginem Silii ſui; et ſic Lefeb. — 385. *dira* Colon. Rom. 2. vulg. *dura*. 391. *in aevo* vulg.

gil. A. VIII, 417. — 375. reliqua Sardiniae pars inprimis fecunda. cf. Pauſan. l. l.

377. *Sidonia tela exſp.* Aſdrubalem cum claſſe Punica. Liv. l. c. — 381-83. Ardor pugnandi deſcribitur, quo incenſi milites vix expectare poſſunt, uſque dum cum hoſte congrediantur. Itaque *eminus*, et ex medio campo, ut ſaltim ſimulacro pugnae ardorem expleant, *haſtis* hoſtem laceſſunt. Singula cum delectu, at luxuriantius expreſſa videmus.

390. Sequitur epiſodium de Ennio poeta, cuius laudes praedicat. E gente *Meſſapi* ortum dicit, quia Rudiis natus erat, oppido in Meſſapia ſ. Iapygia ſito. v. Mel. II, 4. Cic. Arch. 10. De Meſſapo v. Virg. lib. VII, 691. et ibi Heyn. in Exc. Servius ad h. l. *Ab hoc Meſſapo Ennius dicit ſe originem habere*. Euſebius in Chron. Tarentinum prodidit.

394

Vitis adornabat dextram decus: hiſpida tellus
Miſerunt Calabri; Rudiae genuere vetuſtae:
Nunc Rudiae ſolo memorabile nomen alumno.
Is prima in pugna (vates ut Thracius olim,
Infeſtam bello quateret cum Cyzicus Argo,
Spicula depoſito Rhodopeïa pectine torſit)
Spectandum ſeſe non parva ſtrage virorum
Fecerat, et dextrae gliſcebat caedibus ardor,
Advolat, aeternum ſperans fore, pelleret Hoſtus
Si tantam labem, ac perlibrat viribus haſtam.
Riſit nube ſedens vani conamina coepti,
Et telum procul in ventos dimiſit Apollo.
Ac ſuper his: Nimium, iuvenis, nimiumque ſuperbi
Sperata hauſiſti. Sacer hic, ac magna ſororum
Aonidum cura eſt, et dignus Apolline vates.
Hic canet illuſtri primus bella Itala verſu,
Attolletque duces coelo; reſonare docebit
Hic Latiis Helicona modis, nec cedet honore
Aſcraeo famave ſeni. Sic Phoebus, et Hoſto
Victrix per geminum tranſcurrit tempus arundo.
Vertuntur iuvenis caſu perculſa per agros

402. *dextris* coni. Barth. 403. *ſpernens* Colon. et Oxon. 408. *ſperata* coni. Heinſ. 409. *cura eſt* Col. Put. et vett. editt. vulg. ſine voc. *eſt*.

394. *Ligiae vitis decus*, inſigne Centurionum Roman. de quo diximus ad lib. VI, 42. — *adornabat*, ornabat.

399. Apte Ennium cum Orpheo comparat, qui pro Argo nave pugnabat, cum Cyzicus rex Propontidis, ſ. Dolionum, qui auctore Strabone lib. XII. circum Cyzicum opp. habitabant, Argonautas aggreſſus eſſet. Hoc dixit *bello quateret Argo*. De re cf. Orph. Arg. 499. Apoll. Rh. I, 952. ſeq.

403. Hoſtus Ennium petit, *ſperans aeternum f.* aeternam gloriam ſe meriturum, ſi *tantam labem*, tanti momenti hoſtem, interfecerit. — 415. ſq. cf. Liv. XXIII, 41. *Filius Hampſicorae Hioſtus in acie cecidit; et Hampſicora cum paucis equitibus fugiens, ut ſuper afflictas res necem quoque filii audivit, mortem ſibi conſcivit.*

Agmina, et effuſae pariter dant terga catervae.
Tum pater, audita nati nece, turbidus irae,
Barbaricum atque immane gemens, transfigit anhelum
Pectus, et ad manes urget veſtigia nati.
At Libyae ductor, Marcello fractus, et acri
Contuſus pugna, campos damnarat, et arma
Verterat ad miſeras non aequi Martis Acerras.
Inde, ubi permiſit flammis atque enſibus urbem,
Nuceriae, nihilo levior nec parcior ira,
Incuſſit ſeſe, atque aequavit moenia terrae.
Poſt Caſilina ſibi, multum obluctatus iniquis
Defendentum armis, aegre reſeraverat aſtu

Limi-

424. *irae* coni. Heinſ. et ſic Lefeb.

Ego auctor ſum iuvenibus ſtudioſis, ut Livii omnem hanc narrationem cum verſibus Silii comparent, ut phantaſmata poetica et ornatus, quomodo a ſedatiori illius oratione diſcrepent, penitus intelligant. Certe in hoc loco Silium ſingula apte ad inſtitutum ſuum finxiſſe, negari non poteſt. — 418. *urget veſtig.* exquiſite pro feſtinat, morte accelerata.

420. ſeqq. Redit poeta ad Hannibalem, quem poſt infelix ad Nolam proelium *Acerras* petiiſſe narrat. Fundus eſt in Liv. XXIII, 17. *Annibal ſpe potiundae Nolae adempta, Acerras receſſit*; et mox: *Acerranis plus animi quam virium erat.* Itaque poeta *miſeras non aequo Marte Acerras* vocat. Et Hannibal eam urbem, teſte Livio, diripuit et incendit, poſtquam incolae noctu ex urbe effugerant.

424. *Nuceriam* poſt Acerras petiiſſe Hannibalem, ex arbitrio potius ſuo, quam ſecundum Livium poeta narrat. Nam ille l. c. cap. 17. *Annibal*, ait, *Acerris direptis atque incenſis exercitum ad Caſilinum ducit.* Sed paulo ante cap. 15. idem Livius tradit, Hannibalem inde a Neapoli Nuceriam petiiſſe, eamque urbem direptam incenſamque fuiſſe. — *Nuceriae* (tertio caſu) *incuſſit*, immiſit *ſeſe* cum copiis. Ita *incutere vim ventis* Virgil. Aen. I, 69.

426. *Caſilini* obſidionem accurate narrat Livius l. c. cap. 18-20. quam narrationem breviſſime poeta extulit. *Iniqua def. arma* dicit imparia, ſi cum hoſtium copiis comparentur. — *aegre*, cum diffi-

Limina, et obſeſſis vitam penſaverat auro.
Iamque, in Dauniacos perfundens agmina campos,
Flectebat rabiem, quo praeda vel ira vocaſſet.
Fumabat verſis incenſa Petilia tectis,
Infelix fidei, miſeraeque ſecunda Sagunto,
At quondam Herculeam ſervare ſuperba pharetram.
  Verterat et mentem Tyria ad conata Tarentus,
Portiſque intrarant Poeni. Sed enim arce coruſca,
Fiſa loco, manus Auſoniae ſtipata ſedebat.
Hic, miranda movens, claſſem, quae condita portu
Adſta-

428. *at obſeſſus* coni. Barth. cum in Oxon. eſſet *obſeſſos*. 429. *Daunivagos perfundens* vulg. *transf.* ex ſcript. Heinſ. *Dauniacos* ex coni. Heinſ. *profundens* Cortius ad marg. libri ſui notavit, coniecturam Livineii.

difficultate, quia ſumma arte et virtute Romani ſe defendebant. 428. *vitam penſav. auro*. Ita enim Livius cap. 19. *Qui nullam pactionem ante admiſerat, tum demum agi ſecum eſt paſſus de redemtione liberorum capitum. Septunces auri in ſingulos pretium convenit.*

431. ſq. *Petilia* in Bruttiis ſita urbs non procul a mari. Fame maxime expugnatam tradit Liv. XXIII, 30. — *infelix fidei* dicitur, quia fide Romanis ſervanda periit, inſtar Sagunti. Liv. l. l. cap. 20. *Petellinos, qui uni ex Bruttiis manſerant in amicitia Romana, non Carthaginienſes modo, ſed Bruttii etiam caeteri expugnabant.* — 433. *ſuperba ſervare Herc. phar.* Nempe Petilia condita fertur a Philoctete, Herculis comite, e Meliboea per ſeditionem profugo, qui ſagittas Herculis ſanguine hydrae tinctas habuit. v. Strab. VI. pag. 254. Diod. Sic. IV, 38. Cicer. Tuſc. II, 7. et interpr. ad Virgil. A. III, 401. 402.

434. Tarentini, qui a Romanis defecerant, Hannibalem in urbe expugnanda adiuvant. Rem fuſius narrat Liv. XXV, 9-11. — 435. 36. Romani arcem habebant. *Coruſcam* dicit, ut urbe paulo elatiorem, et e longinquo, inprimis a maris latere, conſpicuam. Nam non altitudine tutam, ſed loco plano poſitam, Livius cap. 11. prodidit.

437. ſeqq. *miranda movens*, molitus rem arduam, miram. *Claſſem* Tarentinam *incluſam* ſinu exiguo, quum clauſtra portus hoſtis haberet, plau-
ſtris

Adſtabat, (namque anguſtis e faucibus aequor
Erumpit ſcopulos inter, patuloque receſſu
Infundit campis ſecretum gurgite pontum.)
Incluſas igitur, quibus haud enare dabatur,
Arce ſuperpoſita, clauſtris maris extulit aſtu,
Perque averſa tulit portatas arva carinas.
  Lubrica roboreis aderant ſubſtramina plauſtris,
Atque, recens caeſi tergo prolapſa iuvenci,
Aequoream rota ducebat per gramina puppim.
Et iam, per colles dumoſque ad litus adacta,
Innabat pelago veniens ſine remige claſſis.

Nuntius

438. *anguſtis ſe faucibus* coni. Heinſ. et ſic Lefeb. 440. *infundit* ex Colon. vulg. *effundit*. Rom. 2. *diffundit*. 441. Hunc verſum expungendum cenſebat Barthius. Contradixit et Heinſ. et Gronov. ad Senec. de Ira I, 3. 442. *expulit* coni. Heinſ. quia ſtatim inſequatur *tulit*. 444. *ſederant* Colon. *ſubſtamina* in ſcriptis.

ſtris et machinis impoſitam, per arva et urbem alia via in mare deduxit, ſcilicet ut commeatus in arcem invehi non poſſent. v. Liv. l. c. cap. 11. unde expreſſa ſunt Siliana, et cf. Polyb. VIII, ult. Eam machinationem poeta deſcribit verſſ. 444-46. *Lubrica ſubſtramina* ergo dicit terga boum recens caeſorum, per quae machinae ducerentur faciliori negotio, ita ut magis *prolabi* quam pertrahi viderentur. *Labi* enim dicuntur, quae lubrico in ſolo, vel propria lubricitate ſua moventur, ut de ſerpentibus Virg. A. II, 225. et de Neptuno per undas vecto Aen. I, 147. *rotis ſummas levibus perlabitur undas*. Niſi malis *lubrica ſubſtr.* pro ipſis plauſtrorum rotis dicta, ut *rotarum lapſus pedibus equi Troiani ſubiectos* Virg. A. II, 235. Ita iam Marſus explicaverat. Livius l. c. hoc tantum dicit: *munitum iter fuiſſe, quo faciliora plauſtra, minorque moles in tranſitu eſſet.* — 447. Dum *per colles dumoſque ad litus adactam claſſem* poeta effert, abſurde prope, et contra veritatem hiſtoricam finxit, ut ſtratagematis miraculum augeret. Nam apud Livium ipſe Hannibal conſilii ſui rationem reddens, *urbem*, inquit, *in campo ſitam habetis: planae et ſatis latae viae patent in omnes partes. Via, quae in portum per mediam urbem ad mare tranſmiſſa eſt, plauſtris tranſveham naves haud magna mole.*

Nuntius interea vectis non more carinis
Terrentem freta curarum fervoribus implet;
Dum procul Oebalios amet expugnare nepotes,
Et primus roſtris ſulcet navalibus arva,
Aſſeſſos Capuae muros, clauſtra ipſa revelli
Portarum, ac totum miſeris incurrere bellum.
Linquit coepta ferox, pennaſque addente pudore
Atque ira ſimul, immani per proxima motu
Evolat, et minitans avida ad certamina fertur.
Haud ſecus, amiſſo tigris ſi concita fetu
Emicet, attonitae paucis luſtratur in horis
Caucaſus, et ſaltu tramittitur alite Ganges;
Donec fulmineo partus veſtigia curſu
Colligat, et rabiem prenſo conſumat in hoſte.

Obvius

449. *ſine more* coni. Heinſ. 451. *avet* primus Nicander in Iunt. edidit. 453. *obſeſſos* vulg. a Marſo. 457. *avido* coni. Drakenb. et edidit Lefeb.

449. ſeqq. Interea nuntius Capuae obſeſſae Hannibalem a Tarento avocat. cf. Liv. XXVI, 4. quem locum poeta nunc maxime ante oculos habuit. Sed hiſtoriam, ut ſolet, etiam nunc variis partibus truncat, excerpens ea potiſſimum, quae potiora viderentur, et ornatui cuidam epico aptiora, tamquam ex epitome quadam, non ex Livii continua narratione profeciſſet. Legatur Liv. XXV, inde a cap. 15. Caeterum, ſi de verbis quaeris, *Oebalios nepotes* dixit ipſos Tarentinos, quatenus Tarentus colonia Lacedaemoniorum fuit, (Iuſtin. III, 4.) a quorum rege antiquo Oebalo ipſi Oebalii dicti ſunt. Vnde Virg. Ge. IV, 125. *Oebalias turres* Tarentum appellavit, ubi v. Heyn. Hinc et Claudiano I, 260. *Oebalia temperat arva Galaeſus*, fluvius prope Tarentum. Et infra lib. XV. *Tyndarium Tarentum* a Tyndaro, Oebali filio, Ledae marito, unde Tyndaridarum notum nomen.

458-62. Comparatio ſatis frequens apud poetas, et nunc apte ad beſtiae atrocitatem verbis expreſſa, ſi a luxurie quadam receſſeris, qua curſus celeritatem tribus modis variavit, *paucis luſtr. in horis*, *ſaltu alite*, *fulmineo curſu*; quamvis, meo quidem ſenſu, *paucae* illae *horae* nunc valde frigent, et vim ſummae celeri-

Obvius huic ſparſo Centenius agmine raptim
Funditur, audendi pravus, facilisque periclis.
Sed parvum decus Hannibali: nam, vitis honore
Perfunctus Latiae, ſubito ſtimularat agreſtes
Semermemque manum ſternendam obiecerat hoſti.
Bis ſeptem demiſſa neci, nec ſubſtitit agmen,
Millia: bis ſeptem, quae non ſollertior enſe,
Sed genus inſignis, iuſtis ducebat in armis
Fulvius: aſt aeque per corpora fuſa iacentum
Raptum iter eſt, victorque moram non paſſus eundi.

Exſe-

464. *pericli* e cod. Tel. Lefeb. 472. *euntis* ex Oxon. Barthius probabat. Sic et Put. Parm. et Gryph. *eunte* in Marſi ed. Veneta.

ſeritatis et impetus infringunt. Exquiſitius dixit *partus veſtigia colligere* pro reperire, aſſequi.

463. Sequitur novum emblema hiſtoricum, ex medio rerum geſtarum nexu abruptum. Hannibal cum Appium Claudium Conſ. in Lucanos abeuntem inſequeretur, offendit ibi *Centenium* Centurionem, quem cum copiis omnibus fudit. v. Liv XXV, 19. e quo loco ſingula Silius expreſſit 466. *agreſtes ſemermemque manum*, ut Liv. l. c. *exercitum novum totum, et magna ex parte etiam tumultuarium et ſemiermem.*

468. ſeq. Poſt Centenium Fulvius ab Hannibale victus. v. Liv. l c. cap. 21. — *non ſollertior enſe*, ſcil. quam Centenius ille. Haec ſunt ex illis Livianis expreſſa: *dux ſtultitia et temeritate Centenio par.*

470. *Genus inſignis*, maxime quia fratrem habebat Q. Fulvium Conſ. florentem et fama rerum geſtarum, et propinqua ſpe Capuae potiundae, ut ait Livius XXVI, 3. *Iuſta* autem Fulvii *arma* dicit, quatenus is, cum praetor eſſet, legitimum exercitum ducebat, cum e contrario Centenius haberet copias raptim collectas, ipſique precario commiſſas.

471. ſeq. Hannibalem, per cadavera caeſorum ruentem, nil morari ab itinere verſus Capuam inſtituto poterat, niſi Gracchi exſequiae, quas ipſe celebrabat, ut manſuetudinis famam colligeret. De Gracchi internecione et ſepultura a Fulvio Lucano facta, hiſtoria narratur Liv. XXV, 16. 17. ubi ita: *Funeris quoque Gracchi varia eſt fama. Alii in caſtris Rom. ſepultum a ſuis, alii ab Hannibale (et ea vulgatior*

Exſequiae tantum famam nomenque volentem
Mitificae mentis tenuerunt funere laeto.
Namque per inſidias (infandum!) et ab hoſpite caeſus
Colloquium et promiſſa petit dum perfida gentis
Lucanae, Gracchus, caeco circumdatus aſtu,
Occiderat, laudemque Libys rapiebat humandi.
Sed non, ut ſcitum celerare ad moenia Poenum,
Adſtabat res ulla loco. Iam Conſul uterque
Praecipites aderant; Nola vis omnis, et Arpis
Aevi floridior Fabius rapida arma ferebat;
Hinc Nero, et hinc volucres Silanus nocte dieque
Impellebat agens properata ad bella cohortes.
Vndique conveniunt, pariterque opponere cunctos
Vni ductores iuveni placet. Arduus ipſe
Tifata

474. *mitificae* Heinſius ex ſcriptis libris emendavit. Vulg. *horrificae.* Barthius coni. *rectificae*, cum in Oxon. Cod. inveniſſet *artifice.* 480. *Sat ſtabat* cum Dauſqueio Lefeb. — Heinſius coni. *reſtabat* vel *hoc ſtabat.* 482. *rabida arma ferebat* Colon. *Ferebant* ſervavit Lefeb. ex Vulg. 483. *volucris Silanus* Colon. et ſic Lef.

tur fama eſt) tradunt in veſtibulo Punicorum caſtrorum rogum exſtructum eſſe. — 474. *funus laetum* dicit, quia, auctore Livio cap. 17. exercitus decurrit cum tripudiis Hiſpanorum, motibuſque armorum et corporum ſuae cuique genti adſuetis, ipſo Hannibale omni rerum verborumque honore exſequias celebrante. Quae addit poeta: *laudemque Libys rapiebat humandi*, nihil prope niſi verſum explent. Nam res ipſa ex antecedentibus nota erat. Caeterum iſta formula duo fere ſignificat: primum, honoris et famae gratia Hannibalem Gracchi funus curaſſe, deinde, raptim, et ὡς ἐν παρόδῳ id feciſſe. Conferantur cum hoc loco ſimilia officia Paulo Aemilio et Marcello ab Hannibale praeſtita lib. X, 559. et XV, 387. ſeqq.

479. ſqq. Summa omnium perturbatio erat, cum audiretur Hannibal verſus Capuam iter facere. Livius XXVI, 5. ait: *res nec explorata Romanis, ingentem praebuit terrorem.* 481. *Nola et Arpis*, e Campania et Apulia, ubi paulo antea Fabius Cs. pugnaverat. v. Liv. XXIV, 46. De caete-

Tiſata inſidit, propior qua moenibus inſtat
Collis, et e tumulis ſubiectam deſpicit urbem.
Verum ubi, tot ſeſe circumfundentibus armis,
Vallatas ſociûm portas, unaque negari
Intraviſſe ſibi, Capuaeque erumpere, cernit,
Anxius adventus, nunc ferro frangere coetum
Obſtantum meditatur: init nunc avia coepto
Conſilia, atque aſtu quaerit tot millia portis
Abſtrahere artatis, cinctoſque reſolvere muros.
Sic igitur ſecum, curaſque ita corde fatigat:
Quo, mens aegra, vocas? Rurſuſne pericula ſumam,

Non

487. *invadit* vulg. *inſedit* ed. Parm. *inſidit* ex Colon. 490. *unique* cum vulg. Lefeb. *unaque* et mox *Capuaeque* Barthius et Heinſius ex ſcriptis emendarunt. *unamque* etiam habent edd. Rom. 1. Mediol. Marſ. et Mart. Herb. Mox *irrumpere* coni. Heinſ. 493. verſum ex Colon. emendavit Modius, pro *init* legebatur *et huic* vel *et huc* in variis libris. *ardua coepto* coni. Burm.

caeteris cf. Liv. XXVI, 5. — 486. In valle occulta poſt Tifata montem imminentem Capuae conſedit, ait Liv. l. l. — 489. ſeqq. ſingula e Livii narratione cap. 7. expreſſa reperies. *vallatas ſoc. portas*, Capuam, quae ſocietatem cum Hannibale inierat. 492. *anxius adventus*, obſcura brevitate elata formula, pro, ſollicitus praeſenti fortuna ſua, qua ad Capuam utebatur. 493. *avia coepto*, diverſa a priori conſilio. Nempe cum modo placuiſſet Hannibali ferro et impetu in hoſtes irrumpere, modo mutavit conſilium, et aſtu uti ſtatuit. — Laborat omnis hic locus duritie quadam auribus elegantioribus et Virgilianae concinnitati adſuetis moleſta.

496. ſeqq. Huius ſoliloquii Hannibalis anſam arripuit poeta ex Livii oratione XXVI, 7. *Annibal*, inquit, *abſcedere inito conſilio, et movere a Capua ſtatuit caſtra. Multa ſecum, quo iam inde ire pergeret, volventi, ſubiit animum impetus caput ipſum belli, Romam, petendi.* — *Curas fatigat.* Proprie curae animum fatigant, ut ſup. lib. VII, 302. *Quae te cura vigil feſſum, germane, fatigat?* Sed nunc Hannibal *fatigat curas*, dum eas nutrit, et meditando exercet et auget. v. ad lib. I, 674. — 497. *rurſuſne*, ut ad Nolam, *peric. ſumam*, periculo

Non aequus regione loci? Capuaque vidente
Terga dabo? an, reſidens vicini vertice montis,
Exſcindi ante oculos patiar ſocialia tecta?
Non ita me experti Fabius Fabiique magiſter
Turbatum, Heſperio cum clauſos milite colles
Evaſi victor, ſparſoſque per arva iuvencos
Iactare accenſis ſtimulavi cornibus ignes.
Haud dum omnes abiere doli. Defendere nobis
Si Capuam ereptum eſt, dabitur circumdare Romam.
  Haec poſtquam placita, et tenuit ſententia mentem,
Non exſpectato, Titan dum gurgite lucem
Spirantes proferret equos, impellit in agmen
Voce manuque viros, et coepta immania pandit:
Perge, age, vince omnem, miles, virtute laborem;
Et, quantum humani poſſunt ſe tendere paſſus,
Arduus accelera. Romam petis. Hoc iter Alpes,
Hoc Cannae ſtravere tibi. Eia, incute muris
Vmbonem Iliacis, Capuaeque repende ruinas;
Quam tanti fuerit cadere, ut Palatia cernas,

Et

502. Locus ab Heinſio ſic emendatus, ut Drak. edidit. Magna librorum varietas erat, *turbarum expertor*, *turbo aſperior*, vel *Heſperior*, vel *experior*. Deinde *Heſperio* in ed. Parm. reperit Heinſ. 511. pro *vince* ed. Parm. Rom. 1. et Med. *rumpe*. 514. *ſtravere* Colon. et Put. pro vulg. *ſtatuere*.

riculo me exponam, *non aequus*, impar Romanis, opportuniori in loco ſitis. — 501. Color orationis e Virgilio hauſtus Aen. XI, 396. *Non ita me experti Bitias et Pandarus ingens, Et quos mille die victor ſub tartara miſi.* Caeterum Hannibalem a Fabio in agro Falerno clauſum, et dolo reperto elapſum, ſupra vidimus lib. VII, 272. ſeq. et 310. *victorem* autem ſe dicit Hannibal, non quod tum Fabium vicerit, ſed quatenus ſtratagema tum ſibi ex animi ſententia ceſſit, adeoque compos voti factus eſt, gr. ὁ ἐπιτυχων, ut ſaepe apud Virgilium *victor* eo ſenſu dicitur.

509. *impellit in agmen* pro vulg. convocat, militum concionem facit. 515-17. Operae pretium eſt, Capuam perdere, ut Roma potiamur.. *Demigrantem Ton.* dixit ex ſuperſtitione vetere, qua Dii ex urbibus victis et captis emigrare

Et demigrantem Tarpeia ſede Tonantem.
Inſtincti glomerant greſſus. Roma auribus haeret,
Roma oculis. Creduntque ducis ſollertibus actis
Aptius id coeptum, quam ſi duxiſſet ab ipſo
Fatali Aeneadis campo. Vulturna citata
Tranſmittunt alno vada, poſtremique relinquunt
Tardandis Italis corruptas igne carinas.
Tum Sidicina legunt pernicibus arva maniplis,
Threïciamque Calen, veſtras a nomine nati,
Orithyïa, domos. Hinc Allifanus Iaccho
Haud inamatus ager, Nymphiſque habitata Caſinis
Rura

517. *demigrantem* Modius repoſuit pro *devigrantem*, quod tamen Dauſq. tuebatur, qui inſuper coniiciebat *de nigranti* vel *et de Tarp. nigrantem ſede*, gr. νεφεληγερέτην, ut ap. Virg. Aen. VIII, 353. — 518. *inſtincti* e ſcriptis. *inſtructi* vulg. inde a Marſo. 522. *alvo* vulg. Dauſq. etiam *alveo*. Heinſius coniiciebat *cavata alno*. 527. *inaratus* vulg. quod a Marſo ortum Dauſqueius fruſtra defendit. *Caſinis* e Colon. pro vulg. *Caſini*.

grare credebantur. v. interpr. ad Virg. A. II, 351. et Geſn. ad Claud. Eutrop. lib. II, 296. et ſup. lib. II, 593. — *inſtincti*, incenſi, incitati voce Hannibalis. cf. lib. VIII, 244. Sequitur exquiſita ratio militum applauſus ſignificandi, *Roma aur. h. Roma oculis.* At quam tenuis et diluta ſententia eſt, *credunt ducis* etc. Laudant milites Hannibalem, quod nunc demum, nec ſtatim poſt pugnam Cannenſem Romam petere inſtituerit. Quis, quaeſo, nunc hanc militum ſententiam deſideret? Aptior ea erat tranquillae deliberationi, quam huic tempori, quo cuncti ardore Romam vincendi flagrant. Contrariam adeo Livius Hannibalis et militum ſententiam adfert lib. XXVI, 7. *Cuius rei* (ſc. Romam petendi) *ſemper cupitae occaſionem praetermiſſam poſt Cannenſem pugnam et alii vulgo fremebant, et ipſe non diſſimulabat.*

521. ſeqq. Vulturno flu[illegible] traiecto, verſus Romam pr[illegible] cedunt. Hoc iter per parte[illegible] poetica ratione deſcribit S[illegible] lius, ſingulis urbibus lociſqu[illegible] ad quae pervenerunt, ind[illegible] candis, ſequutus in ea re L[illegible] vium ſuum l. c. cap. 9. ſe[illegible] Iam ſingula videamus. *Corr[illegible] ptas igne carinas* Livius diſe[illegible] narrat. *Fulvium*, inquit, *V[illegible] turnus tenuerat amnis, navib[illegible] ab Hann. incenſis.* — De S[illegible] *dici[illegible]*

Rura evaſtantur: mox et vicinus Aquinas,
Et, quae fumantem texere giganta, Fregellae
Agmine carpuntur volucri. Fert concitus inde
Per iuga celſa gradum, duris qua rupibus haeret
Bellator Fruſino, et ſurgit ſuſpenſa tumenti
Dorſo frugiferis Cerealis Anagnia glebis.
Iamque adeo eſt campos ingreſſus et arva Labici,
Linquens Telegoni pulſatos ariete muros,
Haud dignam inter tanta moram. Nec amoena retentant
Algida, nec iuxta Iunonis tecta Gabinae.
Praeceps ad ripas immani turbine fertur,
Sulfureis gelidus qua ſerpit leniter undis
Ad genitorem Anio, labens ſine murmure, Thybrim.
Hic ut ſigna ferox dimenſaque caſtra locavit,

dicino et *Cale* v. lib. VIII, 513. Ibidem 529. de *Alliſis*, cuius oppidi ager *Iaccho haud inam.* ob vini proventum. Ita Horat. Od. II, 6. 18. *Aulon Baccho amicus*, et Satyr. II, 8. 39. *Alliſani calices* laudantur. — 528. *Caſinum* opp. in Volſcorum et Campaniae finibus, trans Lirim ſitum, unde *Nymphas Caſ.* dicit. 529. *Fregellas* ad Lirim fl. in regione bituminis et ſulphuris plena ſitas indicans, *fumantem texiſſe giganta* prodit, de quo phantaſmate diximus ad lib. VIII, 540. ſq.

530-35. Hinc per Fruſinatem et Anagninum agrum in Labicanum venit. Ita Livius l. c. cap. 9. f. — *per iuga celſa*, inter Fregellas et Fruſinum ſita. De *Anagnia* v. lib. VIII, 394. Nunc poetico ornatu *ſuſpenſam tumenti dorſo*, ut in ſaxis Hernicis exſtructam et *Cerealem*, frugiferam, dicit. 535. *linquens Tel.* Tuſculum a Telegono conditam urbem. v. ad lib. VII, 692. — *tecta Iun. Gab.* Gabios, ad lacum Regillum, ſupra Labico, ſitum oppidum, ubi Iuno colebatur.

538-41. Deinde ad Anienum fluv. qua Tiberim influit, caſtra ponit. Novum fere eſt, quod *leniter ſerpere* illum fluvium poeta dicit, cum alii rapidum, praecipitemque prodiderint, ut Horat. lib. I. Od. 7, 13. Ovid. Am. III. et VI, 45. *Sulfureas* undas malim ad colorem aquae referri, pro flavas, luteas, qui colores ſaepe fluminibus, et Tiberi inprimis tribuuntur, praeſertim cum idem Anio *gelidus* dicatur. v. ſup. lib. VIII, 402.

Et ripas tremefecit eques, perterrita pulſis
Ilia prima vadis ſacro ſe coniugis antro
Condidit, et cunctae fugerunt gurgite Nymphae.
At matres Latiae, ceu moenia nulla ſuperſint,
Attonitae paſſim furibundis greſſibus errant.
Ante oculos aſtant lacerae trepidantibus umbrae,
Quaeque gravem ad Trebiam, quaeque ad Ticina fluenta
Oppetiere necem, Paullus Gracchuſque cruenti,
Flaminiuſque ſimul, miſeris ante ora vagantur.
Clauſit turba vias. Stat celſus et aſper ab ira,
Ingentemque metum torvo domat ore Senatus.
Interdum tamen erumpunt ſub caſſide fuſae
Per tacitum lacrimae: quidnam Fortuna minetur,
Quidve parent Superi? Pubes diſperſa per altas
Stat turres, atque huc ventum ſub corde volutat,
Vt iam Roma ſatis credat defendere muros.
Poenus ut ad ſomnos vix totam curſibus actae
Indulſit pubi noctem, vigil ipſe, nec ullam
Ad requiem facilis, credenſque abſcedere vitae,
Quod ſopor eripiat, tempus; radiantibus armis
Induitur, Nomadumque iubet prorumpere turmas.
Inde, levis frenis, circum pavitantia fertur
Quadrupedante ſono perculſae moenia Romae.

Nunc

542. Notum phantaſma poeticum, terror Nympharum ex fluvio turbato, inprimis hoſtium adventu, de quo v. lib. VII, 410. ſeq. — *Ilia* Rhea poetis dicta, ab Ilio Troiae. Hanc Anieni fluvio nuptam fabulati ſunt poetae, quia Ennio auctore, Amulii iuſſu, ob ſacerdotium Veſtae violatum, in Anienem demerſa fuit. v. interpr. ad Horat. Od. 2. lib. I. ubi ad eandem fabulam adluditur.

545. ſq. Mulierum Romanarum ex hoſtium adventu trepidatio deſcribitur. cf. Liv. XXVI, 9. cuius elegans gravitas mihi nunc multo magis, quam ornatus Silianus, arridebat. 557. Eo iam redacta Roma videbatur, ut nihil ei reliquum eſſet, niſi muros defendere.

558. ſqq. Hannibal urbem contemplatur. cf. l. I. cap. 10. Variis ſententiis poeta locum ornavit, quae vim poeticam habent,

Nunc aditus luſtrat, clauſas nunc cuſpide pulſat
Infeſta portas, fruiturque timore paventum.
Nunc, lentus celſis aſtans in collibus, intrat
Vrbem oculis, diſcitque locos, cauſasque locorum.
Ac legeret viſu cuncta, et penetraret in omnes
Spectando partes, ni magno turbine adeſſet
Fulvius, haud tota Capuae obſidione relicta.
Tum demum caſtris turmas inflexit ovantes,
Spectata, ductor, ſatiatus pectora Roma.
Atque, ubi nox depulſa polo, primaque rubeſcit
Lampade Neptunus, revocatque Aurora labores,
Effundit rupto perſultans agmina vallo,
Et quantum clamare valet, Per plurima noſtra,
O ſocii, decora et ſacras in ſanguine dextras,

 Vobis

567. pro *lentus*, quod ex membranis reſtituerunt Barth. et Heinſ. vulg. *laetus*. 572. *ſuffixit* vel *ſuffexit* a Nicandro et Gryphio. *inflexit* e libris vett. Heinſ. Oxon. *influxit*. Burman. coni. *ſubduxit*. 573. *ſpectanda* e Cod. Put. Lefeb. 577. *veſtra* Heinſ. probante Drakenb. ut per ſuam ipſorum famam et gloriam milites hortetur Hannibal. 578. *ſaturatas ſanguine* coni. Heinſ. *ſatiatas* Drakenb.

habent, quamvis in nonnullis, ut ſolet, luxuriatur. Ita, cum *levis frenis* Hannibal dicitur, quae celeritatis vel artis laus nunc aliena videtur. Deinde quam arguta doctrina eſt, qua dicit *quadrupedante ſono ferri* pro obequitari. Caetera, quae ſequuntur, melioris indolis eſſe ſentio. — 567. *lentus adſtans*, lento obtutu, ut admirabundus, colles contemplans. v. ad lib. II, 639. — 568. *diſcitque — — locorum*; explicari ſibi loca quaeque, et unde ſingula nomen acceperint, iuſſit. Ita bene Marſus.

571. *Fulvius*, Q. Fulv. Flaccus, qui ex SConſulto Capuae obſidionem reliquerat. Liv. cap. 8. 9. et 10. — *haud tota*, nam duces cum magna militum copia remanſerunt. Liv. cap. 8. f.

574. ſeq. Poſtero die illuceſcente Hannibal copias educit, et ad virtutem admonet. v. Liv. XXVI, 11. Singula poeticis coloribus ornata ſunt. *effundit*, nota metaphora pro educit. — 578. *per ſacras in ſ. d.* dura brevitate dictum pro, per dextras veſtras ſanguine hoſtium fuſo venerabiles. *Vobis ite pares*, tuemini pri-

Vobis ite pares, et tantum audete ſub armis,
Quantum Roma timet. Reliquam hanc exſcindite molem;
Nil, quod vincatis, toto reſtabit in orbe.
Neu populi vos Martigenae tardarit origo;
Intratam Senonum capietis millibus urbem,
Aſſuetamque capi. Fortaſſe curulibus altis,
Iam vos, exemplo proavorum, ad nobile letum
Exſpectant de more ſenes, mortique parantur.
Talibus hinc Poenus: ſed contra Oenotria pubes
Non ullas voces ducis aut praecepta requirit.
Sat matres ſtimulant, natique, et cara ſupinas
Tendentum palmas lacrimantiaque ora parentum.
Oſtentant parvos, vagituque incita pulſant
Corda virûm, armatis infigunt oſcula dextris.
Ire volunt, et pro muris opponere denſi
Pectora, reſpectantque ſuos, fletumque reſorbent.
Vt vero impulſo patefactae cardine portae,
Et ſimul erupit motis exercitus armis,
Funditur immixtus gemitu precibuſque per altos
Ad coelum muros plangor, ſparſaeque ſolutis

Cri-

579. *votis ite* a Nicandro, quem alii ſecuti ſunt. 582. *ne pop.* Colon. et ſic Lefeb. 585. *ac nob.* cum vulg. Lefeb. *ad* e Colon. 587. *hic* vulg. pro *ſed contra* Putean. *contraque.* 592. *defigunt* Put. 596. *motis* e Colon. vulg. *iunctis.*

pristinam virtutem veſtram. 582. *Martigenae* ab Aenea Veneris et Martis filio. Vnde Aeneadae ſaepe dicti Romani, et Venus Aeneadum genitrix Lucretio I, 1. — 583. ſeq. Romam a Gallis captam proponit, ex Liv. V, 41. quem locum poeta expreſſit: *Romae fatis iam omnibus ad tuendam arcem compoſitis, turba ſeniorum domos regreſſa, adventum hoſtium obſtinato ad mortem animo exſpectabat. Qui eorum curules geſſerant magiſtratus, ut in fortunae priſtinae honorumque aut virtutis inſignibus morerentur, quae auguſtiſſima veſtis eſt tenſas ducentibus, triumphantibuſve, ea veſtiti medio aedium eburneis ſellis ſedere.* cf. Flor. I, 13.

589. ſeq. Scena miſerationis plena, e Livio XXVI, 9. adumbrata, at paulo abſolutior.

Crinibus exululant matres, atque ubera nudant.
Fulvius antevolans agmen, Quis neſciat, inquit,
Non ſponte ad noſtros Poenum veniſſe penates?
A portis fugit Capuae. Subnectere plura
Conantem triſtis coeli cum murmure vaſto
Turbavit fragor, et ſubita de nube procellae.
Iupiter, Aethiopum remeans tellure, minantem
Romuleo Poenum ut vidit ſuccedere vallo,
Coelicolis raptim excitis, defendere tecta
Dardana, et in ſeptem diſcurrere iuſſerat arces.
Ipſe e Tarpeio ſublimis vertice cuncta,
Et ventos ſimul, et nubes, et grandinis iras,
Fulminaque, et tonitrus, et nimbos conciet atros.
Concuſſi tremuere poli, coelumque tenebris
Clauditur, et terras caeco nox condit amictu.
Inſtat tempeſtas oculis, hoſtique propinquo
Roma latet. Iactae in turmas per nubila flammae
Stridorem ſervant, membriſque inſibilat ignis.

 Hinc,

600. *quis neſcius* Putean. 609. pro *cuncta* Lefeb. edidit *nuta*, nulla anctoritate adiecta, praeter ſimilem locum verſ. 724. Heinſ. coni. *iuncta ſimul.* 611. *concitat* pro *conciet* Put. 612. *concuſſu* ed. Rom. 1. et Mediol.

tior. Qui Silium moroſius faſtidiunt, his talibus locis immorentur velim. — 601. *non ſponte* h. e. expulſum e Capua. Ergo, Fulvius inquit, non timendus eſt hoſtis, qui veluti in fuga verſatur. Brevis, at apta tempori et efficax admonitio eſt.

603. ſqq. Deſcribitur tempeſtas, quae pugnam Hannibalis et Roman. diremit, auctore Livio XXVI, 11. Neque oblitus eſt poeta colorum epicorum, quibus locum amplificaret. Ergo non ſolum ſingula tempeſtatis phaenomena per partes recenſet, ſed inprimis Deorum operam adfert, quibus Iupiter defendendae Romae certas partes tribuit. Iovem *ab Aethiopibus remeantem* inducit exemplo Homeri, qui Deos quotannis ad Aethiopes proficiſci, ut ibi epulis et ſacrificiis ſolennibus intereſſent, commentus eſt. cf. Il. α, 423. Odyſſ. α, 22. Diod. Sic. I, 97. — 608. *in ſeptem diſc. arces.* At quam indigne de Diis! — In ſequenti tempeſtatis imagine poeta

Hinc Notus, hinc Boreas, hinc fuſçis Africus alis
Bella movent, quantis animos et pectora poſſint
Irati ſatiare Iovis. Fluit agmen aquarum,
Turbine confuſum piceo et nigrante procella,
Atque omnes circa campos ſpumantibus undis
Involvit. Celſus ſummo de culmine montis
Regnator Superûm ſublata fulmina dextra
Libravit, clypeoque ducis, non cedere certi,
Incuſſit. Summa liquefacta eſt cuſpis in haſta,
Et fluxit, ceu correptus fornacibus, enſis.
Ambuſtis ſed enim ductor Sidonius armis
Siſtebat ſocios, et caecum e nubibus ignem,
Murmuraque a ventis miſceri vana docebat.
Tandem poſt clades ſociûm coelique ruinam,
Non hoſte in nimbis viſo, non enſe, referri
Signa iubet caſtris, maeſtaſque reſuſcitat iras.
Ventis debebis nimirum hiemiſque procellis
Vnum, Roma, diem. Sed non te craſtina nobis
Lux unquam eripiet; deſcendat Iupiter ipſe
In terras licet. Infrendens dum talia fatur,
Ecce ſerenato clarum iubar emicat axe,
Purgatuſque nitet diſcuſſis nubibus aether.
Aeneadae ſenſere Deum, teliſque repoſtis
Sum-

619. *ruit agmen* coni. Heinſ. 636. *infrendens* ſcripti et Rom. 2. In Rom. 1. Mediol. Beneſ. *accenſus*. In Oxon. vitioſe *miſcendus*.

poeta e Virgilio maxime colores hauſit. cf. Aen. I, 85. ſq. IV, 160. ſq. et inprimis Georg. I, 320. ſq. — 617. De *fuſcis alis* ventorum vid. ad lib. III, 524.

628. *ſiſtebat* a pugna revocabat, et *docebat coecum ignem* etc. vana, inania eſſe fulmina iſta. Manifeſte imitatus eſt poeta orationem Iarbae apud Virgil. A. IV, 209: *caecique in nubibus ignes terrificant animos, et inania murmura miſcent?*

637. 38. Livius l. c. cap. 11. *ubi recepiſſent ſe in caſtra, mira ſerenitas cum tranquillitate oriebatur*. Haec poetice enunciantur. *iubar* ſc. ſolis, exemplo Virgil. Aen. IV, 130. *axis* pro coelo, ut inf. v. 665. *ſerenatus Olympus*.

639. *ſenſere Deum*, intellexerunt numine divino, Ioveque

Summiſſas tendunt alta ad Capitolia dextras,
Et feſta cingunt montis penetralia lauro.
Tum vultus, modo non parvo ſudore madentes,
Nunc laetos Iovis aſpectant: Da, ſumme Deorum,
Da, pater, ut ſacro Libys inter proelia telo
Concidat. Haud alia potis eſt occumbere dextra.
Sic adeo orantes preſſere ſilentia, poſtquam
Abſtulerat terras nigrantibus Heſperus umbris:
Quem, ſimul attollens rutilantem lampada, Titan
Obruit, et vitae rediit mortalibus uſus,
Poenus adeſt, nec ſe caſtris Oenotria pubes
Continet. Haud dum enſes ſtricti, mediumque iacebat
Tantum ad bella loci, quantum tranſmittere iactae
Sufficerent haſtae, cum fulgor hebeſcere coeli
Per ſubitum coepit, denſaeque ſubire tenebrae;
Atque dies fugere, atque armari ad proelia rurſus
Iupiter. Incumbunt venti, craſſuſque, rotante
Auſtro, nimborum fervet globus. Intonat ipſe,

650. *clauſtris* coni. Burm. quia non in caſtris, ſed in urbe erant Romani. 654. pro *ſubire* idem Burm. coni. *redire*, quia eodem verſu ſimilis vox legatur *ſubitum*.

que propitio haec fieri. Eo pertinent *vultus Iovis laeti*, contrarii *ſudori*, quo antea ſimulacrum Iovis maduerat, noto portento, in rebus triſtibus, de quo v. ad lib. I, 98. — 644. *ſacro telo*, fulmine tuo.

646. Variatae deſcriptiones noctis ingruentis, et ſequentis diei illuceſcentis. Colores quis ignoret? *Titan Heſperum obruit*, hice ſua obſcurat, *attollens lamp.* graphice, proferens lucem. Virgilio *Titan extulit ortus* Aen. IV, 119. Caeterum omnis locus reſictus eſt ex his Livianis cap. 11. *Poſtero die eodem loco acies inſtructas, eadem tempeſtas diremit.* — 651. *medium iacebat* etc. Vtraque acies eo iam progreſſa erat, ut haſtae iactae ſpatium intereſſet. Iam in tempeſtatis inſtauratae imagine expende artem non contemnendam poetae colores variandi, quae eſt pars ingenii Siliani maxime inſignis et ferax. 656. *incumbunt*, ingruunt, exemplo Virgil. Aen. I, 84. — *nimborum ferv. globus*,

Quo tremat et Rhodope, Taurusque, et Pindus, et Atlas.
Audivere lacus Erebi, merſusque profundis
Agnovit tenebris coeleſtia bella Typhoeus.
  Invadit Notus, ac, piceam cum grandine multa
Intorquens nubem, cunctantem et vana minantem
Circumagit, caſtrisque ducem ſuccedere cogit.
Verum ubi depoſitis ſepſit ſeſe aggere telis,
Laeta ſerenati facies aperitur Olympi,
Nullaque tam mitem credas habuiſſe Tonantem
Fulmina, nec placido commota tonitrua coelo.
Durat, et affirmans non ultra ſpondet in ipſos
Venturam crebroque diem, modo patria virtus
In dextras redeat, nec Romam exſcindere Poeni
Credant eſſe nefas. Vbi nam tunc fulmina tandem
Invicti latuiſſe Iovis, cum ſterneret enſis
Aetolos campos? ubi, cum Tyrrhena natarent
Stagna cruore virûm? Pugnat pro moenibus, inquit,
Si

658. *quod tremat* e Col. Put. Rom. 2. edidit Leſ. 660. pro *bella* in Cod. Tel. *regna*. 662. *conantem* e Nicandro vulg. In ſcriptis *cunctantem*. 668. *obſirmans* coni. Heinſ. quam etiam Cortius mihi ad marginem notavit. 669. verſus variis doctorum virorum coniecturis tentatus. In Colonienſi erat *venturam crebra diem*. Barthius coni. *vent. retroque luem*. Heinſius ita: *ſaevituram aethrae rabiem*, vel *venturam hunc aethrâ rabiem*. Dauſq. *ventorum e coelo rabiem*, vel *venturam coelo rabiem*. Vnde Lefeb. edidit *venturam coeli rabiem*. Cortius ad marginem Silii notavit, *ventorum reſtare diem*, viri docti, haud dubie Livineii, coniecturam. In tanta opinionum inconſtantia non auſus ſum quicquam mutare in contextu Drakenborchiano, praeſertim cum de ſenſu non laborarem. Vna vox *crebroque* mihi ſuſpecta eſt. 672. *latuiſſe* ex Colon. pro vulg. *iacuiſſe*.

bus, exquiſite de fulminibus ex craſſis nubibus emicantibus. Forte in mente habuit Virgil. Ge. I, 455. *Omnia tunc pariter vento nimbiſque videbis fervere*; quamvis in hoc loco non neceſſario fulmina cogitari debent.

668 - 71. Spernens irata numina Hannibal ſpondet militibus ſuis, ſi modo fortes futuri ſint, ſimilem diem in poſterum nunquam rediturum eſſe. Non poterat ſuperba impietas hominis luculentius et invidioſius adumbrari. Scilicet artem nunc poetae, non rei dignitatem exploramus. —

Ad

Si rector Superûm tot iactis fulmine telis,
Inter tot motus cur me contra arma ferentem
Afflixiſſe piget? Ventis hiemique fugaces
Terga damus. Remeet, quaeſo, mens illa vigorque,
Qua vobis, cum pacta Patrum, cum foedera adeſſent,
Integrare acies placitum. Sic pectora flammat:
Donec equûm Titan ſpumantia frena reſolvit.
Nec nox compoſuit curas, ſomnuſve frementem
Auſus adire virum, et redeunt cum luce furores.
Rurſus in arma vocat trepidos, clypeoque tremendum
Increpat, atque armis imitatur murmura coeli.
Vt vero accepit, tantum confidere Divis
Auſonios Patres, ſummiſſaque Baetis ad oras
Auxilia, et noctu progreſſum moenibus agmen:
Sic agitare fremens obſeſſos otia, iamque
Securam Hannibalis Romam, violentior inſtat.
Iamque propinquabat muro, cum Iupiter aegram
Iunonem alloquitur curis, mulcetque monendo:
Nullane Sidonio iuveni, coniuxque ſororque
Cara mihi, non ulla unquam ſine fine feroci
Addes frena viro? Fuerit delere Saguntum,
Exac-

675. *fulminis alis* coni. Heinſ. — Burmann. ita: *tot tactis fulmine telis, Inter tot mortes* etc. 681. *reſolvat* ed. Parm. Mediol. et Rom. 1. 689. *tamque* coni. Heinſ. *namque* Colon.

Ad verſ. 681. vid. lib. VI, 15. Nota imago eſt noctis ingruentis. — 684. *clipeo increpat*, pro, clipeum movet, quatit, rotat. Virgiliana formula ex Aen. XII, 332. *Mavors clipeo increpat*, ubi vid. ab Heynio notata.

686. ſqq. Livius XXVI, 11. *Minuit ſpem Hannibalis magna illa res, quod cum ipſe ad moenia urbis Romae armatus ſederet, milites ſub vexillis in ſupplementum Hiſpaniae profectos audivit. His motus ad Tutiam fluvium caſtra retulit.* Ita Livius. Sed poeta, ut occaſio naſceretur Iovem cum Iunone ſua in ſcenam producendi, a Livii ratione deflectens, Hannibalem dicit, cum ſecuram Romam animadvertiſſet, *violentiorem inſtitiſſe*. Ergo nunc Iupiter apparet, Iunonem orans, ut Hannibalem compeſcat, atque a Roma abſtrahat.

Exaequare Alpes, imponere vincula ſacro
Eridano, foedare lacus. Etiamne parabit
Noſtras ille domos, noſtras perrumpere in arces?
Siſte virum. Namque, ut cernis, iam flagitat ignes,
Et parat accenſis imitari fulmina flammis.
His dictis, grates agit, ac turbata per auras
Devolat, et prenſa iuvenis, Saturnia, dextra,
Quo ruis, o vecors? maioraque bella capeſſis,
Mortali quam ferre datum? Iuno inquit, et atram
Dimovit nubem, veroque apparuit ore.
Non tibi cum Phrygio res Laurentive colono,
En, age, (namque, oculis amota nube parumper,
Cernere cuncta dabo) ſurgit qua celſus ad auras,
Aſpice, montis apex, vocitata Palatia regi
Parrhaſio plena tenet et reſonante pharetra,

Inten-

698. *prorumpere* Put. 710. *plena, tumet, en,* edidit Lefeb. e Cod. Tel. qui tamen *pl. t. et.* Sed illud *en* valde amat Lefeb.

hat. — 695. *fuerit*, fas, conceſſum fuerit, ut plenius dixit ſup. lib. VI, 604. qui locus omnino ob ſimilitudinem quandam comparandus eſt. — 696. *imponere vincula Erid.* quod alibi *claudere* cadaveribus dixit ad Trebiam fuſis, quibus flumina illa ita repleta ſunt, ut ſtagnarent, nec profluere aqua poſſet. Marſus tamen de ponte explicat, cuius ope Eridanum tranſierit.

701. *grates agit* Iuno Iovi. Cur? Nempe Iunoni intererat Hannibalem, cui favebat, a periculo liberari. Ergo grates agit Iovi, quod Hannibalem coercendi, atque ita Iovis irae eripiendi occaſionem ſibi dederit. Hoc certe Silius in mente habuerit neceſſe eſt. — 705. *nubem atram*, caliginem ſ. nubeculam denſam, qua involuta erat. 706. ſequitur mira oratio Iunonis, quae ut Hannibalem a conſilio Romae oppugnandae deterreat, ſeptem ei montes monſtrat, cum Deorum, qui unicuique praeſideant, recenſione. Omnis hic locus refictus ex Virgil. Aen. II, 604. ſq. ubi Venus Aeneam ſimilibus argumentis ad fugam e Troia capeſſendam permovere ſtudet. v. ibi Heyn. — 709. mons Palatinus, in quo Palatium *regis Parrhaſii*, Evandri Arcadis a Parrhaſio monte, vel Parrhaſia opp. Arcadiae.

Intenditque arcum, et pugnas meditatur Apollo.
At, qua vicinis tollit ſe collibus altae
Molis Aventinus, viden', ut Latonia virgo
Accenſas quatiat Phlegethontis gurgite taedas,
Exſertos avide pugnae nudata lacertos?
Parte alia, cerne, ut ſaevis Gradivus in armis
Implerit dictum proprio de nomine campum.
Hinc Ianus movet arma manu, movet inde Quirinus,
Quiſque ſuo de colle Deus. Sed enim aſpice, quantus
Aegida commoveat nimbos flammaſque vomentem
Iupiter, et quantis paſcat ferus ignibus iras.
Huc vultus flecte, atque aude ſpectare Tonantem,
Quas hiemes, quantos, concuſſo vertice, cernis
Sub nutu tonitrus! Oculis qui fulgurat ignis!
Cede Deis tandem, et Titania deſine bella.
Sic effata, virum indocilem paciſque modique,
Mirantem Superûm vultus et flammea membra,
Abſtrahit, ac pacem terris coeloque reponit.
  Reſpectans abit, et caſtris avulſa moveri
Signa iubet ductor, remeaturumque minatur.
Redditur exemplo flagrantior aethere lampas,
Et tremula infuſo reſplendent caerula Phoebo.
At procul e muris videre ut ſigna revelli
Aeneadae, verſumque ducem; tacita ora viciſſim
Oſtentant, nutuque docent, quod credere magno
Non audent haerente metu; nec abire volentis,

Sed

724. *fulguret* vulg. 736. *volentem* Put. *volentes* vulg. praeter Marſi editt. quae cum Colon. *volentis*.

diae. De his dictum ad lib. VI, 627. ſqq. — 716. 17. Campus Martius. 718. Ianiculus et Quirinalis. 721. *Iupiter*, ex monte Capitolino.

727. *flammea membra* ad oculos inprimis referenda, qui flammei et flammantes dici poetis ſolent in iratis et atroci vultu conſpicuis. *reponit*, reſtituit. Ad verſ. 732. v. lib. II, 663.

733. ſeqq. Egregius locus expreſſa veritate naturae. Romani Hannibalem abeuntem vident. Iam reſpirant, idque primum

Sed fraudem inſidiaſque putant, et Punica corda:
Ac tacitae natis infigunt oſcula matres,
Donec procedens oculis ſeſe abſtulit agmen,
Suſpectoſque dolos demto terrore reſolvit.
Tum vero paſſim ſacra in Capitolia pergunt,
Inque vicem amplexi permixta voce triumphum
Tarpeii clamant Iovis, ac delubra coronant.
Iamque omnes pandunt portas; ruit undique laetum,
Non ſperata petens dudum ſibi gaudia, vulgus.
Hi ſpectant, quo fixa loco tentoria regis
Aſtiterint: hi, qua celſus de ſede vocatas
Affatus fuerit turmas: ubi belliger Aſtur,
Atque ubi atrox Garamas, ſaevuſque tetenderit Hannon.
Corpora nunc viva ſparguntur gurgitis unda:
Nunc Anienicolis ſtatuunt altaria Nymphis.
Tum feſtam repetunt, luſtratis moenibus, urbem.

743. *coronant* e ſcriptis et vett. editt. Vulgo male *decorant*.
749. *Hannon* e ſcr. et ed. vett. Alii male *Ammon* poſt Marſum.
752. *feſta* vulg. a Marſo. *feſtam* e ſcr. et editt. vet.

primum vultu et ore taciti ſignificant. Nam *metus haeret* adhuc in animis, et fraudis ſuſpicionem alit. Senſim tollitur timor, ſublato ex oculis hoſte. Tum demum laetabundi ſacris faciundis vacant. 743. *delubra coronant*, coronis, ſertis, frondibus in delubrorum poſtibus ſuſpenſis. Virg. A. II, 248. *Nos delubra — feſta velamus fronde.* v. ſup. verſ. 641.

744. ſqq. Locus omnis adumbratus ad imitationem Virg. A. II, 27. ſq. Dilutam verbis gravitatem Maronianam ſentient, qui comparare utrumque velint. At iniquior profecto erat *Clemens* (Eſſai critique T. I. p. 58.) quod in ſingulis verbis Silium carpebat. — 750. *viva unda*, fluviali, ut *vivum flumen* Virg. Aen. II, 719. Solenne genus luſtrationis, quod preces et ſacrificia praecedebat. Exempla in Virgilio paſſim obvia. cf. Aen. IV, 635.

C. SILII

C. SILII ITALICI
P V N I C O R V M
LIBER XIII.

ARGVMENTVM.

Romā profectus Hannibal ad Tutiam flumen caſtra locat, et cum Romam reverti conſtituiſſet, Daſii cuiuſdam transfugae monitis deterritus, ad lucum Feroniae pergit, eiuſque templum ſpoliat. Hinc in Bruttios proficiſcitur. Interea Fulvius Capuae copias ſuas admovet, urbemque, fauſto omine accepto, cum tormentis vineiſque aggredi inſtituit. Hic Taurea quidam, ex urbe egreſſus, Claudium ad certamen ſingulare provocat; ſed mox Claudii virtutem viresque metuens in urbem confugit. Quem inſecutus ille per mediam urbem penetrans, Romanorum animos ad ſimilem impetum incendit. Ergo cuncti in urbem irrumpunt. Fulvius Numitorem, qui cum duobus fratribus excubias agebat, occidit. Scipio Virrium cum agmine ex urbe educto caedit. Calenus Marium ſaxo percellit, at mox a Scipione mortem amici ulturo interficitur. Aſcanium Voleſus obtruncat. Interea Campani obſidionem diutius non ferentes, urbem Romanis tradi cupiunt. Virrius ſenator Camp. diſſuadens id conſilium cum aliis in rogum aſcendit. Poſthaec porta urbis aperitur. Deliberantes de Capua Romanos vicit ſententia, urbi parcendum eſſe. Capua recepta Fulvius Milonem, qui primus muros eſcenderat, corona murali donat: ſontes ſecuri ſubiicit: Tauream enſe caedit. Scipio Puteolis degens cum audiviſſet patruum et patrem in Hiſpania occubuiſſe, dolore perculſus, umbras illarum videre et alloqui cupit. Itaque ad antrum Cumanum pergens, ibique ab Autonoe ſacerdote edoctus, ſacris rite factis, in Tartarum deſcendit, ubi illas umbras conveniens ex Sibylla vitae futurae fata accipit. Eadem deinde Scipioni

pioni omnem Tartarum explicat et umbras recenſet. Loquitur Scipio cum matre, patre et patruo. Videt Paulum, Flaminium, Servilium, Gracchum; deinde veteres Brutum, Camillum, Curium, Hamilcarem, Alexandrum, Croeſum, Homerum, Hectorem etc. Mox feminarum manes, Laviniam, Herſiliam, Tanaquilam, Lucretiam, Virginiam, Cloeliam. Monſtrantur etiam, qui ſint in crimine, manes, ut Tullia, Tarpeia virgo. Poſtremo Sibylla Hannibalis fata Scipioni ſciſcitanti praedicit.

SEGNE iter emenſo vix dum Tarpeia videri
Culmina deſierant; torvos cum verſus ad Vrbem
Ductor Agenoreus vultus, remeare parabat.
Caſtra locat, nulla laedens ubi gramina ripa
Tutia deducit tenuem ſine nomine rivum,
Et tacite Tuſcis inglorius affluit undis.
Hic modo primores ſociûm, modo iuſſa Deorum,
Nunc ſeſe increpitat. Dic, o! cui Lydia caede
Creverunt ſtagna, et concuſſa eſt Daunia tellus
Armorum tonitru, quas exanimatus in oras
Signa refers? Qui mucro tuum, quae lancea tandem
Intravit pectus? Si nunc exſiſteret alma
Carthago ante oculos, turrita celſa figura,
Quas abitus, miles, cauſas, illaeſe, dediſſes?

„Imbres,

2. *torvo vultu* ed. Mediol. 4. *radens* coni. Heinſ. Sed vid. nott. 5. *Tutia* verior lectio videbatur ex Cod. Oxon. Putean. et Rom. 1. confirmata etiam Cod. Tel. et Rom. 2. Lefeb. Eandem Sigonius in Liv. XXVI, 11. reſtituit ex Codd. et Cluv. Ant. It. II, cap. 10. p. 710. pro vulg. *Turia*.

1 - 6. Reverſus a Roma Hannibal ad Tutiam flumen caſtra locat. — Haec ornantur. cf. Liv. XXVI, 11. *Tutiam tenuem ſ. n. rivum* appellat, ut valde exiguum et obſcurum; *nulla ripa*, ripam nullam fingens, et plano ſere campo rivuli inſtar profluens, ideoque *gramina laedens*. vid. var. Lect.

7. *iuſſa Deorum* h. e. Deos immiſſa tempeſtate coepta Hannibalis interrumpentes. cf. lib. XII, 605. ſq. — 14. *abitus* ſcil. a Roma oppugnandae

Illae-

„Imbres, o patria, et mixtos cum grandine nimbos
Et tonitrus fugio." Procul hanc expellite gentis
Femineam Tyriae labem, niſi luce ſerena
Neſcire ac liquida Mavortem agitare ſub aethra.
Terror adhuc inerat Superûm, ac redolentia in armis
Fulmina, et ante oculos irati pugna Tonantis.
Parendi tamen, et cuicunque incumbere iuſſo
Durabat vigor, ac, ſenſim diffuſus ad aures,
Signa reportandi creſcebat in agmine fervor.
Sic, ubi perrupit ſtagnantem calculus undam,
Exiguos format per prima volumina gyros,
Mox, tremulum vibrans motu gliſcente liquorem,
Multiplicat crebros ſinuati gurgitis orbes;
Donec

15. *grandine* Modius ex ſcriptis poſuit pro vulg. *ſanguine*.
16. *genti Tyriae* coni. Drakenb. 21. *cuique* Lefeb.

Illaeſum militem, acerba cum ironia, ignavum appellat et timidum, qui modo hoc agebat, ut incolumis et illaeſus evaderet. Etiam ſequentia, *imbres — fugio*, quibus milites loquentes inducuntur, acerbam irriſionem habent. Turpe enim eſt, milites imbre et tonitru terreri. — 17. *Femineam labem — neſcire* etc. Haec iunge hoc ſenſu: pudeat vos ignaviae muliebris, quae non niſi ſerena et hilari tempeſtate pugnare audet. *liquida aethra*, clara, ut aerem, noctem, aeſtatem liquidam Virgilius paſſim, Georg. IV, 59. Aen. VI, 202. X, 272.

19-24. Quamvis adhuc pavebant milites, tamen Hannibali parebant, ſenſimque pugnae inſtaurandae cupiditas animis creſcebat. — *redolentia fulm.* quia ſupra poeta finxerat arma fulminibus aduſta lib. XII, 622. ſq. — 24-29. Comparatio ad hanc ſolam ſententiam ornandam pertinet: creviſſe ſenſim ardorem pugnandi. Siſtitur igitur imago aquae, cuius ex lapide iniecto circuli ſeu gyri ſenſim expanduntur. Silio propria eſt ea comparatio, et quamvis luxuriantis ingenii indicium habet, excuſari tamen poteſt exemplo Virgilii, qui ſimilibus naturae phaenomenis paſſim affectus et perturbationes animorum comparavit. cf. Aen. VII, 462. VIII, 22. ſq. Rem ipſam deſcripſit Seneca Nat. Quaeſt. I, 8. Silii imaginem graphice et ad naturam aptiſſime elatam ne-

Donec poſtremo laxatis circulus oris
Contingat geminas patulo curvamine ripas.
At contra Argyripae pravum decus, (inclita namque
Semina ab Oenea ductoris ſtirpe trahebat
Aetoli) Daſio fuit haud ignobile nomen,
Laetus opum, ſed clauda fides, ſeſeque calenti
Addiderat Poeno, Latiae diffiſus habenae.
Is, volvens veterum memorata antiqua parentum,
Longo, miles, ait, quateret cum Teucria bello
Pergama, et ad muros ſtaret ſine ſanguine Mavors,
Sollicitis Calchas (nam ſic fortiſſimus heros
Poſcenti ſocero ſaepe inter pocula Dauno
Narrabat memori Diomedes condita mente)
Sed Calchas Danais, niſi clauſum e ſedibus arcis
Armiſonae curent ſimulacrum avellere Divae,
Non unquam affirmat Therapnaeis Ilion armis
Ceſſu-

30. *Argyrippae prav. d.* Heinſ. ex Colon. et al. reſtituit pro vulg. *Agrippae parvum d.* quae lectio primum in ed. Wolf. Baſ. extitit, unde ad reliquas pleraſque manavit. 31. *Oenei* vulg. 32. Verſus felici emendatione Heinſii reſtitutus ex depravatis veſtigiis librorum, in quibus legebatur *Oetolidas* vel *Avlelidas id fuit*. Dauſqueius coni. *Oenidas*, quod recepit Cellar.

mo negabit. — 28-29. donec in utraque ripa gyri deſinunt, evaneſcunt, et veluti abſorbentur. Nam tum *patulum curvamen* oritur, cum gyrus a ripa interrumpitur et quaſi aperitur.

30. ſeqq. Hannibalem Romam redire parantem abſterret Daſius quidam, docens, Romam propter Palladium capi non poſſe. De Daſio expeditum eſt, Silium e Livio hauſiſſe, qui Daſium Altinium Arpinum vocat lib. XXIV, 25. ubi is Fabio Arpos ſe proditurum promittit. Deinde lib. XXVI, 38. Daſium Salapiae principem Hannibali amicum narrat. De *Argyrippa* v. ad lib. IV, 557. et de Oeneo avo Diomedis lib. III, 367.

35. *volvens*, evolvens, narrando repetens. Ita Virgil. Aen. I, 262. *Longius et volvens fatorum arcana movebo.* De Palladio, quamvis variae veterum ſcriptorum narrationes extant, tamen Silius Virgilium ſequitur, qui Aen. II, 164. ſq. narrat illud furtim ab Diomede et Vlyſſe iam ante Troiam captam ablatum fuiſſe. v. Heyn. ad illum locum in

Ceſſurum, aut Ledae rediturum nomen Amyclas.
Quippe Deis viſum, ne cui perrumpere detur,
Effigies ea quas unquam poſſederit, urbes.
Tum meus adiuncto monſtratam evaſit in arcem
Tydides Ithaco, et, dextra molitus in ipſo
Cuſtodes aditu templi, coeleſte reportat
Palladium, ac noſtris aperit mala Pergama fatis.
  Nam poſtquam Oenotris fundavit finibus urbem,
Aeger delicti, Phrygium placare colendo
Numen, et Iliacos parat exorare Penates.
Ingens iam templum celſa ſurgebat in arce,
Laomedonteae ſedes ingrata Minervae:
Cum medios inter ſomnos altamque quietem,
Nec celata Deam, et minitans Tritonia virgo:
Non haec, Tydide, tantae pro laudis honore
Digna paras: non Garganus, nec Daunia tellus

 De-

47. *evadit* Putean. *emolitus*. Sed vid. nott. et edidit Lefeb.

48. Drakenb. probabat coni. Heinſ. 50. *male* coni. Heinſ. Sic et Rom. 2.

in Exc. p. 249. — 43. *Therapnaeis* proprie Lacedaemonii, propter Agamemnonem et Menelaum Graecorum tum principes. v. ſup. ad lib. VIII, 414. — *Ledae nomen* Helenam, Ledae filiam, Tyndaridarum ſororem, unde Virgilio Aen. II, 601. *Tyndaridis Lacaena* dicitur. (v. Homer. Od. γ, 297. Il. γ, 237. 426.) Forma dicendi Virgiliana Aen. XII, 515. *mittit Onyten Nomen Echionium*, h. e. Echionis filium. — *Amyclas* pro Laconia, unde Paris Helenam abduxerat. — 47. *meus Tyd.* propter neceſſitudinem Diomedis, quam poeta ſupra declaraverat v. 31. *adiuncto Ith.* Vlyſſe comite et ſocio. 48. *molitus dextra*, caedens, interſiciens. vid. lib. V, 384. ſq. Caeterum totus hic locus e Virgilio l. l. variatus eſt. — 50. *noſtris — fatis*, h. e. in damnum et perniciem noſtram effecit, ut Troia capi potuerit.

51. ſq. Narrat Daſius, quomodo Diomedes Palladis Deae monitu, Palladium Lavinium transtulerit, et Aeneae reſtituerit. Cum vero multi veterum de illo Palladio, et quomodo ad Aeneam rediiſſet, varie ſtatuerent, obſcurum eſt, quem auctorem Silius

Debentur nobis. Quaere in Laurentibus arvis,
Qui nunc prima locant melioris moenia Troiae.
Huc vittas caſtumque refer penetrale parentum.
Quis trepidus monitis Saturnia regna capeſſit.
Iam Phryx condebat Lavinia Pergama victor,
Armaque Laurenti figebat Troïa luco.
Verum ubi Tyrrheni perventum ad fluminis undas,
Caſtraque Tydides poſuit fulgentia ripa,
Priamidae intremuere metu. Tum, pignora pacis
Praetendens dextra ramum canentis olivae,
Sic orſus Dauni gener, inter murmura Teucrûm:
Pone, Anchiſiade, memores iraſque metuſque:
Quidquid ad Idaeos, Xanthum, Simoentaque nobis
Sanguine ſudatum, Scaeaeque ad limina portae,
Hae

61. *meliori* ex coni. Heinſ. ed. Lefeb. *nomina* Putean
62. Verſus a Modio ex Cod. Col. emendatus. Vulg. varie *hu*
intra, vel *mitras*. 67. ſuſpectum verſum habuit Heinſius
68. *pignore* Colon. 71. *Anchiſiada* coni. Heinſ. et ſic ed
Lefeb.

lius ſecutus fuerit. Solinus cap. 2. diſerte dicit: *Aeneam a Diomede Palladium ſuſcepiſſe — Oenotris fin. urbem* Arpos, ſ. Argyrippam. cf. Virg. Aen. XI, 246. — *aeger delicti* ob Palladium furto ablatum. Hinc impius Tydides Virgilio Aen. II, 163.

61. *melioris Troiae*. Liv. I, 1. Aeneas ab Sicilia, claſſe Laurentem agrum tenuit: *Troiae* et huic loco nomen eſt. 62. Huc ſacra mea cum templo mihi dedicando transfer. *Vittas* et *penetralia* poetice pro ipſis ſacris et effigie Minervae vittata, exemplo Virg. A. II, 296. *manibus vittas Veſtamque potentem, aeternumque adytis effert penetralibus ignem* Antea verſ. 293. *Sacra ſuo*
que tibi commendat Troia pen
tes. cf. Aen. II, 167. *caſtum* etiam propter notam Miner
vae, perpetuae virginis, ca
ſtitatem. — Ad verſ. 68. v
Virg. VIII, 116. qui ante ocu
los Silio fuit. De olea paci
ſigno nota res vel e Virgi
lio, cui *pacifera oliva* l. c. e
pacis rami Aen. XI, 332. coll
verſ. 101.

71. *pone memores iras*. Pro
prie *memor* Aeneas dicendu
erat iniuriarum ab Achivis a
Troiam illatarum, unde iraſ
ci et metuere debebat. Se
iila poetice dicta ſunt, u
Virg. Aen. I, 4. *memorem Iu*
noni

Haud noſtrum eſt: egere Dei duraeque ſorores.
Nunc, age, quod ſupereſt, cur non melioribus, aevi,
Ducimus auſpiciis? Dextras iungamus inermes.
Foederis, en, haec teſtis erit: veniamque precatus
Troianam oſtentat trepidis de puppe Minervam.
Haec auſos Celtas irrumpere moenia Romae
Corripuit leto; neque tot de millibus unum
Ingentis populi patrias dimiſit ad aras.
His fractus ductor convelli ſigna maniplis
Optato laetis abitu iubet. Itur in agros,
Dives ubi ante omnes colitur Feronia luco,
Et ſacer humectat fluvialia rura Capenas.
Fama eſt, intactas longaevi ab origine fani
Creviſſe, in medium congeſtis undique donis,
Immenſum per tempus opes, luſtriſque relictum
Innumeris aurum, ſolo ſervante pavore.
Hac avidas mentes et barbara corda rapina
Polluit,

76. *inermes* e ſcriptis et ed. vett. pro vulg. *inertes*. 78. *oſtentat trepidus* Colon. ſed vulgatam lectionem tuebatur Heinſius. 81. *aras* e Colon. Oxon. et al. Vulg. *oras*. 84. pro *ante omnes* Heinſius coni. *annoſo*, vel *antiquo*. 86. *fani* ex Col. Mod. pro vulg. *fauni*. 90. *hac* e Colon. pro vulg. *haec*.

mis ob iram, ubi vid. Heyn. — 74. *haud noſtrum*, non noſtra culpa, ſed factum voluntate Deorum, et Parcis, fatorum arbitris, ita diſpenſantibus. Hinc *durae ſorores*, et inevitabile fatum, αἱ ἀνάγκαι poetis dictae. 76. *dextras i. inerm.* pacem pangamus. — 79-81. De re vid. Liv. V, 49. — *patrias ad aras* pro vulg. in patriam. Ad unum omnes caeſi ſunt Celtae. Ita in proſa dixeris.

82-91. His monitis Daſii *fractus*, deterritus, ad lucum Feroniae pergit, eiuſque templum ſpoliandum permittit. Liv. XXVI, 11. Feroniae lucum in agro Capenate, exemplo Livii deſignat, lib. XXVII, 4. Dionyſ. III, 32. Nam erant alii duo inter Tarracinam, et Pomptinas paludes, quem tangit Virgil. Aen. VII, 800. deinde in Etruria inter Lunas et Piſas. v. Cluver. It. Ant. p. 460. De divitiis illius fani Liv. et Dionyſ. Hal. l. l. — 89. *ſolo ſerv. pavore*, h. e. homines religione, δεισιδαιμονίᾳ inducti hactenus ſe abſtinue-

Polluit, atque armat contemtu pectora Divûm.
Avia tunc longinqua placent, quae ſulcat aratro
Ad freta porrectis Trinacria Bruttius arvis.
Dum Libys haud laetus Rhegina ad litora tendit,
Victor, ſummoto patriis a finibus hoſte,
Fulvius infauſtam Campana ad moenia clauſis
Portabat famam, miſeriſque extrema movebat.
Tum prenſans paſſim, cuicunque eſt nomen in armi
Dedecus hoc defende manu: cur perfida, et urbi
Altera Carthago noſtrae, poſt foedera rupta,
Et miſſum ad portas Poenum, poſt iura petita
Conſulis alterni, ſtat adhuc, et turribus altis
Hannibalem ac Libycas exſpectat lenta cohortes?
Miſcebat dictis facta, et nunc robore celſas
Educi turres, quîs vinceret ardua muri,
Cogebat, nunc coniunctas aſtringere nodis

Inſta-

91. *contemtus* coni. Burm. 94. *haud lentus* coni. Heinſ. et ſic Lefeb. laudato Livio XXVI, 12. ubi ſit *repentino adventu*, quem locum iam Drakenborch. attulerat. Is tamen lectionem vulg. ita tuetur, ut dicat, Hannibalem invitum, et Deorum portentis territum, ac tandem Daſii narratione permotum Romae capiendae ſpem poſuiſſe et inde moviſſe, id quod ex initio et fine ſuperioris libri conſtet. 97. *miſerique* Marſ. et poſt eum nonnullae editt. Dauſq. *miſeriſque* repoſuit. 99. *urbis* Colon. 101. *admiſſum* Oxon. cum priſcis editt. 106. *coniunctis* Putean.

tinuerant ab eo templo ſpoliando. — *armat pectora cont.* Hannibal, dum militibus ſpoliandum templum edixit.

92. ſeq. Ita Liv. XXVI, 12. *Ex Lucanis in Bruttium agrum, ad fretum vero et Rhegium eo curſu contendit, ut prope repentino adventu incautos oppreſſerit.*

95. ſeqq. Fulvius Capuam tendit. Sed vide ſententiae formam poeticam. — *extrema movere* dicitur, qui ita urbem obſidet, ut ſpes nulla ſalutis civibus relinquatur.

98. *Tum prenſans*, cum precibus accedens ad ſingulos, *cuic. eſt nomen in armis*, principes exercitus milites. *Defende*, inquit, *dedecus*, iniuria a Campanis nobis factas armi ulciſcimini. v. lib. V, 490. — 103. *lenta*, veluti otioſa, tranquilla, nil metuens.

104-10. Turris ligneae e arieti

…nſtabat ferroque trabes, quo frangeret altos
…ortarum poſtes, quateretque morantia clauſtra.
Hic latera intextus ſtellatis axibus agger,
…ic gravida armato ſurgebat vinea dorſo.
…c poſtquam properata ſatis, quae commonet uſus,
…at ſignum, atque alacer ſcalis tranſcendere muros
…nperat, ac ſaevis urbem terroribus implet;
…um ſubito dextrum offulſit conatibus omen.
Cerva fuit, raro terris ſpectata colore,
…uae candore nivem, candore anteiret olores.
…anc agreſte Capys donum, cum moenia ſulco
…gnaret, grato parvae mollitus amore,
…utrierat, ſenſuſque hominis donarat alendo.
…nde exuta feram, dociliſque accedere menſis,
…tque ultro blanda attactu gaudebat herili.

 Aurato

114. *offulſit* e Colon. pro vulg. *effulſit.* 118. Heinſ. coni. *mollitus* et ſic in Rom. 2. expreſſum reperiebat Lefeb. qui et probabat.

…rietis conſtructio poetice deſcribitur. — *robore* e ligno. 109. turris rotas lateribus adfixas habebat. cf. lib. IX, 240. ubi *mobili aggeri* comparat elephantos turres in dorſis exſtructas gerentes. *ſtellati axes*, radiis inſtructi, rotae. *gravida — dorſo*, armatis militibus, qui ſub tegmine latebant, repleta. Sic iam Ennius apud Macrob. VI, 2. de equo Troiano: *gravidus armateis equus.* cf. Heyn. ad Virg. A. VI, 516.

114. ſeqq. Cervae deſcriptionem ad exemplum Virgilii Aen. VII, 483. ſeqq. effictam, iam interpretes monuerunt. Ex ſtudio imitandi, et coloribus poeticis carmen diſtinguendi hoc totum de omine Flacco obiecto epiſodium a Silio aſſutum eſſe, in oculos incurrit. Quantum autem Maroniana narratio iucunditate, et ſobria quadam elegantia emineat, ſcient, qui utramque comparare volent. — De *Capy* vid. ſup. ad lib. XI, 30. — *cum moenia ſulco ſign.* noto more eorum, qui urbi condendae locum deſtinabant. Virg. A. V, 755. Aeneas *urbem deſignat aratro.* 119. *ſenſus hom. d. alendo* pro vulg. manſuefecerat. Haec manſuetudo porro deſcribitur verſſ. 120. 21. At quam luxurianter dicta omnia! ut prope faſtidium

Aurato matres aſſuetae pectine mitem
Comere, et humenti fluvio revocare colorem.
Numen erat iam cerva loci: famulamque Dianae
Credebant, ac tura Deûm, de more, dabantur.
Haec, aevi vitaeque tenax, felixque ſenectam,
Mille indefeſſos viridem duxiſſe per annos,
Seclorum numero Troianis condita tecta
Aequabat; ſed enim longo nox venerat aevo.
Nam, ſubito incurſu ſaevorum agitata luporum,
Qui noctis tenebris urbem (miſerabile bello
Prodigium) intrarant, primos ad luminis ortus
Extulerat ſeſe portis, pavidaque petebat
Conſternata fuga poſitos ad moenia campos.
Exceptam laeto iuvenum certamine ductor
Mactat, Diva, tibi, tibi enim haec gratiſſima ſacra,
Fulvius, atque, adſis, orat, Latonia, coeptis.
Inde, alacer fidenſque Dea, circumdata clauſis
Arma movet, quaque obliquo curvantur in orbem
Moenia flexa ſinu, ſpiſſa vallata corona
Alligat, et telis in morem indaginis ambit.

Dum

123. *renovare* vulg. primum a Nicandro in Iunt. *revocare* ex Putean. et editt. priſcis Heinſ. 129. *mors* vulg. *nox* in ſcriptis. 136. *tibi, tibi enim hanc* edidit Lef. ex Virg. Aen. VIII, 84. loco ſane ſimillimo.

ſtidium legendi obrepat, ſi quis Virgilii lectione imbutus ad talia accedat. Hic l. c. de cervo ſuo: *Ille manum patiens, menſaeque adſuetus herili.* Quam apte ad naturam! — 122-23. Quanto iucundiora et caſtiora illa Virgilii: *pectebatque ferum, puroque in fonte lavabat.* Sed Silius ubique poetam affectat. — 129. *nox venerat*, mora longaeva impendebat. At meo ſenſu voc. *noctis* nude poſitum nunc, praeſertim de cerva, aliquid duri habet, quamvis mortis notioni ſignificandae paſſim adhibuerunt ſummi poetae. Ita et infr. v. 270. lib. VIII, 141. *Di longae noctis.* Ovid. Heroid. X, 112. *aeterna nox.* — 135. *Exceptam l. i. certamine.* Cogita milites omine fauſto laetos inter ſe certaſſe, quis primus caperet cervam.

138-41. Iam Fulvius urbem obſidione claudit. Sed obſerva colores poeticos, more

Dum pavitant, ſpumantis equi fera corda fatigans,
Evehitur porta ſublimis Taurea criſtis
Bellator; cui Sidonius ſuperare lacerto
Ductor et Autololas dabat et Mauruſia tela.
Is, trepido ac lituûm tinnitu ſtare neganti
Imperitans violenter equo, poſtquam auribus hoſtis
Vicinum ſeſe videt, et clamore propinquo,
Claudius huic, inquit, (praeſtabat Claudius arte
Bellandi, et merita mille inter proelia fama)
Huic, inquit, ſolum, ſi qua eſt fiducia dextrae,
Det ſeſe campo, atque ineat certamina mecum.
Vna mora Aeneadae, poſtquam vox attigit aures,

145. *dabat* e Colon. vulg. *dedit*. 144. *ſuperare* mendoſum putabat Heinſ. et coni. *parere*. Cortius ad marginem Silii ſui adſcripſerat *ſuperante*, et laudavit Markl. Epiſt. crit. pag. 40. 146. *ac lituum* Heinſ. e Colon. ut iam Dauſq. emendaverat. Vulg. *alituum*. 147. in Rom. 1. Beneſ. *violentus*. 148. *en* pro *et* ed. Lefeb. 149. *huc* e Putean. Lefeb. et ſic quoque verſu 151. — 153. *accidit aures* coni. Drakenb.

in Siliano cumulatos illos maxime, — *in morem indaginis*. Vox retium, quibus ſaltus cinguntur, longam ſeriem notat. cf. Virgil. A. IV, 121. et inf. lib. XIV, 367. *navalem indaginem* dixit pro navium ordine ſ. corona.

142. ſeqq. Sequitur epiſodium Taureae cuiuſdam pugnam ſingularem cum Claudio narrans. At Silius in hoc loco hiſtoriae Livianae ordinem turbavit, ſuo arbitrio et commodo uſus. Nam Livius quidem in ea parte hiſtoriae, in qua narranda nunc Silius occupatur, Taureae illius Campani mentionem iniecit, ſed pugnae cum Claudio Aſello, Romano milite, inſtitutae mentio longe ante facta erat lib. XXIII, 46. 47. Vnde eam poeta huc traduxit, omnibus paene ad verbum expreſſis, ſi poetica pigmenta excipias. — *dum pavitant*, in urbe cives, obſidionem metuentes. — *ſublimis criſtis*, noto heroum ornamento, unde ſolent varia epitheta fingere poetae. Virg. A. I, 468. *criſtatus Achilles*. Homero κορυθαιόλος Ἕκτωρ. 144. *cui — dabat*, cui hoc concedebat vel tribuebat Hannibal, ut exiſtimaret eum Mauros lacerti viribus antecellere. — 153. *una mora*, i. e. hoc unum impediebat Claudium, quominus illico pugnam

Dum daret auſpicium iuſque in certamina ductor.
Praevetitum namque et capital, committere Martem
Sponte viris. Erumpit ovans, ut Fulvius arma
Imperio ſolvit, patulumque invectus in aequor
Erigit undantem glomerato pulvere nubem.
Indignatus opem amenti, ſocioque iuvare
Expulſum nodo iaculum, atque arceſſere vires,
Taurea vibrabat nudis conatibus haſtam.
Inde, ruens ira, telum contorquet in auras.
At non idem animus Rutulo: ſpeculatur, et omni
Corpore perluſtrat, qua ſit certiſſima ferro
In vulnus via. Nunc vibrat, nunc comprimit haſtam,
Mentiturque minas; mediam tunc tranſiit ictu
Parmam, ſed grato fraudata eſt ſanguine cuſpis.
Tum ſtrictum propere vagina detegit enſem.
  Et iam ferrata rapiebat calce volantem
Taurea cornipedem, fugiens minitantia fata.
Nec

154. *iuſque* ex Colon. Mod. et Heinſ. *uſque* in aliis multis. *ſuus* Carrion. - 155. Sic e Cod. Col. et Put. Mod. et Heinſ. In aliis varie *praevetitum capiti poena*, vel *namque capiti*, *praevebitur namque et capita*, vel *et capua*. 162. *furens ira* coni. Heinſ. *probante* Drakenb. *contorſit* Put. 163. Lefeb. ſic ed. et diſtinxit: *ſpeculatur in omni corpore, perluſtrat* etc. 165. *librat* coni. Heinſ. et ſic Lefeb. 166. *tranſiit* ex Colon. Vulg. *tranſigit* ſervavit Lefeb. 168. *deripit* coni. Burm. confirmata Cod. Tel. e quo ſic edidit Lefeb.

gnam iniret, quod nefas erat iniuſſu imperatoris id facere. Haec ex ipſo Livio expreſſa ſunt l. c. *Auſpicium iuſque* pro vulg. poteſtatem et veniam. vid. infr. lib. XVII, 568. — 159. *indignatus* ſpernens. De *amento*, haſtis adnexo, ad vim iaculandi augendam ſaepe vidimus. Idem *nodus* mox et alibi v. lib. I, 318. IV, 291. Qui igitur tale amentum ſpernebat, indicabat ſe propriis viribus pollere, quos *nudos conatus*, arguta brevitate, poeta appellat.

163. ſeqq. Haec eleganter et ad naturam apte deſcripta ſunt. — *comprimit*, retinet haſtam. *mentitur minas*, pro vulg. ſimulat ictum, quod ſit ad formidinem hoſtis augendam, et vires iaculo conciliandas. De verſu 171. vid. Var.

Nec Rutulus, levior, cedentis perdere terga:
Nam profugo rapidus fuſis inſtabat habenis.
Vtque metus victum, ſic ira et gloria portis
Victorem immiſit, meritique cupido cruoris.
Ac dum vix oculis, vix credunt mentibus, hoſtem
Confiſum nullo comitante irrumpere tectis,
Per mediam propere trepidantum interritus urbem
Egit equum, adverſaque evaſit ad agmina porta.
Hinc ardore pari niſuque incurrere muris
Igneſcunt animi, penetrataque tecta ſubire.
Tela ſimul flammaeque micant. Tunc ſaxeus imber
Ingruit, et ſummis aſcendunt turribus haſtae.
Nec pronum audendi virtute excellere cuiquam:
Aequarunt irae dextras. Dictaea per auras
Tranat, et in medium perlabitur urbis, arundo.
Laetatur, non hortandi, non plura monendi
Fulvius eſſe locum. Rapiunt ſibi quiſque laborem.
Quos ubi tam erectos animi videt, et ſupereſſe
Fortu-

171. *prendere* Mod. ex Colon. *perdere* in vulg. et aliis libris, defendentibus Barthio, Dauſqueio, Burmanno. Vnde ſic edidit Lef. hoc ſenſu: Rutulus, levior, h. e. velocior, non perdebat cedentis terga, ſed fuſis habenis profugo inſtabat. 182. Fruſtra viri docti ſollicitarunt voc. *aſcendunt*. Heinſ. coni. *adduntur*. Burm. *deſcendunt*. Imo vero, ut bene notavit interpres Francogall. non agitur de obſeſſis, ſed de obſidentibus. Cortius ad marginem notavit ex Markl. Ep. crit. pag. 42. *miſſae ſuccedunt t. h.* 183. Burm. coni. *nec pronum audenti virtutem oſtendere cuiquam.* 188. Locum ſic diſtinxit Lefeb. *et, ſuper, eſſe, Fortunam, ſibi quemque ducem,* hoc ſenſu: et praeter fortunam faventem, quemque ſibi eſſe ducem. Quo quidem ſenſu nihil contortius eſſe poteſt.

Var. Lect. — 178. *adverſa porta* e regione oppoſita illi, per quam Claudius Capuam intraverat. — 182. *ſummis aſc. t. h.* ex turribus, quas obſeſſores muris admoverant, tela in defenſores urbis coniiciuntur. v. Var. Lect.

183. ſeqq. Summa luxuries poetica eſt, qua iam communis omnium pugnandi ardor deſcribitur. *nec pronum*, h. e. non facile erat uni aut alteri virtutem ſuam praecipuam oſtendere, ita omnes eodem et pari furore pugnabant, *aequarunt irae dextras.* Mox ſatis exquiſite: *rapiunt ſibi q. labo-*

Fortunae ſibi quemque ducem; ruit impete vaſto
Ad portam, magnaeque optat diſcrimina famae.
Tres clauſtra aequaevo ſervabant corpore fratres,
Quîs delecta manus centeni cuique ferebant
Excubias, unaque locum ſtatione tenebant.
Forma ex his Numitor, curſu plantaque voluceri
Praeſtabat Laurens, membrorum mole Laburnus.
Sed non una viris tela. Hic mirabilis arcu,
Ille haſtam quatere, ac medicatae cuſpidis ictu
Proelia moliri, et nudo non credere ferro,
Tertius aptabat flammis ac ſulfure taedas.
Qualis Atlantiaco memoratur litore quondam
Monſtrum Geryones immane tricorporis irae;
Cui tres in pugna dextrae varia arma gerebant.
Una ignes ſaevos, aſt altera pone ſagittas
Fundebat, validam torquebat tertia cornum,
Atque uno diverſa dabat tria vulnera niſu.
Hos ubi non aequis variantes proelia Conſul
Conſpexit telis, et portae limina circum

Stra-

199. *armabat* coni. Burm. Lefeb. edidit.

202. *in pugnam* ex coni. Heinſ.

laborem. 189. *ſupereſſe fort. ſibi quemque d.* quemque fortunae ſuae auctorem eſſe. Sententia plana eſt, at obſcure elata. Sed vid. Var. Lect. 190. *diſcrimina famae optat,* occaſionem ex periculis ſuperatis gloriam adipiſcendi quaerit. — Sequitur itaque narratio variarum cladum, a Flacco, Scipione aliiſque ad urbem Capuam factarum, in qua quidem poeta magis ingenio ſuo ad quaevis mira et atrocia narranda prono induſit, quam hiſtoriae fidem ſervavit. Quis non illud ſtatim ſtudio quaeſitum putet, quod tres fratres, iidemque varia armorum genera tractantes in uno loco excubias agunt? At hoc commentum coloribus variis orationem diſtinguendi, occaſionem adferebat, quam cupide Silius arripere ſolet. — *aequaevo corp.* tergemini. In verſ. 192. Virgilium poetae ante oculos fuiſſe, Aen. IX, 161. Drakenborch. monuit. Virgilio praeiverat Homer. Il. ι, 85. ſq.

200. *Atlant. lit.* inſulae

Ery-

Stragem, ac perfuſos ſubeuntum ſanguine poſtes,
Concitat intortam furiatis viribus haſtam.
Letum triſte ferens auras ſecat Itala taxus,
Et, qua nudarat, dum fundit ſpicula ab alto,
Arcum protendens, Numitor latus, ilia tranſit.
At, non obſepto contentus limine Martem
Exercere levis bello, ſed turbidus auſi,
Virrius incauto fervore eruperat amens
Recluſa in campum porta, miſeramque furori
Vincentum obtulerat pubem. Ruit obvia in arma
Scipio, et oblatum metit inſatiabilis agmen.
Tifata umbrifero generatum monte Calenum
Nutrierant, audere trucem. Nec corpore magno
Mens erat inferior. Subſidere ſaepe leonem,
Nudus inire caput pugnas, certare iuvenco,
Atque obliqua trucis deducere cornua tauri
Aſſuerat, crudoque aliqua ſe attollere facto.
Is, dum praecipites expellit Virrius urbe,
Seu ſpreto, ſeu ne fieret mora, nudus in aequor
Thora.

224. *aliqua* ex Colon. In aliis erat *olim ſe*, *oblique*, *obliquo*.

Erythiae. v. Heſiod. Theog. 289. Apollodor. I, 6. cum Comment. Heyn, p. 71. et cf. ſup. lib. I, 278.

213-18. Alia ſcena. Virrius, *levis bello ſed turb. auſi*, audax magis quam fortis, extra portam cum ſuis ſe proripuerat, quos Scipio *metit*, caedit et fugat. Huius caedis aliquot partes in ſequentibus ornantur.

219-43. Calenum in Romanos irruentem Scipio conficit. Epiſodium omnibus fere generibus luxuriae poeticae, quam adamat Silius, inſtructum. *Tifata*, mons Capuae imminens, ut Livius ait lib. XXVI, 5. cf. ſup. lib. XII, 486. — *audere trucem* graeca forma, audacem, bellicoſum. — *ſubſidere leonem* pro ex inſidiis capere ſ. occupare dictum Heinſius voluit, uſus loco Virgilii Aen. XI, 268. *devictam Aſiam ſubſedit adulter*, ubi ille plura, cui adſtipulatur Heynius ad l. Virgil. in Var. Lect. Marſus ſimpliciter, ſternere, explicat, non male, ut puto. Nam eo tandem redit illa ex inſidiis occupatio. — *deducere cornua tauri*, ad terram detrahe-

Thorace exierat, leviorque premebat anhelos
Pondere loricae, et palantes victor agebat.
Iamque Veliternum media tranſegerat alvo,
Iam, ſolitum aequali ludo committere equeſtres
Scipiadae pugnas, Marium tellure revulſo
Perculerat ſaxo. Miſer implorabat amicum
Cum gemitu exſpirans, ſcopuluſque premebat hiantem.
Sed, validas ſaevo vires duplicante dolore,
Effudit lacrimas pariter cornumque ſonantem
Scipio, ſolamen properans optabile in armis
Hoſtem proſtrato morientem oſtendere amico.
Tranavit, liquidas volucris ceu ſcinderet auras,
Haſta viri pectus, rupitque immania membra.
Quanta eſt vis agili per caerula ſumma liburnae,
Quae, pariter quoties revocatae ad pectora tonſae
Percuſſere fretum, ventis fugit ocior, et ſe,
Quam longa eſt, uno remorum praeterit ictu.
  Aſcanium Voleſus, proiectis ocius armis,
Quo levior peteret muros, per aperta volantem
Aſſequitur planta. Deiectum protinus enſe

Ante

trahere, ut docuit Gronov. Obſ. lib. I, 17. Id enim facere ſolent, qui taurum domare, eiuſque robur frangere volunt. De *crudo facto* vid. ad lib. V, 423. — 227. *levior*, expeditior, quia ſine armis prodierat. *anhelos* veluti ſuſpirantes ſub pondere armorum. In verſ. 230. Marium deſignat Scipionis amicum et coaetaneum. 235-36. Ordo eſt: properans amico proſtrato hoſtem morientem oſtendere, quod eſt ſolamen optabile iis, qui in pugna cadunt. — 240-43. Comparatio ad celeritatem et vim haſtae declarandam pertinet. Caetera abſolvunt imaginem, acutiſſime profecto, ut iam Barthius notavit, expreſſam, praeſertim his verbis: *ſe quam longa eſt, uno praeterit ictu*; h. e. ſpatium ſuae menſurae uno remorum ictu excedit, ſ. praecurrit. Es faehrt auf einen Ruderſchlag weiter fort, als es ſelbſt lang iſt. Sed ego tamen in talibus ludentem poetam agnoſco.

246. Manifeſte ex Virgil. Aen. IX, 770. — 248. *procurſus impete*, ex niſu et impetu procurrendi. Res ad miraculum uſque exaggerata. —

251.

Ante pedes domini iacuit caput: ipſe ſecutus
Corruit ulterior procurſus impete truncus.
Nec ſpes obſeſſis ultra reſerata tueri
Moenia. Convertunt greſſus, recipique precantes,
Infandum! excludunt ſocios. Tum cardine verſo
Obnixi torquent obices, munimina ſera.
Acrius hoc inſtant Itali, clauſoſque fatigant.
Et, ni caeca ſinu terras nox conderet atro,
Perfractae rapido patuiſſent milite portae.
Sed non in requiem pariter ceſſere tenebrae.
Hinc ſopor impavidus, qualem victoria movit.
At Capua, aut maeſtis ululantum flebile matrum
Queſtibus, aut gemitu trepidantum exterrita patrum,
Tormentis finem metamque laboribus orat.
Muſſat perfidiae ductorque caputque Senatus
Virrius,

250. *Recipine precantes, infandum! excludant ſocii?* Lef. ex Cod. Tel. ut ait, edidit, difficili ſenſu. 252. *obicis munimina aënae* coni. Heinſ. *mun. abena* Barth. *munim. ſaeva* Burm. Sed vid. nott. 255. *rabido* Lefeb. 257. *movit* e Colon. Vulg. *novit*. Putean. *norit*.

251. claudunt portam. Id cum ornatu poetico dictum. cf. Liv. XXVI, 6. *obnixi;* ſtudium et impetum movendi cogita, ut ap. Virgil. A. III, 208. *Nautae obnixi torquent ſpumas.* At *munimina ſera* obices dicit, quatenus ſero et ſpe ſalutis amiſſa portas muniebant. Senſus planus eſt, et interpretes fruſtra laborarunt.

258. ſqq. Cum Liv. XXVI, 12. narraſſet Numidas, qui ſpecie transfugarum ex caſtris Romanis literas ad Hannibalem mitterent, comprehenſos, mulcatos a Flacco, et praeciſis manibus Capuam reductos fuiſſe, cap. 13. ita pergit: *Conſpectum tam triſte ſupplicium fregit animos Campanorum. Concurſus ad curiam populi factus* etc. ubi et ſequitur Virrii oratio. Deinde cap. 14. *Virrii oratione audita, maior pars*, inquit, *ſenatus, multis ſaepe bellis expertam populi Rom. clementiam haud diffidentes ſibi quoque placabilem fore, legatos ad dedendam Romanis Capuam decreverunt, miſeruntque.* Ergo quas deditionis cauſas Silius verſſ. 258. et 59. adfert, ipſe potius finxit, quia a tali reipublicae Campanae ſtatu non abhorrebant, et erant ornatui poetico aptiores. — 261. *perfidiae ductor*, defe-

Virrius, a Poeno nullam docet eſſe ſalutem,
Vociferans, pulſis vivendi e pectore curis:
Speravi ſceptra Auſoniae, pepigique, ſub armis
Si dexter Poenis Deus et Fortuna fuiſſet,
Vt Capuam Iliaci migrarent regna Quirini:
Qui quaterent muros Tarpeiaque moenia, miſi:
Nec mihi noſcendi vigor afuit, alter ut aequos
Portaret faſces noſtro de nomine Conſul.
Hactenus eſt vixiſſe ſatis; dum copia noctis.
Cui cordi comes aeterna eſt Acherontis ad undam
Libertas, petat ille meas menſaſque dapeſque:
Et, victus mentem fuſo per membra Lyaeo,
Sopitoque necis morſu, medicamina cladis
Hauriat, ac placidis exarmet fata venenis.
  Haec ait, et turba repetit comitante penates.
Aedibus in mediis conſurgens ilice multa
Exſtruitur rogus, hoſpitium commune peremtis.
Nec vulgum ceſſat furiare dolorque pavorque.
Nunc menti ſerae Decius redit, et bona virtus
Exſilio punita truci. Deſpectat ab alto
Sacra fides, agitatque virûm fallacia corda.
Vox occulta ſubit, paſſim diffuſa per aures:

Foedera,

273. *vinctus* ex coni. Heinſii edidit Leſ. pro *victus*. 283. *per auras* ſcripti tres et Rom.

defectionis a Romanis auctor, ut Livius appellat l. c. cf. ſup. lib. XI, 65. — 268. *nec m. v. afuit*, pro vulg. ego auctor fui, popoſci, ut alter Conſul Rom. e Campanis crearetur. v. lib. XI, 59. ſq.

271. 72. Apud Livium cap. 13. Virrius ita: *Quibus veſtrum ante fato cedere, quam haec tot tam acerba videant, in animo eſt, iis apud me hodie epulae inſtructae, parataeque ſunt.* — 273. Livius cap. 14. ſuo modo eleganter: *alienatis mentibus vino ab imminentis ſenſu mali, venenum omnes ſumſerunt.* Sed expende poeticam rationem Silii. *Medicamina cladis* venenum dicitur, quod *exarmat fata*, dum eos, qui ſumunt, ex manibus et cladibus hoſtium vindicat.

280. De *Decio* v. ſup. ad lib. XI, 158. ſeqq. —

285.

Foedera, mortales, ne ſaevo rumpite ferro:
Sed caſtam ſervate Fidem. Fulgentibus oſtro
Haec potior regnis. Dubio qui frangere rerum
Gaudebit pacta, ac tenues ſpes linquet amici,
Non illi domus, aut coniux, aut vita manebit
Vnquam expers luctus lacrimaeque. Aget, aequore ſemper
Ac tellure premens, aget aegrum nocte dieque
Deſpecta ac violata Fides. Adit omnia iamque
Concilia, ac menſas contingit, et, abdita nube,
Accumbitque toris, epulaturque improba Erinnys.
Ipſa etiam Stygio ſpumantia pocula tabo
Porrigit, et large poenas letumque miniſtrat.
Virrius interea, dum dat penetrare medullas
Exitio, aſcenditque pyram, atque amplexibus haeret
Iungentum fata, et ſubici iubet ocius ignes.
Stringebant tenebrae metas, victorque ruebat.

Iam

287. *tenuis* coni. Heinſ. et ſic Lefeb. 291. *namque* Colon. 298. *iungentum* ex Colon. Mod. et Heinſ. pro vulg. *iungere tum.*

285. *fulgentia oſtro regna*, pro imperiis ſummis, ſplendidiſſimis, inuſitate dictum et incommode, niſi ſub *regnis* munera intelligas, ad quorum ſplendorem purpura pertinet. cf. lib. II, 700. 701. — 286. *dubio rerum*, dandi caſu, ei, cuius ſpes dubiae, tenues ſunt, ut mox dicitur. Bene cogitatas ſententias, at verbis nimium dilutas video.

290. ſeqq. *Erinnyn* quod advocat poeta in deſperato conſilio Virrii, noto more poetarum factum eſt. Furiis enim agitantur homines ſcelerum ſibi conſcii, et illae ipſae ſunt ultrices perfidiae, aliorumque flagitiorum. v. ſup. ad lib. II, 595. ſq. Virgil. A. IV, 473. 74. ſq. Ergo *pocula ſp. t. porrigit*, h. e. veneno letifero ex Stygia palude hauſto repleta eſt et ita *letum miniſtrat*, dum animi ſtimulis veluti quibuſdam ad mortem ſibi conſciſcendam adiguntur, ut fit in flagitioſis et deſperatis. Hoc docent verſus ſqq. 296-98. *iungentes fata* ſunt mortis ſocii.

299. *String. tenebr. met.* Nox ad finem paene pervenerat, ut fit in crepuſculo matutino, *victorque* Romanus *ruebat*, impetum fecit. Poeta nempe acceſſit ad exprimenda illa Livii

Iamque ſuperſtantem muro, ſocioſque Milonem
Voce attollentem pubes Campana videbat.
Pandunt attoniti portas, trepidoque capeſſunt
Caſtra inimica gradu, quîs leto avertere poenas
Defuerant animi. Patet urbs, confeſſa furorem,
Et reſerat Tyrio maculatas hoſpite ſedes.
Matronae puerique ruunt, maeſtumque Senatus
Concilium, nullique hominum lacrimabile vulgus.
Stabant innixi pilis exercitus omnis,
Spectabantque viros, et laeta et triſtia ferre
Indociles, nunc propexis in pectora barbis
Verrere humum, nunc foedantes in pulvere crinem
Canentem, et turpi lacrima precibuſque pudendis
Femineum tenues ululatum fundere in auras.
Atque ea dum miles miratur inertia facta,
Exſpectatque ferox ſternendi moenia ſignum,
Ecce repens tacito percurrit pectora ſenſu
Religio, et ſaevas componit numine mentes:

Ne

308. *omnis* metri cauſa repoſuit Heinſ. pro vulg. *omnes.*
319. *traxiſſe* e Colon. et Oxon. In aliis fuit *tranſiſſe.* Putean. etiam *ſtruxiſſe.*

Livii XXVI, 14. „Poſtero die porta Iovis, quae adverſus caſtra Romana erat, iuſſu Proconſulis aperta eſt."

300. Milonem poeta fingit muros aſcendiſſe. Vnde infra verſ. 365. corona murali a Fabio donatur. — 307. *nulli hom. lacrymabile vulgus.* Merito ſuo, inquit Drakenborch. haec plebem Campanam pati, nec dignam eſſe, quae defleatur, innuere vult Silius: nam ingens eam momentum ad defectionem attuliſſe patet ex iis, quae ſupra narravit lib. XI. init. et Liv. lib. XXIII.

308. Exercitus de Capua evertenda imperatoris mandata expectans deſcribitur. *ſtabant innixi pilis*, ut apud Virgil. A. IX, 229. *ſtant longis adnixi haſtis* etc. cf. verſ. 315.

316. ſeqq. Quantum diſcrepet narratio Silii hoc loco a fide hiſtorica Livii, intelligent, qui utrumque conferre velint. Dum enim poeta urbis ſervandae conſilium a religione et Iovis voluntate repetit, quoniam ſcilicet ea ra-

ti

Ne flammam taedaſque velint, ne templa ſub uno
In cinerem traxiſſe rogo. Subit intima corda,
Perlabens ſenſim, mitis Deus. Ille ſuperbae
Fundamenta Capyn poſuiſſe antiquitus urbi,
Non cuiquam viſus, paſſim monet: ille refuſis
In ſpatium immenſum campis habitanda relinqui
Vtile tecta docet. Paulatim atrocibus irae
Langueſcunt animis, et vis mollita ſeneſcit.
Pan Iove miſſus erat, ſervari tecta volente
Troïa, pendenti ſimilis Pan ſemper, et imo
Vix ulla inſcribens terrae veſtigia cornu.
Dextera laſcivit caeſa Tegeatide capra
Verbera laeta movens feſta per compita cauda.
Cingit acuta comas, et opacat tempora, pinus,
Ac parva erumpunt rubicunda cornua fronte:
Stant aures, imoque cadit barba hiſpida mento.

327. *imo* ex Col. pro vulg. *uno*. 333. *imoque* Colon. pro vulg. *ſomnoque*. Heinſius coni. *ſimoque*, vel *ſummoque*. Illud prius expreſſit Lefeb.

tio plures ornatus poeticos admittebat, Livius XXVI, 16. ſolius utilitatis mentionem fecit. *De urbe*, inquit, *agroque reliqua conſultatio fuit; quibuſdam delendam cenſentibus. Caeterum praeſens utilitas vicit. Nam propter agrum, quem omni fertilitate terrae ſa... conſtabat primum in Italia ..., urbs ſervata eſt, ut eſſet ...ua aratorum ſedes.* — In ...ſu 323. eſt aliquid Livia... ...e ſententiae congruum.

326. ſqq. Pan, a Iove miſ..., deſcribitur, habitu et ...oribus paſſim obviis apud ...eres poetas. cf. Hymnum ...meri, unde ſingula expreſſa videntur. Primum *pendenti ſimilis*, h. e. volanti per aerem, ob levitatem, qua incedit, vix terram tangens, unde *σκιρτητης*, *περιδρομος*, ut fere omnes dii ſilveſtres, et agreſtes. cf. verſ. 337. *Imum cornu* ungulam dicit, quia cornipes fingebatur, *κεροβατης*, ad diſcrimen ſummi in capite. In verſſ. 329. 30. adludit ad Lupercalia, quo feſto pellibus hoſtiarum obvios quoſque verberabant. Hinc intelliges, quorſum *verbera laeta*, et *feſta cauda* pertineant. v. Plutarch. Rom. 20. Ovid. Faſt. II, 425. — 331. Sequitur reliquus habitus

Paſtorale Deo baculum, pelliſque ſiniſtrum
Velat grata latus tenerae de corpore damae.
Nulla in praeruptum tam prona et inhoſpita cautes,
In qua non, librans corpus, ſimiliſque volanti
Cornipedem tulerit praeciſa per avia plantam.
Interdum inflexus, medio naſcentia tergo
Reſpicit arridens hirtae ludibria caudae.
Obtendenſque manum ſolem infereveſcere fronti
Arcet, et umbrato perluſtrat paſcua viſu.
Hic, poſtquam mandata Dei perfecta, malamque
Sedavit rabiem, et permulſit corda furentum,
Arcadiae volucris ſaltus et amata reviſit
Maenala; ubi argutis longe de vertice ſacro
Dulce ſonat calamis, ducit ſtabula omnia cantu.
At legio Auſonidum, flammas ductore iubente
Arceri portis, ſtanteſque relinquere muros,
(Mite decus mentis) condunt enſeſque faceſque.
Multa Deûm templis domibuſque nitentibus auro
Egeritur

335. pro *grata* Heinſ. coni. *rapta.* Deinde *teneri* ed. Lefeb. 337. *in quam* Lefeb. 344. *permulſit* Mod. ex Col. Vulg. *perfulſit.* 347. *ſonans* coni. Heinſ. et ſic Lefeb.

tus corporis. *Pinu* caput cinctum, *acuta*, noto epitheto ex Ovid. Met. I, 699. *Pan pinu praecinctus acuta*, ubi vid. adnott. Gierig. Obſervent tirones in hac deſcriptione cum delectu eleganti verba haec poſita, *erumpunt*, *ſtans*, *cadit* pro vulgari, habet cornua in fronte, erectiores aures, barbam, unde ἠΰγενειος Homero in Hymn. Mox *rubicunda frons* ſatis propria Pani. Ita Virgil. Ecl. X, 26. *Pan Deus Arcadiae venit; quem vidimus ipſi ſanguineis ebuli baccis minioque rubentem.* — 336. 38. deſcribitur Pan graecorum ὄρειος, vel ὀρεσ βατης, montivagus. cf. Ovi Faſt. II, 285. *Ipſe Deus vel diſcurrere gaudet in altis m tibus.* — 341. 42. Vide Silius imaginem ante ocu habuiſſe, cum haec ſcribere Similem gemmam cum imag ne hominis manum ſup fronte tenentis ad umbra ori faciendam e Gorlaei D ctyliotheca Drakenborch. e hibuit aeri inciſam.

351. ſeqq. Exaggerata ſu quae Silius de collatis ſpol memorat. Apud Livium e
r

Egeritur praeda, et victus alimenta ſuperbi,
Quiſque bonis periere, virûm de corpore veſtes
Femineae, menſaeque alia tellure petitae,
Poculaque Eoa luxum irritantia gemma.
Nec modus argento, caelataque pondera facti
Tantum epulis auri, tum paſſim corpora longo
Ordine captiva, et domibus depromta talenta,
Paſcere longinquum non deficientia bellum,
Immenſique greges famulae ad convivia turbae.
Fulvius, ut finem ſpoliandis aedibus, aere
Belligero revocante, dedit, ſublimis ab alto
Suggeſtu, magnis auctor non futilis auſis:
Lanuvio generate, inquit, quem Soſpita Iuno
Dat nobis, Milo, Gradivi cape victor honorem,
Tempora murali cinctus turrita corona.
Tum ſontes procerum meritoſque piacula prima
Acciit, et iuſta punit commiſſa ſecuri.
Hic atrox virtus, (nec enim occuluiſſe probarim
Spectatum vel in hoſte decus) clamore feroci,
Taurea, Tune, inquit, ferro ſpoliabis inultus

 Te

363. *auctor* ex coni. Heinſ. Vulg. *fautor*. 364. *Lanuvio* Heinſ. ex Col. repoſuit, et ſic legendum docuit Cluv. It. Ant. III. cap. 4. p. 937. 366. *cinctus* ex Colon. pro vulg. *cunctis*. 369. *probarim* Mod. ex Colon. In veteribus editt. *pratatur* et *probatum*. Vnde Cortius in margine Silii ſui notavit *probatur* ex Markl. ep. crit. p. 45. — 371. *tune* Mod. ex Colon. Sic et in ed. Rom. 1. Med. Vulg. *tunc*.

rei levia tantum veſtigia reperiuntur, ut lib. XXVI, 14. Sed arripit poeta, quicquid poteſt, ſi id modo ornatum epicum capit. In verſu 354. *femineas veſtes* dici molliores, quam ut virum deceant, ſericas, Coas, et id genus alias, in promtu eſt. *Menſae alia tel. pet.* ut citreae, ex Africae ſilvis advectae, indice Drakenborchio. cf. Petron. Sat. cap. 119. — 356. vaſa caelata aurea.

361. ſeqq. Fulvius Milonem corona murali donat. v. ſup. verſ. 300. Lanuvio ortum dum prodit, alluſit, ſuo more, ad Milonem eum, quem Cicero celebri oratione defendit, Lanuvii dictatorem. *Iuno Soſpita* Lanuvii culta. v. Liv. XXII, 1. XXIII, 31. — Quae verſſ. 367. etc. ſequuntur,

Te maiorem animam? Et iuſſo lictore reciſa
Ignavos cadet ante pedes fortiſſima cervix?
Haud unquam hoc vobis dederit Deus. Inde, minaci
Obtutu torvum contra et furiale renidens,
Bellatorem alacer per pectora tranſigit enſem.
Cui ductor, Patriam moriens comitare cadentem.
Qui nobis animus, quae dextera, quidve viritim
Decernet Mavors. Tibi, ſi rebare pudendum
Iuſſa pati, licuit pugnanti occumbere letum.
Dum Capua infauſtam luit haud ſine ſanguine culpam,
Interea geminos terra crudelis Hibera

Fortuna

372 Barthius ex Oxon. *viſo lictore.* 374. *vobis* Mod. ex Colon. pro vulg. *nobis.* 380. pro *Iuſſa* primus Nicander in Iunt. dederat *iuſta.*

tur, Livius narrat l. l. cap. 15. et 16.

381. ſeqq. In Hiſpania interea Cnaeus et Publius Scipiones ceciderant. vid. Liv. XXV, 36. coll XXVI, 18. Hinc Silius occaſionem arripit in longum epiſodium excurrendi, quo ad exemplum Virgilii Aen. VI. Scipionem filium narrat inferos adiiſſe, ut ibi umbras parentis et patrui ſpectaret. Iam ſive opportunitatem huius epiſodii inſerendi, ſive modum tractandi enarrandique in utroque poeta conſideremus, planum eſt Virgilianum carmen et arte et gravitate omnino praeſtantius eſſe hac imitatione Siliana. Cum enim non Helenus ſolum (Aen. III, 441. ſq.) ſed et Anchiſae umbra (Aen. V, 731. ſq. coll. VI, 115) Aeneae iniunxiſſet, ut ad inferos deſcenderet, non temere adſutum a Virgilio hoc epiſodium, ſed potius valde opportunum et ad carmen perficiendum neceſſarium exiſtimari debet. Contraria Silii ratio eſt. Apud quem cum nihil omnino praeceſſiſſet, quod ſpem vel ſuſpicionem, nedum neceſſitatem talis epiſodii adferre poſſit, neceſſe eſt, ut nobis videatur maxime abruptum, cum ſtudio imitandi quaeſitum et minus opportunum. Deinde quantam gravitatem dignitatemque rerum et verborum Virgilianum carmen adfert! ut ipſis legentibus quidam quaſi terror et horror obrepat, tanquam ſi comites Aeneam ad Orcum ſequeremur. Silius autem dum in his omnibus nec ſuperare poſſet Maronem, nec aequare, niſi ad verbum omnia

deſcri-

Fortuna abſtulerat, permiſcens triſtia laetis,
Scipiadas, magnumque decus, magnumque dolorem.
Forte Dicarchea iuvenis dum ſedit in urbe
Scipio, poſt belli repetens extrema penates,
Huc triſtis lacrimas et funera acerba ſuorum
Fama tulit. Duris quanquam non cedere ſuetus,
Pulſato lacerat violenter pectore amictus.
Non comites tenuiſſe valent, non ullus honorum
Militiaeve pudor. Pietas irata ſiniſtris
Coelicolis furit, atque odit ſolatia luctus.
Iamque dies, iterumque dies abſumta querelis.
Verſatur ſpecies ante ora oculoſque parentum.

385. *dum ſedit* Heinſ. ex ſcriptis et priſcis editt. Primus Marſus edidit *conſedit*.

deſcriberet, neceſſario inferior manſit; quamvis ſuo modo multa bene et graviter expreſſit. — 383. *Fortuna permiſcens triſtia laetis*, quatenus partim Scipionum necem attulit, partim virtutem illorum, quam pugnando exhibuerant, in illuſtri loco poſuit. Ergo etiam eadem *decus dolore* permiſcuit. Vide, quam in his antitheſibus lubenter immoretur poeta.

385. *Forte*, h. e. fors ita tum ferebat, ut Scipio Puteolis commoraretur, *penates*, Romam, *repetiturus*. Quotquot interpretum omne carmen Silianum ex legibus ἐποποιΐας metiebantur, vel omnibus numeris abſolutam hiſtoriae narrationem poſtulabant, unicumve carminis heroem Hannibalem opinabantur, eos hic tranſitus offendebat, nimis abruptus et praeceps, ut *Clementem* Francogallum, cuius alio loco mentionem fecimus. Nos pro iis, quae de carmine Siliano ſentimus, narrationis quoddam emblema, ſcenam inſertam, et epiſodium cernimus, etſi eius adornandi rationem non omnino probamus. — De *Dicarchaea* v. ſup. lib. VIII, 535 — 390. *tenuiſſe*, luctum eius ſedare, conſolari. *non honorum pudor:* quaſi vero in honoribus id eſſe deberet, ut a luctu ſe abſtineret, qui illis conſpicuus eſſet. Alia ratio *militiae* eſt, quae profecto fortis animi praeſidia adfert. — 391. *pietas irata Coelicolis*. Similes querelas impatientes, et paene impias adverſus Deos paſſim legimus in ſimilibus veterum locis.

Ergo excire parat manes animaſque ſuorum,
Alloquioque virûm tantos mulcere dolores.
Hortatur vicina palus, ubi ſignat Averni
Squalentem introitum ſtagnans Acheruſius humor.
Noſcere venturos agitat mens protinus annos.
Sic ad Cymaeam, quae tum, ſub nomine Phoebi,
Autonoe tripodas ſacros antrumque tenebat,
Fert greſſus iuvenis, conſultaque pectoris aegri
Pandit, et aſpectus orat contingere patrum.
Nec cunctata diu vates, Mactare repoſtis
Mos umbris, inquit, conſueta piacula, nigras
Sub

400. *Cymaeam* Heinſ. ex Colon. In aliis *Crynaeam*. 405. *furvas* pro *nigras* ed. Lefeb.

locis. v. Kirchmann. de fun. Rom. p. 168. ſq. qui multos congeſſit.

397. ſeqq. Secutus eſt poeta in hoc loco opinionem ab Homero et Virgilio uſurpatam, eſſe in tractu Cumano, fontibus calidis, ſulphureque ſcatente, variiſque antris ſpecubuſque patulo, introitum ad inferos. Itaque et Vlyſſem Homerus (Od. λ.) et Virgilius (Aen. VI.) Aeneam haec loca adiiſſe narrant. Neque opus eſt in his demonſtrandis latius evagari, poſtquam ab Heynio, viro ſummo, ad liquidum perducta ſint omnia, quae ad hanc ſuperſtitionem iudicandam pertineant, in Excurſ ad l. l. Virg. — cf. quae dicta ſunt ad lib XII, 120. ſq.

400. ſeqq. Servavit poeta evocationem manium ab Homero uſurpatam in Tireſia. *Cymaeam* Autonoen, ſacerdotem Phoebi ab alia Sibylla vate diverſam induci, certum eſt variis ex locis carminis, ut verſ. 410. et 488. ſeq. In quo quidem diſcrepat ab inſtituto Virgilii, cui ad unam feminam omnia referri videntur, ut Heynius docuit, Exc. V. ad Aen. VI. Quam rationem etiam Ovid. Met. XIV, 104. ſq. ſervavit. Niſi exiſtimemus, Virgilium a Silio eodem modo intellectum fuiſſe, quo recentiores quidam, Holdsworthus et Spencius, interpretati ſunt, qui apud Virgilium Sibyllam a Deiphobe diverſam ſtatuerunt. Caeterum Autonoë Siliana adumbrata videtur ex Homerica Circe, quae Vlyſſem ſimili modo inſtituit Odyſ. lib. X. ſ. fin.

404. Sacrum manibus faciendum praecipit Cymaea anus, exemplo Virgil. VI, 153.

Dum

Sub lucem pecudes, recluſaeque abdere terrae
Manantem iugulis ſpirantum caede cruorem.
Tunc populos tibi regna ſuos pallentia mittent.
Cetera, quae poſcis, maiori vate canentur.
Namque tibi Elyſio repetita oracula campo
Eliciam, veteriſque dabo inter ſacra Sibyllae
Cernere fatidicam Phoebei pectoris umbram.
Vade, age, et, a medio cum ſe nox humida curſu
Flexerit, ad fauces vicini caſtus Averni
Duc praedicta ſacris duro placamina Diti:
Mella ſimul tecum et puri fer dona Lyaei.
Hoc alacer monitu, et promiſſae nomine vatis,
Apparat occulto monſtrata piacula coepto,
Inde, ubi nox iuſſam procedens contigit horam,
Et ſpatia aequarunt tenebras tranſacta futuras,
Conſurgit ſtratis, pergitque ad turbida portae
Oſtia Tartareae: penitus quîs abdita vates
Promiſſa implerat, Stygioque ſedebat in antro.
Tum, qua ſe primum rupta tellure recludit

 Invi-

Duc nigras pecudes, ea prima piacula ſunto ſq. — 406. *ſub lucem*, nocte in diem vergente, quod eſt tempus poſt mediam noctem ingruens. cf. verſ. 413. et Virg. v. 255. *primi ſub lumina ſolis*. Mox cum praecipit *cruorem abdere terrae recluſae*, foſſam ſanguinis excipiendi cauſa faciendam admonet. Praeivit inprimis Hom. λ, 25. ſq. — 416. *mella — et dona Lyaei*, haud dubie ad ductum Homeri verſ. 27. *μελικρήτῳ, μετέπειτα δὲ ἡδεῖ οἴνῳ*. Lactem etiam addit Scipio inf. 434. cf. Ovid. Met. VII, 246. 47.

417. ſqq. Iam ad vatis monitum exequendum ſe accingit Scipio. Locus omnino variatus e Virgil. VI, 236. ſq. — *ubi nox* etc. ſtatim poſt mediam noctem, hora definita. Hanc ſententiam, vide, quibus ambagibus poeticeis efferat! — *turbida oſtia*, tenebricoſa, horrenda, mox *inviſum coelo ſpecus*. cf. Virg. l. c. 237. 38. — 424. *qua ſe primum* etc. ſub ipſius ſpeluncae ſ. antri Stygii ingreſſum victimas parat. Hic Silius Cocytum poſuit, diſcrepans a Virgilio VI, 295. ſeq. cuius tamen verba aemulatus eſt. cf. infr. 571. 72. Neque enim in his fluminibus ordinandis

Inviſum coelo ſpecus, atque eructat acerbam
Cocyti laxo ſuſpirans ore paludem,
Inducit iuvenem, ferroque cavare refoſſam
Ocius urget humum, atque, arcanum murmur anhelans,
Ordine mactari pecudes iubet. Ater operto
Ante omnes taurus Regi, tum proxima Divae
Caeditur Hennaeae caſta cervice iuvenca.
Inde tibi, Alecto, tibi, nunquam laeta Megaera,
Corpora lanigerûm procumbunt lecta bidentum.
Fundunt mella ſuper Bacchique et lactis honorem.
Sta, iuvenis; faciemque, Erebo quae ſurgit ab omni,
Exclamat vates, patere. Accedentia cerno
Tartara, et ante oculos aſſiſtere tertia regna.
Ecce ruunt variae ſpecies, et quidquid ab imo
Natum hominum exſtinctumque chao eſt. Iam cuncta videbat,
Cyclopas, Scyllamque, et paſtos membra virorum
Odryſiae telluris equos. Contende tueri,
Eductumque tene vagina interritus enſem.
Quaecunque ante animae tendent potare cruorem,
Diſſice, dum caſtae procedat imago Sibyllae.

Interea

425. *inviſus* Colon. cum priſcis editt. et ſic edidit Lefeb. 435. *ſta, iuvenis,* Heinſius repoſuit pro vulg. *ſtat iuv.* 444. *diſſice* ex Colon. et Putean. Vulg. *disiice.*

nandis ſubtilitas geographica poetarum deſideranda eſt. vid. Heyn. Exc. IX. ad Virg. l. c. — 430. *operto Regi*, Virg. *Stygio.* — *Divae Hen.* Proſerpinae, de qua vid. lib. I, 214. — *caſta cerv. iuvenca*, pro qua Virg. *ſterilem vaccam* dixit. Homer. *στεῖραν βοῦν.* — 432. Eumenidibus ſacrum facit Scipio. Apud Virgilium Aeneas matri Eumenidum, Noctis, et ſorori Terrae.

435. ſeqq. Admonet Autonoe Scipionem, ut conſtanter ferat adſpectum Tartari propinqui. — 439. *ab imo chao*, a prima mundi origine, cum adhuc chaos eſſet. cf. Ovid. Met. I, 7. — 441. *Odryſ. t. equos*, Diomedis Thracis, quos ille hoſpitum carne paſcebat. v. ſup. lib. III, 38. — 442. cf. Virgil. VI, 260. et Hom. Od. κ, 535. et λ, 48.

Interea cerne, ut greſſus inhumata citatos
Fert umbra, et properat tecum coniungere dicta:
Cui datur ante atros abſumti corporis ignes,
Sanguine non tacito, ſolitas effundere voces.
Aſpicit, et ſubito turbatus Scipio viſu,
Quinam te, qui caſus, ait, dux maxime, feſſae
Eripuit patriae; cum tales horrida poſcant
Bella viros? Nec enim dextra conceſſerit ulli
Appius, aut aſtu. Decimum lux retulit ortum,
Vt te, cum Capua remearem, vulnera vidi
Mulcentem, hoc uno maeſtum, quod adire nequires
Saucius ad muros, et Martis honore careres.
  Contra quae ductor: Feſſo mihi proxima tandem
Lux gratos Phaethontis equos avertit, et atris
Aeternum demiſit aquis. Sed lenta meorum,
Dum vanos ritus, cura, et ſollemnia vulgi
Exſequitur, ceſſat flammis imponere corpus,
Vt portet tumulis per longum membra paternis.
Quod te per noſtri Martis precor aemula facta,
Arte, quae putres artus, medicamina, ſervant:

Daque

460. *curá* Heinſ. repoſuit. Et ita habent omnes editt. ante Marſum, qui *curat* edidit. 464. *putres* Heinſ. emendavit. In Colon. et Parm. erat *patris* vitioſe pro *putris*. Vulg. *patriis* Barth. coni. *Phariis*.

445. ſeqq. Appius, cuius umbra nunc primum occurrit Scipioni, manifeſte ex Homerico Elpenore Od. λ, 51. ſq. aut Palinuro Virgilii 337. adumbratus. — 454. Vulneratum ad Capuam Appium Livius narrat lib. XXVI, 6, mortuum cap. 16.

457. *proxima* ſcil. illi diei, qua me ultimum vidiſti, *equos Phaetont. avertit*, pro vulg. luce et vita me privavit, quod mox variat, *atris aquis*, Stygiis, in Tartarum *demiſit*. Jam verſſ. 459-62. queritur Appii umbra de exequiarum ritibus, quibus cadaver in patriam ad maiorum ſepulcra deportandum eſſe putabatur, adeoque interea, ne putreſceret, condimentis ſervandum. Hanc *lentam curam* appellat, quod a Capua ad Romam longius iter erat. Itaque verſ. 464. 65. optat quantocius cremari,

Daque vago portas quamprimum Acherontis adire.
Tum iuvenis: Gens o veteris pulcherrima Clauſi,
Haud ulla ante tuam, quanquam non parva fatigent,
Curarum prior exſtiterit. Namque iſta per omnes
Diſcrimen ſervat populos, variatque iacentum
Exſequias tumuli et cinerum ſententia diſcors.
Tellure, ut perhibent, is mos antiquus Hibera,
Exanima obſcoenus conſumit corpora vultur.
Regia cum lucem poſuerunt membra, probatum eſt
Hyrcanis adhibere canes: Aegyptia tellus
Claudit odorato poſt funus ſtantia ſaxo
Corpo-

468. *nam iſta — ſervant* coni. Heinſii, vel Livineii, quam Cortius in margine ſui libri notavit.

mari, et *medicamina* a corpore arceri, ut loca beata intrare poſſit.

466. De *Clauſo*, unde omnis familia Claudiorum originem ducebat, diximus ad lib. VIII, 414. — 467. Nil prius curabo, inquit Scipio, quam funus tuum, quod optas. Iam ſequitur recenſio variorum generum mortuos tractandi et ſepeliendi, quae apud diverſos populos obtineant. Hunc locum omnem ſemper maxime abſurdum iudicavi. Non poteſt ulla probabilis ratio inveniri, quare poeta haec Scipionem diſputantem induxerit. Certe, ſi in ſolatium Appii dicta quis putaverit, ridiculus conſolandi modus mihi videtur. Credo poetam, cum vellet doctrinam expromere, et variandi ornatus artem oſtentare, non ſenſiſſe, quam abſurde et contra dignitatem carminis epici id faceret. Eum omnem locum, ſi quem alium, ex carmine Siliano, ut abſit, optaverim. Et quid iſtud *namque* habet, ad quod referatur? — 468. *iſta* ſcil. cura ſepeliendi, *diſcrimen ſervat*, diverſa eſt apud populos diverſos. Eam ſententiam mox argute variat verbis.

471. ſeqq. De ſequentibus ſepeliendi ritibus, qui teſtimonia veterum deſiderat, adeat omnino Kirchmanni ad libros de funeribus Rom. Appendicem cap. 2. et ſeq. — De *Aegyptiis* locus eſt Hero-dot. lib. II, 86. ubi vero *ſa-* *odorati* nulla mentio ſit, ſe- capſae ligneae, cui cadav- incluſum fuerit. Ergo cogi- ri poteſt opus arcuatum, qu- cum *odoratum* dicit, debeb- id potius ad corpus ipſum u- guentis conditum, quam ſaxu-

Corpora, et a menſis exſanguem haud ſeparat umbram.
Exhauſto inſtituit Pontus vacuare cerebro
Ora virûm, et longum medicata reponit in aevum.
Quid, qui recluſa nudos Garamantes arena
Infodiunt? Quid, qui ſaevo ſepelire profundo
Exanimos mandant Libycis Naſamones in oris?
At Celtae vacui capitis circumdare gaudent
Oſſa, nefas! auro, ac menſis ea pocula ſervant.
Cecropidae, ob patriam Mavortis ſorte peremtos
Decrevere ſimul communibus urere flammis.
At gente in Scythica ſuffixa cadavera truncis
Lenta dies ſepelit, putri liquentia tabo.
Talia dum memorant, umbra veniente Sibyllae,
Autonoe, Finem hic, inquit, ſermonibus adde
Alternis. Haec, haec veri fecunda ſacerdos:
Cui tantum patuit rerum, quantum ipſe negarit
Plus noviſſe Deus. Me iam comitante tuorum
Tempus abire globo, et pecudes imponere flammis.
At gravida arcanis Cymes anus attigit ore
Poſtquam ſacrificum, delibavitque cruorem,
In decus egregiae vultus intenta iuventae,
Aetherea fruerer cum luce, haud ſegniter, inquit,
Cymaeo populis vox noſtra ſonabat in antro.

Tunc

478. *medicata* ex Colon. *mercata* Putean. Primus Marſus ed. *myrrbata*. 491. *quanto* coni. Barth.

ſaxum referri, more poetico. *ſtantia*, erecta, *ἱϛαντες ὀρθον προς τοιχον*, Herodotus ait. — 476. *menſis baud ſeparat*. Lucian. de Luctu: *Αἰγυπτιος ξηρανας τον νεκρον συνδειπνον και συμποτην ἐποιησατο*. v. Kirchm. l. c. p. 61. — 482. Idem de Scythis Strabo lib. VII. pag. 458. ſ. 298. et Herod. lib. IV. At Silius e Livio hauſit, qui idem Boiis tribuit lib. XXIII, 24 — 484. De Athenienſium ſepulcris publicis in Ceramico conſtitutis, v. plura apud Meurſ. Ceram. cap. 22. et 23.

494. cf. Tireſiae verba ap. Hom. Od. λ, 94. 95. — 497. In libris Sibyllinis, inquit, olim Romanorum et tua fata expo-

Tunc te permixtum ſeclis rebuſque futuris
Aeneadum cecini. Sed non ſat digna mearum
Cura tuis vocum. Nec enim conquirere dicta,
Aut ſervare fuit proavis ſollertia veſtris.
Verum age, diſce, puer, (quando cognoſcere cordi eſt)
Iam tua, deque tuis pendentia Dardana fatis.
Namque tibi cerno properatum oracula vitae
Hinc petere, et patrios viſu contingere manes.
Armifero victor patrem ulciſceris Hibero,
Creditus ante annos Marti, ferroque reſolves
Gaudia Poenorum, et miſſum laetabere bello
Omen, Hiberiacis victa Carthagine terris.
Maius ad imperium poſt haec capiere, nec ante
Iupiter abſiſtet cura, quam cuncta fugarit
In Libyam bella, et vincendum duxerit ipſe
Sidonium tibi rectorem. Pudet urbis iniquae,
Quod poſt haec decus hoc patriaque domoque carebit.
Sic vates, greſſumque lacus vertebat ad atros.
Tum iuvenis, Quaecunque datur ſors durior aevi,
Obnitemur, ait: culpa modo pectora ceſſent.

Sed,

503. *quoniam cognoſcere* Colon. 508. *creditus Martem* ed. Lefeb. ſine auctoritate. 511. *rapiere* coni. Heinſ. 515. Verſus ab Heinſio conſtitutus. Vulg. *quod tu poſt decus hoc — carebis.*

expoſui; *ſed non ſat digna* etc. h. e. contemſiſtis eos libros. Adluditur ad Tarquinium Superbum, ad quem cum delati eſſent novem libri fatidici, ſex combuſtis, tres tantum ſervavit. 505. *cerno tibi properatum*, h. e. video itineris tui hoc conſilium eſſe, ut fata tua cognoſcas etc.

507. ſeqq. Iam Sibylla vaticinatur, ut Tireſias ap. Homer. Od. λ, 99. ſeq. — 508. *creditus Marti*, ad bellum miſſus in Hiſpaniam, *ante annos*, Livio quidem auctore, annos nondum viginti et quatuor natus, lib. XXVI, 18. — 510. *omen.* Nempe Carthago Hiſpaniae capta omen fuit ſuperandae Carthaginis in Africa. — 511. *maius ad imp.* ad Conſulatum cum P. Licinio Craſſo. v. Liv. XXVIII, 38. — 515. Exilium Scipionis canit. Accuſatus

Sed, te oro, (quando vitae tibi cauſa labores
Humanos iuviſſe fuit) ſiſte, inclita virgo,
Pauliſper greſſum, et nobis maneſque ſilentum
Enumera, Stygiaeque aperi formidinis aulam.
Annuit illa quidem: ſed, non optanda recludis
Regna, ait. Hic tenebras habitant, volitantque per umbras
Innumeri quondam populi. Domus omnibus una.
In medio vaſtum late ſe tendit inane,
Huc, quidquid terrae, quidquid freta, et igneus aer
Nutrivit primo mundi genitalis ab aevo,
(Mors communis agit) deſcendunt cuncta: capitque
Campus iners, quantum interiit, reſtatque futurum.
Cingunt regna decem portae: quarum una receptat
Belligeros, dura Gradivi ſorte creatos.
Altera, qui leges poſuere atque inclita iura
Gentibus, et primas fundarunt moenibus urbes.
Tertia ruricolas, Cereris iuſtiſſima turba
Quae venit ad manes, et fraudum illaeſa veneno.
Exin, qui laetas artes vitaeque colendae
Invenere viam, nec dedignanda parenti
Carmina fuderunt Phoebo, ſua limina ſervant.

Pro-

524. *habitant* e ſcriptis Heinſ. pro vulg. *agitant*. Deinde *per auras* Putean. 532. *crematos* ed. Lefeb. incertum e quo libro.

ſatus enim repetundarum a Petilliis tribunis plebis Linternum in exilium voluntarium conceſſit. v. Liv. XXXVIII, 50. et 53. Hinc *urbs*, Roma, *iniqua*, ingrata, quod tantum virum expelli paſſa eſt.

526. ſeqq. Sequitur omnis Tartari deſcriptio, ductis paſſim ex Homero et Virgilio coloribus adumbrata. Sed eam imaginem ita Silius variavit, ut omnem locum decem portis circumdaret, ſecutus, ut Heynio videtur in Excurſ. VIII. Platonis circulos in Phaedone nominatos; quamvis et σιδήρειαι πύλαι Homeri Il. ϑ, 15. in hoc phantaſma deducere poterant. — 532. *belligeros*, bello et proelio interfectos. Hunc locum ornatius et copioſius extulit Virg. VI, 478. ſq. coll. 648. ſq. — Ad verſſ. 537. 38. cf. Virg. l. c.

Próxima, quos venti ſaevaeque hauſere procellae,
Naufraga porta rapit; ſic illam nomine dicunt.
Finitima huic, noxa gràvido et peccaſſe fatenti,
Vaſta patet populo. Poenas Rhadamanthus in ipſo
Expetit introitu, mortemque exercet inanem.
Septima femineis reſeratur porta catervis,
Humentes ubi caſta fovet Proſerpina lucos.
Infantum hinc gregibus, verſaſque ad funera taedas
Paſſis virginibus, turbaeque in limine lucis
Eſt iter exſtinctae, et vagitu ianua nota.
Tum, ſeducta loco, et laxata lucida nocte,
Clauſtra nitent, quae ſecreti per limitis umbram
Elyſios ducunt campos. Hic turba piorum,
Nec Stygio in regno, coeli nec poſta ſub axe:
Verum, ultra Oceanum ſacro contermina fonti,
Lethaeos potat latices, oblivia mentis.
Extrema hinc, auro fulgens, iam lucis honorem
Sentit,

546. *humentes* ex Colon. Vulg. *liventes*, quod Drakenborch. probabat, expreſſit Lef. laudato Cod. Tel. Rom. 1. 2. 554. *contermina* Mod. ex ſcriptis pro vulg. *certamine*. 555. *potant* Putean.

l. c. verſ. 662. 63. — 548. *turbae — exſtinctae*, infantum. Virgil. 427. *infantumque animae flentes in limine primo*. Sed agnoſce dulcedinem loci Virgiliani. Silius, qui ornatus ab illo exhauſtos ſentiebat, bene fecit, quod breviter ſingula et ſobrie ornavit.

550. ſeqq. Elyſios campos, non cum Virgilio ſub terra, ſed cum Homero (Od. δ, 563. ſq.) et Heſiodo (ἔργ. 170. ſq.) ad Oceanum occid. in inſulis fortunatis ponit. Locum nulla caligine obductum, adeoque Tartaro oppoſitum exhibet, exemplo Virgilii VI, 640. *largior hic campos aether et lumine veſtit purpureo*. Alii poetae paſſim eius regionis felicitatem variis modis adumbrarunt. v. Heyn. ad Virg. l. l. — Porro, cum Oceanum poſuiſſet Silius, *ſacrum* etiam *fontem*, Lethe ſ. Limam addit, qui in Oceanum influit ex vetere Luſitania, unde *Lethaeos latices* dixit, ad modum Virgil. v. 713. *Lethaei ad fluminis undam Securos latices et longa oblivia potant*.

556. *Extrema*, decima porta.

Sentit, et admoto ſplendet ceu ſidere lunae.
Hac animae coelum repetunt; ac, mille peractis,
Oblitae Ditem redeunt in corpora, luſtris.
Has paſſim nigrum pandens Mors lurida rictum
Itque reditque vias, et portis omnibus errat.
Tum iacet in ſpatium ſine corpore pigra vorago,
Limoſique lacus: late exundantibus urit
Ripas ſaevus aquis Phlegethon, et, turbine anhelo
Flammarum reſonans, ſaxoſa incendia torquet.
Parte alia torrens Cocytos ſanguinis atri
Vorticibus furit, et ſpumanti gurgite fertur.
At, magnis ſemper Divis regique Deorum

Iurari

557. *admotae* coni. Heinſ.

ta. 558. *Hac* porta *coelum repetunt.* Locus refictus e Virg. VI, 748. ſeq. niſi quod *annos* in *luſtra* mutavit Silius. Nempe in numero annorum nunc ſibi non conſtabant veteres, ut Heyn. docuit ad illum locum. cf. Claud. Ruf. II, 491. ſeq. Sed hanc omnem opinionem de animabus poſt purgationem exactam corpora repetentibus, luculentius cum cauſis ſuis et ornatius expoſuit Virgilius. Noſter poeta harum rerum veluti epitomen ſcribit. v. omnino Heynii Exc. XIII. ad illum locum Virgilii.

562. In fluviorum infernalium recenſu, certos auctores ſecutus, an ſuo arbitrio uſus ſit noſter, dubium eſt. Certe a Virgilio in univerſum diſcrepat. Niſi forte Platonicae rationis memor fuit, cui in Phaedone Tartarus vorago eſt, in quam omnia flumina confluant, et inde rurſus effluant. Silius nominavit omnes, haud dubie ut ornatus cumulandi uberior occaſio eſſet. — *ſine corpore*, argute nimis dictum videtur de voragine. Nempe in tractu inferorum nullum omnino corpus, ſolae umbrae reperiuntur. In his, quae ſingulis fluminibus attribuit, non magnopere diſcrepat a caeteris poetis eius aetatis. De *Phlegethonte* igneo cf. Claud. l. l. 468. Stat. Theb. VIII, 30. Sed vide luxuriantem in ignis notatione Silium! In *Cocyto* diſſentit a reliquis, qui plerumque lacrymarum flumen faciunt a κωκυτῷ, ut Claud. et Stat. l. l. Nam verſ. 577. alium lacrymarum amnem anonymum ponit, incerta auctoritate uſus. 568. De *Styge* quae notat, centies ex Ho-

Iurari dignata palus, picis horrida rivo,
Fumiferum volvit Styx inter ſulfura limum.
Triſtior his Acheron ſanie craſſoque veneno
Aeſtuat, et, gelidam eructans cum murmure arenam,
Deſcendit nigra lentus per ſtagna palude.
Hanc potat ſaniem non uno Cerberus ore.
Haec et Tiſiphones ſunt pocula, et atra Megaera
Hinc ſitit, ac nullo rabies reſtinguitur hauſtu.
Vltimus erumpit lacrimarum fontibus amnis
Ante aulam, atque aditus, et inexorabile limen.
Quanta cohors, omni ſtabulante per avia monſtro,
Excubat, et manes permixto murmure terret!
Luctus edax, Macieſque, malis comes addita morbis,
Et Maeror paſtus Fletu, et ſine ſanguine Pallor,
Curaeque, Inſidiaeque, atque hinc queribunda Senectus,
Hinc angens utraque manu ſua guttura Livor,
Et deforme malum ac ſceleri proclivis Egeſtas,
Errorque infido greſſu, et Diſcordia gaudens
Permiſcere fretum coelo; ſed et oſtia Ditis
Centenis ſuetus Briareus recludere palmis,
Et Sphinx, virgineos rictus infecta cruore,
Scyllaque, Centaurique truces, umbraeque Gigantum.
Cerbe-

574. *potat* e ſcriptis et priſcis editt. pro vulg. *optat*, quod primus Marſus ediderat. 579. *quanta* pro *quarta* ex Oxon. Barth. et ſic Colon. ubi et *atria* pro *avia*. 588. *recludere* ex ſcriptis et editt. priſcis pro vulg. *excludere*.

mero et Virgilio a caeteris poetis traducta ſunt, et tralaticia cf. Odyſſ. *o*, 36. Virg. VI, 324. — 570. *triſtior*, atrocior, funeſtior. Eam triſtitiam in Acherontis imagine ſatis graphice et abſolute poeta expreſſit, niſi quod rei foeditas faſtidio et nauſea animum implet. — 573. *lentus*. Atqui Seneca *furentem* et *rapidum* deſcribit, Stygem autem lentum, Herc. Fur. 714. et 712.

579. ſeqq. Hic locus adumbratus eſt e Virgil. VI, 273. ita ut poeta ſibi variandi paſſim nonnulla arbitrium ſumeret. Similes loci ſunt apud Claud. Rufin. I, 30. ſq. et Senec. Herc. Fur. 690. ſeq. — 588. de *Briareo* nota narratio

Cerberus hic ruptis peragrat cum Tartara vinclis,
Non ipſa Alecto, nec fera furore Megaera
Audet adire ferum, dum fractis mille catenis
Viperea latrans circumligat ilia cauda.
Dextra vaſta comas nemoroſaque brachia fundit
Taxus, Cocyti rigua frondoſior unda.
Hic dirae volucres, paſtuſque cadavere vultur,
Et multus bubo, ac ſparſis ſtrix ſanguine pennis,
Harpyiaeque fovent nidos, atque omnibus haerent
Condenſae foliis: ſaevit ſtridoribus arbor.
Has inter formas coniux Iunonis Avernae,
Suggeſtu reſidens, cognoſcit crimina regum.
Stant vincti, ſeroque piget ſub iudice culpae.
Circumerrant Furiae, poenarumque omnis imago:
Quam vellent nunquam ſceptris fulſiſſe ſuperbis!
Inſultant duro imperio non digna nec aequa
Ad ſuperos paſſi manes: quaeque ante profari
Non licitum vivis, tandem permiſſa queruntur.
Tunc alius ſaevis religatur rupe catenis:
At alius ſubigit ſaxum contra ardua montis:

595. *numeroſaque* coni. Heinſ. 597. *cadavera* Putean. 600. *ſaevit* e ſcriptis et editt. priſcis, pro *nutat*, quod primus Nicander edidit in Iunt. 602. *ſeraeque culpae* coni. Heinſ. 610. *perque ardua* vulg. *ſubicit* Cod. Tel. Rom. 2. *ſubiicit* in Beneſ.

tio Homeri Il. α, 403. Dictus et Aegaeon, cf. Virg. Aen. X, 567.

595. ſqq. Variatus locus e Virg. l. l. 282. ubi ulmus Somni ſedes nominatur. Taxi meminit etiam Seneca Herc. Fur. 686. in loco huic ſimillimo et Lucan. VI, 645.

601. ſeqq. *coniux Iun. av.* Proſerpinae coniux Pluto, *ἄναξ ἐνέρων* Αἰδωνεύς Hom. Il. υ, 61. qui et in throno ſ. *ſuggeſtu* collocat. Novo autem phantaſmate Silius *reges* a Plutone iudicatos infert. — In verſ. 605. color orationis Virgilianus Aen. VI, 430. — 606 *inſultant* regibus, eoſque accuſant *manes*, umbrae eorum, qui in terris (*ad Superos*) male ab iis habiti ſunt, *non digna nec aequa paſſi*.

609. 10. De Prometheo vel Siſypho et Ixione cogitare potuit poeta; quamvis omnino

Vipereo domat hunc aeterna Megaera flagello.
Talia letiferis reſtant patienda tyrannis.
Sed te maternos tempus cognoſcere vultus,
Cuius prima venit non tardis paſſibus umbra.
Adſtabat fecunda Iovis Pomponia furto.
Namque, ubi cognovit Latio ſurgentia bella
Poenorum, Venus, inſidias anteire laborans
Iunonis, fuſa ſenſim per pectora patrem
Implicuit flamma. Quae ni proviſa fuiſſent,
Sidonia Iliacas nunc virgo accenderet aras.
Ergo ubi guſtatus cruor, admonuitque Sibylla,
Et dedit alternos ambobus noſcere vultus,
Sic iuvenis prior: O, magni mihi numinis inſtar,
Cara parens, quam, te ut nobis vidiſſe liceret,
Optaſſem Stygias vel leto intrare tenebras!
Quae ſors noſtra fuit, cui te, cum prima ſubiret,
Eripuit ſine honore dies, et funere carpſit?

Excipit

611. *alterna* coni. Heinſ. 612. in Putean. *faciferis* pro *fatiferis* aiebat Heinſ. Sed Lefeb. *laetiferis* ibi legi affirmabat. 620. *Sidonis* ex coni. Heinſ. Lefeb. qui et *Italicas* ex Cod. Put. adfert.

omnino haec poenarum genera poſuit Virg. VI, 617. cf. Hom. Od. λ, 592. — Infra v. 871. 72. ſimilia poenarum genera Hannibali adſignantur.

613. ſeq. Mater Scipioni occurrit. Locus ſimilis Homerico de occurſu matris Vlyſſis. Od. λ, 151. ſeq. — 615. *Iovis furto,* occulto concubitu in ſerpentem mutati. cf. lib. VII, 487. Infra hoc furtum latius explicatur. — 616. Laus magna Scipionis. Venus Romanis opem latura adverſus Iunonem, effecit, ut Scipio gigneretur. Alioquin (v. 620.) *Sidonia virgo Il. aras accenderet*, e Carthaginienſibus virgines Veſtales caperentur. Sic Cellarius. Rectius fortaſſe Marſus: virgines Punicae in altaribus Rom. ſacrificarent. Sed omnino haec arguta et longinquius petita Silii ratio eſt imperium Romanum deſignandi.

621. ſeqq. *guſtatus cruor* noto ritu. Sic mater Vlyſſi, poto cruore, agnoſcit filium Od. λ, 152. cf. inf. 706. 735. — 627. *ſine honore* exſequiis, mox *funere.* — 62

ꝛxcipit his mater: Nullos, o nate, labores
Mors habuit noſtra: aethereo dum pondere partum
Exſolvor, miti dextra Cyllenia proles
mperio Iovis Elyſias deduxit in oras;
Attribuitque pares ſedes, ubi magna moratur
lcidae genetrix, ubi ſacro munere Leda.
Verum age, nate, tuos ortus, ne bella paveſcas
lla, nec in coelum dubites te tollere factis,
Quando aperire datur nobis, nunc denique diſce.
ola die caperem medio cum forte petitos
d requiem ſomnos, ſubitus mihi membra ligavit
mplexus, non ille, meo veniente marito,
ſſuetus facilisque mihi: tum luce coruſca,
nplebat quanquam languentia lumina ſomnus,
idi (crede) Iovem. Nec me mutata feſellit
orma Dei, quod, ſqualentem converſus in anguem,
genti traxit curvata volumina gyro.
d mihi poſt partum non ultra ducere vitam
onceſſum. Heu, quantum gemui, quod ſpiritus ante,
tibi quam noſcenda darem, diſceſſit in auras!
is alacer colla amplexu materna petebat:
mbraque ter fruſtra per inane petita feſellit.
Succedunt ſimulacra virûm concordia, patris
animique ſimul patrui. Ruit ipſe per umbram,

629. *partu* vulg. per appoſitionem. Noſtra lectio eſt ex Colon. In Putean. erat *pondere partus*, unde Heinſ. coni. *aetherei d. p. partus.* 633. Putean. *numine.* 635. *te attollere* Put. Sic et in Tel. et Rom. 2. 640. *corruſcum* edidit Lefeb. ſine auctoritate, ut videtur. In Col. *corruſcas*, unde Heinſ. *corruſcans.* 650. *ſimul. conſortia* coni. Heinſ.

629. *aeth. pondere p.* exquiſite, ut divinitus genitum. — 630. munus Mercurii animas ad loca inferorum deducendi notum ex Hom. Od. ω. init. Vnde Horat. Carm. I, 10. 17. *Tu pias laetis animas reponis ſedibus.* cf. Virgil. Aen. IV, 242. ſq.

637. ſqq. cf. Gell. N. A. VII, 1. et Liv. XXVI, 19. — 647. *haec noſcenda*, ſcil. te eſſe ex Iove genitum. 649. cf. Hom.

Oſcula vana petens, iuvenis, fumoque volucri
Et nebulis ſimiles animas apprendere certat.
Quis te, care pater, quo ſtabant Itala regna,
Exoſus Latium Deus abſtulit? Hei mihi! nam cur
Vlla fuere adeo, quibus a te ſaevus abeſſem,
Momenta? Oppoſito mutaſſem pectore mortem.
Quantos funeribus veſtris gens Itala paſſim
Dat gemitus! Tumulus vobis, cenſente Senatu,
Mavortis geminus ſurgit per gramina campo.
Nec paſſi plura, in medio ſermone loquentis
Sic adeo incipiunt; prior haec genitoris imago:
  Ipſa quidem virtus ſibimet pulcherrima merces,
Dulce tamen venit ad manes, cum gratia vitae
Durat apud ſuperos, nec edunt oblivia laudem.
Verum age, fare, decus noſtrum, te quanta fatiget
Militia. Heu, quoties intrat mea pectora terror,
Cum repeto, quam ſaevus eas, ubi magna pericla
Contingunt tibi! Per noſtri, fortiſſime, leti
Obteſtor cauſas, Martis moderare furori.

Sat

654. *Qui te* ed. Lef. *quod ſtabant* Colon. *cum ſtab.* Mediol. 655. *Latio* vulg. 664. *gratia* e Scriptis. Vulg. *gloria.* Deinde *duret,* et *edant* in priſcis editt. Lefeb. poſt *ſuperos* ita interpunxit, ut ſequentia hunc ſenſum habeant: *tum non edunt obl. mentem.* Non placet. vid. nott.

Hom. Od. λ, 205. 206. Virgil. VI, 700.

652. noti colores ex Homero et Virgilio: cf. Il. ψ, 100. Aen. VI, 702. et II, 792. — 654. Similis forma verborum Virgil. VI, 341. *Quis te, Palinure, deorum eripuit nobis, medioque ſub aequore merſit?* — 656. *cur ulla momenta* etc. Haec mihi frigent, ſaltem his verbis expreſſa. Et cur *ſaevus?* cum opem ferre patri abſens non poſſet. — 657. *mutaſſem,* pro te ſubiiſſem, vel a te depuliſſem. Hoc *praeripere letum* dixit lib. II, 118. ſeq. Sic Scipio patrem ad Ticinum e mortis periculo eripuerat. v. lib. IV, 456. ſq. — 660. De hoc more Romanorum viros illuſtres in Campo Martio ſepeliendi expoſuit Kirchmannus de Fun. Rom. II, 25.

664. *dulce venit* etc. pro vulg. dulce eſt manibus ſuperſtitem

ſtitem

Sat tibi ſint documenta domus. Octava terebat
Arentem culmis meſſem crepitantibus aeſtas,
Ex quo cuncta mihi calcata, meoque ſubibat
Germano devexa iugum Tarteſſia tellus.
Nos miſerae muros et tecta renata Sagunto,
Nos dedimus Baetin nullo potare ſub hoſte.
Nobis indomitus convertit terque quaterque
Germanus terga Hannibalis. Pro barbara nunquam
Impolluta fides! Peterem cum victor adeſum
Cladibus Hasdrubalem; ſubito venale, cohortes
Hiſpanae, vulgus, Libyci quas fecerat auri
Hasdrubal, abrupto liquerunt agmine ſigna.
Tunc hoſtis ſocio deſertos milite, multum

671. *ſint* ex Coſon. Vulg. *ſunt*. 681. *Libyco auro* vulg.

ſitem et vigentem in terris memoriam et gloriam cognoſcere. Similem ſententiam laudant e Claudiano de Conſ. Mall. Theod. 1. ſq.

671. cf. ſup. lib. VI, 121. — In reliqua narratione de Scipionum in Hiſpania expeditionibus et fatis Silius Liviana expreſſit e lib. XXV, 32-37. coll. lib. XXIV, 41. 42. — 672. 73. Octavus annus erat, ex quo mihi et fratri omnis Hiſpania ceſſerat. Nota ratio poetica e meſſibus numerandi annos, ſed nunc non ſine luxuria verborum expreſſa. *devexa ſubibat*, ornate pro, ſub iugum miſſa eſt. — 675. Apud Livium XXIV, 42. haec ſunt: *Cum iam* (nempe ex quo tempore ductu Scipionum in Hiſpania bellatum fuerat) *res proſperae in Hiſpania eſſent, verecundia Romanos tandem cepit, Saguntum oppidum octavum iam annum ſub poteſtate hoſtium eſſe. Itaque id oppidum vi pulſo praeſidio Punico receperunt, cultoribuſque antiquis, quos vis reliquerat belli, reſtituerunt.* Hinc Scipio dicere poterat ſe cum fratre *muros et tecta renata* Sagunto dediſſe, et effeciſſe, ne *Baetin ſub hoſte potaret*, liberata a Punica obſidione.

678-81. Conqueritur Scipio perfidiam Celtiberorum barbaricam, ut ipſe Livius vocat, qui per occulta colloquia, et mercede ab Hasdrubale inducti, ſignis ſublatis, repente defecerant. v. Liv. l. c. cap. 33. — *venale vulgus*, cum acerbo contemtu pro, fidem

Ditior ipſe viris, ſpiſſo circumdedit orbe.
Non ſegnis nobis nec inultis, nate, peracta eſt
Illa ſuprema dies, et laude incluſimus aevum.
Excipit inde ſuos frater coniungere caſus.
Excelſae turris, poſt ultima, rebus in artis
Subſidium optaram, ſupremaque bella ciebam.
Fumantes taedas, ac lata incendia paſſim,
Et mille iniecere faces. Nil nomine leti
De Superis queror. Haud parvo data membra ſepulcro
Noſtra cremaverunt in morte haerentibus armis.
Sed me luctus habet, geminae ne clade ruinae
Ceſſerit affuſis oppreſſa Hiſpania Poenis.
Contra quae iuvenis turbato fletibus ore:
Dî, quaeſo, ut merita eſt, dignas pro talibus auſis
Carthago expendat poenas. Sed continet acres
Pyrenes populos, qui, veſtro Marte probatus,
Excepit feſſos, et notis Marcius armis

Succeſ-

685. *laudi induſimus aevum* coni. Heinſ. 693. *in Martem hortantibus armis* Putean.

fidem et perfidiam venalem habentes. — *cohortes, quas fecerat auri*, inſolentius dictum pro vulg. quas pro auro ſibi conciliaverat, mancipaverat.

687. ſeqq. De Cnaei Scipionis interitu in turri incenſa iterum Liv. l. c. cap. 36. unde poeta ſua ornavit. — 692. *haud parvo ſepulcro*, turri. Ludentem verbis poetam audio, non Cnaeum Scipionem. Omnino hoc loco ſententias bonas arguto et duro ornatu elatas ſentio. — *In morte haerentia arma* ſignificant Scipionem cum armis veluti in rogum, more heroibus optabili et decoro, coniectis crematum. Conferunt Od. λ, 74. *ἀλλα με κακκηαι συν τευχεσιν*. Il. ζ, 418. et cf. ſup. lib. X, 562. et Virg. A. VI, 217.

694. 95. Hoc unum vereor, ne poſt mortem noſtram Hiſpania a Poenis recuperata fuerit. In his Cnaeus patriae amorem commendat. Itaque mox Scipio in patrui ſolatium docet res Hiſpaniae labefactatas reſtituiſſe Marcium copiis Romanorum denuo collectis, et ad pugnam confirmatis. Poeta nunc quoque, ut ſolet, veſtigia Liviana premit, v. lib. XXV, 37. — 700. *notis armis*. Livius l. c. de

Succeſſit bello. Fuſos quoque fama ferebat
Victores acie, atque exacta piacula caedis.
His laeti rediere duces loca amoena piorum:
Proſequiturque oculis puer adveneratus euntes.
Iamque aderat multa vix agnoſcendus in umbra
Paullus, et epoto fundebat ſanguine verba:
Lux Italûm, cuius ſpectavi Martia facta,
Multum uno maiora viro, deſcendere nocti,
Atque habitanda ſemel ſubigit quis viſere regna?
Cui contra tales effundit Scipio voces:
Armipotens ductor, quam ſunt tua fata per Vrbem
Lamentata diu! Quam paene ruentia tecum
Traxiſti ad Stygias Oenotria tecta tenebras!
Tum tibi defuncto tumulum Sidonius hoſtis
Conſtituit, laudemque tuo quaeſivit honore.
Dumque audit lacrimans hoſtilia funera Paullus,
Ante oculos iam Flaminius, iam Gracchus, et aegro
Abſumtus Cannis ſtabat Servilius ore.
Appellare viros erat ardor, et addere verba:
Sed raptabat amor priſcos cognoſcere manes.
Nunc meritum ſaeva Brutum immortale ſecuri

 Nomen,

705. *muta umbra* edidit Lefeb, ſuum ſenſum ſecutus. In ſua muta umbra, inquit, quia tot vulneribus confoſſus fuerat, ut ni locutus fuiſſet, non agnoviſſet eum Scipio. Ergo etiam mox *at epoto* exhibet, pro *et*. Scilicet mutatis verbis ſenſus mutatur. Sed illud non eſt criſin exercere. Et quod *mutam umbram* nunc loco Virgilii Aen. VI, 264. adſtruere conatur, ubi ſunt *umbrae ſilentes*, id eo tantum pertinere poteſt, ut probes illud epitheton ſolere adiungi *umbrae*. Alia quaeſtio eſt, quare illa potiſſimum lectio in Silio vera ſit. 708. *nocti* Mod. ex Colon. In Put. et Oxon. *noſti*. In Vulg. *nunc te*. 709. *ſubiit* in Cod. Tel. Lef. 710. *cui contra* Mod. et Heinſ. ex ſcriptis. pro vulg. *quem contra*. Oxon. *qui contra*.

de hoc Marcio: *ad ſummam indolem acceſſerat Cn. Scipionis diſciplina, ſub qua per tot annos militiae artes edoctus fuerat.* — 701. *fuſos acie*. Lege Liv. l. c. in medio cap. 37.

714. cf. ſup. lib. X, 521. ſeqq.

721. *ſaeva ſecuri*, ut conſulatus inſignibus, quem primus Romanorum Brutus geſſerat, cf. ad lib. IX, 415.

Nomen, nunc Superos aequantem laude Camillum,
Nunc auro Curium non unquam cernit amicum.
Ora Sibylla docet venientum, et nomina pandit.
Hic fraudes pacis Pyrrhumque a limine portae
Deiecit, viſus orbus. Tulit ille ruentem
Thybridis in ripas regem, ſoluſque revulſo
Pone ferox ponte excluſit redeuntia regna.
Si tibi dulce virum, primo qui foedera bello
Phoenicum pepigit, vidiſſe; hic inclitus ille
Aequoreis victor cum claſſe Lutatius armis.
Si ſtudium et ſaevam cognoſcere Hamilcaris umbram;
Illa eſt, (cerne procul) cui frons nec morte remiſſa
Irarum ſervat rabiem. Si iungere cordi eſt
Colloquium; ſine, guſtato det ſanguine vocem.
Atque ubi permiſſum, et ſitiens ſe implevit imago,
Sic prior increpitat non miti Scipio vultu:
Taliane, o fraudum genitor, ſunt foedera vobis?
Aut haec Sicania pepigiſti captus in ora?

Bella

722. *ſuperis aequantem* vulg. Sed iam Marſus ita explicabat, ut *ſuperos* neceſſario probaret. Heinſ. coni. *ſuperis aequandum.* Dauſq. *aequatum*, aut *Superis ſe aequantem.* 730. *inclitus* ex ſcript. et ed. pr. In Oxon. Rom. 1. et aliis *medius ille.* Vulg. *martius.* 731. pro *victor* in Putean. *ultor.* 733. *nec caede remiſſa* Rom. 1. Cortius ad marginem notavit *remiſſam* coniecturam viri docti, haud dubie Livineii. 737. *non mitis* in ſcriptis viderat Heinſ. 739. *Haud haec* coni. Heinſ. ſublata interrogationis nota. *atque haec* ex Put. edidit Lefeb.

723. *auro non unquam amicum*; languido ornatu elata ſententia. De repudiatis a *Curio* Samnitibus, qui ei magnum auri pondus attuliſſent, nota hiſtoria. v. Valer. Max. IV, 3.

726. *viſus orbus.* Appium Claudium caecum deſignat, qui pacem cum Pyrrho ineundam gravi oratione diſſuaſit. v. Flor. I, 18-20. Ovid. Faſt. VI, 203. Ipſam orationem expreſſit Plutarchus in Pyrrho.

727. 28. Horatius Cocles Porſennam ponte reciſo coercens. v. Liv. II, 10.

729-31. De Lutatio cum Poenis ad Aegates inſulas victis foedera pacis pangente paſſim ſupra dictum, ut lib. I, 33. ſeq. — In ſequentibus Hamilcaris umbra idonee

cum

Bella tuus toto natus contra omnia pacta
Exercet Latio, et, perruptis molibus, Alpes
Eluctatus adeſt; fervet gens Itala Marte
Barbarico, et refluunt obſtructi ſtragibus amnes.
Poſt quae Poenus ait: Decimum modo coeperat annum
Exceſſiſſe puer, noſtro cum bella Latinis
Concepit iuſſu: licitum nec fallere Divos
Iuratos patri. Quod ſi Laurentia vaſtat
Nunc igni regna, et Phrygias res vertere tentat,
O pietas, o ſancta fides, o vera propago!
Atque utinam amiſſum reparet decus! Inde citato
Celſus abit greſſu, maiorque receſſit imago.
Exin deſignat vates, qui iura ſub armis
Poſcenti dederint populo, primique petitas
Miſcuerint Italis Piraeo litore leges.
Laetatur, ſpectatque virûm inſatiabilis ora
Scipio, et appellet cunctos; ni magna ſacerdos
Admoneat turbae innumerae: Quot millia toto

Credis

741. *praeruptis* Putean. *perruptae molibus Alpis Eluctatus* coni. Heinſ. probante Drakenb. 746. *placitum* Putean. 751. *inceſſit* ex Puteano Lefeb. attulit, laudato Virgil. Aen. I, 409.

cum delectu iuxta Lutatium cernitur, cum quo ille vana pacis foedera pepigerat. Hinc ſenſum verſſ. 738. 39. expedias licet.

744. ſeqq. vid. quae dicta ſunt ad lib. I, 77. ſq. unde repetuntur, quae nunc Hamilcar eloquitur. 750. *amiſſum decus*, ex victoria Romanorum apud Aegates, et ob foedera pacis facta. Hinc ſup. lib. I, 61. de Hannibale: *avet Aegates abolere, parentum dedecus, ac Siculo demergere foedera ponto.* coll. v. 106-108.

752. Monſtrat vates Decemviros legibus ſcribendis, quorum nomina, una cum legatis Athenas miſſis, recenſet Liv. III, 31. et 35. — *ſub armis*, quia tum penes Decemviros ſumma reipublicae erat. Caeterum in hoc et ſequenti umbrarum recenſu non arbitror curioſe quaerendum, quare hos potiſſimum et non alios viros nominaverit poeta. In his haud dubie arbitrio ſuo utebatur et uti poterat Silius. Omnino magnos et nobiles fama et factis viros elegit,

Credis in orbe, puer, luſtras dum ſingula viſu,
Deſcendiſſe Erebo? Nullo non tempore abundans
Vmbrarum huc agitur torrens, vectatque capaci
Agmina mole Charon, et ſufficit improba puppis.
Poſt haec, oſtendens iuvenem, ſic virgo profatur:
Hic ille eſt, tellure vagus qui victor in omni
Curſu ſigna tulit; cui pervia Bactra, Dahaeque;
Qui Gangem bibit, et Pellaeo ponte Niphaten
Adſtrinxit; cui ſtant ſacro ſua moenia Nilo.
Incipit Aeneades: Libyci certiſſima proles
Hammonis, quando exſuperat tua gloria cunctos
Indubitata duces, ſimilique cupidine rerum
Pectora noſtra calent, quae te via, fare, ſuperbum
Ad decus et ſummas laudum perduxerit arces.
Ille ſub haec: Turpis lenti ſollertia Martis.
Audendo bella expedias. Pigra extulit artis
Haud unquam ſeſe virtus. Tu magna gerendi
Praecipita tempus: mors atra impendet agenti.
Haec effatus abit. Croeſi mox advolat umbra,

Dives

758. *dum ſecula* Putean. 762. *iuvenem* ex Colon. pro vulg. *iuveni.* 764. *curſim* coniecerunt Mod. et Heinſ. *Dahaeque* ex ſcriptis et Rom. I. al. *Dacaeque.* 770. *fare* ex Colon. pro *ſcire* vulg. 773. *artis* h. e. artis in rebus, Colon. pro vulg. *aſtris.* 774. In Putean. *tum — praecipitat.* Vnde Heinſ. coni. *dum — praecipitas*, vel *ni praecipitas.*

elegit, in quibus eſſet materia ornatus poetici adhibendi.

760. *umbrarum torrens*, ad copiam notandam, ut *unda* ſaepe poetis v. ſup. lib. IV, 159. — *improba puppis*, grandis, ut antea *capax moles.* v. Heyn. ad Georg. Virg. I, 145.

762. *iuvenem*, Alexandrum Magnum. 763. *vagus victor curſu.* Felicis victoris imago, qui facili negotio ubique vincit. Sequuntur variae Alexandri expeditiones in Scythia, quae *Bactra* ad Ochum fl. et *Dabis* populis, in India, quae *Gange* flum. et in Armenia, quae *Niphate* fl. deſignatur. 766. *ſua* moenia, Alexandria Aegyptiaca.

772. ſeqq. Superba brevitate ſententiarum hic locus eminet. Illico ſuſpiceris virum aliquem magnum has ſententias eloqui.

Dives apud ſuperos; ſed mors aequarat egenis.
Atque hic, Elyſio tendentem limite cernens
Effigiem iuvenis caſtam, cui vitta ligabat
Purpurea effuſos per colla nitentia crines,
Dic, ait, hic quinam, virgo? nam luce refulget
Praecipua frons ſacra viro, multaeque ſequuntur
Mirantes animae, et laeto clamore frequentant.
Qui vultus! quam, ſi Stygia non eſſet in umbra,
Dixiſſem facile eſſe Deum! Non falleris, inquit,
Docta comes Triviae: meruit Deus eſſe videri,
Et fuit in tanto non parvum pectore numen.
Carmine complexus terram, mare, ſidera, manes,
Et cantu Muſas et Phoebum aequavit honore.
Atque haec cuncta, prius quam cerneret, ordine terris
Prodidit, et veſtram tulit uſque ad ſidera Troiam.
Scipio, perluſtrans oculis laetantibus umbram,
Si nunc fata darent, ut Romula facta per orbem
Hic

779. *effigiem iuvenis, caſtae cui* etc. cum vulg. edidit Lefeb. *caſti* Heinſ. coni. 782. *multaeque frequentant* et mox *clamore ſequuntur* ed. Lefeb. 784. *quam* Colon. et Oxon. Vulg. *quem*. 792. *perſultans* ex Rom. 2. Lefeb.

778. ſeqq. Sequitur inſignis de Homero locus. Et expectandum erat, Silium in Homeri cogitationem incidiſſe, cum in Virgilio ſuo lib. VI, 667. Muſaeum poetam a Sibylla monſtratum legiſſet. In *vitta* praeivit etiam Virgilius l. c. ubi Heynius notavit hoc inſigni declarari viros ſanctos et ſacros, cum vittatos ſacerdotes, vates et Deos antiquitas prodiderit. Ad variationem pertinet, quod *purpuream* Silius extulit pro nivea Virgilii. — 781. cf. Stat. Achil. I, 11. Transtulit poeta in Homeri umbram, quae Virgilius l. c. verſ. 861. in umbra Marcelli, magni viri, laudaverat. — 787. De *numine*, quod credebatur vatibus ineſſe, memorabiles locos Drakenborch. attulit ex Ovid. Am. III. Ecl. IX, 17. et Faſt. VI, 5. ſq. Nota eſt etiam ἀποθέωσις Homeri a Cupero illuſtrata. — 790. *haec cuncta, δεικτικῶς* Sibylla de hoc omni Tartaro et inferis loquitur, ubi nunc Scipio cum ea verſabatur. Haec nimirum loca deſcripſit Homerus vivus Odyſſ. libro λ. *priuſquam*

Hic caneret vates, quanto maiora futuros
Facta eadem intrarent hoc, inquit, teſte nepotes!
Felix Aeacida, cui tali contigit ore
Gentibus oſtendi! Crevit tua carmine virtus.
Sed quae tanta adeo gratantum turba requirens,
Heroum effigies maioreſque accipit umbras.
Inde viro ſtupet Aeacide, ſtupet Hectore magno,
Aiaciſque gradum veneraudaque Neſtoris ora
Miratur, geminos aſpectat laetus Atridas,
Iamque Ithacum, corde aequantem Peleïa facta.
Victuram hinc cernit Ledaei Caſtoris umbram:
Alternam lucem peragebat in aethere Pollux.
Sed ſubito vultus monſtrata Lavinia traxit.
Nam virgo admonuit, tempus cognoſcere manes
Femineos, ne cunctantem lux alma vocaret.
Felix haec, inquit, Veneris nurus ordine longo
Troiu-

798. *Sed quae tanta adeo graſſantum turba? requirens heroum effigies*, etc. Sic edidit Lefeb. e coni. Heinſ. praeter *graſſantum*, quod ſua auctoritate poſuit. 800. *ecce viro* Lefeb. ſine veſtigiis librorum edidit. In ſcriptis erat *ire viro*, vitioſe, forte pro *inque viro*. Vnde Hoefftius, Batavus, cuius libellum criticum laudavimus ad lib. II, 421. putabat legendum *irato*, adſcito ex Homero Achillis epitheto, ut apud Horat. Ep. II, 2. 42. Ovid. Am. II, 18. 1. Claudian. Prim. Conſ. Stil. I, 99. Cortius ad marginem notavit *inque uno.* Burmann. coni. *hinc viſo*, vel *in Phthio*, vel *in diro*, vel *inde fero.* 802. *aſpectat* e ſcriptis. *geminoſque aſpectat* coni. Heinſ. *et ſpectat* viri docti apud Cortium.

quam cerneret, antequam ipſe haec loca adierat.

794. *quanto mai. — intrarent* pro vulg. quanto clariora Romanorum facta forent apud poſteros hoc praecone Homero. Quae ſequuntur, haud dubie expreſſa ſunt ex oratione Alexandri M. qua utebatur apud Achillis monumentum in Sigeo promontorio, a Cicerone et Plutarcho memorata, *o fortunate adoleſcens, qui virtutum tuarum praeconem Homerum habuiſti.*

798. ſeqq. Verba ſunt etiamnum Scipionis, quibus tanquam tranſitu quodam poeta utitur ad umbrarum recenſum continuandum. — *accipit umbras*, audit nomina umbrarum ex vate. De *Caſtore* et *Polluce* v. lib. IX, 295.

806. *vultus* oculos Scipionis *traxit*, in ſe convertit. —

810.

Troiugenas iunxit ſociata prole Latinis:
Vis et Martigenae thalamos ſpectare Quirini?
Herſiliam cerne: hirſutos cum ſperneret olim
Gens vicina procos, paſtori rapta marito
Intravitque caſae, culmique e ſtramine fultum
Preſſit laeta torum, et ſoceros revocavit ab armis.
Adſpice Carmentis greſſus. Evandria mater
Haec fuit, et veſtros tetigit praeſaga labores.
Vis et, quos Tanaquil vultus gerat? Haec quoque caſtae
Augurio valuit mentis, venturaque dixit
Regna viro, et dextros agnovit in alite Divos.
Ecce pudicitiae Latium decus, inclita leti
Fert frontem atque oculos terrae Lucretia fixos.
Non datur, heu! tibi, Roma, nec eſt, quod malle deceret,
Hanc laudem retinere diu. Virginia iuxta,

Cerne,

814. *intr. caſae* ex Colon. *luſtravitque caſae* Put. Oxon. cum editt. priſcis. 817. *cecinit* coni. Drakenb.

811. *Quirini Martigenae*, Romuli Martis filii, unde Virgilio *Mavortius* Romulus Aen. VI, 778. De *Herſilia* uxore Romuli v. Liv. I, 11. — Sequentia, quae raptum Sabinarum tangunt, itidem nota ſunt e Livii l. c. cap. 9. et ſq. — 812. *procos hirſutos* dicit Romanos ob vitam horridam et paſtoritiam, ut ipſum Romulum *paſtorem*. Eodem etiam *torum ſtramine fultum* pertinet. 815. *ſoceros rev. ab armis*. v. Liv. cap. 13. ubi tamen univerſae mulieres Sabinae pacem reſtituunt. Sed cap. 11. *Herſilia ovantem Romulum precibus raptarum fatigata orat, ut parentibus earum det veniam, et in civitatem recipiat: ita rem coaleſcere concordia poſſe.*

816. De *Carmenta* matre Evandri vid. Liv. I, 7. et ſup. lib. VII, 18. *Fatidicam vatem* dicit Virgil. Aen. VIII, 340. *cecinit quae prima futuros Aeneadas magnos et nobile Pallanteum.* cf. Ovid. Faſt. I, 517. ſeq.

818-20. Expreſſa ſunt ex his Livianis lib. I. cap. 34. *accepiſſe id augurium* (quod ante memoratum fuerat) *laeta dicitur Tanaquil, perita, ut vulgo Etruſci, coeleſtium prodigiorum mulier. Excelſa et alta ſperare complexa virum iubet* etc.

Cerne, cruentato vulnus ſub pectore ſervat,
Triſtia defenſi ferro monumenta pudoris,
Et patriam laudat miſerando in vulnere dextram.
Illa eſt, quae Thybrim, quae fregit Lydia bella,
Nondum paſſa marem, quales optabat habere
Quondam Roma viros, contemtrix Cloelia ſexus.
Cum, ſubito aſpectu turbatus, Scipio poſcit,
Quae poenae cauſa, et qui ſint in crimine manes.
Tum virgo: patrios fregit quae curribus artus,
Et ſtetit adductis ſuper ora trementia frenis,
Tullia, non ullos ſatis exhauſtura labores,
Ardenti Phlegethonte natat. Fornacibus atris
Fons rapidus furit, atque uſtas ſub gurgite cautes
Egerit, et ſcopulis pulſat flagrantibus ora.
Illa autem, quae tondetur praecordia roſtro
Alitis, (en quantum reſonat plangentibus alis
Armiger ad paſtus rediens Iovis!) hoſtibus arcem
Virgo, immane nefas! adamato prodidit auro
Tarpeia, et pactis reſeravit clauſtra Sabinis.

Iuxta

825-27. De *Virginia* a patre Virginio telo transfixa omnem hiſtoriam huc pertinentem e Livio pete lib. III, 44-48. Hinc ornatum poetae expedies.

828. Sequitur *Cloeliae* virginis imago. cf. Liv. II, 13. *Lydia bella*, cum Porſenna Etruſcorum rege. Illud epitheton paſſim explicavimus, inprimis ad lib. IV, 720.

831. ſeq. Iam Scipio eſt in iis locis, ubi poenae umbrarum exercentur variis modis, quos Virgilius nominatim recenſuit lib. VI, 557. *Hinc exaudiri gemitus, et ſaeva ſonare verbera, tum ſtridor ferri, tractaeque catenae.* Harum igitur rerum *aſpectu turbatus* Scipio eſt. Ad verſ. 832. cf. Virg. verſ. 560. 61. unde colorem Silius duxit.

833. ſqq. De *Tullia* Servii Tullii filia, coniuge Tarquinii Sup. vid. Livius I, 48. Valer. M. IX, 11. 1. Ovid. Faſt. VI, 603. — De Phlegethonte ſimilia Virgil. VI, 551. — *ſcopulis — ora*, ſaxorum fragmina igne candentia ori Tulliae impingit.

839-43. Oſtenditur *Tarpeia*, quae Sabinis arcem Romanam prodidit cf. Liv. I, 11. Poenam Tarpeiae poeta finxit ſimi-

Iuxta (nonne vides? neque enim leviora domantur
Delicta) illatrat ieiunis faucibus Orthrus
Armenti quondam cuſtos immanis Hiberi,
Et morſu petit, et polluto eviſcerat ungue.
Nec par poena tamen ſceleri: ſacraria Veſtae
Polluit, exuta ſibi virginitate, ſacerdos.
Sed ſatis haec vidiſſe, ſatis: mox deinde videnti
Nunc animas tibi, quae potant oblivia, paucas
In fine enumeraſſe paro, et remeare tenebris.
Hic Marius (nec multa dies iam reſtat ituro
Aethereum in lucem) veniet tibi origine parva
In longum imperium Conſul: nec Sulla morari
Iuſſa poteſt, aut amne diu potare ſoporo.
Lux vocat, et nulli Divûm mutabile fatum.
Imperium hic primus rapiet: ſed gloria culpae,
Quod reddet ſolus: nec tanto in nomine quiſquam
Exi-

845. *Orthrus* Colon. Vulg. *Orcus*. Putean. *Orchus*, forte pro *Orthus*, ut coni. Balbus ad Val. Flacc. III, 555. vid. nott. 847. *pollutam* edidit Leſeb. ut ad Veſtalem referatur. 852. *enumeraſſe* ex Colon. et Oxon. Vulg. *enumerare*, quod ſervavit Leſeb.

ſimilem Tityi apud Homer. λ, 575. Virgil. VI, 597. vel Promethei ap. Heſiod. Theog. 523.

844-50. Virgo Veſtalis pudicitiae violatae poenam dat. Huic *illatrat Orthrus*, canis Geryonis, Ὄρθρος Apollodoro, Ὄρθος Heſiodo, et Schol. Apollon. IV, 1399. — *morſu petit*, ſc. virginem, cuius ſcelus verſu ſeq. notatur.

851. cf. quae dicta ſunt ad verſ. 558. ſq. — Mirum phantaſma eſt Silii, quod res geſtas Marii, Sullae, Pompeii et Caeſaris ita vates praedicit, ut illos ex Orco in terras mox prodituros narret. De bello civili inter Marium et Sullam, nota res. cf. Liv. epit. 77. Marius *veniet in long. imperium*, ut qui ſepties conſul creatus eſt. Sulla non poteſt *morari iuſſa*, non impedire leges fati, quod Marium Romae deſtinavit; unde mox *nulli Divum mutabile fatum* dicitur. — 858. *imperium*, dictaturam. — *gloria culpae, quod reddet ſolus*, h. e. Sulla, quamvis culpam imperii rapti contrahet, tamen in eo laudandus erit, quod hoc

Exiſtet, Sullae qui ſe velit eſſe ſecundum.
Ille, hirta cui ſubrigitur coma fronte, decorum
Et gratum terris Magnus caput: ille Deûm gens,
Stelligerum attollens apicem, Troianus Iulo
Caeſar avo; quantas moles, cum ſede recluſa
Hac tandem erumpent, terraque marique movebunt!
Heu miſeri, quoties toto pugnabitur orbe!
Nec leviora lues, quam victus, crimina victor.
Tum iuvenis lacrimans, Reſtare haec ordine duro
Lamentor rebus Latiis: ſed luce remota
Si nulla eſt venia, et merito mors ipſa laborat,
Perfidiae Poenus quibus aut Phlegethontis in undis
Exuret ductor ſcelus, aut quae digna renatos
Ales in aeternum laniabit morſibus artus?
Ne metue, exclamat vates. Non vita ſequetur
Inviolata virum: patria non oſſa quieſcent.
Namque ubi, fractus opum, magnae certamine pugnae
Pertu-

864. *quantos montes* Put. Idem Colon. mox *pugnabitis*. 865. *hanc* Colon. et ſic Lefeb.

hoc imperio ſolus ipſe ſe abdicavit, rationemque adminiſtratae reipublicae reddidit. In eo *ſecundum* non habuit. Nam Caeſar, qui eandem poteſtatem rapuit, noluit deponere, tanquam dictator perpetuus. Cell.

862. *Deum gens.* Iulius Caeſar, dum ab Iulo originem ducebat, eandem etiam ad Aeneam et Venerem referebat. v. Virg. Aen. I, 286. *Stelligerum apicem* explicabit Suet. Caeſ. 88. — 865. *ſede hac*, ex Erebo. *quantas moles — mov.* quantos tumultus civiles, quantamque reipubl. calamitatem adferent! —

867. Pompeius victus, et Caeſar victor, uterque luent iisdem poenis crimina, ambo interficientur.

870. etc. Si poſt mortem (*luce remota*) nulla criminum et culpae venia eſt, dic mihi, quaeſo, quales Hannibali poenae impendent. Durior formula eſt: *merito mors ipſa laborat* pro vulg. poſt mortem etiam umbrae infernales, ut in vita meruerunt, poenas dant.

874. ſeq. Canit vates ultima fata Hannibalis, *magnam pugnam* dicit, qua ad Zamam a Scipione victus eſt. v. Polyb. XV, 9. ſeq. Liv. XXX, 29-35.

Pertulerit victi, turpemque orare ſalutem,
Rurſus bella volet Macetûm inſtaurare ſub armis.
Damnatuſque doli, deſertis coniuge fida
Et dulci nato, linquet Carthaginis arces,
Atque una profugus luſtrabit caerula puppe.
Hinc Cilicis Tauri ſaxoſa cacumina viſet.
Pro! quanto levius mortalibus aegra ſubire
Servitia, atque hiemes, aeſtus, fugamque, fretumque,
Atque famem, quam poſſe mori! Poſt Itala bella
Aſſyrio famulus regi, falſuſque cupiti
Auſoniae motus, dubio petet aequora velo;
Donec, Pruſiacas delatus ſegniter oras,
Altera ſervitia imbelli patietur in aevo,
Et latebram munus regni. Perſtantibus inde
Aeneadis, reddique ſibi poſcentibus hoſtem,
Pocula furtivo rapiet properata veneno,

889. *imbelli* e ſcriptis Heinſ. pro vulg. *imbellis*.

29-35. — *turpem ſalutem orabat* Hannibal, miſſis ad Scipionem legatis, qui eius fidem et miſericordiam implorarent, ut Livius ait l. c. cap. 36. — 878. *Macetum armis*, Antiochi Syriae regis, ad quem clam literas ab Hannibale miſſas eſſe, e Carthagine Romam nunciatum erat. Igitur legati Roma miſſi ſunt ad ſenatum Carthaginienſem, qui eo nomine Hannibalem arguerent. Id animadvertens, nave exceptus, ex Africa exceſſit. vid. Liv. XXXIII, 45-48. Nepos VII, 6. Hinc verſus 879-81. expedias licet.

882. Hannibal in Aſiam ad Antiochum regem confugiet. v. Liv. XXXIII. ſub f. — *Cilicia*, ubi *Taurus* mons, eſt pars Aſiae minoris.

885. ſeqq. Cum res ei non ſucceſſerit e ſententia, (*falſus cupiti* etc.) Antiocho a Romanis victo fugatoque, (v. Liv. XXXVI, 19. ſq.) *petet aequora dubio velo*, incertus quo tendat, in Bithyniam ad regem Pruſiam navigabit. — Mox *altera ſervitia* poeta dicit, quaſi denuo famuli Pruſiae, ut ante Antiochi, cui operam ſuam addixerat, et quidem *imbelli in aevo*, ſenex, cum bello minus aptus erit. De his et ſeqq. vid. Liv. XXXIX, 51. Nepos Han. 12. — *Veneno periturum* Hannibalem iam ſupra

Ac tandem terras longa formidine ſolvet.
Haec vates, Erebique cavis ſe reddidit umbris.
Tum laetus ſocios iuvenis portumque reviſit.

894. *reddidit* Mod. e Colon. In aliis *retulit*, et ſic Lefeb. 895. in nonnullis editt. *laetos*, quod Lefeb. edidit, ſed in Additamentis Var. lect. reprobavit. *laetus* Modius ex ſcriptis repoſuit.

ſupra lib. II, 707. ipſe poeta, ut vates, praedixerat. 893. *terram form. ſolvet.* Similem locum Virgilii Ecl. IV, 13. Drakenborch. commendavit: *Te duce, ſi qua manent, ſceleris veſtigia noſtri, Irrita perpetua ſolvent formidine terras.* 894. plane ut Homer. λ, 199. de Tireſiae anima, ὡς φαμενη, ψυχη μεν ἐβη δομον Ἄϊδος εἰσω Τειρεσιαο. Ad verſ. 895. cf. Virgil. VI, 900 Nemini perſuadere volumus, ut credat Silium ex apertis Virgilii et Homeri voluminibus haec ſimilia verba nunc deſcripſiſſe: ſed tamen poetam illorum lectione imbutum ex hac ſimilitudine agnoſcimus, quod genus imitationis maxime intelligi volumus, cum de imitatione loquimur.

C. SILII ITALICI PVNICORVM LIBER XIV.

ARGVMENTVM.

Rerum in Sicilia geſtarum narrationem inchoaturus poeta primum illius ſitum, fertilitatem, colonos et loca maxime memorabilia recenſet. Siciliae rex fuit Hiero, bonus imperator, et ſocius pop. Romani. Hic ſenex regnum tradidit nepoti iuveni, qui peſſime id adminiſtrabat. Is cum Poenis faveret, mox interfectus una cum ſororibus, cauſam dedit diſcordiis civilibus: nam pars Poenos pars Romanos adiutos volebat. In hoc ipſo motu Marcellus cum claſſe ad Siciliam adpellit. Fit proelium in Leontinis campis, et caedes promiſcua. In ea praecipue eminuit pugna inter Beryam Poenum et militem Tyrrhenum, nomine Aſilum. Inde Marcellus ad Syracuſas aciem admovet. Milites in auxilium Syracuſarum miſerunt Meſſana, Catane, Camerina, Hybla, Selinus, Myle, Eryx, Centuripae, Entella, Thapſos, Acrae, Agyrium, Tyndaris, Acragas. Horum populorum ductor erat Croſphus. Praeterea auxilia miſerunt Gela, Halaeſa, Palica, Ageſta, gentes ad Acim, Hypſam, Alabim, Achaten, Cryſam, Hipparim, Pantagiam, Symaethum, Thermas Himerenſes. A partibus Romanorum hae urbes ſtetere: Petraea, Callipolis, Enguion, Hadranum, Ergetum, Melite, Calacte, Cephaloedium, Tauromontanus tractus. Caeterae pro Poenis militabant, ut Agathyrna, Trogilos, Facelina, Panormos, Herbeſos, Navlocha, Morgentia, Amaſtra, Tiſſe, Netum, Mutyce, Achaetenſes, Drepane, Helorus, Triocala, Arbela, Ietas, Tabas, Coſſyra, Mute, Gaulum. Ipſae Syracuſae bene operibus et armis munitae erant. Iam Marcellus urbem oppugnaturus, arte mechanica Archimedis,

dis, qua Syracuſanos adiuvabat, diu coercetur. Iam adventante claſſe Sidonia, utrimque concurritur, magnaque pugna navalis oritur. Himilco magiſtrum navis Romanae et mox navitam Taurum interficit; quam caedem ſingulae aliae ſequuntur. Vincentibus Romanis Himilco fugam capeſſit; naves hoſtiles loco cedunt. Tum Romani illico in urbem irrupiſſent, ni peſtilentia orta moram iniecisſet. Quae cum eſſet ſenſim imminuta, Marcellus quamvis male affectis morbo militibus oppugnationem inſtaurat, ita tamen ut domibus, templisque parcendum eſſe iuberet, atque a caedibus milites arceret. Archimedes autem ab ignaro milite interfectus eſt.

FLECTITE nunc veſtros, Heliconis numina, cantus
Ortygiae pelagus Siculique ad litoris urbes.
Muneris hic veſtri labor eſt, modo Daunia regna
Aeneadum, modo Sicanios accedere portus,
Aut Macetûm luſtrare domos et Achaia rura,
Aut vaga Sardoo veſtigia tingere fluctu,
Vel Tyriae quondam regnata mapalia genti,

Extre-

4. *Sicanos* ed. Parm. 5. *Macetûm* ex Col. Al. *Macetum*. 6. *tinguere* Colon. *tingere* Rom. 2. Vulg. *cingere*.

1. 2. Cum in libro ſuperiori longa, de Scipionis in Tartarum deſcenſu, digreſſio narrationis veluti filum abrupiſſet, ſolenni formula carmen poeta continuat, ad bellum, quod Fabio et Marcello Cſ. hoc tempore in Sicilia geſtum eſt, tranſitum parans. De ipſa formula cf. Virgil. A. VII, 641.

3-9. Dum poeta Muſis varias regiones perluſtrandas aſſignat, hoc veluti ornatu poetico ſingula rerum capita, quae in ſequentibus uſque ad finem carminis deſcripturus eſt, antecapiendo recenſet. Ergo *Dauniis regnis* Appuliam vel in univerſum Italiam, *Sicaniis portubus*, Siciliam, *Macetum domibus*, et *Achaiis ruribus* Macedoniam et Aetoliam, unde cum Philippo rege Romanis controverſiae erant, *Sardoo fluctu*, Sardiniam, *Tyriae mapalibus*, Libyam, *extremo die terrarum metis*, Hiſpaniam occid. deſignat. In his enim regionibu

Extremumve diem et terrarum inviſere metas.
Sic poſcit ſparſis Mavors agitatus in oris.
Ergo, age, qua litui, qua ducunt bella, ſequamur.
Auſoniae pars magna iacet Trinacria tellus,
Vt ſemel expugnante Noto et vaſtantibus undis
Accepit freta, caeruleo propulſa tridente.
Namque per occultum caeca vi turbinis olim
Impactum pelagus laceratae viſcera terrae
Diſcidit, et, medio perrumpens arva profundo,
Cum populis pariter convulſas tranſtulit urbes.
Ex illo, ſervans rapidus divortia, Nereus
Saevo dividuos coniungi pernegat aeſtu.
Sed ſpatium, quod diſſociat conſortia terrae,
Latratus fama eſt (ſic arta intervenit unda)
Et matutinos volucrum tranſmittere cantus.

8. *extremumve* ex ſcriptis Heinſ. pro vulg. *extremumque.* 16. *diſcidit* omnes ſcripti Cod. Alii vulg. libri *disiicit*, primum ortum a Nicandro. Vnde nonnulli *diſſicis* ſcribendum coniecerunt. 17. *convulſis* Colon. et Oxon. cum Rom. 2. et ſic Leſ.

bus poſt Cannenſem cladem uſque ad Scipionis mortem a Romanis bella ſunt agitata. Vnde mox *ſparſis*, h. e. diverſis et diſſitis *in oris Martem agitatum* dicit.

11-22. Sicilia, olim Italiae continens, motu terrae, angusto freto facto, disiuncta. Hanc ſententiam, ut poeta, ſatis graviter et ἐπικῶς, eloquitur Silius, praeeuntibus multis aliis poetis, quorum colores huc transferre poterat. Conferri debent omnino Virgil. A. III, 414. Ovid. Met. XV, 290. Lucan. III, 59. Val. Fl. II, 617. Stat. Silv. I, 3. 32. Haec loca iam laudavit Geſnerus ad Claud. Rapt. Proſ. I, 140. ubi veterum de Siciliae disiunctione opiniones late expoſuit. cf. etiam Thucyd. VI, 1. Diod. Sic. V, 11. Iuſtin. IV, 1. Cluver. Sicil. Ant. I, 1. — 14. ſeq. In promtu eſt motum terrae deſcribi, quo diſrupta tellus undas utrinque *impactas*, immiſſas accepit, *Noto* etiam *expugnante*, h. e. ventis ſaevientibus, et vim aquae augentibus ad fretum perfringendum. — 18. 19. Ex illo tempore Italia ab Sicilia freto disiungitur. *Nereum* noto phantaſmate, etiam Claudianus adhibuit l. c. — 20-22.

Multa ſolo virtus. Iam reddere foenus aratris,
Iam montes umbrare olea, dare nomina Baccho,
Cornipedemque citum lituis generaſſe ferendis,
Nectare Cecropias Hyblaeo accedere ceras.
Hic et Paeonios arcano ſulfure fontes,
Hic Phoebo digna et Muſis venerabere vatum
Ora excellentum, ſacras qui carmine ſilvas,
Quique Syracoſia reſonant Helicona Camena.
Promtae gens linguae: aſt eadem, cum bella cieret,
Portus aequoreis ſueta inſignire tropaeis.
Poſt dirum Antiphatae ſceptrum et Cyclopia regna,

Vomere

23. *foenus* ex Colon. Mod. In Vulg. *ſemen*. In Oxon. vitioſe *ſevus*. Putean. *ſcimus*. 24. Pro *olea* in aliis *Dea*, Pallade ſcilicet, *Deae*, *Deo*. 26. *accedere* pro *accendere* Barthius et Heinſ. emendarunt. 28. Locum vulgo corruptum Gronovius Obſerv. III, 7. et Heinſius partim e libris ſcriptis et priſcis editt. partim ex coniectura ſanarunt. Legebatur *dignum* et *venerabile*. 31. *cierent* coni. Heinſ.

22. Fretum ita anguſtum eſt, ut *latratus* canum, et *volucrum*, gallorum fortaſſe, *cantus* invicem audiri poſſit. Idem de Boſphoris duobus Plinius tradit lib. IV, 1.

23-26. De fertilitate Siciliae nota fama eſt et paſſim dictum in ſuperioribus. vid. lib. I, 212. — *virtus*, praeſtantia, ἀρετη etiam hoc ſenſu dicta graecis, ut Strab. VI, 419. (213.) — Ad verſ. 26. vid. inf. v. 200. Mel Siculum, ex Hybla monte, Attico ſ. Hymetto, comparat. v. Horat. Od. II, 6. Vnde *Hyblaeas apes*, et *Hyblae thymum* laudat Virg. Ecl. I, 55. VII, 37.

27. *Paeonios fontes*, medicatos, aquas calidas, a Paeone Deorum medico, Apolline. vid. Hom. Il. ε, 401. et Strabo l. c.

28-30. Muſas Siculas dum laudat Silius, memor inprimis fuit Theocriti, bucolicorum auctoris. Vnde Virgil. Ecl. VI, 1. *Syracuſium verſum* dicit, et *Sicelides Muſas*, ut paſtoritii carminis praeſides appellat Ecl. IV, 1. σικελον μελος Bion. Id. VII, 1. σικελικαι Μουσαι Moſch. Id. III. Eo et *ſilvae* pertinent, illud genus carminis deſignantes. cf. Virg. Ecl. IV, 3.

33. ſq. Recenſet poeta veteres Siciliae incolas, qui e vicinia Italiae, Hiſpaniae, Graeciae ibi conſederunt. Ergo *Antiphatae ſceptro* Laeſtrigones deſignat, populo antiquo

Vomere verterunt primum nova rura Sicani.
Pyrene miſit populos, qui nomen ab amne
Aſcitum patrio terrae impoſuere vacanti.
Mox Ligurum pubes, Siculo ductore, novavit
Poſſeſſis bello mutata vocabula regnis.
Nec Cres dedecori fuit accola; duxerat actos
Moenibus e centum non fauſta ad proelia Minos,
Daedaleam repetens poenam. Qui fraude nefanda
Poſtquam perpetuas iudex conceſſit ad umbras,

 Coca-

34. *Sicani* ex Putean. Vulg. *Sicano*. 39. 40. Locus primum a Nicandro, verſu ſpurio addito, corruptus: *Nec res dedecori fuit, aut mutaſſe pudebat Sicanum Siculo nomen. mox accola Minos Duxerat Eteretum non fauſta ad bella cohortes.* Ed. Rom. 1. et Med. omiſſo ſpurio verſu, habent: *nec res dedecori fuit. accolk duxerat arctos Moenibus haerentum non fauſta ad proelia Minos.* Heinſius haec ex ſcriptis et coniectura emendavit. *actum* edidit Lefeb. ut ad *accola* referatur ex Putean. ubi erat *actus*. Sed nonne corruptum eſſe poteſt idem ex *actos*, et nonne *accola*, ut collectivum, fert numerum pluralem? 41. *poenam* ex Colon. et aliis ſcriptis. Primus Nicander ed. *pennam*.

quo Italiae, cuius reges Lamus et Antiphates memorantur. cf. ſup. lib. VIII, 531. VII, 275. — *Cyclopes*, feram gentem Siciliae antra et rupes in vicinia Aetnae incolentem ex Homero novimus Odyſ. ι, 106. ſqq. cf. Virg. A. III, 569. et 675. Thucyd. VI, 1. — 34. *Sicanos* ex Hiberia, quam *Pyrene* monte notat, in Siciliam delatos effert, nomine amnis Sicani patril adſcito. Ita Thucyd. VI, 2. σικανοι, Ἴβηρες ὀντες, και ἀπο τȣ σικανȣ ποταμȣ τȣ ἐν Ἰβηρια ὑπο Λιγυων ἀναςαντες, et Dionyſ. Hal. I, 22. p. 57. Reisk.

37. *Ligures* ab Vmbris et Pelaſgis agro ſuo pulſos, et a Siculo, qui tranſvexerit, Siculos appellatos fuiſſe, Dionyſ. I, 22. tradit ex Philiſto Syracuſano. Eam ſententiam poeta expreſſit.

39-44. Cretenſes veteres Siciliae incolae. Minos cum cohorte Cretenſium in Siciliam perſecutus Daedalum, fraude et inſidiis Cocali regis et filiarum eius occiſus eſt. Illa ergo cohors remanſit. Hiſtoria extat apud Diod. Sic. IV. ſub f. Memoravit Strabo VI. p. 419. ubi Camicum Cocali regiam vocat et pag. 427. cf. Ovid. Met. VIII. Pindari interp. Od. IV. Nem. et VI. Pyth. De *centum moenibus*, quibus Creta memorabilis fuit, pervulgata res eſt. Iam Homero

Cocalidum inſidiis, feſſo Minoïa turba
Bellandi ſtudio Siculis ſubſedit in oris.
Miſcuerunt Phrygiam prolem Troianus Aceſtes,
Troianuſque Helymus, ſtructis qui, pube ſecuta,
In longum ex ſeſe donarunt nomina muris.
Nec Zanclaea gerunt obſcuram moenia famam,
Dextera quam tribuit poſito Saturnia telo.
Sed decus Hennaeis haud ullum pulchrius oris,
Quam

49. *zelo* in membranis ſuis legebat Barthius.

mero eſt *κρητη ἑκατομπολις* Il. β, 649. cf. Virg. A. III, 106. et Meurſ. Creta I, 5. — *repetens Daed. p.* Daedalum ad poenam petens. Sed variatam hanc de Daedalo narrationem ſupra vidimus lib. XII, 90. ſq.

45-47. *Aceſten* cum *Helymo*, quos et Virgilius iunxit Aen. V, 73. iam ante Troiae excidium ex urbe profugiſſe, et vento ſecundo uſum in Siciliam perveniſſe, tradidit Dionyſ. Hal. I, 52. Sed addit urbes ex illorum nominibus *Αἴγεσαν* et *Ἔλυμα* in Aegeſti gratiam ab Aenea conditas. Ergo alias hiſtorias ſecutus eſt Silius, cum ab illis urbes conditas fuiſſe tradit. Lycophron quidem verſ. 964. tres urbes ab Aegeſta conditas perhibet, quas Scholiaſtes *Aegeſtam, Entellam, Erycem* appellat. v. omnino Heyn. Excurſ. I. ad Virg. Aen. V.

48. 49. *Zanclaea nomina*, Meſſana, a *ζαγλη* dicta, quia ferebatur falx illa, quam Saturnus exciſis patris pudendis abiecerit, in Siciliam decidiſſe. Hinc expedies *Saturniam dextram*, et *telum poſitum*, h. e. abiectum. Veteres, qui de Zancle tradidere, omnes a *Ζαγλη falce*, dictam perhibent, ſed ita, ut loci figuram dicant falcis ſimilem fuiſſe, praeter Diod. Sic. IV, ult. qui a Zanclo rege deductum nomen exiſtimat. Mythi autem, quem Silius affert, illi immemores ſunt. Itaque mera alluſio eſt, Silio tribuenda, qui valde ſibi placet in nominum originibus e longinquo repetendis. cf. Thucyd. VI, init. Strabo VI. p. 268. ſ. 410. Macrob. Saturn. I, 8. De ipſa fabula Heſiod. Theog. 163-190.

50-52. *Syracuſarum* notatio, a priſcis urbis originibus longinquius petita. Conditae fuerunt ab Archia Corinthio. v. Strab. VI. pag. 413. (269.) Thucyd. VI, 3. p. 379. Iam Corinthus ſita erat in *Iſthmo* Peloponneſiaco, qui Siſy-

Quam quae Siſyphio fundavit nomen ab Iſthmo,
Et multum ante alias Ephyraeis fulget alumnis.
Hic Arethuſa ſuum piſcoſo fonte receptat
Alpheon, ſacrae portantem ſigna coronae.
At non aequus amat Trinacria Mulciber antra.
Nam Lipare, vaſtis ſubter depaſta caminis,
Sulfureum vomit exeſo de vertice fumum.
Aſt Aetna eructat tremefactis cautibus ignis
Incluſi gemitus, pelagique imitata furorem
Murmure per caecos tonat irrequieta fragores
Nocte dieque ſimul: Fonte e Phlegethontis ut atro
Flammarum exundat torrens, piceaque procella
Semiambuſta rotat liquefactis ſaxa cavernis.
Sed quanquam largo flammarum exaeſtuet intus

Turbi-

51. pro ab *Iſthmo* in Colon. Oxon. et ed. Parm. *ab Hiſta*. 53. *receptat* e ſcript. et editt. priſcis pro vulg. *recepit*. 58. *ignes* vulg. 64. *exaeſtuet*, et mox *profluat* e Colon. pro *exaeſtuat*, *profluit*. In Putean. et al. *perfluat*.

Siſyphius dicitur, quod in his oris olim Siſyphus Aeoli filius imperaverit, qui et Ephyrae ſ. Corinthi conditor perhibetur Apollodoro I, 9. 3. — Archiam Syracuſas coloniam duxiſſe, Strabo refert lib. VIII. p. 583. (380.) Hinc poeta *Ephyraeos alumnos* dicit, Corinthios illos colonos, ab Ephyre priſco Corinthi nomine.

53. 54. *Alpheum* Elidis fluvium, ſubter terram in Siciliam profluentem, cum *Arethuſa* iungi, nota fabula eſt, cuius paſſim poetae meminerunt. v. Strab. VI. p. 415. (270.) Plin. II, 103. inprimis Virgil. A. III, 694. et Heyn. ad Ecl. X, 4. Ovid. Met. V, 572. ſq. Adde Moſch. Idyl. VIII. — *portantem ſigna coronae*. Fabulam refert Strabo VI. pag. 422. (275.) *Coronas, quae Eurotae et Alpheo nuncupatae in communem alveum Abiae Arcadicae iniiciantur, quamque in eo, cui nuncupata fuerit, amne emergere*. cf. Plin. II, 103. Hinc Alpheus ἄγων στεφανηφόρον ὕδωρ apud Nonn. Dionyſ. lib. XXXVII, 173. v. Cluver. Sic. Ant. I, 12. pag. 156. ſq.

55. ſeqq. Siciliae ignis ſubterraneus pernicioſus eſt. Hoc poeta docet exemplis *Liparae*, Aeoliarum praeſtantiſſima, atque *Aetnae* montis ignivomi.

Itaque

Turbine, et aſſidue ſubnaſcens profluat ignis,
Summo cana iugo cohibet, mirabile dictu!
Vicinam flammis glaciem; aeternoque rigore
Ardentes horrent ſcopuli: ſtat vertice celſi
Collis hiems, calidaque nivem tegit atra favilla.
Quid referam Aeolio regnatas nomine terras?
Ventorumque domos, atque addita clauſtra procellis?
Hic verſi penitus Pelopea ad regna Pachyni
Pulſata

66. Pro *cana* Dauſq. coni. *plana.* In Oxon. vitioſe *cava.* 69. pro *calidaque* Dauſq. coni. *altamque* vel *canamque.* Drakenborch. *calidamque.* 70. *numine* coni. Heinſ. Vid. nott.

Itaque Trinacria *antra* poſuit, quia de his tantum nunc ſermo eſſe poteſt. *Liparae* inſulae *θερμα ὕδατα* et *πυρος ἀναπνοας* diſerte perhibet Strabo VI. p. 423. (275.) et Callimach. Dian. 46. ſeq. Vulcani officinam dixerat. Virgilius in ſimili loco Hieram Vulcaniam ſibi delegit deſcribendam Aen. VIII, 416. ſq. — In *Aetnae* imagine adumbranda multi poetae certarunt. v. Cerda ad l. Virg. Cluv. Sic. Ant. I, 8. et notum carmen Cornelii Severi. Non male Silius colores variavit, ſi nobilem locum Virgilianum compares Aen. III, 571. ſq. cum adnott. Heyn. Sed praeter caeteros noſter mirum phaenomenon verticis in tanta ignis profuſione nive et glacie obtecti, inprimis ornavit, non ſine luxuria verborum, una re ſexties variata. Simillimus locus eſt Claudiani Rapt. Proſ. I, 164. qui totus comparari meretur. De re ipſa v. Strabo l. c. et Senec. Epiſt. 79.

70. 71. Aeolias inſulas deſignat, *Aeolio nomine*, h. e. ſimpl. ab Aeolo olim *regnatas*, de quo v. Strabo VI. l. c. Plin. III, 9. inprimis autem Homer. *κ*, 1. ſq. ubi et fundus fabulae, et Virgil. I, 51. cum Heynii Exc. — *ventorum domos*, variate. Nam Virgilius *nimborum patriam*, et *loca foeda furentibus Auſtris* extulerat. — *clauſtra*, ut Virg. vincla, et carcer.

72. ſeq. Iam tria promontoria Siciliae notantur. *Pachyni ſaxa reſpondent*, h. e. e regione, in adverſa parte ad mare Ionium ſita ſunt. Eodem modo et reliqua duo promontoria ſecundum terrarum oppoſitarum tractus deſcripſit. De verbo *reſpondere* cf. Heyn. ad Virg. A. VI, 23. — *Pelop. ad regna*, ad Peloponneſum Graec. verſus Orientem

Pulſata Ionio reſpondent ſaxa profundo.
Hic, contra Libyamque ſitum Cauroſque furentes,
Cernit devexas Lilybaeon nobile Chelas.
At, qua diverſi lateris frons tertia terris
Vergit in Italiam prolato ad litora dorſo,
Celſus arenoſa tollit ſe mole Pelorus.
His longo mitis placide dominator in aevo
Praefuerat terris Hieron, tractare ſereno
Imperio vulgum pollens, et pectora nullo
Parentum exagitare metu, pactamque per aras
Haud facilis temerare fidem, ſocialia iura
Auſoniis multos ſervarat caſta per annos.
Verum, ubi fata virum fragili ſolvere ſenecta,
Primaevo ceſſit ſceptrum exitiale nepoti,
Et placida indomitos accepit regia mores.
Namque, bis octonis nondum rex praeditus annis,
Caligare alto in ſolio, nec pondera regni

Poſſe

76. *terrae* e ſcriptis Heinſ. adfert. 79. *placide* e ſcriptis et editt. vet. Heinſ. pro vulg. *placido*. 88. *perditus* Colon. *proditus* coni. Heinſ. hoc eſt, editus, natus. Burmannus probat, ſed exponit renunciatus, creatus Rex.

entem vergunt. — 74. Africam, cui oppoſitum eſt *Lilybaeum* promont. deſignat poetico ritu, primum *Cauris* ventis rapidioribus Libyam perflantibus, et *chelis*, brachiis Scorpionis, ſigno coeleſti, (in quorum locum poſtea Aſtrologi librae ſignum poſuerunt. v. Heyn. ad Virg. Georg. I, 33.) cui ſubiacet Africa. — *devexas* ornate pro pendentes de coelo.

79. ſeqq. Iam belli Siculi cauſas et occaſionem prodit poeta, Liviana veſtigia premens lib. XXIV, 4. ſeq. —

84. *multos annos.* Livius l. c. definite quinquaginta annos ponit. 86. *nepoti* Hieronymo. *Sceptrum exitiale*, ex eventu dictum. Livius quidem illum *puerum* ait, *vixdum libertatem, nedum dominationem modice laturum.* 88. *bis oct. nondum.* Livius *quindecim tunc ferme annorum iuvenem.* Sed in talibus rebus, cum poeta tractatur, nunquam religioſe inhaereri debet. — 89. *caligare*, noto ſenſu in tali re, de iuvene rege, quem ſplendor imperii, cui non par eſt, quadam veluti vertigine

Poſſe pati, et nimium fluxis confidere rebus.
Iamque brevi nullum, delicta tuentibus armis,
Fas notum, ignotumque nefas: viliſſima regi
Cura pudor. Tam praecipiti materna furori
Pyrrhus origo dabat ſtimulos, proavique ſuperbum
Aeacidae genus, atque aeternus carmine Achilles.
  Ergo ardor ſubitus Poenorum incepta fovendi:
Nec ſceleri mora. Coniungit nova foedera, pacto,
Cederet ut Siculis victor Sidonius oris.
Sed ſtabant poenae, tumulumque negabat Erinnys,
Qua modo pactus erat ſocium non cernere, terra.

Saevos

92. *regni* nonnullae editt. et Cod. Telſ. ap. Lefeb. — Dauſqueius ita locum interpungebat: *viliſſima regni cura. Pudor!* 93. *tum* coni. Heinſ. et ſic ed. Mediol. 97. *coniungit* ex emendatione D. Heinſ. pro *iungit*, in quo verſus claudicabat. Burmannus coni. *Nec ſceleri mora ſit. iungit* etc. Lefeb. edidit *nam iungit.* Cortius ad marginem notavit *iungit enim*, et mox *pactus.*

gine occupat, ut oculis caecis agat. Simili modo Hannibal, iuvenis audax, cum imperio potiretur, ſup. lib. II, 299. *novi caecus caligine regni.*

94. *Pyrrhus dabat ſtim.* Haec variata ſunt e Livio cap. 6. ubi Hieronymus dicitur *inflatus aſſentationibus eorum, qui eum non Hieronis tantum, ſed Pyrrhi etiam regis materni avi* meminiſſe iubebant. v. Heyn. ad Virg. A. VI, 840. — *aeternus carmine* Homeri Iliade. v. ſup. lib. XIII, 796.

96. ſeqq. Livius duplicem legationem prodit ab Hieronymo Carthaginem miſſam, primam *ad foedus cum Hannibale faciendum. Pacto convenit*, inquit, *ut quum Romanos Sicilia expuliſſent, Himera amnis, finis regni Syracuſani ac Punici imperii eſſet.* Aliam ideo, *quod aequum cenſebat, Sicilia ſibi omni cedi, Italiae imperium proprium quaeri Carthaginienſi populo.* Haec ergo ſunt *nova foedera*, quae Silius memorat, ut *victor Sid.* Hannibal *cederet* omnino *Siculis oris.* Et videtur Silius in hoc loco Hieronymi *levitatem* et *iactationem animi*, cuius eum Livius ex duplici legatione illa arguit, exprimere voluiſſe, dum primum *ardorem ſubitum* Poenum adiuvandi, et mox *nova foedera* commemorat, quibus ille favor quodammodo tollebatur. vid var. Lect.

99 - 106. Interfectus eſt Hieronymus a coniuratis, et

omnis

Saevos namque pati faſtus, iuvenemque cruento
Flagrantem luxu, et miſcentem turpia diris,
Haud ultra faciles, quos ira metuſque coquebat,
Iurati obtruncant: nec iam modus enſibus: addunt
Femineam caedem, atque inſontum rapta ſororum
Corpora proſternunt ferro. Nova ſaevit in armis
Libertas, iactatque iugum. Pars Punica caſtra,
Pars Italos et nota volunt; nec turba furentum
Deſit, quae neutro ſociari foedere malit.
  Tali Trinacriae motu, rebuſque Sicanis
Exitio regis trepidis, ſublimis honore
(Tertia nam Latios renovarat purpura faſces)
Marcellus claſſem Zanclaeis appulit oris.
Atque ubi cuncta viro, caedeſque expoſta tyranni,
Ambiguaeque hominum mentes; Carthaginis arma
Quos

102. *diris* e Colon. pro *duris*. In Putean. *dictis*. 112. *revocarat* Put.

omnis ſtirps regia caeſa. Haec Silius, ut ſolet, omiſſis rerum geſtarum cauſis et nullo ordine, breviter notat. Livius accuratius et latius ea perſecutus eſt. — *tumulum negabat Er.* Livius XXIV, 21. ita: *relata tyranni ſcelera*, inquit, *foedioresque libidines adeo mutaverunt animos, ut inſepultum corpus paulo ante deſiderati regis paterentur.* — 101. *pati faſtus* — — *haud ultra faciles*, haec iunge, et refer ad *iuratos*, h. e. coniuratos, qui ope Dinomenis interficiendum in Leontinis agris Hieronymum curaſſent. cf. Liv. l. c. cap. 7. — 105-107. *femineam caedem*, accurate narrat Livius cap. 25. et 26. Primum Demaratam Hieronis et Harmoniam Gelonis filias, coniuges Adranodori et Themiſti, interfecerunt. Deinde Heracleam filiam Hieronis, quae cum duabus filiabus virginibus in ſacrarium ad Penates confugerat, abſtractam a penetralibus iugulant: in virgines deinde reſperſas matris cruore impetum faciunt. Haec expreſſit Silius verſu 105. *inſontum* — *proſternunt ferro.*

110. ſeqq. Marcellus in Siciliam advenit. Hoc poetico ſermone enunciatur. cf. Liv. XXIV, 27. — 112. Marcellus tertium Conſul. Nota conſulatus inſignia, *purpura*, latus clavus, et *faſces*. —
116.

Quos teneant, et quanta, locos; quod vulgus amicum
Duret Troiugenis; quantos Arethuſa tumores
Concipiat, perſletque ſuas non pandere portas;
Incumbit bello, ac totam per proxima raptim
Armorum effundit flammato pectore peſtem.
Non aliter Boreas, Rhodopes a vertice praeceps
Cum ſeſe immiſit, decimoque volumine pontum
Expulit in terras, ſequitur cum murmure molem
Eiecti maris, et ſtridentibus affremit alis.
Prima Leontinos vaſtarunt proelia campos,
Regnatam diro quondam Laeſtrygone terram.
Inſtabat ductor, cui tarde vincere Graias
Par erat, ac vinci, turmas. Ruit aequore toto;
(Femineum credas maribus concurrere vulgum)
Et Cereri placitos fecundat ſanguine campos.
Sternuntur paſſim; pedibuſque evadere letum
Eripuit rapidus Mavors. Vt cuique ſalutem
Promiſit fuga, praeveniens dux occupat enſe.
Ite, gregem metite imbellem, ac ſuccidite ferro,
Clamat, cunctantes urgens umbone catervas.

Pigro

126. *diro* e ſcriptis Heinſ. et ſic Put. Rom. 2. Vulg. *duro*.
130. *placitos* e Colon. pro vulg. *placidos*.

116. *quod vulgus am. dur. Troi.* h. e. quinam a partibus ſtent Romanorum. Mox *Arethuſa* pro Syracuſanis; ſed *portas* incommode infert, cum de fonte dixerat. — 121. Nota comparatio poetarum, impetus bellici, cum ventis rapidioribus, qualis est *Boreas*, de quo vid. ad lib. I, 587. ſq. — *decimo volumine*, decumano fluctu. Ovid. Triſt. II. Eleg. 11. argutius eundem deſcribit, *poſterior nono eſt, undecimoque prior*. cf. Lucan. V, 672. τρικυμιαν graeci dixerunt.

125. ſeqq. cf. Liv. XXIV, 30. — 127. *cui tarde* etc. Marcello perinde erat, imbelles Leontinos tarde vincere, ac vinci. Vnde infra 138. dicuntur *mediocre decus vincentum, ignava iuventus.* — *Graias* autem turmas cum con[temtu et inertiae notation[e] dixiſſe videtur, ut mox *fem[i]neum vulgus* de iisdem Leont[i]nis. Ergo *ruit*, ſternit e[t] et penitus caedit. Livius l.

tan[t]

Pigro luctandi ſtudio certamen in umbra
Molle pati docta, et gaudens ſplendeſcere olivo,
Stat, mediocre decus vincentum, ignava iuventus.
Haec laus ſola datur, ſi viſo vincitis hoſte.
Ingruit, audito ductore, exercitus omnis;
Solaque, quod ſupereſt, ſecum certamina morunt,
Quis dextra antiſtet, ſpoliiſque excellat opimis.
Euboïci non, per ſcopulos illiſa Caphareo,
Euripi magis unda furit; pontumve ſonantem
Eiicit anguſto violentius ore Propontis;
Nec fervet maiore fretum rapiturque tumultu,
Quod ferit Herculeas extremo Sole columnas.
Mite tamen dextrae decus inter proelia tanta
Enituit fama. Miles Tyrrhenus, (Aſilo
Nomen erat) captus quondam ad Thraſymena fluenta,
Servitium facile et dominantis mollia iuſſa
Expertus Beryae, patrias remearat ad oras
Sponte faventis heri; repetitiſque impiger armis
Tum

139. *Si viſu vincitis hoſtem* Barth. coni. *Si viſi v. hoſtem* Gronov. 141. *morunt* ex emendat. Heinſii. Vulg. *norunt*. 152. *Beryae* Colon. Caeteri libri variant *Berrae*, *Boreae*, *Verri*.

tanto ardore militum Marcellum uſum eſſe narrat, ut primo impetu urbem expugnarent. Illam ignaviam mox variis documentis et ſignis poëta notat uſque ad verſum 138. In his *ſplendeſcere olivo*, de unguentis, nota Graecorum mollitie, dictum quis dubitet? — 139. *viſo hoſte*, cum alluſione, ut Barthio videbatur, ad Caeſareum illud, veni, vidi, vici.

143. *Caphareo*, monte Euboeae, ad Euripi fretum. v. Heyn. ad Aen. Virg. XI, 260. — Luxuriatur poeta, ut ſolet, comparationibus cumulandis. Ad verſ. 147. v. ſup. lib. I, 141. 42.

148. ſeqq. Inſeritur epiſodium, qualia amat Silius, ne ulla pugna memorabili aliquo facinore careat. Miles Tyrrhenus veterem dominum, Beryam, inter hoſtes agnoſcit, eique grato animo parcit. — 152. *patr. ad oras*, in Etruriam. *ſponte heri*, permittente hero. *veteres caſus*, inprimis captivitatem, *piabat*, ulciſci

Tum veteres Siculo caſus Mavorte piabat.
Atque is, dum medios inter fera proelia miſcet,
Illatus Beryae, cui, pacta ad regia miſſo
Poenorum a populis, ſociataque bella gerenti,
Aerato caſſis munimine clauſerat ora,
Invadit ferro iuvenem, trepideque ferentem
Inſtabiles retro greſſus proſternit arena.
At miſer, audita victoris voce, trementem
Cunctantemque animam Stygia ceu ſede reducens,
Caſſidis a mento malefidae vincula rumpit,
Iungebatque preces, atque addere verba parabat.
Sed, ſubito aſpectu et noto conterritus ore,
Tyrrhenus ferrumque manu revocavit, et ultro
Talia cum gemitu lacrimis effudit obortis:
Ne, quaeſo, ſupplex lucem dubiuſque precare:
Fas hoſtem ſervare mihi. Multo optimus ille
Militiae, cui poſtremum eſt primumque, tueri
Inter bella fidem: tu letum evadere nobis
Das prior, et ſervas, nondum ſervatus, ab hoſte.

Hau

161. *At* Colon. Putean. et priſcae editt. Vulg. *ac*. 162. *ce*
e Colon. pro *tunc*. in Oxon. eſt *cui*. 165. *conterritur* Oxon
167. *effundit* Putean. cum nonnullis editt. priſcis, et mox *abortis*

ciſci volebat in Poenis. 156. Beryam a Carthaginienſibus ad Hieronymum regem foederis firmandi cauſa miſſum, eaque occaſione ſe Siculis ſeu Leontinis contra Romanos ſocium adiungentem poeta narrat. — 163. *caſſidis male fidae*, quatenus nunc, cum agnoſci ab hoſte vellet, caſſis incommodo tempore vultum et os tegebat. Nam alias eo ipſo *fida* eſt, quod os munit et tegit adverſus impetum hoſtilem. v. ad lib. IV, 24. —

169. *optimus militiae*, inſolen ti forma, pro, longe opti mus ille miles eſt. Haec mi hi languent in tali carmine Terſam venuſtatem Virgili in his maxime deſideramus.

171. *letum das prior com* dabas olim, cum mihi parce res, et captivum tecum abdu ceres, et tunc *ſervabas me non dum ſervatus* h. e. priuſquam te mihi beneficio ſervatae vi tae obligaveram. In verbi ludentem antitheſibus poetam agnoſcas. Sed quotuſquiſque

poet

Haud equidem indignum memet, quae triſtia vidi,
Abnuerim, dignumque iterum in peiora revolvi,
Si tibi per medios ignes medioſque per enſes
Non dederit mea dextra viam. Sic fatur, et ultro
Attollit, vitaque exaequat munera vitae.
  At, compos Sicula primum certaminis ora
Coepti, Marcellus victricia ſigna, quieto
Agmine progrediens, Ephyraea ad moenia vertit.
Inde Syracoſias caſtris circumdedit arces.
Sed ferri languebat amor. Sedare monendo
Pectora caeca virûm, atque iras evellere avebat.
Nec (renuant ſi forte ſibi, et ſi mitia malle
Credant eſſe metum) laxis ſervatur omiſſa
Obſidio clauſtris; quin contra intentior ipſe
Invigilat cautis, frontem imperterritus, armis:

 Et

177. *victoque exaequat* coni. Heinſ. Sed vid. nott. 178. *At campis Sicula primi certaminis ora Captis Marcellus* ed. Parm. Rom. 1. Mediol. 183. *evellere* e ſcript. et ed. Heinſ. *avellere* Marſus in Ven. 2. Cod. Put. et Oxon. etiam *babebat*. Colon. *bavebat*; noto errore. 185. *ſervatur* e ſcriptis repoſuerunt Barth. et Heinſ. pro vulg. *auferτur*. 187. *frontem* Barth. ex Oxon. et Heinſ. emendarunt. *fronte* Colon. et aliquot editt. veteres: et ſic edidit Lefeb.

poeta eſt, qui ita non ludat. 173-76. *baud indignum* ſcil. iis, *quae triſtia vidi* in captivitate. Senſus eſt: Putaverim me captivitate priſtina, atque adeo multo atrociore dignum, ſi te nunc non defenderem ab hoſtibus. Singula ad grati animi ſenſum accommodate dicta ſunt, ſed languidius, meo ſenſu, quam ut altius animum lectoris adficere poſſint. 177. *vitaque e. m. vitae*. Haec felici brevitate, quamvis argute, dicta ſentio, pro vulg. ſervatam ſibi olim remunerat ſimili modo.

178. ſqq. Iam ad Syracuſarum obſidionem narratio progreditur. *compos coepti*, ut victor Leontinorum. 182. Priuſquam obſidebatur urbs, legati a Marcello Syracuſas miſſi ſunt, qui cum Syracuſanis amice paciſcerentur. Sed his repulſam ferentibus, illico terra marique, ut Livius ait, lib. XXIV, 32. ſimul coeptae oppugnari Syracuſae. 184. Obſidio quamvis remiſſa, tamen non eſt neglecta, ſi forte

Et ſtruit arcana necopina pericula cura.
Haud ſecus Eridani ſtagnis ripave Cayſtri
Innatat albus olor, pronoque immobile corpus
Dat fluvio, et pedibus tacitas eremigat undas.
Interea, dum incerta labat ſententia clauſis,
Exciti populi atque urbes ſocia arma ferebant:
Incumbens Meſſana freto, minimumque revulſa
Diſcreta Italia, atque Oſco memorabilis ortu:
Tum Catane, nimium ardenti vicina Typhoeo,

Et

194. *Meſſena* Colon. et Oxon. 196. *Catine* vulg.

forte Syracuſani monitis Marcelli morem non gerant, eumque exiſtiment propter metum mitius agere. Iam ornatus poeticos, ſenſu cognito, facile expedies. 188. *arcana cura pericula ſtruit*, quatenus omnia ad oppugnandam urbem neceſſaria inſtruxerat, ut praeſto eſſent, cum primum iis opus haberet. Hanc ſecretam Marcelli curam et tacitam machinationem poeta illuſtrat, (v. 189-91.) conſuetudine oloris, qui, quamvis immobili corpore undis innatans, tamen ſub aqua pedibus agitandis remigare ſolet. In promtu eſt, quo omnis comparatio pertineat. De hoc genere diximus alibi lib. XIII, 24. ſq.

192. ſq. Sequitur populorum et urbium Sicularum, qui vel Romanos vel Poenos armis adiuverint, recenſus, ſimili arte et doctrina expoſitus, qua ſuperiores militum Rom. vel Poenorum lib. III, et VIII. recenſus cognovimus. Doctrinae quandam ἐπίδειξιν et carminis varietatem Silium ſecutum eſſe, quis poſt tot eiusdem rei exempla dubitet? In urbibus autem ſingulis alterutri parti accenſendis Silium nihil niſi arbitrium poeticum ſecutum fuiſſe, in promtu eſſe debet. Dum enim Hiſtoricus tradit, Siculos partim Romanis, partim Poenis faviſſe, poeta definite ſingula effert, urbes ſingulas nominat, et partibus quamque ſuis adſignat.

194. *Meſſana*, ſ. Zancle, *incumbens*, propinqua, *freto* Siculo, et veluti innatans, *minimumque diſcreta*, h. e. in ea parte freti ſita, ubi breviſſimus ad Italiam tranſitus eſt. — Mox in *Oſco ortu* de Mamertinis poeta cogitavit, qui ex Campania, quam Oſci olim incolebant, Meſſanam deducti, eam urbem inhabitarunt. v. Strabo VI. p. 411. (268.) Thucydides autem lib. VI

Et generaſſe Pios quondam celeberrima Fratres,
Et, cui non licitum fatis, Camarina, moveri.
Tum, quae nectareis vocat ad certamen Hymetton,
Audax Hybla, favis, palmaeque arbuſta Selinus:
Et, iuſti quondam portus, nunc litore ſolo
Subſidium infidum fugientibus aequora, Myle.
Nec non altus Eryx, nec non et vertice celſo
Centuripae, largoque virens Entella Lyaeo,

198. *Camerina.* 200. *palmis quoque onuſta* Vulg. Sed *arbuſta* Heinſ. ex ſcriptis et editt. priſcis. 203. *e vertice* ed. Lefeb. *Centuripae* ex Colon. pro vulg. *Centuripe.*

VI, 4. *Zanclen* tradit, *primo a latronibus, qui e Cumis urbe Chalcidica in agro Opico ſita, venerunt, conditam.* — 196. *Catane* ad mare ſita urbs, Aetnae vicina, quem montem *Typhoeo* gigante, cui Aetnam impoſitum tanquam tumulum videbant, deſignat. v. dicta ad lib. VIII, 542. ſqq. *Sicula preſſus tellure Typhoeus* Valerio Fl. dicitur II, 24. — *Pii fratres* Amphinomum et Anapiam Strabo nominat (lib. VI, p. 269.), qui parentes ſuos per medios ignes Aetnae portarunt. Hiſtoriam multi narrarunt, quos docte laudavit Geſnerus ad Claudian. Idyl. 7.

198. *Camarina*, palus, et urbs. Ad paludem pertinent, quae adduntur, *cui non licitum fatis, moveri*, exemplo Virgil. Aen. III, 700. *fatis nunquam conceſſa moveri Camarina*, ubi Heynius haec Serviana dedit, quae, ne noſtro loco lux deſit, repetamus: „*Palus eſt* iuxta eiuſdem nominis oppidum, de qua quodam tempore, cum ſiccata peſtilentiam creaſſet, conſultus Apollo, an eam penitus exhaurire deberent, reſpondit: *μη κινει* Καμαριναν. *ἀκινητος γαρ ἀμεινων.*" v. Cluv. Sic. ant. I, 14. — 200. De *Hybla* monte, mellis proventu claro, vid. ſup. verſ. 26. — *Selinus* ab abundantia palmarum agreſtium *palmoſa* Virgilio dicta Aen. III, 705. ubi vid quae Heynius notavit. — 202. *Myle* ſ. Mylae, oppidum marit. non procul a Peloro ſitum. Hiſtoriam urbis tradunt Polyb. lib. I. Dio Caſſ. 48. 49. — 203. *Eryx* mons cum oppido et templo Veneris Erycinae, ſupra Drepanum. Virgil. Aen. XII, 701. cum Atho et Apennino componit. vid. Heyn. ad Virg. A. V, 759. et Diod. Sic. IV. extr.

204. *Centuripae*, *κεντυριπαι*, ſ. *τα κεντοριπα*, oppidum

Entella, Hectoreo dilectum nomen Aceſtae.
Non Thapſos, non e tumulis glacialibus Acrae
Defuerunt: Agyrena manus, geminoque Lacone
Tyndaris attollens ſeſe affluit. Altor equorum
Mille rapit turmam, atque hinnitibus aera flammat,
Pulveream volvens Agragas ad inania nubem.
Ductor Groſphus erat, cuius caelata gerebat
Taurum parma trucem, poenae monumenta vetuſtae.
Ille,

207. *Agyrena* ex probabili et paene neceſſaria emendatione Heinſii et Gronovii Obſ. III, 7. Certe *Agathyrna manus* nunc ſtare non poterat, cum infra verſ. 259. eadem *Agathyrna* inter urbes Poenis amicas referatur. Ergo iam editor Francogall. non dubitavit, illam emendationem in textum recipere. Heinſius etiam coniiciebat *Abacaena manus*. Hermolaus Barb. ad Plin. III, 8. malebat *Agathyrſa manus*. 208. *adfluit* ex Colon. Vulg. *affuit*. 209. *turmam* ex Colon. Oxon. Putean. pro *turmas*, quod metro contrarium erat. Deinde *altor* e Colon.. Nam in reliquis ſcriptis et editis ante Iuntinam *altus* legebatur. *flammant* Colon. 210. *ad inania* ex emendatione Gronovii III, 7. pro vulg. *ad moenia*. 211. *Creſpus* in Putean.

dum prope Aetnam ad occaſum. 205. *Entellam* ab Entello Siculo Heroe dictam, qui inter caeteros *Aceſtae* comites in Siciliam venerat, eique amicitia iunctus fuerat, Heynius adnotavit ad Virg. A. V, 387. in Exc. Hinc expedies Siliana, nec opus erit cum Cluverio Sic. Ant. p. 377. ſq. de ſenſu laborare. *Agyrena manus* ab Agyrio, ſ. Agyrina, oppido, non procul a Centuripis ſito, v. Cluv. Sic. II, 6. p. 310. — 208. *Tyndaris* opp. marit. in latere ſeptentr. non procul a Peloro: *gemino Lacone att. ſe*, ſuperbiens Caſtore et Polluce. Ergo a Tyndaro patre Ledae, illorum matris oppidum denominatum, et a Laconibus inhabitatum poeta deſignat. 210. *Agragas*, Agrigentum, iam Virgilio *magnanimûm generator equorum* Aen. III, 704. Ei rei accommodavit poeta ornatus ſuos, de quibus ſimilia vid. ſup. lib. II, 174. ſq. Ad ἱππομανίαν uſque illos equos aluiſſe, e Plinio colligas, qui lib. VIII, 42. ait: *Agrigenti complurium equorum tumuli pyramides habent.* — 211. *Ductor* Agrigentinorum *Groſphus*, nomen Siculum. Sed mirus eſt Silianae phantaſiae luſus, quo res remotiſſimas ex improviſo arreptas, et ſatis quidem apte, coniungit. Quis auguratus fuerit, nunc de Phalaridis tauro ſermonem eſſe

poſſe?

Ille, ubi torreret ſubiectis corpora flammis,
Mutabat gemitus mugitibus: actaque veras
Credere erat ſtabulis armenta effundere voces.
Haud impune quidem: nam dirae conditor artis
Ipſe ſuo moriens immugit flebile tauro.
  Venit, ab amne trahens nomen, Gela; venit Halaeſa,
Et, qui praeſenti domitant periura, Palici,
Pectora ſupplicio; Troianaque venit Aceſta;
Quique per Aetnaeos Acis petit aequora fines,
Et dulci gratam Nereïda perluit unda.
Aemulus ille tuo quondam, Polypheme, calori,

213. *ubi torrerent ſubiectae corpora flammae* coni. Heinſ. 218. *Halaeſa* e Colon. pro *et Haeſa*. 219. *damnant* coni. Heinſ.

poſſe? Croſphus ergo tauri Phalaridis, Agrigentinorum quondam tyranni, effigiem in clipeo caelatam gerebat. — 213. *Ille* ſcil. taurus etc. res ſatis nota, vid. Ovid. Art. am. I, 653. Plin. H. N. XXIV. 8. — 216. *conditor dirae artis*, Perillus, qui cum munus operis abſoluti a tyranno poſtulaſſet, in tauro ipſe includi iuſſus eſt, et ſuppoſitis ignibus combuſtus. Ovid. l. l. *Et Phalaris tauro violenti membra Perilli torruit: infelix imbuit auctor opus.*

218. De *Gela* itidem Virgil. A. III, 702: *Gela fluvii cognomine dicta*. 219. *Palici*, ex Palica oppido ad lacum Palicorum, non longe ab Eryce et Leontinis campis. Vt autem expedias, quid ſit *domitare periura pectora ſupplicio*, e Cellarianis haec apponam: „Palici fratres, filii Thaliae nymphae ex Iove, quam terra, ut optaverat, hauſit, et pueros maturos poſtea emiſit. His lacus immenſe profundus ſacer erat, iuxta quem in lucem editi fuerant: hac religione inſtituta, ut iurarent ibi homines, qui falſo, in lacu amitterent vitam: qui vere, illaeſi abirent.“ De ea re loca claſſica Diod. Sic. XI, 89. Macrob. V, 19. aliorumque iam laudavit Heyn. ad Virgil. Aen. IX, 585.

220. De *Aceſta* urbe ſatisfecit Heynius in Exc. I. ad Virg. Aen. V, 718 — 221. Accolas Acis fl. deſignat, ex Aetnaeis iugis in mare profluentis. Sed profecit e fabula, quam retulit Ovid. Met. XIII, 750. Acis puer formoſus a Galatea nympha, Nerei filia, amatus, quum Polyphemum

Dum fugit agreſtem violenti pectoris iram,
In tenues liqueſactus aquas evaſit et hoſtem,
Et tibi victricem, Galatea, immiſcuit undam.
Nec non qui potant Hypſamque Alabimque ſonoros,
Et perlucentem ſplendenti gurgite Achaten:
Qui fontes, vage Chryſa, tuos, et pauperis alvei
Hipparin, ac facilem ſuperari gurgite parco
Pantagiam, rapidique colunt vada flava Symaethi.
  Litora Thermarum, priſca dotata Camena,
Armavere ſuos, qua mergitur Himera ponto
Aeolio. Nam dividuas ſe ſcindit in oras;
Nec minus occaſus petit incita, quam petit ortus.
Nebrodes gemini nutrit divortia fontis,
Quo mons Sicania non ſurgit ditior umbrae.

Henna

227. *Alabimque* e Colon. *Alabumque ſonorum* editt. Mediol. Parm. et Rom. 1. quod non improbabat Heinſ. quoniam in Ptolomaeo eſſet ἄλαβος. *Albimque* Putean. 229. *vage Chryſa* ex Colon. Sed mire variabant libri caeteri *vage Chirſa* Rom. 2. *vage craſſa* Putean. *vage druſa* vitioſe Rom. 1. et ſic vulg. 230. *Hipparim* e Colon. Al. *Hypaten, Ipparem.* Oxon. *Hyparen.* Rom. 1. et Mediol. *Hyppatem.* 237. *umbrae* ex ſcriptis Heinſ.

phemum fugeret, nymphae huius ope converſus in flumen eiusdem nominis. Hinc Siliana, *dulcem undam* et *gratam Nereida*, venuſta brevitate expreſſa, explanabis. In ſequentibus ipſa fabula narratur.

229. *Chryſas* amnis per Aſſorinorum agros fluit, inter Aſorum et Hennam, ait Cicero Verr. IV, 44. — 230. *Hipparis*, in lacum Camerinum ſe fundens, brevis et exiguus amnis, ut et *Pantagias*, qui in ſinum Leontinum brevi curſu delabitur. vid. Heyn. ad Virg. III, 689. et Cluv. Sic. I, 11. De *Symaetho* v. Cluver. I, 10. — 232. *Thermarum*, Himerenſium, ad Himeram fluv. qui *mergitur Aeolio ponto*, Tuſco, Tyrrheno. Ita poeta diſtinguit a Thermis Selinuntiis in latere Siciliae Libyco. De illis Thermis poſt Cluverium II, 3. late diſputat Drakenborch. contra Salmaſium Exerc. Plin. p. 80. utrasque Thermas male confundentem. *Litora p. dotata Camoena*, ad Steſichorum poetam, Himera oriundum, alludunt. vid. Cic. Verr. II, 35.

Henna Deûm lucis ſacram dedit ardua dextram.
Hic ſpecus ingentem laxans, telluris hiatum,
Caecum iter ad manes tenebroſo limite pandit,
Qua novus ignotas Hymenaeus venit in oras.
Hac Stygius quondam, ſtimulante Cupidine, rector
Auſus adire diem, maeſtoque Acheronte relicto
Egit in illicitas currum per inania terras.
Tum rapta praeceps Hennaea virgine flexit
Attonitos coeli viſu lucemque paventes
In Styga rurſus equos, et praedam condidit umbris.
Romanos Petraea duces, Romana petivit
Foedera Callipolis, lapidoſique Enguion arvi,
Hadranum, Ergetumque ſimul, telaque ſuperba

238. *ſacras dextras* ex coni. Heinſii quam et Drakenb. probabat, Lefeb. edidit. 244. Sic Heinſ. e ſcriptis pro vulg. *Illicitas egit*. In Puteano proxime verum *egit pollicitas*. 245. pro *tum* Gronovius Obſ. III, 7. malebat *cum*. Deinde *flexit* ex Colon. et Oxon. Barth. et Mod. emendarunt pro *ceſſit*. Mox *attonitos coeli viſus* Heinſ. e ſcriptis corrigendum cenſuit. 249. *arvi* e Colon. Al. *arcu*, *amni*. 250. *Ergetumque* e Putean. Caeteri libri variabant *Hergentum*, *Ergetium*, *Ergenum*. E Cod. Tel.

35. — 236. Vtraque Himera e montibus Nebrodibus oritur, unde in diverſas partes profluit. Haec ornantur non ſine luxuria verborum. *gemini nutrit div. fontis*, continet duos fontes, qui diverſos fluvios emittunt. — *ditior umbrae*, nemoroſior. v. lib. IV, 681.

238. *Henna* urbs in media inſula, unde *νησου ὀμφαλον* dixit Callimachus Cer. 15. pratis et lucis amoenis conſita. Notam de Proſerpina hinc a Plutone rapta fabulam Silius hoc loco ornat, de qua vid. loca claſſica Diod. Sic. V, 3. Cic. Verr. IV, 48. et carmen Claudiani. Itaque *ſacram dextram* paulo argutius poeta extulit, de militibus ex Henna religione et cerimoniis Proſerpinae ſacra, ad bellum Siculum excitis. Livius XXIV, 39. *urbem claram* dicit, ob ſacrata omnia veſtigiis raptae quondam Proſerpinae. Caetera, quae de *ſpecu*, et Plutonis ad eum adventu dicuntur, Cicero explanabit, qui nunc praeter Claudianum ſedulo legendus eſt. 246. *attonitos coeli viſu equos* luxuriantius etiam deſcri-

Lanigera Melite, et litus piſcoſa Calacte,
Quaeque procelloſo Cephaloedias ora profundo
Caeruleis horret campis paſcentia cete,
Et qui, correptas ſorbentem vorticis hauſtu,
Atque iterum e fundo iaculantem ad ſidera, puppes,
Tauromenitana cernunt de ſede Charybdim.
Haec Latium manus et Laurentia ſigna movebat.
Caetera Eliſſaeis aderat gens Sicana votis.
Mille Agathyrna dedit, perflataque Trogilos Auſtris,
Mille

Tel. et Rom. 2. notavit Lefeb. *Hergetum.* *telo — lanigero* eſt in Puteau. Vnde Heinſ. coniiciebat *telaeque ſuperba lanigerae.* 251. *Calacte* ex coni. Heinſ. pro *Malacte,* oppido ignoto. 254. *vertidis* Oxon. cum editt. priſcis. 257. *fovebat* coni. Barth. et Heinſ. 259. *Trogilos* Cod. Oxon. cum priſcis editt. et Colon. proxime verum *Troylos.* Vulg. *Strongilos.* Putean. *Treialos.*

ſcripſit Claud. Rapt. Proſ. II, 193. ſqq.

251. *Melite* inſula, inter Siciliam et Libyam ſita. vid. Diod. Sic. V, 12. ubi et de textorum linteaminum egregio artificio. *Calacte,* καλὴ ἀκτὴ Diod. XII, 8. ad litus Tyrrhenum poſt Haleſam v. Cluv. II, 4.

252. *Cephaloedis* ſ. Cephaloedium opp. maritimum inter Thermas Himer. et Halaeſam in ſeptentrionali inſulae latere. *horret cete,* orn. pro habet. *caeruleis campis,* ut aequora undarum, et campos liquentes Virgilius dixit Aen. VI, 724. De cetariis ad illam urbem expoſuit Cluv. II, 4. p. 286. — 254. *Tauromenitani* non procul a freto Siculo ad mare, *cernunt Charybdim* etc. Ita Seneca Epiſt. 79. *Fac nos certiores, an verum ſit, quicquid illo freti turbine arreptum eſt, per multa millia trahi conditum, et circa Tauromenitanum litus emergere.* Et Strabo VI. pag. 411. (268.) litus Tauromenii, ait, Κοπριαν dici, quod navigiorum a Charybdi abſorptorum et diſſipatorum fragmenta illuc devolvantur. 257. *Haec manus,* hi populi antea enarrati, *Latium et Laur. ſigna movebat,* h. e. pro Romanis arma gerebant, et militabant. Poeticam rationem dicendi non adſecuti ſunt, qui nunc in verbo haerebant. v. Var. Lect.

258. ſqq. Sequuntur urbes Siciliae, quae Poenis favebant et milites ſubminiſtrabant. — 259. *Agathyrna* opp. marit. in latere inſulae ſeptentr.

Mille Thoanteae ſedes Facelina Dianae.
Tergemino venit numero fecunda Panormos,
Seu ſilvis ſectere feras, ſeu retibus aequor
Verrere, ſeu coelô libeat traxiſſe volucrem.
Non Herbeſos iners, non Naulocha pigra pericli
Sederunt; non frondoſis Morgentia campis
Abſtinuit Marte inſido: comitata Menaeis
Venit Amaſtra viris, et parvo nomine Tiſſe,
Et Netum, et Mutyce, pubeſque liquentis Achaeti.

Sido-

260. *Facelina* e Colon. In caeteris libris omnia vitioſa ſunt. Lefeb. tamen edidit *Phacelina* e fragmento Lucilii apud Pompon. Sab. ad Virg. Aen. II, 117. ab Heinſio laudato, ubi *Phacelinae Dianae* mentio fit. 262. *ſectere*, et mox *verrere* ex Colon. pro vulg. *ſectare* et *vertere*. 266. *Menaeis* ex ſcriptis Heinſ. Sic et editt. Rom. 1. 2. Vulg. *Nemaeis*, quod primus Marſus edidit. Maſerius ad Valer. Fl. II, 495. coni. *Nooenis*, ex Plin. III, 8. — 268. *Mutyce* e Colon. ubi eſt *Mytice*. Sed graecis eſt μοτυκα, μοτουκα. Deinde *Achaeti* iterum ex Colon. Al. *Acheti*, *Arethi*, ut Oxon. et aliquot editt. Dauſq. *Acithi*.

ſeptentr. inter Haleſam et Tyndaridem. *Trogilos* locus Syracuſis vicinus, cum portu, quem Livius memorat lib. XXV, 23 v. Cluver. I, 12. — 260. *Facelina ſedes*, templum Dianae Thoanteae, ſ. Tauricae, de qua vid. ſup. lib. IV, 771. Situm eſt non procul a Peloro ad mare. Fabulam narrat Servius ad Aen. II, 117. *Oreſtes ſimulacrum Dianae e Scythia ſuſtulit abſconditum faſce lignorum, unde et Phacelitis dicitur*; nempe a Φακελος. vid. ib. Pompon. Sabin. et Hygin. fab. 261.

261. *tergem. numero*, tribus millibus militum. Nam de ſingulis millibus antea ſermo fuerat. — *fecunda* ſcil. feris, piſcibus, volucribus, ut mox poetico ſermone praedicatur. 26.. *Herbeſos*, ſ. Herbeſſus, opp. Syracuſis vicinum, de quo vid. Cluv. II, 10. — *Naulocha* opp. cum portu in vicinia Pelori. *non pigra pericli*, non ignava ob belli pericula, bellicoſa. Voc. *ſedendi* in ignavis, pigris, otioſis notus vſus, cuius paſſim in Silio exempla vidimus.

265. *Morgentia*, μοργαντιον Straboni, in orient. inſulae latere ad flum. Symaethum prope quaerenda. *Marte inſido*, bello pro Carthagienienſibus, qui ſunt inſidi, inquit Marſus. — 266. *Menaeis* a Mene urbe prope lacum Palicorum. *Amaſtra* ad fl. Halaeſum in latere ſeptentr. *Tiſſe parva nom.* in vicinia

Sidonios Drepane, atque undae clamoſus Helorus,
Et mox ſervili vaſtata Triocala bello,
Sidonios Arbela ferox, et celſus Ietas,
Et bellare Tabas docilis, Coſſyraque parva,
Nec maior Megara Mute concordibus auſis
Iuvere, et ſtrato Gaulum ſpectabile ponto,
Cum ſonat Halcyones cantu, nidoſque natantes
Inmo-

269. *Sidonios Drepane* e ſcriptis Heinſ. et ſic Cod. Oxon. Vulg. *Sidonia et Drepane.* 272. Pro *Tabas*, quod Heinſ. correxit, alii *Tubas*, *Thaebas*, *Thabas*. 273. Drakenborch. *Mute* vitioſum putabat, et reſtituendum *Motye*. 274. *Caulum* in vulg. Ed. Parm. *Gauros*. Aliae *Gaurum*.

einia Aetnae et fontis Tauromínii fl. Perparvam et tenuem civitatem Cicero dicit in Verr. III, 38. — *Netum et Mutyce* in finibus Pachyni promont. De *Achaeto* vid. Var. Lect.

269. *Sidonios* — *iuvere.* Haec iunge. *Drepane* ſ. Drepanum, urbs cum portu Aegatibus obiecta. cf. Virg. A. III, 707. — *Helorus* fluv. in latere Orient. paulo ſupra Pachynum; *clamoſus*, quia inter ſpecus et rupes exeſas procurrit. v. Cluv. I, 13. et Heyn. ad Virg. III, 698. — 270. *Triocala* opp. in auſtrali latere ad Isburum fl. de quo vid. Diod Sic. 36. De Triocalis vaſtatis nominatim Diodor. l. c. cf. Flor III, 19. — 271. *Arbelam* urbem Siciliae prodiderunt Stephanus, Suidas et alii, quamvis incerti ſitus. v. Cluv. II. 13. De *Ieta* opp. cum monte ad Criniſſum fl. idem III, 12. *Ietenſes* populos in Sicilia memorat Plin. III, 8. — *Tabae* opp. in media inſula ad Heraeos montes. — 272. *Coſſyra* parva inſula inter Sicil. et Africam. Ovid. Faſt. III, 567. *Fertilis eſt Melite, ſterili vicina Coſyrae.* — 273. *Megara.* Strabo VI, p. 410. (267.) ex Ephoro docet, poſt bellum Troianum Dorienſes, quorum pars magna Megarenſes erant, duce Theocle Athenienſe, in Siciliam navigaſſe, et Megara condidiſſe, cui prius nomen fuerit *Hyblae*, quod deinde ob mellis praeſtantiam duraverit. Thucyd. lib. VI, 4. a Megarenſibus, qui Lamo duce in Siciliam venerint, conditam urbem tradit. — *Mute*, Motye, Μοτυ μοτυη opp. marit. non proc a Lilybaeo promont. Thucyd. VI, 2. a Phoenicibus cum Panormo et Soloente inhabitatam perhibet.

274. *Gaulum*, Gaulos, inſula Pachyno promont. ve ſu

Immota geſtat, ſopitis fluctibus, unda.
Ipſa Syracuſae patulos urbs inclita muros
Milite collecto variiſque impleverat armis.
Ductores facilem impelli laetamque tumultus
Vaniloquo pubem furiabant inſuper ore:
Nunquam hoſte intratos muros, et quatuor arces;
Et Salaminiacis quantam Eoiſque tropaeis
Ingenio portus urbs invia fecerit umbram!
Spectatum proavis, ter centum ante ora triremes
Vnum naufragium, merſaſque impune profundo

Clade

280. *plebem* e ſcriptis Heinſ. pro vulg. *pubem*.

ſus Merid. obiecta. Diod. Sic. V, 12. a portuum praeſtantia laudat, *λιμεσιν εὐκαιρως κεκοσμημενην*. Ergo *ſtrato ponto*, h. e. tranquillo mari conſpicua eſt. Eam tranquillitatem mox Silius multorum poetarum exemplo deſignat, *Halcyonum* avium cantu et nidis. Plinius X, 32. de his avibus: *foetificant bruma, qui dies Halcyonides vocantur, placido mari per eos et navigabili, Siculo maxime.* Et ſic *dilectas Thetidi Alcyones* Virgilius Georg. I, 399. inter ſigna ſerenitatis coeli recenſuit.

277. *patulos muros inclyta*, iunge et intellige urbem ingentibus latisque muris clauſam, qualem veteres deſcripſere Syracuſas. Strabo VI, p. 415. (270.) „Olim Syracuſae quinque urbibus conſtabant, contentae muro 180 ſtadia longo "

281. *quatuor arces.* v. Cic. Verr. lib. IV, 53. — 282-83. Senſus: Quantum urbs noſtra obſcuraverit victoriam Athenienſium Perſicam; tum nempe Athenienſes ante Syracuſas navali clade penitus profligati ſunt. *Salam. Eoisque tropaeis*, victoria Athen. apud Salamina Xerxe devicto. — *Ingenium*, naturam *portus* deſcripſit Cicero l. c. cap. 52. et 53. — *ſubnixas*, elatas, ſuperbas clade Xerxis, *pharetrigeri regis*, noto attributo Perſarum et Parthorum, v. interpr. ad Georg. Virg. IV, 290. et quae dicta ſunt ſup. ad lib. VII, 636. De clade Athenienſium ad Syracuſas facta cf. Thucyd. lib. VII. In numero navium Athenienſium, quem variant veteres ſcriptores, poeta Ciceronem ſecutus videtur Verr. V, 37. e quo loco nunc maxime profecit: *Quo Athenienſium claſſis ſola poſt hominum*

memo-

Clade pharetrigeri ſubnixas regis Athenas.
Flammabant vulgum geniti Carthagine fratres,
Poeni matre genus; ſed quos, ſub crimine pulſus
Vrbe Syracoſia, Libycis eduxerat oris
Trinacrius genitor, geminaque a ſtirpe parentum
Aſtus miſcebant Tyrios levitate Sicana.
Quae cernens ductor, poſtquam immedicabile viſum
Seditio, atque ultro bellum ſurgebat ab hoſte,
Teſtatus Divos Siculorum, amneſque, lacuſque,
Et fontes, Arethuſa, tuos, ad bella vocari
Invitum; quae ſponte diu non ſumſerit, hoſtem

Indue-

288. *ob crimina* coni. Heinſ. 293. *inſurgebat* id. 296. *qui* ex Colon. pro vulg. *quae*, ut Lefeb. edidit hoc ſenſu: hoſtis induit

memoriam 300 navibus vi ac multitudine invaſit, quae in ipſo eo portu, loci ipſius portuſque natura, victa et ſuperata eſt. Hic primum opes illius civitatis victae, comminutae, depreſſaeque ſunt: in hoc portu Athenienſium nobilitatis, imperii, gloriae, naufragium factum exiſtimatur.

287. *fratres*, Hippocrates et Epicydes, qui, Andranodoro et Themiſto interfectis, in eorum locum praetores à Syracuſanis creati ſunt. v. Liv. XXIV, 26. 27. ſq. Horum natales, quos mox poeta memorat, iterum è Livio hauſit cap. 6. *Legati ad Hannibalem miſſi, ac remiſſi ab eo cum Annibale nobile adoleſcente Hippocrates et Epicydes, nati Carthagine, ſed oriundi ab Syracuſis, exſule avo, Poeni ipſi materno genere.*

292. ſeqq. Legatur Livius XXIV, a cap. 33. ut omnis cauſa belli, qua Marcellus ſe ad obſidionem adactum exiſtimabat, intelligatur. Silius, qui magis ſingulas belli ſcenas, et hiſtorica quaedam emblemata fingit, illas rerum geſtarum cauſas leviter tangit, non explicat. — *bellum ſurgebat*, poetico ornatu dictum pro oriebatur. vid. lib I, 686. — 294. *Divos* Siculorum, qui ſcire cupiat, Ciceronem adeat in Verrinis. Reperiet *Orcum*, *Triptolemum*, *Cererem*, *Palicos*, *Dianam*, *Minervam*, *Iovem Olymp. Apollinem*, alios. Caeterum locus adumbratus videtur ex oratione Marcelli apud Liv. XXI[illegible] 38. qua ad Ennae urbis exp[illegible]gnationem milites adhortatu[illegible] *Vos, Ceres mater et Proſer[illegible]na* etc. 295. *ad bella*, cu[illegible] Sy[illegible]

Induere arma ſibi; telorum turbine vaſto
Aggreditur muros, atque armis intonat urbi.
Par omnes ſimul ira rapit; certantque, ruuntque.
Turris, multiplici ſurgens ad ſidera tecto,
Exibat, tabulata decem cui creſcere Graius
Fecerat, et multas nemorum conſumſerat umbras.
Armatam hinc igni pinum et devolvere ſaxa
Certabant, calidaeque picis diffundere peſtem.
Huic procul ardentem iaculatus lampada Cimber
Coniicit, et lateri telum exitiabile figit.
Paſcitur adiutus Vulcanus turbine venti,
Gliſcentemque trahens turris per viſcera labem,
Perque altam molem et toties creſcentia tecta,
Scandit ovans, rapidiſque vorat crepitantia flammis
Robo-

duit Marcello arma, quae ipſe Marcellus diu ſponte *diſtulit* ſumſiſſe. Neque ipſe Drakenb. improbabat vulg. lectionem. Concinnior oratio efficitur; ut non dubitarem, textui illam reſtituere. Heinſ. etiam coni. *ſponte Deûm* hoc ſenſu: quia Diis faventibus annuentibuſque non ſumſerit. 303. *pinum* pro vulg. *molem* Heinſ. ex MStis vindicavit. 305. *Huic* e ſcriptis Heinſ. Al. *hic*, et *hinc*. 307. *adiutus* ex Puteaneo edidit Lefeb. profecto verius quam vulg. *adiuto*. Dauſq. etiam coni. *adiecto*, *adiuncto*, vel *adiutus*. 309. *toties creſcentia* Mod. e Col. Barthius ex Oxon. probabat *toties naſcentia*. In Vulg. *turris naſcentia*, vitioſe ex antecedente verſu. Heinſius etiam coni. *texta* pro *tecta*. Dauſq. *tectis cr. tecta*. 310. *crepitantia* Mod. et Heinſ. e membranis pro vulg. *trepidantia*.

Syracuſanis gerenda. De ſeqq. vid. Var. Lect.

300. ſeqq. Turris excelſa igni Romano accenſa prima ruinam in muris Syrac. dedit. De hac turri omnia a Silio ficta ſunt. Arridebat ſcilicet poetae occaſio turrem ardentem poeticis coloribus pingendi. Talia Silius nunquam e manibus dimittit, et plerumque graphice, nec ſine arte pingit, ſed nec ſine nimiae luxuriae vitio. *Turris exibat*, ornate pro erat. Sed altitudinem poeta inculcat ſingulis verbis, *ſurgens*, *exibat*, *creſcere*, quae omnia iam in turris vocabulo inerant. — *Graius*, Archimedes. vid. Liv. XXIV, 34. ubi et nonnulla ſunt, unde Silius in turris cogitationem adduci facile poterat. — 307. 15. Ornatus poeticos eiuſmodi ſaepe vidimus in hoc carmine. v. lib V, 510.

Robora, et, ingenti ſimul exundante vapore
Ad coelum, victor nitentia culmina lambit.
Implentur fumo, et nebula caliginis atrae;
Nec cuiquam evaſiſſe datur: ceu fulminis ictu
Correptae rapido in cineres abiere ruinae.
Par contra pelago miſeris fortuna carinis.
Namque ubi ſe propius tectis urbique tulere,
Qua portus muris pacatas applicat undas,
Improviſa novo peſtis conterruit aſtu.
Trabs fabre teres, atque, eraſis undique nodis,
Navali ſimilis malo, praefixa gerebat
Vncae tela manus: ea celſo ex aggere muri
Bellantes curvi rapiebat in aëra ferri
Vnguibus, et mediam revocata ferebat in urbem.
Nec ſolos vis illa viros, quin ſaepe triremem
Belligerae rapuere trabes, cum deſuper actum
Incuterent puppi chalybem morſuſque tenaces.
Qui, ſimul affixo vicina in robora ferro
Suſtulerant ſublime ratem, miſerabile viſu!
Per ſubitum rurſus laxatis arte catenis

Tanta

312. *nutantia* coni. Dauſq. Marſ. Ed. Veneta *ſurgentia.* 318. *appulit* pro *applicat* Putean. 320. *trabs trabe iuncta teres*, omiſſo *atque*, edidit Lefeb. ex Puteano, ubi legebatur *cincta.* Deinde *deraſis* ex leviſſimis veſtigiis loci Virgil. Aen. XI, 5. *deciſis undique ramis.* 325. *vis ulla* in Colon.

V, 510. ſq. VII, 351. ſqq. Sed nuſquam luxuriantius, quam in hoc loco incendium pinxit. Graphicam imaginem et paene abſolutam nemo negaverit.

316. ſeqq. In mari, ab Achradina, cuius murus fluctu alluitur, ut Livius ait l. c. naves Romanae, quibus Marcellus urbem oppugnabat, nova machinatione Archimedis laborarunt. Sequitur itaque a verſu 320. machinae ipſius deſcriptio, e Livianis (cap. 34) expreſſa, ubi *tollenonem* ſuper muros eminentem dicit. — 322. *uncae manus tela*, manus ferrea Livio; *χειρα σιδηραν ἐξ ἀλυσεως δεδεμενην* Polybius ap- pellat lib. VIII. Mox *ungui- bus*, et *curvo ferro* poeta de- ſignat. — 323. *bellantes* milites e navibus arreptos ill-

ma-

Tanta praecipitem reddebant mole profundo,
Vt totam haurirent undae cum milite puppem.
His ſuper inſidiis anguſta foramina murus
Arte cavata dabat, per quae confundere tela
Tutum erat, oppoſito mittentibus aggere valli.
Nec ſine fraude labos, arta ne rurſus eodem
Spicula ab hoſte via vicibus contorta redirent.
Calliditas Graia, atque aſtus pollentior armis
Marcellum tantaſque minas terraque marique
Arcebat; ſtabatque ingens ad moenia bellum.
Vir fuit Iſthmiacis decus immortale colonis,
Ingenio facile ante alios telluris alumnos,
Nudus opum; ſed cui coelum terraeque paterent:
Ille novus pluvias Titan ut proderet ortu

Fuſca-

334. *clam fundere* ex coniectura Burmanni edidit Lefeb. 335. *appoſito* in Puteano. 336. *artae viae* coni. Heinſ. 344. *novo ortu* coni. id.

machina, et mediam in urbem delatos, Silius de ſuo addidit. Livii narratio ad naves tantum correptas et in mare depreſſas pertinet, quam poeta verſſ. 326-32. luculenter et eleganti ornatu expreſſit.

333-37. Livius l. c. cap. 34. *poſtremo ut ſui vulnere intacti tela in hoſtem ingererent, murum ab imo ad ſummum crebris cubitalibus fere cavis aperuit, per quae cava pars ſagittis, pars ſcorpionibus modicis ex occulto petebant hoſtem.* Hinc Siliana expedies.

338-40. Hae machinationes et τεχναι Archimedis oppugnationem retardabant. Livius cap. 34. extr. „*Ita conſilio habito, cum omnis conatus ludibrio eſſet, abſiſtere oppugnatione atque obſidendo tantum arcere terra marique commeatibus hoſtem placuit*“ — *ſtabat bellum*, intermiſſa eſt oppugna.

341. ſeqq. Poeta ornavit haec Liviana l. c. *Archimedes is erat, unicus ſpectator coeli ſiderumque, mirabilior tamen inventor et machinator bellicorum tormentorum, operumque quibus ea quae hoſtes ingenti mole agerent, ipſe perlevi momento ludificaretur.* Itaque, ut libenter ſolet, definite et per partes ſingulas Archimedis ingenium et artem adumbrat. — *Iſtm. decus colonis*, h. e. ornamentum Syracuſanorum, quatenus hi ab Iſthmo Achaiae,

Fuſcatis triſtis radiis; ille haereat, anne
Pendeat inſtabilis tellus; cur foedere certo
Hunc affuſa globum Tethys circumliget undis,
Noverat, atque una pelagi lunaeque labores,
Et pater Oceanus qua lege effunderet aeſtus.
Non illum mundi numeraſſe capacis arenas
Vana fides: puppes etiam conſtructaque ſaxa
Feminea traxiſſe ferunt contra ardua dextra.
Hic dum Italûm ductorem aſtu Teucroſque fatigat,

Adna-

347. *ulnis* coni. id. 349. *refunderet* id. 351. *Vana fides*. Sic omnes membranae et editt. praeter Colon. ubi eſt *una*, quod expreſſit Drakenborch. quamvis valde probans vulgatam illam, etiam Lefeb. ſervatam. cf. Virgil. Aen. IV, 12. Val. Flac. V, 75.

lae, e Corintho, originem ducebant. v. ſup. ad verſ. 51. 52. et infr. 643. — 344. *Ille* noverat (e verſ. 348.) ex ortu ſolis, an pluvia futura eſſet. Ornatus verborum noti ſunt. *Novus Titan*, oriens Sol. v. Virg. Aen. IV, 119. ſq. Hic *triſtis* eſt *fuſc. radiis*, cum nubes obductae liberam radiorum emiſſionem impediunt. — 345. *haereat*, ſtet immobilis. *pendeat inſtab.* moveatur circumactus globus. — 348. *pelagi lunaeque labores.* v. ad lib. III, 58. etc. et interpr. ad Virg. Georg. II, 478.

350. Alludi in his ad librum Archimedis, qui ψαμμιτης inſcriptus fuit, quo probare conabatur, numerum arenae non eſſe infinitum, ſed efferri et colligi poſſe, ſi vel maxime totus terrarum orbis arena conſtaret, Drakenborch. annotavit. 351. Haec ad mechanicam artem Archimedis pertinent, qua effecit, ut naves et *conſtructa ſaxa*, h. e. pilae et ingentia murorum fragmenta facili negotio, atque adeo *feminea manu* pertrahi ad altiorem locum poſſent.

353. ſqq. De claſſibus Poenorum et Romanorum, quae Livius XXIV, 36. et XXV, 27. narrat, ita comparata ſunt, ut intelligamus, pugnam navalem eiuſmodi, qualem mox deſcribit Silius, ad Syracuſas non eſſe factam. Quid ergo? Nimirum Silius poetam iterum agit. Adſunt ab utraque parte claſſes, obſidionis cauſſa advectae. Ergo cum hiſtoriam ſcribere non inſtituiſſet, qualem ex annalibus memoriae prodere hiſtoricus ſolet, non dubitavit

hunc

Adnabat centum late Sidonia velis
Claſſis ſubſidio, et ſcindebat caerula roſtris.
Erigitur ſubitas in ſpes Arethuſia proles,
Adiungitque ſuas, portu progreſſa, carinas.
Nec contra Auſonius tonſis aptare lacertos
Addubitat, merſiſque celer fodit aequora remis.
Verberibus torſere fretum: ſalis icta frequenti
Albeſcit pulſu facies, perque aequora late
Spumat canenti ſulcatus gurgite limes.
Inſultant pariter pelago: ac Neptunia regna
Tempeſtate nova trepidant. Tum vocibus aequor
Perſonat, et clamat ſcopulis clamoris imago.
Ac iam diffuſus vacua bellator in unda
Cornibus ambierat patulos ad proelia fluctus,

 Navali

hunc locum ita tractare, ut pugna atrox navalis velut in tabula appareret, in qua, quicquid poetici ornatus addi poſſet, ſuo modo, et ...dum exempla varia poe...m, expromeret. Iam mo...te et recte, an luxurian...r et arroganter fecerit, ut ...itatem hiſtoricam neglige...t, haec alia quaeſtio eſt. ...d aequum eſt, ut ſcripto...m ſecundum ea, quae no...s exhibuit, iudicemus. Cae...rum in hoc loco poetam cer...re voluiſſe cum Lucano, cu...s ſimilis pugnae navalis de...riptio in lib. III, 509. ſeqq. ...tat, quis dubitet? cum il...s aetatis poetae in eo ma...ne elaborarent, ut ſecum ...vicem certarent.

354. *Centum velis*, ſecun...m haec Liviana cap. 25. ...milcar *edoctis Carthaginienſibus, in quanto res Syracuſ. diſcrimine eſſet, cum centum navibus poſt paucos dies redit.* Sed cf. lib. XXV, 27. — 360. *verberibus*, impulſu remorum Lucan. III, 527. *impulſae tonſis tremuere carinae, crebraque ſublimis convellunt verbera puppes.* Haec centies variant poetae. cf. Virg. A. III, 207. ſeqq. v. ſup. lib. VII, 409. ſq. Caetera graphicam imaginem ſiſtunt commotae remis aquae, obrutam illam quidem coloribus, at non ſine arte factam. — 365. *clamoris imago*, Echo clamorem reddit. v. Valer. Fl. III, 597.

366-70. Ab utraque parte claſſes in ſemicirculum et cornua diſpoſitae ſtabant. Quid ſint *cornua* in acie, notum eſt. Haec *ambiunt* fluctus, cum eos concludunt. Hinc et commode *navalem indaginem* hunc ambi-

Navali claudens humentem indagine campum.
At ſimili curvata ſinu diverſa ruebat
Claſſis, et artabat lunato caerula gyro.
Nec mora: terrificis ſaevae ſtridoribus aeris,
Per vacuum late cantu reſonante profundum,
Incubuere tubae, quîs excitus aequore Triton
Expavit tortae certantia murmura conchae.
Vix meminere maris; tam vaſto ad proelia niſu
Incumbunt proni, poſitiſque in margine puppis
Extremae plantis nutantes ſpicula torquent.
Sternitur effuſis pelagi media area telis,
Celſaque anhelatis exſurgens ictibus alnus
Caerula nigranti findit ſpumantia ſulco.

370. In Colon. *arabat*. Heinſ. coni. *arquabat*, ſ. arcuabat
373. *increpuere* coniecit Gronov. probante Heinſio, qui et offe[rt]
incinuere. Illud et Drakenb. probabat, laudato loco e lib. XVI
94. —

ambitum dicit, e re venatoria, ut diximus ad lib. XIII, 141. Mox variate dicitur *lunatus gyrus*, *curvata claſſis*. Luxurioſior poeta nunc in aciei ſemicircularis figura delineanda moratur. Non multo moderatius eadem pinxit Lucan. l. c. 529. ſeqq. — 373. *Triton*, numen marinum, *expavit murmura*, territus eſt vocibus tubarum, *certantia conchae* ſuae, aemulantia ſonum conchae, quam ipſe inflat. v. Virgil. A. X, 209. et Lucan. IX, 348. *Deus quem toto litore pontus audit ventoſa perflantem murmura concha.*

375. ſeq. Imago atrociter pugnantium ex ſummo pu[p]pium margine. Singula a[d] naturam apte adumbrata. 37[7] *nutantes*, ut fit, in tam in[certis] vestigiis. 378. *medi[a]* *area* aequoris, inter utra[m]que claſſem, *ſternitur* oppl[e]tur *telis*. Nota hyperbol[e] quam perpetuo variant po[e]tae. Lucan. V, 545. *e[t]* *tela aera texerunt*, *vacuum* *cadentia pontum*. — 380. [ni]*granti ſulco*, plane ex nat[ura]. Nam ſulcus mari impr[eſſus] umbram nigricantem et [lu]men efficit, quibus etiam [pi]ctores fluctus deſignant. [an]*helati ictus*, quam iterum naturae veritate expreſſi[t] de remigibus ſub labore [re]morum anhelantibus.

Aſt aliae latere atque incuſſi roboris ictu
Detergent remos: aliae per viſcera pinus
Tramiſſis ipſo retinentur vulnere roſtris,
Quo retinent. Medias inter ſublimior ibat
Terribilis viſu puppis, qua nulla per omne
Egreſſa eſt Libycis maior navalibus aevum.
Sed quater haec centum numeroſo remige pontum
Pulſabat tonſis: veloque ſuperba capaci
Cum rapidum hauriret Borean, et cornibus omnes
Colligeret flatus, lento ſe robore agebat,
Intraret fluctus ſolis ſi pulſa lacertis.
Procurrunt levitate agili, dociles que regentis
Audiviſſe manum, Latio cum milite puppes.
Has ut per laevum venientes aequor Himilco
In latus obliquas iuſſamque incurrere proram
Conſpexit, propere Divis in vota vocatis

 Aequo-

381. *latere* Mod. ex Colon. pro vulg. *lacerae*. 387. Heinſius coni. *Acta quater centum* etc. Lefeb. edidit *nam quater haec* etc. 390. *robore* e MStis pro *corpore* vulg. 391. *ceu pulſa* Heinſ. coni. probante Drakenb. Mox et *intraret fluctu* coni. Heinſ.

381. Iam concurrunt naves. Id certis ſignis declaratur. Variavit haec Lucanus paſſim. cf. lib. III, 544. *ut primum roſtris crepuerunt obvia roſtra.* 382. *detergent remos*, defringunt roſtris impactis. In ſeqq. *aliae retinentur — quo retinent*, argute expreſſa ſententia vulgaris: naves roſtris immiſſis haerent lateribus. Simili modo Lucanus III, 563. *Quaecunque ratis temtavit robora Bruti, Ictu victa ſuo percuſſae capta cohaeſit.*

385. ſeqq. Navis Himilconis omnium maxima. Haec magnitudo declaratur ſignis variis, ut remis quadringentis, et lento motu, ut quamvis univerſis *cornubus*, h. e. velis (cf. Virg. Aen. V, 832.) omnes auras colligebat, tamen non citius progrederetur, quam alia quaevis, quae ſolis remis propellebatur, *ſolis pulſa lacertis*. Ornatum facile deprehendent atque expedient, qui ſenſum cognoverunt. Bruti praetoriam navem moderatius notavit Lucanus III, 335-38.

392. *levitate agili proc.* triremes Romanae. *Dociles manum*

Aequoris, intento volucrem de more ſagittam
Aſſignat nervo: utque oculis libravit in hoſtem,
Et calamo monſtravit iter, diverſa relaxans
Brachia, deduxit vultu comitante per auras
In vulnus telum; ac reſidentis puppe magiſtri
Affixit plectro dextram: nec deinde regenda
Puppe manus valuit, flectenti immortua clavo.
Dumque ad opem accurrit, ceu capta, navita, puppe,
Ecce iterum fatoque pari nervoque ſagitta
In medium perlapſa globum, tranſverberat ictu
Orba gubernacli ſubeuntem munera Taurum.
Irrumpit Cumana ratis, quam Corbulo ductor
Lectaque complebat Stabiarum litore pubes.
Numen erat celſae puppis vicina Dione.

Sed

400. *diduxit* Colon. 403. *flectende* conj. Gronov. Obſerv. III, 7. — 407. pro *gubernacli* in Oxon, Put. et nonnullis editt. priſcis *gubernandi*. 409. *Lectaque* ex Colon, et Oxon. Vulg. *laetaque*, Deinde *complebant* probabat Heinſ. ex Puteano. 410. *Nomen* Colon. Pro *vicina* in ed. Parm. *ſubducta*. Leſ. edidit *celſae puppi vicina*.

num audiviſſe, naves tractabiles, et celeri motu procurrentes, dixit exemplo Lucani III, 593. Et Virgilio *currus non audit habenas*, cum equi regi non poſſunt. Georg. I, 514.

398. *aſſignat nervo*, dum ſagittam arcui imponit. Sequitur imago ſagittae emiſſae, ex artis ordine et natura expreſſa, cuius ſimilem vidimus ſup. lib. II, 126. — *oculis librat*, qui collimat; mox variate, *monſtrat iter calamo*. Deinde *diverſa relaxans brachia* dicitur, qui arcum tendit, altera manu ſummum arcum tenens, altera nervum adducens. —

402. *affixit plectro dextram*, ſagitta per dextram in gubernaculum penetrante, ita ut illi ſimul manus adfigeretur; exquiſitum genus vulneris, qualia lubenter poetae comminiſci ſolent, et Silius inprimis. Conferendus tamen eſt Lucanus, ut certamina poetica cognoſcamus.

409. *Stabiarum*, oppidi Campaniae, inter Veſuvium et Surrentum. 400. *numen erat Dione*, effigies Dionis, ſ. Veneris, ut Deae tutelaris, in navis puppe picta. Res e Virgilio nota. v. Heyn. ad Aen. X, 171. Infra v. 543. *tutelae Deûm fluitant*. Iam

cum

Sed ſuperingeſtis propior quae ſubdita telis
Bella capeſſebat, media ſubſedit in unda,
Diviſitque fretum. Clamantum ſpumeus ora
Nereus implet aquis, palmaeque, trahente profundo,
Luctantum fruſtra ſummis in fluctibus exſtant.
Hic, audax ira, magno per caerula ſaltu
Corbulo tranſgreſſus (nam textam robore turrim
Appulerant nexae ferri compage triremes)
Evadit tabulata ſuper, flammaque comantem
Multifida pinum celſo de culmine quaſſat.
Inde atros alacer paſtoſque bitumine torquet,
Amentante Noto, Poenorum apluſtribus ignes.
Intrat diffuſos peſtis Vulcania paſſim,
Atque implet diſperſa foros: trepidatur omiſſo

 Sum-

413. *clamantum* e ſcriptis et editis repoſuerunt Barth. et Heinſius pro vulg. *clamantem.* 422. *amentante* Mod. e Colon. pro vulg. *adventante.*

cum in Sicilia verſarentur Romani, Dionem *vicinam* appellat, Erycem notans, ubi Veneri ſacra et templum erant. — Interpres tamen Francogall. *celſae puppi vicina*, iungit. 412. demerſa eſt navis. Mire in hac una ſententia luxuriatus Lucanus III, 630. ſeq.

416. ſeq. Corbulo ulturus demerſam navem, ex turri ignes in navem praetoriam Himilconis coniicit. *Textam robore turrim*, ligneam machinam navibus pluribus iunctis impoſitam deſcribere poeta videtur, cuius machinae mentionem Plutarchus fecit in Marcello: *Super ingenti iugo navium octo colligatarum inter ſe machinam Marcellus extulit.* Similia habet Polybius VIII, 5. ubi *ſambucam* dicit. Hinc expediri poteſt, quomodo Corbulo *per caerula tranſgreſſus* ſuper tabulata evaſerit. 419. *flamma com.* pro vulg. ardentem pinum, ſed illud graphice, more poetico. — In verſ. 422. felici brevitate *amentantem Notum* dicit, cum notare vellet flammas taedae a vento auctas et adiutas. Nempe amentum eſt lorum haſtilibus additum, quo illa fortius vibrata emittuntur. Similem ornatum vidimus ſupr. libr. IX, 508. *velut amento contorta haſtilia turbo adiuvat.* ἀνεμοτρεφὲς ἔγχος Homeri Il. λ, 256. bene contulit

Summis remigio; ſed enim tam rebus in artis
Fama mali nondum tanti penetrarat ad imos.
At rapidus fervor, per pingues unguine taedas
Illapſus, flammis victricibus inſonat alveo.
Qua nondum tamen impulerat vim Dardana lampas,
Parcebatque vapor, ſaxorum grandine dirus
Arcebat, fatumque ratis retinebat, Himilco.
Hic miſer, igniferam dum ventilat aëre pinum,
Murali ſaxo per lubrica ſanguine tranſtra
Volvitur in fluctus, Lychaei vulnere, Cydnus.
Fax nidore gravi foedavit comminus auras,
Ambuſto inſtridens pelago. Ferus inde citatum
Miſſile adorata contorquet Sabratha puppe:

Ham

429. *impulerat* Heinſ. ex Puteano: Lectionem vulg. quam cae-teri libri exhibent, *intulerat*, ſervavit Lefeb. 437. *Sabrat* Put. Heinſ. malebat *Sabàtra*, quae Africae civitas eſt.

tulit Lefeb. — 425. *trepidatur ſummis*, h. e. ab his, qui in ſuperiori parte navis erant. Mox *imos* dicit, qui in carina verſabantur.

427. 28. Iam flamma etiam inferiorem carinam corripit. Haec poetice elata reperies, ornatu paſſim obvio. *pingues unguine*, exquiſitius quam vulgare, pice unctas; mox *paſtos bitumine ignes*. In ea re varianda mirificam artem et curam poeta adhibuit. *inſonat*, aptum vocabulum incendio crepitanti. vid. ſupr. verſ. 310.

429 - 31. Vbi ignis non ſaeviebat, Himilco ſaxis hoſtem petebat. *Dardana lampas*, taeda a Romano immiſſa. *Ea vim impellit*, cum ignem diffundit, accendit. Variatam ſententiam vid. verſ. 450. — *qua parcebat vapor*, quae in loca fumus nondum penetraverat, adeoque accedi ſine periculo ſuffocationis poterat. Argute dictum ſentio, ut multa, quae ſuus cuique ſenſus facile ſignificabit. *Fatum ratis*, excidium, interitum.

432. Cydnus a Lychaeo interficitur. Ergo *Lychaei vulnus* eſt, quod Lychaeus ſaxo intulit. v. interpr. ad Virgil. A. II, 436. et Gell. N. A. IX, 12.

437. *Sabratha* nomen Poeni militis ab oppido huius nominis ductum, pro more. lib. III, 256. — *adorata puppe*, precibus ad Deum navis tutel

Hammon numen erat Libycae gentile carinae,
Cornigeraque ſedens ſpectabat caerula fronte.
Fer, pater, afflictis, fer, ait, Garamantice vates,
Rebus opem, inque Italos da certa effundere tela.
Has inter voces tremulo venit agmine cornus,
Et Neptunicolae tranſverberat ora Telonis.
  Vrgebant nihilo levius, iam in limine mortis
Quos fuga praecipites partem glomerarat in unam,
Puppis, adhuc vacuam taedae: ſed, proxima curſu
Fulmineo populatus, inevitabilis ardor
Correptam flammis involvit ovantibus alnum.
Primus, ope aequorei funis delapſus in undas,
Qua nondum Stygios glomerabat Mulciber aeſtus,
Ambuſtus ſociûm remis aufertur Himilco.
Proxima nudarunt miſerandi fata Batonis
Deſertam ductore ratem. Bonus ille per artem
Crudo luctari pelago, atque exire procellas.
Idem, quid Boreas, quid vellet craſtinus Auſter,
Anteibat: nec pervigilem tu fallere vultum,
Obſcuro quamvis curſu, Cynoſura, valeres.

449. *aequoreas in undas* coni. Heinſ. 454. *obluctari* coni. id.

tutelarem, Hammonem, factis, quae mox a verſ. 440. ſequuntur. De *Hammone* cornigero ſaepius diximus, ut lib. I, 415. III, 10. — 442. *tremulo agmine*, exquiſita latinitate, de tremulo lapſu vel impetu corni, exemplo Virgilii, cui *agmine leni fluit Tybris* Aen. II, 782. ubi vid. docte diſputans Heynius. — 443. *Telonis Neptunicolae.* Marſus docuit poetam adluſiſſe ad Telonem, qui Capreis regnaverit, de quo vid. ſup. VIII, 543. ſq.

449. Cum univerſa navis arderet, primus Himilco fugam capeſſit. Haec ornantur rebus et verbis. Iam a verſ. 452. caeterorum etiam, qui in illa nave erant, caſus et mortes recenſentur. *proxima fata* etc. poſt Himilconem fuga elapſum, proximus *Bato* miſere periit. Gubernatorem ſequentes verſus ritu poetico et per partes ſingulas deſignant. Similem Lucani locum lib. III, 592. ſeqq. iam Dauſqueius attulerat. Tria praecipue laudantur; primum ars

Is, poſtquam adverſis nullus modus, Accipe noſtrum,
Hammon, ſanguinem, ait, ſpectator cladis iniquae.
Atque, acto in pectus gladio, dextra inde cruorem
Excipit, et large ſacra inter cornua fundit.
Hos inter Daphnis, deductum ab origine nomen
Antiqua, fuit infelix; cui linquere ſaltus,
Et mutare caſas infido marmore viſum.
At princeps generis quanto maiora paravit
Intra paſtorem ſibi nomina. Daphnin amarunt
Sicelides Muſae. Dexter donavit avena
Phoebus Caſtalia, et iuſſit, proiectus in herba

Si

466. *inter paſtores* coni. Heinſ, non improbante Drakenborch. Sed vid. nott. *intra paſtores* edidit Lefeb.

ars navis gubernandi, cum tempeſtas eſt in mari. Hanc dicit *artem luctari crudo pelago*, et *exire*, evitare, *procellas*. Deinde *anteibat*, praeſtabat ſcientia ventorum. Ita certe malim, quam cum Marſo, providebat, quamvis res eodem tandem redit. Tertiam laudem a peritia ſiderum ita effert, ut dicat *Cynoſuram non fallere poſſe* illius *pervigilem vultum*, oculos etiam obſcuro coelo acutos. 461. *inter cornua* ſcil. Hammonis in puppe effícti.

462. ſeqq. *Hos inter*, qui cum nave peribant, *Daphnis* flammis confectus moritur. cf. verſ. 476. — Qui legendo carmine Siliano cognoverunt, poetam, cum nomina fingit, ea maxime deligere, in quibus ornatus poetici materia extet, non mirabuntur, quo modo nunc in Daphnidis cogitationem inciderit. Cum enim in Sicilia verſaretur, facile occurrere, ſedulo praeſertim talia anquirenti, poterat formoſi in Sicilia paſtoris imago, poſt Theocritum Id. I. et VII. Virgilio inprimis celebrati Ecl. 5. Bucolicorum. Ergo huius progeniem Daphnin militem in nave Himilconis fingit. De Daphnide vetere v. Diodor. IV, 84. et interpr. ad Aelian. V. H. X, 18. — 463. *mutare ſaltus, caſas* dicuntur, qui vitam paſtoritiam mutant. 465. *princeps generis*, Daphnis proavus. *intra paſtorem*, in vita paſtoritia, quam exercuit. 466. *Daphnin amarunt Muſae Sic.* ut carminis Bucolici inventorem, et paſtoritii cantus artificem, qualis in ſequentibus deſcribitur eo modo, quo in

Orpheo,

Si quando caneret, laetos per prata per arva
Ad Daphnin properare greges, rivoſque ſilere.
Ille ubi, ſeptena modulatus arundine carmen,
Mulcebat ſilvas, non unquam tempore eodem
Siren aſſuetos effudit in aequore cantus:
Scyllaei tacuere canes: ſtetit atra Charybdis:
Et laetus ſcopulis audivit iubila Cyclops.
Progeniem hauſerunt et nomen amabile flammae.
Innatat ecce ſuper tranſtris fumantibus aſper
Ornytos, ac longam ſibimet facit aequore mortem;
Qualis Oiliades, fulmen iaculante Minerva,
Surgentes domuit fluctus ardentibus ulnis.
Tranſigitur valida medius, dum ſe allevat, alni
Cuſpide Marmarides Scyron. Pars ſubnatat unda
Membrorum, pars exſtat aquis; totumque per aequor
Portatur, rigido, miſerandum! immortua roſtro.
Accelerant puppes utrinque, atque ora ruentum
Sanguinei feriunt remorum aſpergine rores.

Ipſe

475. *ſedavit iubila* coni. Gronov. ut ad ipſius Cyclopis cantus referatur, quibus abſtinuit, canente Daphnide. Sed rectius ad cantus paſtorales Daphnidis *iubila* referantur. 480. *urguentes* coni. Heinſ. 481. *alni* e Colon. pro vulg. *alvi*. 484. pro *roſtro* ſolus Putean. *ferro*.

Orpheo, Apolline, Arione paſſim poetae uti ſolent. v. lib. III, 260. et XI. 434. ſeq. Sed cum iudicio Silius nunc, maxime e tractu Siculo, in quo carmen verſabatur, Scyllaeos canes, Charybdim, et Cyclopes appellavit, cantum Daphnidis admiratos.

477. *ſuper tranſtr. fumant.* in fragmine tranſtrorum adufto. Itaque *longam mortem ſibi facit*, prolongat ſibi mortem enatando. Iam comparatur Ornytos natans cum *Aiace* Oilei filio, qui nave fulmine Minervae diſiecta in mari periit. Fundus fabulae eſt apud Homer. Odyſſ. δ, 499. ſq. ubi vero Neptunus facit, quae nunc Minervae tribuuntur. Nempe Silius ſecutus eſt variationem Virgilii Aen. I, 39. ſq. ubi vid. adnott. Heynii.

481. Novum et mirum mortis genus. *Scyron, dum ſe allevat*, ex aqua, (nam is quoque natando elabi volebat) *alni cuſpide*, roſtro navis irruentis ita medio in corpore

trans-

Ipſe adeo ſenis ductor Rhoeteïus ibat
Pulſibus, et valido ſuperabat remige ventos.
Quam rapidis puppem manibus frenare Lilaeus
Dum tentat, ſaeva truncatur membra bipenni,
Ac fert haerentes trabibus ratis incita palmas.
  Sicania Aeoliden portabant tranſtra Podaetum.
Hic, aevo quanquam nondum exceſſiſſet ephebos,
Seu laevi traxere Dei, ſeu fervida corda,
(Nec ſat maturus laudum) bellique cupido,
Arma puer niveis aptarat picta lacertis,
Et freta gaudebat celſa turbare Chimaera.
Iamque ſuper Rutula, ſuper et Garamantide pinu
Ibat ovans, melior remo meliorque ſagitta:
Et iam turrigerum demerſerat aequore Neſſum:
(Heu puero maleſuada rudi nova gloria pugnae!)
Dum criſtam galeae trucis exuviaſque precatur
De duce Marcello Superos temerarius, haſta

Excepit

487. *ſenis* e Colon. pro vulg. *ſaevis*. 491. *ac fert* Colon. — Putean. cum priſcis editt. *At fert*. 493. *ephoebis* vulg. 500. *ſummerſerat* Putean. Rom. 1. et Mediol.

transigitur, ut roſtro veluti veruto cuidam inhaereret, atque ſic una parte corporis in unda demerſa, altera ex undis exſtante per mare cum nave ferretur.

487. ſeqq. *Ipſe* Marcellus advenit, *ſenis pulſibus*, ſenario ordine remorum, nave praetoria, ut Bruti apud Lucanum III, 353. *celſior at cunctis Bruti praetoria puppis verberibus ſenis agitur*. Sequuntur iam iterum exquiſitae proelii ſcenae, et caedes ſingulares militum. — *Lilaeus*, dum vult *manibus frenare*, retinere, navem Marcelli, *truncatur membra*, manibus abſciſſis, quae ſic rati adhaereſcunt, reliquo corpore in aquas devoluto. Eandem ſcenam iam dederat Lucan. III, 610-14. aucto etiam ad miraculum facinore.

492-515. Podaeti adoleſcentis ferocis, et Marcellum petentis caedes. Locus moratus, imaginem temeritatis et ferocis φιλοτιμιας notans. 497. *Chimaera*, nomen navis, qua vehebatur Podaetus, ab inſigni, ut ap. Virg. A. V, 118. et mox *Neſſus turriger*. — 498. 99. *ſuper — ibat*, naves Romanas et Poenas anteibat

Excepit raptim vulnus letale remiſſa.
Pro qualis! ſeu ſplendentem ſub ſidera niſu
Exigeret diſcum, iaculo ſeu nubila ſupra
Surgeret, aligeras ferret ſeu pulvere plantas
Vix tacto, vel dimenſi ſpatia improba campi
Tranſiret velox ſaltu, decuere labores.
Sat prorſus, ſat erat decoris diſcrimine tuto,
Sat laudis. Cur fata, puer, maiora petebas?
Illum, ubi labentem pepulerunt tela ſub undas,
Oſſa Syracoſio fraudatum naufraga buſto,
Fleverunt freta, fleverunt Cyclopia ſaxa,
Et Cyane, et Anapus, et Ortygie Arethuſa.
Parte alia Perſeus (puppem hanc Tiberinus agebat)
Qua-

505. *pro qualem — decuere labores!* Sic edidit et iunxit Lefeb. caeteris, quae interſunt, in parentheſi collocatis. Nihil habet haec ratio, quo ſe prae Drakenborchiano contextu commendet. 509. pro *decuere*, quod exhibebat Colon. vulg. *docuere*. Barthius coni. *nocuere*. 511. *facta* in vulg. 512. *ſub umbras* Puteaneus. 516. *Perſeus* e Colon. In Put. et aliquot editt. priſcis *praeſens*.

tribat remigando. — 501. uberrima ſententiarum brevitate elatus verſus. O miſerum puerum, cui *nova gloria*, h. e. nimia ex novitate gloriae cupido, ſuadebat *rudem pugnam*, cui nondum par erat ob iuventutem. — 504. *buſta remiſſa*, ſive ab ipſo Marcello, ſive ab alio quopiam e nave Marcelli. — 505-509. Laudatur iuvenis dexteritas diſci iaciendi, iaculandi, currendi, ſaliendi, poetico ornatu expreſſis ſententiis, quarum exempla paſſim notavimus in ſuperioribus. *ſpatia improba*, magna, lata. v. ad lib. I, 58. — 510. *Sat decoris*; hae laudes, quas ex illa dexteritate reportabat, ſufficere debebant iuveni, *diſcrimine tuto*, cum in illis non eſſet tale vitae periculum, quod bello proprium eſſe ſolet. Poterat tutus et in vita tranquilla inclareſcere. — 514. *fleverunt freta* etc. Notus color orationis, per omnes poetas obvius, praeſertim ubi in memorabilis viri caede verſantur. vid. dicta ad lib. I, 156. — *Cyane* et *Anapus* fontes agri Syracuſani; *Ortygia* inſula prope Syracuſas, in qua fons Arethuſae.

516. ſq. *Perſeus* navis Romana, et *Io* Libyca, concurrunt.

Quaque vehebatur Crantor Sidonius, Io
Concurrunt. Iniecta ligant hinc vincula ferri
Atque illinc, ſteteruntque rates ad proelia nexae.
Nec iaculo aut longe certatur arundine fuſa;
Comminus at gladio terreſtria proelia miſcent.
Perrumpunt Itali, qua caedes prima recluſit,
Monſtravitque viam: vaſtas et mole catenas
Hortatur ſocios et vincla abrumpere ferri,
Ac parat hoſtili reſoluta puppe receptos
Avehere, et paribus pelago diducere ab armis.
Aetnaeo Polyphemus erat nutritus in antro;
Atque inde antiquae nomen feritatis amabat.
Vbera praebuerat parvo lupa: corporis alti
Terribilis moles, mens aſpera, vultus in ira
Semper, et ad caedes Cyclopia corde libido.

Iſque

517. *vehebatur* ex Put. vulg. *ferebatur*. *Crantor Sidon.* ex Colon. pro quo vulg. *ductor* et Oxon. *Quaque vehebatur et auctor Sidon.* Deinde *Concurrunt* in omnibus editt. ante Iuntinam, in qua primus Nicander *conclamant* edidit. 521. *at gladio* bene Lefeb. pro vulg. *et gladio*. 523. *et mole* ſcripti cum editt. priſcis, pro vulg. *et Maela*, quod primus Marſus edidit. Sed iam Heinſ. coni. *vaſta ſub mole*. Vnde Lefeb. refinxit *vaſta ſed mole* hoc ſenſu: ſed hortatur ſocios abrumpere vaſto niſu etc. 530. *multus in ira* coni. Heinſ.

runt. Similis locus eſt Lucan. III, 565. ſeq. cuius varietas digna eſt, quae conferatur. — 524. *Hortatur*, Quis? Haud dubie Crantor, dux navis Sidoniae (v. Var. Lect.) Nempe cum turba Romanorum huic navi inſiluiſſent, Crantor ſocios hortatur, ut catenis, quibus utraque navis cohaerebat, diſruptis, avehant Romanos in navem receptos, et ſic *diducant*, h. e. ſeparent *pelago*, *paribusque ab armis* ſociorum. Iam igitur *Polyphemus* Crantoris ſtratagema exſequitur. Nam haec omnis ſcena cohaeret uſque ad verſ. 558.

527. ſq. Polyphemi notum e Virgilio Cyclopis nomen eſt. Ad eum igitur adludit poeta, dum militem *Aetnaeo antro*, celebrata Cyclopum officina, nutritum effert, et *antiquae feritatis nomen* amantem. Sequentia etiam ſingula ad feritatem hominis notandam ficta ſunt. 530. *Vultus in ira*, pro vulg. ira ſemper in vultu erat. — 533. *mergebat* g. t. iam manus admovebat remis,

ut

Iſque relaxatis membrorum pondere vinclis
Impulerat puppim, et mergebat gurgite tonſas,
Duxiſſetque ratem, preſſa Laronius haſta
Ni propere duro, nitentem exſurgere, velox
Affixet tranſtro. Vix morte incepta remittit.
Namque manus ſervat dum ſuetos languida ductus,
Ignavum ſumma attraxit ſuper aequora remum.
Perculſi cuneo Poeni denſentur in unum,
Quod caret hoſte, latus: ſubito cum pondere victus
Inſiliente mari, ſubmergitur alveus undis.
  Scuta virûm, criſtaeque, et inerti ſpicula ferro,
Tutelaeque Deûm fluitant. Hic robore fracto
Pugnat inops chalybis, ſeſeque in proelia rurſus
Armat naufragio: remis male fervidus ille
Feſti-

535. pro *duro* Heinſ. coni. *Tyrio*. 538. *ſumma attraxit.* Ita vulg. Libri veteres valde variant. *ſummo* ſcripti. *ſomno* Put. *ſummo traxit* Colon. et Oxon. cum editt. nonnullis priſcis. 539. *denſentur* e libris ſcriptis Heinſ. et ſic ed. Lefeb. Drakenborch. etiam eam lectionem probabat, quamvis vulg. *denſantur* ſervavit.

ut navem abduceret. 536. *Vix morte inc. rem.* Arguta ſententia, quales valde in deliciis habent huius aetatis poetae. Transfixus haſta et iam iam moribundus Polyphemus, pergit remum movere, ut fit ab his, qui in medio actu, et manuum agitatione repente telo occupantur. Verſus duo ſequentes ipſam hanc rem narrant. *Manus languida*, ut iam exſpirantis, *ſervat ſuetos ductus*, quibus remi adduci et propelli ſolent. Mox *ignavum remum* dicit, languida manu pertractum a moribundo, qui proprie ipſe ignavus, hoc eſt, debilis erat.

539. ſeqq. Nova ſcena. Poeni tanto numero in navem Romanam prorumpunt, ut pondere nimio depreſſa mergeretur. Praeiverat Lucan. III, 647. ſqq. et iuvabit variationes comparaſſe. 543. *tutelae Deûm*, effigies Deorum tutelarium. Iam in ſqq. furor deſcribitur, quo telis deſtituti milites, correptis e naufragio ruinis pugnant. cf. Lucan. III, 674. ſeqq. *robore fracto*, fragmine trabis ligneae. Nam remos abreptos mox commemorat ſeparatim. *inops chal.* cum ferrum, telum, non ſuppeteret. Haec ſententia ſtatim arguta variatione effer-

Feſtinat ſpoliare ratem, diſcrimine nullo
Nautarum interdum convulſa ſedilia torquens.
Non plectro ratis, aut frangendae in vulnera prorae
Parcitur, et pelago repetuntur nantia tela.
Vulneribus patulis intrat mare. Mox ſua ponto
Singultante anima propulſa refunditur unda.
Nec deſunt, qui correptos amplexibus artis
Immergant pelago, et, iaculis ceſſantibus, hoſtem
Morte ſua perimant. Remeantum gurgite mentes
Crudeſcunt, ac pro ferro ſtat fluctibus uti.
Haurit ſanguineus contorta cadavera vortex.
Hinc clamor, gemitus illinc, morteſque, fugaeque,
Remo-

548. *in vulnera* e ſcriptis Heinſius emendavit. Cortius etiam ſic legendum iubebat, et edidit Lefeb. pro vulg. *vulnere*. Lucanus, quem Drakenborch. pro illa lectione attulit, lib. III, 674. *in pugnam fregere rates*, ſimili modo dixit. 553. *impellant* Heinſ. ex Putean. probabat, pro vulg. *immergebant*. 554. *mole ſua perim.* coni. Heinſ. Sed vid. nott.

effertur, *ſe armat naufragio.* Saepe Silium offendimus eiuſmodi antitheſibus ludentem. Commendabat iſtas quaedam acuminis ſpecies, in quo ſibi placebant poetae, etiam principes, ut Virgilius variis in locis.

550. 51. Idem expreſſit Lucan. III, 660. *disiectum in pelagus perfoſſo pectore corpus vulneribus transmiſit aquas.* Sed addidit Silius verſum, quo eam imaginem abſolveret: *unda* e vulneribus *propulſa refunditur*, propellitur *ponto*, *ſingultante anima*, hoc eſt, motu illo convulſivo, et veluti ſingultibus quibusdam, qui animae exitum conſequuntur. vid. quae diximus ad lib. II, 361.

552-54. Locus iterum ex Lucani III, 693. ſeq. refectus. Ibi *implicitis gaudent ſubſidere membris, mergenteſque mori*, quod Silius, ut ſolet, argutius etiam dixit, *hoſtem morte ſua perimunt.* Similes ornatus in ſimili ſcena vidimus ſup. lib. IV, 591. *Hic hoſtem, orbatus telo, complectitur ulnis, luctantemque vado permixta morte coercet.* Iam Lucanus dixerat, *rara datur ſi copia ferri, Vtuntur pelago.* Ea ut variaret, verſus 554. 55. impendit Silius: *remeantum*, emergentium ex imo mari, *mentes crudeſcunt* renovato et aucto furore pugnandi, (cf. lib.

Remorumque fragor, flictuque ſonantia roſtra.
Perfuſum bello fervet mare. Feſſus acerbis
Terga fuga celeri Libyae convertit ad oras,
Exigua ſeſe furatus Himilco carina.
 Conceſſere mari tandem Graiuſque Libyſque;
Et iam captivae vinclis ad litora longo
Ordine ducuntur puppes. Flagrantibus alto
Stant aliae taedis. Splendet lucente profundo
Mulciber, et tremula vibratur imagine pontus.
Ardet nota fretis Cyane, pennataque Siren.
Ardet et Europe, nivei ſub imagine tauri
Vecta Iovi, ac prenſo tramittens aequora cornu.
Et quae, fuſa comas, curvum per caerula piſcem
Nereïs humenti moderatur roſcida freno.
Vritur undivagus Python, et corniger Hammon,
Et, quae Sidonios vultus portabat Eliſſae,
Bis ternis ratis ordinibus graſſata per undas.
At vinclis trahitur cognata in litora Anapus,
Gorgo-

558. Hunc verſum Modius e Colon. Codice reſtituit. Erat vero etiam in Oxon. et Putean. ubi tamen *fluctu* legebatur pro *flictu*. 559. pro *bello* Put. *ferro*. 563. *en iam* ed. Lefeb. 564. *ſtant aliae textis* coni. Heinſ. 567. *ardent* ed. Gryph. 569. *vecta Iovi* Putean. 570. *Quaeque effuſa comas* coni. Heinſ. et *curvum priſtem* id. unde ſic edidit Lefeb. verecundiam criticam Drakenb. in nugis, pro more, numerans. 575. *At* e Colon. pro vulg. *ac*.

lib. IV, 451.) et *ſtat*, placet, pro *ferro fl*: *uti*, quos ferro interficere non poſſint, fluctibus immerſos ſuffocare. — 560. De fuga Himilconis fruſtra quaeras in Livio, cum ne pugnae navalis quidem veſtigium ibi extet. Sed qui pugnam fingit, fugam etiam fingat neceſſe eſt.

565. 66. cf. lib. II, 663. — Sequuntur nomina navium ardentium, ſigna et tutelas notantia. 567. *Cyane* a fonte Sicil. nomen ductum. Vnde *nota fretis* dicitur, at valde argute, ut mox in *Anapo* fluvi *cognata litora*. De *Europa* filia Agenoris, a Iove ſub bovis forma rapta, et in Cretam abducta, nota fabula eſt apud Ovid. Met. II, 850. ſq. — 571. 72. *Nereïs* delphinum frenis moderans, expreſſa imagine navis. Thetin Delphino vectam deſcri-

Gorgoneaſque ferens ad ſidera Pegaſus alas.
Ducitur et Libyae puppis ſignata figuram,
Et Triton captivus, et ardua rupibus Aetne,
Spirantis rogus Enceladi, Cadmeaque Sidon.
Nec mora, quin trepidos hac clade irrumpere muros
Signaque ferre Deûm templis iam iamque fuiſſet,
Ni ſubito importuna lues inimicaque peſtis,
Invidia Divûm, pelagique labore, parata,
Polluto, miſeris rapuiſſet gaudia, coelo.
Criniger aeſtiferis Titan fervoribus auras,
Et patulam Cyanen lateque paluſtribus undis
Stagnantem Stygio Cocyti opplevit odore,

Tem-

578. *Aetne* e Put. et Oxon. pro *Aetna*. Al. *Aetnae*. 581. pro *fuiſſet* Heinſ. coni. *ruiſſet*. 583. pro *labore* Heinſ. coni. *vapore*. Sed vid. nott. 585. *aeſtiferis* Mod. e Colon. pro *aſtriferis* vulg.

ſcribi, Drakenborchius probat ex Hygin. Fab. 54. et 96. — 576. *Pegaſus*, equus alatus, in fabulis eſt filius Neptuni et Meduſae. Hinc *Gorgoneas alas* intelliges. 577. *Libyae figuram*, puellae, Epaphi filiae, unde Libya denominata dicebatur. — 579. *Aetna Enceladi rogus*. v. dicta ad lib. VIII, 542. ſqq.

580. ſqq. Levi tranſitu poeta, ut ſolet in omni carmine, ad peſtilentiam illa in clade ortam deſcribendam progreditur. Cauſas morbi et omnem hanc calamitatem accuratius enarrat Livius XXV, 26. — Colores varios, quibus imaginem morbi foedam pingeret, ſuppeditare poterant e poetis Lucretius VI, 1222. ſq. Ovid. Met. VII, 529. ſeq. e caeteris inprimis Thucydides in nobili peſtilentiae deſcriptione, unde in promtu eſt poetam varias rerum imagines petiiſſe, lib. II, 49. ſqq. — *nec mora*, non multum abfuiſſet, quin etc. 583. *pelagi labore*. Non adſecuti ſunt brevitatem poeticam interpretes, qui illa verba turbarunt. In calamitate pugnae navalis nonne cogitari poſſunt, affecta ex humoribus marinis, frigore, cadaveribus, quibus *pollutum coelum* dicitur, corpora? Iam haec omnia per partes poeta enumerat. — 585 - 93. Locus poetico ornatu expreſſus ex his Livii XXV

Temporaque autumni, laetis florentia donis,
Foedavit, rapidoque accendit fulminis igni.
Fumabat craſſus nebulis caliginis aer:
Squalebat tellus, vitiato fervida dorſo;
Nec victum dabat, aut ullas languentibus umbras:
Atque ater picea vapor exſpirabat in aethra.
Vim primi ſenſere canes: mox nubibus atris
Fluxit deficiens penna labente volucris:
Inde ferae ſilvis ſterni: tum ſerpere labes
Tartarea, atque hauſtis populari caſtra maniplis.
Arebat lingua, et gelidus per viſcera ſudor
Corpore manabat tremulo: deſcendere fauces
Abnuerant ſiccae iuſſorum alimenta ciborum.
Aſpera pulmonem tuſſis quatit, et per anhela

588. *laetis* Mod. et Heinſ. e MStis, pro vulg. *latis*. 590. *craſſae* Gronov. coni.

XXV, 26. *Tempore autumni, et locis natura grauibus, multo tamen magis extra urbem, quam in urbe, intoleranda vis aestus per utraque caſtra omnium fere corpora movit.* — Ergo *Titan tempora aut. accendit*, cum ſolis aeſtus ingruit, et putribus vaporibus auram corrumpit. Haec luxuriante varietate imaginum extulit poeta, et operoſo verborum apparatu, quibus foeditatem peſtis inculcet. In verſſ. 590. 91. ſingula fere verba rei imaginem ſiſtunt. *ſqualebat tellus*, herbis et frugibus aeſtu ſolis corruptis, quod mox *dorſum* telluris *vitiatum* dicit, nota proſopopoeia. Hinc neque *victum*, neque *umbras* dabat tellus exuſta, et aere fervido affecta. Memorem poetam, credibile eſt, ſimilis loci Virgil. III, 141. ſq. Singula ad miraculum aucta poetico phantaſmate, quis dubitet?

594. ſq. Peſtis a canibus et pecudibus inchoata ad caſtra permanavit. Hunc morbi ordinem extulerunt Lucret. VI, 1222. ſq. et Ovid. VII, 536. ſq. haud dubie exemplo Homeri Il. *ι*, 50. ubi cum Apollo Achivis peſtem immitteret, *ὀρηας μεν πρωτον ἐπωχετο, καὶ κυνας ἀργυς*. cf. Thucyd. l. c. cap. 50. — *fluxit vol.* delapſa eſt, apte delecto vocabulo, ut e languore caducas aves cogites.

598 - 602. Sequuntur aeſtus varia documenta, in corpore

Igneus efflatur ſitientum ſpiritus ora.
Lumina, ferre gravem vix ſufficientia lucem,
Vnca nare iacent, ſanieſque immixta cruore
Exſpuitur, membriſque cutis tegit oſſa pereſis.
Heu dolor! inſignis notis bellator in armis
Ignavo rapitur leto. Iactantur in ignem
Dona ſuperba virûm, multo Mavorte parata.
Succubuit medicina malis. Cumulantur acervo
Labentum, et magno cineres ſeſe aggere tollunt.
Paſſim etiam deſerta iacent inhumataque late
Corpora, peſtiferos tetigiſſe timentibus artus.
Serpit paſcendo creſcens Acheruſia peſtis,
Nec leviore quatit Trinacria moenia luctu,
Poenorumque parem caſtris fert atra laborem.
Aequato par exitio, et communis ubique
Ira Deûm, atque eadem leti verſatur imago.
Nulla tamen Latios fregit vis dura malorum,

Inco-

618. *vis dira* coni. Heinſ.

re conſpicua, ſudor, ſiccitas in ore, tuſſis, ſitis. Iam ſingula poetice enunciantur, perſpicuo et idoneo verborum ornatu. Nam in his imaginibus delineandis artificium poetae non facile deſideramus.

603. ſeqq. Caetera morbi indicia. *lumina iacent*, depreſſa intra ſedes ſuas, *unca nare*, acuta, et ſimul adunca ex macie, ut fit. — 607. *ignavo leto*, quatenus non ut milites, virtute exercenda, moriuntur. vid. ſup. lib. IX, 512. — 609. *ſuccub. med. malis.* Sententia variata e poetis ſupra laudatis, qui hunc locum tractarunt. Ita Lucret. verſ. 1226. *nec ratio medendi communis certa dabatur.* Ovid. v. 527. *Exitium ſuperabat opem, quae victa iacebat.* Et Manilius in ſimili loco I, 885. *nec locus artis erat medicae.*

613-17. Livius XXV, 26. *Multo maior vis peſtis Poenorum caſtra quam Romana affecerat. Carthaginienſes, quibus nuſquam receptus erat, cum ipſis ducibus Hippocrate et Himilcone, ad internecionem omnes perierunt.* Haec ita e[...] tulit poeta, ut mira verb[...] rum luxuria variaret ſingu[...] verſibus hanc unam ſenten[...] am: eodem modo etiam c[...] ſtra Sicula et Poenorum peſ[...] afficiebat.

Incolumi ductore, viros, cladenque rependit
Vnum inter ſtrages tutum caput. Vt gravis ergo
Primum letiferos repreſſit Sirius aeſtus,
Et minuere avidae mortis contagia peſtes;
Ceu, ſidente Noto cum ſe maria alta reponunt,
Propulſa invadit piſcator caerula cymba;
Sic tandem ereptam morbis graſſantibus armat
Marcellus pubem, luſtratis rite maniplis.
Circumſtant alacres ſigna, auditiſque tubarum
Reſpirant laeti clangoribus. Itur in hoſtem;
Et, ſi fata ferant, iuvat inter proelia ferro
Poſſe mori. Sociûm miſeret, qui ſorte pudenda
In morem pecudum effudere cubilibus atris
Illaudatam animam. Tumulos inhonoraque buſta
Reſpiciunt, et, vel nullo iacuiſſe ſepulcro,
Quam debellari morbis, placet. Ardua primus
Ad muros dux ſigna rapit. Tenuata, iacendo,
Et macie, galeis abſcondunt ora, maluſque,
Ne ſit ſpes hoſti, velatur caſſide pallor.

 Infun-

619. *cladem* e ſcriptis Heinſ. pro vulg. *cladeſque.* 622. *minuere* ex Colon. Caeteri libri ſcr. et ed. *timuere.* Primus Marſus *poſuere* edidit, quem alii ſecuti ſunt. Sic et in Rom. 2. et Beneſ. 627. E ſolo Colon. locus emendatus a Modio. In Vulg. erat *Signaque circumſtant alacres, avidiſque* etc. In Cod. Tell. *audis* per compendium ſcribendi. 630. *ſorte.* Sic MSti et editi vett. pro *morte.* 636. *et macie* Barthius correxit. Vulg. *et maciem.* Illud jam exhibebat editio vetus Marſi. Heinſius coniiciebat *Marcidaque in galeis abſcondunt ora.* 637. In Putean. *vallatur*, et ante *maliſque.* Heinſ. coni. *celatur.*

620. ſeqq. Cum conſtitiſſet morbus, Marcellus copias ad Syracuſas educit. Haec poetico ſermone et ambitu enarrantur. cf. Liv. XXV, 30. ſq. unde rerum geſtarum ordo, magis fictus a poeta, quam Livii exemplo traductus, intelligi poteſt. Vbique meminiſſe debemus, fragmenta et quaedam veluti emblemata Punici belli, ut in tabulis, proponi.

635 - 37. Mirum poetae commentum, galeis et caſſide milites ora ex morbo marceſcentia et pallida contexiſſe. Sed id quodammodo excuſat addita cauſſa, *ne ſit ſpes hoſti*, ne conſpecto militum pallore et

Infundunt rapidum convulſis moenibus agmen,
Condenſique ruunt: tot bellis invia tecta,
Totque uno introitu capiuntur militis arces.
Totum, qua vehitur Titan, non ulla per orbem
Tum ſeſe Iſthmiacis aequaſſent oppida tectis.
Tot delubra Deûm, totque intra moenia portus,
Adde fora, et celſis ſuggeſta theatra columnis,
Certanteſque mari moles, adde ordine longo
Innumeras ſpatioque domos, aequare ſuperbas
Rura. Quid, incluſos porrecto limite longis
Porticibus, ſacros iuvenum certamine lucos?
Quid tot captivis fulgentia culmina roſtris?
Armaque fixa Deis, aut quae Marathonius hoſtis
Per-

649. pro *culmina* in Putean. *limina*.

et macie hoſtes ſpem victoriae concipiant.

640. *tot arces.* v. ad verſ. 281. Mox de *Iſthmiacis tectis* v. ad verſ. 342. Iam urbem expugnatam Silius ita definite et per partes, more poetico effert, ut recenſum faciat operum et monumentorum in Syracuſis memorabilium, de quibus paſſim diſputavit Cicero in Verrinis. — 644. *ſuggeſta*, ſubnixa, impoſita. Mox *certantes mari moles* iam Marſus expoſuit, oppoſitas fluctibus marinis ſtructiones ſaxis et caementis factas, *ſaxeam pilam* Virgil. A. IX, 711. *magnis quam molibus ante conſtructam ponto iaciunt.* Eaſdem moles Silius deſcripſerat ſup. lib. IV, 297. ſeq. Quamvis ambiguum eſt, utrum poeta has ipſas pilas in litore Syrac. collocatas deſignet, an vero iis comparet grandia urbis aedificia, domoſque *ſuperbas aequare rura*, univerſarum villarum ſpatia explentes. Nam de ſingulis domibus haec capienda erunt. 647. *incluſos por. lim. lucos*, vaſtos, ingentis ſpatii, paſſim obvia formula. *Latum, longum limitem* in ſimili re Virgilius dixit Aen. II, 697. IX, 323. — *Lucis ſacris iuv. certamine* gymnaſia deſignantur arboribus conſita. Virgilius Aen. IX, 583. memorat *Arcentem eductum Martis luco, Symaethia circum flumina.* Fuitne igitur hic Martis lucus eiuſmodi, quo iuvenes certaminibus bellicis exercebantur?

650. *Marathon. hoſtis.* Athenienſes a Syracuſanis in campo Marathonio devicti duci

Perdidit, aut Libya quae ſunt advecta ſubacta?
Hic Agathocleis ſedes ornata tropaeis:
Hic mites Hieronis opes: hic ſancta vetuſtas
Artificum manibus. Non uſquam clarior illo
Gloria picturae ſeclo. Non aera iuvabant,

Quae

652. pro *ſedes* Heinſ. coni. *aedes.* Sed vid. nott. 653. *mites* Colon. et Oxon. pro *mitis* vulg. 654. *illo* e Colon. pro *ullo*, quod tamen Lefeb. ſervavit. 655. ſq. Locus variis virorum doctorum coniecturis tentatus. In Vulg. erat *non aera vacabant — fulvo certaret ut auro.* At MSti et ed. vett. *iuvabant*, praeter Colon. ubi *iuvabat.* Deinde in ſcriptis erat *quem ſcire Ephyren* pro vulg. *quae ſcirent Ephyren.* Putean. et Parm. *certaret in auro.* Hinc variis coniecturis indulſerunt viri docti. Barth. *quîs ſciros Ephyren*, et *fulvo certaverit auro.* Gronovius Obſ. III, 9. ita: *non aera vacabant, Quîs ſcires Ephyren fulvo certaſſe vel auro.* Heinſius coni. *non uſquam clarior illo Gloria picturae ſeclo, non aeris, avitam Qua ſcires Ephyren; fulva conſertaque ab auro Veſtis* etc. Burmannus denique *non aere vacabat Quaeſito ex Ephyre, fulvo certaret ut auro.* Vnde Lefeb. edidit: *non aera iuvabat Quaeſiſſe ex Ephyre: fulvo haud certaverit auro Veſtis, ſpirantes referens ſubtemine vultus Quos ratio celat Babylon* etc. In hac ſententiarum varietate tutiſſimum videbatur, in Drakenborchiana ratione acquieſcere. Ergo ſolum *certaverit auro* ex veſtigiis Cod. Put. dedi, ut expeditior ſenſus eſſet, quem in notis uberius declaravimus.

duce Gylippo. cf. Thucyd. lib. VII. Iuſtin. IV, 4. 5. — *Libya ſubacta*, bello Agathoclis Syr. regis, qui cum Sicilia Punico bello ureretur, tranſgreſſus in Africam, avertit eo bellum, unde venerat; verba ſunt Scipionis apud Liv. XXVIII, 43. De rebus geſtis huius Agathoclis, cuius *tropaeis ſedem* regiam *ornatam* commemorat poeta, cf. Iuſtin. XXII. — *mites Hieronis opes*, monumenta pacis, Gronovius explicat Obſervat. III, 7. quae Hiero reliquit, mirificus tranquillis rebus ſervandis, et otio civibus praeſtando.

653. ſeqq. *ſancta vet. artif. manibus.* Opera artis vetuſtae. Et haec vetuſtas eſt *ſancta*, quatenus animum ſanctitatis et venerationis cuiuſdam ſenſu implet. Iam haec opera cernuntur, vel *picturis*, vel *aere*, ſtatuis, ſignis. Ita intelligo illa: *non aera iuvabant, quae ſcirent Ephyren*, h. e. non valde delectabant, et deſiderabantur a Syracuſanis opera artis Corinthiacae; nam ſuis ſuperbire ſatis ſuperque poterant. De aere Corinthio, cuius originem et pretium Plinius tradit lib. XXXIV, 2. 3. vix nunc eſt cogitandum. Nam excidium Corinthi, unde

Quae ſcirent Ephyren; fulvo certaverit auro
Veſtis, ſpirantes referens ſubtemine vultus,
Quae radio caelat Babylon, vel murice picto
Laeta Tyros, quaeque Attalicis variata per artem
Aulaeis ſcribuntur acu, aut Memphitide tela.
Iam ſimul argento fulgentia pocula, mixta
Quîs gemma quaeſitus honos, ſimulacra Deorum,
Numen ab arte datum ſervantia: munera rubri
Praeterea ponti, depexaque vellera ramis,
Femineus labor. His tectis opibuſque potitus
Auſonius ductor, poſtquam ſublimis ab alto

Aggere

661. *Iam ſimili argento* coni. Heinſ. Deinde ſequentia Scaliger ad Manil. V, 535. ita legenda cenſebat: *miſtu quîs gemino quaeſitus honor.* Sed vid. nott. noſtras. 665. pro *labor* in Colon. et Oxon. *pudor.* Vnde Heinſ. coni. *ſudor, tectis opibuſque* etc.

de nata illa aera dicuntur, diu poſt Syracuſas a Marcello captas accidit. Niſi quis exiſtimet, poetam haec nunc anticipaſſe. — In ſequentibus veſtes pretioſas arte textoria deſcribi, quis dubitet? Iam non iungo *certaverit auro.* Nam ita caetera non cohaereant. Sed iungo *fulvo auro veſtis*, h. e. veſtis aurata, auro intertexto elaborata, modo loquendi Siliano, cuius paſſim exempla vidimus. cf. lib. VI, 462. Haec veſtis, *ſpirantes referens ſ. v.* in qua figurae tela textae ea arte erant, ut ſpirare et vivere viderentur, certaverit iis, *quae radio caelat Babylon* etc. Iam *radius* eſt inſtrumentum, quo ſubtemen traiicitur inter tramas ſtraminis. *Caelare* autem nunc cum delectu ex arte ſtatuaria ad telas traductum, ut earum expreſſas imagines commendet. De veſtibus Babylonicis v. Plin. VIII, 48. ubi et de Attalicis. Peripetaſmata Attalica in domo Heii Siculi memorat Cic. Verr. IV, 12. *Memphitidem*, Aegyptiam, *telam* deſcripſit Plin. XXXV, 11. cf. Propert. III, 18. 19. et II, 32. 12.

661. *mixta gemma*, additis gemmis, poculis *honos quaeſ.* maius pretium. 663. *munera ponti*, margaritae. v. Plin. IX, 35. — *depexa vell. ramis.* v. ad lib. VI, 4.

665. ſqq. Livius XXV, 24. *Marcellus ut moenia ingreſſus ex ſuperioribus locis urbem ſubiectam oculis vidit, illacrymaſſe dicitur, partim gaudio perpetratae*

Aggere deſpexit trepidam clangoribus urbem,
Inque ſuo poſitum nutu, ſtent moenia regum,
An nullos oriens videat lux craſtina muros,
Ingemuit nimium iuris, tantumque licere
Horruit, et propere revocata militis ira,
Iuſſit ſtare domos, indulgens templa vetuſtis
Incolere atque habitare Deis. Sic parcere victis
Pro praeda fuit, et, ſeſe contenta, nec ullo
Sanguine pollutis plauſit Victoria pennis.
Tu quoque ductoris lacrimas, memorande, tuliſti,
Defenſor patriae. Meditantem in pulvere formas,
Nec turbatum animi, tanta feriente ruina,
Ignarus miles vulgi tum forte peremit.

667. *plangoribus* coni. Heinſ. et mox *ſtent moenia*, *rerum An nullos.* 670. *nimium iuris* Rom. 1. Mediol. Parm. Beneſ. In aliis libris *nimium viris.* Vnde Barthius coni. *nimium victis.* 675. *planxit* in Putean. et nonnullis aliis. 679. Hunc verſum, qui in ſcriptis et editt. priſcis non compareat, a primo Marſo,

omnae rei, partim vetuſta gloria urbis etc. Et mox: *ea cum univerſa occurrerent animo, ſubiretque cogitatio, iam illa momento horae arſura omnia, et ad cineres reditura — praemittit Syracuſanos, ut alloquio leni perlicerent hoſtes ad dedendam urbem.* Haec ſuo modo Silius extulit. — 668. Cum videret Marcellus *in ſuo nutu poſitum*, a ſuo iuſſu et arbitrio pendere, utrum ſtent moenia urbis, an ſolo aequentur. *Ingemuit nim. iuris*, nimium ſibi poteſtatis eſſe; quod mox variata ſententia effertur, non minus quidem audacter, et argute, *nimium licere horruit.*

671.75. *Marcellus*, inquit Livius l. c. cap. 25. *edixit militibus, ne quis corpus liberum violaret*, et mox addit: *a caedibus temperatum eſſe.* Sed maxime huc pertinet inſignis locus Ciceronis lib. IV. Verrin. 54. ubi ſingula continentiae et humanitatis, quam Syracuſis exhibuerit Marcellus, documenta enarrat. Non poteſt dubitari, poetam nunc illius loci memorem fuiſſe. — 675. *Victoriam*, ut Deam, *pennis* inſtruit poeta, vetuſto exemplo, ut monimenta, et numi declarant. v. Auſon. I. Epigr. 2. et Gell. VI, 6.

676 - 80. De Archimede, ab ignaro milite quis eſſet, inter-

At reliquum vulgus, reſoluta in gaudia mente,
Certarunt victi victoribus. Aemulus ipſe
Ingenii Superûm, ſervando condidit urbem.
Ergo exſtat ſeclis, ſtabitque inſigne tropaeum,
Et dabit antiquos ductorum noſcere mores.
Felices populi! ſi, quondam ut bella ſolebant,
Nunc quoque inexhauſtas pax noſtra relinqueret urbes.
At, ni cura viri, qui nunc dedit otia mundo,
Effrenum arceret populandi cuncta furorem,
Nudaſſent avidae terraſque fretumque rapinae.

Marſo, incerto ex fonte, editum Drakenborchius dicebat. Editor Francof. autem eum in duobus antiquis extare aſſeverabat. Certe demonſtrari non poteſt, hic eſſe lacunam: quamvis narrationis poeticae concinnitatem deſideramus. 687. *At* e vulg. *ac* Colon.

interfecto, locus eſt Livii XXV, 31. a poeta totus expreſſus.

681. *Certarunt victi victoribus.* Communis omnibus laetitia erat, victoribus, quod viciſſent Syracuſas, victis, quod urbi et ſibi pepercerat Marcellus. Itaque hic *aemulus ing. Sup.* imitator Deorum, clementia et humanitate, *ſervando cond. urbem*, veluti novus conditor, et reſtaurator urbis, quam ſervaverat. Mox *inſigne tropaeum*, eadem urbs dicitur a victore ſervata, ut inſignis clementiae documentum, *exſtat ſeclis*, exemplum et decus poſteris commendabitur.

685. ſq. Epiphonema poetae, cum laude Domitiani principis. Felices eſſent populi, ſi nunc pace urbes tam clementer et humaniter tractarentur, quam olim in bello factum eſt. In ſequenti principis encomio poetam ab adulatione non liberum eſſe, iam Marſus notavit. v. quae diximus ad lib. III, 607.

C. SILII ITALICI PVNICORVM LIBER XV.

ARGVMENTVM.

In ſenatu Romano deliberatur, quinam cum exercitu in Hiſpaniam mittatur. Scipio ne iret, variis rebus absterretur, iuventute, morte parentum ominoſa, cognatis etiam diſſuadentibus. Ei ita ſuſpenſo Virtus et Voluptas divae apparent. Haec diſſuadet bellum ſuis variis argumentis utens. Virtus mox Voluptatis monita reprehendens et refutans, demonſtrata hominum generoſa deſtinatione a Diis orta, ad arma pro patria ferenda admonet. Itaque Scipio munus imperatoris rogat ſibi conferri, et adiuvatur ea rogatio omine oblato. Anguis enim per aerem verſus tractum coeli occidentalem volans apparet, et fulmina coruſcant. Itaque per mare Tyrrhenum, et Liguſticum, terras continentes legens cum claſſe in Hiſpaniam proficiſcitur. Ad Tarraconem in portu conſidunt puppes. Ibi inter quietem Scipioni parens viſus eſt, monitis ad bellum utilibus inſtruens, et adhortans ad Carthaginem oppugnandam. Quo facto haec urbs facili negotio expugnata ſe dedit. Milites a Scipione praeda et muneribus donantur. Idem captam Luceio ſponſam reſtituit, impenſe laudatus a Laelio ob virtutem et continentiam. Inſeritur brevis epitome belli contra Philippum Maced. geſti, et Tarenti a Fabio oppugnati narratio. Marcellus ex inſidiis ab Hannibale oppreſſus cadit — In Hiſpania Scipio cum Hasdrubale congreditur. Is cum forte natalia Carthaginis celebranda inſtituiſſet, inter media gaudia turbatur Scipionis adventu fugaturque. Itaque ad Pyrenaea iuga fugam capeſſit, et mox a metu Scipionis liberatus Gallos pecunia conducit, ut ſe in bello adiu-

adiuvent. Cum his Hasdrubal ſuperatis Alpibus in Italiam irrumpit. Senatus, dum haec nunciantur, Neronem et Livium obvios mittit. Concurrunt acies, et fit pugna atrox. Poeni cum magna ſuorum iactura in fugam vertuntur; et Hasdrubal quum dedecoris pudore actus in Livium telum leviter corpus perſtringens conieciſſet, Romani graviore ira furentes irruunt, et Nero Hasdrubalem iaculo petitum deinde gladio obtruncat.

At nova Romuleum carpebat cura Senatum,
Quis trepidas gentes Martemque ſubiret Hiberum,
Attritis rebus. Geminus iacet hoſte ſuperbo
Scipio, belligeri, Mavortia pectora, fratres.
Hinc metus, in Tyrias ne iam Tarteſſia leges
Conce-

5. Variabant libri *Tartheſia*, *Carcheſia*, *Cartheſia*.

Saepe monuimus, poetam in toto carmine hunc morem tenuiſſe, ut omiſſis omnibus, quae belli cauſas, occaſiones, deliberationes, et rerum geſtarum ordinem explanent, ſtatim ad imagines rerum ſpectandas per leves verborum ambages adducat. Ecce igitur iterum novam tabulam, novum fragmentum e bello Punico ſecundo. Cnaeum et Publium Scipiones in Hiſpania caeſos (v. Liv. XXV, 36. 37.) aliquoties poeta memoraverat, et ultimum quidem lib. XIII, 381. unde occaſionem arripiebat epiſodii nectendi de Scipione in Tartarum deſcendente. In libro ſequenti Syracuſas a Marcello expugnatas tradiderat. Iam igitur reliquias belli in Hiſpania geſti a Scipione procuratas exponit cum nonnullis aliis rebus geſtis memoria dignis, de quibus in argumento diximus. Locus Livii, unde poeta carminis materiem petiit, incipit a libri 26, capite 18.

1. *Senatum carp. cura.* Factum hoc eſt Cn. Fulvio Centumalo et P. Sulpicio Galba Conſulibus. v. Liv. XXVI. init. — 2. *trepidas gentes*, copias Romanas ex morte Scipionum ſollicitas; mox verſ. 9. *quis ductor ſuc. laceris caſtris.* 5. *Tarteſſia tellus*, Hiſpania. v. lib. VI. init. — *propiora bella*, Libyca, ob viciniam Africae. — 6-9. poetice

Concedat tellus, propioraque bella paveſcat.
Anxia turba Patrum quaſſo medicamina maeſti
Imperio circumſpectant, Divoſque precantur,
Qui laceris auſit ductor ſuccedere caſtris?
Abſterret iuvenem, patrios patruique piare
Optantem manes, triſti conterrita luctu,
Et reputans annos, cognato ſanguine turba:
Si gentem petat infauſtam, inter buſta ſuorum
Decertandum hoſti, qui fregerit arma duorum,
Qui conſulta ducum, ac flagret meliore Gradivo.
Nec promtum teneris immania bella lacertis
Moliri, regimenque rudi depoſcere in aevo.
Has, lauri reſidens iuvenis viridante ſub umbra,
Aedi-

7. *patres* per appoſitionem coni. Heinſ. quam ſecutus eſt in textu Lefeb. 9. *Quis* coni. Heinſ. et pro *laceris* Burmannus offerebat *vacuis*. 10. *patrios patruoſque manes* coni. Heinſ. vid. ad Claudian. Epithal. Honor. et Mariae verſ. 39. et ad Ovid. Amor. III. eleg. 6, 49. — 15. *inconſulta ducum* coni. Heinſ. 17. *moliri* è ſcriptis et editt. priſcis Heinſ. pro vulg. *molliri*, quod primum vitioſe in ſecunda Marſi apparuit.

tire elatus locus e Livianis l. c. cap. 18. init.

10-17. Livius l. c. de Scipione: *Aetatis maxime poenitebat: Quidam etiam fortunam domus horrebant, nomenque ex funeſtis duabus familiis, in eas provincias, ubi inter ſepulcra patris patruique res gerendae eſſent, proficiſcentis.* — Haec poeta ſuo modo extulit, cognatis Scipionis (*cognato ſanguine turbae*) adſignans ea, quorum auctores Livius non accurate definierat. 13. *gentem infauſtam*, ominoſam Scipionibus. 15. *flagret mel. Gradivo*, h. e. fretus priſtina fortuna bellum gerat. 16. *nec promtum*, non facile eſſe, iuvenilibus armis belli molem ſuſtinere. Poſuit, ut poeta, documenta iuventutis, *teneros lacertos*, *rude aevum*. cf. inf. lib. XVI, 656.

18. ſq. Epiſodium ſequens fictum eſſe ad imitationem Herculis Prodicii, cum quo ſimili modo Virtutem et Voluptatem collocutas tradiderunt multi veterum, inprimis Xenophon. Mem. Socr. lib. 2. id vero in promtu eſt, et notatum ab interpretibus. Neque etiam, ſi Livianae narrationis veſtigiis inſiſtamus, difficile erit intellectu, quo modo poeta illud phantaſma animo

Aedibus extremis volvebat pectore curas:
Cum ſubito aſſiſtunt, dextra laevaque per auras
Allapſae, haud paulum mortali maior imago,
Hinc Virtus, illinc virtuti inimica Voluptas.
Altera Achaemenium ſpirabat vertice odorem,
Ambroſias diffuſa comas, et veſte refulgens,
Oſtrum qua fulvo Tyrium ſuffuderat auro:
Fronte decor quaeſitus acu, laſcivaque crebras
Ancipiti motu iaciebant lumina flammas.

Alterius

20. *dextram laevamque* ed. Lefeb. ſine auctoritate. 25. *qua* e ſcriptis tribus et aliquot priſcis editt. *quam* primus Nicander edidit in Iuntina, probatum tamen interpreti Gallico. *quae fulvo* Gronovius probabat.

mo conceperit. Locus Livii claſſicus eſt lib. XXVI, 19. *Advocata concione*, inquit, *Scipio ita de aetate ſua imperioque mandato et bello quod gerendum eſſet, magno elatoque animo diſſeruit, ut ardorem eum, qui reſederat, excitaret rurſus, novaretque: et impleret homines certioris ſpei, quam quantam fides promiſſi humani aut ratio ex fiducia rerum ſubiicere ſolet. Fuit enim Scipio, non veris tantum virtutibus mirabilis, ſed arte quoque quadam ab iuventa in oſtentationem earum compoſitus; pleraque apud multitudinem aut per nocturnas viſa ſpecies, aut velut divinitus, mente monita, agens: ſive et ipſe capti quadam ſuperſtitione animi, ſive ut imperia conſiliaque velut ſorte oraculi miſſa, ſine cunctatione adſequeretur.* Haec Livius. Et haec poetae epiſodiorum ornatuſque poetici occaſiones lubenter arripienti, ubicunque ſe offerant, ad fingendam illam imaginem ſufficere poterant. — *Extremae aedes*, in quibus *laurum* collocat poeta, licet de ipſo impluvio accipias, ubi arbores et lucos fuiſſe, multis e locis veterum planum eſt. v. Interpr. ad Virgil. A. VII, 59.

20. *per auras allapſae*: ergo de coelo deſcendentes, ut Deae quaedam. Nempe in imagine Voluptatis adumbranda, Venerem cogitaſſe videtur, non immemor Virgilii Aen. I, 403. Certe ita non offendimur, cum videmus Voluptatem cum Virtute e coelo excitam; et planius illud patet ex verſu 59. ubi ſibi Veneris partes adſignat, 23. *Achaemen. odorem*, Perſicum unguentum, inprimis pretioſum, vel ex Horatio notum Epod. 13. cf. Plin. XIII, 1. De epitheto v. ſupr. lib. VII, 647 — 24. *Ambroſias*, ambroſia, Deorum

Alterius diſpar habitus, frons hirta, nec unquam
Compoſita mutata coma: ſtans vultus, et ore
Inceſſuque viro propior, laetique pudoris,
Celſa humeros niveae fulgebat ſtamine pallae.
 Occupat inde prior, promiſſis fiſa, Voluptas:
Quis furor hic, non digne puer, conſumere bello
Florem aevi? Cannaene tibi, graviorque palude
Maeonius Stygia lacus exceſſere, Paduſque?
Quem tandem ad finem bellando fata laceſſes?
Tune etiam tentare paras Atlantica regna,
Sidoniaſque domos? Moneo, certare periclis
Deſine, et armiſonae caput obiectare procellae.
Ni fugis hos ritus, Virtus te ſaeva iubebit
Per medias volitare acies, medioſque per ignes.
Haec patrem patruumque tuos, haec prodiga Paullum,
Haec Decios Stygias Erebi detruſit ad undas:
Dum cineri titulum, memorandaque nomina buſtis
Praetendit, nec ſenſurae, quid geſſerit, umbrae.
At

37. *Atlantica* e ſcriptis Heinſ. *Atlantia* vulg. 42. Hunc verſum Lefeb. poſt ſequentem poſuit. Sed non neceſſe eſt poetas ita in ordinem cogi. 45. *geſſeris* coni. Heinſ.

num unguento delibutas. v. Hom. Il. α, 528. — 26. *acu* comatoria, capillis ornandis adhibita, de qua v. Salmaſ. Ex. Plin. p. 534.

28. *nec unquam mutata*, Conſtantiam cultus externi poeta adumbrat. Vnde *ſtans vultus* conſtans, σεμνοτητος index, contrarius ille *ancipiti motui* oculorum, cui laſciviae et levitatis notio ineſt. Mox *laeto pudore*, felici brevitate expreſſit gratam oris verecundiam, ὀμματα αἰδοι κεκοσμημενα Xenophonti.

35. *exceſſere* ex animo, num oblitus es etc. ut ſup. lib. II, 626. *effluere* eodem ſenſu. De *Maeonio lacu* Thraſymeno paſſim diximus. v. lib. V, 9. ſq. *Pado* autem clades ad Trebiam et Ticinum illi influentes deſignat. 39. *armiſonae procellae*, belli periculis, obvia metaphora. v. lib. VII, 723. — 42. *prodiga*, invidioſe, veluti Virtus non parcat viris magnis, ſed eos temere peſſundet. Mox iterum *titulum cineri praetendere* acerbe dictum pro vulg. gloriae et honoris

At ſi me comitere, puer, non limite duro
Iam tibi decurrat conceſſi temporis aetas.
Haud unquam trepidos abrumpet buccina ſomnos:
Non glaciem Arctoam, non experiere furentis
Ardorem Cancri, nec menſas ſaepe cruento
Gramine compoſitas: aberunt ſitis aſpera, et hauſtus
Sub galea pulvis, partique timore labores:
Sed current albuſque dies, horaeque ſerenae;
Et molli dabitur victu ſperare ſenectam.
Quantas ipſe Deus laetos generavit in uſus
Res homini, plenaque dedit bona gaudia dextra!
Atque idem, exemplar lenis mortalibus aevi,
Imperturbata placidus tenet otia mente.
Illa ego ſum, Anchiſae Venerem Simoentis ad undas
Quae

46. *tramite* duos veteres exhibere pro *limite*, Lefeb. contendit, et illud edidit. 47. *decurret* vulg. *congreſſi* ed. Rom. I. et Mediol. 52. *paſtique* coni. Heinſ. 58. *terit* pro *tenet* coni. id.

noris ſpe fallere, ut mortis contemtum animis ingerat. Voluptatem ex praeceptis Epicuraeis argumentantem, ut Virtutem ex mente Stoicorum, a Silio introduci, notatum eſt a Drakenborchio, et ex ſententiis planum. Hinc expedias licet *non ſenſuram*, *quid geſſerit*, *umbram*, quae ſententia animorum poſt mortem vitam invidioſe ridet.

50. *menſas c. g. compoſ.* ut fit in vita bellica, cum ſub dio, humi, inter caeſorum cadavera decumbunt ad cibum capiendum. Singula ad extenuandam illam vitam laboribus et incommodis plenam bene elata agnoſces. — 53. *albus dies*, fauſtus, albo lapillo notandus, bene poſt Marſum Cellarius, laudato loco Plinii Epiſt. VI, 11. *O diem laetum notandumque mihi candidiſſimo calculo.* — 57. 58. Ecce notum Epicuraeorum dogma de otio perpetuo Deorum. Sed ſive de induſtria, ſive incuria poetae factum videtur, ut huic otio contradicant, quae de Deorum beneficentia in verſſ. 55. 56. dicebantur. Aliter certe Seneca IV. de Benef. cap. 4. ex mente Epicuraeorum: *itaque non dat Deus beneficia, ſed ſecurus et negligens noſtri, averſus a mundo aliud agit, aut nihil agit.*

59. Apta calliditate inculcat Voluptas, Aeneam, Romanorum reſtauratorem, ſuis
artibus

Quae iunxi, generis vobis unde editus auctor.
Illa ego ſum, verti Superûm quae ſaepe parentem
Nunc avis in formam, nunc torvi in cornua tauri.
Huc adverte aures. Currit mortalibus aevum,
Nec naſci bis poſſe datur: fugit hora, rapitque
Tartareus torrens; ac ſecum ferre ſub umbras,
Si qua animo placuere, negat. Quis luce ſuprema
Dimiſiſſe meas ſero non ingemit horas?
Poſtquam conticuit, finiſque eſt addita dictis,
Tum Virtus: Quaſnam iuvenem florentibus, inquit,
Pellicis in fraudes annis, vitaeque tenebras,
Cui ratio et magnae coeleſtia ſemina mentis
Munere ſunt conceſſa Deûm? Mortalibus alti
Quantum Coelicolae, tantundem animalibus iſti
Praecellunt cunctis. Tribuit namque ipſa minore
Hos terris Natura Deo: ſed foedere certo
Degeneres tenebris animas damnavit Avernis.
At, quîs aetherei ſervatur ſeminis ortus,

Coeli

62. *torva* vulg. 67. pro *horas* Heinſ. malebat *auras*, quia *hora* praeceſſerit. 72. *munera* in Putean. 74. *minore Deo* e ſcriptis Heinſ. Sed Lefeb. qui ſenſum his temere abiudicat, e vulgatis et Rom. 2. edidit *minores Deo*. Pro mente Silii, inquit, Heroes ſolis Diis ſunt minores.

[...]ibus natum. Nota hiſtoria [...]. Mox autem in *avis formam* [...]natim de olore cogitari, [...]am cum Marſo de aquila, [Ga]nymedem rapiente. Sub [tau]ri forma Iovem Europam [a]bduxiſſe, vulgaris fabula eſt. 69. ſeqq. Bonae, aureae [ſ]ententiae ſunt, quibus Vir[tu]s Voluptatem refutat; ſed [m]oleſto verborum apparatu [di]lutas agnoſco, inprimis cum [d]e hominum ad gloriam et [v]irtutem deſtinatione velut ex [ca]thedra diſputat. 70. De *vitae tenebris* v. ad lib. III, 145. Quae ſequuntur de mente humana, e ſemine quodam divinae mentis orta, maxime e Stoicorum placitis adumbrata ſunt. v. Heyn. ad Virg. A. VI, 730. Hinc *ſemen coeleſte*, *aethereum* expedias licet. — Ad verſſ. 76-78. cf. Cicer. Tuſc. I, 30. ubi ex ſententia Socratis diſputat de duplici curſu animorum ex corpore excedentium. Id mox declaratur exemplis Herculis, Bacchi, Dioſcurorum et Romuli,

Coeli porta patet. Referam quid cuncta domantem
Amphitryoniadem? quid, cui, poſt Seras et Indos
Captivo Liber cum ſigna referret ab Euro,
Caucaſeae currum duxere per oppida tigres?
Quid ſuſpiratos magno in diſcrimine nautis
Ledaeos referam fratres, veſtrumque Quirinum?
Nonne vides, hominum ut celſos ad ſidera vultus
Suſtulerit Deus, ac ſublimia finxerit ora?
Cum pecudes, volucrumque genus, formaſque ferarum
Segnem atque obſcoenam paſſim ſtraviſſet in alvum.
Ad laudes genitum, capiat ſi munera Divûm,
Felix, ad laudes hominum genus. Huc, age, paulum
Aſpice (nec longe repetam) modo Roma minanti
Impar Fidenae, contentaque creſcere aſylo,
Quo ſeſe extulerit dextris! idem aſpice, late
Florentes quondam luxus quas verterit urbes!
Quippe nec ira Deûm tantum, nec tela, nec hoſtes,
Quantum ſola noces animis illapſa Voluptas.
Ebrietas tibi fida comes, tibi Luxus, et atris
Circa te ſemper volitans Infamia pennis:

Mecum

85. *fixerit* Colon. 87. *traxiſſet* Rom. 2. 92. *quae ſe*[...] *ſe* Oxon. cum Rom. 1. et Parm. et *tervis* pro *dextris* Putean. 93. *verteret* Oxon. et Putean. 95. *animas illapſa* Oxon.

[...]muli, partim ex ipſo illo loco Ciceronis, partim ad imitationem loci Horatiani Od. III, 9. quem iam Dausqueius laudaverat. De *Baccho* v. dicta ad lib. VII, 162. ſq. De Dioſcuris, quorum adſpectu pacatum mare reddebatur, unde *ſuſpirati nautis*, h. e. optabilia et grata nautis numina, dicuntur, Horat. Od. I, 12. *quorum ſimul alba nautis Stella refulſit, defluit ſaxis agitatus humor, concidunt venti, fugiuntque nubes* etc.

84. ſeqq. Sententiae va[...] poetarum ornatu tractatae. [...] Ovid. Met. I, 84. ſq. — *ſtr*[...]*viſſet in alvum*, ornate, [...] animalibus prona ad terr[...] alvo incedentibus. — *obſc*[...]*nam*, epitheto rei indignit[...] tem notante. Ita *obſcoen*[...] *canes* dixit Virgilius Georg. [...] 470. quatenus mala porte[...]dunt.

89. ſeqq. Virtute creſc[...] vitiis et luxu deminu[...] res humanae; exemplo [...] mae demonſtrata ſente[...]

R[...]

Mecum Honor, ac Laudes, et laeto Gloria vultu,
Et Decus, ac niveis Victoria concolor alis.
Me cinctus lauro producit ad aſtra triumphus.
Caſta mihi domus, et celſo ſtant colle penates:
Ardua ſaxoſo perducit ſemita clivo.
Aſper principio (nec enim mihi fallere mos eſt)
Proſequitur labor. Annitendum intrare volenti:
Nec bona cenſendum, quae Fors infida dediſſe,
Atque eadem rapuiſſe valet. Mox celſus ab alto
Infra te cernes hominum genus. Omnia contra
Experienda manent, quam ſpondet blanda Voluptas.
Stramine proiectus duro patiere ſub aſtris
Inſomnes noctes, friguſque famemque domabis.
Idem iuſtitiae cultor, quaecunque capeſſes,
Teſtes factorum ſtare arbitrabere Divos.
Tunc, quoties patriae rerumque pericula poſcent,
Arma feres primus: primus te in moenia tolles
Hoſtica: nec ferro mentem vincere, nec auro.

O 2 Hinc

100. *producit* e Colon. al. *perducit*. 103. *aſper labor* e ſcriptis. In vulgatis nonnullis erat *perducit ſemita clivo Aſpera* etc. 105. *cenſendum* e Colon. Mod. et Rom. 2. Alii *concedunt*, *conſcendunt*. 107. *intra te* Putean. vitioſe. 112. *adſtare* coni. Heinſ. 113. *tu quoties* id.

... a parvis initiis, cum ...huc *impar* eſſet *Fidenatibus* ... Liv. I, 14. ſq.) et *conten...* *aſylo*, a Romulo aperto ad ...ltitudinem augendam (Liv. ...8.) *quo ſe extulerit dextris*, ...am potens poſtea facta fue... virtute et fortitudine.

101-104. Ardua et mo...ſta ad virtutem via. Haec ...rnantur. Conferunt locum ...eſiodi Ἐργ. I, 289. unde ...profecerit Silius. Sed in his ...ententiis, centies tractatis et ...riatis a poetis, ne opus quidem Silio erat, quenquam imitari. — 106. *mox celſus* etc. Marſus ita: mox cum perveneris ad ipſam virtutem, antecelles caeteris hominibus. Recte. Nam ſententia cohaeret cum verſu 104. tanquam apodoſis. Penates mei, inquit Virtus, in celſo colle poſiti ſunt, ardua via eſt et moleſta, ſed *mox* cum aſcenderis, tanto elatior eris caeteris hominibus. Incommode, meo ſenſu, hunc ſententiae nexum interrumpunt verba

Hinc tibi non Tyrio vitiatas murice veſtes,
Nec donum deforme viro fragrantis amomi;
Sed dabo, qui veſtrum ſaevo nunc Marte fatigat
Imperium, ſuperare manu, laurumque ſuperbam
In gremio Iovis excisis deponere Poenis.
Quae poſtquam cecinit ſacrato pectore Virtus,
Exemplis laetum vultuque audita probantem
Convertit iuvenem. Sed enim indignata Voluptas
Non tenuit voces. Nil vos iam demoror ultra,
Exclamat. Venient, venient mea tempora quondam,
Cum docilis noſtris magno certamine Roma
Serviet imperiis, et honos mihi habebitur uni.
Sic quaſſans caput in nubes ſe ſuſtulit atras.
At iuvenis; plenus monitis, ingentia corde
Molitur, iuſſaeque calet virtutis amore.
Ardua roſtra petit, nullo fera bella volente,
Et gravia ancipitis depoſcit munera Martis.
Arrecti cunctorum animi. Pars lumina patris,

Pars

117. *fragrantis* ex felici coni. Heinſii, cui proxime acceſſit le-
ctio Cod. Tel. *fraglantis*. Vulg. *flagrantis*. 130. *iuſſaeque*
e ſcriptis Heinſ. vulg. *viſaeque*.

ba interpoſita *nec bona — ra-
puiſſe valet*.

118. Vinces Hannibalem. Mos victorum notus, laurum in gremio Iovis Capitolini deponendi. v. ſup. lib. IX, 545. 46. et Plin. XV, 30. a Dausqueio laudatus. Inde a verſu 125. apte inſertum eſt vaticinium eorum temporum, quibus res Romanae luxu et ſuperbia labefactatae ceciderant.

131. Expreſſum e Livianis XXVI, 18. *Scipio profeſſus ſe peteret, in ſuperiore loco unde conſpici poſſet, conſtitit.* Quae ſequuntur *nullo — — vol[...]te*, ex his Liv. *fremunt [...] perditas res deſperatumque [...] republica eſſe, ut nemo [...] in Hiſpaniam imperium ac[ci]pere.*

133. ſeqq. Livius l. c. [...] *quem* (Scipionem) *poſtqu[am] omnium ora converſa ſunt, cl[a]more ac favore ominati [...] plo ſunt felix fauſtumque im[pe]rium.* Haec ſuo modo var[ia]vit poeta, memor [...] etiam eorum, quae Scip[io] apud Livium cap. 41. ad [...]

liter

Pars credunt torvos patrui revireſcere vultus.
Sed quanquam inſtinctis tacitus tamen aegra periclis
Pectora ſubrepit terror, molemque paventes
Expendunt belli, et numerat favor anxius annos.
Dumque ea confuſo percenſet murmure vulgus,
Ecce, per obliquum coeli ſqualentibus auro
Effulgens maculis, ferri inter nubila viſus
Anguis, et ardenti radiare per aera ſulco,
Quaque ad coeliferi tendit plaga litus Atlantis,
Perlabi reſonante polo. Bis terque coruſcum

 Addidit

134. *revireſcere* e ſcriptis et ed. Parm. cum Modio. Sic et editt. priſcae. Marſ. *reviſere* et al. *ſe viſere.* 135. *inſtinctis* e Colon. In vulg. legitur, *ſed quanquam tacitus magnis tamen aegra periclis.* In Rom. I. Pnt. et Ben. *poſtquam* pro *quanquam.* 138. *percenſent* Parm.

lites loquitur: *Brevi faciam, ut quemadmodum nunc noſcitatis in me patris patruique ſimilitudinem oris vultuſque et lineamenta corporis, ita ingenii fideique exemplum expreſſum ad ... vobis reddam, ut revi... aut renatum ſibi quiſque Scipionem imperatorem dicat.* Cf. ſimilem locum de Hannibale lib. I, 184 ſq. — 135. *Quanquam inſtinctis*, quamvis ...ectu Scipionis incitatis, quo... egregia patris et patrui fa... in memoriam revocabant, ... minorem de ipſo ſpem concipiebant. Sic bene Drakenborch. Mox *favor anxius* ...ici brevitate deſignat animos praeter favorem, quo in Scipionem ferebantur, dubios ſollicitos de eventu. Praeclare Livius hos animorum ... adumbravit: *ut iam re... impetus animorum ardorque, ſilentium ſubito ortum et tacita cogitatio, quidnam egiſſent novi, quod favor plus valuiſſet quam ratio: aetatis maxime poenitebat* etc.

138. ſeqq. Fauſto omine anguis verſus Atlantis tractum per aerem volitantis confirmati homines, Scipioni imperium tradunt. Haec ſunt poetae. Sed lege Livium XXVI, 19, ut veritatem hiſtoricam cognoſcas. Neque ille tamen in angue merum arbitrium ſecutus eſſe videtur. Nam fabula erat, nota illa et Livio l. l. memorata: *anguis immanis concubitu conceptum Scipionem eſſe, et in cubiculo matris eius perſaepe viſam eius prodigii ſpeciem.* Vnde et mox *patrium ſignum* poeta dicit, omen anguis, ſub cuius forma mater Scipionis a Iove

Addidit augurio fulmen pater, et vaga late
Per ſubitum moto ſtrepuere tonitrua mundo.
Tum veró capere arma iubent, genibuſque ſalutant
Submiſſi augurium, ac iret, qua ducere Divos
Perſpicuum, et patrio monſtraret ſemita ſigno.
Certatim comites rerum bellique miniſtros
Agglomerant ſeſe, atque acres ſociare labores
Expoſcunt, laudumque loco eſt iſdem eſſe ſub armis.
Tum nova caeruleum deſcendit claſſis in aequor.
It comes Auſonia, atque in terras tranſit Hiberas.
Vt, cum ſaeva fretis immiſit proelia, Corus
Iſthmon curvata ſublime ſuberigit unda,
Et, ſpumante ruens per ſaxa gementia fluctu,
Ionium Aegaeo miſcet mare. Celſus in arma
Emicat, ac prima ſtans Scipio puppe profatur:
Dive tridentipotens, cuius maria ire per alta
Ordimur, ſi iuſta paro, decurrere claſſi
Da, pater, ac noſtros ne ſperne iuvare labores.
Per pontum pia bella veho. Levis inde ſecunda

Adſpi-

145. *Ter ſubitum* coni. Barth. 149. *miniſtri* vulg. 151. *iſ-* *ſub armis* cum Heinſ. et Dausq. edidit Lefeb. pro vulg. *eſſe*. vide lib. IV, 64. — 155. *Iſthmo incurvatam — undam* Lefeb. edidit nulla auctoritate adiecta. 159. *tridentipotens* ſcripti. Vulg. *tridente potens*.

a Iove compreſſa fertur. v. ſup. lib. VII, 487. ſeq. — 139. *ſqual. auro.* v. ad lib. II, 585. — 147. *qua — perſpicuum* h. e. inſiſteret viam, quam Divi perſpicuo omine monſtrarent. Nam anguis in Africam tendebat.

152. cf. Liv. XXVI, 19. ſ. fin. — 154-57. Comparatio non niſi ad tumultum et turbam, qua claſſis in mare immiſſa eſt, ſignificandam pertinere poteſt. Nemo eam, ſi abeſſet, deſideraverit, vel optaverit certe aptiorem. v. quae dicta ſunt ad lib. IX, 282 et lib. VII, 569. Caeterum de ornatu verborum in ſimili loco iam vidimus ſup. lib. I 472. ſq. — 159. Polybius X, 11. narrat Scipionem ad milites haec dixiſſe: Neptunum inde a principio in ſomnis ſibi adſtitiſſe, atque huius incepti ſuſcipiendi conſilium ſuggeſſiſſe etc. cf. Liv. XXVI, 45. — 162. *pia be-*

Adſpirans aura propellit carbaſa flatus.
Iamque agiles, Tyrrhena ſonant qua caerula, puppes
Auſonium evaſere latus, Ligurumque citatis
Litora tranſmittunt proris. Hinc gurgite ab alto
Tellurem procul irrumpentem in ſidera cernunt,
Aerias Alpes. Occurrunt moenia Graiis
Condita, Maſſiliae. Populis haec cincta ſuperbis,
Barbarus immani cum territet accola ritu,
Antiquae morem patriae cultumque habitumque
Phocaïs armiferas inter tenet hoſpita gentes.
Hinc legit Auſonius ſinuatos gurgite ductor

 Anfra-

168. *Graiis* e Colon. et Oxon. pro vulg. *Graio*. 169. *haec cincta* Colon. cum editt. priſcis. Vulg. *accincta*. Oxon. *hinc cincta*. Putean. *haec cuncta*. Marſus *excincta* et ſic alii poſt illum. 170. *nunc territat* Rom. 1. Mediol. Marſi editt. *cum territat*. E Colon. Mod. *cum territet*. 172. *armiſonas* vulg.

le, ſive quod patrem et patruum, fraude Punica in Hiſpania interemtos, ulturus ſit, ſive quia Romani hoc bellum ſuſceperant, ut iniuſtum, quam Carthaginienſes iniuſte Saguntinis ſociis intulerant, vindicarent. Ita bene Drakenb.

164. ſq. In itineris ordine maxime Livium XXVI, 19. ſequitur poeta, ita tamen, ut nonnulla ſuo modo enunciet, prouti ornatus poetici materies daretur. 167. *irrump. in ſidera*, variata altitudinis imagine, cuius alios colores ſaepe vidimus ſup. ut lib. III, 478. cf. XI, 136.

168. *Maſſiliam* deſignat, *Graiis*, Phocaeenſibus *conditam*, unde mox *Phocais hoſpita*, ut ex Euboea colonia ducta. cf. lib. I, 335. et IV, 52. Haec Maſſilia *cincta* Gallis *ſuperbis pop.* eo quidem ſenſu, quo Strabo lib. IV. p. 302. de Gallis ait: πολυ το ἀνεχτον και ἀλαζονικον προσεστι. Hos *barbarus accola*, Maſſilienſis *territat immani ritu*, quo ſacrificia humana Dianae Epheſiae offerebant. cf. Lucan. III, 399. ſeq. de luco Maſſilienſium et Strabo l. l. Sed eadem Maſſilia *antiquae morem p. — tenet*, republica ad normam graecam conſtituta. Omnino legendus eſt Strabo lib. IV. p. 270. ſeqq.

173. *Hinc* Gallicum ſinum (*ſinuatos anfractus*) et Pyrenes promont. praetervehitur. v. lib. III, 415. ubi ſimiles orationis colores erant. — 176.

Anfractus pelagi. Nemoroſo vertice celſus
Apparet collis, fugiuntque in nubila ſilvae
Pyrenes: tunc Emporiae, vetereſque per ortus
Graiorum vulgus, tunc hoſpita Tarraco Baccho,
Conſidunt portu: ſecurae gurgite clauſo
Stant puppes: poſituſque labor terrorque profundi.
Nox ſimiles morti dederat placidiſſima ſomnos;
Viſa viro ſtare effigies ante ora parentis,
Atque hac aſpectu turbatum voce monere:
Nate, ſalus quondam genitoris, nate, parentis
Et poſt fata decus, bellorum dira creatrix
Evaſtanda tibi tellus, et caede ſuperbi
Ductores Libyae cauta virtute domandi,
Qui ſua] nunc trinis diducunt agmina caſtris.

Si

182. Hunc et ſeq. verſum in Cod. Putean. deeſſe, notavit Lefeb. 186. *tanta virtute* Putean. 187. *diducunt* Heinſ. emendavit pro *deducunt*. Locus Livii, qui illius emendationi cauſas habet, vid. in nott.

176. *Emporiae*. v. lib. III, 369. ibidemque de *Tarracone* vitifera, quam nunc *hoſpitam Baccho* eadem de cauſa appellat. Livius l. l. *Emporiis urbe Graeca (oriundi et ipſi a Phocaea ſunt) copias expoſuit. Inde Tarraconem profectus, naves ibi ſubduci iuſſit.* Haec ergo poetice enunciantur.

180. ſq. Noto artificio poeta utitur. Nempe apud Livium (lib. XXVI, 41. ſeq.) qui ut hiſtoricus veritatem naturae et rerum geſtarum ordinem ſequitur, Scipio excitatis gravi oratione habita militum animis, *Carthaginem novam oppugnare ſtatuit.* Haec et quae ſequuntur Scipio ex ſuo conſilio et arbitrio agit. Sed haec poetae vulgaria ſunt, praeſertim Silio, undique epicos colores arripienti. Itaque epiſodium nectit, parentemque Scipionis inducit, qui filio per ſomnum Carthaginis obſidionem perſuadet. — 183. *ſalus genitoris*, quatenus patrem vulneratum ad Ticinum fl. ex acie portaverat. v. lib. IV, 469. ſq. — 187. De *trinis caſtris* Livius l. l. cap. 20: *In hiberna diverſi conceſſerunt. Hasdrubal Giſgonis uſque ad Oceanum et Gades; Mago in mediterranea maxime ſupra Caſtulonenſem ſaltum; Hasdrubal, Hamilcaris filius proxime Hiberum circa Saguntum hiber-*

Si conferre manum libeat, coeantque vocatae
Hinc atque hinc acies, valeat quis ferre ruentes
Tergemina cum mole viros? Abſiſte labore
Ancipiti, ſed nec ſegnis potiora capeſſe.
Vrbs colitur, Teucro quondam fundata vetuſto,
Nomine Carthago; Tyrius tenet incola muros.
Vt Libyae ſua, ſic terris memorabile Hiberis
Haec caput eſt. Non ulla opibus certaverit auri,
Non portu, celſove ſitu, non dotibus arvi
Vberis, aut agili fabricanda ad tela vigore.
Invade averſis, nate, hanc ductoribus urbem.
Nulla acies famae tantum praedaeve pararit.
Talia monſtrabat genitor, propiuſque monebat;
Cum iuvenem ſopor et dilapſa reliquit imago.
Surgit, et infernis habitantia numina lucis
Ac ſupplex patrios compellat nomine manes,
Eſte duces bello, et monſtratam ducite ad urbem:
Vobis ultor ego, et, Sarrano murice fulgens,
Inferias mittam fuſis inſignis Hiberis,
Et tumulis addam ſacros certamine ludos.
Progreditur, celeratque vias, et corripit agmen

 Per-

188. *manum* omnes MSti et editi veteres. In poſteriori Marſi primum *manu* editum eſt. Pro *libeat* Heinſ. coni. *liceat*. 190. *labore* Putean. et Oxon. pro vulg. *labori*. 193. *nomine* e Colon. Vulg. *nomen*. 195. pro *auri* Heinſ. coni. *urbi* vel *aut vi*. 207. *ſacras, certamina, ludos* edidit Lefeb. ut ſit in appoſitione.

hibernavit. Et cap. 41. Scipio ad milites: *tres duces diſcrepantes, trifariam exercitum in diverſiſſimas regiones diſtraxere, et diduxerunt exercitus; quae patri patruoque meo cauſa exitii fuit.*

192. *Teucro fundata*. v. ad lib. III, 368. Polyb. X, 10. Ad verſſ. 195-97. cf. Livius II, 42. — 205. De *Sarrano murice* v. lib. I, 42. et de *inferiis* placandis manibus deſtinatis diximus lib. IV, 232. V, 210. — 207. *tumulis ludos*, qui deſcribuntur latius libro ſequenti a verſ. 293. ſq.

208. ſqq. Celeritatis, qua Scipio copias Carthaginem abduxerit, luxuriantiſſima deſcriptio, variatis non ſolum ſententiis, ſed et ſequente com-

Pernici rapidum curſu, campoſque fatigat.
Sic, ubi proſiluit Piſaeo carcere praeceps,
Non ſolum ante alios, ſed enim, mirabile dictu!
Ante ſuos it victor equus; currumque per auras
Haud ulli durant viſus aequare volantem.
Iamque Hyperionia lux ſeptima lampade ſurgens
Senſim attollebat propius ſubeuntibus arces
Vrbis, et admoto creſcebant culmina greſſu.
Ac pelago vectus ſervata Laelius hora,
Quam dederat ductor ſubigendae ad moenia claſſi,
A tergo affuſis cingebat tecta carinis.
Carthago, impenſo naturae adiuta favore,
Excel-

208. *praegreditur* in Colon. 211. Hic verſus in nonnullis libris poſt ſequentem legebatur. Ordinem Heinſius ex ſcriptis et editt. antiquis reſtituit. pro *currumque* in ed. Wolf. Baſil. primum editum eſt *curritque*. 217. *advectus* vel *infectus* coni. Heinſ.

comparatione diducta. — *campos fatigat.* v. ad lib. II, 74. — *Piſaeo carcere* ludos Olympicos ad Piſam urbem Elidis deſignari, nota adnotatio eſt. v. lib I, 224. cf. Virg. Georg. III, 109. et Ovid. Epiſt. XVIII, 166. *ut celer Eleo carcere miſſus equus.* Sed mox argutias et luſus captat poeta in celeritate notanda: *equus non ſolum ante alios*, quibuſcum certat, ſed et *ante ſuos*, quibus eodem curru ipſe innctus eſt, *it victor*; il précede même ceux qui ſont au même attelage, ait interpres Francogallus. Sic infra lib. XVI, 401. Panchates equus victor *ſocios trahit prior ipſe iugales*, ut caeteris alacrior et animoſior.

214-16. Septimo die ab Ibero Carthaginem ventum eſt, ait Livius cap. 42. Haec, ut poeta, enunciat Silius, notione appropinquandi inprimis ornanda. Nam propius accedentibus *attolli* et *creſcere*, hoc eſt, maiores fieri ſolent res obiectae, quas longinquitas contraxerat et minores fecerat. Multoties haec a poetis variata ſunt. Sic Claud. Rapt. Prof. I, 190. *totaque decreſcit refugo Trinacria vultu.* cf. ſup. lib. III, 158.

217-20. Haec explicabunt Liviana l. l. *Nemo omnium, quo iretur, ſciebat, praeter C. Laelium. Is claſſe circummiſſus, ita moderari curſum navium iuſſus erat, ut eodem tempore*

Excelſos tollit pelago circumflua muros.
Artatas ponti fauces modica inſula claudit,
Qua Titan ortu terras aſpergit Eoo.
At qua proſpectat Phoebi iuga ſera cadentis,
Pigram in planiciem ſlagnantes egerit undas,
Quas auget veniens refluuſque reciprocat aeſtus.
Sed gelidas a fronte ſedet ſublimis ad Arctos
Vrbs impoſta iugo, pronumque excurrit in aequor,
Et tuta aeterno defendit moenia fluctu.
Audax, ceu plano gradiens victricia campo
Ferret ſigna, iugum certabat ſcandere miles.
Aris ductor erat, qui contra, amplexus in artis
Auxilium atque excelſa loci, praeſepſerat arcem.

Pugnabat

229. *alterno* id. coni. In Rom. 1. vitioſe *Etneo*. 232. *Aris* e ſcriptis et editt. nonnullis vett. pro *Arris*. 233. *praeceſſerat* Putean. Al. *protexerat*, Barthio probatum. In Cod. Tel. *ptefſerat*. Dausqueius coniicit *qui cuncta amplexus in arctis Auxilia, excelſam ſociis praecinxerat arcem*. Burmannus ita: *qui contra, amplexus inertis Auxilium, qua excelſa, loci praeſepſerat arcem*, vel etiam *qui, ponti amplexus in artis Auxilium, qua excelſa, loci praeſepſerat arcem*. Lectionem a Drakenb. receptam exhibebat edit. Baſil.

pore exercitus oſtenderetur et claſſis portum intraret.

220. ſeqq. Situs Carthaginis cum portu deſcriptus, praeeunte iterum Livio, qui ſedulo harum rerum ſtudioſis comparandus eſt. — 223. verſus Orientem, in proſa dicimus. Sermo poeticus notus eſt, et centies obvius. *ortu adſpergit*, poetice. Minus audax formula videbitur, ſi radios ſparſos ſuper terram cogitas, ut lib. V, 56. *ſolis equi ſparſere diem*. Lib. IX, 34. *ſpargere incipiet radiis cacumina Phoebus*. Et Virgilio Aen. IV, 118. *primos ortus extulit Titan*.

224. Ab occaſu ſtagnum claudit, inquit Livius. Poeta imaginem verbis ornat et abſolvit. Eo pertinent *iuga ſera Phoebi*, ad quae Phoebus ſero, ad veſperam, advenit. Vnde *ſerus veſper* Virgilio dictus Georg. I, 461. — 229. Carthaginis latus mari obverſum nunquam pedibus adiri poteſt, *aeterno fluctu tutum*.

230-36. Lege accuratam Livii narrationem cap. 44. a poeta contractam. In nomine *Aris* ducis, qui Carthaginem defendebat, quid Silius

praeter

Pugnabat natura ſoli: parvoque ſuperne
Bellantum niſu paſſim per prona voluti
Truncato inſtabiles fundebant corpore vitam.
Verum ubi conceſſit pelagi revolubilis unda,
Et fluctus rapido fugiebat in aequora lapſu,
Quaque modo excelſae ſulcarant caerula puppes,
Hac impune dabat Nereus tranſcurrere planta:
Hinc tacite nitens informidatus adire
Ductor Dardanius, ſubitam trahit aequore pubem,
Perque undas muris pedes advolat. Inde citati
A tergo accelerant, qua ſiſus fluctibus Aris
Incuſtoditam ſine milite liquerat urbem.

Tum

240. *hic* pro *hac* Oxon. *plantae* coni. Heinſ. 241. *tacite innitens* Lefeb. edidit ex Parm. et Rom. 2. ubi *taciti nectens.* Heinſ. coni. *hinc tacite enitens*, Dausq. *hac tacite nitens.* 244. *ſiſus* e ſcriptis Modius pro vulg. *viſus*.

praeter arbitrium ſuum ſecutus ſit, cum Livius Magonem diſerte appellet, dici non poteſt. Hoc tamen ex eiuſmodi locis intelligitur, Silium non hoc egiſſe, ut hiſtoriam belli Pun. ſec. ſcriberet. Quomodo enim ſine dementia mutare iſta nomina inſtituerit? Niſi forte nomen corruptum ſtatuamus ex *Armen*, quem ex Valerio Antiate Livius Punicae claſſis praefectum adducit cap. 49. Hic ergo *Aris*, *amplexus aux. loci*, h. e. ſiſus et fretus loci natura, ab tumulo excelſo tuti, militibus ſuis *arcem* praeſepſerat. — 234. *pugnabat nat. ſoli.* Verborum commentarius eſt in his Livianis: *neque viri, neque tela, nec quicquam aliud aeque quam moenia ipſa ſeſe defenſabant* etc. Sequitur imago militum ex ſcalis et tumuli praecipitio prolapſorum, coloribus poeticis ad ductum Livii adumbrata.

238. Sequitur obſidionis altera pars, quae aeſtu maris ſedato per pedites facta eſt. Livius l. l. cap. 45. ita: *Vix prior tumultus conticuerat, quum Scipio ab defeſſis iam vulneratisque recentes integroſque alios accipere ſcalas iubet, et vi maiore aggredi urbem. Ipſe, ut ei nuntiatum eſt, aeſtum decedere, facilem pedibus ad murum tranſitum dari, eo ſecum armatos duxit.* etc. Caeterum expectandum erat, poetam in refluxu maris deſcribendo luxuriaturum. Verſuum 239. 40. multas variationes attulit Drakenb. Ovid. Triſt. III. El. X, 31.

Tum proſtratus humi, miſerandum, victa catenis
Poenus colla dedit, populumque addixit inermem.
Hanc oriens vidit Titan, cum ſurgeret, urbem
Vallari caſtris, captamque aſpexit eandem
Ocius, Heſperio quam gurgite tingeret axem.
  Aurora ingrediens terris exegerat umbras.
Principio ſtatuunt aras. Cadit ardua taurus
Victima Neptuno pariter, pariterque Tonanti.
Tum merita aequantur donis, ac praemia virtus
Sanguine parta capit. Phaleris hic pectora fulget;
Hic torque aurato circumdat bellica colla;
Ille nitet celſus muralis honore coronae.
Laelius ante omnes, cui dextera clara domuſque,

Ter

246. *victa* e ſcriptis et ed. Mod. et Heinſ. pro vulg. *vincla*.

X, 31. Ep. Pont. IV, 10. 33. Senec. Herc. Fur. 538.

246. Eadem de Magone Livius cap. 46. *Mogo arcem cominus defendere, quum omnia hoſtium plena videret, neque ſpem ullam eſſe, ſe arcemque et praeſidium dedidit.*

248-50. Vnius diei obſidione conſumti notionem poeta notis imaginibus effert Solis orientis et occidentis. v. lib. VI, init.

251. ſqq. *Scipio*, inquit Livius cap. 48. *poſtero die militibus convocatis primum diis immortalibus laudeſque et grates egit, qui ſe urbis opulentiſſimae omnium in Hiſpania una die compotem feciſſent. Militum deinde virtutem collaudavit. Itaque quamquam omnibus omnia deberet, praecipuum tamen muralis coronae decus eius eſſe, qui primus murum adſcendiſſet — tum reliquos, prout cuique meritum virtuſque erat, donavit* etc. Haec omnia poeta ita exſecutus eſt, ut definitius ſingula et ſacrificia et dona enumeraret. 255. *phaleris.* Argutabatur Cerda nimium, quam in poeta opus erat, dum ad Virg. A. IX, 359. adſtruere conabatur, phaleras non equitum ſed equorum ornamenta fuiſſe. Vnus Livii locus lib. IX. ult. refutare Cerdam poterit, ubi haec ſunt: *tantum Flavii comitia indignitatis habuerunt, ut plerique nobilium annulos aureos et phaleras deponerent.* — 257. Livius cap. 48. Q. Trebellium et Sext. Digitium appellat, murali corona donatos. — 258. Livius l. c. *Ante omnes C. Laelium praefectum claſſis et omni*

Ter dena bove et aequorei certaminis alto
Donatur titulo, Poenique recentibus armis
Rectoris. Tunc haſta viris, tunc Martia cuique
Vexilla, ut meritum, et praedae libamina dantur.
Poſtquam perfectae laudes hominumque Deûmque,
Captivae ſpectantur opes, digeſtaque praeda.
Hoc aurum Patribus, bello haec Martique talenta,
Hoc regum donis, Divûm hoc ante omnia templis:
Cetera bellantum dextrae pulchroque labori.
Quin etiam accitus populi regnator Hiberi,
Cui ſponſa et ſponſae defixus in oſſibus ardor;
Hanc notam formae conceſſit laetus ovanſque
Indelibata gaudenti virgine donum.
Tum vacui curis vicino litore menſas
Inſtituunt, feſtoque agitant convivia ludo.
Laelius affatur: Macte, o venerande, pudici,

Du-

261. *tunc Martia* ſcripti et editi plures libri. Vulg. *et Martia*. In Putean. *tum Martia*. 262. *ut meritum* poſt coniecturam Modii Heinſius e ſcriptis poſuit, pro *et meritum*. Idem et coniecit *emerito*, vel *aut meriti*. 264. pro *ſpectantur* Heinſius obtulit *avectantur* vel *vectantur*. 267. *dextrae* e ſcriptis et editt. priſcis Heinſ. pro vulg. *dextris*. 270. pro *hanc* Heinſ. coni. *huic*. 274. *effatur* Colon.

omni genere laudis ſibimetipſi aequavit, et corona aurea ac triginta bubus donavit. — 262. *praedae libamina* dicit, praedae partes, quae his prae caeteris, veluti primitiae quaedam, adſignatae fuerint. Nam reliqua praeda poſtea digeſta in varias partes eſt, ut notatur verſ. 264. ſq. Vocabuli uſum elegantem demonſtrabit Ovid. Ep. Her. 2, 130. *Tu nova ſervatae carpes libamina famae* h. e. primus deguſtabis pudicitiam hactenus ſervatam.

268-71. Scipio Allucio Celtiberorum principi virginem deſponſatam, quae captiva a militibus adducta fuerat, reddit. Haec Livius narrat l. l. cap. 50. unde Siliana hauſta ſunt. Memoria huius facti ſervata creditur in clipeo quodam votivo in Gallia circa Rhodanum reperto, cuius effigiem ex ephemeridibus Gallis (les journals des Savans Tom. IX.) Drakenborchius exprimendam curavit.

274. ſeqq. Ego iudicium poe-

Ductor, macte, animi. Cedat tibi gloria lauſque
Magnorum heroum, celebrataque carmine virtus.
Mille Mycenaeus qui traxit in aequora proras
Rector, et Inachiis qui Theſſala miſcuit arma,
Femineo ſociûm violarunt foedus amore.
Nullaque tum Phrygio ſteterant tentoria campo,
Captivis non plena toris: tibi barbara ſoli
Sanctius Iliaca ſervata eſt Phoebade virgo.
Haec, atque his paria, alterno ſermone ſerebant;
Donec nox, atro circumdata corpus amictu,
Nigrantes invexit equos, ſuaſitque quietem.
  Hemathio interea tellus Aetola tumultu
Fervebat, Macetûm ſubitis perculſa carinis.
Proximus hinc hoſti dextras iungebat Acarnan.
Cauſa

277. *aequore* vulg. et *violavit*. 280. *ſteterunt* malebat Heinſ. 283. *ſerebant* Heinſ. poſuit pro *ferebant*, quod erat in ſcriptis et editis nonnullis. Vulg. *requirunt*.

poetae in hoc loco maxime deſidero. Cur Laelium potiſſimum pudicitiae Scipionis praedicatorem inducit, cuius in ea re aſſentatio magis, quam vera gratiarum actio eſſet. Quidni, ad exemplum quidem Livii ſui, ſponſum, vel parentes munificentiam et gravitatem Scipionis laudantes inducit? Scilicet ſponſus non tam docte laudare poterat; et nihil magis Silius in deliciis habet, quam antiquitatis doctrinam expromere. Ergo Laelius Scipionem cum Agamemnone et aliis heroibus Graecorum comparat, qui tempore belli amoribus detinebantur, et captivis non abſtinebant. — In verbis notos ornatus poeta adhibuit. *Mycenaeus*, Agamemnon, Mycenarum rex. v. lib. I, 27. et cf. lib. VIII, 622. — 280. Si quem catalogus virginum captivarum delectet, quas illi heroes paſſim amaverint, adeat Drakenborchium. — 282. *Iliaca Phoebade*, Caſſandra, haud dubie, quam Aiax, Oilei fil. capta Troia in templo Minervae vitiaſſe fertur. In nomine Phoebadis poetae conſentiunt. cf. Ovid. Am. II, 8. 12. Propert. III, 11. 61. Senec. Agam. 710.

286. ſeqq. Philippus rex Maced. foedere iunctus cum Hannibale Aetolos Romanorum ſocios et accolas graecos vexat. De his accuratius Livius

Cauſa novi motus, Poeni regisque Philippi
In bellum Auſonium ſociatae foedere vires.
Hic, gente egregius, veteriſque ab origine regni
Aeacidum ſceptris proavoque tumebat Achille.
Ille et nocturnis conterruit Oricon armis:
Quaque per Illyricum Taulantius incola litus
Exiguos habitat non ullo nomine muros,
Turbidus inceſſit telis. Ille aequore vectus,
Nunc et Phaeacum Teſprotiaque arva laceſſens,
Epirum caſſis luſtrabat futilis auſis.
Nunc et Anactoria ſigna oſtentavit in ora,
Ambracioſque ſinus Pellaeaque litora bello
Per-

vius XXVI, 24. ſeq. tradiderat, unde poeta brevem epitomen, et quaſi quoddam emblema poeticum texuit ſuo modo. *Hemathio.* v. lib. III, 40. *Acarnanes* finitimi Aetolis. — 291. Philippi *proavum Achillem* dum facit poeta, ad ſtirpem maternam redeundum eſt. Philippus enim, auctore Iuſtino VII, 6. Olympiadem filiam Neoptolemi filii Achillis Aeacidae in matrimonio habuit. Hoc iam vidit Marſus, et docte diſputavit Heynius ad Aen. VI, 840. Vnde Macedonum reges ad Achillem genus retulerunt. cf. ſup. lib. XIV, 94. ſq.

293. ſeq. Iam per partes Philippi in Aetoliam et vicinas gentes excurſiones poeta explicat. Livius XXVI, 25. *Philippo Aetolorum defectio Pellae hibernanti allata eſt. Itaque quia primo vere moturus exercitum in Graeciam erat, Illyrios finitimasque ei urbes alterno metu quietas ut Macedonia haberet, expeditionem ſubitam in Oriciniorum et Apolloniatium fines fecit* etc. Sed poeta ſuo arbitrio uſus Philippi itinera conſtituit, ſingulis locis deſignandis, ut ſolet. *Oricon* Epiri urbs, cum portu. *Taulantii*, Illyricae gentes, quas Livius Apollonia urbe illius tractus, deſignavit, dicti a Taulante, Illyrii filio, unde Illyrici. — *exiguos — muros*, ignobilia oppida. Plinius de Illyr omni lib. III, 31. *populorum nulla effatu digna aut feli nomina.* — 297. *Phaeac arva*, Corcyram inſulam Te protiae obiectam; Φαιηκ γαιαν Homero Odyſſ. ε, 34. — 299. *Anactorium* Acarnani oppidum. 300. *Ambraci ſinus*, inter Epirum et Aet liam in mare Ionium excu rente

Perfudit rapido. Pepulit vada fervida remis
Leucatae, et Phoebi vidit citus Actia templa.
Nec portus Ithacae, Laertia regna, Samenque
Liquit inacceſſam, fluctuque ſonantia cano
Saxa Cephallenum, et ſcopuloſis Neriton arvis.
Ille etiam, Pelopis ſedes et Achaïa adire
Moenia praegaudens, triſtem Calydona Dianae,
Oeneaſque domos, Curetica tecta, ſubibat,
Promittens contra Heſperiam ſua proelia Graiis.
Tum luſtrata Ephyre, Patraeque, et regia Pleuron,
Parnaſuſque biceps, Phoeboque loquentia ſaxa.

Ac-

301. *perfundit* Vulg. *perfudit* e Colon. 302. *videt incitus* coni. Heinſ. fruſtra. 305. *ſcopuloſae arcis* coni. idem, quia apud Virgilium *Neritos ardua ſaxis* occurrat. 306. *Achaica* Putean. 307. *praegaudens* e Colon. Vulg. *gaviſus*.

[...]rentes. 302. *Leucatae vada*, fretum Leucadiae olim peninſulae cum Acarnania cohaerentis, deinde perfoſſo Iſthmo inſulae factae, cuius oppidum Leucas. Virgil. Aen. III, 272. *Leucatae nimboſa cacumina montis* etc. qui omnis locus in hac urbium recenſione imprimis ante oculos poetae fuiſſe videtur. *Actium* opp. Acarnan. templo Apollinis et ludis Actiacis nobile. v. Strabo VII. p. 325. (500.) Plin. IV, 1. et Virgil. l. c. 280. ibique Heyn. — De *Nerito* inſula v. ad lib. II, 317. et cf. Ovid. Met. XIII, 711. qui etiam *Ithacam*, *Samen et Neritias domos iunxit*. *Neritum arduam ſaxis* Virgilius dixit Aen. III, 271.

307. ſeqq. Aetoliam, ad quam profectus fuerit Philippus, varie poeta deſignat, primum *Calydone*, oppido illius principe. Cum autem iam urbem *triſtem* h. e. infeſtam *Dianae* appellat, adludit ad fabulam, qua ferebatur Diana irata Oeneo, qui ſe ſola omiſſa caeteris Diis omnibus primitias ſacrificaſſet, aprum Calydonibus immiſiſſe, qui totam provinciam vaſtaret. Fundus fabulae eſt Hom. Il. ι, 529. cf. Virgil. l. l. — *Oeneas domos*. v. ad lib. III, 367. — *Cureticis* autem *tectis* ſive Aetoliam, ſive Acarnaniam notat, in quam Curetes ex Aetolia duce Aetolo eiecti ſunt. cf. Strabo X. pag. 463. (710.) et Hom. Il. ι, 525.

310. Accuratam geographiae ordinem non ſecutus poeta diſſitas urbes componit, Ephy-

Ac, ſaepe ad patrios bello revocante penates,
Cum modo Sarmaticus regna infeſtaret Oreſtes,
Aſpera nunc Dolopum vis exundaſſet in agros,
Incepto tamen haud facilis deſiſtere vano,
Belli per Graias umbram circumtulit oras.
Donec, nunc pelago, nunc terra exutus, omiſit
Spem poſitam in Tyriis, et ſupplex foedera ſanxit
Dardana, nec legem regno accepiſſe refugit.
Tunc et Tyndarii Latias Fortuna Tarenti
Auxit opes laudemque ſimul. Nam perfida tandem
Vrbs Fabio devicta ſeni, poſtremus in armis

Ducto-

Ephyren Corinthum in Pelopon. deinde *Patras*, quam Achaicam urbem tradunt Strabo VIII. et Polyb. II, 41. cf. Liv. XXVI, 29. mox *Pleuron*, Aetoliae oppidum, auctore Homero Catal. 146. et *Parnaſſus* Photidis *biceps*, duo cacumina habens, *bivertex* Statio, prope quem *Phoebi loquentia ſaxa*, templum Apollinis fatidici in rupe poſitum, vid. Iuſtin. XXIV, 6.

312. ſeqq. Rerum harum compendium explicabit Livius XXVII, 32. *Sarmaticus Oreſtes*, fictum a Silio nomen ductoris Dardanorum, qui auctore Livio cap. 33. illo tempore Macedoniam infeſtabant. Interpres Francogallus populum Sarmaticum *Oreſtas* intelligit ab Oreſtiade regione Thracica. Sed in loco Livii XXXIII, 34. quem in notis laudat, *Oreſtae* ſunt Macedonica gens, de qua nunc nullo modo ſermo eſſe poteſt. — *Dolopes* tractum Epiri et Theſſaliae incolebant. v. Thucyd. II. in fine. — 316. *belli umbram circumt.* h. e. σκιαμαχία et belli veluti ſimulacro uſus eſt, ne videretur plane de incepto deiectus. cf. Liv. XXVIII, 5. ſqq.

317. Denique Philippus a Romanis ſuperatus eſt. Haec per partes victoriae ſingulas enunciat poeta. v. Livi[um] XXXIII, 5. ſqq. Et Iuſtinu[s] ſimilem harum rerum epito[me]n ſcribens lib. XXX, 4 *Macedonas*, inquit, *Roman[a] fortuna vicit. Fractus bell[o] Philippus pace a Flaminio con[]ſule petita, nomen quidem re[]gium retinuit, ſed omni[bus] Graeciae urbibus, velut re[gni] membris extra terminos an[ti]quae poſſeſſionis amiſſis, ſol[am] Macedoniam retinuit.*

320. ſqq. Tarentus a F[a]bio per proditionem recep[ta] eſt. Hannibal quomodo ea[m] urbem obſederit, traditu[m]

fuer-

Ductoris titulus cauti. Sollertia tutum
Tum quoque adepta decus, captis ſine ſanguine muris.
Namque ut compertum, qui Punica ſigna regebat,
Feminea exuri flamma, taciturſque quietae
Exin virtuti placuit dolus: ire ſorori,
Nam caſtris erat in Rutulis, germanus amatae
Cogitur, et magnis muliebria vincere corda
Pollicitis, ſi recluſas tramittere portas
Concedat Libycus rector; votique potitus
Evicto Fabius Poeno circumdata telis
Incuſtodita penetravit moenia nocte.
Sed quiſnam averſos Phoebum tunc iungere ab urbe
Romulea dubitaret equos, qui tempore eodem
Marcellum acciperet letum oppetiiſſe ſub armis?

P 2 Moles

323. pro *cauti* in Putean. *tanti*. 334. *averſos* Modius correxit pro vulg. *adverſos*. vid. nott.

fuerat poetae ſup. lib. XII, 434 ſq. Livii narratio de Tarento, quam Silius ſecutus eſt, extat lib. 27, 15. — *Hylarii Tar*. Cauſas epitheti ſupra explicavimus ad lib. XII, 451. et XI, 16. — *poſtremus — titulus*, poſtrema Fabii expeditio eum laude peracta. Mox *tutum decus*, poeta ipſe explicat, dum *captos ſine ſanguine muros* addit, gloriam ſine periculo partam. — 325. *qui Pun. ſ. regebat*, Livio dicitur praefectus praeſidii Bruttiorum, quod Hannibal Tarentinis dederat. — *quietae virtuti*, Fabii, cauti et cunctatoris.

334. ſqq. Eo tempore Marcellus in Apulia caeſus. Rem narrat Livius XXVII, 25. 26. ſq. — *Quiſnam averſos* etc. quis dubitaret, intelligens eodem tempore cecidiſſe Marcellum, ſolem avertiſſe ſuos radios et equos ab urbe Roma. Sic bene Marſus. Nempe *averſum Solem*, ob horrorem et averſationem atrocis alicuius ſceleris paſſim poetae dixerunt. Sic caeſis maritis Lemniis Statius Theb. V, 297. *averſum Lemno iubar et declinia Titan Oppoſita iuga nube refert*. Quod autem Modio videbatur Silius imitatus eſſe Virgilianum locum Aen. I, 568. *non tam averſus equos Tyria ſol iungit ab urbe*, id vix ulterius quam ad verba pertineat. Nam ibi de terra a ſole remota ſermonem eſſe, Heynius quidem docuit. Niſi forte

Moles illa viri, calidoque habitata Gradivo
Pectora, et haud ullis unquam tremefacta periclis,
(Heu quantum Hannibalem clara fractura ruina!)
Procubuere. Iacet campis Carthaginis horror:
Forſan Scipiadae confecti nomina belli
Rapturus, ſi quis paulum Deus adderet aevo.
Collis Agenoreum dirimebat ab aggere vallum
Auſonio: Dauni Mavors conſederat arvis:
Curarum comes et ſummi Criſpinus honoris
Marcello ſocius, communia bella ciebat.
Ad quem Marcellus: Geſtit luſtrare propinquas
Mens ſilvas, medioque viros imponere monti,
Ne Libys occultis tumulum prior occupet auſis.
Si cordi eſt, te participem, Criſpine, laboris
Eſſe velim: nunquam deſunt conſulta duobus.

Haec

337. *calido* e ſcriptis. Al. *valido*. 339. Hunc verſum ita legendum volebat Heinſ. *heu quanta, Hannibalem clarum fultura, ruina Procubuere*. Et ſic Lefeb. edidit, niſi quod poſt *ruina* ſigno exclamandi interpunxit. Sed nec lectio recepta ſenſum abſurdum fundit, ut ille opinabatur.

forte haec imitatio Siliana ſenſum alium evincat.

337. Imaginem magni herois poeta adumbrat, obviis coloribus. *Pectora calido Grad. hab.* quis dubitet animum bellicoſum et virtute flagrantem deſignare. Conſules *ingenio feroces* Livius l. l. appellat. Quae ſequuntur, laudem abſolvunt, graviter et exquiſite verbis elata. — 341. Senſus: fortaſſe Marcellus, ſi diutius vixiſſet, Scipioni gloriam confecti belli eripuiſſet. Ad *nomina belli* non male referas, quod Scipio ab illo bello confecto Africanus dictus fuit.

343. Livius XXVII, 26. *tumulus erat ſilveſtris inter Punica et Romana caſtra* etc. In verſſ. 345. 46. Marcelli in Conſulatu collega, T. Quinctius Criſpinus, deſignatur, qui copias ſuas cum Marcello iunxerat. — 347. Pleniorem narrationem Livius, ut hiſtoricus, tradidit hoc modo: *fremebant vulgo in caſtris Romanis, occupandum eum tumulum eſſe, et caſtello firmandum, ne, ſi ab Hannibale occupatus foret, velut in cervicibus hoſtem haberent. Movit ea res Marcellum,*

Haec ubi ſedere, ardentes attollere ſeſe
Iam dudum certant in equos. Marcellus, ut arma
Aptantem natum aſpexit laetumque tumultu,
Vincis, ait, noſtros mirando ardore vigores.
Sit praematurus felix labor. Vrbe Sicana
Qualem te vidi, nondum permitteret aetas
Cum tibi bella, meo tractantem proelia vultu.
Huc, decus, huc, noſtrum, lateri te iunge paterno,
Et me diſce novum Martem tentare magiſtro.
Tum, pueri colla amplectens, ſic pauca precatur:
Summe Deûm, Libyco, faxis, de praeſide nunc his,
His humeris tibi opima feram. Nec plura, ſereno
Sanguineos fudit cum Iupiter aethere rores,
Atque atris arma aſperſit non proſpera guttis.

354. *tumultus* coni. Heinſ. 356. *praemature* coni. idem, et ſic edidit Leſ. 358. pro *vultu* Heinſ. offerebat *ritu*. 361. *precatur* e ſcriptis. Vulg. *profatur*. 362. *nunc his* ex Colon. In aliis libris erat *victor*, vel *vinclis*.

...um, *et collegae, quin imus, inquit, ipſi cum equitibus paucis exploratum?* etc. Haec ſuo modo Silius expoſuit. — 352. *ubi ſedere*, h. e. poſtquam convenit inter utrumque de conſilio tumuli occupandi. v. lib. II, 385. V, 121. — *ardentes equos* ſi iungas, anhelantes ad pugnam et ferocientes, noto charactere, cogitabis.

353. Marcelli filium cum A. Manlio, tribunos militum diſerte Livius l. l. induxit. Sed omnis ſcena, qua pater cum filio colloquitur, a Silio ficta eſt, epico phantaſmate. — 358. *meo vultu*, ardore et ferocia meae ſimili, Marſus ait. At vix illo tempore ferocia pugnandi in puero locum habuerit. Ergo puto hoc potius notari, imitatum eſſe puerum, quaecunque pater vultu etiam et nutu militibus imperaſſet, *arte paterna et ſtimulis gaudens*, ut de Fabii filio ſup. lib. VII, 712. — 364. *ſanguineos rores*, infauſtum omen obiectum, poeta de ſuo addidit, memor forte loci Homerici Il. λ, 54. *Κρονιδης κατα δ᾽ ὑψοθεν ἡκεν ἐρσας αἱματι μυδαλεας ἐξ αἰθερος, οὑνεκ᾽ ἐμελλε πολλας ἰφθιμους κεφαλας ἀϊδι προιαψειν*. Et Virgil. Aen. VIII, 528. in ſimili portento: *arma inter nubem, coeli in regione*

Vixdum finitis intrarant vocibus artas
Letiferi collis fauces, cum turba volucris
Invadunt Nomades iaculis, nimboque feruntur
Aethereo ſimiles, caeca fundente latebra
Armatos in bella globos. Circumdata poſtquam
Nil reſtare videt virtus, quod debeat ultra
Iam Superis, magnum ſecum portare ſub umbras
Nomen mortis avet. Tortae nunc eminus haſtae
Altius inſurgit, nunc ſaevit comminus enſe.
  Forſan et enaſſet rapidi freta ſaeva pericli,
Ni telum adverſos nati veniſſet in artus.
Tum patriae tremuere manus, laxataque luctu
Fluxerunt rigidis arma infelicia palmis.
Obvia nudatum tramittit lancea pectus,
Labenſque impreſſo ſignavit gramina mento.

At

367. *volucres* vulg. 373. *habet* in ſcriptis Heinſ. Mox Rom. 2. *torvae*, unde Lefeb. coni. *tortâ haſtâ*. 375. *enaſſet* e membranis viri docti emendarunt pro *evaſſet*. In Rom. 1. proxime verum *enoſcet*. 376. *veniſſet* Colon. Vulg. *eveniſſet*.

ne ſerena, per ſudum rutilare vident. Livius ita: *immolaſſe eo die quidam memoriae prodidere conſulem Marcellum, et prima hoſtia caeſa, iecur ſine capite inventum. Auctum etiam viſum in capite; nec id ſane auſpici placuiſſe, quod ſecundum trunca et turpia exta nimis laeta apparuiſſent.*

366. ſqq. Nomades ex inſidiis prorumpentes Romanas copias circumdant. Livius haec accurate narrat cap. 27. Silius noto ornatu poetico ea enunciat, cuius paſſim in hoc carmine exempla vidimus. 368. *nimbo*, turbini, *ſimiles*, ob velocitatem impetus. *Caeca latebra*, perpetuo epitheto de inſidiis, vel loco abdito, unde non conſpicimur ab aliis. v. ad lib. I, 366. et V. init.

370. ſeqq. Singula ad epicam gravitatem mutata ſunt ex hiſtorica Livii narratione, ut perpetua conſuetudine appareat, Silio non tam rerum geſtarum veritatem, quam ornatum poeticum curae fuiſſe. Nec male nunc locum ita extulit, ut animos legentium mollibus etiam ſenſibus et commiſeratione quadam detineret, cum Livius non niſi caedes et vulnera narraret. — 375 - 79. Marcellus fortaſſe evaſiſſet periculum pugnae, niſi

At poſtquam Tyrius ſaeva inter proelia ductor
Infixum adverſo vidit ſub pectore telum,
Immane exclamat: Latias, Carthago, timere
Deſine iam leges: iacet exitiabile nomen,
Auſonii columen regni. Sed dextera noſtrae
Tam ſimilis non obſcuras mittatur ad umbras.
Magnanima invidia virtus caret. Alta ſepulcri
Protinus exſtruitur, coeloque educitur, ara.
Convectant ſilvis ingentia robora: credas
Sidonium cecidiſſe ducem. Tum tura dapeſque,
Et faſces, clypeuſque viri, pompa ultima, fertur.
Ipſe facem ſubdens, Laus, inquit, parta perennis:
Marcellum abſtulimus Latio! Deponere forſan
Gens Italûm tandem arma velit. Vos ite ſuperbae
Exſequias animae, et cinerem donate ſupremi

 Mune-

niſi filium ſaucium vidiſſet. Scena bene expreſſa verbis. *laxata fl. arma*, manibus exciderunt. v. ad lib. VII, 633. II, 131. IX, 120. — 379. Livius l. l. *Marcellum transfixum lancea prolabentem ex equo moribundum viderunt.*

381. ſeqq. Quae ſequitur Hannibalis oratio et funeris Marcelli inſtructio, poetae ornanti debentur. In Livio nihil niſi hoc: *Annibal magnum terrorem hoſtibus morte conſulis unius, vulnere alterius iniectum eſſe ratus, ne cui deeſſet occaſioni, caſtra in tumulum, in quo pugnatum erat, extemplo transfert: ibi inventum Marcelli corpus ſepelit.* — 385. *dextra noſtrae tam ſimilis*, bene, ſervato arrogantiae charactere. Mox *obſcurae umbrae* ſunt illorum, qui ſine funeris et exſequiarum honore ad inferos mittuntur. 387. *ſepulcri ara*, rogus, cui ſingula in ſequentibus conveniunt, a formae ſimilitudine dictus Silio, exemplo Virgilii Aen. VI, 177. *aramque ſepulcri congerere arboribus coeloque educere certant*, ubi vid. Heyn. — Ad verſ. 390. ſq. vid. lib. X, 562. ſq. *faſces.* Nam lictores conſulum quinque vivos in hoſtium poteſtatem veniſſe, Livius tradiderat l. l. cap. 27.

394. *Vos ite* etc. Color orationis ductus e Virgil. A. XI, 24. *Ite, ait, egregias animas decorate ſupremis muneribus.* Exquiſitam formulam *ite exſequias* Dausqueius iungit hoc ſenſu: ite et curate exſe-

Muneris officio: nunquam hoc tibi, Roma, negabo.
Alterius par atque eadem fortuna laborum
Conſulis: exanimum ſonipes ad ſigna revexit.
Talia in Auſonia. Sed non et talis Hiberis
Armorum eventus campis. Carthaginis omnes
Per ſubitum raptae pernix victoria late
Terruerat gentes. Ducibus ſpes una ſalutis,
Si ſocias iungant vires. Ingentibus orſum
Auſpiciis iuvenem, ceu patria geſtet in armis
Fulmina, ſublimi vallatam vertice montis
Ex

396. Poſt hunc verſum legebantur in nonnullis editt. poſt Nicandrum hi tres: *Quod virtute viri titulis decorare ſepulcrum Ingentis bello liceat, nomenque futuros Aeternum in Rutulos poſſis mandare nepotes.* Hos verſus in nullo antiquo libro ante Nicandrum interpolatorem lectos, et ab omnibus, etiam Drakenborchio, qui uncis incluſit, damnatos cum Cellario et Lefeb. omiſi. 397. *labori* coni. Heinſ. vid. is ad Ovid. Amor. I. Eleg. 4, I. — 404. *patriae ceu geſtet* in nonnullis editt.

exſequias, ut fere *ire inficias* dixerint latini. 395. *cinerem donare* etc. Cineres Marcelli Romam relatos, Appianus tradit; oſſa filio remiſſa in Romanorum caſtra, Plutarchus notavit. 397. 98. Livius cap. 27. *perpauci cum Criſpino duobus iaculis icto, et Marcello adoleſcente, ſaucio et ipſo, effugerunt.* Et cap. 30. *Exitu huius anni Criſpinus conſul ex vulnere moritur. Alii Tarenti, alii in Campania mortuum tradunt.*

399. ſeqq. Nunc quae in Hiſpania poſt Carthaginem expugnatam inter Hasdrubalem fratrem Hannibalis et Scipionem geſta ſunt, poeta narrare ſuo modo pergit. Conferenda eſt narratio Liviana inde a libri XXVII, cap. 17. — 401. *Carthag. raptae*, veluti raptim, hoc eſt, breviſſimo tempore et repentino impetu expugnatae: et ſic mox v. 407. Sed vide, quanta luxuria hanc celeritatis notionem poeta inculcet, *per ſubitum*, *raptae*, *pernix*. — 402. *ducibus* ſcil. Carthaginienſibus. Sequuntur ducum illorum de Scipionis virtute iudicia. *Ingentibus auſpiciis*, nempe expugnata Carthagine, *orſum*, *ceu patria*, Iovis, cuius ille filius credebatur, (v. ſup. verſ. 138) *fulmina geſtet*, h. e. ceu fulminibus omnia proſterneret, quibus reſiſti nequeat. — 405. *vallatam ex oculis*, haec iunge et cogita urbem ita ſublimi in vertice

Ex oculis urbem, cumulatam ſtrage virorum,
Non toto rapuiſſe die, qua Martius ille
Hannibal in terra conſumto verterit anno,
Nec pube aequandam nec opum ubertate, Saguntum.
Proximus, applicito ſaxoſis aggere ſilvis,
Tendebat, fratris ſpirans ingentia facta,
Haſdrubal. Hic robur, mixtuſque rebellibus Afris
Cantaber, hic volucri Mauro pernicior Aſtur:
Tantaque maieſtas terra rectoris Hibera,
Hannibalis quantus Laurenti terror in ora.
Forte dies priſcum Tyriis ſollemnis honorem
Retulerat, quo, primum orſi Carthaginis altae
Fundamenta, novam coepere mapalibus urbem.
Et laetus, repetens gentis primordia, ductor

406. pro *ex oculis* Heinſ. obtulit *et ſcopulis* vel *et populis* et mox *cumulata ſtrage*. 407. *qua* e ſcriptis Heinſ. pro *qui, quo, quam*. et *in terra* pro vulg. *interea*. 408. *everterit* coni. Heinſ. vel *haud verterit*. 412. *hic* ſcripti pro *hinc*. Cortius ad marginem notavit coniecturam viri docti, *huic*, *huic vel*. 418. *ſepſere* coni. Heinſ. *cepere* ed. Parm.

vertice poſitam, ut oculi eam aſſequi prope non poſſent. 407. *qua in terra*, Hiſpania, ubi Hannibal integrum paene annum in Sagunto expugnanda conſumebat, quae *nec pube*, multitudine copiarum, *nec opum ubertate* cum Carthagine comparari poterat.

410-16. Color etiam orationis Livianus. *Proximus*, inquit Liv. cap. 18. *Carthaginienſium exercitus Hasdrubalis prope urbem Baeculam erat* etc. Sed Silius in his et caeteris, quae ſequuntur, poetam magis quam hiſtoricum agit. Cauſas et occaſionem huius dimicationis ad Baeculam urbem dimicationis, eiusque modum et eventum, qui accurate cognoſcere cupit, Livium adeat neceſſe eſt. Silius in mediam rem nos abripit, et ſcenas maxime epicas pingit. — *tendebat*, caſtra habebat, nota verbi poteſtate, vel ex Virg. Aen. II, 29. — 412. Populos, quos in acie habuerit Hasdrubal, definitius nominavit poeta. Livius Numidas, Baleares, et Afros appellat.

416. ſeqq. Hasdrubal cum Carthaginis natalem celebraret, a Scipione turbatus eſt. Hoc omne epiſodium fictioni Silianae deberi in promtu eſt.

Feſta coronatis agitabat gaudia ſignis,
Pacificans Divos. Fraternum laena nitebat
Demiſſa ex humeris donum, quam foederis arti
Trinacrius Libyco rex, inter munera, pignus
Miſerat, Aeoliis geſtatum inſigne tyrannis.
Aurata puerum rapiebat ad aethera penna
Per nubes aquila, intexto librata volatu.
Antrum ingens iuxta, quod acus ſimulavit in oſtro,
Cyclopum domus. Hic recubans manantia tabo
Corpora letifero ſorbet Polyphemus hiatu.
Circa fracta iacent excuſſaque morſibus oſſa.
Ipſe manu extenta Laertia pocula poſcit,
Permiſcetque mero ructatos ore cruores.
Conſpicuus Siculi Tyrius ſubteminis arte
Gramineas pacem Superûm poſcebat ad aras:
Ecce inter medios hoſtilia nuntius arma,
Quadrupedante invectus equo, adventare ferebat.

Tur-

420. *gaudia* ſcripti. In vulg. *laurea*. 426. *Librata* Modius et Heinſ. e ſcriptis pro vulg. *vibrata*, quam tuetur Dausqueius. 430. *freta iacent* ed. Mediol. et Rom. 1. ubi quis adnotaverat *circa fruſta iacent*.

In Livio eius rei nulla veſtigia ſunt. — 420. de *coronatis ſignis* more militari feſtis diebus v. Lipſ. de mil. Rom. IV. dial. 5. — De *laena*, qua indutus Hasdrubal fuerit, dono Hannibalis, quod is a *rege Trinacrio*, Hieronymo acceperit, omnia ficta ſunt ad imitationem Virgilii Aen. V, 250. apud quem Aeneas Cloantho chlamydem auratam dono dedit. De foedere Hieronymi cum Hannibale facto vidimus ſup. lib. XIV, 96. ſqq.

425. ſqq. Raptus Ganymedis, et antrum Polyphemi, argumenta texturae in laena expreſſa. In priori argumento brevior Silius fuit, cum idem videret a Virgilio latius deſcriptum l. c. Antri autem Polyphemi deſcriptionem refinxit ex elegantiſſima imagine Virgiliana Aen. III, 618. ſqq. unde pleroſque verborum ornatus hauſit. 432. *conſpicuus arte ſubt* exquiſitius quam laena artificioſe texta, *pacem d. poſcebat* Deos venerabatur, nota formula ex Virgil. A. III, 369. ubi Helenus *caeſis de more iuvencis Exorat*

pacem

Turbatae mentes, imperfectuſque Deorum
Ceſſit honos: ruptis linquunt altaria ſacris:
Clauduntur vallo: tenuemque ut roſcida miſit
Lucem Aurora polo, rapiunt certamina Martis.
Audax Scipiadae ſtridentem Sabbura cornum
Excepit; geminaeque acies velut omine motae.
Exclamat Latius ductor, Prima hoſtia vobis,
Sacrati manes, campo iacet. En age, miles,
In pugnam et caedes, qualis ſpirantibus ire
Aſſueras ducibus, talis rue. Dumque ea fatur,
Incumbunt. Myconum Laenas, Cirtamque Latinus,
Et Thysdrum Maro, et inceſtum Catilina Nealcen
Germanae thalamo obtruncat. Cadit obvius acri
Carthalo Naſidio, Libycae regnator arenae.
Te quoque Pyrenes vidit conterrita tellus
Permixtum Poenis, et vix credenda furentem,
Magnum

438. *ceſſat* Lefeb. ex coni. Heinſ. *ceſſet* in Colon. 450. In his nominibus valde variabant libri, ut *Cartalo, Caſtabo,* et *Vaſidio, Vibidio, Vaſcidio.*

pacem divum. — 437. Hoſtilem adventum ſacra turbaſſe, et in mediis ſacris ominoſum fuiſſe, nota obſervatio eſt. Helenus apud Virg. A. III, 406. *ne qua inter ſanctos ignes in honore Deorum Hoſtilis facies occurrat, et omina turbet.* Sed luxurianter Silius in ſingulis fere verbis illam turbationem expreſſit.

430. ſeq. Livius l. c. cap. 18. *In inferiorem campum poſtero die Aſdrubal, poſtquam ſtantem pro caſtris hoſtium aciem vidit, equites dimiſit* etc. Iam accurate pugnae ordo et modus deſcribitur. Sed poetae, epicos colores miſcenti, caedes ſingulares ſufficiunt. — 444. *Sacrati manes.* Vmbras patris et patrui alloquitur, veluti ulturus caede hoſtili, et inferias mactaturus. — 447. *incumbunt*, ruunt in pugnam.

451. ſeqq. C. Laelii, cuius ope Scipio nunc adverſus Hasdrubalem utebatur (v. Liv. XXVII, 18.) laudes poeta praedicat, adludens haud dubie, ut ſolet in his nominibus, ad C. Laelium huius nepotem, amicum Scipionis Africani Ciceroni inprimis celebratum. Caeterum huius loci propria quaedam elegantia et ſuavitas etiam Clemen-

ti

Magnum Dardaniae, Laeli, decus; omnia felix
Cui natura dedit, nullo renuente Deorum.
Ille foro auditus, cum dulcia ſolverat ora,
Aequabat Pyliae Neleïa mella ſenectae.
Ille, ubi ſuſpenſi Patres, et curia vocem
Poſceret, ut cantu, ducebat corda Senatus.
Idem, cum ſubitum campo perſtrinxerat aures
Murmur triſte tubae, tanto fervore ruebat
In pugnam atque acies, ut natum ad ſola liqueret
Bella: nihil vitae peragi ſine laude placebat.
Tunc e furtiva tractantem proelia luce
Deiecit Galam. Sacris Carthaginis illum
Suppoſito mater partu ſubduxerat olim.
Sed ſtant nulla diu deceptis gaudia Divis.

Tunc

455. *ſolverat* e Colon. Al. *ſolveret*. 456. *Neleïa mella* e Colon. Mod. *membra* Putean. et Oxon. In Vulg. *verba*. 458. *et cantu* Marſi poſterior edit. 463. *luci* Colon. vitioſe. Sed inde Heinſ. coniecit *e furtiva luce*, Burm. *luſtro*. vid. tamen nott.

ti non admodum amico Muſae Silianae adridebat (Eſſai de critique T. I. pag. 85.) 455. In eloquentia notanda notus uſus exempli Neſtoris, ex Homero ductus Il. *α*, 247. ubi Neſtor ἡδυεπης, τȣ καὶ ἀπο γλωσσης μελιτος γλυκιων ῥεεν αὐδη. Vnde *Neleïa mella* Silius finxit, et multi alii dixerunt, quos Drakenborch. laudavit. Propriam autem Silio luxuriem novimus, epithetis e longinquo petitis nomina deſignandi, ut nunc Neſtoris a Neleo, Neptuni filio, conditore Pyli, Neſtoris patriae. 457. 58 Laelius in conſulendo et perſuadendo artifex. Illuc pertinent *ſuſpenſi*, dubii, incerti quid ſequantur, huc *cantus*, in quo manifeſte ad Amphionis vel Orphei fabulas adluditur, ita tamen, ut dexteritas perſuadendi cum illius cantus efficacia comparetur. v. ſup. lib. XI, 444. et XIII, 347. — 459-62. In his virum bellicoſum et militem fortem deſignari, quis dubitet?

463. *furtivam lucem* recte Marſus expoſuit vitam, quam Gala furto matris habebat, quae eum *ſacris* Punicis *olim ſubduxerat*. De hoc ritu Carthag. quotannis pueros immolandi, diximus lib. IV, 767. ubi filio Hannibalis idem vitae periculum fuiſſe narrabatur.

Tunc Alabim, Murrum, atque Dracen, demiſit ad umbras,
Femineo clamore Dracen extrema rogantem:
Huius cervicem gladio inter verba preceſque
Amputat: abſciſo durabant murmura collo.
At non ductori Libyco par ardor in armis.
Frondoſi collis latebras ac ſaxa capeſſit
Avia, nec caedes extremave damna movebant
Agminis. Italiam profugus ſpectabat et Alpes,
Praemia magna fugae. Tacitum dat teſſera ſignum:
Dimiſſa in colles pugna ſilvaſque ferantur
Diſperſi, et ſummam, quicunque evaſerit, arcem
Pyrenes culmenque petat. Tum primus, honore
Armorum exuto, et parma celatus Hibera,
In montes abit, atque volens palantia linquit
Agmina. Deſertis Latius victricia ſigna

Immit-

470. *abſciſo* e ſcriptis et ed. antiq. pro vulg. *abſciſſo*, quod primus Nicander in Iuntina edidit. 480. *volens* e ſcriptis pro *volans*.

tur. Ergo *ſuppoſitus partus* eſt, alienus, oblatusque iis, qui infantem ad ſacra poſcebant. Hinc et *deceptos Divos* expedies, felici brevitate expreſſam ſententiam. — Ad verſ. 470. vid. quae in loco ſimili lib. IV, 173. notavimus. Pertinebat ſcilicet ad epicam carminis formam, etiam caedes et mortes ornare verbis, ac veluti arte quadam et caedentes, et caeſos commendare lectoribus.

471. ſeqq. Livius XXVII, 19. *Aſdrubal iam antequam dimicaret, pecunia rapta, elephantisque praemiſſis, quamplurimos poterat de fuga excipiens, praeter Tagum flumen ad Pyrenaeum tendit.* Hanc Haſdrubalis fugam Silius ſuo modo, ornandi magis libidine, quam hiſtorica veritate et ordine ductus extulit, ut luxuriantem in his et prope loquacem ſe prodiderit. De *teſſera* verſ. 475. vid. ad lib. VII, 347. ubi eodem ſenſu *diſcurrit teſſera caſtris.* — 481. De praeda caſtrorum hoſtilium Livius l. c. ita: *Scipio caſtris hoſtium potitus, praeter libera capita omnem praedam militibus conceſſit.* Quod autem poeta addit, Hasdrubalem *providiſſe*, relicta caſtrorum praeda hoſtem *iras a caede*

Immittit miles caſtris. Non urbe recepta
Plus ulla partum praedae, tenuitque moratas
A caede, ut Libycus ductor providerat, iras.
Fluminei veluti deprenſus gurgitis undis,
Avulſa parte inguinibus cauſaque pericli,
Enatat intento praedae fiber avius hoſte.
Impiger occultis Poenus poſtquam abditur umbris,
Saxoſae fidens ſilvae, maiora petuntur
Rurſus bella retro, et ſuperari certior hoſtis.
Pyrenes tumulo clypeum cum carmine figunt,
HASDRUBALIS SPOLIUM GRADIVO SCIPIO VICTOR.
  Terrore interea poſito trans ardua montis
Bebrycia populos armabat Poenus in aula,

Mercan-

484. *providerit* Colon. Parm. Al. *additur*. 488. *abditur* ſcripti duo, Rom. 2.

caede moratas retenturum, nec ſe perſecuturum, id puto ideo factum eſſe, ut ſequenti comparationi locus eſſe, eaque carmen diſtingui poſſet. Nota fabula eſt de fibro ſ. caſtore inguen, cuius cauſa capitur, avulſum ſibi abiiciente, ut ipſe ſalvus evadat. Hinc Iuvenali Sat. 12. dicitur *cupiens evadere damno teſticulorum*. v. Aelian. VI, 34. Plin. VIII, 30.

488-92. Livius cap. 20. init. *De bello inde conſilium habitum, et auctoribus quibuſdam, ut confeſtim Asdrubalem perſequeretur, anceps id ratus, ne Mago et Asdrubal cum eo iungerent copias, praeſidio tantum ad inſidendum Pyrenaeum miſſo, ipſe reliquum aeſtatis recipiendis in fidem Hiſpaniae populis abſumſit.* Huius narrationis levia tantum veſtigia poeta expreſſit. — *umbris* nemorum montis Pyren. obvia metaphora, unde mox *ſaxoſas ſilvas* infert. Deinde *certior ſuperari hoſtis* dicitur, cuius victoriam certius ſperabat Scipio, unde *maiora bella* ei *petebantur retro*, quatenus omiſſa perſecutione Hasdrubalis reliquos Poenorum duces oppugnare meditabatur.

493. Hasdrubal militem mercenarium ex Gallis conducit. Livius XXVII, 29. Arvernos populos, deinde Gallicas et Alpinas gentes nominat, quae illum non ſolum receperint, ſed etiam in bellum ſecutae ſint. Silius autem, ut poeta, Gallicum tractum, unde

milites

Mercandi dextras largus, belloque parata
Prodigere in bellum facilis. Praemiſſa feroces
Augebant animos argenti pondera et auri,
Parta metalliferis longo diſcrimine terris.
Hinc nova compleruntn haud tardo milite caſtra
Venales animae, Rhodani qui gurgite gaudent,
Quorum ſerpit Arar per rura pigerrimus undae.
Iamque, hieme affecta, miteſcere coeperat annus.
Inde, iter ingrediens rapidum per Celtica rura,
Miratur domitas Alpes, ac pervia montis
Ardua, et Herculeae quaerit veſtigia plantae,
Germanique vias divinis comparat auſis.
  Vt vero ventum in culmen, caſtriſque reſedit
Hannibalis, Quos Roma, inquit, quos altius, oro,
Attollit muros, qui poſt haec moenia, fratri
Victa meo, ſtent incolumes? Sit gloria dextrae
Felix tanta precor: neve uſque ad ſidera adiſſe
Invideat laevus nobis Deus. Agmine celſo

Inde

496. *promiſſa* Putean. Rom. 1. et Mediol. vitioſe. vid. not. 500. *quae gaudent* Putean. 511. *neu quisquam ad ſidera adiſſe* coni. Heinſ.

milites Hasdrubal conduxerit, deſignat primum *Bebrycia aula*, h. e. Bebrycibus, populo non procul a Pyrenaeis in Gallia Narbon. ſito, de quo vidimus ſup. lib. III, 423. deinde his, qui *Rhodanum* et *Ararem* accolunt. Haec omnia poeticis coloribus expreſſa effert, inprimis operoſo verborum ambitu militem pecunia conductum inculcans. cf. lib. V, 195.

502. ſeqq. Hasdrubal Alpes aſcendit cum copiis. Haec Livius l. l. et cap. 36. ſecundum veritatem hiſtoricam tradit. Poeta pro more narrationem Livianam ita mutavit, ut verbis et rebus carmen epicum commendaret. — *hiems affecta* eſt pene finita, ad finem vergens. *Alpes domitas*, ſuperatas itinere, ut paſſim ſupra lib. II, 356. IV, 4. deſignat *Herculis*, qui primus viam per eas muniverat *veſtigiis*, et *Germani* Hannibalis *viis*. 508 *Quos Roma* etc. miratur Hasdrubal, fratris armis nondum Romam occupatam eſſe, quum tam immanes montes ſuperaverit. Recte ita Marſus. Iam *haec*

moenia

Inde alacer, qua munitum declivis ab alto
Agger monſtrat iter, properatis devolat armis.
Non tanto ſtrepuere metu primordia belli:
Nunc geminum Hannibalem, nunc iactant bina coire
Hinc atque hinc caſtra, et paſtos per proſpera bella
Sanguine ductores Italo coniungere Martem,
Et duplicare acies; venturum ad moenia curſu
Hoſtem praecipiti, et viſurum haerentia porta
Spicula, Eliſſaeis nuper contorta lacertis.
His ſuper infrendens ſic ſecum Oenotria tellus:
Tantone, heu Superi! ſpernor contemta furore

Sido-

520. *porta* ſcripti et ed. veteres. Vulg. *portae*.

moenia ipſas Alpes dicit, ut *muris* urbis opponantur. Mox precatur, ut dii virtuti fratris et itineri ſuo, quo paene *ad ſidera* uſque penetraverit, felicem ſucceſſum et eventum largiantur.

515-21. Ne in ipſo quidem belli initio, ſub adventum ipſius Hannibalis tantus hominum metus fuit, quantus nunc, cum Hasdrubalem audiviſſent Alpes ſuperaſſe. Livius XXVII, 44. *Romae haud minus terroris ac tumultus erat, quam fuerat biennio ante, quum caſtra Punica obiecta Romanis moenibus portisque fuerant.* — Sequentia omnia e Livianis traducta ſunt, ubi lib. XXVII, 40. homines ita loquebantur: *nunc duo bella in Italiam accepta, duo celeberrimi nominis duces circumſtare urbem Romanam, et unum in locum totam periculi molem, omne onus in-* *cubuiſſe.* Deinde alio tempore cap. 44. *nunc duo bella Punica facta, duos ingentes exercitus*, duos prope Hannibales in Italia eſſe etc. — 521. *Eliſſaeis lac.* a Poenis, Hannibalis militibus.

522. ſeqq. Sequitur epiſodium quoddam de Oenotria tellure, quae aegre ferens Hasdrubalis ad Romam imp tum, Claudium Neronem auxilium Romae ferendum Lucanis excitat. — In pro tu eſt, quonam hoc om phantaſma pertineat. Nem poetae vulgare et proſaicu erat, ex veritate hiſtorica na rare, quomodo factum ſit, Claudius Nero, cui in Luc nis adverſus Hannibalem d micandum erat, praeſidio relicto verſus Romam cont deret. Hoc enim Liv. XXV 36-43. accurate tradider Ergo hac proſopopoeia utit

n

Sidoniae gentis, quae quondam ſceptra timentem
Nati Saturnum noſtris conſidere in oris,
Et regnare dedi? Decima haec iam vertitur aeſtas,
Ex quo proterimur: iuvenis, cui ſola ſuperſunt
In Superos bella, extremo de litore rapta
Intulit arma mihi, temeratiſque Alpibus ardens
In noſtros deſcendit agros. Quot corpora texi
Caeſorum, ſtratis toties deformis alumnis!
Nulla mihi floret baccis felicibus arbor;
Immatura ſeges rapido ſucciditur enſe;
Culmina villarum noſtrum delapſa feruntur
In gremium, foedantque ſuis mea regna ruinis.
Hunc etiam, vaſtis qui nunc ſeſe intulit oris,
Perpetiar, miſeras quaerentem exurere belli
Reliquias? Tum me ſcindat vagus Afer aratro,
Et Libys Auſoniis commendet ſemina ſulcis,
Ni cuncta, exſultant quae latis agmina campis,
Vno condiderim tumulo. Dum talia verſat,

Et

531. *Caeſorum heu ſtratis* vulg. Sed voc. *heu* primum in Iuntina Nicandri apparuit. 535. *mea terga* coni. Heinſ. 536. *hunc* Colon. Al. *nunc*.

... inepte, ſi varietatem ...minis probes, ut Italiae ...aginem, vel genium quen... inducat lamentantem ho... adventantis metum, et ...udium Neronem ad opem ...d ferendam excitantem. Sed ...taſſe nimia loquacitas eſt, ... epiſodium ornavit et ex...it. — 524. De Saturno ...vis arma fugiente, et in ...lia latente, nota fabula eſt. ...l. Virgil. A. VIII, 319. — ...7. *cui ſola — bella*, qui ...ope omnem terrarum orbem ...bellavit, et mox, more ...gantum, ipſum Olympum petet. Acerba vox in Hannibalis furorem et arrogantiam elata. — 528. *extremo de lit.* ex ultima Hiſpania. v. ad lib. VII, 171. lib. I, 141. et infr. verſ. 643. Mox *temeratas* Alpes invidioſe Tellus vocat, quatenus primus eas Hannibal poſt Herculem calcaverat, et veluti profanaverat veſtigiis ſuis. Vnde *intemerata ſaxa* ſupra dicuntur, lib. III, 499. ad quae praeter Herculem nemo adſcenderat.

536. *hunc etiam* Hasdrubalem *perpetiar*, qui *exurere* reli-

Et thalamos clauſit nox atra hominumque Deûmque,
Tendit Amyclaei praeceps ad caſtra nepotis.
Is tum, Lucanis cohibentem finibus arma,
Poenum vicini ſervabat ceſpite valli.
Hic iuvenem aggreditur Latiae telluris imago:
Clauſorum decus, atque, erepto, maxima Romae
Spes Nero, Marcello, rumpe, atque expelle quietem.
Magnum aliquid tibi, ſi patriae vis addere fatis,
Audendum eſt, quod, depulſo quoque moenibus hoſte,
Victores feciſſe tremant. Fulgentibus armis
Poenus inundavit campos, qua Sena relictum
Gallorum a populis ſervat per ſecula nomen.
Ni propere alipedes rapis ad certamina turmas,
Serus deletae poſt auxiliabere Romae.
Surge, age; fer greſſus. Patulos regione Metauri
Damnavi tumulis Poenorum atque oſſibus agros.

His

555. *dilectae* Putean.

reliquias belli, h. e. ea penitus conſumet, quae ab Hannibale relicta erant, adeoque plane ad incitas rediget imperium Rom.

543 *Amyclaeus nepos*, quo ſenſu Claudius Nero dicatur, iam ſupra explanavimus ad lib. VIII, 414. Et cf. Livius XXVII, 40. ſqq. ut quomodo *Lucanis finibus arma cohibuerit*, et *Poenum ſervaverit*, intelligas. 547. *Clauſorum*. vid. Virgil. Aen. VII, 706. et ex lib. VIII. l. l. — 549. poeta Italiae imaginem ea loquentem et adhortantem inducit, quae apud Livium ipſe Claudius pronunciabat cap. 43. *audendum ac novandum aliquid inprovisum, inopinatum, quod coeptum non minorem apud cives, quam hostes terrorem faceret; perpetratum in magnam laetitiam ex magno metu verteret.* — 550. *quod victores feciſſe trem.* i. e. quod ita arduum et periculoſum ſit, ut cum perpetratum fuerit, ipſi victores rei magnitudinem admirentur. Felici brevitate ſententiam ſummi ponderis et magni ambitus expreſſam agnoſco. 552. *qua Sena* etc. h. e. ad Senam Gallicam ſ. Senogalliam in Umbria. v. Liv. XXVII, 46. cf. ſup. lib. VIII, 455. — 557. *damnavi*

His dictis abit, atque abſcedens viſa paventem
Attrahere, et fractis turmas propellere portis.
Rumpit flammato turbatus corde ſoporem,
Ac ſupplex, geminas tendens ad ſidera palmas,
Tellurem Noctemque, et coelo ſparſa precatur
Aſtra, ducemque viae tacito ſub lumine Phoeben.
Inde legit dignas tanta ad conamina dextras.
Quaque iacet ſuperi Larinas accola ponti,
Qua duri bello gens Marrucina, fidemque
Exuere indocilis ſociis Frentanus in armis.
Tum, qua vitiferos domitat Praetutia pubes,
Laeta laboris, agros, et penna, et fulmine, et undis
Hibernis, et Achaemenio velocior arcu
Evolat. Hortator ſibi quiſque: Age, perge, ſalutem
Auſoniae ancipites Superi, et, ſtet Roma cadatne,
In pedibus poſuere tuis, clamantque, ruuntque.

Q 2 Hor-

558. *abſcedens* e Colon. Mod. pro vulg. *aſcendens*. In Cod. Tel. *abſcendens*. Deinde Rom. 2. *iuſſa paventem*.

...i, deſtinavi, ſed illud ...bius et fortius. Ad *Me*...*urum* fl. Hasdrubal poſtea ...ſus eſt.

561. ſqq. Harum precum, ...ipſi Claudio tribuit poe..., veſtigia ſunt in Livio, ...factarum a militibus, quo... animos ille oratione ſua ...firmaverat. v. Liv. XXVII, 45. *tacitum lumen* Phoebes di..., ut Virgil. *tacitae ſilentia lunae*, Aen. II, 255. ubi vid. Heyn. Deinde quae ſequitur verſ. 565. itineris deſcri...tio, itidem ex Livianis ad...mbrata eſt cap. 43. *Prae*...*iſſi per agrum Larinatem, Marrucinum, Frentanum, Prae*...*tianum, qua exercitum du*...*cturus erat, ut commeatus in viam deferrens* etc. *Ipſe de toto exercitu civium ſociorumque, quod roboris erat, delegit* etc. quae verſu 564. expreſſa ſunt. De ipſis regionibus diximus ſup. lib. VIII, 404. 521. *Praetutiani* agri vina paſſim Plinius memoravit, ut lib. XIV, 6. 7. — Sed ſumma luxuria eſt, qua poeta verſſ. 569. 70. itineris velocitatem exaggerat, *penna, fulm. undis hib. et Achem. arcu velocior evolat.* Sed aequalem habet Claudianum Rapt. Proſ. II, 198. ſq. ubi et Geſnerus docuit *hibernas undas* eſſe torrentem e tempeſtate ortam, Homericum χειμαρρουν ὕδωρ H.

Hortandi genus acer habet praecedere ductor.
Illum, augent curſus, anniſi aequare ſequendo,
Atque indefeſſi noctemque diemque feruntur.
At Roma adverſi tantum mala gliſcere belli
Accipiens, trepidare metu, nimiumque Neronem
Speraviſſe queri, atque uno ſibi vulnere poſſe
Auferri reſtantem animam. Non arma, nec aurum,
Nec pubem, nec, quem fundant, ſupereſſe cruorem.
Scilicet Hasdrubalem invadat, qui ad proelia ſoli
Hannibali ſatis eſſe nequit? Iam rurſus, ubi arma
Avertiſſe ſuo cognorit devia vallo,
Haeſurum portis Poenum: veniſſe, ſuperbo
Qui fratri certet, cui maxima gloria cedat
Vrbis deletae: fremit amens corde ſub imo
Ordo Patrum, ac magno interea meditatur amore
Servandi decoris, quonam ſe fine minanti
Servitio eripiat, Divoſque evadat iniquos.
Hos inter gemitus obſcuro noctis opacae

Succe-

577. *tantum et mala* erat in ſcriptis Heinſ. Vnde Lefeb. edidit *tantum, en, mala,* emphaſin elegantiſſimam hic ſentiens. 579. *ſpiraviſſe* coni. Heinſ. 581. *quem fundat* id. hoc ſenſu: ipſa Roma quod effundat ſibi cruoris, nil ſupereſſe. 58[illegible] Verſus a Modio e Colon. correctus pro vulg. *Scilicet Hasdrubalem invadant, ad proelia* etc. Illo modo etiam Barth. ex Ox[illegible] 587. *ſub imo* e Colon. Mod. Sic et in editt. priſcis. Al. *ſub* [illegible]

Il. ψ, 420. cf. Ovid. Triſt. I, 11. 33. et ſup. lib. X, 11. Incommode etiam et nimis argute dictum ſentio, *Superos ſalutem in pedibus poſuiſſe*, h. e. omnem ſpem victoriae et fortunae in celeritate poſitam. Sed ſobriam et naturalem eiusdem feſtinationis notationem Livius exhauſerat cap. 45. *Modeſtia certare milites, ne quid ultra uſum neceſſarium ſumerent: nihil morari, nec a ſignis abſiſtere cibum capientes: diem ac noctem ire: vix quod ſatis ad natural[e] deſiderium corporum eſſet, qui[eti] dare.* 574. ductor hort[a]batur exemplo ſuo, dum i[pſe] alacriter praecedebat agm[en].

577. ſqq Romanorum [...]tus, cuius ſupra verſ. 5[...] mentionem obiter fecerat [...]eta, nunc uberior deſcrip[tio] ſequitur, ex Livii cap. [...] mutuata.

591. ſqq. cf. Liv. XXV[II] 46. Quae de M. Livio C[...]

Succedit caſtris Nero, quae coniuncta feroci
Livius Hasdrubali vallo cuſtode tenebat.
Belliger is quondam, ſcituſque accendere Martem
Floruerat primo clarus pugnator in aevo.
Mox falſo laeſus non aequi crimine vulgi,
Secretis ruris triſtes abſconderat annos.
Sed, poſtquam gravior moles terrorque periclo
Poſcebat propiore virum, revocatus ad arma
Tot caeſis ducibus, patriae donaverat iram.
At non Hasdrubalem fraudes latuere recentum
Armorum, quanquam tenebris nox texerat aſtus.
Pulveris in clypeis veſtigia viſa movebant,
Et properi ſignum accurſus, ſonipeſque, virique
Subſtricti corpus; bis clarum buccina ſignum
Praeterea gemino prodebant iuncta magiſtro

 Caſtra

594. *belliger is* Colon. Tel. Rom. 1. pro vulg. *belligeris.* 597. *ſecretis ruris* e Colon. Mod. et Heinſ. Vulg. *ſecretus ruri.* 600. *donaverat* Colon. Tel. Rom. 2 Marſus in Commentario Al. *devoverat.* 601. *repentum* pro repentinorum, coni. Heinſ. 603. *movebant* Colon. Mod. et Oxon. In Put. *manebant.* Vulg. *monebant.*

[illegible] collega ſequuntur, expe- [illegible] licet ex his Livianis cap. 94. *M. Livius erat multis ante annis ex conſulatu populi iudicio damnatus. Quam ignominiam adeo aegre tulerat, ut in rus migraret, et per multos annos et urbe et omni coetu careret hominum* etc. Cauſam damnationis Livii prodidit Frontin. Stratag. IV, 1. quod praedam non aequabiliter diviſerat militibus. — 600. *don. iram*, remiſit iram, qua adverſus patriam commotus erat. cf. Sidon. Apoll. II, 530. uſus hoc exemplo Livii Salinatoris ut reprobaret Romae expetitum auxilium eorum, quos damnaverat.

601. ſeqq. Hasdrubal hoſtium adventum ſentiens, at de eorum numero et ſtatione ſollicitus noctu caſtris relictis ad Metaurum fl. ſigna refert. Haec accurate narrat Livius cap. 47. unde ſingula momenta excerpſit, et poetico ſermone extulit Silius. — *recensum armorum*, ſcil. Neronis, qui ex Lucanis profectus ſe cum Livio coniunxerat, verſſ. 591. 92. Iam enumerantur indicia, e quibus Hasdrubal conſulum adventum repentinum ſuſpicatus fuerit, *pulvis,*

Caſtra regi. Verum, fratri ſi vita ſuperſit,
Qui tandem licitum ſocias coniungere vires
Conſulibus? Sed enim ſolum (dum vera pateſcant)
Cunctandi reſtare dolum, Martemque trahendi.
Nec conſulta fugae ſegni formidine differt.
Nox, ſomni genitrix, mortalia pectora curis
Purgarat, tenebraeque horrenda ſilentia alebant:
Erepit, ſuſpenſa ferens veſtigia, caſtris,

Et

604. Locum e MStis Colon. et *Oxon.* viri docti emendarunt, cum vulgó legeretur *Et propere ſignum ad curſus.* 605. Lefeb. expreſſit lectionem Cod. Colon. *ſtricti corpus, his clarum quoque buccina ſignum* etc. et intelligendam cenſet *coarctationem,* de qua Livius XXVII, 46. circa initium, potius quam ad vocem *ſtrigoſiores* cap. 47. In eo fuit, inquit, haec coarctatio ſignum properi accurſus, quod hinc videbantur Romam nondum ſat temporis habuiſſe ad caſtra more ſolito ponenda. Haec ille. Sed vid. nott. noſtrae. 609. *pateſcant* e Colon. pro vulg. *pateſcunt.* 614. *erepit* e Colon. *eripit* Oxon. *eripuit* Parm. Al. *erupit.*

pulvis in clypeis, ex motu agminis vehementiori, deinde *equi* et *viri corpus ſubſtricti*, h. e. ex continuis itineris laboribus graciles, languidi. Ipſe Livius memorat fuiſſe, qui ſuaderent Neroni, ut *feſſum via ac vigiliis militem reficeret*, l. c. cap. 46. Et mox cap. 47. init. *Hasdrubal ante ſigna cum paucis equitibus, ſcuta vetera hoſtium notavit, quae ante non viderat, et ſtrigoſiores equos,* (hi ſunt Silio *ſubſtricti corpus*) *multitudo quoque maior ſolito viſa eſt.* Denique duos conſules adeſſe Hasdrubal ſuſpicabatur ex *buccinae ſigno bis dato.* Ita diſerte Livius l. l. *Illud veterem ducem adſuetumque Romano hoſti movit, quod bis in caſtris conſularibus referebant cecinisſe. duos profecto conſules eſſe cura angebat.* — 607. *Verum, ſi* etc. vox Hasdrubalis ſollicití et incerti, quonam modo alter conſul ab Hannibale abſceſſiſſet. Livius etiam pluribus verbis Hasdrubalem inducit de illa re coniectantem, v. c. *haud mediocri clade abſterritum Hannibalem inſequi non auſum. interdum, literas ſuas ad eum non perveniſſe, credere; interceptisque iis conſulem ad ſe opprimendum acceleraſſe. His anxius curis, extinctis ignibus, vigilia prima dato ſigno, ut taciti vaſa colligerent, ſigna ferri iuſſit* etc. Haec iam in ſequentibus ſuo modo Silius expreſſit.

611. ſqq. Hasdrubal noctu fugam

Et muta elabi tacito iubet agmina paſſu.
Illunem nacti per rura tacentia noctem
Accelerant, vitantque ſonos: ſed percita falli
Sub tanto motu tellus nequit. Implicat actas
Caeco errore vias, umbriſque ferentibus arto
Circumagit ſpatio ſua per veſtigia ductos.
Nam, quà curvatas ſinuoſis flexibus amnis
Obliquat ripas, refluoque per aſpera lapſu
In ſeſe redit, hac, caſſo ducente labore,
Exiguum involvunt fruſtratis greſſibus orbem,
Inque errore viae tenebrarum munus ademtum.
Lux urget, panditque fugam. Ruit acer apertis
Turbo equitum portis, atque omnis ferrea late
Tempeſtas operit campos. Nondum arma manuſque

616. *illunem* e Colon. Parm. Beneſ. In Oxon. et aliquot editt. *in lumen*, *illumen*, *illumem*. 617. *vitantque ſonos* e Colon. Modius. Vulg. *vitant ſocios*. Barth. *vitans ſonitus* cum et in Oxonio *ſocios* reperiſſet. 621. *ſinuoſis* Colon. al. *ſinuatis*. 624. pro *exiguum* Heinſius offerebat *irriguum*. 627. *omnes* coni. Heinſ.

fugam clam capeſſit. Livianum iam antea dedimus. Sed poeta hunc locum eleganti oratione extulit, quamvis non ſine luxurie colorum, quibus clandeſtinam fugam, eamque noctu factam deſcriberet. — 618-25. Livius cap. 47. *Hasdrubal, dum lux viam oſtenderetur, ripa fluminis* (Metauri) *ſigna ferri iubet; et per tortuoſi amnis ſinus flexusque errorem volvens, haud multum proceſſit*. Haec poeta verbis ornat, luxurianter iterum et operoſe colorum apparatu, cuius ſimilem iam vidimus ſup. lib. VII, 135. et IX, 227. XIII, 139. Hinc *caecum errorem* expedies; cogitabis Hasdrubalem nocturni itineris errore, et fluminis, quod ſequebatur, curvo flexu ita deluſum, ut veluti in orbem illuc rediret, unde venerat, quas poeta *actas errore vias*, et mox *caſſum laborem* dicit, et *fruſtratos greſſus*. Addit *tenebrarum munus*, quibus ad fugam uti volebat, *ademtum*, quia hae ipſae tenebrae illum errorem viae et orbem itineris fecerant.

626. ſeqq. Committuntur acies ab utraque parte. Ecce poetam, qui ſine ambagibus in media arena lectores collocat; et lege Livium XXVII,

Permixtae, iam tela bibunt praemiſſa cruorem.
Hinc, iuſſae Poenum fugientem ſiſtere, pennae
Dictaeae volitant; hinc lancea turbine nigro
Fert letum cuicunque viro, quem prenderit ictus.
Deponunt abitus curam, trepidique coactas
Conſtituunt acies, et ſpes ad proelia vertunt.
Ipſe inter medios (nam rerum dura videbat)
Sidonius ductor, tergo ſublimis ab alto
Quadrupedantis equi, tendens vocemque manuſque,
Per decora, extremo vobis quaeſita ſub axe,
Per fratris laudes, oro, veniſſe probemus
Germanum Hannibalis: Latio Fortuna laborat
Adverſis documenta dare, atque oſtendere, quantus
Verterit in Rutulos domitor telluris Hiberae,
Suetus ad Herculeas miles bellare columnas.

Forſi-

629. *praemiſſa* e membranis Mod. et Heinſ. Al. *permiſſa, permixta.* 632. *prenderit* Colon. Vulg. *prendidit.* 634. *conſtituunt* Colon. Parm. pro vulg. *conſiſtant.* 635. pro *videbat* Heinſ. coni. *iubebant.* 637. *intendens* coni. Heinſ.

48. ut formam narrandi hiſtoricam ex rerum geſtarum veritate et fide expreſſam cognoſcas. — 627. *turbo*, ex impetu prorumpentium agminum; unde mox *tempeſtas ferrea*, variata imagine, quam alibi *telorum nubem* dixit, ut lib. I, 311. II, 37. et *ferream telorum ſegetem* Virg. A. III, 45. — 629. *tela bibunt cr.* vid. ad lib. VI, 293. — 631. *turbine nigro*, ob denſam copiam lancearum, quae veluti tenebras quaſdam induceret. vid. lib. II, 87. ubi abſolutior imago, lib. IV, 552. et inf. verſ. 768.

635. ſqq. Hasdrubal ad pugnam coactus milites ſuos alloquitur. In Livianis cap. 49, haec ſunt: *Ille* (Hasdrubal) *pugnantes hortando, pariterque obeundo pericula, ſuſtinuit: ille feſſos, abnuentesque taedio et labore, nunc precando, nunc caſtigando, accendit: ille fugientes revocavit.* Sed haec potius pertinent ad locum ſequentem inf. verſ. 740. — 638. *extremo ſub axe* v. ſupr. ad verſ. 528. — 640-43. Fortuna ſtudet populo Romano calamitatibus probare, quales ſint milites, qui devicta Hiſpania in Italiam

Forſitan et pugnas veniet germanus in ipſas.
Digna viro, digna, obteſtor, ſpectacula pleno
Corporibus properate ſolo. Quicunque timeri
Dux bello poterat, fratri iacet: unica nunc ſpes,
Et poena et latebris infracto Livius aevo
Damnatum offertur vobis caput. Ite, agite, oro,
Sternite ductorem, cum quo concurrere fratri
Sit pudor, et turpi finem donate ſenectae.
  At contra Nero: Quid ceſſas cluſiſſe labores
Ingentis belli? Pedibus tibi gloria, miles,
Parta ingens: nunc accumula coepta ardua dextra.
Heu! temere abducto liquiſti robore caſtra,
Ni factum abſolvit victoria. Praecipe laudem:
Adventu cecidiſſe tuo memorabitur hoſtis.

644. *veniat* Colon. Rom. 2. qnod expreſſit Lefeb. pro vulg. *veniet*. 645. *digna viri, o* coui. idem Heinſ. 648. *et poena et lat.* e Colon. pro vulg. *et pene e latebris*, Barthius *ex poenae latebris*. 651. *turpi* Colon. Al. *turpis*. 655. *cluſiſſe* Putean. et edit. principes. Vulg. *clauſiſſe*. 655. *abducto liquiſti* e Colon. Vulg. *adducto rupiſti*. 656. *praecipe* Putean. et Oxon. Sed Lefeb. ex vulg. et Rom. 1. edidit *praeripe*, nec ſatis illius vocabuli vim adſecutus eſſe videtur.

ſiam venerint. 646. *properate ſpectacula* etc. operam date pugnando, ut dignum Hannibale ſpectaculum aperiatis, *plenum corpor. ſolum*, h. e. cadaveribus hoſtium ſtratum. — 647. *fratri iacet*, iam abſumti et caeſi a fratre meo ſunt. Ergo duces praeſentes Romanorum in contemtum trahit, inprimis Livium extenuans, *infracto aevo*, ſenem decrepitum et invalidum, *ex poena et latebris*, de quibus ſupra dictum eſt ad verſ. 596. ſqq. quo etiam *damnatum caput* pertinet, ut populi iudicio olim damnati.

652. ſqq. Sequitur Neronis ad milites oratio, cuius levia tantum veſtigia apud Livium reperiuntur, ut cap. 48. cum Claudius, *quid ergo praecipiti curſu tam longum iter emenſi ſumus?* militibus clamitaret. Sed hanc ſolam ſententiam Silius poetica ratione dilatavit, cf. Liv. cap. 45. ubi uberior Neronis ad milites adhortatio extat. — *pedibus*, celeri curſu ex Apulia, quo huc perveniſtis. 657. *adventu memorabitur*, veluti altero Caeſaris facinore, qui cum primum veniſſet, etiam vincebat.

Parte alia, inſignis nudatis caſſide canis,
Livius: Huc, iuvenes, huc me ſpectate ruentem
In pugnas: quantumque meus patefecerit enſis,
Tantum intrate loci; et tandem praecludite ferro
Iam nimium patulas Poenis graſſantibus Alpes.
Quod ni veloci proſternimus agmina Marte,
Et fulmen ſubitum Carthaginis Hannibal adſit,
Qui Deus infernis quenquam noſtrum eximat umbris?
Hinc, galea capite accepta, dicta horrida ferro
Sancit, et, obtectus ſenium, fera proelia miſcet.
Illum; per cuneos et per denſiſſima campi
Corpora tot dantem leto, quot ſpicula torſit,
Turbati fugere Macae, fugere feroces
Autololes, Rhodanique comas intonſa iuventus.
Fatidicis Nabis veniens Hammonis arenis
Improba miſcebat ſecurus proelia fati,
Ceu tutante Deo; ac patriis ſpolia Itala templis
Fixurum vano tumidus promiſerat ore.
Ardebat gemma Garamantide caerula veſtis,

Vt

661. *tantum praecl.* Oxon. Rom. 1. Parm. Mediol. 665. *quis Deus* vulg. 672. *Nabus* Putean. *fatidicus Nabis* Mediol. 674. *ſpolia Itala templis* ex Codd. Colon. Oxon. Putean. et Rom. pro vulg. *ſpolia improba terris.*

658. ſqq. Huius orationis Livianae materiem Silianae eloquentiae debemus. Livius nulla illius conſulis ad milites verba retulit. — 661. *praecludite ferro Alp.* veluti obſtruite cadaveribus. Nota multis exemplis ratio caedem hoſtium commendandi. vid. lib. VI, 603. XI, 138. — 664. *fulmen Carth.* vid. lib. VII, 106. — 671. *Rhodani iuventus*, Galli, *comas intonſa*, quatenus his moris erat comam paſcere, unde Gallia comata dicta eſt. Ita Drakenborch. adverſus D. Heinſium, qui de coma votiva accipiebat. cf. Plin. XI, 37. et IV, 17.

672. ſqq. Scenam caedib[illegible] cruentam aperturus, pro m[illegible]re, poeta, de *Nabi* quod[illegible] Marmarico, templi Ham[illegible]nis Garamantici accola et [illegible]cerdote epiſodium praem[illegible] De iis rebus, quae ad Ha[illegible]monem illum pertinent, [illegible]

Vt cum ſparſa micant ſtellarum lumina coelo,
Et gemmis galeam, clypeumque accenderat auro.
Caſſide cornigera dependens infula ſacros
Prae ſe terrores Divûmque ferebat honorem.
Arcus erat pharetraeque viro, atque incocta ceraſtis
Spicula, et armatus peragebat bella veneno.
Nec non, cornipedis tergo de more repoſtus,
Suſtentata genu per campum pondera conti
Sarmatici prona adverſos urgebat in hoſtes.
Tum quoque transfixum telo per membra, per arma,
Conſulis ante oculos, magno clamore Sabellum
Aſportabat ovans, et ovans Hammona canebat.
Non tulit hanc iram tantoſque in corde tumores
Barbarico ſenior, telumque intorſit, et una
Praedam animamque ſimul victori victor ademit.
Aſſilit, audito triſtis clamore ruinae,
Haſdrubal, et coeptantem Arabum raptare peremto
Gemmi-

679. *conigera* coni. Heinſiorum. Sed vid. nott. 681. *arcus erant* coni. Heinſ. 686. *tum quoque* Colon. Rom. 2. Al. *tanta*. 692. *aſſilit* e Colon. In Oxon. *adſiſtit*. Vulg. *adſtitit*. 693. *Arabum* Scripti libri cum Rom. 2. et nonnullis aliis. In caeteris *Atabum*.

tis diximus ſup. ad lib. I, 414. et alibi paſſim. *improba proelia*, ſaeva intelligo, cum immani furore, quia *ſecurus fati*, et fretus auxilio Dei ſui mortem et pericula negligebat. vid. lib. IV, 538. XII, 186. XIII, 761. — 678. *accenderat*, pro vulg. inductum auro clipeum gerebat, noto ornatu. Ita Virgilio Georg. IV, 99. *ardentes auro apes*. Aen. V, 87. *maculoſus et auro ſquamam incendebat fulgor*. II, 734. *ardentes clypeos*. — De caſſide cornigera pete locum lib. I, 415. — 681. *incocta ceraſtis*, infecta veneno, quo mox *armatus* dicitur, more Scythico et affinium populorum ſupra paſſim notato. vid. lib. I, 322. — 684. *ſuſtentata genu p. conti*, obnixa genu, ob longitudinem et pondus, ut in ſimili loco apud Valer. Flacc. VI, 236. Scythis et Sarmatibus proprium id telum praeter Valer. Fl. etiam Statius extulit Achill. II, 418. et Iſcan. bell. Troi. VI, 494. — 690. *ſenior*, Livius Conſul.

Gemmiferi ſpolium cultus, auroque rigentes
Exuvias; iaculum a tergo perlibrat ad oſſa.
Iam correpta miſer geminis velamina palmis
Carpebat propere, et tepidos nudaverat artus.
Concidit, et ſacras veſtes atque aurea fila
Reddidit exanimo, ſpoliatum lapſus in hoſtem.
At Canthus Rutulum, Canthus poſſeſſor arenae,
Qua celebre invicti nomen poſuere Philaeni,
Ditem ovium Rutulum obtruncat, cui mille ſub altis
Lanigerae balant ſtabulis. Ipſe, otia molli
Exercens cura, gelido nunc flumine ſoles
Frangebat nimios pecori, nunc laetus in herba
Tondebat niveae ſplendentia vellera lanae,
Aut, pecus e paſtu cum ſeſe ad tecta referret,
Noſcentes matrem ſpectabat ovilibus agnos.

Occu-

697. Cod. Putean. Tel. et editt. priſcae *trepidos.* Marſus in Commentario *tepidos* vulgatam lectionem agnoſcit. 700. Verſus ab Heinſio emendati. Vulgo legebatur *At Canthus Libycae latae poſſeſſ. har.* Deinde in vett. editionibus Drakenborch. reperiebat ex tribus verſibus unum factum hoc modo: *At Cantius Rutulum obtruncat, cui mille ſub altis.* 702. *ditem ovium* e Colon. pro vulg. *ditem Obium.* 705. *laetus in herba* ſcripti libri. Tamen Heinſius offerebat *lentus in herba* quam coniecturam duobus libris veteribus firmatam, ut ait, Lefeb. recepit. 707. *ad ſepta* coni. Heinſ.

ſul. — 692. ſqq. Hasdrubal Arabum ex Nabis corpore ſpolia detracturum interficit. *coeptantem Arabum*, accuſativo abſoluto graecorum more, pro coeptante Arabo. Nam ſic demum cohaerent illa, quae ſequuntur, *iaculum perlibrat.* 696. Deſcribitur actus ſpoliandi, quo occupatus ille ab Hasdrubale fuerit, ritu epico, cuius exempla, quis ex Homero et Virgilio ignoret? 700. 701. Canthum arenoſi ad Syrtes tractus incolam deſignat poeta *Philaenis*, h. e. eo loco, ubi ſiti erant Φιλαινων βωμοι a Philaenis fratribus Carthag. qui vitam ſuam patriae condonavere, vivi obruti, ut reipublicae fines amplificarent. cf. Strab. XVII. p. 836. Polyb. III, 39. et inprimis Valer. Max. V, 6. 4. ext. Salluſt. Iug. 79. — 702. ſeq. iucundus locus de Rutulo paſtore, ſ. homine villatico. Arripit talia poeta,

Occubuit clypei transfixo proditus aere,
Et ſero ingemuit ſtabulis exire paternis.
Acrius hoc Italûm pubes incurrit, et urget:
Vt torrens, ut tempeſtas, ut flamina coruſci
Fulminis, ut Boream pontus fugit, ut cava currunt
Nubila, cum pelago coelum permiſcuit Eurus.
Procerae ſtabant, Celtarum ſigna, cohortes,
Prima acies; hos impulſu cuneoque feroci
Laxat vis ſubita, et feſſos errore viarum,
Nec ſoli faciles, longique laboris anhelos
Avertit patrius genti pavor. Addere tergo
Haſtas Auſonius, teloque inſtare ſequaci,
Nec donare fugam. Cadit uno vulnere Thyrmis,
Non uno Rhodanus; profligatumque ſagitta
Lancea deturbat Morinum, et iam iamque cadentem.
Cedentes urget, totas largitus habenas,
Livius acer equo, et turmis abeuntibus infert
Cornipedem. Tunc averſi turgentia colla

Diri-

713. *exire* e Colon. et aliis ſcriptis. Vulg. *exiſſe*, quod ſervavit Lefeb. illud ſine idonea cauſa damnans. 713. *ut Borea pontus fugit* coni. Heinſ. 717. *vis ſubita* e ſcriptis. Vulg. *vi ſubita*. 718. *ſolis faciles* e duobus libris veteribus, ut ait Lefeb. edidit. 719. *genti* e ſcriptis Barth. et Heinſ. pro *gentem*. 721. *Thyrmis* e Colon. Al. *Thirius*, *Tyrus*, *Thyrrus*, *Tyrrus*. 722. *ſagitta* cum Lefeb. recipio, pro vulg. *ſagittae*. Mox *cedentes* e ſcriptis pro vulg. *cedentemque* ut cum antecedentibus cohaereret.

ta, ut varietatem artis et doctrinae declaret. 709. *proditus tr. aere*, exquiſito verbi uſu pro deſtitutus iuſto munimine, quia perforatus clipeus erat. cf. lib. II, 592. V, 570. XVI, 433.

711. ſqq. Continuatur pugnae ferventis ab utraque parte narratio. Romanorum irruentium impetus, vide, quam operoſa arte, declaratus ſit. *pelago coel. perm.* notum phantaſma, vel exemplo Virgilii Aen. V, 790. ad vim procellae exaggerandam inventum poetis epicis. cf. lib. XVII, 378. quamvis in re diſſimili, et ſup. lib. III, 652. Caeterum de aciei omnis ordine accuratius expoſuit Livius XXVII, 48.

718. *nec ſoli faciles*, Siliana formula, pro ſolis aeſtui ferendo

Diripit enſe Moſae. Percuſſit pondere terram
Cum galea ex alto lapſum caput, ac reſidentem
Turbatus rapuit ſonipes in proelia truncum.
  Hic Cato (nam medio vibrabat et ipſe tumultu)
Si, primas, inquit, bello cum amiſimus Alpes,
Hic iuveni oppoſitus Tyrio foret: hei mihi! quanta
Ceſſavit Latio dextra, et quot funera Poenis
Donarunt pravi ſuffragia triſtia campi!
  Iamque inclinabant acies, cunctiſque pavorem
Gallorum indüerat pavor, et Fortuna ruebat
Sidonia: ad Rutulos Victoria verterat alas.
Celſus, ſeu prima refloreſcente iuventa,
Ibat Conſul ovans, maior maiorque videri.
Ecce, trahens ſecum canentem pulvere turmam,
Ductor Agenoreus ſubit, intorquenſque lacertis
Tela, ſonat: Cohibete fugam! Cui cedimus hoſti?
Nonne pudet? Converſa ſenex marcentibus annis
Agmina

727. *deripit* ed. Lefeb. Al. *deſtitit*, *decidit*, *dicidit*. 730. *vibrarat* Putean. et Oxon. — 735. pro *cunctisque* Heinſ. coni. *cuneisque*. 743. *annis* e ſcriptis. Prope verum Cod. Tel. *amnis*. Al. *armis*.

rendo impares. cf. lib. XII, 464. Gallos ubique vellit poeta. vid. lib. VIII, 16. Livius ex fide rerum geſtarum ita l. l. *pars magna* (Gallorum) *ab ſignis aberant, nocte dilapſi, ſtratique ſomno paſſim per agros; et qui aderant, itinere ac vigiliis feſſi, intolerantiſſima laboris corpora, vix arma humeris geſtabant*.

730. Cato Livii conſulis virtutem praedicat. Cellarius Porcium Catonem appellat, levi armaturae praefectum, qui auctore Livio XXVII, 48. huic proelio interfuerit. Enimvero ille apud Livium L. Porcius Licinus vocatur. — *vibrabat* pro vulg. pugnabat, proelio intererat. 732. *iuveni*, Hannibali. 733. *quot* — *donarunt*. vid. ad lib. II, 326. *Campi* autem *pravi* ob *ſuffragia triſtia* dicuntur, obſcura alluſione ad Varronem, qui cum temerariis populi ſuffragiis dux belli electus eſſet, cladis Cannenſis inprimis auctor fuit. v. ſup. lib. VIII. 255. ſqq. et IX, 636.

740. ſqq. Livii locum, unde hanc Hasdrubalis orationem

Agmina agit: nunc, quaeſo, mihi nunc dextera in armis
Degenerat, noſtrique piget? Mihi Belus avorum
Principium, mihi cognatum Sidonia Dido
Nomen, et ante omnes Belo annumerandus Hamilcar
Eſt genitor: mihi, cui cedunt monteſque, lacuſque,
Et campi, atque amnes, frater: me magna ſecundum
Carthago putat Hannibali: me Baetis in oris
Aequant germano paſſae mea proelia gentes.
Talia dum memorat, medios ablatus in hoſtes,
Vt nova conſpecti fulſerunt Conſulis arma,
Haſtam praepropero niſu iacit. Illa per oras
Aerati clypei et loricae tegmina ſummo
Incidit haud felix humero, parceque petitum
Perſtrinxit corpus, nec multo tincta cruore:
Vana ſed optanti promiſit gaudia Poeno.
Turbati Rutuli, confuſaque pectora viſu
Terri-

744. pro *nunc* Heinſio videbatur *num* bis repetendum. 747. *Belo annumerandus.* Sic coniecerat Heinſius, vel etiam *belli memorandus.* Certe ex Mediol. editt. Drakenb. adfert *Belo numerandus.* Vulgata lectio *bello numerandus* quam Drakenb. quamvis reprobans ſervaverat, idoneum ſenſum non habebat. Ergo in hac veri ſimilitudine non dubitavi cum Lefeb. Heinſii coniecturam exprimere. 755. *tegmina* e Putean. Vulg. *tegmine.* 757. *praeſtrinxit* edid. Lefeb.

nem refinxit poeta, attulimus ad verſ. 635. — 745. Nota argumenta. Heroes ut ſibi auctoritatem concilient, originem et natales iactant. cf. lib. IV, 150. Sed quis arrogantiam iactantis Hasdrubalis ferat? Quamvis haec potius poetae culpa eſt, qui, dum ſingula auget dicendo, in vitium incurrit, et a tramite naturae aberrat. De *Belo* gentis Barcinae atavo ſup. lib. I, 71. ſqq. et 87.

756. *parce petitum perſtr.* Aliquoties ſententiam eleganter variat poeta. Sic lib. V, 273. *leviterque e corpore ſummo Deguſtat cuſpis generoſum extrema cruorem*, ubi vid. nott. et in ſimili re verſ. 294. *umbonem incerto deterſit fuſilis ictu.* cf. Virgil. X, 476. qui locus inprimis nunc praeſens animo poetae fuiſſe videtur.

759. *viſu terrif.* vulnerati conſulis. In verſſ. 761-63. expreſſit Homericum illud ex Il. λ, 389. ὐκ ἀλεγω, ἀσει με

Terrifico. Tunc increpitans conamina Conſul:
Femineis laeſum vana inter cornua corpus
Vnguibus, aut palmis credas puerilibus ictum.
Ite, docete, viri, Romanae vulnera ſuêrint
Quanta afferre manus. Tum vero effunditur ingens
Telorum vis, et denſa ſol vincitur umbra.
Iamque per extentos alterna ſtrage virorum
Corpora fuſa iacent campos, demerſaque in undam
Iunxerunt cumulo creſcente cadavera ripas.
Vt, cum venatu ſaltus exercet opacos
Dictynna, et laetae praebet ſpectacula matri,
Aut Pindi nemora excutiens, aut Maenala luſtrans,
Omnis Naïadum plenis comitata pharetris

Turba

760. *tunc increp.* ſic recte Oxon. et Put. Miror Drakenborch. vulgatum *tum* ſervaſſe cum metri vitio. 761. pro *cornua* Barthius legendum putabat *iurgia*, quam coniecturam etiam Cortius ad marginem libri ſui adſcripſit. Et ſane non intelligo, quid poetam in cogitationem Bacchantium feminarum induxerit, cum ſecundum Homerum feminae nunc ſolae ſufficerent. Deinde *vana cornua* difficilem et incommodum ſenſum habent, ſed *vana iurgia* omni conſilio comparationis apta ſunt. Nam in ſeveris iurgiis erret fortaſſe, qui feminarum ungues leves vel ſuaves exiſtimet. 767. *demerſa* Colon. Oxon. Tel. In Putean. *deinenſa*, prope verum. Al. *diverſaque*.

μα γυνη βαλοι, ἡ παῖς ἄφρων. Sed definitius feminas bacchantes cogitavit, quarum vulneribus *inter cornua* h. e. inter tibiarum ſtrepitum inflictis acerbe comparat futilem Hasdrubalis ictum. Ita certe expoſuit locum Gronov. Obſerv. I, 17. pag. 109. Sed vid. Var. Lect. Ad verſ. 765. vid. ſup. verſ. 628.

766. ſeqq. Livius XXVII, 49. ut hiſtoricus numerum occiſorum ab utraque parte computavit. Quid poeta? Is igitur, ut multitudo caedum intelligatur, ſcenam ipſam oculis obſert. Ita epicae gravitati conſulitur, muniturque via ad varios ornatus explicandos, ad quos nunc pertinet inprimis comparatio Dictynnae venantis, et ſimilem ferarum ſtragem edentis. *Iungunt ripas cadavera*, cum ita replent alveum, ut per ea tranſitus ad ripas fiat et totus veluti fluvius ripae vicem habeat: unde in ſimili loco *ripas coeuntes* dixit ſup. lib. I, 52. — 772. *Naïadum*, quae maxime fluminum Nymphae ſunt,

Turba ruit, ſtriduntque ſagittiferi coryti.
Tum per ſaxa ferae, perque ipſa cubilia fuſae,
Per valles, fluvioſque, atque antra virentia muſco,
Multa ſtrage iacent: exſultat vertice montis
Gratam perluſtrans oculis Latonia praedam.
Audito ante alios ſenioris vulnere, rumpit
Per medios Nero ſaevus iter, viſaque virorum
Aequali pugna, Quid enim, quid deinde relictum eſt
Italiae fatis? Hunc ſi non vincitis hoſtem,
Hannibalem vincetis, ait? Ruit ocius amens
In medios: Tyriumque ducem inter prima frementem
Agmina ut aſpexit, rabidi ceu belua ponti,
Per longum ſterili ad paſtus iactata profundo,
Cum procul in fluctu piſcem male ſaucia vidit,
Aeſtuat, et, luſtrans nantem ſub gurgite praedam,
Abſorbet late permixtum piſcibus aequor.
Non telo mora, non dictis. Haud amplius, inquit,
Elabere mihi. Non hic nemora avia fallent
Pyrenes, nec promiſſis fruſtrabere vanis,

Vt

773. Locus a Modio emendatus ex Colon. firmantibus emendationem ceteris libris Oxon. Putean. et editt. priſcis. Nicander primus, quem alii ſecuti ſunt, tres verſus addidit, ut locus omnis hoc modo in vulgatis legeretur: *Turba ruit, curſuque leves nemora avia cingunt. Corythi interea ſtridunt, ductisque ſagittis Pendentes ſaliunt, Nymphis obeuntibus arva. Tum per ſaxa ferae.* 774. *per ſpiſſa cubilia* coni. Heinſ. 777. *gratam perl.* e Colon. et Rom. 2. Vulg. *tunc latam luſtrans.* Oxon. *Et latam perl.*

ſunt, nunc pro Oreadibus, ut Virg. Ecl. X, 10.

778 ſqq. Nec vulneratum Livium, nec eo vulnere commotum Neronem ſciremus, niſi poeta finxiſſet. Nam in Livio neutrius rei veſtigia ſunt, niſi quod cap. 48 ſumma celeritate copias hoſtiles a tergo circumveniſſe, et pugnae inclinationem feciſſe traditur. 780. *aequali pugna,* pari adhuc fortuna et victoria pugnantium. 785. *iactata,* pererrans, pervagata ad paſtum quaerendum. 786. *male ſaucia,* afflicta fame. vid. quae notavimus ad lib. VI, 80 — 790-93. Sermo in his eſt de dolo, quo Hasdrubal, in Hiſpania loco iniquo deprehenſus, Neronem eluſit,

Vt quondam, terra fallax deprenſus Hibera,
Evaſti noſtram mentito foedere dextram.
  Haec Nero, et intorquet iaculum: nec futilis ictus.
Nam latere extremo cuſpis librata reſedit.
Invadit ſtricto ſuper haec interritus enſe,
Collapſique premens umbone trementia membra,
Si qua ſub extremo caſu mandata referri
Germano vis forte tuo, portabimus, inquit.
Contra Sidonius: Leto non terreor ullo.
Vtere Marte tuo, dum noſtris manibus adſit
Actutum vindex. Mea ſi ſuprema referre
Fratri verba paras, mando, Capitolia victor
Exurat, cinerique Iovis permiſceat oſſa
Et cineres noſtros. Cupientem annectere plura
Ferventemque ira mortis, tranſverberat enſe,
Et rapit infidum victor caput. Agmina fuſo
Sternuntur duce, non ultra fidentia Marti.
  Iamque diem ſoliſque vias nox abſtulit atra,
Cum vires parco victu ſomnoque reducunt:
Ac, nondum remeante die, victricia ſigna,
Qua ventum, referunt clauſis formidine caſtris.

Tum

795. *librata* e Colon. pro vulg. *vibrata*. 806. *mortis* e Oxon. Putean. Rom. 2. et aliis editt. pro vulg. *Martis*. 809. *vias* e ſcriptis. In vulg. *vices*, quod et Drakenborchio non diſplicebat.

ſit, et ex anguſtiis, quibus incluſus erat, incolumis evaſit, dum ſe de conditionibus, quibus omni Hiſpania decederet, agere ſimulabat, ſed perpetuo conſilium procraſtinabat. Hoc omne ſtratagema tradidit Livius XXVI, 17. Ita recte Drakenborch locum expoſuit, contra Cellarium, qui Marſum unice ſecutus, de fuga Hasdrubalis ad Pyrenaeos montes ſupra verſ. 475. memorata ſermonem eſſe falſo opinabatur. Itaque *mentitum foedus eſt*, promiſſum foederis pangendi cunctando et procraſtinando eluſum; atque inde etiam expediendum eſt, quo ſenſu mox verſ. 807. *infidum caput* Nero Hasdrubalem dicat.

813. Livius XXVII. cap. ult. ita: C. *Claudius* conſul ...

Tum Nero, procera ſublimia cuſpide portans
Ora ducis caeſi, Cannas penſavimus, inquit,
Hannibal, et Trebiam, et Thraſymeni litora tecum
Fraterno capite. I, duplica nunc perfida bella,
Et geminas arceſſe acies. Haec praemia reſtant,
Qui tua tramiſſis optarint Alpibus arma.
Compreſſit lacrimas Poenus, minuitque ferendo
Conſtanter mala, et, inferias in tempore dignas
Miſſurum fratri, clauſo commurmurat ore.
Tum, caſtris procul amotis, adverſa quiete
Diſſimulans, dubia excluſit certamina Martis.

822. *adverſaque caute* Heinſius offerebat.

cum in caſtra rediſſet, caput Hasdrubalis, quod ſervatum cum cura attulerat, proiici ante hoſtium ſtationes, captivosque Afros vinctos, ut erant, oſtendi, duos etiam ex iis ſolutos ire ad Hannibalem, et expromere, quae acta eſſent, iuſſit. Etiam ſequentia ex his Livianis adumbrata ſunt coloribus epicis: *nunquam eo bello una acie tantum hoſtium interfectum eſt, redditaque aequa Cannenſi clades vel ducis vel exercitus interitu videbatur.* — 820. *inferias*, piacula mortis fraternae, noto et obvio ſenſu; vid. lib. IV, 232. 467. V, 210. — 822 *quiete*, abſtinendo a pugna, et milites in caſtris continendo. Hanc mutam Hannibalis indignationem Livius hoc modo prodidit: *Hannibal tanto ſimul publico familiarique ictus luctu, agnoſcere ſe fortunam Carthaginis, fertur dixiſſe, et caſtris inde motis — in Bruttium agrum traduxit.*

C. SILII ITALICI
PVNICORVM
LIBER XVI.

ARGVMENTVM.

Hannibal ope bellica, quam Hannonis invidia ſubtrahebat, deſtitutus, in Bruttiis ſedebat otioſus. In Hiſpania Hannonem et Magonem adortus Scipio caedit et fugat. Ex hoſtibus tum vix unus virtute eminuit. Hic erat Cantaber, Larus nomine. Sed hunc L. Scipio manu abſciſſa conficit. Hannon captivus ducitur. Hinc Hasdrubali itur obviam. Is inter pugnandum vulneratus, verſus Tarteſſum fugam capeſſit. Eo tempore Maſiniſſa Nomadum rex viſo nocturno admonitus ad Romanorum partes tranſit, foedusque ineundum cum auxiliis ſuis offert. Mox etiam Scipio ad Syphacem Maſſyliorum regem profectus, amicitiam eius expetivit et nactus eſt. Ex hoc itinere reverſus cum a populis Pyrenaeis rex appellaretur, eam dignitatem recuſavit. Iam ſacra in parentum honorem celebranda edicit, et ad certamina, praemiis propoſitis, invitat. Primi aurigae curribus certant. Sequuntur certamina peditum. Tertii gladio cominus decernunt. Poſtremi iaculis contendunt. Peractis certaminibus, acceptoque omine fauſto, Scipio Romam profectus cum a Senatu peteret, ut ſibi Carthago debellanda deſtinaretur, Fabius conſentientibus caeteris ſuaſit, ut Italiam prius ab hoſtibus purgaret, quam in Africam exercitum traiiceret. Illi vero contra dicenti tandem belli in Libyam transferendi provincia demandatur.

BRVTTI

BRVTTIA maerentem caſus patriaeque ſuoſque
Hannibalem accepit tellus. Hic aggere ſeptus
In tempus poſita ad renovandum bella coquebat.
Abditus ut ſilva, ſtabulis cum ceſſet ademtis,
Amiſſo, taurus, regno gregis, avia clauſo
Molitur ſaltu certamina, iamque feroci
Mugitu nemora exterret, perque ardua curſu
Saxa ruit: ſternit ſilvas, rupeſque laceſſit
Irato rabidus cornu: tremit omnis ab alto
Proſpectans ſcopulo paſtor nova bella parantem.
Sed vigor, hauſurus Latium, ſi cetera Marti
Adiumenta forent, prava obtrectante ſuorum
Invidia revocare animos, ac ſtare negata

9. *rabidus* e Col. Al. *rapidus*. 11. *hauſurus* e Colon. pro vulg. *hauſturus*. 13. *ac ſtare*. Sic feliciter coniecerat Gronov. Obſ. II, 22. eaque coniectura iam ab Heinſio recepta eſt. In antiquis erat *agitare*. Dauſq. volebat *abitare*.

1-10. Hannibal in Bruttios recedens nova bella meditabatur. Locum Livii, quem poeta ſecutus eſt, attulimus ad finem libri antecedentis. *maerentem caſus — ſuosque*, caedem Hasdrubalis et exercitus. Livius XXVIII, 12. *recens vulnus publicum privatumque* appellat. *bella coquebat*, parabat, meditabatur. Liviana formula eſt lib. VIII, 3. Sed vid. ſup. II, 327 et X, 430. *poſita*, intermiſſa ad aliquod tempus. Livius XXVIII, 12. *neque ipſe ſe obtulit*, inquit, *neque laceſſierunt quietum Romani*. — Iam ſola mentio Hannibalis bella coquentis peperit ſequentem comparationem tauri in ſolitudine ferocientis, et pugnam exercentis. Profeciſſe poetam e nobili loco Virgilii Georg. III, 220. ſqq. alii annotarunt. vid. Heyn. ad hunc locum, ceterorumque imitationes apud Cerdam et Scaligerum Poet. lib. V, cap. 14. Gravi ornatu Silium imaginem extuliſſe haud negabunt, niſi quibus omnino ille diſplicet.

11-14. *Vigor* ille, et impetus Hannibalis ultionem meditantis, *hauſurus Latium*, quo omnem Italiam debellaſſet, ſi *cetera Marti ad*i. *for*. h. e. ſi adiutus fuiſſet a Carthaginienſibus, *cogebatur animos*

Cogebatur ope, et ſenio torpeſcere rerum.
Parta tamen formido manu, et tot caedibus olim
Quaeſitus terror, velut inviolabile telis
Servabant ſacrumque caput: proque omnibus armis,
Et caſtrorum opibus, dextriſque recentibus unum
Hannibalis ſat nomen erat. Tot diſſona lingua
Agmina, barbarico tot diſcordantia ritu
Corda virûm manſere gradu; rebuſque retuſis
Fidas ductoris tenuit reverentia mentes.
Nec vero Auſonia tantum ſe laetus agebat
Darda-

22. *ductori* ed. Lefeb. ſine auctoritate.

mos revocare, i. e. non poterat ſe exſerere, debebat ſe coercere Id mox *ſtare* dicit, et *torpeſcere ſenio rerum*, paſſim variatis formulis ad otium a bello perſequendo deſignandum, ut I, 341. IV, 44. XII, 104. XIII, 37. Deinde *ſeneſcens Hannibal* in ſimili loco dicebatur ſup. lib. VIII, 332. Quae de *invidia obtrectante* et *ope negata* dicuntur, expedienda ſunt ex lib XI, 541. ſq. ubi cum Mago apud Carthaginienſes ſuaderet, ut opes bellicae proelio Cannenſi fere abſumtae Hannibali reſtituerentur, Hanno huic infeſtus pacem potius ſuadebat, et negabat auxilia Hannibali mittenda eſſe vid. ib. verſ. 566. ſqq. et cf. lib. VIII, 22. ſq.

15 22. Hannibal in ſumma inopia rerum et inerti otio bellico tamen fidos et ſui reverentes milites habuit. — Omnis hic locus expreſſus eſt ex Livianis XXVIII, 12, ubi de Hannibale: *neque laceſſierunt quietum Romani: tantam ineſſe vim, etſi omnia alia circa eum ruerent, in uno illo duce cenſebant. Ac neſcio an mirabilior adverſis quam ſecundis rebus fuerit: quippe qui, varia fortuna bellum gereret exercitu non ſuo civili, ſed mixto ex colluvione omnium gentium, quibus non lex, non mos, non lingua communis, alius habitus, alia veſtis, alia arma, alii ritus, alia ſacra, alii prope Dei eſſent, ita quodam uno vinculo copulaverit eos, ut nulla nec inter ipſos, nec adverſus ducem ſeditio extiterit* etc.

18 *dextris recentibus*, copiis in ſubſidium miſſis. — *manſere gradu*, in fide manſere, non defecerunt, non rebellarunt. — *rebus retuſis*, fractis, adverſis.

23. ſqq. Quae in Hiſpania a Scipione adverſus Magonem et Hannonem, qui Hasdrubali ſucceſſerat, geſta ſunt per M. Si-

Dardanidis Mavors: iam terra cedit Hibera
Auriferis tandem Phoenix depulſus ab arvis.
Iam Mago, exutus caſtris, agitante pavore
In Libyam propero tramiſit caerula velo.

27. Poſt hunc verſum in editione Francog. Villebrunii inſertum eſt fragmentum verſſ. 34. conſtans ex Petrarchi Africa, quod ille putabat Silii eſſe. Habet illud declamationem Magonis morientis, ex Liv. XXX, 18. 19. Male eum ſcilicet habebat *Magonem in Libyam tranſiiſſe*. Ergo cum haec poetae verba de profectione Magonis in mediam Africam intelligeret, nec haec tamen ex hiſtoria nota eſſet, fragmento illo efficere ſtuduit, ut Magonem in medio ad Africam curſu mortuum ſciremus. Sed quam id non ſit neceſſarium, paucis in Commentario notavimus. De fragmento in notitia literaria ſatis dictum eſt.

M. Silanum, ea nunc ita per epitomen quandam poeta effert, ut Magonis veluti ὡς ἐν παρόδῳ mentionem faciat, ſed in Hannone devicto a Romanis et capto diutius immoretur. Et eſt huius libri inprimis proprius character, ut rerum usque ad Carthaginem devictam geſtarum magis emblemata et ſcenas inſigniores, quam abſolutam narrationem exhibeat. Haec etiam cauſa eſt, cur videatur Silius duplex praelium ſtatuere, alterum cum Magone, alterum cum Hannone commiſſum, cum e contrario Liv. XXVIII, 1. referat Hannonem cum Magone caſtra iunxiſſe, eodemque proelio utrumque ducem a M. Silano ſub auſpiciis Scipionis devictum fuiſſe. Sed poeta, qui in fide hiſtorica ſervanda nunquam valde religioſus eſt, cum ſingulas ſcenas illius proelii pingere vellet, ſuo arbitrio uſus, omiſſo Magone, maxime narrationem de fortuna Hannonis ornavit; et praeterea, quae Silius de Magonis fuga adnotat, non tam ad hoc tempus pertinent, quo cum Hannone iunctus fuit, quam ad ſequens, quo cum Hasdrubale a Gadibus in Hiſpaniam regreſſus eſt, ut ſtatim commemorabimus. — 26. 27. Livius l. l. cap. 2. *Magonem fugientem equitatus ferme omnis ſecuti, decimo die in Gaditanam provinciam ad Hasdrubalem pervenerunt.* Sed Silius nunc alteram Magonis fugam in mente habuit, quam Livius commemorat cap. 16. cum Hasdrubal Giſgonis adiuvante Magone et Maſiniſſa a Scipione pulſus eſſet. Ibi ergo *Mago remiſſis ab Hasdrubale navibus Gades petit; et hoc maxime modo ductu atque auſpicio P. Scipionis pulſi Hiſpania Carthaginienſes ſunt.*

Ecce aliud decus, haud uno contenta favore,
Nutribat Fortuna duci. Nam concitus Hannon
Adventabat, agens crepitantibus agmina caetris
Barbara, et indigenas ſerus raptabat Hiberos.
Non ars, aut aſtus belli, vel dextera deerat,
Si non Scipiadae concurreret. Omnia ductor
Magna adeo Auſonius maiori mole premebat.
Vt Phoebe ſtellas, vt fratris lumina Phoeben
Exſuperant, monteſque Atlas, et flumina Nilus,
Vt pater Oceanus Neptunia caerula vincit.
Vallantem caſtra (obſcuro nam veſper Olympo
Fundere non aequam trepidanti coeperat umbram)
Aggreditur Latius rector, ſubitoque tumultu
Caeduntur paſſim coepti munimina valli
Imperfecta. Supercontexere herbida lapſos

Ponde-

28. *haud uno* e Colon. Ceteri libri variabant. Putean. *haud tanto*. Ed. Parm. Rom. 1. Mediol. *parvo*. Oxon. Cod. cum reliquis *haud primo*. 30. *crepitantibus*. Sic omnes libri ſcripti et editi vett. Al. *trepidantibus*. 31. *raptabat* Vulg. et prope Cod. Ox. et Put. *captabat*. In editt. nonnullis erat *carpebat*. 33. *omnia* e ſcriptis Mod. et Heinſ. pro vulg. *agmina*. 38. *nam* e ſcriptis Heinſ. pro *iam*.

28. ſq. Livius XXVIII, 1. *Novus imperator Hanno in locum Barcini Hasdrubalis novo cum exercitu ex Africa transgreſſus, cum in Celtiberia brevi magnum hominum numerum armaſſet* etc Dum *agmina* dicit *barb. crepitant. caetris*, ſive morem illorum populorum bellicum notavit, de quo iam ſupra vidimus lib III, 348 ſive ſcutatos, quos Livius vocat, deſignare voluit. *raptabat*, ducebat, ſed cum delectu idoneo, ut raptim armatas, et barbaras copias exprimeret.

32-37. Hannon alioquin magnus belli dux, ſed Scipione multo inferior. Omnino enim ſummum impetum, ſummas vires et gravem virtutem declarat, qui omnia *mole ſua premit*. vid. lib. I, 497. III, 574. et centies alibi moles heroibus tribui ſolet. Iam nemini obſcurum eſſe poteſt, quo ſenſu ſequentes comparationes additae ſint poetico ornatu. Similes locos conferunt ex Horat. Od. I, 12, 46. Ovid. Met. II, 722.

39. *non aequam umbram*, pernitioſam Poeno, quia pro-
pter

Pondera, et in tumuli conceſſit ceſpes honorem.
Vix uni mens digna viro, noviſſe minores
Quam deceat, pretiumque operis ſit tradere famae.
Cantaber ingenio membrorum et mole timeri
Vel nudus telis poterat Larus. Hic fera, gentis
More, ſecurigera miſcebat proelia dextra,
Et, quanquam fundi ſe circum pulſa videret
Agmina, deleta gentilis pube catervae,
Caeſorum implebat ſolus loca: ſeu foret hoſtis
Comminus, expleri gaudebat vulnere frontis
Adverſae: ſeu laeva acies in bella vocaret,
Obliquo telum reflexum Marte rotabat.
At, cum pone ferox averſi in terga veniret
Victor, nil trepidans retro iactare bipennem
Callebat, nulla belli non parte timendus.
Huic ducis invicti germanus turbine vaſto

 Scipio

45. *operis* ſcripti et editi libri. *operae* primum Nicander in Iuntina vulgaverat. 54. *reflexus* ed. Lefeb. ſine auctoritate. Col. *refluxum*. Heinſ. omi. *refugum Mavorte*.

pter illam advenientes hoſtes non ſenſit. 42. *herbida pondera*, ceſpites, quibus ad vallum muniendum utebantur, mox *ceſpes*, *conceſſit in ſep. honor*. quatenus his velut tumulis quibusdam caeſi milites ſepulti ſunt.

44. ſqq. Sequitur epiſodium de Laro, viro inter Cantabros fortiſſimo, a L. Scipione, Publii fratre, devicto. De L. Scipione omnia alia narrat Livius l. l. cap. 3. ut intelligatur omnem hunc locum ſolenni more a Silio fictum eſſe ad varietatem rerum carmini inducendam, et ornatus epicos adhibendos. —

44. Vix unus inter hoſtes erat dignus ob virtutem poſteritatis memoria. *minores* poſteri, obvio ſenſu. vid. ſup. lib. VI, 549. et Heyn. ad Virg. A. I, 532. et 733. — 46. *ingenium membrorum* de dexteritate quadam et arte, qua membris ſuis utebatur ad pugnam Larus, inſolentior quidem ratio loquendi, ſed tamen non minus damnanda, quam *arvorum ingenium*, quod Virgilius dixit Georg. II, 177. vid. ſup. lib. IV, 90.

49-57. Dexteritas et fortitudo Lari, quas pugnando et tractanda bipenni declarabat, per partes ſingulas recen-

Scipio contorquens haſtam, cudone comantes
Disiecit crines. Namque altius acta cucurrit
Cuſpis, et elata procul eſt eiecta ſecuri.
At iuvenis, cui telum ingens acceſſerat ira,
Barbaricam aſſiliens magno clamore bipennem
Incutit. Intremuere acies, ſonuitque per auras
Pondere belligero pulſati tegminis umbo.
Haud impune quidem; remeans nam dextera ab ictu
Deciſa eſt gladio, ac dilecto immortua telo.
Qui poſtquam murus miſeris ruit, agmina concors
Avertit fuga confeſtim diſperſa per agros.
Nec pugnae ſpecies, ſed poenae triſtis imago
Illa erat, hinc tantum caedentum, atque inde ruentum.
Per

61. *reiecta* coni. Heinſ. *deiecta* ed. Lefeb. 67. *directo* coni. Heinſ. et mox idem *conſors*. Sed vid. nott. 71. *caedentum* Colon. Vulg. *cedentum*. In Oxon. *cadentum*.

cenſetur, poetico more. — 53. *ſeu laeva acies — vocaret*, ſi a latere, et oblique eum hoſtis petebat; hinc *obliquus Mars* erit eius, qui obliquo ictu hoſtem percellit, et ita *reflectitur* telum cum ipſo corpore pugnantis.

59. *cudone*, galea ex pellibus ferinis, ut de Sabinis ſupra lib. VIII, 495. — 62. *telum — acceſſ. ira*, quatenus ira vires fortius intendit et impetum auxit. Variatam ſententiam vid. ſup. lib. V, 325. et cf. lib. II, 576. — 66. *remeans ab ictu*, ornate et poetice pro vulg. poſt ictum in umbone Scipionis factum. Mox *immortua telo*, ut haerens et complexa manubium. vid. ſup. lib. XIV, 404. et 484. — 68. *qui murus*, Larus tantum ſuorum praeſidium cum manu truncata rueret, nec amplius tueri pugnando populares poſſet. Quis neſcit heroes, forteſque viros poetis paſſim vocari *muros*, *turres*, *clipeos?* Multa loca congeſſit Drakenborchius, in quibus eminent Homer. Il. α, 283. 84. Odyſſ. λ, 555. Ovid. Met. XIII, 281. Aeſchyl. Agam. 1446. — 70. 71. Fallor, an haec ſimilia ſunt Scipionis verbis, quae alia occaſione ad milites fecit, cum a Carthagine caſtra moveret, ap. Liv. XXVIII, 32. *diis bene iuvantibus ſequerentur, non tam ad bellum gerendum, quam ad expetendas ab hominibus ſceleſtis poenas.* Scimus enim Silium undecunque Livianos flores carpere.
At

Per medios Hannon, palmas poſt terga revinctus,
Ecce trahebatur, lucemque (heu dulcia coeli
Lumina!) captivus, lucem inter vincla petebat.
Cui rector Latius: Tanta, en, qui regna repoſcant,
Quis cedat toga et armiferi gens ſacra Quirini!
Servitio ſi tam faciles, cur bella refertis?
Haec inter celerare gradum, coniungat ut arma,
Haſdrubalem ignarum cladis praenuntius affert
Explorator eques: raptat dux obvia ſigna.
At, poſtquam optatam laetus contingere pugnam
Vidit, et ad letum magno venientia curſu
Agmina, ſuſpiciens coelum, Nihil amplius, inquit,
Vos hodie poſco, Superi. Protraxtis ad arma
Quod profugos, ſatis eſt. In dextra cetera nobis
Vota, viri: rapite, ite, precor. Vocat ecce furentes
Hinc pater, hinc patruus. Gemina o mihi numina belli!

Duci-

74. *lucem* conſtanter omnes antiqui. Nicander primum edidit *vitae*, unde haec lectio in nonnullis editt. apparuit. 84. Sic e Colon. locum emendavit Modius; et prope verum ſit Oxon. *protractis*. Sed in Vulg. erat *protractus* — *profugus*. In ſola Mediol. eſt *quod profugo ſatis eſt*.

At in hoc loco ille, flos male me habet.

72. ſqq. Hannonem imperatorem vivum captum et poſtea Romam abductum cum aliis captivis Livius tradit l. l. cap. 2. et 4 — *lucem*, vitam. Quae in parentheſi ſequuntur, ſimilia ſunt iis, quae ſupra explicavimus lib. II, 223. et XIII, 883. ſq. Ineſt vituperatio Hannonis, qui ut viveret, captivitatis ignominiam paſſus eſt. Eo quoque pertinent acerba Scipionis convicia, *ſervitio ſi tam faciles*, ſi tam facili negotio vos capi patimini et tam ſervitutis capaces eſtis, *cur bella ref.* cur pugnam nobiscum reſtauraſtis, cur non prorſus abſtinuiſtis a bello. vid. ſup. lib. XI, 28.

78. ſqq. Novum emblema. Haſdrubal Giſgonis a Gadibus regreſſus cum Scipione congreditur, fugaturque. Livius eam pugnam accurate, ut hiſtoricum decebat, a cap. 12. libri 28, usque ad cap. 16. expoſuit. Silius brevi abſolvit, delibans eam maxime partem, quae ornatus epicos caperet. — 80. *dux* P. Scipio. — 85. *profugos*. Nam Haſdrubal et Mago in regionem

Ducite, adeſte, ſequor. Dignas ſpectabitis, haud me
Praeſcia mens fallit, veſtro iam nomine caedes.
Nam quis erit tandem campis telluris Hiberae
Bellandi modus? En, unquam lucebit in orbe
Ille dies, quo te armorum, Carthago, meorum
Aſpiciam ſonitus admotaque bella trementem?
  Dixerat: et raucus ſtridenti murmure clangor
Increpuit: tonuere feris clamoribus aſtra.
Concurrunt: quantumque rapit violentia ponti,
Et Notus, et Boreas, et inexorabilis Auſter,
Cum mergunt plenas tumefacta ſub aequora claſſes;
Aut cum letiferos accendens Sirius ignes,
Torret anhelantem ſaevis ardoribus orbem;
Tantum acies hominumque ferox diſcordia ferro
Demetit. Haud ullus terrarum aequarit hiatus
Pugnarum damna: haud ſtrages per inhoſpita luſtra
Vnquam tot dederit rabies horrenda ferarum.

Iam

88. *haud me* Sic plures antiqui. Recte. Nam dum *praeſcium* mentem dicit, dubitatio locum non habet. Drakenborchium, qui ex vulg. *aut me* edidit, decepit ſimilitudo Virgilianae ſententiae Aen. X, 630. ubi Iuno: *Nunc manet inſontem gravis exitus, aut ego veri vana feror*, h. e. niſi fallor. Omnis ſententiae forma et conſilium diverſum eſt. Sed Scipio nunc ita loquitur, ut ſe certum de victoria eſſe milites intelligant. Ergo aptiorem illam lectionem non dubitavi cum Villebrunio in textum recipere. 93. *ſonitus* malebat Heinſ. 103. *haud ſtrages* Sic Lefeb. ex libris vett. Drakenborch. addiderat *aut*.

nem Gaditanam antea receſſerant. cf. Liv. XXVIII, 2.

94. ſqq. Concurrunt agmina cum clamore. In hac ſcena pingenda centies colores variant poetae, et ipſe Silius aliquoties. cf. lib. V, 383. ſq. Sequentes comparationes pertinent ad impetum et celeritatem declarandam, qua innumerae hoſtium caedes factae ſint. vid. ſup. lib. IV, 244. XIV, 121. — 101. *ferox diſcordia* ira hoſtilis, qua ſe invicem obtruncant proeliantes. Iam vero quem quaeſo delectet ſequens luxuria, qua caeſorum numerum poeta iactat? forte aliquem colorum varietas tenet. cf. lib. V, 425. ſqq. — 102. *haud ullus — aequarit damna*, h. e. non plures uno momento, quo hiatus terrae abſorbuerit,

peri-

Iam campi vallesque madent, hebetataque tela:
Et Libys occubuere et amantes Martis Hiberi.
Stat tamen una loco perfossis debilis armis,
Luctaturque acies, qua concutit Hasdrubal hastam.
Nec finem daret ille dies animosaque virtus,
Ni perlapſa viro loricae tegmine arundo,
Et parco ſummum violaſſet vulnere corpus,
Suaſiſſetque fugam. Rapido certamina linquit
In latebras evectus equo, noctisque per umbram
Ad Tarteſſiacos tendit per litora portus.
Proximus in pugna ductori Marte manuque
Regnator Nomadum fuerat; mox foedere longo
Cultuque Aeneadum nomen Maſiniſſa ſuperbum.
Huic

110. *viro* Colon. et Oxon. pro vulg. *foret*. Putean. *vitae*. Deinde Danſq. corrigebat *tegmen*; et Cortius ad marginem libri ſui notaverat manum doctam obtuliſſe *tegmina*. 111. *En parco* Lefeb. pro vulg. *et*. Scimus illum voculam *en* et *ecce* in deliciis habere, etiamſi non habeat in libris veteribus. Deinde in aliis editt. eſt *pondere* pro *vulnere*. 113. *evectus* ed. Lefeb. ex coni. Heinſ. *evectus* al.

periiſſent, quam nunc caeſi ſunt. Quicquid ſit, haec nimium ad miraculum aucta ſentio, et ſequentia de *rabie ferarum* clementiora et remiſſiora ſunt, quam ut imaginem inchoatam recte abſolvant. 105. Haec perpetuo variant poetae. vid. ſup. lib. V, 431. et argutior etiam in his Lucanus VI, 186.

107-14. Haec Silio poetae debemus. Qui veritatem hiſtoricam cupit, adeat Livii cap. 16. ubi, qui pugnae eventus, et quae Hasdrubalis ad Gades fuga fuerit, accurate traditur. Ne de vulnere quidem Hasdrubalis ulla ibi mentio extat. 111. variatam ſententiam vidimus ſup. lib. XV, 755. *violare* autem *vulnere* paſſim Virgilius dicere ſolet, ut Aen. XI, 277. 591. 848.

115. ſqq. Sequitur narratio de Maſiniſſa Numidarum ductore, qui proxime Magoni iunctus contra Scipionem pugnaverat (Liv. cap. 13.) et mox ad huius fidem et amicitiam ſe contulit. Sed haec ita coloribus poeticis oblita et figmentis epicis intertexta Silius extulit, ut ſine Livio veram rerum geſtarum rationem aſſequi nullo modo poſſemus. Secundum Livium certe

Huic feſſo, quos dura fuga et nox ſuaſerat atra,
Carpenti ſomnos, ſubitus rutilante coruſcum
Vertice fulſit apex, criſpamque involvere viſa eſt
Mitis flamma comam, atque hirta ſe ſpargere fronte.
Concurrunt famuli, et ſerpentes tempora circum
Feſtinant gelidis reſtinguere fontibus ignes.
At grandaeva, Deûm praenoſcens omina, mater,
Sic ſit, Coelicolae: portentaque veſtra ſecundi
Condite, ait. Duret capiti per ſecula lumen.
Ne vero, ne, nate, Deûm tu laeta paveſce
Prodigia, aut ſacras metue inter tempora flammas.
Hic tibi Dardaniae promittit foedera gentis,
Hic tibi regna dabit, regnis maiora paternis,
Ignis,

122. *pectora circum* vulg. 125. *Sic ſit* e libris ſcriptis et editis iam Barthio probatum, Lefeb. edidit, pro vulg. *Sic, ſic*, ut primus Marſus in Veneta poſter. ediderat. 127. *tam laeta* coni. Heinſ. 130. *fatis* omnes antiquiores. Paucae editt. habebant *faſtis*, quod male Modius tuebatur.

certe (lib. XXVIII, 16.) *Maſiniſſina cum Silano clam congreſſus, ut ad nova conſilia gentem quoque ſuam obedientem haberet, cum paucis popularibus in Africam traiecit;* deinde (cap. 35.) *incboata res iam ante de Maſiniſſa aliis atque aliis de cauſis dilata erat, quod Numida cum ipſo utique congredi Scipione volebat, atque eius dextra fidem ſancire* etc.

118. ſeqq. Maſiniſſa fauſto omine obiecto, quod mater explicat, permovetur, ut Scipionem foederis pangendi cauſa adeat. — In promtu eſt omnem locum fictum eſſe ad imitationem Virgilii Aen. II, 682. quem alii plures poetae expreſſerunt. cf. Val. Flac. I, 571. ſq. et exemplum Marcii apud Livium XXV, 39. — *ſubitus apex fulſit*, repente flamma apparuit. Nunc certe de pileo non cogitandum eſt, de quo apud Virgilium *apicem* Burmannus, et apud Claudian. IV. Conſ. Honor. 194. Geſnerus accipi voluerunt. Mox *mitis flamma* dicitur, ut ap. Virg. *levis apex*, quatenus innoxia flamma erat, et molli tractu comas lambebat. 122. 23. expreſſi verſus ex Virgilianis 685. 86. — 126 *condite*, firmate, conſervate. Videtur variare ſententiam in his: *duret — lumen*, perpetuo propitios et ſecundos vos oſtendite filio. Aliud certe eſt in Virgilio l. c. *omina firmare*, quod fiebat, dum

Ignis, et adiunget Latiis tua nomina fatis.
Sic vates, iuveniſque animum tam clara movebant
Monſtra; nec a Poenis ulli virtutis honores.
Hannibal ipſe etiam iam iamque modeſtior armis
Ire videbatur, Martiſque liqueſcere fama.
Aurora obſcuri tergebat nubila coeli,
Vixque Atlantiadum rubefecerat ora ſororum:
Tendit ad Auſonios, et adhuc hoſtilia caſtra.
Atque, ubi ſe vallo intulerat, ductorque benigno
Accepit Latius vultu, rex talibus infit:

Coele-

135. Verſum in ſcriptis et editis priſcis non repertum a Modio et aliis, Barthius tuebatur, Drakenborchius Nicandro tribuit, in cuius editione Iuntina primum vidit. *fama* pro *flamma* Heinſius correxit, qui et *ſeneſcere* offerebat. Non defendo verſum, ſed ſervavi, ut concinnior eſſet omnis locus, qui ſine illo veluti claudicat. 138. *ad Auſonios* Col. Tel. et nonnullae editt. Aliae multae cum Oxon. *in Auſon.*

dum laevum tonabat. 130. Livius XXX, 44. *Scipio concione advocata, Maſiniſſam ad regnum paternum Cirta oppido, et ceteris urbibus, agriſque, quae ex regno Syphacis in populi Romani poteſtatem veniſſent, adiectis donavit.* — 131. *adiunget nomina tua,* te, *Latiis fatis,* Romanorum ſocium et amicum reddet, adeoque ad fortunae illorum ſocietatem pertrahet.

132-35. enumerantur cauſae, quae Maſiniſſam permoverint ad Scipionem de foedere adeundum, primum *monſtra*, omen laetum ſibi obiectum, deinde quod *a Poenis nulli virtutis* ſuae *honores,* nulla praemia, et commoda expectari poterant; denique *Hannibal modeſtior armis,* attritus, et fractus fortuna bellica, et fama priſtina deminutus; nam *liqueſcere fama* exquiſite dici poteſt, cuius exiſtimatio et gloria veluti diluta eſt, et elanguit ex priſtino veluti robore.

136. 37. Vix dum orto die. Variata imago aurorae ſe proferentis. *tergebat obſc. n. c.* dimovit umbras, fugat tenebras, ut Virgil. A. III, 589. — *Atlantiades ſorores* Pleiades, ſ. Vergiliae, Atlantis filiae, quae occidunt in parte occid. dum Aurora emergit ex Oriente. vid. Heyn. ad Virg. Georg. I, 221.

140. ſeqq. In hac Maſiniſſae ad Scipionem oratione ſua magis eloquentia uſus, quam Livium ſecutus eſt, apud quem Maſiniſſae oratio legitur cap. 35.

Coeleſtum monita et ſacrae reſponſa parentis;
Diſque tua, o Rutulûm rector, gratiſſima virtus
Avulſum Tyriis huc me duxere volentem.
Si tibi non ſegnes tua contra fulmina ſaepe
Viſi ſtare ſumus, dignam te, nate Tonantis,
Afferimus dextram. Nec nos aut vana ſubegit
Incertae mentis levitas, et mobile pectus;
Aut ſpes et laeti ſectamur praemia Martis.
Perfidiam fugio et periuram ab origine gentem.
Tu, quando Herculeis finiſti proelia metis,
Nunc ipſam belli nobiſcum invade parentem.
Ille tibi, qui iam gemino Laurentia luſtro
Poſſedit regna, et ſcalas ad moenia Romae
Admovet, in Libyam flammis ferroque trahendus.
Sic Nomadum ductor. Tunc dextra Scipio dextram
Ample-

150. *Tu, quando* e Col. pro vulg. *Et quando*. 151. *Nunc* e ſcriptis et editt. priſcis Heinſius. In Vulg. *hanc*. Cortius ad marginem notavit *hinc*; non male. 152. *tergemino* Dauſq. obtulit pro *terno*. Sed vid. notae noſtrae.

35. Neque opus quidem eſt, ut contendamus cum Drakenborchio maximam illius partem deductam eſſe ex eo ſermone, quo Indibilis ſuo et Mandonii nomine Scipionem allocutus eſt apud Liv. XXVII, 17. — 145. *fulmina*, quibus virtutem et impetum bellicum Scipionis deſignat, cum delectu, opinor, extulit, quatenus mox eundem *Tonantis natum* appellat, obvia alluſione, de qua diximus ſup. lib. IV, 478 et VII, 487. — 150. *quando — metis*, cum univerſam Hiſpaniam debellaveris. De *Hercul. metis* vid. ad lib. IX, 185. — *belli parentem* Carthaginem Africae, unde omne bellum Punicum initium habuit. Apud Livium Maſiniſſa ait: *ſiquidem eundem Scipionem ducem in Africam mittant Romani, ſatis ſperare perbrevis aevi Carthaginem eſſe.* — 152. *gemino luſtro*, decem annis, rotundiore numero, ut poetae ſolent. Nam ab initio belli Punici usque ad debellatam Hiſpaniam tredecim annos decurriſſe, Livius computavit, lib. XXVIII, 16. coll. cap. 38.

155. ſeq. Poſt Maſiniſſae orationem Livius nihil niſi hoc refert: *Laetus eum Scipio vidit*

Amplexus, Si pulchra tibi Mavorte videtur,
Pulchrior eſt gens noſtra fide. Dimitte bilingues
Ex animo ſocios. Magna hinc te praemia clarae
Virtutis, Maſiniſſa, manent: citiuſque vel armis,
Quam gratae ſtudio, vincetur Scipio, mentis.
Cetera quae in Libyam portari incendia ſuades,
Expediet tempus: nec enim ſunt talia rerum
Non meditata mihi, et mentem Carthago fatigat.
Hinc iuveni dona inſignem velamine picto
Dat chlamydem, ſtratumque oſtro, quem ceperat ipſe
Deiecto victor Magone, animique probarat,
Cornipedem: tum, qua Divûm libabat ad aras
Haſdrubal, ex auro pateram, galeamque comantem.
Exin, firmato ſociali foedere regis,
Vertendas agitat iam nunc Carthaginis arces.
Maſſylis regnator erat ditiſſimus oris,
Nec nudus virtute, Syphax: quo iura petebant
Innu-

160. *gratae.* Sic omnes libri ante Marſi Venetam 2, in qua errore operarum *ſtratae.* 161. voc. *in* omittunt omnes editt. ante Wolfii Baſil. *portari* etiam e ſcriptis Heinſius revocavit, pro vulg. *portare.* 166. *animique* Colon. — Put. et Oxon. *animumque.* Aliae editt. paucae *animumque.* 167. *tum qua* ex ſcriptis Mod. et Heinſ. 169. *ſociati* conj. Heinſ. In Oxon. et Put. *formato.*

…ilis audivitque. *Fide data ac…*…*que, profectus retro Tar…*…*nem eſt.* — 157. *bilin…*…*es*, perpetuum Poenorum …vicium, de quo ſup. lib. …, 56. — 159. *citiuſque* … venuſtiſſimae urbanitatis …ma vox, mixta gravitate …qua heroi decora, ex ar…orum commemoratione. Ne…o, inquit, me grato adver…s te animo vincet. Scili…t haec talia ſubinde digito …onſtranda ſunt, ut refuten…r, qui Silium ubique horri…dum calumniantur. 163. *mentem fatigat.* vid. lib. III, 61.

171. ſeqq. Scipio et Haſdrubal apud Syphacem opis petendae gratia conveniunt. Hiſtoriam eius rei accurate narrat Livius XXVIII, cap. 17. ſq. unde poeta ita hauſit, ut ſummam rerum ſervaret, caetera varie mutaret, contraheret, ornaret poetico ritu. — *Maſſylum* regnatorem Syphacem dum Silius appellat, non *ἀκριβῶς* ſcripſit, ſed more poetarum, qui ſaepe fini-

Innumerae gentes, extremaque litore Tethys.
Multa viro terra, ac ſonipes, et belua, terror
Bellorum, nec non Marti delecta iuventus.
Nec foret, aut ebore, aut ſolido qui vinceret auro,
Gaetuliſve magis fucaret vellus ahenis.
Has adiungere opes avidus, reputanſque laborem,
Si vertat rex ad Poenos, dare vela per altum
Imperat, atque animo iam tum Africa bella capeſſit.
Verum ubi perventum, et portus tenuere carinae,
Iam, trepida fugiens per proxima litora puppe,
Haſdrubal afflictis aderat nova foedera quaerens
Rebus, et ad Tyrios Maſſylia ſigna trahebat.
Audito, pariter populorum in regna duorum
Adveniſſe duces, qui tota mole laborent,
Diſceptentque armis, terrarum uter imperet orbi,
Celſus mente Syphax acciri in tecta benigne
Imperat, et tanto regni ſe tollit honore.

Tum

180. *Africa* e Colon. Oxon. et priſcis editt. ante Iuntinam Nicandri, qui primus *fera bella* edidit.

finitimas gentes confundunt. Nam is fuit proprie Maſſaeſylorum rex, Mauris finitimorum. vid. Strab. XVII. p. 829. Polyb. XVI, 12. et Livius l. l. Enimvero Syphax aliquando totum Maſiniſſae regnum, Maſſylos, obtinuit. Vnde etiam Livius XXIV, 48. regem Numidarum appellat. 173. *extrema Thetys* fines extremos Mauretaniae ad Oceanum Atlant, productos deſignat. De obiectis Hiſpaniae finibus ſimilia paſſim explicavimus, ut lib. I, 140. Livius etiam de Syphace: *opulentiſſimus eius terrae* (Africae) *rex, bello* *iam expertus ipſos Carthagini*[...] *enſes; finibus etiam regni ap*[...] *ad Hiſpaniam, quod freto ex*[...] *guo dirimuntur, poſitis.* — 177. *Gaetulicae* purpurae, a[...] quam poeta alludit, mentio[...]nem fecit Plin. VI, 31. ex[...]

178-80. Livius l. l. de Sci[...]pione: *iam Africam, magna*[...]*que Carthaginem* — *ſpectab*[...] *Itaque praemoliendas ibi re*[...] *iam res, conciliandosque reg*[...] *gentiumque animos, Syphac*[...] *primum regem ſtatuit tent*[...] Haec certe ante oculos habui[...]ſe Silius videtur. — *reputa*[...] *laborem*, periculum, qu[...] Romanis immineat, ſi etia[...]

Syph[...]

Tum laetos volvens oculos adverſa per ora,
Sic Latium affatur iuvenem, ac prior incipit ultro:
Quam te, Dardanida pulcherrime, mente ſerena
Accipio, intueorque libens! quamque ora recordor
Laetus Scipiadae! Revocat tua forma parentem.
Nam repeto, Herculeas Erythia ad litora Gades
Cum ſtudio pelagi et ſpectandis aeſtibus undae
Veniſſem, magnos vicina ad flumina Baetis
Ductores miro quondam me cernere amore.
Tum mihi dona viri praeda delecta tulere,
Arma ſimul, regnoque meo tum cognita primum
Cornipedum frena, atque arcus, qui cedere noſtris
Non norint iaculis; veteres tribuere magiſtros
Militiae, qui diſperſas ſine lege catervas
Veſtro formarent ritu ad certamina Martis.
Aſt ego, cum veſtro (in noſtris quae copia regnis)

 Nunc

191. *prior* e ſcriptis pro *prius.* 201. Secutus ſum editionem Villebr. Heinſius iam coniecerat *qui cedere noſtro non norint iaculo.* Scilicet Syphax munera a Scipionibus accepta haud dubie laudat. Enimvero in vulgata lectione illa laus non ineſt: *quis cedere noſtra non norunt iacula.* Gronovius Obſ. IV, 6. volebat, *non nolint,* eodem fere ſenſu. 205. *Atque ego* Lefeb. ex Rom. 2. *veſtro* Parm. Ben. Al. *noſtra, veſtra.*

Syphax ad Poenos ſe convertiſſet.

190. ſq. Haec manifeſte ficta ſunt ad imitationem Virg. Aen. VIII, 152. ſq. ubi Evander Aeneam venientem ſalutat: *Ille os, oculosque loquentis iam dudum et totum luſtrabat lumine corpus. Tum ſic pauca refert: ut te, fortiſſime Teucrum, Adcipio agnoſcoque libens! ut verba parentis, Et vocem Anchiſae magni vultumque recordor!* Etiam in ſequentibus colorem Virgilianum ſervat. 194. *revocat* mihi in animum, recordor patris tui, cum te intueor — 195. Quae iam Syphax memorat, repetenda ſunt ex Livii lib XXIV, 48. et cf. Virgil. l. l. verſ. 166. ſeqq. — 196. ut olim Hannibal eodem conſilio Gades adiit, ſup lib. III, 146. — 200. *tum cognita primum.* Numidae enim frenis non utebantur, ſed ſola virga equum moderabantur. vid. lib. I, 215. — 205. *veſtro,* ſcil. patri. 206. *nivei mun. dentis* ex ebore facta. vid. lib. IX, 581. —

207.

Nunc auri ferrem, nivei nunc munera dentis,
Nil valui precibus. Solos ſibi cepit uterque,
Quos cohibebat ebur vaginae ſectilis, enſes.
Quare, age, laetus habe noſtros intrare penates,
Ac, mea quando affert Libycum fortuna per undas
Ductorem, facili, quae dicam, percipe mente.
Et vos, qui Tyriae regitis Carthaginis arces,
Haſdrubal, huc aures, huc, quaeſo, advertite ſenſus.
Quanta per Auſonios populos, torrentibus armis,
Tempeſtas ruat, et Latio ſuprema minetur,
Vtque bibant Tyrium bis quinos ſaeva per annos
Sicana nunc tellus, nunc litora Hibera cruorem,
Cui neſcire licet? Quin ergo triſtia tandem
Conſidunt bella, et depoſitis arma volentes?
Tu Libya, tu te Auſonia cohibere memento.
Haud deformis erit vobis ad foedera verſis
Pacator mediuſque Syphax. Subiungere plura
Non paſſus, gentis morem arbitriumque Senatus

Scipio

206. *efferrem* coni. Heinſ. 209. pro *habe* in Colon. *hinc.* Hinc Barthius coni. *age intrare* pro libenter intra. 210. *affert* ex Colon. et Oxon. pro vulg. *habuit.* In Putean. *abeſt.*

207. *nil valui precibus*, h. e. non potui impetrare a patre, et patruo tuo, ut dona mea acciperet, praeter *ſolos enſes, quos cob.* — *ſectilis*, vagina eburnea incluſos. De hoc vaginarum genere Drakenb. confert Homer Odyſſ. ϑ, 403. Virgil. A. IX, 303. ſq. Ovid. Met. IV, 147. — 209. *habe intrare*, pro ſimpl. intra. Adferunt exempla formulae ex Quinctil. Decl. 16. pag. 269. ed. Obr. Gell. N. A. XIV, 1. — 210-13. Quoniam magnitudo fortunae meae vos ambos, Scipio, et Hasdrubal, huc agit, agite, componite pacem mea auctoritate. Ita Barthius. In Livianis cap. 18. haec ſunt: *utrumque in hoſpitium invitat; et quoniam fors eos ſub uno tecto eſſe, atque ad eosdem penates voluiſſet, contrahere ad colloquium dirimendarum ſimultatum cauſſa eſt conatus.*

214. ſqq. Oratio Syphacis ambobus ducibus pacem ſuadentis. Argumentum tetigit Livius, ut antea vidimus; Silius verbis amplificavit. 223-25. haec expreſſa plane ex Livio ſunt: *Scipio abnuebat, de* repu-

Scipio demonſtrat, vanique abſiſtere coepti
Spe iubet, et Patres docet haec expendere ſolos.
Suadendi modus hic: quodque eſt de parte diei
Exacti ſuper, ad menſas et pocula vertunt.
Atque, epulis poſtquam finis, dant corpora ſomno,
Et dura in noctem curarum vincula ſolvunt.
Iamque novum terris pariebat limine primo
Egrediens Aurora diem, ſtabuliſque ſubibant
Ad iuga ſolis equi, necdum ipſe aſcenderat axem,
Sed promptuariis rutilabant aequora flammis:
Exigit e ſtratis corpus, vultuque ſereno
Scipio contendit Maſſyli ad limina regis.
Illi mos patrius fetus nutrire leonum,
Et catulis rabiem atque iras expellere alendo.
Tum quoque fulva manu mulcebat colla iubaſque,
Et fera tractabat ludentum interritus ora.
Dardanium poſtquam ductorem accepit adeſſe,
Induitur chlamydem, regnique inſigne vetuſti
Geſtat laeva decus: cinguntur tempora vitta

 Alben-

224. *vanique* ex Colon. pro vulg. *namque illum*, vel *iamque illum* quod Dausqueio placebat, et Cortio etiam notatum eſt ad marginem. 230. *limine* Colon. pro *lumine*. 236. *nutrire* ex Colon. Al. *nutriſſe*.

republica ſe cum hoſte agere quicquam iniuſſu ſenatus poſſe.

230. Poſtero die mane Scipio Syphacem adit, foedera iuncturus. Hunc locum Silius, ut poeta hiſtoricae veritatis ſimplicitate non contentus, rebus et verbis ornatum extulit. Luxuriantior imago eſt, qua primam Auroram, nondum viſo ſole, deſignat. Eo pertinet *limen primum*, quo Aurora egreditur; vid. lib. V, 25. variata imagine. Sol equos e *ſtabulis* ducit, et *iugis* ſubmittit, noto phantaſmate, quod explicavimus ſup. lib. III, 399. — 236-39. cf. quae ſupra paſſim de hoc more Maurorum poeta notaverat lib. I, 406. II, 438. III, 288. Placebit in his iucunda et gravis verborum varietas, quam plerumque felici ſtudio Silius exſequitur. — 242. *geſtat leva*, ſceptrum cuius notatio in verſu 245. expreſſa eſt. — *vitta alb.* diademate regio.

Albente, ac lateri de more adſtringitur enſis.
Hinc in tecta vocat, ſecretiſque aedibus hoſpes
Sceptrigero cum rege pari ſub honore reſidunt.
Tum prior his infit terrae pacator Hiberae:
Prima mihi, domitis Pyrenes gentibus, ire
Ad tua regna fuit properantem et maxima cura,
O ſceptri venerande Syphax: nec me aequore ſaevus
Tardavit medio pontus. Non ardua regnis
Quaeſumus aut inhonora tuis: coniunge Latinis
Vnanimum pectus, ſociuſque accede ſecundis.
Non tibi Maſſylae gentes, extentaque tellus
Syrtibus, et latis proavita potentia campis
Amplius attulerint decoris, quam Romula virtus
Certa iuncta fide, et populi Laurentis honores.
Cetera quid referam? Non ullus ſcilicet ulli
Aequus Coelicolûm, qui Dardana laeſerit arma.
Audivit laeto Maſſylus et annuit ore,
Complexuſque virum, Firmemus proſpera, dixit,
Omína, nec votis Superi concordibus abſint,
Cornigerumque Iovem Tarpeiumque ore vocemus.
Et ſimul exſtructis ceſpes ſurrexerat aris;
Victimaque admotae ſtabat ſubiecta bipenni,
Cum ſubito abruptis fugiens altaria taurus
Exſiluit vinclis, mugituque excita late
Implevit tecta, et, fremitu ſuſpiria rauco

Con-

247. *Pyrenes montibus* editt. Rom. 1. Mediol. Parm. 253. *praetentaque* coni. Heinſ. ex Virg. Aen. VI, 60. 256. *iuncta* et *honores* ex Colon. Mod. pro *invicta*, et *honore* vulg.

246. ſeqq. *terrae pacator Hib.* Scipio, inſigni titulo, ut ſupra *Nemeae pacator* Hercules dictus lib. II, 483. — 250. *non ardua*, quae praeſtare non poſſis, vel perniciosa tibi ſint.

263. Foedus ſacrificio firmatur. De ara graminea vid. lib. IV, 703. — 265. Laevum omen obiicitur, quale iam ſupra inter prodigia vidimus, ſimili ornatu verborum expreſſum lib. V, 63. et cf. Stat. Theb. XI, 226. ſqq. Fecit autem huius ominis mentio-

Congeminans, trepida terrorem ſparſit in aula.
Vittaque, maiorum decoramen, fronte ſine ullo
Delapſa attactu, nudavit tempora regis.
Talia Coelicolae caſuro triſtia regno
Signa dabant, ſaevique aderant gravia omina fati.
Hic fractum bello regem ſolioque revulſum,
Tempus erit, cum ducet agens ad templa Tonantis,
Qui tunc orabat ſocialia foedera ſupplex.
His actis repetit portum, puppeſque ſecundo
Dat vento, et notis reddit ſe Scipio terris.
 Concurrere avidae gentes, varioſque ſubacta
Pyrene miſit populos. Mens omnibus una,
Concordes regem appellant, regemque ſalutant.
Scilicet hunc ſummum norunt virtutis honorem.
Sed, poſtquam miti reiecit munera vultu,
Auſonio non digna viro, patrioſque viciſſim
Edocuit ritus, et Romam nomina regum
Monſtravit neſcire pati, tum verſus in unam,

273. *hic* Heinſ. pro vulg. *hinc*. 276. *puppesque* e ſcriptis pro *puppemque*. 278. *concurrere* Colon. Put. Rom. 2. Al. *concurrunt*.

ſionem poeta, ut praeſigniſicaret foedus poſtea a Syphace violatum, qui filia Hasdrubalis in matrimonium ducta ad Poenos ſe convertit. cf. Liv. XXIX, 23. — 271. *caſuro regno*, Syphacis quo is mox exutum ſe ſentiet. Vnde ſtatim *bello fractum* et *ſolio revulſum* regem appellat. 273-75. Futurum eſt, ut Scipio Syphacem victum in triumpho ducat. vid. Liv. XXX, ult. et inf. XVII, 630.

278. ſeqq. Rex appellatus Scipio ab Hiſpanis devictis, eam dignitatem recuſat. Eſt hoc merum emblema hiſtoricum, inſertum huic loco contra rerum geſtarum ordinem. Nam poſt devictas Hasdrubalis copias Hiſpanorum ad Baeculam urbem illud accidiſſe Scipioni, Livius iam libro XXVII, 19. narraverat: *Circumfuſa multitudo Hiſpanorum et ante deditorum et pridie captorum, regem cum ingenti conſenſu appellavit. Tum Scipio, ſilentio per praeconem facto: quo ſi milites ſui appellaſſent, regium nomen alibi magnum,*

Quae reſtat, curam, nullo ſuper hoſte relicto,
Et Latios ſimul, et vulgum Baetiſque Tagique
Convocat, ac medio in coetu ſic deinde profatur:
Quando ita Coelicolûm nobis propenſa voluntas
Annuit, extremo Libys ut deiectus ab orbe
Aut his occideret campis, aut, axe relicto
Heſperio, patrias exſul luſtraret arenas;

Iam

291. *occideret* Colon. vulg. *occideris*, pro quo Heinſ. efferebat *occiderit* et *luſtrarit*.

Romae intolerabile eſſe. Regalem animum in ſe eſſe; ſi id in hominis ingenio ampliſſimum duceret, tacite iudicarent, vocis uſurpatione abſtinerent. Inde hauſit Silius, ſed pauca expreſſit.

287. ſqq. Iam Scipio concione convocata certamina et ludos in honorem parentum celebrandos edicit. Eſt epiſodium epicum ſummae amplitudinis, et ad finem usque libri perductum. Et variis de cauſis plane non erit mirandum, Silium in hunc locum cogitatione incidiſſe. Nam primum exemplum Homeri in ea re Odyſſ. ω, 85. ſqq. et Il. ψ, ita ſequentes poetas graecos et latinos adfecerat, ut qui carmen epicum ſcriberet, non putaret ſimilem locum praetermittendum eſſe: Vnde in Virgilii Aeneide lib. V. nobilis locus de ludis funebribus in Anchiſae honorem ab Aenea inſtitutis ortus, atque etiam Statius Theb. libr. VI. ad eandem imitationem deductus eſt. Deinde in Silio illud commune imitandi ornandique carminis ſtudium confirmatum etiam eſt veritate hiſtorica, quae illorum ludorum mentionem propemodum neceſſariam reddebat. Ita enim Livius XXVIII, 21. *Scipio* (poſt expugnatas Illiturgitanorum et Caſtulonenſium civitates) *Carthaginem, ad vota ſolvenda Diis, munusque gladiatorium, quod mortis cauſa patris patruique paraverat, edendum redit — Huic gladiatorum ſpectaculo ludi funebres additi pro copia et provinciali et caſtrenſi apparatu.* In toto autem hoc loco amplificando et ornando carminis maxime Virgiliani οἰκονομίαν ſecutum eſſe poetam noſtrum, comparando intelligi poteſt, quamvis paſſim etiam videmus colores Homericos adhibuiſſe. Iam igitur ſingula excutiamus.

288. ſqq. cf. Aeneae oratio ad ſocios apud Virg. V,

Iam veſtra tumulos terra celebrare meorum
Eſt animus, pacemque dare expoſcentibus umbris.
Mente favete pari, atque aures advertite veſtras.
Septima cum ſolis renovabitur orbita coelo,
Quique armis ferroque valent, quique arte regendi
Quadriiugos pollent currus, quîs vincere planta
Spes eſt, et ſtudium iaculis impellere ventos,
Adſint, et pulchrae certent de laude coronae.
Praemia digna dabo, e Tyria ſpolia inclita praeda:
Nec quiſquam noſtri diſcedet muneris expers.
Sic donis vulgum laudumque cupidine flammat.
Iamque dies praedicta aderat, coetuque ſonabat
Innumero campus, ſimulataſque ordine iuſto
Exſequias rector lacrimis ducebat obortis.

Omnis Hiber, omnis Latio ſub nomine miles
Dona ferunt, tumuliſque ſuper flagrantibus addunt.
Ipſe, tenens nunc lacte, ſacro nunc plena Lyaeo
Pocula, odoriferis aſpergit floribus aras,

S 5 Tum

294. *fere animus* coni. Heinſ.

[illegible] — *extremo ab orbe* ex Hiſpania *deiectus*, expulſus, ſ. victus et fugatus. Mox Africum *arenis* nota metaphora deſignat. 293. *veſtra terra*, bene, quae nunc veſtra eſt, ut veſtra virtute parta, victis et expulſis Poenis. — *tumulos celebr.* funus, exequias, donis ferendis, et ſacris faciundis, ut mox verſ. 304. ſqq. *tumulo ſolemnia mittere* dixit Virg. A. VI, 380. — *pacem dare umbris*, quod fiebat funere procurando, ſine quo umbrae inquietae vagari credebantur. v. interpr. ad Virgil. Aen. III, 67. ubi *animam ſepulcro condunt*. — 295. *mente favete* εὐφημεῖτε. Virgil. l. c. *ore favete omnes*. coll. verſ. 304.

296-302. Certaminum genera Scipio edicit. cf. locus ſimilis Virgil. l. c. verſ. 64. ſq. ut varietatem et dignitatem ornatus intelligas. In verſ. 302. variata ſententia eſt Virgil. l. l. 305.

304. ſeqq. cf. Virgil. verſ. 104. *ſimulatas exeq.* fictam pompam funebrem *ducebat*, quae mox narratur. Sic plane Virgilianus Aeneas verſ. 75. *ille e concilio multis cum millibus ibat ad tumulum*, magna

Tum manes vocat excitos, laudeſque virorum
Cum fletu canit, et veneratur facta iacentum.
Inde refert ſeſe Circo, et certamina prima
Inchoat, et rapidos curſus proponit equorum.
Fluctuat aequoreo fremitu rabieque faventum,
Carceribus nondum reſeratis, mobile vulgus,
Atque fores oculis et limina ſervat equorum.
Iamque, ubi prolato ſonuere repagula ſigno,
Et toto prima emicuit vix ungula cornu,

Tolli-

312. *canit*, et *veneratur* ex emendatione Heinſii, iam a Barthio uſurpata. Nonnullae enim editt. habebant *cantat*. Putean. *cantet*. Colon. *caneret*. Vnde Heinſius etiam coni. *Cum fletu canere et venerari facta iacentum*, et ſic edidit Lefeb. 319. *moto cornu* coni. Heinſ.

gna medius comitante caterva etc. 309-12. cf. Virg. verſ. 77. et de *floribus* Aen. VI, 884. ſq. et quae illo in loco notavit Heynius. 311. cf. Virg. verſ. 80. *ſalve, ſancte parens, iterum, ſalvete recepti cineres, animaeque umbraeque paternae.*

313. Feſtinat poeta ad ipſos ludos et certamina deſcribenda. Scilicet hoc maxime agebat, ut artem potius ſuam et doctrinam poeticam explicaret, quam animis legentium rite praeparandis, et recte afficiendis indulgeret. Quanto efficaciora ſentimus eſſe, quae Virgilius ludorum recenſioni praemiſerat! et praeterea quanto aptius ad victoriae cupidinem inflammandam dona oculis futurorum victorum expoſita videmus, quam apud Silium poſt victoriam demum expromta et diſtributa! quamvis non per omnia certaminum genera hunc morem tenuit. vid. inf. verſ. 458. ſq. — 315-17. Haec brevibus abſolverat Virgilius verſ. 107. *laeto complerant litora coetu, Viſuri Aeneadas.* Sed locus, quem variatis coloribus expreſſit Silius, eſt in verſ. 148. *Tum plauſu fremituque virum, ſtudiisque faventum conſonat omne nemus, vocemque incluſa volutant litora, pulſati colles clamore reſultant.* Vnde ſentiri poteſt, quam infelici variatione *rabiem* pro ſtudiis Virgil. Silius poſuerit. Scilicet ita infelices eſſe ſolent, quicunque magnum artificem imitari, nec tamen deſcribere audent.

318. ſqq. Quamvis Virgilio non deſcriptum eſt certamen eorum, qui curribus inter ſe contenderent, tamen in hoc loco Silius colores et ornatus

Tollitur in coelum furiali turbine clamor.
Pronique, ac ſimiles certantibus, ore ſequuntur
Quiſque ſuos currus, magnaque volantibus îdem
Voce loquuntur equis. Quatitur certamine Circus
Certantum, ac nulli mentem non abſtulit ardor.
Inſtant praecipites, et équos clamore gubernant.
Fulvus, arenoſa ſurgens tellure, ſub auras
Erigitur globus, atque operit caligine denſa
Cornipedumque vias, aurigarumque labores.
Hic ſtudio furit aeris equi, furit ille magiſtri.
Hos patriae favor, hos accendit nobile nomen
Antiqui ſtabuli. Sunt, quos ſpes grata fatiget,
Et nova ferre iugum cervix. Sunt, cruda ſenectus
Quos iuvet, et longo ſonipes ſpectatus in aevo.
Evolat

322. *curſus* Colon. 325. *praecipites* emendavit Heinſius ex vulg. *praeceptis.*

mus variavit ex illa parte carminis Virgiliani, quae certaminis navalis ſcenam exhibet; praeterea autem paſſim ex arena Homerica Il. ψ, 351. profecit; qui locus ſedulo comparandus eſt iis, qui ingenium Silianum, et omnino artis poeticae varietatem cognoſcere cupiunt. — 320-25. aurigae cum clamore excurrunt. Totus locus luxuriante apparatu verborum variatus ad exemplum Hom. l. c. 362. ſq. *οἱ δ' ἅμα παντες ἐφ' ἱπποισιν μαστιγας ἀειραν, Πεπληγον θ' ἱμασιν, ὁμοκλησαν τ' ἐπεεσσιν.* Sed et haec luxuria quadam ſua ſuavitate et facilitate placet prae difficili et horrido tumore, quo Statius in ſimili loco debacchatur. 326-28. cf. Hom. Il. ψ, 365. Stat. l. c. 411. Virg. Georg. III, 110. — *operit* — *vias* etc. latent in nube pulveris equi et currus, ut neutrorum veſtigia diſtingui poſſent. Stat. verſ. 414. *Evolvere globum, et ſpatio quo quisque valebat Diducti. delet ſulcos iterata priores orbita.*

329. ſeq. De ſpectatoribus ſermo eſt, quorum alii equo ob patriam favebant, alii quod patre nobili, qui ſaepe in Circenſibus victoriam adeptus erat, prognatus eſſet. Eo enim *nomen nobile antiqui ſtabuli* pertinet, quale erat Caucaſi equi, ex illis quos Diomedes ab Aenea abſtulit orti, infra verſ. 368. cf. Stat. Silv. V, II. 21. — Alios ſpes

Evolat ante omnes, rapidoque per aera curſu
Callaïcus Lampon fugit, atque ingentia tranat
Exſultans ſpatia, et ventos poſt terga relinquit.
Conclamant, plauſuque fremunt, votique peractam
Maiorem credunt praecepto limite partem.
At, quîs interior cura, et prudentia Circi
Altior, effuſas primo certamine vires
Damnare, et caſſis longe increpitare querelis
Indiſpenſato laſſantem corpora niſu:
Quo nimius, quo, Cyrne, ruis? (nam Cyrnus agebat)
Verbera dimitte, et revoca moderatus habenas.
Heu ſurdas aures! Fertur ſecurus equorum,

Nec

334. *raptoque curru* Lefeb. ex emend. Heinſ. cum *curru* eſſet in Colon. 338. *praerepto* e ſcriptis Heinſ. et ſic edidit Lefeb. 340. *vires* e ſcriptis Mod. et Heinſ. pro vulg. *voces*.

ſpes grata fatigat, quatenus intenti ſpectant exſpectatione equi iuvenis, qui prima certamina init, *nova — cervix*. Alios delectat *cruda ſenectus*, vivida, et ſpectata annis. De verbis cf. lib. I, 405.

334. ſq. Color orationis ut in Virgil. l. c. 151. vel 318. Si quem autem male habeat, quod quatuor tantum equi commemorentur in ſeq. cum tamen quatuor aurigae et quadrigae inducantur, is cogitet Silium ſequi morem in Circo uſitatum, ut quarumcunque quadrigarum unus tantum equus, qui praeſtantiſſimus erat, et ex quo potiſſimum victoria pendebat, recenſeretur, reliqui tres non nominarentur. Sic bene Drakenb. — *Callaicus Lampon*, equi Hiſpani nomen. v. lib. II,

397. *ventos — reliquit*, centies variata poetis ſententia. Id *anteire curſibus auras* Virgil. dixit Aen. XII, 84. Et lib. V, 309. *Niſus emicat et ventis et fulminis ocior alis.* 338. *praecepto limine*, via praeoccupata, qua Lampon ceteros anteibat. — 339. Qui artes equeſtres et circenſes melius callebant, Cyrni rectoris nimium in principio certaminis impetum reprehendebant. Hae ſunt *effuſae p. c. vires*, felici delectu verborum elata ſententia. Ita ſup. lib. VIII, 282. *auriga indocilis totas effundit habenas*. cf. Lucan. IV, 620. et Stat. l. c. 462. qui locus inſtar commentarii erit, ut intelligas *indiſpenſatum niſum*, eſſe nimium in equos impetum, quo vires equorum non diſpenſantur, ſed repente exhau-

Nec meminit, quantum campi decurrere reſtet.
Proximus, a primo diſtans, quantum aequore curru
Occupat ipſe, loci tantum; ſed proximus ibat
Aſtur Panchatès, patrium frons alba nitebat
Inſigne, et patrio pes omnis concolor albo:
Ingentes animi, membra haud procera, decuſque
Corporis exiguum, ſed tum ſibi fecerat alas
Concitus, atque ibat campo indignatus habenas.
Creſcere ſublimem, atque augeri membra putares.
Cinyphio rector cocco radiabat Hiberus.
Tertius aequata currebat fronte Peloro
Caucaſus. Ipſe aſper, nec qui cervicis amaret
Applauſae blandos ſonitus, clauſumque cruento
Spumeus admorſu gauderet mandere ferrum.
At, docilis freni et melior parere, Pelorus
Non unquam effuſum ſinuabat devius axem:

Sed

349. *patrio inſigni* probabat Salmaſ. ad Solin. pag. 630. — 355. Locus a Modio reſtitutus e Colon. conſentiente Oxon. libro in quamplurimis. Acceſſit eiusdem cura verſus integer *Tertius aequata* etc. In Vulgatis erat: *Cinyphio rector radiabat fronte Peloro. Camphaſus ipſe, aſper* etc.

...hauriuntur, unde et dicit ...*ſenem corpora* equorum; et ...fr. 382. *exhauſtas vires Cal...* — 343. Forma ora...nis e Virgilio adſcita Aen. ..., 162. ſqq. cf. Hom. ψ, ...25. ſq. — *nimius*, nimio ...petu, modum excedente. ...*ca hab.* exquiſite pro vulg. ...duc.

347. ſq. Proximus illi cur...m trahebat Panchates, equus ...ſtur. Spatium diſtantis a primo expreſſum ad imitatio...em Homeri Il. ψ, 517. — 349. *frons alba* etc. Eodem inſigni Thracium equum Virgilius ornavit Aen. V, 566. cf. Hom. Il. ψ, 453. — 351. vid. lib. III, 335. — 355. *Cinyphio cocco* purpura Gaetulica, de qua ſup. verſ. 177. cf. lib. II, 60. et III, 275.

356. Tertio loco *Caucaſus* equus cum *Peloro* currebat, *aequata fronte*, paribus paſſibus, quamvis diverſis quadrigis iuncti. cf. verſ. 379-81. — Iam amborum equorum diverſa ingenia notantur; alter *aſper*, nec gaudens *cervice plauſa*, de quo equorum permulcendorum artificio vidimus lib. IV, 265. Hinc *mandere*

Sed laevo interior ſtringebat tramite metam,
Inſignis multa cervice, et plurimus idem
Ludentis per colla iubae: mirabile dictu,
Nullus erat pater. Ad Zephyri nova flamina campis
Vectonum eductum genetrix effuderat Harpe.
Nobilis hunc Durius ſtimulabat in aequore currum:
Caucaſus antiquo fidebat Atlante magiſtro.
Ipſum Aetola, vago Diomedi condita, Tyde
Miſerat: exceptum Troiana ab origine equorum
Tradebant, quos Aeneae Simoentis ad undas
Victor Tydides magnis abduxerat auſis.

Iam

369. Pro *Tyde* Salmaſ. ad Sol. pag. 631. malebat *Tinde*, regiam Diomedis Thracis. Sed vid. quae in notis diximus. 371. *tradebant* Colon. In Oxon. *Cadebant*. Editt. Rom. 1. Mediol. Parm. *cedebant*. Cod. Tel. *ducebant*.

dere ferrum dicitur idem, ut freni impatiens. 361. Pelorus equus frenis morem gerens non evagabatur curru, ſed proximam ad metam viam tenebat. Haec ornate eloquitur, ex conſuetudine Circi. Ergo cogitemus neceſſe eſt, metam ita fuiſſe circumflectendam, ut eam a ſiniſtra haberent. Itaque *laevo tramite* ſtringit metam, qui proxime eam attingit, nec dextrorſum evagatur; idem *interior* eam ſtringit, h. e. verſus metam decurrit, quae via eſt brevior, et victoriae aptior. Res et verba Silio Virgilius praebuit Aen. V, 170. ubi eodem modo Cloanthus *radit iter laevum interior*, ubi vid. quae Heyn. notavit. Iam contraria ratione *effuſus axis* erit, extra breviſſimam viam deflexus, ideoque *ſinuatus*, qui curſus ſemper recto et brevi opponitur. vid lib. IX, 227. et XV, 621. — 363. *multa cervice*, craſſa, et *plurimus iubae*, denſas et longas iubas in cervice gerens, e diſciplina Virgil. Georg. III, 52 et 86. — *ludentis* orn. pro dependentis, ut Virg. Aen. XI, 497. *luduntque iubae per colla per armos*. Infra verſ. 443. *effuſam per colla per armos ventilat aura iubas*.

365. Ex equa Luſitana equum progenitum poeta deſignat, ad fabulam adludens, qua illae ex Zephyro ſ. Favonio concipere credebantur. vid. ſup. lib. III, 378. ſqq. — 369. Caucaſi ſtirpem prodit ex Diomedis equis Aeneae ablatis, v. Hom. Il. ε, 323. ſq.

et

Iamque, fere medium evecti certamine campum,
In ſpatio addebant: niſuſque apprendere primos
Panchates animoſus equos, ſuper altior ire,
Et praecedentem iam iamque aſcendere currum
Pone videbatur, curvatiſque ungula prima
Callaïcum quatiens pulſabat calcibus axem.
At poſtremus Atlas; ſed non et ſegnior ibat
Poſtremo Durio: pacis de more putares
Aequata fronte et concordi currere freno.
Senſit ut exhauſtas, qui proximus ibat, Hiberus
Callaïcas Cyrni vires, nec, ut ante, ſalire
Praecipitem currum, et fumantes verbere cogi
Aſſiduo violenter equos, ceu monte procella

Cum

374. *in ſpatio* ſcripti. Vulg. *in ſpatia.* 382. *Senſit ut* et mox *Cyrni*, pro *ſenſit et cernit* Modius e Colon. emendavit.

et ψ, 290. De *Aetola Tyde* vid. ſup. lib. III, 367.

373. ſeqq. Sequitur ipſa certaminis ſcena deſcripta. — *in ſpatio addebant* ſcil. curſum, h. e. intendebant, in ipſo ſpatio currendi ſumunt vires. Formula eſt Virgiliana ex Georg. I, 513. ubi vid. interpr. et Heyn. inprimis. — 374. *niſus apprendere*, anniſus aſſequi, et attingere currendo *primos equos*, qui iuncti erant currui praecedenti Callaico, et *ſuper alt. ire*, praecurrere illos. Iam hic Panchatis niſus et impetus porro duabus imaginibus declaratur; primum *aſcendere currum pone videbatur*, expreſſa imagine ex Homeri Il. ψ, 378. ἄδε τι πολλον ἄνευϑ᾽ ἔσαν, ἀλλα μαλ᾽ ἐγγυς· αἰει γαρ διφρε ἐπιβησομενοισιν εἰκτην. Deinde *ungula pulſabat axem*, ad naturam ſcena adumbrata, cum unus currus alterum inſequens urget, et tangit, ut apud Hom. l. c. 763. Ὀδυσσευς ϑεεν ἐγγυϑεν. αὐταρ ὄπιϑεν Ἴχνια τυπτε ποδεσσιν. Virgil. V, 324. *Calcemque terit iam calce Diores.* In *calcibus curvatis* curſum citatum equorum, et pedes inter currendum elevatos, argute et luxurianter, expreſſit, ad abſolvendam imaginem; ἵπποι ἀερσιποδες Hom. l. c. 475. — 379-81. Atlas et Durius ita aequo paſſu iuxta ſe invicem vehebantur, ac ſi de induſtria et ſponte ſe iunxiſſent.

382. ſeqq. Hiberus fortius excitans equos Cyrnum praecurrit, cuius equi exhauſtis viribus

Cum ſubita ex alto ruit, usque ad colla repente
Cornipedum protentus, et in capita ardua pendens,
Concitat ardentem, quod ferret lora ſecundus,
Panchaten, vocesque addit cum verbere mixtas:
Tene, Aſtur, certante feret quiſquam aequore palmam
Erepto? Conſurge, vola, perlabere campum
Aſſuetis velox pennis. Decreſcit anhelo
Pectore conſumtus Lampon: nec reſtat hianti,
Quem ferat ad metas, iam ſpiritus. Haec ubi dicta,
Tollit

394. *qui ferat* edidit Lefeb. hoc ſenſu: non reſtat hianti ſpiritus, qui ferat illum ad metas. Quaſi vero non recte etiam dici aliquis poſſit ſpiritum ad metas ferre.

viribus fatigati curſum remiſerant. Magno verborum apparatu ſcena expoſita, ut peccatam ornatus ambitioſe captantem facile agnoſcas. — *ſalire praec. currum* dixit exemplo Homeri l. c. verſ. 368. *ἅρματα ἀΐξασκε μετήορα*, ut ſit in curſu citato et praecipiti. cf. Virgil. Georg. III, 108. 109. Sequuntur alia indicia equorum feſſorum, ut cum *fument* ex nimio calore, et *cogi verbere* debent ad currendum. In imagine autem aurigae equos flagello et voce excitantis, quamvis non contemnenda variatio eſt colorum, quibus Homerus et Virgilius in ea re utebantur Il. ψ, 362. ſq. et Aen. V, 146. 47. tamen quis nunc probet aut ferat comparationem *montis ex alto ruentis procellae?* Videtur poeta repentini impetus, quo Hiberus *ad colla cornipedum protentus* fuit, notionem exaggerare voluiſſe; at quis non ſentiat procellae ruentis imaginem ineptam huic conſilio atque ex ornandi cupidine ortam? — 388. *ardentem, quod — ſecundus*, iunge et cogita equum cum ardore indignantem, quod adhuc ſecundus ſit, necdum primus evadere potuerit. Ex tali indignatione vere ardent equi, ut saepe ſudore fument, etiamſi non incitantur ab auriga vel equite. — 390. tune patiare, ut quisquam equus tibi *aequor eripiat*, h. e. te praecurrat, in tergo relinquat, et ſic *palmam feras?* Simili modo Antilochus equos adhortatur apud Homer. l. c. 403. ſq. — 392. *decreſcit*, languoris indicio, ut cum equi feſſi caput et cervicem demittunt. Contrariam rationem ſupra poeta deſcripſerat in Panchate verſ. 354.

Tollit ſe ſonipes, ceu tunc e carcere primo
Corriperet ſpatium, et, nitentem opponere curvos
Aut aequare gradus, Cyrnum poſt terga relinquit.
Confremit et coelum, et percuſſus vocibus altis
Spectantum Circus. Fertur ſublime per auras
Altius attollens cervicem victor ovantem
Panchates, ſocioſque trahit prior ipſe iugales.
At poſtremus Atlas, Durius poſtremus in orbem
Exercent artes, laevos nunc appetit ille
Conatus, nunc ille premit, certatque ſubire
Dexter, et alterni nequidquam fallere tentant:
Donec, confiſus primaevae flore iuventae,
Obliquum Durius converſis pronus habenis
Oppoſuit currum, atque everſum propulit axem
Atlantis ſenio invalidi, ſed iuſta querentis:
Quo ruis? aut quinam hic rabidi certaminis eſt mos?

Et

396. *curvos gradus* ſcripti. Al. *laevos*. 403. *artes* ſcripti, et editi nonnulli. In Parm. Rom. 1. Mediol. *artus*, pro quo Heinſius malebat *aſtus*.

395. *tollit ſe*, ad naturam ipſe, cum curſum citatiorem inchoant equi, ut ap. Hom. ὕψοσ' ἀειρέσθην Il. ψ, 501. — 396. *opponere curvos gradus*, formula ex arte Circenſi petita, dicitur, qui, dum curſus alius inſequitur, repente deflexis equis currum ſuum opponit, ne ille praecurrere poſſit, ſed ut potius impactus frangatur vel evertatur. Quae quidem ſcena mox a verſu 406. planius deſcribitur, ubi *obliquum Durius converſus pronus habenis Oppoſuit currum* etc. Ergo *Cyrnum*, qui hoc ſtratagema parabat, Panchates praecurrens *poſt terga relinquit*. vid. Salmaſ. ad Solin. pag. 636. — 398. *confremit* pro vulg. reſonat, ut *percuſſus Circus*, perſonans vocibus. cf. Virgil. Aen. V, 149. ſq. et 228. *reſonat fragoribus aether*.

402. ſqq. Iam Atlas et Durius aurigae inter ſe certant. — *in orbem exercent artes*, dum alterni certant vel a dextro vel ſiniſtro latere ſe fallere praecurrendo. Ipſe poeta has artes mox diſertius explicat. Singula exquiſite et ornate dicta agnoſcimus, ut *laevos conatus appetere* pro vulg. ad ſiniſtram flectere currum. Mox alter *premit*, inſtat ad dextram per-

Et nobis et equis letum commune laboras.
Dumque ea proclamat, perfracto volvitur axe
Cernuus, ac pariter fuſi, miſerabile, campo
Diſcordes ſternuntur equi: quatit aequore aperto
Lora ſuis victor, mediaque Pelorus arena
Surgere nitentem fugiens Atlanta relinquit.
Nec longum Cyrni defeſſos prendere currus.
Hunc quoque, cunctantem et ſero moderamina equorum
Diſcentem, rapido praetervolat incitus axe:
Impellit currum clamor voceſque faventum.
Iamque etiam dorſo atque humeris trepidantis Hiberi
Ora ſuperpoſuit ſonipes, flatuſque vapore
Terga premi, et ſpumis auriga caleſcere ſentit.
Incubuit campo Durius, miſitque citatos
Verbere quadrupedes, nec fruſtra: aequare videtur,
Aut etiam aequavit iuga praecedentia dexter.
Attonitus tum ſpe tanta, Genitore, Pelore,
Te Zephyro eductum nunc nunc oſtendere tempus.
Diſcant, qui pecudum ducunt ab origine nomen,
Quantum divini praecellat ſeminis ortus.

Victo

perlabi curru. — De ſenſu verſus 407. iam diximus ad verſ. 396. — 411. *laboras*, paras, ut inf. verſ. 509. — 415. *victor* Durius *quatit lora ſuis* incitat equos acrius, laxatis frenis, ut dum Atlas deiectus in arena ſerpat, campum apertum petant. cf. inf. verſ. 440.

417. Durius mox etiam Cyrnum aſſequitur, *cunctantem*, moderato curſu provectum, quia feſſos equos habebat, et *ſero*, h. e. defatigatis iam equis *diſcentem mod. eq.* nam antea nimio impetu ferebatur. cf. ſup. verſ. 340. ſqq. Ad verſ. 420. cf. Virg. Aen. V 227. 28.

421. ſq. Iam Durius Hi rum prope aſſequitur. pracced tem adambrata ex Hom. 380. 81. πνοιῇ δ' Ευμη μεταφρενον εὐρεε τ' θερμετ'· ἐπ' αὐτῷ γαρ φαλας καταθεντε πετ Eam multis modis varian caeteri poetae. Virgil. Geo III, 111. *humeſcunt ſpumis f ruque ſequentum.* cf. S Theb. VI, 603. Ovid. V, 614. ſqq. — 427. ſup. verſ. 365. — 429. *cudum ab origine*, cum co tempt

Victor dona dabis, ſtatueſque altaria patri.
Et, ni ſucceſſu nimio laetoque pavore
Proditus elapſo foret inter verba flagello,
Forſan ſacraſſet Zephyro, quas voverat, aras.
Tum vero infelix, veluti delapſa corona
Victoris capiti foret, in ſe verſus ab ira,
Auratam medio diſcindit pectore veſtem,
Ac lacrimae ſimul et queſtus ad ſidera fuſi.
Nec iam ſubducto parebat verbere currus:
Pro ſtimulis dorſo quatiuntur inania lora.
Interea metis, certus iam laudis, agebat
Seſe Panchates, et praemia prima petebat
Arduus. Effuſas lenis per colla per armos

432. *pavore*. Sic conſtanter libri antiqui. Gronovius Obſ. II, 14. offerebat *favore*, cui Heinſius recte contradixit. vid. nott. 437. *perſcindit* editt. nonnullae veteres. 441. *metis* non placet Villebrunio, quia non vulgare eſt. Ergo coni. *metae*.

[...]ntu in eos equos, qui vul[ga]ria natalia habent, orti ab [...] equis. 431. *patri*, Zephyro. — 432. exquiſito [...]matu ſcena deſcripta. Vt [...]i *pavoris* vim aſſequamur, [co]gitemus neceſſe eſt Durium [...] metu eventus laetitia [af]fectum et conſternatum, gau[di]um quod inter cordis pulſus [ſen]tiebat, ut fit in ſpe pro[pi]nquae, at nondum praeſen[ti]s victoriae. Similem animi [mo]tum, at non ita compoſi[tu]m gaudio et pavore adum[bra]vit Virgil. Georg. III, 105. [...]s *arrectae iuvenum, exſultantique haurit Corda pavor [pu]lſans*. Similiores ſunt ſententiae aliorum poetarum, qui [mu]ltas illas antitheſes in deli[cii]s habebant, ut Statii Sylv. V. Patris epiced. verſ. 218. *heu quali confuſus gaudia fletu Vota piosque metus inter laetumque pudorem*, et Petron. Sat. cap. 89. *mentisque pavidae gaudium lacrymas habet*. — Ergo Durius *inter verba*, dum equos incitat et laudat, *proditus elapſo fl.* pro vulg. flagellum manibus dimiſit. De formula vid. ad lib. II, 247. et XV, 709. Locum Homeri Il. ψ, 382. ſq. ubi ſimili modo, amiſſa ſcutica, Diomedes victoriae ſpem amiſſam conqueritur, contuliſſe non poenitebit, a Silio nunc manifeſte refictum. — 439. *ſubd. verbere*, amiſſo flagello. Vnde mox *inania lora* dicuntur, quatenus ſine flagello ſola non ſufficiebant equis moderandis.

Ventilat aura iubas: tum, mollia crura ſuperbi
Attollens greſſus, magno clamore triumphat.
Par donum ſolido argento caelata bipennis
Omnibus, at vario diſtantia cetera honore.
Primus equum volucrem, Maſſyli munera regis
Haud ſpernenda, tulit: tulit huic virtute ſecundus
E Tyria, quae multa iacet, duo pocula, praeda,
Aurifero perfuſa Tago. Villoſa leonis
Terga feri, et criſtis horrens Sidonia caſſis
Tertius inde honor: et poſtremo munere Atlanta,
Quamuis perfracto ſenior ſubſederat axe,
Accitum donat ductor, miſeratus et aevum
Et ſortem caſus. Famulus florente iuventa
Huic datur, adiuncto gentilis honore galeri.
His actis ductor laeta ad certamina plantae
Invitat, poſitiſque accendit pectora donis:
Hanc primus galeam; hac acies terrebat Hiberas
Haſdru-

453. *tertius inde bonor eſt: poſtremo.* Sic edidit Lefeb. ex coni. Heinſii. Mox *Atlanta* Heinſius emendavit, pro vulg. *Atlantis.* Etiam Cortius ad marginem notavit *Atlantem.* 455. *accitum* ex duobus ſcriptis Modius et Barthius reſtituere pro vulg. *attritum.* 458. pro *laeta* Heinſ. coni. *lectae.* 461. *curſus* ſcripti. Al. *curſu.* Oxonius *currus.*

446. ſq. Exemplo Aeneae ap. Virgil. V, 305. ſeqq. ubi vid. Heyn. — 451. *pocula perf. Tago* inaurata, noto ſenſu, ut lib. II, 404. *chalybis perfecta metallo, Atque opibus perfuſa Tagi.*

453. ſq. In munere Atlantis imitatione expreſſum eſt exemplum Sergeſti, cuius par calamitas in naumachia fuerat, ap. Virgil. V, 282. ſqq. Ergo et illi *famulus datur*, ut Sergeſto ſerva. cf. Hom. l. c. 704. Stat. Theb. VI, 549. et infr. 569. — Scipio aute[m] *miſeratus caſum* Atlantis ma[ni]feſte adumbratus ad Aene[am] Virgil. l. c. verſ. 350

458. ſeqq. Contuliſſe in[...] bit ex Hom. Il. ψ, 740. [...] Virgil. Aen. V, 286. ſimil[...] curſus certamina, quorum S[i]lius nunc non fuit imme[mor] quamvis in hoc loco maxi[me] ſuo ornatu et ingenio uſus e[...] — 460. cf. Virg. l. c. 3[...] Ad ſeq. verſum cf. Hom. [...] 807. et ad verſ. 463. Ho[m.] l. c. 750. Exquiſitae aute[m] pote[...]

Haſdrubal: hunc enſem, cui proxima gloria curſus,
Accipiet; caeſo pater hunc detraxit Hyempſae.
Tertius extremam tauro ſolabere palmam.
Cetera contenti diſcedent turba duobus
Quiſque ferox iaculis, quae dat gentile metallum.
Fulgentes pueri Tarteſſos et Heſperos, ora
Oſtendere ſimul, vulgi clamore ſecundo.
Hos Tyria miſere domo patria inclita Gades.
Mox ſubit, aſperſus prima lanugine malas,
Baeticus: hoc dederat puero cognomen ab amne
Corduba: et haud parvo certamina laeta ſovebat.
Inde, comam rutilus, ſed cum fulgore nivali
Corporis, implevit caveam clamoribus omnem
Eurytus: excelſo nutritum colle crearat
Saetabis, atque aderant trepidi pietate parentes.
Tum Lamus, et Sicoris, proles bellacis Ilerdae,

469. Verſus a Modio e Colon. libro reſtitutus, quem et Barthius in Oxon. repererat. Sed pro *Aſperus* ille correxit *aſperſus*, ut eſt in Put. in Rom. 2. *aſperſas*. 470. *patrio ab amne* coni. Heinſ. 471. *haud parvo certamina laeta* Modius ex Colon. Al. *parco*, *parto*.

…teſtatis formula eſt *tauro ſo*…*ri palmam* pro vulg. taurum …cipere pro palma. 465. *ora oſtend.* quod emi…re Virgil. dixit l. c. verſ. …37. *emicat Euryalus, plauſu*… *volat fremituque ſecundo.* …mina certantium, ſuo mo…, finxit ex variis Hiſpaniae …pidis, fluviis, tractibus, …a nominis ſimilitudine de…natis, ut *Tarteſſum* et *He*…*rum* fratres, ex occidentali Hiſpaniae tractu, ubi eſt Tar…ſus nobile oppidum; unde …ox *Tyriam Gaden* memorat, …a Tyriis conditam. vid. lib. III, 4. et Curtius IV, 4. — *fulgentes*, florentes aetate, ut infra verſ. 487. *omnes primaevi, flaventiaque ora decori.* — 471. *haud parvo — fovebat*, magni pretii aeſtimabat ex his certaminibus palmam reportare. Cellarius ad Cordubam retulit hoc ſenſu: Corduba haud parvo ſumtu huius pueri certamina ſuſtentavit, ut cum aliis civitatibus praeſtantia et ſumtu ſui athletae certaret. 473. cf. Virgil. l. c. verſ. 340. — 475. De *Saetabi* vid. ſup. lib. III, 373. *trepidi pietate par.* inter ſpem

Et Theron potator aquae, ſub nomine Lethes
Quae fluit, immemori perſtringens gurgite ripas.
Qui, poſtquam, arrecti plantis et pectora proni,
Pulſanteſque aeſtu laudum exſultantia corda,
Accepere tuba ſpatium, exſiluere per auras
Ocius effuſis, nervo exturbante, ſagittis.
Diverſa et ſtudia et clamor, pendentque faventes
Vnguibus; atque ſuos, ut cuique eſt gratia, anheli
Nomine quemque cient. Grex inclitus aequore fertur,
Nullaque tramiſſa veſtigia ſignat arena.
Omnes primaevi, flaventiaque ora decori,
Omnes ire leves, atque omnes vincere digni.
Extulit, incumbens medio iam limite, greſſum
Eurytus, et primus brevibus, ſed primus, abibat
Praecedens ſpatiis. Inſtat non ſegnius acer
Heſperos, ac prima ſtringit veſtigia planta

Pro-

479. *pectora* ſcripti. Vulg. *corpora*. 484. pro *unguibus* Heinſ. malebat *vocibus*. Cortius ad marginem notavit *auribus*. Sed vid. nott. Pro *anheli* in Putean. *laudi*, unde Heinſ. coni. *blandi*. 485. *grex incitus* malebat Heinſ.

ſpem et metum ſuſpenſi, de filiorum fortuna et victoria. 476. *Ilerdae* ab opp. ad fl. Sicorim Hiſp. vid. ad lib. III, 359. — 477. *Theron pot. aquae* etc. accola Lethes fluv. Hiſp. v. ſup. lib. XIII, 555. unde *immemorem gurgitem* tribuit, quatenus potata aqua oblivionem inducere credebatur. cf. lib. II, 236.

480. cf. quae diximus ad verſ. 432. — 481. *accepere tuba ſpatium* pro vulg. poſtquam tuba excurrendi ſignum dedit. Virg. *ſigno repente corripiunt ſpatia audito*. — 482. *ocius effuſis — ſagittis*, varia-ta velocitatis notatione. Vir-gil. verſ. 317. *effuſi nimbo ſi-miles*. 483. *pendent fau-[…] unguibus*. Cogita ſpectato[…] dum ſuis acclamant, ſu[…] pedibus arrectos, et v[…] ſuſpenſos, ut fit in tali co[…] tentione favoris et in tu[…] multorum. Diſertius Ap[…] lon. II, 90. ἐπ' ἀκροτάτ[…] ἀερθεὶς ποδέσσιν, quem l[…] cum Burmannus ad Va[…] Flacc. IV, 261. et Heyn. Virg. V, 426. contulere. 486. velocitatis notatio, q[…] ſaepe variatam vidimus, ſup. lib. III, 309. IV, 4[…] 492. 93. expreſſa ex Vi[…] li[…]

Progreſſae calcis. Satis eſt huic eſſe priori;
Huic ſperare ſat eſt, fieri ſe poſſe priorem.
Acrius hoc tendunt greſſus, animique vigore
Corpora agunt; auget pueris labor ipſe decorem.
Ecce, levi niſu poſtremoque agmine currens,
Poſtquam ſat viſus ſibi concepiſſe vigoris,
Celſus inexhauſtas effundit turbine vires
Non exſpectato, ſubituſque erumpit, et auras
Praevehitur Theron. Credas Cyllenida plantam
Aethereo nexis curſu talaribus ire.
Iamque hos, iamque illos, populo mirante, relinquit:
Et, modo poſtremus, nunc ordine tertia palma,
Heſperon infeſtat ſua per veſtigia preſſum.
Nec iam quem ſequitur tantum, ſed prima coronae
Spes trepidat tantis venientibus Eurytus alis.
Quartus ſorte loci, ſed, ſi tres ordine ſervent
Inceptos curſus, nequidquam vana laborans,

 Tar-

493. *praegreſſae* coni. Heinſ. et mox *huic iſſe priori.* 497. *currens* et mox *viſus* Mod. et Heinſ. e ſcriptis emendarunt pro *curſum*, vel *currus*, et *viſum*, vel *viſu*. 501. *Cyllenide planta* coni. Barth. Editt. Mediol. et Rom. 1. *Cyllenia planta.* 507. *tantis eventibus Eurytus ales*, vel etiam *tactus venientibus Eur. alis*, obtulerat Heinſius, non improbante illud quidem prius Drakenborchio.

…lianis verſ. 324. Iuvabit has poetici ſermonis varietates ſedulo comparaſſe. — 500. *auras praevehitur* cf. ſup. verſ. 345. In Mercurio alatis pedibus incedente ſummae celeritatis notionem exprimi, nota obſervatio eſt. cf. Virgil. Aen. I, 300. ſq. IV, 239. ſq. ubi et habitus deſcriptio a Silio adumbrata: *pedibus talaria nectit aurea, quae ſublimem alis, rapido pariter cum flamine portant.* — 504. *tertia palma*, tertio loco victor, formula Virgiliana l. c. 339. *nunc tertia palma Diores*, ubi vid. Heynius rationem poeticam demonſtrans. Vidimus paſſim in Silio ſimilia abſtracta poni, ut lib. IV, 392. I, 479. VIII, 33. Eodem loquendi more mox Eurytus *ſpes prima coronae*, quatenus primus currebat et ſe primum praemium victoriae conſecuturum ſperabat. Stat. VI, Theb. 327. *Oebalios ſublimis agit ſpes proxima plantae Amphiaraus equos.* — *trepidat* — *alis,*

Tarteſſos fratrem medio Therone premebat.
Nec patiens ultra tollit ſeſe aequore Theron
Igneus, et plenum praetervolat Heſperon irae.
Vnus erat ſuper, et metae proprioribus aegros
Vrebat finis ſtimulis; quaſcunque reliquit
Hinc labor, hinc penetrans pavor in praecordia vires,
Dum ſperare licet, brevia ad conamina uterque
Advocat. Aequantur curſus: pariterque ruebant.
Et forſan gemina meruiſſent praemia palma,
Pervecti ſimul ad metas, ni, terga ſecutus
Theronis, fuſam late per lactea colla
Heſperos ingenti tenuiſſet ſaevus ab ira,
Traxiſſetque comam. Tardato laetus ovanſque
Eury-

522. *Tardatum evadit iuvenem* iam Drakenborchii coniectura erat. Eam admiſit Lefeb. cum in Rom. 2. reperiſſet *iuvenem*.

alis, timens ne a Therone tanto impetu advolante vincatur.

510. *Tarteſſos fratrem* Heſperum *premebat*, inſequebatur *medio Therone*, ita ut hic inter Heſperum et Tarteſſum medius curreret. Notatur ordo, quo ſe invicem ſecuti ſunt; Eurytus, Heſperus, Theron, Tarteſſus. Iam igitur Theron *igneus*, veloci rapidoque curſu (v. lib. III, 306.) *tollit ſe aeq.* intentius currit per campum, et ſic *praetervolat Heſp.*

513. *Vnus* Eurytus ſupererat Theroni vincendus. 514-17. uterque collectis intentisque viribus currit, *brevia ad conam. adv. vires*, quia metae finis non procul aberat. Ergo victoriam breviſſima via morabatur.

518. ſeq. Scena ficta a Silio, ne ſtercus Homeri, in quo Aiax laberetur, a Virgilio etiam in Niſo adhibitum, ipſe tertium repeteret. Ergo colorem Silius mutavit, imaginis lineas ſervavit, quae eo pertinebant, ut declararetur, qua fortuna ſecundus primum praecucurrerit. Eadem fictione uſus eſt Stat. VI, 614. ſqq. ad quem locum Barthius argutatur, cum Silium imprudentiae accuſat, quod laeſum per dolum non fecerit reſtitui, aut ſaltem, ut apud Statium, ex integro cum adverſario decurrendi copiam accipere. Drakenborchius Silium recte defendit. Sed ne opus quidem videtur defenſione adverſus eos, qui poetam in has ſummi iuris anguſtias includi volunt. 522. *tardato iuvene*, Thero-

Eurytus evadit iuvene, atque ad praemia victor
Emicat, et galeae fert donum inſigne coruſcae.
Cetera promiſſo donata eſt munere pubes,
Intonſaſque comas viridi redimita corona
Bina tulit patrio quatiens haſtilia ferro.
Hinc graviora virûm certamina, comminus enſis
Deſtrictus, bellique feri ſimulacra cientur.
Nec, quos culpa tulit, quos crimina noxia vitae,
Sed virtus animuſque ferox ad laudis amorem,

523. *ad praemia* o ſcriptis et editt. priſcis. Primus Nicander in Iuntina *in proelia* induxit. 529. *diſtrictus* vulg. ex Iunt. Nicandri. 530. *crimine noxia vita* coni. Heinſ.

Therone, cum quo antea pari paſſu cucurrerat, *evadit*, praetervolat. 524. *emicat*, primus pervenit ad metam et praemium, ut Euryalus apud Virg. l. c. 337. *galeae donum*, ex deſtinatione Scipionis ſupra declarata verſ. 460. — *promiſſo munere* ſup. verſ. 461. ſq. — Verſus 526. 27. deſcripti ſunt ex Virgilianis V, 556. 57.

528. Sequitur certamen gladiatorium. In tota eius deſcriptione Silius expreſſit narrationem Livianam lib. XXVIII, 21. *Gladiatorium ſpectaculum*, inquit, *fuit non ex eo genere hominum, ex quo laniſtis comparare mos eſt, ſervorum delectu ac liberorum, qui venalem ſanguinem habent. Voluntaria omnis et gratuita opera pugnantium fuit* etc. Horum Silius memor fuit verſſ. 530-33. Iam ita Livius pergit: *neque obſcuri generis homines, ſed clari illuſtresque, Corbis et Orſua patrueles fratres, de principatu civitatis, quam Ibem vocabant, ambigentes, ferro ſe certaturos, profeſſi ſunt. Robore maior, minor flore aetatis ferox, inſigne ſpectaculum exercitui praebuere, documentumque, quantum cupiditas imperii malum inter mortales eſſet. Maior uſu armorum et aſtu facile ſtolidas vires minoris ſuperavit.* Ex his nata eſt ſcena de fratribus geminis communi caede ſe trucidantibus, reficta illa et comparata ad formam epicam, et ornatu vario poetico diſtincta. Iam in ſingulis, quantum ſatis eſt ad intelligendum et iudicandum, morabimur.

529. *belli ſimulacra*. vid. ad lib. VII, 119. — 532. *crevere ferro* h. e. gladio congreſſi ſunt ad pugnam. Formula eſt Virgi-

Hi crevere pares ferro; ſpectacula digna
Martigena vulgo, ſuetique laboris imago.
Hos inter gemini (quid iam non regibus auſum?
Aut quod iam regnis reſtat ſcelus?) impia Circo
Innumero fratres, cavea damnante furorem,
Pro ſceptro armatis inierunt proelia dextris.
Is genti mos dirus erat: patriumque petebant
Orbati ſolium lucis diſcrimine fratres.
Concurrere animis, quantis confligere par eſt,
Quos regni furor exagitat: multoque cruore
Exſatiata ſimul portantes corda ſub umbras
Occubuere. Pari niſu per pectora adactus
Intima deſcendit mucro: ſuperaddita ſaevis
Vltima vulneribus verba; et, convicia volvens,
Dirus in invitas effugit ſpiritus auras.
Nec manes pacem paſſi: nam corpora iunctus
Vna cum raperet flamma rogus, impius ignis
Diſſiluit, cinereſque ſimul iacuiſſe negarunt.

Cetera

532. *Hi crevere* ex ſcripto libro Heinſius. Oxon. *His crevere.* Vnde Barthius volebat *Diſcrevere.* Marſus *decrevere,* quamvis ex Commentario patet eum legiſſe *crevere.* cf. Var. Lect. ad Virgil. XII, 709. — 547. *iunctus* e ſcriptis Mod. et Heinſ.

Virgiliana ex Aen. XII, 709. ubi Heyn. poſt Cerdam contulit graec. *κρινειν τον ἀγωνα,* decernere. Adferunt etiam auctoritatem Quintil. X, 1. Senec. Epiſt. 58.

534. *gemini* fratres. Patrueles fratres Livius dixerat, ut ſupra notavimus. Valerius autem M. IX, 11. ext. 1. *duos regios filios* appellat. In his poetae arbitrio ſuo uti poſſunt et debent. 538. *Is genti mos dirus erat.* Haec nata ſunt ex his Livianis: *Quum verbis diſceptare Scipio vellet, ac ſedare iras: negatum id ambo dicere communibus cognatis, nec alium Deorum hominumve, quam Martem ſe iudicem habituros eſſe.* Sequitur operoſo verborum ornatu deſcripta imago fratrum, *pari niſu,* mutua caede ſe conficientium. In qua quidem poeta a Livio diſcrepat, haud dubie ut locus eſſe poſſit alluſioni ſequenti ad Polynicem et Eteoclem Thebanos fratres, quorum ſimilis calamitas fuit. vid. Apollodor. III, 6. Ovid. Triſt. V. Eleg. 5. Stat. Theb. lib. XI, 539. ſq.

547.

Cetera diſtincto donata eſt munere turba,
Vt virtus et dextra fuit. Duxere iuvencos,
Impreſſis dociles terram proſcindere aratris:
Duxere aſſuetos luſtra exagitare ferarum
Venatu iuvenes, quos dat Mauruſia praeda.
Nec non argenti, nec non inſignia veſtis
Captivae pretia, et ſonipes, et criſta nitenti
Inſurgens cono, ſpolia exuviaeque Libyſſae.
Tum iaculo petiere decus, ſpectacula Circi
Poſtrema, et metae certarunt vincere finem
Burrus avis pollens, quem miſit ripa metalli,
Qua Tagus auriferis pallet turbatus arenis,

Et

560. Hic verſus, qui aberat ab editt. priſcis nonnullis, legitur in Cod. Put. Tel. Oxon. Sed poſt verſum 561. legebatur in paucis editt. hic: *accola Burnus avis maiorum et ſtemmate clarus*, quem Heinſius eiecit, repertum etiam Villebrunio in ed. Beneſſte. Idem ille verſus, in quo *ripa metalli* diſplicebat, ab Hoeftio Batavo in Peric. crit. ita conſtitutus eſt: *Burnus, agris pollens quem miſit ripa metalli*, ut iungatur *ripa pollens metalli*, et deinde *agris* h. e. ex agris *miſit*. Laudo ingenium, quo haec inventa ſunt, ſed quaero, an commodum ſenſum haec habeant: ripa ex agris miſit Burnum.

547. *nec manes p. p.* etiam in morte diſcordiam ſervarunt animae. *impius ignis diſſipuit.* Ovid. I. I. *ipſa ſibi diſcors, tanquam mandetur ab illis, ſcinditur in partes atra favilla duas.* cf. Lucan. I, 551, 52. — *iunctus rogus* eſt, idem et unus. 550. *diſtincto munere*, diverſis donis, prouti virtute quisque meruerat. Similis locus de geminis fratribus alterna nece ſe interficientibus v. ſup. lib. IV, 396. 97. — 554. *iuvenes*, Mauros captivos, venatores. vid. ſup. lib. III, 288. *luſtra exagit.* vid. lib. IV, 305. et VIII, 567. — 557. *criſta inſurgens* poet. pro impoſita, alte vibrans ex cono.

558. ſeqq. Locum hunc de poſtremo iaculandi certamine, veluti deſtitutus ab Homero et Virgilio, et exhauſtis fere ornamentis, brevi abſolvit poeta, et parcius ornavit. — *metae vincere finem* pro vulg. metam propoſitam ſuperare, ferire iaculo. — 560. *Burrus* accola Tagi. Miram formulam *ripa metalli* pro ripa aurifera, iam Drakenborch. notavit. vid. Var. lect. *pallet*, ſolenni poetis coloris notatione in metallis. vid. ſup.

Et Glagus, inſignis ventos anteire lacerto,
Et, cuius nunquam fugiſſe haſtilia cervi
Praerapida potuere fuga, venator Aconteus,
Indibiliſque, diu laetus bellare Latinis,
Iam ſocius, volucreſque vagas deprendere nube
Aſſuetus iaculis, idem et bellator, Ilerdes.
Laus Burri prima, infixit qui ſpicula metae;
Eſt donum ſerva, albentes invertere lanas
Murice Gaetulo docta. At, quem proxima honorant
Praemia, vicinam metae qui propulit haſtam,
Accepto laetus puero diſceſſit Ilerdes,
Cui ludus, nullam curſu non tollere damam.
Tertia palma habuit geminos inſignis Aconteus
Nec timidos agitare canes latratibus aprum.

Quos

565. *Ludibiliſque* Put. et Oxon. 569. Hic et quatuor ſequentes verſus ab omnibus editionibus ante Iuntinam aberant. Extabant in Cod. Putean. Rom. 2. Parm. *eſt donum ſerva* repoſuit Heinſ. ex veſtigiis illorum librorum, in quibus erat, *et donum, eſt Damum, Sidonium.* 570. *at quem — honorant* ex vulg. quod et in Beneſſae edit. reperit Lefeb. qui tamen ex Putean. edidit *ad quem proxima honore.* 573. *nullum* Lefeb.

ſup. lib. II, 229. — 562. *ventos anteire lacerto*, iactu lacertis impulſo, ut velociſſimo lapſu iaculum volaret. 565. *Indibilis* reguli Ilergetum Hiſp. nomen, qui cum Mandonio adverſus Scipionis patrem copias eduxerat, (Liv. XXII, 21. ſq) poſtea ad amicitiam Scipionis poſt Poenos in Hiſpania devictos ſe contulit. (vid. Liv. XXVIII, 34. ſq.) Hunc ergo poeta induxit, *laetum bellare Lat.* antea hoſtem Romanorum, *iam ſocium* et amicum — 566. *deprendere*, figere, ut Virgilius extulit Aen. V, 516. Varietas verbis ſententias, quae eandem iaculandi dexteritatem declararent, legimus lib. II, 96. VIII, 526. — 569. *invertere*, exquiſitius quam tingere purpura Gaetula. — 574. *cui ludus*, facillimum, et res fere ludicra, *tollere* ferire iaculo. Illa formula paſſim uſus eſt Claudianus, ut lib. III. de Conſ. Stilic. 157. et de tert. Conſ. Honor. verſ. 23. — 574. *Tertia palma*, tertio loco victor, *Aconteus*, plane ut ſup. verſ. 504. — *habuit* pro accepit.

Quos poſtquam clamor plauſuſque probavit honores,
Germanus ducis atque effulgens Laelius oſtro
Nomina magna vocant laeti maneſque iacentum,
Atque haſtas ſimul effundunt. Celebrare iuvabat
Sacratos cineres, atque hoc decus addere ludis.
Ipſe etiam, mentis teſtatus gaudia vultu,
Ductor, ut aequavit meritis pia pectora donis,
Et frater thoraca tulit multiplicis auri,
Laelius Aſturica rapidos de gente iugales,
Contorquet magnis victricem viribus haſtam
Conſurgens, umbriſque dari teſtatur honorem.
Haſta volans (mirum dictu!) medio incita campo
Subſtitit ante oculos, et terrae infixa cohaeſit.
Tum ſubitae frontes, celſoque cacumine rami,
Et latam ſpargens quercus, dum naſcitur, umbram.
Ad maiora iubent praeſagi tendere vates:
Id monſtrare Deos, atque hoc portendere ſignis.

Quo

586. *teſtatur* ex Putean. Vulg. *teſtatus.* 590. *Ex latam ſpargunt quercus* Lefeb. ex fide antiquorum, ut ait. Burmannus ita coniiciebat ſcribendum: *fit, latam ſpargens, quercus, dum naſcitur, umbram.* 592. *praetendere* Oxon. *protendere* Putean. Deinde *hoc ſigno* coni. Burman.

576. ſq. Duces ipſi, ne alieni a ludorum ſocietate viderentur, haſtis iaculandis omnem ſollemnitatem finiunt. — 584. De equis Aſturicis v. ſup. lib. III, 335. — 587. In hoc prodigio credibile quidem eſt Silium memorem fuiſſe loci Virgiliani Aen. V, 522. ſeq. ubi ſagitta Aceſtae in auras emiſſa exardeſcebat; tamen ipſum argumentum prodigii haud dubie ex hiſtoria Romuli petiit, cuius haſta ex Aventino monte emiſſa, et fixa in Palatino, in magnam arborem cornum excrevit. cf. Ovid. Met. XV, 560. ſeq. et Servius ad Virg. Aen. III, 46. — *Quercum* non ſine delectu et conſilio poſuiſſe poetam iam Marſus notavit, ut Scipio portenderetur Romam et omnem Italiam liberaturus ab hoſtibus in Africam revocatis et ſuperatis. Nam notum eſt, qui cives liberaſſent, corona quernea, quae civica dicta eſt, fuiſſe donatos. Itaque huc etiam vatum interpretatio pertinebat verſ. 591. 92.

Quo ſuper augurio, pulſis de litore cunctis
Heſperio Poenis, ultor patriaeque domuſque
Auſoniam repetit, fama ducente triumphum.
Nec Latium curis ardet flagrantius ullis,
Quam iuveni Libyam et ſummos permittere faſces.
Sed frigens animis, nec bello proſpera turba
Ancipiti ſenior temeraria coepta vetabant,
Magnoſque horrebant cauta formidine caſus.
Ergo, ubi delato Conſul ſublimis honore
Ad Patres conſulta refert, deturque poteſtas,
Orat, delendae Carthaginis, altius orſus
Hoc grandaeva modo Fabius pater ora reſolvit:

Haud

598. *ſed non par animis* in Rom. 2. quod eſt gloſſema voc. *frigens.* Pro *animis* Cortius ad marginem notaverat *annis.* In Col. Tel. *fugiens.*

593. ſeqq. Poenis ex Hiſpania pulſis, Scipio Romam proficiſcitur. — Pergit Silius veſtigia Liviana premere inde a cap. 38. libri 28. — *ultor domus*, parentum in Hiſp. caeſorum. *fama ducente triumphum,* quatenus fama et gloria rerum geſtarum Scipioni inſtar triumphi erat, et huius iacturam conſolabatur. Nam Livius l. l. *Ob has res geſtas*, ait, *magis tentata eſt triumphi ſpes, quam petita pertinaciter, quia neminem ad eam diem triumphaſſe, qui ſine magiſtratu res geſſiſſet, conſtabat.*

596. 97. Scipio conſul cum C. Licinio Craſſo creatus, eique Africa provincia deſtinata eſt. vid. Liv. l. l. qui haec accuratius tradidit, quae tetigit poeta uno verſu 597.

598. ſeq. Livius l. l. cap. 40. *Quum Africam novam provinciam P. Scipioni deſtinari, homines fama ferrent, et ipſe diceret non ad gerendum modo bellum, ſed ad finiendum ſe conſulem declaratum eſſe, neque aliter id fieri poſſe, quam ſi ipſe in Africam exercitum tranſportaſſet, id conſilium haudquaquam primoribus Patrum cum placeret, caeterique per metum aut ambitionem muſſarent; Q. Fabius Maximus rogatus ſententiam: Scio*, inquit, etc. — Sequuntur ergo inde ab hoc loco in Livio orationes Fabii et Scipionis a Silio usque ad finem libri adumbratae. —

598. *frigens animis*, meticuloſa, timida, *turba ſenior*, quos primores Senatus Livius dixit, *nec proſpera bello*, belli in Africa gerendi conſilium damnans, eique inimica.

Haud equidem metuiſſe queam, ſatiatus et aevi
Et decoris, cui tam ſupereſt et gloria et aetas,
Ne credat nos invidiae certamine Conſul
Laudibus obtrectare ſuis. Satis inclita nomen
Geſtat fama meum, nec egent tam proſpera laude
Facta nova: verum et patriae, dum vita manebit,
Deeſſe nefas, animumque nefas ſcelerare ſilendo.
Bella nova in Libyae moliris ducere terras?
Hoſtis enim deeſt Auſoniae! nec vincere nobis
Eſt ſatis Hannibalem! Petitur quae gloria maior
Litore Eliſſaeo? Stimuli ſi laudis agunt nos,
Hanc ſegetem mete! Compoſuit propioribus auſis
Dignum

606. *cui iam* coni. Heinſ.

605. ſq. Fabius ſuadet, ut Italia prius ab hoſte defendatur et plane purgetur, quam in Africam bellum transferatur. Idem apud Livium (cap. 40.) Fabius agit, ut ſuadeat; et hoc unum nunc carmen Silianum cum illius oratione commune habet. Nam in argumentis ſententiae ſtimulandis et enunciandis tam copioſa et eleganti eloquentia Fabius utitur, ut nihil in eo genere perfectius et gravius fingi poſſit, verearque, ne ſi quis poſt illam orationem, hanc epitomen Silianam legerit, ei poeta valde infans et tenuis videatur. — 605-10. Non metuo, ne Scipioni ab invidia ſuſpectus ſim; in tanta fama et gloria mea non eſt, cur cuiquam invideam. Haec ſententia ex ipſo Livio expreſſa eſt ſatis gravi ornatu verborum; ſed neſcio quemadmodum altius animum meum afficiant Liviana et gravius moveant. — *ſatiatus aevi et dec.* aetate et gloria provectus. Ea ſententia mox varie repetitur non ſine languoris moleſti vitio. 607. *invidiae certamine* pro vulg. ob invidiam. 609. *Geſtat fama nomen*, poetica imagine ſententia adumbrata. Nam fama eſt alata, volat, et fert, quae nuntiat.

610. 11. Fabius ap. Liv. l. c. *Illud te mihi ignoſcere, P. Corneli, aequum erit, ſi quum in me ipſo nunquam pluris famam hominum, quam rempublicam fecerim, ne tuam quidem gloriam bono publico praeponam.* — 613. *hoſtis enim* etc. haec cum ironia effert Fabius. 616. *hanc ſegetem. m.* nota metaphora pro hoſtes

Dignum te Fortuna parem. Vult Itala tellus
Ductoris ſaevi, vult tandem, haurire cruorem.
Quo Martem, aut quo ſigna trahis? Reſtinguere primum eſt
Ardentem Italiam. Tu feſſos obvius hoſtes
Deſeris, ac ſeptem denudas proditor arces!
An, cum tu Syrtim ac ſteriles vaſtabis arenas,
Non dira illa lues notis iam moenibus urbis
Aſſiliet? vacuumque Iovem ſine pube ſine armis
Invadet? Quanti, vt cedas, Romamque relinquas
Emerito, eſt? Tanto perculſi fulmine belli
Siccine te, ut nuper Capua eſt accitus ab alta
Fulvius, aequoreis Libyae revocabimus oris?

Vince

620. *Tu feſſos, obvius hoſti, deſeris* edidit Lefeb. et *feſſos* Romanos intelligit. Sed vid. nott. 621. *proditor* ex antiquis libris. Primus Nicander *protinus* edidit. 625. *quanti, ut cedas* ex MStis Heinſ. Vulg. *quanti eſt, ut cedas*. Vnde Lefeb. edidit *quanti eſt cedas*. 626. poſt *emerito* Lefeb. poſuit ſignum exclamandi, et pergit *aſt tanto percuſſi* ex Cod. Oxon. Rom. 2. et aliis nonnullis. Drakenborch. ſequebatur veſtigia Cod. Putean. *emerito eſt; tanto perculſi*.

hoſtes prius expelle. *compoſuit — parem*, fortuna hic in propinquo dedit Hannibalem, iam tibi parem, cum quo te componas. Potes ergo in Italia, *propioribus auſis*, virtutem tuam oſtendere. — 620. tu *feſſos* pugnando et paene debellatos hoſtes *deſeris*, non perſequeris, et quidem *obvius*, h. e. cum habeas eos in propinquo, in vicinia Italiae. 621. *denudas*, exercitu in Africam transducto. Graviter Fabius ap. Liv. *Ego P. Cornelium, reipublicae nobisque, non ſibi ipſi privatim creatum conſulem exiſtimo; exercitusque ad cuſtodiam urbis atque Italiae ſcriptos eſſe, non quos* *regio more per ſuperbiam con-ſules, quo terrarum velint, traiiciant.* Ergo *proditor* eſt Scipio, non peſſimo nominis ſenſu, ſed quatenus rempublicam ſibi creditam deſerebat, et ſic veluti hoſtibus aperiebat, quod *prodere* ſaepe dixere veteres, ut notamus ad lib. XV, 709. et Heinſius cum Drakenborchio multis exemplis evicerunt.

622-28. Fabius apud Livium: *Quid, ſi et victor Hannibal ire ad urbem pergat; tum demum te conſulem ex Africa, ſicut Q. Fulvium a Capua, arceſſemus?* — 625. *emerito* mihi, Fabio, ſeni et ad bellum

Vince domi, et trinis maerentem funera luſtris
Auſoniam purga bello. Tum tende remotos
In Garamantas iter, Naſamoniacoſque triumphos
Molire. Anguſtae prohibent nunc talia coepta
Res Italae. Pater ille tuus, qui nomina veſtrae
Addidit haud ſegnis genti, cum Conſul Hiberi
Tenderet ad ripas, revocato milite primus
Deſcendenti avide ſuperatis Alpibus ultro
Oppoſuit ſeſe Hannibali. Tu Conſul abire
A victore paras hoſte, atque avellere nobis
Scilicet hoc aſtu Poenum? Si deinde ſedebit
Impavidus, nec te in Libyam tuaque arma ſequetur,
Capta damnabis conſulta improvida Roma.
Sed fac turbatum convertere ſigna, tuaeque
Claſſis vela ſequi; nempe idem erit Hannibal, idem,
Cuius tu vallum vidiſti e moenibus urbis.
Haec Fabius: ſeniorque manus paria ore fremebant.
Tum

641. *capta haec* in vulg. Libri ſcripti et plures editt. priſcae omittunt *haec*. Cortius ad marginem notavit *heu*.

... gerendum inepto. 629-... *Hannibale hic victo*, in-...it Fabius apud Livium, *il-... Carthaginem expugna.* — 633. Ex his Livianis: *Quam ...par conſilium tuum parentis ... conſilio ſit, reputa. Ille ...ſul profectus in Hiſpaniam, ... Hannibali ab Alpibus deſcen-...ti occurreret, in Italiam ex ...vincia redit: tu, cum Han-...ibal in Italia ſit, relinquere ...aliam paras.* — 639. *ſcili... hoc aſtu*, veluti ſtratagemate quodam, quo alii ſubinde ...ſunt, ut Agathocles Poe-...s e Sicilia expellens ap. Iu-...n. XXII, 4. Valer. Max. ..., 4 1. ext. Iam in ſequentibus declarat, quam incertum et periculoſum hoc ſit ſtratagema. Quid ſi Hannibal te non ſequitur, ſed *ſedebit*, remanebit in Italia? Sed *fac*, illum te ſequi in Africam, (verſ. 642.) *idem erit Hannibal* etc. ubique hoſtis metuendus erit, et cum periculo vincendus. Sic Fabius ap. Livium: *ubi Hannibal eſt, ibi caput et arx huius belli eſt. Sive igitur hic ſive illic, cum Hannibale tibi res futura. Nondum is eſt Hannibal, quem non magis timuiſſe videatur, quam contemſiſſe, qui aliud bellum maluerit.* — 645. *ſenior manus*, caeteri Senatores, quos ſupra

Tum contra Conſul: Caeſis ductoribus olim
Magnanimis leto gemino, cum tota ſubiſſet
Sidonium poſſeſſa iugum Tarteſſia tellus,
Non Fabio, non, quîs eadem eſt ſententia cordi,
Quoquam ad opem verſo, fateor, primoribus annis
Excepi nubem belli, ſolusque ruenti
Obieci telo caput, atque in me omnia verti.
Tum grandaeva manus, puero male credita bella,
Atque idem hic vates temeraria coepta canebat.
Dîs grates laudemque fero, ſub numine quorum
Gens Troiana ſumus: puer ille, et futilis aetas,

Im-

652. *ruenti caelo* ex coni. Heinſ. edidit Lefeb. coll. lib. XVII, 252. — 655. *numine* ex coni. Dausq. et Heinſ. pro vulg. *munine*.

ſupra *turbam ſeniorem*, et mox *grandaevam manum* variate appellat, *paria fremebant*, Fabio diſſuadenti adſentiebantur. Notavit Drakenborch. in verbis Silium imitatum eſſe Virgil. Aen. I, 559. Scilicet talia ex poetae lectione menti adhaerere poterant; et eſt illa certe magis docta, quam utilis nunc notatio.

646. ſeq. Sequitur oratio Scipionis Fabium refutantis, cum varietate et pondere argumentorum, tum gravitate, acumine, et elegantia verborum Fabianam illam antecellens, quamvis ne ſic quidem poeta ubertatem et maieſtatem Livianae eloquentiae, quae in Scipionis quoque reſponſione eminet, aſſecutus eſt. — 646-48. Sententia variata ex lib. XIII, 694. ubi umbra P. Scipionis patris: *me luctus habet, geminae ne clade ruinae, ceſſeris affuſis oppreſſa Hiſpania Poenis*. Ad verſum autem 648. cf. loci laudati verſ. 674. — 650. *ad opem verſo*, adiuvante, opem ferente. Ergo ſolus, inquit, *primor. annis*, adhuc tum iuvenis, *excepi nubem belli*, hoſtibus me oppoſui, et molem totius belli ſuſtinui. Haec ſententia mox variatur duobus modis. — 654. *idem hic vates*, idem Fabius, qui nunc omnia mala Romanis impendentia praeſagit, ſi bellum in Africam transferatur. cf. lib. XV, 135. ſqq.

656. *puer ille* etc. Acerba indignatio eſt, qua ſua circa Poenos in Hiſpania devictos merita Fabio exponit Scipio. Ego, inquit, quem puerum ad bellum ineptum credebatis, id ipſum feci, quod illi

ſp-

Imbelleſque anni, necdum maturus ad arma
Scipio, reſtituit terras illaeſus Hiberas
Troiugenis: pepulit Poenos, ſoliſque ſecutus
Extremas ad Atlanta vias, exegit ab orbe
Heſperio nomen Libyae, nec retulit auri
Signa prius, quam ſumantes circa aequora vidit
Romano Phoebum ſolventem litore currus.
Aſcivit reges idem. Nunc ultimus actis
Reſtat Carthago noſtris labor: hoc ſator aevi
Iupiter aeterni monet. Hannibali ecce ſenectus
Intremit, aut aegros ſimulat mentita timores,
Ne finem longis tandem peperiſſe ruinis

661. *nec retulit ante*. Sic expreſſit Lefeb. ex editt. Parm. et Beneſſ. Scilicet Vulg. *auri* ab auro deductum ſenſum commodum non habebat. Vnde variis coniecturis viri docti locum adiuvare conati ſunt. Barthius *Afris*, vel *arvis*. Dausq. *urbi*, quod edidit Cellar. Heinſ. *inde*, vel *ultor*. De pleonaſmo *ante* — *prius* Lefeb. confert Terentianam formulam: *neque eum ante usquam conſpexi prius*. Denique Cortius in margine notaverat (audi). Sed ne ſic quidem auſus ſum lectionem vulgatam expungere. Quid ſi, quod nemo tentavit, ex caſu dativo vocem intelligamus, et *ſigna* de ſignis tubarum, ut ſit *ſigna auri referre*, receptui canere, ut fit, cum loco movetur agmen. Duram formulam ſentio. Sed talem duritiem mutandae lectionis cauſam in Silio non eſſe, ſaepe vidimus. 662. *citra aequora*, coni. Barthius, ut dicat Scipio tam prope ſe occidenti ſoli victorem, ut citra aequor ſolventem equos videre potuerit. Sed v. nott. 666. *Hannibali* e ſcriptis et editt. priſcis pro vulg. *Hannibalem*.

ſperabant me facturum; Hiſpaniam Romanis reſtitui. Iam hoc poetice variis modis enunciatur. *exegit*, expulit ex Hiſpania *nomen Libyae*, Poenos. v. ſup. verſ. 290. — 661. *nec retulit* etc. non prius cum exercitu rediit, quam omnem Hiſpaniam Romanis ſubiectam vidiſſet. v. Var. Lect. Notos terminos Hiſpaniae ponit occidentales, *Phoebum currus ſolventem*, ſolem occidentem, de qua imagine diximus alibi lib. VI, 1.

664. *aſcivit*, amicos, ſocios Romanis reddidit *reges*, Syphacem, Maſiniſſam. 665. *Iupiter monet*, omine oblato, de quo ſup. 591. ſeqq. — 666. *Senectus*, Fabius cum primoribus ſenatus *Hann. intremit*, metuunt Hannibalem, aut certe hunc metum *ſimulant*, ne — *ſit noſter titulus*, ne gloria belli finiti et hoſtium

Sit noſter titulus. Certe iam dextera nobis
Experta, et robur florentibus auximus annis.
Ne vero fabricate moras, ſed currere ſortem
Hanc ſinite, ad veterum delenda opprobria cladum,
Quam mihi ſervavere Dei. Sat gloria cauto
Non vinci pulchra eſt Fabio, peperitque ſedendo
Omnia cunctator nobis: nec Mago, nec Hannon,
Nec Giſgone ſatus, nec Hamilcare, terga dediſſent,
Si ſegnes clauſo traheremus proelia vallo.
Sidoniusne puer, vix pubeſcente iuventa,
Laurentes potuit populos et Troïa adire
Moenia, flaventemque ſacro cum gurgite Thybrim?
Et potuit Latium longo depaſcere bello?
Nos Libyae terris tramittere ſigna pigebit?

Et

670. *exſerta* coni. Heinſ. ut Scipio innuat, ſe ad pugnae paratum eſſe. Sed recte Drakenborchius vulgatam defendit, ex qua haec Scipionis mens eſt: non eſſe, quod timeat ſenior patrum turba, ne haec in Africam militia infeliciter ſuccedat, cum iam bello Hiſpanico, quid valeret, experti ſint. 677. *ſegnia ſi* editt. Parm. Rom. 1. Mediol. et Marr. Herbipol. Putean. *ſi ſegne.* In Cod. Tel. Rom. 2. Marſ. *ſi ſegnes.* Antea *dediſſet* in Putean. 681. *depaſcere* ex coni. Barth. et Heinſ. — Lefeb. qui vulgatam libris antiquis lectionem *depoſcere* defendit, contulit lib. III, 202. ubi eſt *depoſcere hiatu.* Enimvero haec plane diſſimilis formula eſt, et multum intereſt ad ſenſum, *hiatu* an *bello* aliquem depoſcas. Fortius etiam verbum illa Scipionis indignatio flagitabat.

ſtium devictorum mihi cedat. Ita recte Drakenborch. — De ipſo Hannibale ſeneſcente, et formidante Romanos accipiebat perperam interpres Francogall. qui et ideo poſt *timores* interpungebat. 671. *currere ſortem ſinite*, patiamini, ut hac opportunitate Poenos ulciſcendi oblata et mihi deſtinata ſine mora utar. De verbis cf. lib. VII, 307. et XII, 45. Apud Livium Scipio: *id eſt viri et ducis, non deeſſe fortunae praebenti ſe, et oblata caſu flectere ad conſilium.*

678. ſeq. Si Hannibal, Africa relicta, Italiam petere potuit, quidni ego, Italia relicta, in Africa eum aggrediar? Bene in his Scipio puerilem Hannibalis aetatem inculcat, ut aequa ſui cum illo comparatio ſit. Sed ineptum huic loco ornatum ſentio, quem poeta deſignandae Itaiae

Et Tyrias agitare domos? Secura pericli
Litora lata patent, et opima pace quieta
Stat tellus. Timeat tandem Carthago, timeri
Aſſueta, et nobis, quamvis Oenotria nondum
Hannibale arva vacent, ſupereſſe intelligat arma.
Illum ego, quem voſmet cauti, conſultaque veſtra
In Latio fecere ſenem, cui tertia large
Fundenti noſtrum ducuntur luſtra cruorem,
Illum ego ad incenſas trepidantem et fera paventem
Advertam patriae ſedes. An Roma videbit
Turpia Agenoreae muris veſtigia dextrae?
Carthago immunis noſtros ſecura labores
Audiet interea, et portis bellabit apertis?
Tum vero pulſet noſtras iterum improbus hoſtis

Ariete

691. *fera* ex Put. et Oxon. pro vulg. *ſaeva*. 692. *avertam* ſcil. ex Italia. Ita cum Heinſio legendum Drakenborch. putabat, quamvis edidit *advertam* ex vulg. quae ipſa lectio non abſurda eſt. Nam ſi Hannibal ad patrias ſedes advertebatur, hoc ipſo ex Italia avertebatur. Sed illud prius in priſcis editt. et ab Lefeb. etiam editum. 695. *audiat et bellarit* edidit Lefeb. ex Rom. 2.

[...]ne impendit, dum Laurentes populos, moenia Troia, et flaventem ſ. g. Thybrim appellat triplici variatione. 683. *agitare*, bello vexare ut ſup. lib. III, 700. — 686. *nobis — ſupereſſe arma*, h. e. tot copias nos habere intelligat, ut praeter exercitum Hannibali in Italia oppoſitum, etiam milites nobis ſuperſint, quos in Africam transmittamus. Refutatur his oratio Fabiana verſ. 613. et 622. ſq.

688-91. Ego Hannibalem, quem vos cunctando per tot annos in Italia detinuiſtis, ad Africam vertam. *Senem fecere conſulta*, invidioſius et gravius quam, vos per cunctationem veſtram detinuiſtis; *fera paventem*, conſternatum fero adventu, cum viderit Carthaginem a me praeoccupatam, et oppreſſam. cf. verſ. 637. ſq.

696-99. Refutantur, quae Fabius verſ. 641. 42. obiecerat. Imo vero, inquit Scipio, tum demum Hannibal conſilium capiet Romam invadendi, cum tutam ab hoſtibus Carthaginem ſciet. Haec ergo nobis eſt prius invadenda,

Ariete Sidonio turres, ſi templa ſuorum
Non ante audierit Rutulis crepitantia flammis.
Talibus accenſi Patres, fatoque vocante,
Conſulis annuerunt dictis, fauſtumque precati
Vt foret Auſoniae, tramittere bella dederunt.

da, ut illum a Roma abſtrahamus. cf. extrema pars orationis Scip. apud Livium.

699. Qui veritatem hiſtoricam quaerit, adeat Livii cap. 45. Nam initio non aequis animis auditus Scipio, et orta eſt altercatio inter Scipionem et Fulvium, qui Tribunorum opem expoſcebat. Hi iuſſerunt, ut Scipio Senatui ſoli permitteret de provinciis decernere. Ita demum poſtero die decrevit Senatus, ut Scipio in Africam, ſi id e republica eſſe cenſeret, traiiceret.

C. SILII

C. SILII ITALICI
PVNICORVM
LIBER XVII.

ARGVMENTVM.

Cum in Sibyllinis oraculis monitum eſſet, fore, ut hoſtis ex Italia diſcederet, ſi Cybele e Phrygia advecta in urbem recepta eſſet; miſſa illuc nave deportatur Cybele et excipitur a Scipione Naſica. Et cum forte ratis in vado aliquo conſideret, nec pertrahi amplius poſſet, Claudia, caſtitatis ſuae ſibi conſcia, votis ad Deam factis, facili negotio pronam navem deducit. — Scipio e Sicilia cum claſſe profectus, caeſis hoſtiis, et monſtrantibus viam aquilis, ad Libyam appellit. Ibi Syphax, qui filia Hasdrubalis in matrimonium ducta, foedus cum Romanis initum ruperat, copiis in litore poſitis, Scipionem terra continenti arcebat. Cui admonenti, ut foederis memor ſit, cum ille morem non gereret, noctu Afrorum caſtra incendit. Fit ſumma repente trepidatio, nec multum aberat, quin ipſe Syphax ex igne periiſſet. Is iam auctus copiis Libycis, quae accurrebant, cum audacius exercitui Romano obviam iret, vulnerato equo deiectus, vivus capitur, reliquum agmen caeditur et Hasdrubal fugam capeſſit. Iam mittuntur in Auſoniam, qui Hannibalem accerſant. Is nuntio calamitatis accepto, turbatus etiam viſo nocturno, cum claſſe verſus Africam proficiſcitur. In via coepti poenituit, et conſilium revertendi Romamque oppugnandi capit. Tum Neptunus ingentem in mari tempeſtatem concitat, et Hannibal conquerens ſortem ſuam, in periculo vitae verſabatur, cum ſubito Venus Neptunum allocuta rogat, ut Hannibali parcat. Ita ſedata tempeſtate, copiisque in terra collocatis, milites laudata priſtina virtute ad res fortiter gerendas excitat. Miles Romanus

manus moras impatiens pugnam flagitat. Haec moeſta vultu intuentem Iunonem Iupiter admonet, tandem aliquando Punicum furorem ſedandum eſſe. Iuno reſpondet, ſe non deprecari bellum, optare tantum, ut Hannibalis vitae et libertati parcatur. Iupiter his quidem optatis annuit, addit tamen in fatis eſſe, ut Hannibal nunquam Italiam repetat, et Carthago aliquando funditus evertatur. Iam concurrunt acies ab utraque parte. Maſiniſſa Macedones adgreſſus viam Romanis irruentibus aperit. Laelius Bruttios ad fugam convertit. Hos revocans Hannibal, Herium Pleminiumque fratres conficit, pugnaeque promiſcuae ſe infert. Alia parte Scipio pugnat hoſtibusque atroci caede inſtat. Mox Hannibalem quaerit, et ad pugnam provocat. Tum Iuno, perſona Scipionis induta, propius accedit ad Hannibalem. Quo viſo is haſtam in eam iacit. Illa fugit, et ſic inſecutum Hannibalem ex certamine abducit. Iam deluſum ſe ſentiens dum citato equo repetere pugnam conatur, equo repente lapſo iterum retinetur. Ibi lamentantem et mortem ſibi optantem, Iuno paſtoris perſona ſumta per ambages longinquas ab hoſtibus amovet, et in tumulo propinquo conſtituto, omnis pugnae faciem ſpectandam praebet. Scipio copias Poenorum a ductore deſertas in fugam convertit, diſſipatque. Ipſe Hannibal, appropinquantibus ad tumulum hoſtibus, in montibus refugium petit. Ita bello finito, et Carthaginienſibus ſub ditionem Romanorum redactis, Scipio Romam triumphans acceſſit.

HOSTIS ut Auſoniis diſcederet advena terris,
Fatidicae fuerant oracula priſca Sibyllae,
Coelicolûm Phrygia genetricem ſede petitam

Lao-

1. Solus Putean. *deſcenderet.* 3. *tulerant arae*, obtulit Heinſ.

Acceſſimus ad ultimam veluti tabulam carminis Siliani. Eius partes praecipuae quatuor ſunt, Cybele e Phrygia Romam deportata, Scipionis in Africam profectio, post pugnam victoria, et triumphus. Inprimis autem teneamus neceſſe eſt, haec quoque quatuor emblemata eſſe coloribus poeticis variis, et epico ornatu elaborata, nulle

illa

Laomedonteae ſacrandam moenibus urbis:
Advectum exciperet numen, qui, lectus ab omni
Concilio Patrum, praeſentis degeret aevi
Optimus. Heu nomen melius maiuſque triumphis!
Iamque petita aderat, Latia portante Cybelen

V 5 Pup-

5. *exciperet* omnes antiqui praeter Oxon. ubi *acciperet*, quod Cellarius in contextu expreſſit. 8. Lefeb. ita edidit: *Iamque petita aderat, Latia portante, Cybele, Puppe*; etc. 9. Verſus ab Heinſio conſtitutus, cum in Mediol. inveniſſet *intrepidus*, pro vulg. *in trepidis*. In ſcriptis et editis erat *omnis* vel *inomnis*. Vnde Lefeb. edidit *innocuus magno cenſente Senatu*. Ita enim Heinſ. coniecerat pro *cedente* lect. Oxon. et Putean. Al. *accedente, ſedente*. Ita mihi arriſit lectio a Lefeb. recepta, ut paene mutaſſem contextum Drakenb. niſi impeditus eſſem ſenſu verſuum 5 - 7. ubi haec ipſa ſententia, *innocuus cenſente Senatu*, iam praeoccupata erat. Igitur convenientius videbatur, nunc Scipionem fretum et excitatum illo patrum iudicio ad navem properaſſe.

illa vel leviſſimo nexu inter ſe apta. Cuius rei vel ignoratio vel incuria effecit, ut in nonnullis locis, quae praecipitem ab antecedentibus ad ſequentia tranſitum haberent, viris doctis lacunae etiam ſuſpicio oriretur. Vnde intelligitur, quam ſit neceſſe, ut, quemadmodum interpretationem emendata lectio antecedere debet, ita utramque rectum de ſcriptoris conſilio ingenioque iudicium antecedat.

1. ſqq. Livius 29, 10. *Civitatem eo tempore repens religio invaſerat, invento carmine in libris Sibyllinis inſpectis: quandoque hoſtis alienigena terrae Italiae bellum intuliſſet, eum pelli Italia vincique poſſe, ſi mater Idaea a Peſſinunte Romam advecta foret.* — *Genetricem* Caelic. matrem Deum Cybelen, frequenti nomine. v. inf. verſ. 36. ſq. *Phrygia ſede* Peſſinunte. cf. Herodian. I, 11. qui locus eſt de hac re claſſicus, et Ovid. Faſt. IV, 255. ſq. — *Laomed. urbis*, Romae, longinquius petito nomine, ut a Troianis cultae, cf. lib. VIII, 172. et X, 630. — 5-7. Legati apud Livium, qui ſingula huc pertinentia accuratius atque ex fide hiſtoriae narrat, oraculi Delphici reſponſum ferebant: *per Attalum regem compotes eius fore quod peterent, quum Romam Deam devexiſſent, tum curarent, ut eam qui vir optimus Romae eſſet, hoſpitio exciperet.*

8. ſeq. Scipio Naſica excipiebat navem, qua Cybele portabatur. Res accurate narratur Liv. XXIX, 14. Sed notanda brevitas Siliana, qua miſſis

Puppe, atque intrepidus, magno cedente Senatu,
Obvius accitis properabat Scipio ſacris,
Qui, genitus patruo ductoris ad Africa bella
Tunc lecti, multa fulgebat imagine avorum.
Iſque ubi longinquo venientia numina ponto
Accepit ſupplex palmis, Tuſcique ſonora
Thybridis adducit ſublimis ad oſtia puppim:
Femineae tum deinde manus ſubiere, per amnem
Quae traherent celſam religatis funibus alnum.
Circum arguta cavis tinnitibus aera, ſimulque
Certabant rauco reſonantia tympana pulſu;
Semivirique chori, gemino qui Dindyma monte
Caſta colunt; qui Dictaeo bacchantur in antro;

Qui-

13. *trementia* Oxon. Vnde Barthius *tranantia* offerebat.
14. *ſonoram puppim* coni. Heinſ.

miſſis omnibus, quae in tali re fieri, deliberari, praeparari ſolent, illico lectores in mediam rem abripit. Quam multa ſuppleri e Livio debent, antequam ex fide hiſtorica narratio usque eo procedat, ut dicere poſſis *iamque aderat*. Nempe, ut centies diximus, haec eſt ratio narrandi emblematica, quae ut in omni carminis oeconomia, ita inprimis in hoc libro ultimo dominatur. — *intrepidus*, ut fretus Senatus iudicio et iuſſu, *cedente Senatu*. Sed vid. Var. Lect. Mox iungo *obvius accitis ſacris*, advecto Deae ſimulacro, quae in ſeqq. *venientia numina* dicuntur.

16. ſqq. Variaſſe Silium fabulam, ſcient qui Livii et Ovidii narrationes contulerint. Certe *femineas manus*, quibus pertracta puppis fuerit, neuter diſerte commemorat. Livius l. l. *P. Cornelius cum omnibus matronis Oſtiam ire iuſſus obviam Deae; isque eam de nave accipere, et in terram elatam tradere ferendam matronis. Poſtquam navis ad oſtium amnis Tiberini acceſſiſſet, in ſalum nave evectus ab ſacerdotibus Deam accepit, extulitque in terram. Matronae primores civitatis, inter quas uni‑ us Claudiae Quintae inſigne* ... *nomen, accepere. Eae per* ... *nus ſuccedentes deinceps ali*... *aliis, in aedem Victoriae* ... *tulere Deam.* Scilicet Livi... hiſtoricum nunc agebat, et ... fabula ſe abſtinuit. Poet... autem eſt, hanc inprimis ... nare. Ovidius porro non ...

min...

Quique Idaea iuga et lucos novere ſilentes.
Hos inter fremitus ac laeto vota tumultu,
Subſtitit adductis renuens procedere vinclis
Sacra ratis, ſubitiſque vadis immobilis haeſit.
Tum puppe e media magno clamore ſacerdos:
Parcite pollutis contingere vincula palmis,
Et procul hinc, moneo, procul hinc, quaecunque profanae,
Ferte gradus, nec vos caſto miſcete labori;
Dum ſatis eſt monuiſſe Deae. Quod ſi qua pudica
Mente valet, ſi qua illaeſi ſibi corporis adſtat
Conſcia, vel ſola ſubeat pia munera dextra.
Hic, priſca ducens Clauſorum ab origine nomen,
Clau-

22. Pro *novere*, quod ſuſpectum Heinſio erat, is coni. *movere*, vel *liquere*, vel *fovere*. 23. *Vota* ſcripti et ed. antiqui. Vulg. *nota* e Marſo.

minas, ſed viros diſerte appellat munere navis trahendae functos l. c. verſ. 297: *ſedula fune viri contento brachia laſſant*. Quae ſequuntur a verſu 18. pompam ſacrorum Deam concomitantium narrant. *Semiviri chori* Corybantum, ſacerdotum; ſemimares Ovidius appellat Faſt. IV, 183. — Dindyma, τα Δινδυμα, mons Phrygiae. De *Dictaeo antro* diximus lib. III, 93. — Mox *lucos ſilentes*, ſcil. ex quo tempore inde emigravit Dea, Heinſius expoſuit. Niſi forte myſteriorum notatio ineſt, quae in lucis illis celebrabantur; unde *fida ſilentia ſacris* Virgilius dixit Aen. III, 112.

23. ſeqq. *Hos inter fremitus*, ſtrepitus et tinnitus cymbalorum, et *vota laeto tumultu*, inter cantus et ſaltationes ſacras, quae ad pompam pertinebant; *ſubſtitit ratis*. Nempe haec eſt maxime inſignis fabulae pars, a Livio quidem omiſſa, ſed tum Herodiano et Appiano, tum poetis inprimis vario ornatu commemorata. cf. Ovid. l. c. verſ. 300. ſq. — 30. *dum ſatis eſt m. D.* hoc eſt, dum integrum eſt Deae, monitu ſolo contentam vos hinc exceſſe iubere; dum non ad poenam in praeſentes ira commovetur. Ita Barthius ſatis bene. — 32. *pia munera*, navis trahendae, antea *caſtum laborem* dixerat.

33. ſq. De *Clauſorum* ſtirpe v. ſup. lib. VIII, 413. — *Claudiam* ſimpliciter in ea re vocant

Claudia, non aequa populi mala credita fama,
In puppim verſis palmiſque oculiſque profatur:
Coelicolûm genetrix, numen, quod numina nobis
Cuncta creas, cuius proles, terramque, fretumque,
Sideraque, et manes regnorum ſorte gubernant,
Si noſtrum nullo violatum eſt crimine corpus,
Teſtis, Diva, veni, et facili me abſolve carina.
Tum ſecura capit funem: fremituſque leonum
Audiri viſus ſubito, et graviora per auras
Nulla pulſa manu ſonuerunt tympana Divae.
Fertur prona ratis, (ventos impellere credas)
Contraque adverſas ducentem praevenit undas.
Extemplo maior cunctis ſpes pectora mulcet,
Finem armis tandem, finemque venire periclis.

Ipſe

34. Vulg. *male*. Barthius repoſuit *mala* et ſic ed. Rom. 1. Mediol. vid. nott. Heinſius malebat *non aequae populi male credita famae*. Hoeffeius Peric. crit. in Batavis nuper editis edebat: *non aequa populo mala credita fama*. 38. *gubernant* et Putean. Oxon. Rom. 1. Med. *gubernat* Leſ. edidit ex Rom. 2 et Beneſ. Deinde *regno conſorte* coni. Barth.

vocant Ovidius l. c. verſ. 305. Epiſt. ex Pont. I, 11. 143. Sueton. Tib. I. Plin. VII, 35. matronam Livius l. l. Cicero Haruſp. reſp. 13. virginem Statius Silv. I, 11. 245. virginem Veſtalem Herodianus I, 11. Aurel. Victor. cap. 16. — *non aequa — fama*, laeſae pudicitiae inique ſuſpecta apud vulgum. Ovid. l. l. 307. *caſta quidem, ſed non et credita rumor iniquus laeſerat, et falſi criminis acta rea eſt.* — 36-38. Hos tres verſus credo eſſe commentarium quendam formulae Ovidianae l. c. *genitrix fecunda Deorum*. At quis talia in poeta epico, poſt Virgilium inprimis lectum, ſuſtineat? In precibus certe nil iſtis poteſt fingi loquacius. Prorſus mihi videtur poeta oblitus ſui, dum arti variandi atque ornandi intentus ſcribebat. 40. *facili carina*, facili negotio movenda et pertrahenda. 41. *funem*, ut apud Ovidium verſ. 325. Alii *Zonam*, nonnulli etiam crinem adhibitam tradunt. 45. *praevenit ducentem*, tam prono curſu delapſa eſt navis, ut trahentis Claudiae manu non opus eſſet; *adverſae undae* miraculum etiam augent; nam illae curſum impedire ſolent.

Ipſe alacer Sicula diſcedens Scipio terra,
Abſcondit late propulſis puppibus aequor,
Cui numen pelagi placaverat hoſtia taurus,
Iactaque caeruleis innabant fluctibus exta.
Tunc a ſede Deûm purumque per aethera lapſae
Armigerae Iovis ante oculos coepere volucres
Aequoreas monſtrare vias, ac ducere claſſem.
Augurium clangor laetum dabat. Inde, ſecuti
Tantum progreſſos liquida ſub nube volatus,
Quantum non fruſtra ſpeculantum lumina ſervant,
Litora Agenoreae tenuerunt perfida terrae.
Nec ſegnis, tanta in ſemet veniente procella,
Africa

56. *praegreſſos* et mox *ſervent* opinabatur Heinſ.

48. ſqq. Scipio e Sicilia in Africam cum claſſe proficiſcitur. cf. Liv. XXIX, 27. e quo loco ſingula momenta poeta petiit additis nonnullis, quae epicum carmen commendent. — *abſcondit — aequor* poetica formula, mare navibus emiſſis veluti obtectum declarans. vid. lib. XI, 522. — 50. Preces Scipionis ad Neptunum et caeteros Deos marinos factas e Livio pete, qui et hoc addit: *ſecundum eas preces, cruda exta, victima caeſa, uti mos, in mare porricit.* Hinc expedies, quo ritu *iacta innabant fluctibus exta,* et conferes ſimilem Virgil. locum Aen. V, 235. *Vobis laetus ego candentem in litore taurum Conſtituam ante aras voti reus, extaque ſalſos Porriciam in fluctus.*

52-58. In hoc oſtento vel augurio non dubium eſt poetam ante oculos habuiſſe Virgilium ſuum, apud quem Aen. VI, 190. columbae viam Aeneae ad aureum ramum aperiunt. Verſus certe 56. 57. prorſus variati ſunt ex his Virgilianis: *paſcentes illae tantum prodire volando, Quantum acie poſſent oculi ſervare ſequentum.* Atque ut ibi Virgilius in delectu columbarum, avium Veneris matris Aeneae, certum iudicium ſequebatur, ita nec temere Silius videtur *armigeras Iovis volucres* adhibuiſſe, quae Scipioni Iovis proli iter praeirent. cf. lib. VII, 492. XIII, 615.

59. ſeqq. Sequitur epitome poetica rerum a Scipione adverſus Syphacem geſtarum, qui amicitiae foedere rupto ad Carthaginienſes tranſierat. Lege de his Livium XXIX, 23.

Africa terribilem magno ſub nomine molem
Regis opes contra et Maſſyla paraverat arma.
Speſque Syphax Libycis una, et Laurentibus unus
Terror erat. Campos pariter valleſque refuſas,
Litoraque implerat, nullo decorare tapete
Cornipedem Nomas aſſuetus, denſaeque per auras
Condebant iaculis ſtridentibus aethera nubes.
Immemor is dextraeque datae iunctique per aras
Foederis, et menſas teſtes, atque hoſpita iura,
Faſque, fidemque ſimul, pravo mutatus amore,
Ruperat, atque toros regni mercede pararat.
Virgo erat eximia ſpecie claroque parente,
Haſdrubalis proles, thalamis quam cepit ut altis,
Ceu face ſuccenſus prima taedaque iugali,
Vertit opes gener ad Poenos, Latiaeque ſoluto
Foedere amicitiae, dotalia tranſtulit arma.

Sed

67. *immemor is* e ſcriptis et editis antiq. Solus Putean. *immemor hic.* E Marſi Veneta poſter. in aliquot editiones traductum *immemoris.*

23. 24. et XXX, 5. 6. ſq. ut intelligas, quam multa Silius omiſerit, quae veritatem hiſtoricam abſolvant. — *tanta procella*, tantis copiis Romanorum in Africam ingruentibus. 67. Syphax Haſdrubalis filia in matrimonium ducta foedus cum Scipione ictum rumpit. De foedere illo vidimus ſup. lib. XVI, 235. ſq. — 69. *mutatus*, abalienatus a Romanis, *pravo amore*, quatenus hic amor perfidiam et periurium peperit. Mox *regni merces* eo pertinet, quod poſt illud coniugium regnum et opes ſuas Poenis mercenarias addixit, quae infra *dotalia arma* variate extulit. — 71. ſq. cf. Liv. XXIX, 23. — *face ſuccenſum* dixit haud dubie ad ductum Livii, ubi Hasdrubal, *ut accenſum cupiditate Syphacem (et ſunt ante omnes Numidae barbaros effuſi in Venerem) ſenſit, virginem ab Carthagine arceſſit, maturatque nuptias.* In *dotalibus armis* explicandis non opus eſt ita argutari cum Barthio, ut demonſtres dotem non ſolum ſponſo a ſponſa, ſed et viciſſim huic ab illo collatam. De dote non eſt cogitandum, ſed *dot. arma* ſimpliciter dicuntur, quae poſt coniugium et propter id Syphax Poenis

ſup-

Sed non Auſonio curarum extrema Syphacem
Ductori monuiſſe fuit, ſit fidus, et ictum
Obſervet foedus, neu pacis iura reſolvat,
Stet regno, reputet Superos, pacta hoſpita ſervet:
Longe coniugia, ac longe Tyrios Hymenaeos
Inter Dardanias acies fore. Sanguine quippe,
Si renuat, blando nimium facilique marito
Statura obſequia et thalami flagrantis amores.
Sic Latius permixta minis, ſed caſſa movebat
Ductor, nam ſurdas coniux obſtruxerat aures.
Ergo aſper, monitis fruſtra nitentibus, enſes
Advocat, et, caſtas polluti foederis aras
Teſtatus, varia Martem movet impiger arte.

Caſtra,

77. *ſit fidus et ictum.* Pro his in Cod. Oxon. Putean. et editt. ante Iuntinam legebatur *iuſſique minantur*, et ſequens verſus plane aberat, qui primum apparuit in Iuntina. Omiſit eum, recepitque illam veterum lect. Lefeb. Quicquid ſit, interpolatio Nicandri, ſi quae eſt in hoc loco, expeditiorem orationem reddit: et nolui nunc Drakenborchio audacior eſſe. 79. *pacta* e ſcriptis pro vulg. *facta*. 84. *Haec Latius*, et *ſed caſſa* Lefeb. ex coni. Heinſ. non male. Vulg. *et caſſa*. — *monebat* Putean. et Parm.

ſuppeditavit. Similem formulam explicavimus ſup. lib. V, 22.

76. ſqq. Admonitus Syphax a Scipione, ne amicitiae foedus fallat, morem non geſſit. cf. Liv. l. c. 24. *Scipio literas dat ad regem, quibus etiam atque etiam monet eum, ne iura hoſpitii ſecum, neu cum populo Romano initae ſocietatis, neu fas, fidem, dextras, Deos teſtes et arbitros conventorum, fallat.* Haec nunc ſuo modo Silius repetit. 80. *longe — fore*, h. e. nihil ei profutura eſſe iſta coniugia. De ea formula v. dicta ad lib. I, 301. et cf. interpr. ad Flor. II, 2. 8. et VI, 34. — 81. *ſanguine ſtatura*, conſtitura, ſanguinem veluti poenam rupti foederis exſolvendum eſſe, pro *obſequio* illo, quo matrimonium Punicum inierit, et ad horum amicitiam ſe contulerit; quo quidem et *blandus facilisque maritus* pertinet.

86. ſeqq. Ecce novam tabulam, caſtra Punica incenſa exhibentem! Rerum geſtarum ordinem et veluti commiſſuras in Livio quaeras neceſſe eſt inde a lib. XXX. cap. 3. Caſtrorum ipſa deſcriptio ex Livio mutuata: *Numidae praecipue*

Caſtra, levi calamo cannaque intorta paluſtri,
Qualia Maurus amat diſperſa mapalia paſtor,
Aggreditur, furtum armorum tutantibus umbris,
Ac tacita ſpargit celata incendia nocte.
Inde ubi collecti rapidam diffundere peſtem
Coeperunt ignes, et ſe per pinguia magno
Pabula ferre ſono, clare exſpatiantur in auras,
Et frenos volucri propellunt lumine flammae:
It totis, inimica lues, cum turbine, caſtris,
Atque alimenta vorat ſtrepitu Vulcanus anhelo
Arida, et ex omni manant incendia tecto.
Sentitur pleriſque prius, quam cernitur, ignis
Excitis ſomno, multorumque ora vocantum

Auxi-

89. *intorta* e vulg. Putean. *inſecta*. Vnde Heinſ. *intexta*, quod Lefeb. recepit, et Cortius quoque in margine libri ſui commendabat. 91. *furtum armorum* Barth. et Heinſ. e ſcriptis, quibus et editi libri priſci conſentiebant. Vulg. *fertum*, Pro *tutantibus* in ed. Rom. 1. et Mediol. *nitentibus*. 93. *conjecti* ex coni. Heinſ. edidit Lefeb. 95. pro *clare* Heinſ. coni. *late*. Sed Drakenborch. probabat Burmanni coniecturam *clarae*. 96. Interpretes fruſtra ſe torſerunt in hoc loco. Recte indicat Lefeb. locum ſanum eſſe. vid. nott. Barthius offerebat *volucri flumine*, h. e. velut torrente. Deinde Dausqueius *ramos propellunt*. Burmannus ita *Et Poenos volucri propellunt flamine flammae*.

cipue harundine textis ſtoreaque pars maxima tectis, paſſim nullo ordine, quidam ut ſine imperio occupatis locis, extra foſſam et vallum habitabant. De *mapalibus* Nomadum v. ſup. lib. III, 287. ſqq. — 91. 92. noctu aggreditur caſtra. Iam ſolita luxurie, notata etiam Barthio, ſingulis paene verbis noctis notatio inculcatur, *furtum armorum*, *umbrae*, *tacita nox*. cf. lib. VI, 70. et VII, 135. Sed luxuriantior adeo eſt ſequens locus, qui incendii imaginem habet. Videtur hanc inprimis adamaſſe poeta. Itaque aliquoties in ea artem ornandi et variandi exercuit, cf. lib. IV, 679. ſqq. V, 512. VII, 353. ſq. IX, 603. ſq. — 94 *pinguia pabula* igni nunc in genere ſunt arida, et quae facile flammam concipiunt, ut arundo, canna, mox *arida alimenta*. 95. *clare exſp.* ut Virgil Aen. II, 569. *dant clara incendia lucem*. Et ſup. lib. X, 557. *in auras actus apex claro perfundit*

lumine

Auxilium invadunt flammae. Fluit undique victor
Mulciber; et rapidis amplexibus arma viroſque
Corripit: exundat peſtis, ſemuſtaque caſtra
Ardenti volitant per nubila ſumma favilla.
Ipſius ingenti regis tentoria ſaltu,
Lugubre increpitans, late circumvolat ardor:
Hauſiſſetque virum, trepidus ni clade ſatelles
E ſomno ac ſtratis rapuiſſet multa precantem.
Verum, ubi mox iuncto ſociarant aggere vires
Maſſylus Tyriuſque duces, accitaque regno
Lenierat pubes infauſtae vulnera noctis,
Ira, pudorque dabant, et coniux, tertius ignis,

Imma-

102. *furit undique* coni. Heinſ. Sed vid. nott. 105. *albenti* Cod. Put. Oxon. Heinſ. et ſic Lefeb. edidit, quia candentem favillam Virgilius dixerit Aen. III, 513. In caeteris libris *ardenti*. Iam vero *ardentes favillas* etiam Martialis dixit lib. I. epigr. 42. Ergo hae auctoritates nihil tuto praeſtant. 109. In Putean. *et ſomno* in ed. Parm. *et ſummo*. Heinſ. malebat *exſomnem*. 110. *ſociarunt* coni. Heinſ.

mine campos. Mox *frenos* ... *fl.* obvia metaphora, ... tota vi et undique erumpunt. cf. ſup. lib. IV, 683. — 102. *fluit*, exquiſite ad copiam et celeritatem notandam, ut mox *exundat peſtis*. Sic Claud Rapt. II, 316. *tortoque* ... *incendia vultu.* cf Burm. ad Valer. Fl. IV, 660. Livius ... o l. c. *effuſum late incendium* dixit. 110. ſeqq. *ubi mox* etc. Scilicet iterum epitomen ſcribit poeta, et in mediam ſcenam, omiſſo rerum geſtarum ordine, nos abripit. Nam priusquam Syphax cum Haſdrubale copias iunxit, multa peracta ſunt deliberando, legatis etiam ad Syphacem mittendis, quae accurate Livius XXX, 6. 7. 8. expoſuit. Tamen in ſingulis Liviana veſtigia preſſit Silius. 111. *accita regno pubes.* Ita Syphax apud Livium cap. 7. *oſtendit multitudinem agreſtium Numidarum, quibus arma equosque dediſſet, et omnem iuventutem affirmat exciturum ex regno.* Etiam *coniugem animos dantem* Livio debet l. c. *Quum uxor*, inquit, *non iam ut ante blanditiis ſatis potentibus ad animum amantis, ſed precibus et miſericordia valuiſſet, plena lacrymarum obteſtans, ne patrem ſuum patriamque proderet, iisdemque flammis Carthaginem, quibus caſtra conflagraſſent, abſumi ſineret.*

Immanes animos: afflataque barbarus ora
Caſtrorum flammis, et ſe velamine nullo
Vix inter trepidas ereptum ex hoſte catervas
Frendebat minitans: ſed enim non luce Syphacem,
Nec claro potuiſſe die, nec ſole tuente,
A quoquam vinci. Iactarat talia vecors:
Sed iam claudebat flatus, nec plura ſinebat
Atropos; et tumidae properantur ſtamina linguae.
Namque, ubi proſiluit caſtris, ceu turbidus amnis,

Qui

121. *properabat* edidit Lefeb. e coni. Heinſ. firmata edit. Beneſ. In Putean. erat *properarunt*, vel ut Lefeb. ſcripſit *properant*. E vulg. caeteris *properantur*.

114. *afflata — flammis*, locutione Liviana, qui duces *afflatos incendio* dixerat cap. 6. 117-20. Oratio Syphacis adumbrata iterum ex his Livianis: *Scire*, Syphax dicebat, *incendio, non praelio cladem acceptam; eum bello inferiorem eſſe, qui armis vincatur*. Sed quis non graviter exprobret poetae moleſtas et inanes tavtologias, *luce, claro die, ſole tuente*, duobus in verſibus cumulatas?

120. ſqq. Syphax collectis copiis impetum in Romanos faciens, vivus capitur. Scena omnis ex Livii XXX, 11. 12. excerpta, et coloribus poeticis adumbrata. Vnde patet, quod Drakenborchius ad verſ. 134. late demonſtravit, Silium tria proelia a Livio diſtincta, narrando contraxiſſe. *claudebat flatus Atropos*, arrogantiae (v. lib. II, 288.) Syphacis, quam paulo antea declaraverat, finem impoſuit fortuna, qua factum eſt, ut illa iactantia refelleretur, et ipſe in hoſtium poteſtatem veniret. Nempe notum Parcarum munus eſt, fata hominum definiendi. (v. Homer. Odyſſ. η, 197. 98.) Ergo *properant ſtamina*, cum illa fata accelerant. Sed ambitioſe quaeſitum et durum [illegible] natum agnoſco, quo *properantur tumidae linguae ſtamina* [illegible] tulit, ut ſententiam *clauſ[illegible] tus*, h. e. finitae et refut[illegible] iactantiae, variaret. Nam [illegible] quentior uſus Parcarum [illegible] morte propinqua eſſe ſolet [illegible] cum apud Virgil. Aen. [illegible] 814. *extrema Lauſo Parcae fila legunt*.

122. ſqq. Livius l. c. po[illegible] quam Syphacis impetum [illegible] hoſtes, illiusque copias [illegible] ventu legionum turbatas [illegible] raſſet, *Ibi Syphax*, inq[illegible] *dum obequitat hoſtium tur[illegible]*

ſi [illegible]

ui ſilvas ac ſaxa trahens per devia praeceps
olvitur, et ripas ſpumanti gurgite laxat,
nte omnes praevectus equo, trahit agmina voce.
ontra nava manus Rutuli, celſuſque ruebat
iſo rege procul raptis exercitus armis.
c ſibi quiſque, Videſne? videſne, ut in agmine primo
aſſylus volitet, depoſcens proelia, rector?
ac noſtrum hoc, mea dextra, decus! Violavit et aras
oelicolûm, et caſti ductoris foedera rupit.
it ſatis hunc caſtris ſemel effugiſſe crematis.
ic ſecum taciti, et certatim ſpicula fundunt.
rima in cornipedis ſedit ſpirantibus ignem
Naribus haſta volans, erexitque ore cruento
Quadrupedem, elatis pulſantem calcibus auras.

 Cor-

125. *agmina prima* Putean. haud dubie ex oculis librarii in verſum 128. evagantibus. 126. *vana manus* in Put. Oxon. et aliquot editt. priſcis, pro quo Heinſ. coniiciebat *nava* probatum Drakenb. et a Lefeb. in textu expreſſum. vid. not. Senſum tamen non mutabit, cui vulgata etiam lectio *ſana* placuerit. 128. *ut agmine* Put. Oxon. Tel. et aliquot editt. In vulg. *videſne ut agmine primus*, vitioſe. Locum Heinſius reſtituit.

ndore, *ſi periculo ſuo fu-ſtere poſſet*, *equo gravi-ſſo effuſus*, *opprimitur ca-que*, *et vivus ad Laelium abitur*. Haec, ut dixi, per varias ornatus poe-ambages diducuntur. De atione impetus bellici ilis locus lib IV, 522. — *ripas laxat* amnis, cum tis ripis exſpatiatur. — *celſum exercitum* malim itatu intellegi, qui ſae-tis ſublimis, celſus di-let, quam de ferocia, animo militum excelſo. Virgil. Aen. VI, 285. et IV, 219. *Nava* autem *manus* haud dubie eſt, quae non temerario impetu, quali Numidae, ſed conſiderato ordine pugnat. Vereor tamen, ne nimis conſiderati ſint milites, qui in limine pugnae conſtituti eiusmodi ſententiis vacant, quales verſſ. 128-32. exhibent. Certe in his, ſi modo recte locum habeant, acutam brevitatem maxime requirimus.

134. ſeq. Non inique Barthius carpit unius equi tria nomina in paucis verſibus deinceps collocata, *cornipedis*, *quadrupedis*, *equi*. Sed moroſius iudicium eſt, quo omnem ima.

Corruit aſper equus, confixaque cuſpide membra
Huc illuc iactans, rectorem prodidit hoſti.
Invadunt, vanamque fugam, atque attollere feſſos
Annitentem artus, revocato a vulnere telo,
Corripiunt: tum vincla viro manicaeque, pudendum!
Addita, et, exemplum non unquam fidere laetis,
Sceptriferas arta palmas vinxere catena.
Ducitur ex alto deiectus culmine regni,
Qui modo ſub pedibus terras, et ſceptra, patenſque
Litora ad Oceani ſub nutu viderat aequor.
Proſtratis opibus regni, Phoeniſſa metuntur
Agmina, et inviſus Marti, notuſque fugarum

Vert

138. *vectorem* coni. Heinſ. 139. *vanumque fugae* Heinſius legebat et contra antiquos codices, ut ipſe dicebat. Lefeb. ex duobus antiquis, quos non nominat, eandem lectionem adſcivit. 140. *a vulnere* antiqui omnes. *e vulnere* primus Colinaeus edidit. 141. Ita jam ex Heinſ. coni. Lefeb. edidit pro vulg. *pudenda*, quod et Drakenborchio diſplicebat. 14[illegible]. *inviſus* Barth.

imaginem damnat et ridet. Praeter denſiores colores, qui ſollennem poetae luxuriem denunciant, nihil ineſt, quod magnopere offendat. Similem in elephanto percuſſo vidimus ſup. lib. IX, 594. ubi contulimus Virgil. X, 892. cuius et nunc memorem Silium fuiſſe credibile eſt: *Tollit ſe erectum quadrupes, et calcibus auras verberat, effuſumque equitem ſuper ipſe ſecutus implicat, eiectoque incumbit cernuus armo*, ubi ſingula Heynius docte atque accurate excuſſit. — 138. *invadunt* Romani, quem? equum cui Syphax adhuc dum inſidebat, an Syphacem ſolum? Scena ambigue elata eſt verbis. Si

Syphacem ſolum co[illegible] ad hunc quoque pertin[illegible] *vocatum e vulnere equi* [illegible] Nam ſolus equus vul[illegible] erat. *Feſſi* etiam *ar*[illegible] equo, quam equiti co[illegible] unt. Cogitari poteſt S[illegible] equum lapſum ad fug[illegible] citaſſe; at eius ex v[illegible] et lapſu feſſos aegre [illegible] *tur attollere artus*. E[illegible] *corripiunt*, dum equ[illegible] vat extracto telo. N[illegible] vulnus in naribus [illegible] non letale erat, ſed [illegible] tantum conturbabat. [illegible] cum equo una etiam Sy[illegible] facile ceperunt. 14[illegible] *plum — laetis*, h. e. [illegible] mentum fortunae [illegible] tis, et ſpem hominum [illegible]

Vertit terga citus damnatis Haſdrubal auſis.
Stabat Carthago, truncatis undique membris
Vni nixa viro, tantoque fragore ruentem
Hannibal abſenti retinebat nomine molem.
Id reliquum feſſos opis auxiliique ciere
Rerum extrema iubent: huc confugere paventes,
Poſtquam ſe Superûm deſertos numine cernunt.
Nec mora: propulſa ſulcant vada ſalſa carina,
Qui revocent, patriaeque ferant mandata monentis,
Ne lentus nullas videat Carthaginis arces.

 Quarta

151. *uni innixa viro* edidit Lefeb. *uni innixa* Heinſ. 157. *patriaeque* e libris ſcr. et editis ant. pro vulg. *patrumque*, quod Nicander in Iuntina edidit, et *monentis* pro vulg. *monentes*. Poſt verſum 158. in editione Nicandri legebantur duo verſus hi: *tolle moras, patriaeque celer ſuccurre cadenti, Hannibal, et noſtris depelle e moenibus hoſtem.* Hos ante illum nullibi lectos Heinſius eiecit. 160. *En ſera* ed. Lefeb.

ſis. Haec ſententia mox verſ. 144-46. explicatur. *ſub pedibus terras* habet, nota metaphora, cuius illae poteſtati imperio ſubiectae ſunt. Ex cis a Drakenborchio laudaſufficerit Virgil. Aen. VII, et Liv. XXXIV, 32. *παρα ... ἔχειν* graeca formula. — 149. *noxus fugarum.* r Hasdrubal, ſemel in Hiia, bis in Africa, in fuconiectus fuerat. Vnde *fugaciſſimum* Livius aplat lib. XXX, 28.

150. ſeqq. Cum proximo caſtra Numidarum incenproelio Syphax et Hasdrupulſi et in fugam converſi ſent, Carthagini quidem ins erat terror, et Scipiom ipſam hanc urbem reaggreſſurum credebant. Itaque muri reficiebantur, propugnaculisque armabantur. Rara mentio erat pacis, frequentior legatorum ad Hannibalem arceſſendum mittendorum. Haec ſententia placuit, quippe Carthaginem ipſam qui tueantur, neque imperatorem alium quam Hannibalem, neque exercitum alium quam Hannibalis ſupereſſe. Deductae ergo poſtero die naves, ſimul et legati in Italiam profecti. — Haec Livius diſerte tradit l. c. cap. 9. et Silius, ut poeta, tractat. — 152. *Hannibal abſ. nomine*, h. e. abſens etiam fretos illius virtute et ope Carthaginienſes firmabat. Paulo antea autem in *truncatis membris* Carthaginis, exercitus ſuperatos, duces profligatos, et Syphacem

Quarta Aurora ratem Dauni devexerat oras;
Et fera ductoris turbabant ſomnia mentem.
Namque gravis curis carpit dum nocte quietem,
Cernere Flaminium, Gracchumque, et cernere Paullum
Viſus erat ſimul adverſos mucronibus in ſe
Deſtrictis ruere, atque Itala depellere terra:
Omniſque a Cannis, Thraſymenique omnis ab undis
In pontum impellens umbrarum exercitus ibat.
Ipſe, fugam capiens, notas evadere ad Alpes
Quaerebat, terraeque ulnis amplexus utriſque
Haerebat Latiae: donec vis ſaeva profundo
Truderet, et rapidis daret aſportare procellis.
His aegrum viſis adeunt, mandata ferentes,
Legati, patriaeque extrema pericula pandunt.
Maſſyla ut fuerint arma, ut cervice catenas
Regnator tulerit Libyae, letoque negato,
Servetur nova pompa Iovi: Carthago laboret

Vt

167. *capiens* ex Oxon. pro vulg. *cupiens*. 170. *rapum* coni. Heinſ. *rapidum* aliquot editt.

cem etiam captum cogitandum eſſe, quis dubitet? — 158. *ne lentus*, h. e cunctatus et differens auxilium, *nullas*, deletas atque everſas *Carth. arces videas*.

159 ſqq. Somniantem Hannibalem phantaſmati Siliano deberi, in promtu eſt. In cuius cogitationem forte deductus eſt verbis Livii cap. 20. ubi cum lamentantem de reditu ex Italia Hannibalem induxiſſet, haec addit: *Iam hoc ipſum* (ſcil. ſe revocatum iri ad ruinam Carthaginis retinendam) *praeſagiens animo, praeparaverat ante naves.* De argumento ſomnii, umbris interfectorum hoſtiliter Hannibalem infeſtantibus, v. qu[...] notata ſunt ad lib. II. 70[...] ſq. — 168. *terrae haer[...] Latiae*, velut aegre reli[...] ſolum hoſtile. Ita certe Li[...]vius l. l. *Raro quenquam [...]um patriam exilii cauſſa rel[...]quentem, magis moeſtum [...] ſe ferunt, quam Hanni[...] hoſtium terra excedentem [...] ſpexiſſe ſaepe Italiae litora* etc.

175. *pompa Iovi*, pars tri[...]umphi in Capitolium duc[...]

Vt trepidi Haſdrubalis (qui rerum agitarit habenas)
Non una concuſſa fuga: ſe, triſte profatu,
Vidiſſe, arderent cum bina in nocte ſilenti
Caſtra, et luceret ſceleratis Africa flammis.
Praerapidum iuvenem minitari, Bruttia ſervet
Litora dum Poenus, detracturum ignibus atris,
In quam ſe referat, patriam, ſuaque inclita facta.
Haec poſtquam dicta, et caſus patuere metuſque,
Effundunt lacrimas, dextramque ut numen adorant.
Audivit torvo obtutu defixus, et aegra
Expendit tacite cura ſecum ipſe volutans,
An tanti Carthago foret: ſic deinde profatur:
O dirum exitium mortalibus! o nihil unquam
Creſcere, nec magnas patiens exſurgere laudes,
Invidia! Everſam iam pridem exſcindere Romam,

 Atque

176. *agitarit* e ſcriptis et ed. priſcis. Vulg. *agitabat* et ſic Rom. 2. Lefeb. — *trepida* Cortius ad marginem libri ſui notavit, coniecturam viri docti. 181. Poſt hunc verſum apud Nicandrum ſequebatur hic: *Omnia, et excidium extremum Karthagini adeſſe,* et poſt 182. hic: *commemorant, ſtrages Italis quas fecerit oris.* Hos ut ſpurios Heinſ. et Drakenb. delerunt. Pro *detracturum* Heinſ. offerebat *depaſturum.* 185. Lefeb. ex Cod. Tel. edidit: *et aegram expendit tacite curam, ſecum ipſe volutans An* etc. — *tacito ſecum* vulg. probante Barthio. 188. *durum exitium* Putean. cum ed. Rom. 1. Parm. Mediol. et Mart. Herbip.

[illegible] 177. *non una fuga.* v. ſup. [illegible] 149. — 180. *praer.* *in*-[illegible] Scipionem *minitari*, ſe [illegible]*racturum ignibus*, conſum-[illegible]rum *patriam* Hannibalis, ut [illegible] habeat, in quam ſe ex Italia redux vertat, et *in quam* [illegible] *inclita ſua facta*, h. e. [illegible] rerum in Italia hactenus geſtarum deportet.

185. ſq. Livius l. l. *Frendens gemensque ac vix lacrymis* [illegible]*perans dicitur legatorum verba audiviſſe.* Iam ibidem ſequitur oratio Hannibalis ad legatos, cuius praecipua momenta poeta in ſequentibus poetica ratione expreſſit. Atque idonea arte Silium effeciſſe, ut acerbam Hannibalis indignationem, quam oratio Liviana habet, transferat, etiam Clemens Francogallus, non valde clemens alioquin poetae iudex, agnoſcebat (Eſſai de critique pag. 81. ſq.). De *invidia* Hannonis, qui Hannibali auxilia a Carthagine mitten-

Atque aequaſſe ſolo potui, traducere captam
Servitum gentem, Latioque imponere leges.
Dum ſumtus, dumque arma duci, feſſoſque ſecundis
Submiſſo tirone negant recreare maniplos,
Dumque etiam Cerere et victu fraudaſſe cohortes
Hannoni placet, induitur tota Africa flammis:
Pulſat Agenoreas Rhoeteïa lancea portas.
Nunc patriae decus, et patriae nunc Hannibal unus
Subſidium: nunc in noſtra ſpes ultima dextra.
Vertentur ſigna, ut Patres ſtatuere; ſimulque
Et patriae muros, et te ſervabimus, Hannon.
  Haec ubi detonuit, celſas e litore puppes
Propellit, multumque gemens movet aequore claſſem.
Non terga eſt auſus cedentum invadere quiſquam,
Non revocare virum: cuncti praeſtare videntur,
Quod ſponte abſcedat, Superi, tandemque reſolvat

An-

200. *vertentur* e ſcriptis et editt. priſcis. Vulg. [illegible]
203. *frémens* coni. Heinſ. 204. pro *cedentum* quod [illegible] in Cod. Tell. Rom. 2. aliisque, nonnullae editt. *redeuntum*. Heinſius offerebat *cedenti*.

mittenda ſubtrahebat, ſaepe vidimus illum conquerentem. v. lib. XVI, 11. ſq. et cf. lib. VIII, 22. ſ. XI, 609. ſqq. — 198. Recte Clemens Villebrunium reprehendit, qui ita hanc Hannibalis vocem interpretabatur, ut is videretur ſe ipſum laudibus efferre. Enim vero acerba cum ironia legatorum laudes repetit hoc fere ſenſu. *nunc*, cum in anguſtiis eſt Carthago, me, diu ſpretum, unice requirunt, *nunc* ad me confugiunt, decus patriae, et ſpem unicam, ſcilicet quia ope mea indigent, appellant. Iam quae ſequuntur verſ. 201. *patriae* [illegible] *te ſervabimus Hannon*, [illegible] gravitatem ſonant, an[illegible] heroico mirifice dignam. [illegible] locus fere unus in toto [illegible]me, in quo poeta Liv[illegible] acumen non ſolum a[illegible] eſt, ſed feliciter ſuper[illegible]cendo.

204. ſq. Haec iterum [illegible]riata ſunt ex his Livian[illegible] cap. 21. *Romam per* [illegible]*dies et Magonem et Han*[illegible]*lem profectos allatum eſt*, [illegible] *duplicis gratulationis* [illegible]*tiam, et quod parum* [illegible] *retinendis iis (quum id* [illegible]*rum ab ſenatu eſſet)* [illegible]

Auſoniam. Ventos optant, et litora ab hoſte
Nuda videre ſat eſt. Ceu flamina comprimit Auſter
Cum fera, et abſcedens reddit mare, navita parco
Interea voto non auras poſcit amicas,
Contentus caruiſſe Noto, pacemque quietam
Pro facili curſu reputat ſalis. Omnis in altum
Sidonius viſus converterat undique miles;
Ductor defixos Itala tellure tenebat
Intentus vultus, mananteſque ora rigabant
Per tacitum lacrimae, et ſuſpiria crebra ciebat.
Haud ſecus ac patriam pulſus dulceſque penates
Linqueret, et triſtes exſul traheretur in oras.
Vt vero affuſis puppes procedere ventis

212. *ſatis* Heinſ.

aut virium habuiſſe videbantur: et quod ſolliciti erant, omni belli mole in unum ducem exercitumque inclinata, quo evaſura res eſſet. Sed huius orationis primam tantum partem excerpſit poeta, ut notaret, omnes diſceſſum Hannibalis optaſſe; *cuncti Superi videntur praeſtare*, h. e. divinitus, beneficio divino ita evenire Romanis videbatur, ut *ſponte abſcedat* Hannibal, et tandem *reſolvat*, liberet ab tam diuturna obſidione Italiam. De exquiſito uſu voc. *praeſtare* vel Geſneri Theſ. ſatisfaciet haeſitanti. 208. *Sat eſt nuda lit. videre.* Scilicet ſolo diſceſſu contenti ſunt, non poſtulant commodum aut victoriam ab hoſtibus. Hanc ſententiam inprimis illuſtrat ſequens comparatio, quam inter feliciſſimas numero; ita ſingula apte reſpondent, et ſobrio ornatu expoſita ſunt — *reddit mare* Auſter, cum remittit flatus, quibus undas abduxerat. — *pacem ſalis pro curſu fac. reputat*, h. e. contentus mari tranquillo et periculo naufragii ſublato iam non ſtatim poſtulat, ut leni et felici curſu utatur; in quo ipſo *parcum votum* cernitur.

214-18. Locum Livii, quem in his poeta expreſſit, ad verſ. 168. adduximus.

219. ſq. Inde ab hoc loco inprimis poetam noſtrum fingendi et colores epicos miſcendi libido invaſit. Livius quidem iter maritimum Hannibalis brevi narratione abſolvit. Primum claſſem ad Leptim appulit (cap. 25.). Deinde ad Adrumetum et Zamam

Et ſenſim coepere procul ſubſidere montes,
Nullaque iam Heſperia, et nuſquam iam Daunia tellus;
Haec ſecum infrendens: Mentiſne ego compos, et hoc nunc
Indignus reditu, qui memet finibus unquam
Amorim Auſoniae? Flagraſſet ſubdita taedis
Carthago, et potius cecidiſſet nomen Eliſſae.
Quid tunc? Sat compos, qui non ardentia tela
A Gannis in templa tuli Tarpeia, Iovemque
Detraxi ſolio? Sparſiſſem incendia montes
Per ſeptem bello vacuos, gentique ſuperbae
Iliacum exitium et proavorum fata dediſſem.
Cur porro haec angant? Nunc, nunc invadere ferro

Quis

225. Heinſius opinabatur *et totum cecidiſſet nomen Eliſſae*, vel *potius cecidiſſent culmina Eliſſae*, quia in ed. Parm. ſit *numen Eliſſae*. 226. Lefeb. ſine librorum auctoritate edidit *Quis! ſat* etc. Heinſ. ita putabat: *quid? num ſat compos?*

mam contendit. (cap. 29.) Hinc nuntio ad Scipionem miſſo, colloquium petit. Colloquuntur ambo, (cap. 30.) et mox, re infecta, ſit ab utraque parte proelium. (cap. 32. ſqq.) Haec Livius, ut hiſtoricus. Quid autem poeta? Primum fingit Hannibalis conſilium revertendi, cum iam in medio itinere eſſet, et Romam invadendi; fingit mare a Neptuno turbatum, Venerem huius iras ſedantem, Iovem cum Iunone colloquentem et de Hannibale paciſcentem; quae omnia ut hiſtoriae contraria ſunt, ita non niſi epico ornatui explicando ſerviunt. Iam ſingula liceat perluſtremus.

220. *ſubſidere*, minores fieri, ut ſit, cum longius diſ[...] ſimus, vel decreſcere, [...]dem ſenſu dixit Stat. Ach. I, 308. Claud. Rapt. I, 190. Contraria ratione, propi[...] accedentibus res *creſcere* [...]cuntur, ut ſup. lib. XV, 215. cf. lib. III, 157. — Sequ[...] Hannibalis oratio variata [...] ex ſimili loco Livii cap. 20. ubi illum narrat reſpexiſſe ſaepe Italiae litora, et Deos hominesque accuſantem, in ſe quoque et ſuum ipſius caput exſecratum, *quod non cruentum ab Cannenſi victoria militem Romam duxiſſet*. 222. *hoc reditu*, ſcil. tam turpi. — 224. *ſubdita taedis* cf. lib. IV, 780. — 229. *bello vacuos*, praeſidio deſtitutos, quia omnes milites Cannenſi proe[lio]

Quis prohibet? rurſumque ad moenia tendere greſſus?
Ibo, et caſtrorum relegens monumenta meorum,
Qua via nota mihi eſt, remeabo Anienis ad undas.
Flectite in Italiam proras, avertite claſſem;
Faxo, ut vallata revocetur Scipio Roma.
 Talibus ardentem furiis Neptunus ut alto
Proſpexit, vertique rates ad litora vidit,
Quaſſans caeruleum genitor caput aequora fundo
Eruit, et tumidum movet ultra litora pontum.
Extemplo ventos, imbreſque, et rupe procellas
Concitat Aeolias, ac nubibus aethera condit.
Tum, penitus telo molitus regna tridenti
Intima, ab occaſu Tethyn impellit et ortu,
Ac

232. *quid prohibet* coni. Heinſ. et ſic Burm. ad Ovid. Heroid. X, 88. — 235. *age vertite* Heinſ. *ac vertite* coniecturam viri docti Cortius ad marginem notaverat. 242. *e rupe* vulg. *et rupe* antiqui libri. Mox pro *nubibus* in nonnullis *imbribus*.

lio conſumti fuerant. Mox *Iliacum exitium dare* dixit, ut ſup. lib. I, 115. *Romanos ferro ignique ſequar, Rhoeteaque fata revolvam.* 231. *Cur — haec angunt?* Cur haec cogitatio me in poſterum etiam angat et vexet? Immo vero, quod hactenus non feci, nunc faciam; Romamque perdam.
 237. Sequitur locus amplus de tempeſtate a Neptuno commota ad Hannibalem a Roma invadenda abſterrendum, tam operoſo ille ornatu, et denſo colorum agmine inſtructus, ut ἐπιδείξεως poeticae ſtudium, variandique conſilium facile intelligas. Neque enim comparantibus dubium eſſe poteſt, quin nobilis locus Aeneidos I, 84. ſqq. imitatione fuerit a poeta expreſſus. Sed qui ita verſat et corrumpit hiſtoricam veritatem, ut atrocem tempeſtatem in mari ortam deſcribat, ubi nemo hiſtoricorum ne adverſi quidem ventus mentionem facit, admiremurne hominis poeticum quendam ἐνθουσιασμόν, quo inflammatus, Νεαν ποιητικην exſecutus fuerit, an nunc quoque res ad oſtentationem artis et doctrinae redibit? Sed haec alibi latius diximus. — 329. *quaſſans caput*. cf. lib. I, 298. et VI, 600. *eruit*, paullo fortius ad iram Neptuni declarandam, quam excitat. Frequentior imago, ut apud Virgil. Aen. II, 419. Aen. I, 125. — 242. *Aeolias*, noto epitheto, de quo v. ad lib.

Ac totum Oceani turbat caput. Aequora ſurgunt
Spumea, et illiſu ſcopulus tremit omnis aquarum.
Primus, ſe attollens Naſamonum ſedibus, Auſter
Nudavit Syrtim correpta nubilus unda.
Inſequitur ſublime ferens nigrantibus alis
Abruptum Boreas ponti latus: intonat acer
Diſcordi flatu, et partem rapit aequoris, Eurus.
Hinc rapti reboare poli, atque hinc crebra micare
Fulmina, et in claſſem ruere implacabile coelum.
Conſenſere ignes, nimbique, et fluctus, et ira
Ventorum, noctemque freto impoſuere tenebrae.
Ecce, intorta Noto, veniensque a rupe procella
Antennae immugit, ſtridorque immite rudentum
Sibilat, ac ſimilem monti, nigrante profundo,

Ducto-

250. *acer* Oxon. et Putean. Vulg. *ater*. 256. *a puppe* coni. Heinſ. quam et Drakenborch. probabat, edidit Leſch. Vulg. *a rupe*. Sed laudati pro illa lectione loci Virgil. Aen. III, 130. Stat. Theb. III, 28. nunc non ſatis convenire videntur, inprimis ob ſequentia *antennae immugit*. Deinde cf. verſ. 241.

lib. I, 193. — 243. *molitus*, movens, turbans. v. quae diximus ad lib. V, 385. *regna* exemplo poetarum perpetuo, inprimis Virgilii, cf. Aen. I, 78. et 138. Et infr. verſ. 285. *rex maris* Neptunus. Sequitur recenſus et veluti catalogus ventorum, qui ad tempeſtatem conflandam conſpiraverint. Qui ut per ſe ambitioſum ſtudium ornandi prodit, ita, quod totus hic furor non parem ſibi eventum habuit, aliquid exinde vani tumoris ille omnis locus traxit, quo neceſſe eſt oſtendantur, quibus imago claſſis Aeneae ad litus Libycum tempeſtate adpulſae in recenti memoria haeret. *Auſtrum*, e Libya flantem, et in Syrtes ſaevientem perpetuo veluti attributo poetae inducunt. cf. Lucan. I, 498. et IX, 320. ſq. *Alas* Boreae vel e Silio novimus, cf. lib. I, 589. — 252-55. Singulis fere verbis poeta inculcat tempeſtatem cum grandine et procella, quo inprimis *ruptus polus*, et *ruens coelum* pertinet, ut alibi diximus. v. lib. I, 251. et III, 196. 97. — Mox verſ. 258. *ſimilem monti fluctum*, frequentata poetis omnibus imagine, dixit, ad exemplum inprimis Homeri, ut Odyſſ. γ, 290. *κυματα τροφοεντα, πελωρια, ισα ὀρεσσιν*. cf. Od. λ, 242.

Ductoris frangit ſuper ora trementia fluctum.
Exclamat, volvens oculos coeloque fretoque:
Felix, o frater, Diviſque aequate cadendo,
Haſdrubal! egregium fortis cui dextera in armis
Pugnaſti peperit letum, et cui fata dedere,
Auſoniam extremo tellurem apprendere morſu.
At mihi Cannarum campis, ubi Paullus, et illae
Egregiae occubuere animae, dimittere vitam
Non licitum: vel, cum ferrem in Capitolia flammas,
Tarpeio Iovis ad manes deſcendere telo.
  Talia dum maeret, diverſis flatibus acta
In geminum ruit unda latus, puppimque ſub atris
Aequo-

259. *frementia* Heinſ. coni. ne, ſi *trementia* legeretur, Hannibal pavidus fingeretur, quem Silius ubique impavidum finxiſſet. Sed vid. nott. a verſ. 261. ſqq. — 265. *ubi illae* Putean. et Rom. 2. Al. *et illae.* 268. *Tarpeio* Put. Oxon. et ed. Parm. pro vulg. *Tarpeii.*

242. Virg. l. c. verſ. 105. et Ovid. Met. XV, 507. In *migrante autem profundo*, nil niſi mare turbidum cogitabis, quos mox *atros aequoris aggeres* dicit. Conferunt Homer. Il. η, 64. *μελάνει πόντος* et ι, 6. *ἀμυδὶς δέ τε κῦμα κελαινὸν κορθύεται.*

261. ſqq. Locus variatus ex Aen. I, 94. ſeq. ubi ſimilem Vlyſſis orationem Odyſſ. ε, 306. Heynius comparat et Senec. Agam. 515. ſqq. Sed ſuffecerit locum Virgilianum, unde totus nunc poeta pendet, comparaſſe. Nolim autem huc advocari opinionem antiquiorum a Drakenborchio late expoſitam, qua mortem in undis vehementer exhorruerint, quod partim animam aqua extingui credidiſſent, partim ſepulturae, quae naufragio abſumtis raro contingat, incuriam pertimerent. Heroibus omnino proprium eſſe ſolet, mortem glorioſam, quae pugnando venit, et a magno heroe affertur, ſibi optare. Vnde ſaepe *ingloria, iners mors* dicitur, quam quis extra pugnam moritur. v. lib. IV, 607. X, 303. Itaque etiam Hasdrubalem Hannibal felicem praedicat, cui *dextera fortis* (Claudii Neronis. v. ſup. lib. XV, 786.) *letum peperit*. cf. ſup. lib. IV, 673.

269-74. Navis Hannibalis a fluctibus correpta agitatur. Scena denſis coloribus picta. cf. Virgil. l. c. 102. ſq. ut intelligas, quanto hic caſtio-

re

Aequoris aggeribus tenuit, ceu turbine merſam.
Mox, nigris altae pulſa exundantis arenae
Vorticibus, ratis aetherias remeavit ad auras,
Et fluctus ſupra, vento librante, pependit.
At geminas Notus in ſcopulos atque horrida ſaxa
Dura ſorte rapit, miſerandum et triſte! biremes.
Increpuere ictu prorae. Tum murice acuto
Diſſiliens ſonuit, rupta compage, carina.
Hic varia ante oculos facies: natat aequore toto
Arma inter, galeaſque virûm, criſtaſque rubentes,
Florentis Capuae gaza, et ſepoſta triumpho
Laurens praeda ducis, tripodes, menſaeque Deorum,
Cultaque nequidquam miſeris ſimulacra Latinis.
Cum Venus, emoti facie conterrita ponti,

Tali-

272. *alte* Barth. 282. *duci* offerebat Lefeb. h. e. a duce *repoſta*.

re ornatu naturae veritatem ſervaverit. Nolimus tamen Silio doctrinae et acuminis laudem denegare, quod utrumque hoc inprimis loco commendatur. *diverſis fl.* contrariis ventis impulſa utroque in latere navis unda, ita ut navis veluti inter duos *aggeres merſa* teneretur. Ad verſ. 274. cf. Virgil. l. c. 106.

275-83. cf. Virgil. a verſ. 108. Variationis conſilium et modus in oculos incurrit. Ibi *tres* naves in ſaxa torquentur: hic *geminae* ab eodem *Noto*. — 277. *murice* e Virgil. Aen. V, 205. ubi Servius: *murex, ſaxi acumen eminens per tranquillitatem.* — 281. *ſep triumpho* reſervata Hannibalis triumpho *praeda, Laurens.* De templo Feroniae ab illo ſpoliato inprimis nunc cogitandum eſſe, ſcita eſt M[illegible] adnotatio. v. ſup. lib. XIII, 84. Iam enim non mirabe-ris, quare *tripodes*, et *menſae Deorum*, et *ſimulacra* potiſſimum commemorentur.

284. Precum ſumma ad Neptunum: cohibe fluctus, [illegible] Hannibal pereat. Sed ſcite a poeta cogitata ſunt, quae ſequuntur veluti praetextus loco, et digna Dea Poenis infeſta, *ne tollat*, extollat, efferat *Carthago hoc decus*, et honori ſibi ducat, quod *nullo bello ſuperabilem* heroem *progenuerit* Hannibalem, ad cuius funus et mortem Romani *audis gaverint*, quippe quem non

Talibus alloquitur regem maris: Hoc ſatis irae
Interea, genitor: ſatis ad maiora minarum.
Cetera parce, precor, pelago: ne tollat acerba
Hoc Carthago decus, nullo ſuperabile bello
Progenuiſſe caput, noſtroſque in funera Poeni
Aeneadas undis totoque egiſſe profundo.
Sic Venus, et tumidi conſidunt gurgite fluctus;
Obviaque adverſis propellunt agmina caſtris.

Dux

290. *motoque* coni. Heinſ. 292. Quid de lacuna ſtatuendum ſit, quam h. l. Barthius, Heinſ. et Drakenborch. etiam ſuſpicati erant, in Commentario diximus.

non alio modo conficere et ſuperare potuerint. — 286. *genitor*. Venus enim mari orta, ἀφροδίτη, ποντογένεια, cf. Virgil. Aen. V, 800. 801.

291. ſeqq. Ecce grandem poetae ſaltum, qualem in toto carmine vix ſimilem fecit! Fluctus conſidunt, Hannibal e regione caſtrorum Scipionis aciem collocat, et milites ad proelium excitat. Non miror Barthium et Drakenborchium de lacuna cogitaſſe. Difficile enim eſt, cum non penitus noveris morem et conſilium Silii, a tali criſi te abſtinere. Mihi perſuaſum eſt, hic lacunam non eſſe. At novi poetam ſcenas repente mutantem, narrationis emblemata, et fragmina conglutinantem. Haec ego non probo vel defendo, at in iisdem tamen non haereo. — *Adverſa caſtra* itaque ſunt Scipionis, ad quae iam Hannibal proximus acceſſerat. Nempe verſatur poeta in eo Livii loco, quo narratur Hannibal Zamam perveniſſe lib. XXX, 29. Iam omiſſis caeteris, quae ibi de colloquio imperatorum late dicuntur, repente capitis 32. materiem occupat: *in caſtra ut eſt ventum, pronuntians ambo, arma expedirent milites, animosque ad ſupremum certamen, non in unum diem, ſed in perpetuum, ſi felicitas adeſſet, victores* etc. *Anceps ſpes et metus miſcebant animos; contemplantibusque modo ſuam modo hoſtium aciem, quum oculis magis quam ratione penſarent vires, ſimul laeta, ſimul triſtia obverſabantur, quae ipſis ſua ſponte non ſuccurrebant, ea duces admonendo, atque hortando ſubiiciunt. Poenus, ſedecim annorum in terra Italia res geſtas, tot duces Romanos, tot exercitus occidione occiſos, et ſua cuique decora, ubi ad inſignem alicuius pugnae memoriam militem venerat, referebat.*

Haec

Dux vetus armorum, ſcituſque accendere corda
Laudibus, ignifero mentes furiabat in iram
Hortatu, decoriſque urebat pectora flammis.
Tu mihi Flaminii portas rorantia caeſi
Ora ducis: noſco dextram. Tu primus in ictus
Ingentis Paulli ruis, ac defigis in oſſa
Mucronem. Tibi pugnacis geſtantur opima

Mar-

296. Villebrunium offendebat in hoc loco, quod Flaminii caput nusquam inventum fuerit poſt pugnam, itaque fieri non potuiſſe, ut quis illud caput Hannibali portaret. Ergo ita verſum mutavit: *Tu mihi Flaminii portas te in ovantia caeſi ora ducis.* At in hoc loco omni non neceſſe eſt, ut hiſtoriae veritatem urgeamus, quam nec in caeteris partibus accurate ſecutus eſt poeta. Deinde in ipſa emendatione nonnulla ſunt, quae non commode Silius dixerit, ut *caeſi Flaminii ora ovantia.* Quomodo quis ovat, cum caeſus eſt? et cur quis ſe portet, h. e. impetum faciat in ora *caeſi* ducis? Haec talia ſaltem contra dici poſſunt, ſi quis vulgatam lectionem plane damnare velit. Sed et haec leviſſima mutatione ita conſtitui poteſt, ut cum hiſtoria congruat Silius, et ſenſus ſit expeditiſſimus, et, ni fallor, unice verus. Lego: *rorantia caede ora.* Haec autem ora non ſunt Flaminii, ſed eius militis, qui Flaminium interfecerat. Tu mihi portas, h. e. offers ora ſanguine Flaminii quem olim caedebas, rorantia, ac veluti ex illa caede adhuc imbuta, h. e. tu is es, qui olim Flaminium confecit; eodem modo, quo mox alium alloquitur: *Gracchus cadens tibi proluit enſem.* Iam etiam ſequentia optime cohaerent, *noſco dextram.* Deinde recordemur oportet, ſup. lib. V, 645. Ducarium quendam diſerte nominari a poeta, qui inprimis impetum in Flaminium fecerit. Ne-

que

Haec ultima verba arripuit inprimis poeta, atque ita per partes ſingulas eundo dilatavit, ut exinde orationem Hannibalis milites excitantis a verſu 293. usque ad 338. produceret.

293. *vetus armorum* diu bello verſatus, formula Siliana, cuius exempla vidimus ſup. lib. V, 565. VI, 616. — Hannibal laudibus excitat milites. Vide quam operoſa varietate eam ſententiam pe tres verſus extulerit poe Si vis ſimilia, cf. lib. I, 34 ſq. VIII, 610. XII, 680 — *decoris urebat pect. fl.* Liv dixit, *ſua cuique decora* *rebat*: habes verſionem poe cam.

296. *Flaminii.* v. lib. 655. ſq. De ſenſu verbor vid. in Var Lect. — 29 *Paulli.* v. lib. X, 304 De interitu *Marcelli* rec

ſarcelli: Gracchuſque cadens tibi proluit enſem.
ccce manus, quae te pulſantem, belliger Appi,
loenia ſublimis Capuae de culmine muri
xcelſo fuſa moribundum propulit haſta.
cce aliud fulmen dextrae, quo nobile nomen
ulvius excepit non unum pectore vulnus.
uc prima te ſiſte acie, cui Conſul in armis
riſpinus cecidit. Me tu comitare per hoſtes,
ui nobis (memini) ad Cannas laetiſſimus irae
ervili fers ora ducis ſuffixa veruto.
erno flagrantes oculos, vultumque timendum
lon ipſo minus enſe tuum, fortiſſime Poenûm
) iuvenis: qualem vidi, cum flumine ſaevo
nſignis Trebiae complexum ingentibus ulnis
Merſiſti fundo luctantem vana tribunum.
At tu, qui gelidas Ticini primus ad undas
Scipia-

que in verbis quicquam eſt, quod a conſuetudine Silii abhorreat. Sic de militibus obviam euntibus et ſe oſtendentibus lib. I, 312. *obvia quisque ora duci portat.* Et *caede rorantes dumi, rorantia ſpolia, rorantia ora* ſunt lib. V, 459. VII, 324. IV, 449. — 303. Cum in Oxon. et Putean. eſſet *protulit*, in nonnullis autem editt. *pertulit*, Drakenborchio videbatur forte legendum eſſe *perculit*, quod ipſe in ed. Nutii, et Heinſius in Gryphiana invenerat. 307. Lefeb. ex ed. Beneſſae obtulit: *Criſpinus cecidit, me tum comitante per hoſtes*; Nam *comitante* in libris etiam veteribus extabat.

lib. XV, 332. ſqq. de *opi-* variis in locis vt lib. I, . — 300. *Gracchus pro- tibi enſem*, adſperſit cruo- ſuo, a te, vel iuxta te in- fectus. Similes dicendi for- pete ex lib. IV, 168. et I, 663. De Gracchi inter- ctione cf. Livius XXV, 16. . et ſup. lib. XII, 477. — 1. Appium Claudium ſub ditionem Capuae occiſum ivius tradit XXVI, 16. — 307. *Criſpinus* collega Marcelli. v. lib. XV, 345. et Livi XXVII, 33. — 309. *Servilium* a Viriatho quodam occiſum narravit poeta ſup. lib. X, 223. cf. Liv. XXII, 49. *laetus irae* eſt haud dubie, qui laetatur hoſte interfecto, qui ſibi gratulatur eventum, quem ira et atrocitas pugnandi habuit. — 313. 14. Scena eſt, quae deſcribitur lib. IV, 591: *Hic hoſtem, orbatus telo, com-* ple-

Scipiadae patris tinxiſti ſanguine ferrum,
Incepta exſequere, et nati mihi redde cruorem.
Horreſcamne ipſos, veniant ad proelia, Divos,
Cum ſtetis turmae, vidi, certantia coelo
Quas iuga calcantes, ſummas volitare per Alpes?
Cum videam, quorum ferro manibuſque capaces
Arſere Argyripae campi? num ſegnior ibis
Nunc mihi, qui primus torques in moenia telum
Dardana, nec noſtrae facilis concedere laudi?
Te vero, te, te exſtimulem, qui fulmina contra
Et nimbos, tonitruſque, ac ſummi numinis iras
Cum ſtarem, perferre ferox haec vana iubebas

318-21. Hunc locum ex auctoritate veterum librorum concinniorem edidit Lefeb. quam antehac factum erat. [illegible] non dubitavi Drakenborchianam lectionem relinquere. *Cum ſtetis turmae* ex Cod. Oxon. Tel. Rom. 2. Marſ. quod iam Heinſius probaverat, quanquam offerebat *ſtetis pro me*, quod non diſplicebat Drakenborchio, qui exhibuit lectionem a Nicandro in Iuntina inductam *Cum ſtetis prope me*. Deinde *quas iuga calcantes* etc. ex Puteán. et Rom. hoc ordine et ſenſu: cum ſtetis turmae, quas vidi volitare per ſummas Alpes, calcantes iuga certantia coelo. Vulg. et Drak. *cum iuga calcaſtis*. 325. *te vero, tene exſtimulem* coni. Heinſ. 327. *haec* [illegible] Heinſio Lefeb. edidit pro vulg. *ac vana*, incommodo ſenſu. Neque contemnenda eſt coniectura viri docti, haud dubie [illegible] quam Cortius ad marginem Silii ſui notavit *perſtare* [illegible] *na iub. n.* In Rom. 2. etiam erat *videbas* pro *iubebas*. [illegible] queius offerebat *docebas* ex lib. XII, 629.

plectatur ulnis, Luctantemque vado permixta morte coerces. — 315. cf. lib. IV, 447. ſeqq. *nati redde cr.* vulnera mihi Scipionem filium, uti olim ad Ticinum patrem vulneraſti. Ad verſſ. 318-20. v. Varr. Lect. — 322. *Argyr. campi* tractum Cannenſem deſignant. v. ſup. lib. VIII, 243. ſqq. *capaces* ampli, lati. *Arſiſſe* autem campos *ferro*, fortaſſe ita recte expedies, ut refulgentes armis cog[illegible] apud Virgil. Aen. XI, [illegible] *campi armis ſublimibus* [illegible] Qui id nolint, cum [illegible] Apuliam ferro igni[illegible] tam cogitabunt. — 325 [illegible] Recurre ad lib. XII, 60[illegible] ubi tempeſtate orta H[illegible] a Roma abſtrahebatur, contemtus iſte fulmi[illegible] quem nunc militi tri[illegible] ipſius Hannibalis fuit, enim ibi verſ. 627, [illegible]

Nubila, et ante ducem Capitolia celſa petebas?
Quid vos, quis claro deletum eſt Marte Saguntum,
Exhorter, quos nobilitant primordia belli?
Ut meque et vobis dignum, defendite, quaeſo,
Praeteritas dextrae laudes. Divûm ipſe favore,
Vincendoque ſenex patriam poſt trina videbam
Luſtra, et non viſos tam longa aetate penates,
Ac natum, et fidae jam pridem coniugis ora,
Confiſus vobis, repeto. Non altera reſtat
Iam Libyes, nec Dardaniis pugna altera reſtat.
Certatus nobis hodie dominum accipit orbis.
Hannibal haec: ſed non patiens remorantia verba
Auſonius miles, quoties dux coeperat ora
Solvere ad affatus, ſignum pugnamque petebant.
Hanc procul aeria ſpeculantem nube ſororem
Ut vidit Divûm genitor, maeſtosque ſub acri

Obtutu

329. *deleta Saguntos* cum nonnullis editt. quae Wolfii Baſileenſem ſecutae ſunt, Lefeb. edidit. Et ſane Silius ſemper ita foemininum genus de Sagunto adhibuit. Sed omnes libri ſcripti et editi praeter illas editiones habebant *deletum Saguntum*. Sic et Livius ſaepe, ut lib. XXI, 15. et 18. — 341. *ad effatus* Vulg. 342. *ſpeculantem* Oxon. et Rom. 2. pro vulg. *ſpectantem*.

… in *Sidonius urbis* … *ſociis, et caecum e nu…* … *ignem, Murmuraque a…* … *is miſceri vana docebat.* — 330. *primordia belli*, quatenus in Sagunto expugnata … tionis belli initium factum … cf. lib. I, 271. 72. et inf. … 496. — 331. *defendi…* … *praet.* — *laudes*, h. e. tuo… … gloriam priſtina virtute … tam. — 336. 38. Va… … Hannibalis verba apud Livium XXX, 32. quae iam … p. ad verſ. 291. latius de… … Roma an Carth… *go intra gentibus darent, ante craſtinam noctem ſcituros: neque enim Africam aut Italiam, ſed orbem terrarum victoriae praemium fore.* Itaque *certatus orbis eſt*, ob quem certatur.

339. ſeqq. Poeta, omiſſa Scipionis ad milites adhortatione, cuius Livius l. c. cap. 32. mentionem fecit, velut epiſodii inſtar Iunonem colloquentem inducit cum Iove, qui omnem belli eventum et Hannibalis fatum praedicit. — 348.

Obtutu vultus, ſic ore effatus amico eſt:
Qui te mentis edunt morſus, da noſcere, coniux?
Num Poeni caſus ducis, et Carthaginis angit
Cura tuae? Sed enim reputa tecum ipſa furores
Sidonios; gentem contra et fatalia regna
Teucrorum. Quis erit, quaeſo, germana, rebelli
Fractis foederibus populo modus? Ipſa malorum
Non plus Carthago tulit, exhauſitque laboris,
Quam pro Cadmea tu exercita gente tuliſti.
Turbaſti maria ac terras, iuvenemque feroce
Immiſti Latio, tremuerunt moenia Romae,
Perque bis octonos primus fuit Hannibal annos
Humani generis. Tempus componere gentem,
Ad finem ventum: claudenda eſt ianua belli.
Tum ſupplex Iuno: Neque ego, mutare labor...
Quis eſt fixa dies, pendenti nube reſedi:
Nec revocare acies, bellumque extendere quaero:
Quae donare potes, quoniam mihi gratia languet,

344. *adfatus* Heinſ. et ſic ed. Lefeb. 345. *edunt* co... Heinſ. 352. *quam pro Cadmea tolerâſti exercita gente* ... coni. Heinſii edidit etiam Lefeb. quia iam praecedenti verſu fu... rat *tulit*. In Putean. *tuleris* in Parm. *tuliſti exercita gente*. S... repetitio illius vocabuli hunc locum nunc neutiquam dedeceb... 357. Sic bene Lefeb. e Rom. 2. pro vulg. *et claudenda*. Hei... offerebat *occludenda*. 358. *neque ego hoc mut.* in P... 359. *pendenti in nube* Cod. Tel. Rom. 2. Parm. Med. ... cior eſt coniectura Barthii *Poeno duce nube reſedi*. 360. ... *lusve* Putean. Tel. Rom. 2.

348. *fatalia regna*, quibus in fatis deſtinatum eſt, ut imperent.

356. *componere*, quietum praeſtare, pacem reſtituere.

358. ſq. Non ideo huc veni, inquit Iuno, ut mutem, quae fato deſtinata ſunt (*quibus eſt fixa dies*, vel ut mox *nil fila ſororum adverſus poſco*) Id unum peto, ut ne Hannibal moriatur, neve vivus capiatur ab hoſtibus. — N... ſine ingenio et acumine ... nenis character ſervatus ... poeta. Novimus Deae ... gantiam; iam videt ... contra fieri quam optav... Itaque ad preces confugit ... invita; at quam invidi... facit, et quam plenae ... leorum iſtae ſententiae ... *gratia mihi languet*, *cecidit* ...

Et cecidit iam primus amor, nil fila ſororum
Adverſus poſco. Vertat terga Hannibal hoſti,
Vt placet, et cineres Troiae Carthagine regnent.
Illud te gemini per mutua pignora amoris
Et ſoror et coniux oro, tranare pericla
Magnanimum patiare ducem, vitamque remittas,
Neve ſinas captum Auſonias perferre catenas.
Stent etiam contuſa malis mea moenia, fracto
Nomine Sidonio, et noſtro ſerventur honori.
Sic Iuno, et contra breviter ſic Iupiter orſus:
Do ſpatium muris, vt vis, Carthaginis altae;
Stent lacrimis precibuſque tuis. Sed percipe, coniux,
Quatenus indulſiſſe vacet. Non longa ſuperſunt
Fata urbi, venietque pari ſub nomine ductor,
Qui nunc ſervatas evertat funditus arces.
Aethereas quoque, uti poſcis, trahat Hannibal auras,
Ereptus pugnae. Miſcere hic ſidera ponto,

 Et

364. *cineres Troiae* e Puteau. et Marſo Heinſius emendaverat. Sic et in Rom. 2. Vulg. *Latii.* 367. *vitamque* ſcripti et editi libri plures. Al. *vitaeque.* 371. *at breviter contra* ex coni. Heinſ. Lefeb. edidit. 373. In nonnullis editt. priſcis *praecipe.*

mus amor, nil — poſco. Sed ne ſic quidem magnam propriae artis laudem Silius tuetur. Nam omnis loci forma deſcripta eſt e Virgil. Aen. X, 611, ſeq. ubi Iuno ſimili modo affecta pro Turni vita apud Iovem preces facit: *Si mihi, quae quondam fuerat, quamque eſſe decebat, Vis in amore foret, non hoc mihi namque negares* etc. — *cineres Troiae* eadem cum acerba invidia appellat Romanos, ex Troiae veluti ruinis et cineribus oriundos. cf. Virgil. Aen. V, 787.

371. ſeqq. cf. Virgil. l. c. verſ. 621. — *do ſpatium*, ſalvam ad tempus et incolumem Carthaginem praeſtabo, ut precibus tuis cedam, *ſtent precibus tuis.* Quae ſequuntur, plane e verſu 625. Virgilii deſcripta ſunt. *Hactenus*, ibi Iupiter inquit, *indulſiſſe vacat.* — 375. *pari ſub nomine ductor*, Scipio Africanus minor, ſ. Aemilianus, qui Carthaginem et Numantiam delevit.

Et terras implere volet redeuntibus armis.
Novi ſeta viri bello praecordia: ſed lex
Muneris haec eſto noſtri: Saturnia regna
Ne poſthac videat, repetat neve amplius unquam
Auſoniam. Nunc inſtanti raptum avehe leto;
Ne, ſi miſcebit latis fera proelia campis,
Romulei nequeas iuvenis ſubducere dextrae.
Dum ſtatuit fata omnipotens urbique ducique,
Invadunt acies pugnam, et clamore laceſſunt
Sidera. Non alio graviores tempore vidit
Aut populos tellus, aut, qui patria arma moverent,
Maiores certare duces. Diſcriminis alta
In medio merces, quidquid tegit undique coelum.
Ibat Agenoreus praefulgens ductor in oſtro,

Excel

380. *bello* e Put. et Oxon. Sic et Rom. 2. Leſeb. pro vulg. *belli.* 382. *poſthaec* in Oxon. et Putean. 389. *paria* e ſcriptis pro vulg. *paria.*

delevit. — 378. *miſcere ſidera ponto*, novas turbas molietur, (cf. lib. XIII, 586.) et *terras impl. red. arm.* bellum reſtaurabit, advocato in auxilium Antiocho, ut iam ſupra Scipioni praedixerat Sibylla lib. XIII; 878. *rurſus bella volet Macetum inſtaurare ſub armis.* — 380. *fera bello praec.* cf. lib. X, 14. — *lex muneris*, conditio ſub qua precibus tuis concedo haec erit etc." *Romulei iuv.* Scipionis.

386. ſqq. Sequitur ultimi proelii deſcriptio, nota varietate colorum epicorum, quos multoties in ſuperioribus carminis partibus vidimus, operoſe inſtructa. Ca-

ve igitur ne hic accuratam collocatae ab utraque parte aciei recenſionem expecte De hac narratio hiſtorica L vii XXX, 33. ſqq. ſufficie Silius, velut ultima vice ep cam doctrinam lectoribus claraturus, in media repe arena collocat, pugnas caedes pingit, deosque h neſque miſcet. — *dum ſta tuit*, deſtinat praedicen *Clamor*, quamvis omni gnat principio ſolennis, men diſerte memoratus eſt vio l. c. cap. 33. — 39 91. Habes iterum muta ſermonem poeticum verba his Livianis cap. 32. *ad* *diſcrimen procedunt poſtero* *duorum opulentiſſimorum po* *loru*

Excelſumque caput penna nutante levabat
Criſta rubens. Saevus magno de nomine terror
Praecedit, Latioque micat bene cognitus enſis.
At contra ardenti radiabat Scipio cocco,
Terribilem oſtentans clypeum, quo patris et una
Caelarat patrui ſpirantes proelia dira
Effigies: flammam ingentem frons alta vomebat.
Sub tanta, cunctis, vi telorumque virûmque,
In ducibus ſtabat ſpes et victoria ſolis.
Quin etiam, favor ut ſubigit pleroſque metuſve,
Scipio ſi Libycis eſſet generatus in oris,
Sceptra ad Agenoreos credunt venturа nepotes.
Hannibal Auſonia genitus ſi ſede fuiſſet,
Haud dubitant terras Itala in ditione futuras.

400. *virorumque* e duobus ſcriptis et nonnullis ed. Heinſ. et ſic Lefeb. 402. *ſubigit favor ut pleroſque*. Hoc ordine edidit Lefeb. *et pleroſque* ex ſcriptis. In vulg. *plerumque*. Cortius irreptitium verſum dicebat. 404. *credunt* e Putean. Oxon. Rom. 2. Parm. Vulg. *eſſent*. Cortius notavit in margine coniect. viri docti *terrae*.

orum *duo longe clariſſimi duces, duo fortiſſimi exercitus; multa ante parta decora, aut cumulaturi eo die, aut everſuri.* Ex ultimis inprimis patebit *diſcriminis merces* h. e. lucrum ex hac pugna in alterutram partem redundans, et veluti in medio propoſitum, *quicquid tegit undique coelum*, pro vulg. orbis terrarum imperium, de quo certabatur. cf. verſ. 342.

393. *excelſum cap. levabat criſta*, poetica ratio, altum in galea ornatum deſignandi. cf. inf. verſ. 525. *ſaevus terror*, ipſe Hannibal terrorem incutiens, *magno de nomine*, tanta erat virtutis memoria et fama. De *oſtro* perpetuo Hannibalis ornatu v. lib. IV, 326. locus ſimillimus. 396. In *ardenti cocco*, quod eſt purpurae genus, ſagulum vel paludamentum cogitandum eſſe, evincit Iunonis adſimilatio verſ. 527. declarata, ubi illa *humeris imponit honorem fulgentis ſaguli*. — 399. *flammam — vomebat* poetica imago ſplendoris ex galea corruſcantis, e Virgilio hauſta Aen. VIII, 620. *terribilem criſtis galeam flammasque vomentem*; ubi Heynius laudavit Homer. il. ε, 4. δαιε οἱ ἐκ κορυθος τε καὶ ἀσπιδος ἀκαματον πυρ. v. ſup.

Contremuere aurae, rapido vibrantibus haſtis
Turbine, et horrificam traxere per aethera nubem.
Inde enſis, propiorque acies, et comminus ora
Admota, ac dira flagrantia lumina flamma.
Sternitur in medium contemtrix turba pericli,
Quae primis ſe praecipitem tulit obvia telis,
Gentilemque bibit tellus invita cruorem.
Fervidus ingenii Maſiniſſa, et fervidus aevi,
In primas Macetûm turmas immania membra
Infert, et iaculo circumvolat alite campum.
Caerulus haud aliter, cum dimicat, incola Thules
Agmina falcifero circumvenit arta covinno.

Gra

413. *bibit* Vulg. Marſ. Rom. 2. Beneſ. — Oxon. *vidit*. Ali
editt. *videt*. Deinde *inviſa* ex antiquis, ut ait, ſervavit Lefeb
pro *invita*, quod Heinſius repoſuerat. In *tellure inviſa* quicquid
ſubintelligas, ſive Diis, ſive Romanis, ut Villebrunius exiſtima-
bat, ſententia ab hoc loco aliena videtur.

v. ſup. lib. IX, 449. X, 107. — 402-406. Vide, annon haec translata ſint ex his Livianis cap. 32. *Anceps' ſpes et metus miſcebant animos, contemplantibusque modo ſuam, modo hoſtium aciem, quum oculis magis quam ratione penſarent vires, ſimul laeta ſimul triſtia obverſabantur.*

407. ſeq. pugnae confertiſſimae imaginem habes variatis coloribus deſcriptam, quorum ſimiles vidimus ad lib. IV, 353. ſeq. Etiam *flagrantia lumina* notum ardoris bellici et atrocitatis documentum habent: unde *flammatos, ardentes* ira paſſim heroes legimus. cf. lib. V, 275. X, 106. — 413. *bibit tellus cr.* nota formula, cf. lib. XVI,

216. et X, 268. *gentilem* Poe-
norum, qui in terra patri
cadunt.

414. ſq. In ordine pugn
conſertae arbitrium ſuum p
eta ſequitur. Maſiniſſam nu
inprimis cum Macedonum l
gione componit, quam H
nibal, auctore etiam Liv
l. c. cap. 33. in exercitu h
bebat. Illius impetus, q
in hoſtes ferebatur, comp
ratur incurſioni Britannor
covinno, ſ. curru falcato ag
na turbantium. Hos *inc*
Thules deſignat, ut iam ſu
notavimus lib. III, 597. —
caerulus, ex fuco caerul
quo ſe Britannos tinxiſſe C
ſar tradidit Bel. Gall. V,
Omnes ſe Britanni vitro i
ciunt, quod caeruleum e

co

Graia phalanx patrio denſarat more catervas,
Innexiſque adſtat nulli penetrabilis haſtis.
Immemor has pacti poſt foedus in arma Philippus
Miſerat, et quaſſam refovebat Agenoris urbem.
Rareſcit multo laxatus vulnere miles,
Atque aperit patulas proſtrato corpore late
Inter tela vias. Irrumpit mole ruinae
Auſonius globus, et periuria Graia reſignat.
Archemorum Rullus, Teucrum Norbanus, et ambo
Mantua labenti genetrix dimiſerat aevo.
Obtruncat Samium bellacis dextra Caleni.
At Clytium Selius, Pellaeum et vana tumentem

 Ad

420. *intentisque* Lefeb. edidit pro *innexisque*, quam lectionem ſuaſerat Dausqueius, cum in vulgatis eſſet *innixisque*. In Oxon. *innitisque*. Neque tamen contemnenda erat lectio ed. Mediol. *immiſſisque*, pro qua miror Drakenborchium maluiſſe *immixtisque*. Neque ſine ſenſu eſt noſtra lectio, ut Villebr. opinabatur. Nempe *innexae haſtae* ſunt eidem etiam intentae, ſed hac adiunctione, ut haſtas, quo fortius reſiſtant irruentibus hoſtibus, veluti oblique inter ſe iunctas et nexas cogitare poſſis. 423. *laxatus funere* offerebat Heinſ. nec id Drakenborchio diſplicebat. 425. pro *mole* Burmannus *more* coni. Male. 427. *Rullus* Heinſ. Al. *Rutulus*, *Rulus*. Mox *ambo* e ſcriptis pro *ambos*. 428. Drakenborch. probabat Heinſianum *flaventi arvo*. Lefeb. defendit *labentem*. cf. Mart. Ep. XI, 54. et Propert. II. El. XIV, 25. De illo vitro, herba, v. Salm. ad Solin. p. 180. De *covinno* curru Belgarum proprio, a quibus Britanni accepere cf. Scheffer. de re vehic. II, 22. — 419. 20. Deſignat phalangem Macedonicam, *denſata caterva* et *haſtis obiectis*. Nota res eſt, cuius multi ſcriptores mentionem fecerunt. cf. Liv. XXXI, 39. XXXII, 17. Curtius III, 2. Veget. II, 2. Polyb. XII, ext. De Philippo eiusque cum Poenis foedere facto cf. lib. XV, 286. ſqq. — 425. *mole ruinae*, ceu ruina ingentis molis et ponderis. *reſignat*, aperit, laxat phalangem Graecorum.

427. ſq. Sequuntur ex more caedes ſingulares. *et ambo lab. aevo* ambo Romani ſenes. Hoc nempe virtutem auget et impetum arguit. — 430. *Clytium Pellaeum*, a Pella oriundum oppido natalibus Alexandri celebri; unde *vana tumebat* ſuperbiebat illa patria ſua.

Ad nomen patriae Clytium; ſed gloria Pellae
Haud valuit miſero defendere Daunia tela.
Saevior his Latios vaſtabat Bruttia ſigna
Laelius increpitans: Adeone Oenotria tellus
Deteſtanda fuit, quam per maria aſpera, perque
Inſanos Tyrio fugeretis remige fluctus?
Sed fugiſſe ſatis fuerit. Latione cruore
Inſuper externas petitis perfundere terras?
Haec dicens Silarum, meditantem in proelia, telo
Praevenit. Haſta volans imo ſub gutture ſedit,
Et vitae vociſque vias ſimul incita clauſit.
Virgillo Caudinus, acerbo Sarris Amano
Sternitur. Accendunt iras vultuſque virorum,
Armorumque habitus noti, et vox conſona linguae.
Quos ubi nudantes conſpexit Hamilcare cretus
Terga fugae, State, ac noſtram ne prodite gentem,
Vociferans ſubit, et convertit proelia dextra.

Qualis

labenti aevo ex lib. II, 325. ubi ipſe *lapſo aevo* edidit e Cod. Tel. cum in caeteris eſſet *laſſo aevo*. Drakenborchius illius locutionis exempla requirebat. At quis non rationem poeticam agnoſcat, cum *labi* dicantur, quae ad finem vergunt, pereunt? Sic lib. IV, 747. *prior exſtingui labique videtur gloria*; et X, 310. *lapſae ſpes.* 433. *late vaſtabat* coni. Heinſ. et ſic etiam Cocrius notaverat ad marginem. 442. Variant libri *Satis*, *Saxis*, *Satris*. 444. Pro *conſona* in Rom. 2. erat *conſcia*, quod placebat Lefeb. 445. *nudantes* bene Heinſius reſtituit pro *nutantes* vulg. vid. nott. *mutantes* Wolf. in Baſil. edidit, non ſine ſenſu.

433. ſeqq. Laelius ex alia parte increpat et fugat Bruttios milites, qui Hannibalem ex Bruttiis diſcedentem, vi magis et neceſſitate quam ſua voluntate, ut Livius ait l. 4. cap. 33. ſecuti erant. — 437. *fugiſſe ſatis fuerit*, h. e. condonandum vobis foret, ſi ſola fuga contenti fuiſſetis, ſed nunc *inſuper Latio cruore perfundere*, Latinos populares veſtros caedere in terra externa inſtituiſtis. — 440. 41. Obvium caedis genus, cuius multa exempla paſſim habuimus. cf. lib. IV, 170. IX, 569. et ſimile apud Virgil. X, 347.

445. ſqq. Hannibal fugientes Bruttios colligit, et in agmen Romanorum immittit. —

nudan-

Qualis in peſtiferis Garamantum feta veneno
Attollit campis ferventi paſtus arena
Colla Paraethonius ſerpens, lateque per auras
Vndantem torquet perfundens nubila tabem.
Continuo infeſta portantem cuſpide vulnus
Impedit antevolans Herium: cui nobile nomen
Marrucina domus, clarumque Teate ferebat.
Atque illi magnum nitenti, et laudibus hoſtis
Arrecto, capuli ad finem manus incita ſedit;
Quaerebatque miſer morienti lumine fratrem,
Cum iuvenis ſubit, et, leto ſtimulatus acerbo,

Ple-

453. *impetis* coni. Heinſ. 455. 56. Drakenborch cum vulg. ediderat *Atque illi — manus incita fodit.* Iam non intelligebatur, quam partem corporis manus incita foderit. Igitur Heinſius poſt Barthium offerebat *Ilinque haeit* etc. Lefeb. edidit: *manus incita ſedit,* quamvis nulla auctoritate adiecta. Probata haec lectio etiam fuit Hoeſtio Batavo; ſed loci e Silio laudati lib. VI, 251. et hoc libro verſ. 440. non plane refutant, quae contra dici a ſubtilioribus poſſint. Nempe ibi *cuſpis,* vel *haſta ſedit.* Sed nunc *manus* ſedit, et quidem *capuli ad finem,* qui non commode de manu, ſed ſemper de enſe et gladio dicitur. Hinc etiam Cortius ad marginem notaverat *inguine.*

nudantes terga fugae pro vulg. *fugientes* dixit exemplo Virgil. Aen. V, 586. — *ne prodite,* ne deſtituite. v. ad lib. XV, 710. — 448-51. Hannibalem furentem pugnamque inſtaurantem comparat ſerpenti, qui virus effundit, inquit Marſus. At illius furoris ne mentio quidem facta erat, nec ad inſtaurationem pugnae comparatio pertinere poteſt. Quidni fateamur incommode adſutam hanc comparationem, obſcuramque eius cum antecedentibus nexum eſſe? Similem, at aptiore cum conſilio elatam, vidimus ſup. lib. XII, 6. ſqq. *Paraethonius* Libycus, cf. lib. III, 225. V, 556. Ipſius imaginis colores quis non memoria teneat ex lib. VI. variis locis, ut verſ. 185. 219. ſq. 275. — 453. *impedit antev.* praeoccupat telo Herium praevertens. De *Teate* v. lib. VIII, 522. — 455. *magnum nitenti:* cogita tibi Herium omnes vires colligentem, ut magnum facinus in Hannibale, tanto hoſte, caedendo exſequatur, veluti laudibus futuris inflammatus. — 457. Ecce iterum fratrem! Paſſim notavimus tales ſcenas amare Silium; ut vix in toto carmine una pugna narretur,

cui

Pleminius ſaevum mucronem ante ora coruſcat,
Ac fratrem magno minitans clamore repoſcit.
Huic proles Barcae: Germanum reddere vero
Si placet, haud renuo. Maneant modo foedera noſtra,
Hasdrubalem revocare umbris. Egone aſpera ponam
Vnquam in Romanos odia? aut manſueſcere corda
Noſtra ſinam? parcamque viro, quem terra crearit
Itala? Tum manes inimica ſede repellat

Aeter-

459. *Pleminius* e coniectura probabat Drakenborch. et Lefeb. in Rom. 2. et Beneſ. reperiebat expreſſum. In caeteris *Fleminius*, vel *Flaminius*. Notam gentem Pleminiam, etiam circa tempora belli Punici, et ſaepe Livio appellatam; iam Drakenb. adnotavit. 461. Lefeb. ex coniectura Heinſii cui vulgatum *vero* diſplicebat, ita edidit: *Germanum reddere, Averno ſi placet, haud renuo.* Miror ſane Heinſio illud *vero* diſplicuiſſe, cuius vim quandam praecipuam non potuiſſet non agnoſcere, ſi attendere animum voluiſſet. Vſurpari enim id vocabulum in lingua latina, inprimis a reſpondentibus, non ſine aliqua emphaſi ſolet, quae nunc potiſſimum in Hannibalis voce requiritur, quae tamen magis ſenſu interno percipi, quam verbis enunciari poteſt. Cogitabimus haec Hannibalem cum acerbo riſu reſpondiſſe, e quo mox ſola acerbitas et furor relinqueretur. 462. *revocari* coni. Heinſ. et ſic Lefeb. edidit. Cortius ad marg. *revocate.* 466. Non auſus ſum in contextu Drakenborchiano quicquam mutare, quamvis voces *inimica*, vel *aeterna* non ſine mendo eſſe exiſtimabam. Sed et auctoritas librorum veterum locum non adiuvabat, et coniecturarum, quae oblatae eſſent a viris doctis, difficilis delectus erat. Lefeb. edidit *aeternum*, ex Cod. Tel., ut ait, et ex coni. Heinſii. Drakenborchio placebat coniectura Cellarii *inimicus*. Cortius ad marginem notaverat *inimicos*. Aptiſſimam, meo quidem ſenſu, ſententiam funderet locus, ſi evinci poſſet ita ſcriptum fuiſſe: *tum manes inimicos* (vel etiam *inimicus*) *ſede repellat aeternum*. Si Romano homini parcerem, inquit Hannibal, dignus ſim, quem frater meus ut inimicum e ſede inferorum repellat, et ſocietatem meam fugiat. Iam *inimica ſedes* non intelligitur, quo pertineat: et *aeterna ſedes*, ut Avernum notet, nunc valde incommode dicitur, et tanquam otioſum epitheton friget. In *ſede* autem, etiamſi nude ponatur, nos haerebimus, quia ex omni loco et ſequenti *Averno* patet, de ſede infernali, ubi Hasdrubal commoretur, ſermonem eſſe.

cui non fratres, gemini, tergemini etiam, interſint. Nempe ita ornatus epici augentur; et in noſtro loco, ſine fratrum mentione, ſarcaſmorum occaſio non fuiſſet. v. ad lib. IV, 357. ſqq. — *quaerebat fratrem*, advocabat in extremo vitae halitu. — 461-63: Si tu mihi Hasdrubalem

in

Aeterna, ſocioque abigat me frater Averno.
Sic ait, et clypei propulſum pondere toto,
Lubrica qua tellus lapſantis ſanguine fratris
Fallebat niſus, proſternit, et occupat enſe.
Extendit labens palmas, Heriumque iacentem
Amplexus, iuncta lenivit morte dolorem.
Tum Libys invadit mixtae certamina turbae,
Convertitque ruens per longum hoſtilia terga;
Vt cum fulminibus permixta tonitrua mundum
Terrificant, ſummique labat domus alta parentis,
Omne hominum in terris trepidat genus: ipſaque ab ora
Lux atrox micat, et praeſens adſtare viritim
Creditur intento perculſis Iupiter igne.
Parte alia, ceu ſola forent diſcrimina campo,
Qua miſcebat agens truculentus Scipio Martem,
Aſpera pugna novas varia ſub imagine leti

Dat

477. *ob ora* Barth. ex Oxonienſis libri veſtigiis, ubi *ab ora*. Illo modo et Rom. 1. Mediol. Beneſ. Parm. Aliis *ab hora*, *aborta*.

in Italia caeſum revocaveris, ego tibi Herium fratrem tuum reducam. Ad verſ. 466. v. Var. Lect. — 471. 72. Scenam ſimilem repete ex lib. IX, 408. ſq. et cf. Virgil. A. IX, 444. Ovid. Met. V, 71. ſq.

473. ſq. Hannibalem terga hoſtium vertiſſe, nullibi Livius quidem diſerte adnotavit. Vbique Poeni pedes referunt. Ego ſuſpectum Silium habeo, ne illam ſcenam ideo finxerit, ut ſequenti comparationi, quam apto ornatu et ſatis magnifice extulit, locus eſſe poſſit.

480. ſqq. Livius Scipionis poſt Maſiniſſam et Laelium interveniëntis impetum ita expreſſit cap. 34. *Novum de integro proelium ortum eſt: quippe ad veros hoſtes perventum erat, et armorum genere, et uſu militiae, et fama rerum geſtarum, et magnitudine vel ſpei vel periculi pares. Sed et numero Romanus ſuperior erat et animo: — multi circumventi in acie caeſi hoſtes, multi per patentem circa campum fuga ſparſi, tenente omnia equitatu, paſſim interierunt.* Manifeſte hic locus, qui ratione hiſtorica univerſam ſcenam oculis offert, a poeta ritu epico et partibus ſingulis ornandis translatus eſt. — *ceu ſola diſcr.*

Dat formas. Hic enſe iacet proſtratus adacto;
Hic ſaxo perfracta gemit lacrimabilis oſſa;
Atque hos (turpe) pavor fuſos proiecit in ora;
Horum adverſa dedit Gradivo pectora virtus.
Ipſe ſuper ſtrages ductor Rhoeteius inſtat;
Qualis apud gelidum currus quatit altior Hebrum,
Et Geticas ſolvit ferventi ſanguine Mavors
Laetus caede nives, glacieſque Aquilonibus actam
Perrumpit ſtridens ſub pondere belliger axis:
Iamque ardore truci luſtrans fortiſſima quaeque
Nomina obit ferro. Claris ſpectata per orbem
Stragibus occumbit late inter tela iuventus:
Qui muros rapuere tuos, miſeraſque nefandi
Principium belli fecere, Sagunte, ruinas;

Qui

485. *aſt hos* Lefeb. ed. ex Oxon. Tel. Rom. 2. Parm. Ben. Al. *atque hos.* E ſcriptis etiam *proiecit* pro vulg. *deiecit.* 490. *actam* h. e. concretam, conſtrictam, Oxon. Put. Rom. 2. pro vulg. *auctam.*

diſcr. for. etc. Sententia Scipionis virtutem et impetum exaggerat, qui nunc demum periculum et extremam perniciem hoſtibus afferebat. Novum de integro proelium ortum, Livius dixerat. Eo quoque *novae leti formae* hactenus nondum viſae, pertinent; *facies leti* alibi poeta appellat, ut lib. IV, 593. — 484. *ſaxo* Homerico fere exemplo priſcae heroum aetati apto, qui ſaxis hoſtes petunt. Niſi forte de ſaxo e funda emiſſo et Balearibus, quorum copias Hannibal habebat, cogitare malis. 485. *proiecit in ora pavor*, qui turpi formidine fugientes caeduntur. *Virtutis eſt adverſa pectora Gr. dare*, vulnera in pectore accipere. cf. lib. V, 594. Feraciſſima ſententiarum brevitas in his duobus verſibus monſtranda eſt iis, qui haec apud tirones tractant. — 488. ſeq. Martem cum curru aliquoties vidimus in hoc carmine. cf. lib. I, 433. IV, 432. ſeq. — 493. *ſpectata iuv.* Livii locum laudavimus ad verſ. 480. ubi ille *hoſtes uſu militiae et fama rerum geſtarum pares* appellabat. Sed haec poetae ſatis ſufficiunt. Ergo Silius [illegible] ſeqq. per partes enarrat documenta virtutis Poenorum militum variis belli Punici occaſionibus probatae.

Qui ſacros, Thraſymene, lacus, Phaethontia quique
Polluerant tabo ſtagna; ac fiducia tanta
Quos tulit, ut Superûm regi ſoliumque domosque
Irent direptum, mactantur comminus uno
Exitio; redduntque animas, temerata ferebant
Qui ſecreta Deûm, et primo reſeraſſe negatas
Greſſibus humanis Alpes. Formidinis huius
Plena acies propere retro exanimata ruebat.
Haud ſecus, ac tectis urbis Vulcania peſtis
Cum ſeſe infudit, rapiduſque incendia flatus
Ventilat, et volucres ſpargit per culmina flammas;
Attonitum erumpit ſubita formidine vulgus,
Lateque ut capta paſſim trepidatur in urbe.
Verum ubi cunctari taedet diſperſa virorum

Proelia

497. pro *qui ſacros* Cortius ad marginem poſuerat *quique tuos*. 498. *polluerunt* coni. Heinſ. quod probabat Drakenborchius, quoniam praeceſſiſſet *rapuere, fecere*, et ſequeretur *tulit*. Sed non tutum eſt, ita apud poetas argumentari. 500. *mutantur* Putean. Vnde Heinſius coniecit *multantur*. 502. *reſeraſſe* e ſcriptis libris et editt. priſcis reſtituit Heinſ. et iam Lefeb. edidit. Lectio vulg. *preſſiſſe*, quam primus Wolfius in Baſ. dederat, a Drakenborch. ſervata eſt. 507. *culmina* e Cod. Oxon. Pat. Rom. 2. pro vulg. *nubila*. 508. Rom. 2. *rumpit*. 510. *diverſa* coni. Heinſ.

496. *principium belli*, v. verſ. 330. — 497. *Phaëthont. ſtagna*. v. ad lib. VII, 149. — 499. *quos tulit tanta fid.* Senſus eſt: qui auſi ſunt Romam invadere. Sed quanto fortius *Iovis ſolium domosque*, Capitolium cum templis poſuit, ut Romam deſignaret! — De ornatu verborum in verſſ. 501-503. paſſim diximus. cf. lib. II, 356. III, 499. ſqq. IV, 63. ſq. XI, 135. ſq.

503. ſeq. *formidinis huius*, cuius? num Scipionis, hi-ſtrantis ſingulos et ferro obeuntis, e verſ. 492.? an *huius*, quam caedium adſpectus praebebat, e verſ. 494.? Alterutrum profecto cogitavit poeta; at languidius cogitata expreſſit. Illi formidini illuſtrandae ſequentem comparationem ſervire, quis dubitet? et quis, poſt tot variatae imaginis huius exempla, in ornatu verborum haereat? v. quae notavimus ad verſ. 93. ſq.

510. ſeqq. Scipionem taedet *diſperſa proelia ſectari* h. e. immo-

Proelia ſectantem, et leviori Marte teneri:
Omnes in cauſam belli auctoremque malorum
Vertere iam vires tandem placet: Hannibal unus
Dum reſtet, non, ſi muris Carthaginis ignis
Subdatur, caeſique cadant exercitus omnis,
Profectum Latio: contra, ſi concidat unus,
Nequidquam fore Agenoreis cuncta arma viroſque.
Illum igitur luſtrans circumfert lumina campo,
Rimaturque ducem. Iuvat in certamina ſumma
Ferre gradum, cuperetque viro concurrere, tota
Spectante Auſonia. Celſus clamore feroci
Provocat increpitans hoſtem, et nova proelia poſcit.
  Quas poſtquam audivit voces conterrita Iuno,
Ne Libyci ducis impavidas ferrentur ad aures,
Effigiem

515. *exercitus omnes* in vulg. 516. *profectum Latio*, ſine voc. *eſt*, quod Nicander primum induxit, ex ſcriptis et editis antiq. Heinſ. et Lefeb. 517. pro *cuncta* Heinſ. malebat *iuncta*.

immorari caedibus militum fugientium, in quo eſt magna at inutilis opera, unde *leviorem Martem* dicit, cum vulgaribus militibus pugnam, ut ſup. lib. IV, 266. *vulgum Martemque minorem hactenus et leto dedimus ſine nomine gentem.* — 516. *non profectum Latio*, nihil iuvabit, non proderit Romanis.

523. ſq. Livius XXX, 35. *Hannibal*, inquit, *cum paucis equitibus inter tumultum elapſus Adrumetum perfugit.* Iam poetam in carmine epico verſanti fugere non poterat, quibus veluti machinis iſtam herois fugam perficeret. Perſequitur itaque artificium, cuius fundamenta a verſu 342. iecerat. Ibi cum Iunoni de Hannibalis vita ſollicitae Iupiter condonaſſet, ut eum e pugna ſalvum ſeduceret, nunc, cum vitae periculo propinquus eſſet, illa Iovis venia utitur. In omni autem ſimulacro Scipionis conflando, quod fugiens dum Hannibal inſequitur, a pugna abſtrahitur, Silium ante oculos habuiſſe imaginem Aeneae, qua Iuno Turnum illudebat apud Virgil. Aen. X, 636. ſeq. in promtu eſt, atque ex toti[us] loci perpetua imitatione in[-]telligitur. Homerica phan[-]taſmata, unde ſimiles machi[-]nationes traductae ſunt a po[e]ti[-]

Effigiem informat Latiam, propereque coruſcis
Attollit criſtis: addit clypeumque iubaſque
Romulei ducis, atque humeris imponit honorem
Fulgentis ſaguli: dat greſſum habituſque cientis
Proelia, et audaces adicit ſine corpore motus.
Tum par effigies fallacis imagine vana
Cornipedis moderanda cito per devia paſſu
Belligerae datur ad ſpeciem certaminis umbrae.
Sic Poeni ducis ante oculos exſultat, et ultro
Scipio Iunoni ſimulatus tela coruſcat.
At, viſo laetus rectore ante ora Latino,
Et tandem propius ſperans ingentia, Poenus,
Quadrupedi citus imponit velocia membra,
Et iacit adverſam properati turbinis haſtam.
Dat terga, et, campo fugiens, volat ales imago,
Tramittitque acies. Tum vero, ut victor, et alti
Iam compos voti, ferrata calce cruentat
Cor-

529. *adicit* ex Oxon. — Rom. 2. *adiicit*. Vulg. *addit*.
536. *ſpirans ingentia* coni. Heinſi, qui loci ſenſum non ſatis adſecutus eſſe videtur. vid. nott.

lis, alii notarunt, Il. ε, 449. et Þ, 599. ſq. cf. ſup. lib. X, 83. — 524. *ne — ferrentur ad aures*. Nempe haec heroi et viro forti apta ſunt. Hannibal, ſi Scipionis provocationem audiviſſet, eam ut vir fortis accepiſſet, atque ita in periculum vitae veniſſet. cf. quae Heynius notavit ad Virg. l. c. 633. — 525. *attollit* ornate, pro galeam cristatam capiti impoſuit; ea autem veluti maiorem formam reddit. v. ad verſ. 393. Sequentia, quae reliquum ſimulacri habitum deſcribunt, ſingula variata ſunt e Virgilianis verſ. 638-40. Compara locum, et animum adverte, annon tibi ſe offerat Silius ſollicitus, ne ad verbum deſcribat, quae variare dicendo cupit.

536. *ſperans prop. ingentia*, variata, et incommode quidem, ſententia proxime antecedens, *laetus rectore Latino ante ora*. Hannibal laetabatur ſe Scipioni ita propinquum eſſe, ut eum cominus conficere poſſit, atque ita *ingentia ſperabat*, h. e. magnae, inclitae caedis ſpem concipiebat. — 539. 40. Ecce loquacitatem poetae, quam variandi

Cornipedem, et largas Poenus quatit aſper habenas.
Quò fugis, oblitus noſtris te cedere regnis?
Nulla tibi Libyca latebra eſt, o Scipio, terra.
Haec ait, et ſtricto ſequitur mucrone volantem,
Donec longinquo fruſtratum duxit in arva
Diverſa ſpatio procul a certamine pugnae.
Tum fallax ſubito ſimulacrum in nubila ceſſit.
Fulmineus ductor, Quiſnam ſe lumine caeco
Compoſuit nobis, inquit, Deus? aut latet idem
Cur monſtro? Tantumne obſtat mea gloria Divis?
Sed non avelles unquam, quicunque ſecundus
Coelicolûm ſtas Auſoniae, non artibus hoſtem
Eripies verum nobis. Frena inde citati
Convertit furibundus equi, campumque petebat,
Cum ſubito occultae peſtis collapſa tremore
Cornipedis moles ruit, atque efflavit anhelo
Pectore, Iunonis curis, in nubila vitam.

Tum

549. *numine caeco* e codi. Heinſ. quam firmatam videbat edit. Rom. 2. edidit Lefeb. Sed vid. iterum nott. noſtrae. 554. *citati equi*. Ita cum Heinſ. et Lefeb. Vulg. *citatis equis*. Etiam Cortius ad marginem notaverat *citato equo*. 556. *cum ſubito occultae*. Ita ex Cod. Oxon. et Put. Heinſius emendaverat, q edidit Lefeb. quos ſequi malui, quam vulg. *ſubitae occulto* a Dekenborchio propagatum.

riandi neceſſitas produxit. Virgil. verſ. 646. *illa dato vertit veſtigia tergo*. Ad verſ. 541. v. ſup. lib. VII, 696. — 547. *diverſa* diſſita, remota ab acie. Sed quam operoſe hoc porro inculcat poeta, *longinquo ſpatio, procul!*

549. *fulmineus*, iratus, furens indignatione. cf. lib. IX, 393. — *lumine caeco* h. e. imagine ignota, obſcura, quae me illuſit et fefellit. Hoc modo ſupra formulam extulerat Silius lib. I, 495. *poſtquam propior vicino lumine falſit*. I mox *monſtrum* vocat, vel larvam, falſum Scipionis ſimulacrum. Similis uſus q quo terrores et phantaſm furentis animo obiecta m*ſtra* Virgilius dixit Aen. V 376.

554. ſq. Quemadmodum omni Hannibalis oratione p ta bene et cum iudicio ho nis arrogantiam et ἀσεβε quandam expreſſit, ita qu que nunc aptus illuſo Hann bali furor videtur, quo co

ve

Tum vero impatiens, Veſtra eſt haec altera, veſtra
Fraus, inquit, Superi: non fallitis. Aequore merſum
Texiſſent ſcopuli, pelaguſque hauſiſſet et undae!
Anne huic ſervabar leto? Mea ſigna ſecuti,
Quis pugnae auſpicium dedimus, caeduntur; et abſens
Accipio gemitus voceſque et verba vocantum
Hannibalem. Quis noſtra ſatis delicta piabit
Tartareus torrens? Simul haec fundebat, et una
Spectabat dextram, ac leti fervebat amore.
Tum Iuno, miſerata virum, paſtoris in ora
Vertitur, ac ſilvis ſubito procedit opacis,
Atque his alloquitur verſantem ingloria fata:
Quaenam te ſilvis accedere cauſa ſubegit
Armatum noſtris? Num dura ad proelia tendis,
Magnus ubi Auſoniae reliquos domat Hannibal armis?

verſo equo campum petit, ubi verum Scipionem offendat. Fallor, an id conſilium magis heroicum eſt, quam Turni apud Virgilium l. c. qui *animo nunc huc nunc fluctuat illuc, An ſeſe mucrone ob tantum dedecus amens induat, fluctibus an iaciat mediis* etc.

559. Deiectus iterum de conſilio revertendi Hannibal, iam apta furoris progreſſione, deſperationis documenta prodit: optat, ut ſe *texiſſent ſcopuli, et hauſiſſent undae*, quas tamen ſupra valde deteſtatus erat, verſ. 265. ſq. atque nunc demum de morte ſibi inferenda cogitat. Verſus 562-65. adumbrati ſunt e Virgilianis 672-73. — An vero etiam ſatis congrua ſint Hannibalis animo, quae ſequuntur, *quis noſtra haec delicta piabit Tart. torrens*, addubito: quamvis non ineptum ſit exiſtimare, hominem etiam immanem et arrogantem ita calamitatis extremae ſenſu frangi et emolliri poſſe, ut haec talia in mentem recurrant.

568. Cum poeta Hannibalis animum ita affectum finxiſſet, ut reverti in aciem cuperet, vel ſpe reditus fruſtratus vitae finem circumſpiceret, non ſatis erat, ut, exemplo Virgilii verſ. 686. Iunonem induceret moriendi conſilium impedientem. Nam tum in Hannibale cupiditas revertendi iterum valuiſſet. Itaque novam Iunonis fraudem nectit, qua Hannibalem ſpe revertendi fallens eo abduceret, unde reverti non poſſet. 570. *verſantem inglor.*

Si velox gaudes ire, et compendia grata
Sunt tibi, vicino in medios te tramite ducam.
Annuit, atque onerat promiſſis pectora largis
Paſtoris, Patreſque docet Carthaginis altae
Magna repenſuros, nec ſe leviora daturum.
Praecipitem et vaſto ſuperantem proxima ſaltu
Circumagit Iuno, et, fallens regione viarum,
Non gratam invito ſervat celata ſalutem.
  Interea Cadmea manus, deſerta paveñſque,
Non ullum Hannibalem, nuſquam certamina cernit
Saevi nota ducis; pars ferro occumbere credunt,
Pars damnaſſe aciem, et Superis ceſſiſſe ſiniſtris.
Ingruit Auſonius; verſoſque agit aequore toto
Rector,

574. pro *gaudes* in Putean. *audes.* 579. *vaſti ſaltus* coni. Heinſius. Eius lectionis ſenſum Lefeb. ita tuetur, ut dicat *ſaltu* poſitum eſſe pro *ſaltui*, de ſylva. Sed vid. nott. In voc. *ſuperantem*, quod et in Tel. Cod. Rom. 2. Ben. reperiebat Lefeb. caeteri libri variabant, *properantem*, *praeparantem*. 581. pro *celata*, quod otioſum h. l. opinabatur Heinſius, coniecit Des *laeta*.

glor. fata, cogitantem de morte ſibi inferenda. Nempe heroi mors omnis inhoneſta et turpis eſt, quae non in proelio et ab hoſte affertur. v. ad verſ. 261. ſeqq. — 576. *onerat*, accumulat promiſſa, multa promittit, nihil amplius. — 579. *vaſto ſuperantem ſaltu*, fortaſſe rectius iungas, ut ſit poetica notatio praecipitis curſus, quo Hannibal contendebat. Ita equos *ſaltu ſuperare viam* dixit Virgil. Georg. III, 141. commodius quidem, quia ſaltus proprie dici de equis poteſt. At ibi quoque de celeri curſu, *acri fuga*, ſermo eſt. Simillima etiam dicendi form[illegible] eſt ſup. lib. XII, 456. de Ti[illegible]gride: *immani per proxima* [illegible] *tu evolat*; et mox: *ſaltu* [illegible] *mittitur alite Ganges*. v. Var[illegible] Lect. — 581. *celata*, [illegible] cultato numine ſuo, ſub [illegible]gie paſtoris latens.

582 - 97. Interea, [illegible] Hannibal abeſt, copiae [illegible]cae fugantur. Haec ſen[illegible]tia poetico cultu inſtru[illegible] quem facile a veritate hiſ[illegible]rica diſtinguent, qui [illegible] attendunt. Livius in h[illegible] partem nihil adnotavit, [illegible] cap. 35. *multos hoſtium* [illegible] *patentem circa campum* [illegible]*ſparſos*. At poetae erat, [illegible]

Rector, iamque ipſae trepidant Carthaginis arces.
Impletur terrore vago cuncta Africa pulſis
Agminibus, volucrique fuga ſine more ruentes
Tendunt attonitos extrema ad litora curſus,
Ac Tarteſſiacas profugi ſparguntur in oras.
Pars Batti petiere domos, pars flumina Lagi.
Sic ubi, vi caeca tandem devictus, ad aſtra
Evomuit paſtos per ſecula Vesbius ignes,
Et pelago et terris fuſa eſt Vulcania peſtis,
Videre Eoi (monſtrum admirabile!) Seres
Lanigeros cinere Auſonio caneſcere lucos.
At feſſum tumulo tandem regina propinquo
Siſtit Iuno ducem, facies unde omnis, et atrae
Apparent admota oculis veſtigia pugnae.
Qualem Gargani campum, Trebiaeque paludem,

589. *ſine morte* Putean. et Oxon. pro quo Heinſius ſcribebat *ſine more*, h. e. ἀκόσμως, ut ſup. X, 31. in ſimili fugae notatione. Idem quoque in mentem venerat Bentleio ad Horat. Od. I, 13. 17. et Drakenborchio probabatur; nec dubitavi in contextum recipere, pro vulg. *ſine Marte*, quod ſi non nullum, tamen incommodum, ne dicam ineptum, ſenſum habet. 591. *Hi Tarteſſiacas*. Ita Villebrunius. „Male, inquit ille, Drakenborch. *ac Tarteſſiacas*, ut libri antiqui.“ O ſingularem et bellam criſin!

his definitius enunciandis artem exercere. —* 582. *Cadmea manus*, Carthaginienſes. cf. lib. I, 6. — 585. *damnaſſe aciem*, h. e. ſponte et taedio adverſae fortunae actum pugna exceſſiſſe; quod mox variat *Sup. ceſſiſſe ſin.* — 590. Cavit ſedulo poeta, ne quis eam fugam vere extitiſſe arbitretur: ita ad miraculum usque eam exaggerat, auctum etiam illud comparatione cum cineribus Veſuvii in Indiam usque delatis, qua iam uſus erat Valer. Fl. IV, 507. *vix dum ignea montem Torſit biems; iam Eoas cinis induit urbes.* De *Batti domibus*, quae Cyrenaicum tractum deſignant cf. ſup. lib. VIII, 57. et XI, 382. *flumina Lagi*, Aegyptum. v. lib. I, 196. De *Seribus* et *lanigeris lucis* dictum eſt ad lib. VI, 4.

598 - 618. Singula haec, quae de Hannibale narranda reſtabant, epico cultu inſtructa extulit, quorum nihil veritas hiſtorica agnoſcit. — 601.

Et Tyrrhena vada, et Phaethontis viderat amnem
Strage virûm undantem; talis (miſerabile viſu!)
Proſtratis facies aperitur dira maniplis.
Tum ſuperas Iuno ſedes turbata reviſit.
Iamque propinquabant hoſtes, tumuloque ſubibant,
Cum ſecum Poenus: Coelum licet omne ſoluta
In caput hoc compage ruat, terraeque dehiſcant,
Non ullo Cannas abolebis, Iupiter, aevo.
Decedeſque prius regnis, quam nomina gentes
Aut facta Hannibalis ſileant. Nec deinde relinquo
Securam te, Roma, mei: patriaeque ſuperſtes
Ad ſpes armorum vivam tibi. Nam modo pugna
Praecellis, reſident hoſtes: mihi ſatque ſuperque,
Vt me Dardaniae matres atque Itala tellus,
Dum vivam, exſpectent, nec pacem pectore norint.
Sic rapitur, paucis fugientum mixtus, et altos
Inde petit retro montes tutaſque latebras.

Hic

603. *ſtrage virum* vulg. lectionem etiam Cod. Tel. et edit. Rom. 2. a Villebrunio adhibita firmabat. In aliis libris *ſtrage fera*, vel vitioſe *vera*.

601. *Gargani campum*, Appulum, Cannenſem, obvia montis illius notatione. cf. lib. IV, 563. — 607. ſq. Poetae hoc inſtitutum eſt, quod etiamnum arroganter et cum minis loquitur Hannibal. Apud Livium XXX, 35. *Hannibal quum Adrumetum refugiſſet, accitusque inde Carthaginem rediſſet, faſſus in curia eſt, non proelio modo ſe, ſed bello victum, nec ſpem ſalutis alibi quam in pace impetranda eſſe.* Sed nec inepte fecit Silius, quod ex animo Hannibalis nunc ea veluti praemonſtravit, quae ſequenti tempore contra Romanos moliebatur, poſtquam ſe ad Antiochum contulerat. — 609. *non Cannas abolebis*, non delebis memoriam victoriae Cannenſis, quae ſimul virtutis meae memoriam conſervabit. v. lib. I, 61. 62. — 613. *modo pugna praecellis, reſ. hoſtes;* ſententia cum acerbo contemtu dicta: profecto, inquit, hodie hoſtes tui *reſident*, quieſcunt, cum pugna praecellas, et devictos in fugam convertiſti: Sed mihi ſatis eſt, a Roma metui. 617. 18. poeta rerum ab Hannibale geſtarum filum abrumpit, ut car-

Hic finis bello. Reſerantur protinus arces
Auſonio iam ſponte duci. Iura improba ademta,
Armaque, et inciſae leges, opibusque ſuperbis
Vis fracta, et poſuit geſtatas belua turres.
Excelſae tum ſaeva rates ſpectacula Poenis
Flammiferam accepere facem, ſubitaque procella
Arſerunt maria, atque expavit lumina Nereus.
Manſuri compos decoris per ſecula rector,

625. pro *lumina* Heinſ. coni: *fulmina*.

arminis finis eſſe poſſit. Hannibal iam veluti evaneſcit. Praeterea in fuga Hannibalis ne conſentiebant quidem ſcriptores hiſtorici. Nonnulli Adrumetum refugiſſe, et inde Carthaginem accitum tradebant (v. Liv, XXX. 35. fin.) Alii ex acie ad mare perveniſſe, inde praeparata nave ad regem Antiochum extemplo profectum narrabant. (v. Liv. l. c. cap. 37. f.)

620 - 25. Sequuntur pacis conditiones Carthaginienſibus a Scipione conceſſae. Inter has apud Livium l. c. cap. 37. ſunt: *ut liberi legibus ſuis viverent, naves roſtratas, praeter decem triremes traderent, elephantosque, quos haberent, domitos: neque domarent alios.* Itaque, ut Drakenborch. notavit, Silius a Livio ſuo diſcrepare videtur, dum *iura ademta*, et *inciſas leges* dicit. Niſi quis rationem probet Dausqueii, qui leges pacis intelligit columnis aut tabulis incidi ſolitas. Villebrunius, qui itidem hanc ſententiam tuetur, laudavit Leonh. Aretinum de bel. Pun. primo pag. 31. — *Vis* autem *fracta opibus* eo haud dubie pertinebat, ut, Livio auctore, *frumentum, ſtipendiumque auxiliis praeſtarent; decem millia talentum argenti deſcripta, penſionibus aequis, in annos quinquaginta ſolverent.* — 623. Livius l. c. cap. 43. *Naves* (quas Carthaginienſes ex pacto tradidiſſent) *provectas in altum incendi iuſſit Scipio. quingentas fuiſſe omnis generis, quae remis agerentur, quidam tradunt: quarum conſpectum repente incendium tam lugubre fuiſſe Poenis, quam ſi ipſa Carthago arderet.*

626. ſqq. Livius de Scipione libri 30. cap. ult. *Pace terra marique parta, in Siciliam Lilybaeum traiecit. Inde Romam pervenit; triumphoque omnium clariſſimo urbem eſt invectus* etc. Hunc triumphum itaque

Devictae referens primus cognomina terrae,
Securus ſceptri, repetit per caerula Romam,
Et patria invehitur ſublimi tecta triumpho.
Ante Syphax, feretro reſidens, captiva premebat
Lumina, et auratae ſervabant colla catenae.
Hic Hannon, clarique genus Phoeniſſa iuventa,
Et Macetûm primi, atque incocti corpora Mauri,
Tum

628. *ſecurus coepti* id. conl.

itaque poeta, per partes fere ſingulas, easque ornatu poetico inſtructas, perſequitur. 627. *primus cogn. terrae dev. referens*, dum Africanus dictus eſt. Nam ante Scipionem fuerunt, qui a populis vel civitatibus devictis appellati ſunt, ut Coriolanus, Fidenas. Ab univerſa terra primus Scipio nominatus. Hoc itidem Livius: *Africanum cognomen militaris prius favor, an popularis aura celebraverit, parum compertum habeo. Primus certe hic imperator nomine victae a ſe gentis eſt nobilitatus.* — 628. *ſecurus ſceptri*, h. e. certus de ſummo imperio Romae parto Poenis devictis. Bene Villebrunius: après avoir aſſuré l'empire à Rome. Falſo Dausqueius ad titulum regis a Scipione repudiatum e lib. XVI, 279. ſententiam refert.

630. Videntur mihi argutari, et doctrina ſua abuti, qui non vivum Syphacem, ſed eius effigiem a poeta deſcribi exiſtimant, in ſolo *ferculo* haerentes, quae ſimulacrorum tantum machina fuerit. Quis probet poetam, et Silium inprimis, ita in ordinem cogi? Et cui non, *Syphax reſidens, premens lumina*, *catenis* indutus, vivum potius, quam pictum perſuadeat? Nec rara eſt conſuetudo Silii a Liviana ſententia diſcrepandi, ubi omnis hiſtoria diſſentit. Igitur cum Livius tradidiſſet, *morte ſubtractum ſpectaculo magis hominum, quam triumphantis gloriae, Syphacem eſſe; Tibure haud ita multo ante mortuum; conſpectam tamen eius mortem fuiſſe, quia publico funere ſit elatus*, in his non alia niſi haec ſententia erat, Syphacem in triumpho prorſus non fuiſſe ductum. Sed idem Livius illico addit: *hunc regem in triumpho ductum Polybius tradit*. Hanc igitur ſententiam poeta arripuit et expreſſit. v. Polyb. XVI, 12. Valer. Max. VI, 2. et cf. ſup. lib. XVI, 273. ſq. — 633. *incocti* aduſti ſole, nigri. Lib. VIII, 269. *aduſtus corpora Mau-*

Mau-

Tum Nomades, notuſque ſacro, cum luſtrat arenas,
Hammoni Garamas, et ſemper naufraga Syrtis.
Mox victas tendens Carthago ad ſidera palmas
Ibat, et effigies orae iam lenis Hiberae,
Terrarum finis Gades, ac laudibus olim
Terminus Herculeis Calpe, Baetiſque lavare
Solis equos dulci conſuetus fluminis unda.
Frondoſumque apicem ſubigens ad ſidera mater
Bellorum fera Pyrene, nec mitis Hiberus,
Cum ſimul illidit ponto, quos attulit, amnes.
Sed non ulla magis menteſque oculoſque tenebat,
Quam viſa Hannibalis campis fugientis imago.
Ipſe, adſtans curru, atque auro decoratus et oſtro,
Martia praebebat ſpectanda Quiritibus ora.
Qualis odoratis deſcendens Liber ab Indis
Egit pampineos frenata tigride currus:

645. Rom. 2. *ſubiectis.*

Maurus. cf. lib. II, 439. — 635. *ſemper nauf.* v. lib. II, 63. — 637. *effigies orae Hib. iam lenis*, veluti vultu declarans ſe victam et bello fractam. 639. *terminus Hercul. laud.* quo Hercules poſt longos labores ſe contulerat. *Herculeas metas*, et *columnas* in eodem tractu ſaepe poeta memorat. v. lib. IX, 549. I, 142. — *Baetis ſolis equos lavat*, ut ultimus fere Hiſpaniae Occid. fluvius in ſinum Gaditanum influens, noto et perpetuo poetarum phantaſmate, de quo vidimus lib. VI, init. et X, 39. ubi *ſtagna in Tarteſſiaca Phoebus mergit equos.* — 641. *mater bellorum Pyrene*, quatenus eius accolae inprimis feroces bello fuerunt. cf. lib. I, 190. — 642. *non mitis Hiberus*, ambiguum eſt, utrum accolas deſignet bellicoſos et feroces, an fluvii ipſius amnibus multis aucti vim et impetum, quo in mare Mediterraneum infertur. — 646. *Ipſe* Scipio victor. 648. De Bacchi in India expeditionibus, et triumpho nota res eſt e Diodor. Sic. II, 38. III, 62. ſq. Strab. XV, pag. 687. ſq. Apollod. III, 5. Macrob. I, 18. Martial. VIII, 26. cui inprimis frequentata ad Bacchi Herculisque triumphos alluſio eſt. Nec minus notus e monumentis antiquis currus Bacchi a tigribus vectus. v. in-

Aut cum Phlegraeis, confecta mole Gigantum,
Inceſſit campis tangens Tirynthius aſtra.
Salve, invicte parens, non conceſſure Quirino
Laudibus, ac meritis non conceſſure Camillo.
Nec vero, cum te memorat de ſtirpe Deorum,
Prolem Tarpeii mentitur Roma Tonantis.

650. *confecta lite* Putean.

v. interpr. ad Virgil. Ecl. V, 29. et Aen. VI, 802. ſqq. quem locum nunc Silius in comparationis utriusque delectu in mente habuiſſe videtur. — *odorati Indi* ex aromatibus, quorum India inprimis ferax; v. Strab. l. c. pag. 695. — 650. De *Phlegraeis* campis diximus ad lib. IV, 277. et IX, 305.

INDEX

INDEX
IN SILIVM ITALICVM.

A.

A Belo numerabat avos 1, 73. dextera a curvis non ſegnis aratris 1, 614. a duro haud imbellis aratro 8, 401. ſqualent a pulvere crines 4, 252.

Ab ira movit arcus 2, 139. proclamat ab ira 6, 699. longi laboris ab ira 9, 535. exclamat ab ira 11, 99. aſper ab ira 12, 551. ſaevus 16, 521. in ſe verſus ab ira 16, 436. falcatus ab arte enſis 3, 278.

Abaris 10, 135.

Abdiderant piceae umbris templum 1, 84.

Abduxere gradus in terga relatos 10, 18.

Abella 8, 545.

Abies fata ferens 4, 256.

Abigere; quae dum abigo menti 8, 124.

Abire; abeunte favore Deûm 2, 206. abeunt in nubila montes 3, 493. mens abiit 10, 265. abiere doli 12, 505. abiere in cineres minae 14, 315.

Abnuis inceptis me comitem 3, 110. abnueret ſortem 4, 807. deſcendere fauces abnuerant alimenta 14, 599.

Abolere Aegates 1, 61. abolenda ſunt triſtia facta 7, 549. non abolebis Cannas 17, 609.

Abripuit virum gloria 6, 332. abreptus caedum amore 5, 229.

Abrumpere turbando vocem 2, 330. abrumpere cuncta cum luce 9, 649. abrumpit galeam 12, 242. primordia rerum 3, 79. buccina ſomnos 15, 48. abrumpitur fas 2, 293. ſpes abrupta e medio 8, 51. abrupto foedere 1, 296. agmine 13, 682. abrupto in antro 7, 419. coelo 6, 608. abruptum ingenium 7, 219.

Abſcedere vitae tempus 12, 560. abſcedens Auſter reddit mare 17, 209.

Abſcidere caput hoc 10, 52.

Abſcondit caede virorum campos 11, 522. puppibus aequor 17, 49. galeis ora 14, 636.

636. aere telum 1, 316. ſecretis ruris abſconderat annos 15, 597.

Abſiſtis bello 2, 325. abſiſtite ponto 2, 371. oculis abſiſtit imago 2, 568. abſiſte damnare 6, 448. Iupiter cura 13, 512.

Abſolvo manum 9, 150.

Abſtinuiſſet ire 12, 44.

Abſtraxis arboris molem 6, 195.

Abſumite me votis veſtris 4, 800.

Acarnan amnis 3, 42. 15, 288.

Acca 9, 117.

Accedere collem 6, 604. accede de ſecundis 8, 328. ſilvis 17, 575.

Accenderat ira hoſtem 4, 274. hos accendit nobile nomen 16, 330. pectora donis 16, 460. mentem pudor 1, 493. corda laudibus 17, 293. dextras 12, 351. in proelia mentes 1, 345. 4, 170. accenſis ad funera dextris 5, 258. hortando in hoſtem 8, 610. pugnas aere 8, 490. Martem 15, 594. accenſa iuventus 5, 210. cohortes viſo hoſte 4, 58. accendit bellua flammas 9, 614. aras 13, 620. tempora fulminis igni 14, 589. Sirius ignes 16, 99. accenſa ira 4, 644. 5, 105. accenſus in iram 5, 558. invidiam 8, 260. curas 7, 526. ſtudia 1, 185. accenſus ſcopulus 3, 641. armenta 7, 333. undis fervore 5, 605. gemmis galeam clipeumque accenderat auro 15, 678. accendunt lucem Eoi fulgentibus armis 11, 518. accenſis ſole venenis 1, 285. ſol accendit Olympum 3, 671.

Acceptare iugum 7, 41.

Accipit mortem in viſcera manantem 5, 529. accepit Hannibalem Bruttia 16, 2. lateri ferrum 7, 626. pectoribus ferrum 10, 7. regia mores 14, 87. tellus oſſa ſepulcro 11, 386. tellus freta 14, 13. rates facem 17, 624. caedem accepit ab hoſte cornus 4, 141. accipio verba vocantum 17, 564. quae *poſtquam* accepit 9, 479. accepere tuba ſpatium 16, 481. quem poſtquam accepit monſtrante armigero ductor 5, 573.

Acciſa lacertis ornus 10, 532. acciſae gentes 8, 589.

Accitis populis 2, 392.

Accola lucis 1, 414.

Accommodat enſem lateri 5, 146. aciem ripis 5, 219.

Accumules clades 4, 600. praeconia leto 2, 336. accumula coepta dextra 15, 654 primordia 11, 257.

Acer ruis in enſes 3, 120. Flaminius 6, 22. hinnitus equorum 4, 96. acri mole retorquebat haſtas 4, 450. acri pugnae 9, 488. bellis labor acrior 3, 92. acer metiri iuga venatibus 3, 338.

398. acris expavit moles 3, 403.
Acerba haſta 6, 60. lues 12, 184. feſſus acerbis 14, 559. Cocyti paludem 13, 425.
Acerbantem caetera queſtu 6, 117.
Acerrae 8, 537. 12, 422.
Aceſtes Troianus 14, 45. Hectoreus 14, 205.
Achaemenio ritu 7, 647. odorem 15, 23. arcu velocior 15, 570.
Achaetus 14, 268.
Achaia rura 14, 5.
Achates 14, 228.
Acheloias 12, 34.
Achemorus 17, 427.
Acheronta videbo 2, 367. Acherontis portas 13, 465. triſtior Acheron 13, 571.
Acherras 3, 299. 7, 338.
Acheruſius humor 13, 398. peſtis 14, 613.
Achilles aeternus carmine 14, 95.
Acis 14, 221.
Aclyde 3, 363. 8, 552.
Aconteus 16, 564.
Acrae 14, 206.
Acriſioneis muris 1, 661.
Acrius intendunt vires 1, 334. verteret acrius ad Tyrios mentes 11, 55. nato pepercit acrius 6, 624.
Actacon 12, 365.
Actia templa Phoebi 15, 302.
Actus rerum 1, 581. comes ibat in actus 10, 136. Deus tantos inciderit actus 3, 78.
Acuit hos dexter Deus 5, 228. lapſas mentes 10, 606. acuunt extrema pericli 1, 559. ſtimulis 1, 113. fraudibus enſes 12, 52. ſpicula veneno 1, 325.
Acuta pinus 13, 331.
Adaequans Marcellum decori Martis 12, 278.
Addere; menſis crimen 2, 523. addo me caſibus ſocium 6, 872. pietas quos addidit umbris 4, 398. addere bello dextram 10, 233. ſe clauſis 2, 20. caſtris ſeſe optarat 6, 21. adde modum dextrae 4, 668. addita cura 10, 277. addita vincla viro 17, 142. addita Erynnys 2, 595. ſpem miſeris 12, 330. curſum fatis 12, 45. mentibus iras 9, 454. tela 10, 105. rabiem in fines Italum addiderat patrius furor 1, 71. in ſpatio addebant 16, 374. tergo haſtas 15, 722. propriorem addere Martem 5, 442. incendia ramis 7, 261. ſulco ſemina 3, 350.
Addixit populum inermem 15, 247.
Adducere; adductis nervis 1, 334. adductum cantu mare 11, 475. adductis ad pectora tonſis 11, 492. frenis 13, 834.
Adeſum cladibus 13, 679. adeſi montis fragmina 3, 470. adeſis pluteis 1, 363.
Adherbes 7, 601.
Adigunt Furiae 1, 444.
Adimere; ſi tibi non eſſet ademtum cecidiſſe 9, 425.
Adire ad decus dextrae lingua 8, 263. arma iubetur 9, 272.

272. voces aethereas adiere domos 6, 253.
Adiungere aſtus ferro 6, 307. dextras Poeno 11, 4. Latiis fatis adiunget tua nomina 16, 131. fera ad laudes arma 5, 115. adiuncta Venere 4, 669. adiunctos per agros 8, 642.
Adiuvat nodo curſuque haſtam 4, 291. turbo haſtilia 9, 509. vires adiuta haſta 6, 250. adiutae flammae 7, 354. adiutas ductoris creſcere laudes 11, 614.
Admiſcentem aſpera telis dicta 1, 443.
Admiſſae vires 4, 698.
Admorſa haſta 5, 332.
Admovet caſtra 1, 296. fata Vrbi 8, 247. harundo admovet ferrum palato 7, 651. genus admotum Superis 8, 295. admota oculis veſtigia pugnae 17, 600. admota perſtringit moenia ripa 8, 457. ſi admoveris ora 11, 346. admoto ſidere lunae 13, 557. admota bella, 16, 93.
Adnabat claſſis ſubſidio 14, 354.
Adolere focos 11, 278.
Adorans imaginem 6, 37. adorata puppis 14, 437.
Adſtabat res loco 12, 480.
Adſtringitur lateri enſis 16, 243. ponte Niphaten 13, 765. nodis trabes 13, 107. adſtrictus intortos amictus 5, 367.
Adſtruit auditis pavor 4, 8.
Advenerатus euntes 13, 704.
Adverſa mole 4, 653. adverſa pectora 17, 486. adverſas undas 17, 45.
Advertere mentem praedae 5, 426. aures 16, 295. ſenſus 16, 213. procellis oculos 6, 106. ad incenſas advertam patriae ſedes 16, 692. advertére coloni 1, 258.
Advocat enſes 17, 87. ad conamina noctem 9, 82.
Aduſtus corpora Maurus 8, 269.
Adyrmachidis 3, 279. 9, 224.
Aeacida 1, 627. 13, 796. 14, 95.
Aeetae proles 8, 500.
Aegates 1, 61.
Aeger fugit 7, 722. aegrum viſis 17, 171. aegra periclis pectora 15, 135. aegrum ſtimulis 3, 214. aegrum vulneribus 6, 77. aeger animi 8, 108. delicti 13, 52. aegra timoris Roma 3, 72. fides 2, 392. ſpina 271. aegro niſu 1, 495. aegros ad proelia niſus 2, 518. bonis mens aegra 7, 726. aegris rebus 7, 395. mortalibus 4, 794. ſpes 9, 543. ſervitia 13, 883. aegra pugnae amore caſtra 9, 36. noctibus aegris 7, 305. curis 4, 726.
Aegide depoſita 7, 460.
Aemula crinibus barba 5, 439. virtus 1, 510. aemulus antris Cirrhaeis 3, 9. aemula Herculei laboris facta 4, 4.
Aeolii Auſtri 1, 193. furor 9, 525. Aeolio nomine regnatas

gratas terras 14, 70. tyrannis 15, 424.
Aequaevo corpore fratres 13, 191.
Aequana felicia Baccho 5, 465.
Aequanus 5, 176.
Aequare; palmis aequat harenas 6, 38. noctes ſomno 7, 340. merita donis 15, 254. ora 4, 237. Gradivum paſſibus 4, 462. ſenium corde ſagaci 8, 467. aequari funere 9, 424. Superis 4, 812. 11, 328. aequarunt irae dextras 13, 184. aequantem pectore ſenſus humanos 10, 473. gradus 16, 397. ubi ſpatia aequarunt transacta tenebras 13, 420. aequatam munere 8, 233. aequato munere 2, 7. aequatum caput 2, 314. 3, 605.
Aequicula 8, 371.
Aequi Faliſci 8, 491.
Aequorei iuvenci 5, 132. puppim 12, 446. tropaeis 14, 32. vias 17, 54.
Aequus ſuaſor metus 5, 477. fors non aequa 2, 5. vita non aequa 11, 188. non puppibus aequus 3, 473. non aequa victoria 2, 699. non aequa fama 17, 34. non aequo Superum genitore 3, 2. ſub Iove non aequo 12, 21. non aequus regione loci 12, 498. non aequa premit foederibus 1, 107. non aequos fluctus 3, 260. non aequus Mulciber 14, 55. non aequas Arctos 3, 192.
Aeratae carinae 11, 589. aeratam in bella bipennem 5, 499.
Aereus fulgor 6, 357.
Aeripedis cornua cervae 3, 39.
Aerius vertex 1, 128. rupes 1, 371. mons 4, 742.
Aeriſonis antris 2, 93.
Aes; aera caſſidis 1, 401.
Aeſculus 5, 481.
Aeſernia 8, 568.
Aeſis 8, 446.
Aeſtifero cancro 1, 194. axe 1, 657.
Aeſtuat Acheron ſanie 13, 572.
Aeſtus formidinis 2, 360. laudum 16, 480. vulneris 6, 98 Stygios 6, 219. aeſtibus alternis celebre 3, 392.
Aetas calidi ſanguinis 7, 66.
Aeternus carmine Achilles 14, 95. curſus 4, 692. noctis regnator 7, 698. tenebrae 7, 586. antro 3, 36. gentem 1, 28 divortia 3, 419. aeterno fixum ſub pectore 7, 554. aeterna Megaera 13, 611. ſede aeterna 17, 467. umbras 7, 741. aeternum grandine tecta 3, 479.
Aether igneus 1, 135. levis 2, 513.
Aethereis oris 3, 137. mens 3, 480. flamma 5, 73. domos 6, 253. ſulfur 10, 168. luce 13, 497. aethereo curſu 16, 502.
Aethiopum tellus 12, 605.
Aetna eructat gemitus 14, 59.
Aetnaei triumphi 9, 196. incendia 9, 448. Aetnaeus enſis 9, 459.

Aetne

Aerea rupibus ardua 14, 578.
Aetolos campos 1, 125. Aetolae umbrae 7, 484. regis 11, 508. tellus 15, 286.
Aevi glaciem cohibent 3, 460. aevum ſenior ſentit 2, 143. rudi in aevo 15, 17.
Afferre; attulit hoſpitio pes dexter et hora Lyaeum 7, 171. victorem curſus attulit 9, 107. attulerant flamina terris Magonem 11, 486. afferimus dextram 16, 146.
Afficere; affecit leto 2, 184. hieme affecta 15, 502.
Affixit plectro dextram 14, 403. haſta nitentem affixet tranſtro 14, 536. ripae haſta affigitur 4, 590. affixo in robora ferro 14, 328. cornus campis affixa 7, 616. coelo navita 7, 363. corpora terrae 1, 674.
Afflarat ſonipes hinnitibus montes 1, 578. afflata flammis ora 17, 114. afflata rotis fraternis Cynthia 4, 483. afflatus Cupidine 11, 422.
Afflatu cornipedum 1, 436. afflatus tabe 5, 159. peſte 6, 240.
Affligere patriam 8, 319. telluri afflixit 9, 632. membra afflicta ſolo 7, 614. afflictus ſaxo 11, 83.
Affremit Boreas alis 14, 124.
Affulſit Venus 7, 467.
Affuſo a pulvere 4, 252. affuſa mole 5, 66. affuſis Poenis 13, 695. carinis 15, 219. ventis 17, 219.
Africus 3, 659. 7, 571. fuſcis alis 12, 617.
Agamemnonia Mycene 1, 27.
Agathocleis tropaeis 14, 652.
Agathyrna 14, 259.
Agenor 1, 88.
Agenoreus ductor 3, 631. arces 1, 15. aënis ſaturata purpura 7, 642. Agenorea pubes 12, 167.
Agere; egerat arte ſedendi 8, 14. ardor agit 2, 39. egit Erinnys 2, 595. ſe agebat navis 14, 391. terris infeſtus agebat 7, 212. agitur praeceps 4, 720. agitur pelago 8, 65. egit currum 7, 690. quadrupedem 1, 161. agit flammam ignis 4, 679. Gradivus fluctus agit in caſtra 9, 528. aſtris agat ſcopulos 2, 354. exitio ſuperbia agebat 11, 37. agit coſtis telum 12, 240. per medios agitur 10, 42. actam in caedes aciem 10, 191. actus in adverſos 5, 240. agitur per membra ſudor 1, 526. aper latratibus actus 1, 421. actum deſuper chalybem 14, 326. acta medullis peſtis 2, 462. procellis tempeſtas 3, 228. tormentis trabs 6, 280. acta bipenni ſilva 10, 530. glaciem Aquilonibus actam 17, 490. faucibus acta ſuſpiria 11, 220. metis agebat ſeſe 16, 441. pectora agebat ad conſulta 10, 423. tempora agit 3, 579. prae ſe pectore agit 4, 604. actae teſtudinis 2, 365.

acta

acta ſecundis 11, 393. clamor agit bellum 9, 333. acta dextrae 6, 705.
ygger montis 4, 742. mobilis 9, 240. muri 1, 265. arduus 1, 348. aggeribus Alpinis 3, 447. ripae aggere 3, 462. 6, 281. fluminco 10, 92. conſurgens aquarum 4, 652.
ggerat incendia belli 2, 359.
gglomerant arma 5, 238.
gili diſcurſu 9, 278. vigore 15, 197. agiles greſſus 3, 180.
gitat pugnae ſimulacra 7, 119. rerum agitarit habenas 17, 176. agitanda bella 10, 307. bella feris 1, 395. ſaltus 2, 95. agitata agmina ferarum 2, 437. agitantibus fatis 8, 159. agitabat gloria 11, 547. Mavortem 13, 18. 14, 9. agitabat viros furiis 1, 146. agitantem verbere manes 2, 530. agitare domos 16, 683. bello 3, 701. hortatibus 12, 68. agitant flamina culmos 9, 358. gaudia 15, 420. convivia 15, 273. otia 12, 680. vatum mentes 3, 5. conſulta 1, 675. vertendas arces 16, 169. ceu primas agitent acies 9, 330.
men aquarum 12, 619. coli tanto agmine menſas 11, 286. agmine cornipedum 8, 355. tremulo agmine cornus venit 14, 442.
noſcere viſu 7, 729. dextros agnovit in alite Divos 13, 820.
Agragas 14, 210.
Agreſtem iram 14, 224.
Agylle 5, 17.
Agyrena manus 14, 207.
Ala; ſtridentibus alis 9, 515. 1, 589. 14, 124. tantis venientibus alis 16, 507. ala denſior 2, 84. alae occultant venantes 2, 419. alis fuſcis horridus Corus 3, 524. movent alas venti 7, 257.
Alabis 14, 227.
Alatus equus 6, 257.
Albanus 4, 383.
Albenti in aethra 5, 283.
Albeſcit ſalis facies 14, 361.
Albula 6, 391. 8, 457.
Albus dies 15, 53.
Alcida 1, 276.
Alcmena ſatus 2, 493.
Alecto 2, 673. 13, 432.
Alere; animos favor alebat 11, 556. fortuna alitur 10, 598. tenebrae ſilentia alebant 15, 613.
Ales ſacra 6, 26. ales imago 17, 539. alite ſaltu 12, 460. iaculo alite 17, 416. equo 12, 67. planta 4, 340. plumbo 3, 365.
Algida 12, 537.
Aligero ferro 2, 92. lapſu 3, 169. ferret plantas 14, 507.
Alipedem currum 7, 700. turmae 3, 292. 15, 554.
Allabere terris 9, 473. per tacitum allapſus 10, 354. allapſa per auras 15, 21. allapſa genibus 8, 74.

Allatraverat ore invidia 8, 292. allatrantia vitia 11, 428.
Allia 1, 547. 6, 555.
Allifae 8, 537.
Allifanus ager 12, 526.
Allius 4, 556.
Almo tepidus 8, 365.
Alpes celſae 1, 117.
Alpheon 14, 54.
Alpina domo 3, 492. Alpina manus 3, 544.
Alſium 8, 477.
Alternat Mavors caſibus 5, 531. alternata veſtigia 1, 155. alternata fortuna 9, 355. alternatos faſces 10, 60.
Alternus animae Pollux 9, 295. alterni conſulis iura 13, 102. clangor reſonat 1, 338.
Altrix bellorum 1, 218.
Altus Iertes 5, 259. ſolium 14, 89. imperium conſulis 10, 392. titulo 15, 259. ſpolia 8, 256. decora 3, 144. 6, 124. alti compos voti 17, 540. diſcriminis alta merces 17, 390. canor virum 4, 162. virtutis patrum 10, 68. prudentia Circi 16, 340. vocibus 16, 398. erroris poenas 7, 517. vetuſtas 1, 26. avos 8, 295. Tullo ſanguis ab alto 8, 407. Saturno 8, 440. altam ſanguine vallem 5, 667. ſilva alta iugis 10, 531. maria 1, 208. ab alto pectore 1, 685. altae noctis vis 3, 198. murmura 3, 698. pectus 4, 294. alto gemitu 6, 415.
Alumna noctis 2, 531. alumna Libyae 9, 532.
Alumnus Cadmeae ſtirpis 1, 106. 514. alumno divi 1, 292. telluris 4, 277. alumno Marmarico 11, 182. terrae dominantis alumni 4, 228.
Amabat ſtraviſſe feras 2, 72. amata Maenala 13, 345.
Amaſtra 14, 267.
Amazonius Thermodon 8, 432.
Ambages aevi 8, 44.
Ambiguus vates 7, 436. nati 2, 649. cauſſas 7, 265. ambiguis fallax armis 11, 10. dictis 2, 385. ambiguo ſub Marte 2, 393. ambiguae mentes 14, 115.
Ambit telis 13, 141. ambierat fluctus 14, 867.
Ambitus Cannas fovebat 8, 259.
Ambracios ſinus 15, 300.
Ambroſii ſucci 7, 210. comae 12, 245. 15, 24.
Ambuſtum nivoſis cautibus 4, 68. ambuſta comas abiec 4, 614.
Amens fera corpus 9, 610.
Amentante Noto 14, 423.
Amentum 4, 15. 9, 509. amenti opem 13, 159.
Amerinus 8, 462.
Amictu noctis ſqualebat coelum 5, 36. coeco amictu condit terras 12, 613.
Amicum numen 1, 512. no amicum auro 13, 723.
Amiſit ora 4, 242. lauden 11, 367. amiſere tenebra requiei

requiem 6, 563. amiſere ictus ſpatium 9, 321.
Amiterna cohors 8, 416.
Amomo Aſſyrio 11, 404. fragrantis 15, 117.
Amorgus 10, 201.
Amovere; memet finibus amorim Auſoniae 17, 224.
Amphionio pectine 11, 446.
Amphitryoniades 2, 582.
Amplecti; clipeo amplexus terram coelumque 7, 121. amplexa mentem fides 6, 132. amplexus auxilium loci 15, 232. dextra dextram amplexus 16, 156.
Amplexu perenni 7, 245.
Amputat rigor artus 3, 553.
Amulius 8, 297.
Amyclae 4, 360. 8, 530.
Amyclaeum ductorem 6, 504. Canopus 11, 433.
Anactoria ſigna 15, 299.
Anagnia 5, 543. 8, 394. Cerealis 12, 533.
Anapus 14, 515.
Ancipites Superi 15, 572. ancipiti timore 3, 557.
Ancon 8, 438.
Ancora ultima 7, 24.
Anfractu aggeris 12, 54.
Angens ſua guttura livor 13, 584.
Angitia 8, 500.
Anguſta pectora malis 11, 171. anguſtae ſpes 10, 279.
Anhelat clade 8, 660. aequora 1, 592. anhelantes ſulfure campi 12, 134. anhelans vulnere 10, 240. anhelantes Garamantes 3, 10. anhelantem ardoribus orbem 16, 100. anhelans murmur 13, 428. anhelatum murmur 5, 604. anhelatis ictibus 14, 379.
Anhela niſu 1, 531. equo 1, 298. fervorem 9, 627. longi laboris anhelos 15, 718. gurgitibus 3, 452. anhelos pondere loricae 13, 227. equos Titan immerſit 1, 209. certamina 2, 430. guttur 4, 171. ilia 4, 179.
Anienis undae 1, 606. caerulus Anio 10, 364.
Anienicolae Catilli 4, 225. Nymphae 12, 751.
Animoſa facta 1, 612. ſanguine 2, 304.
Animi mortales 2, 316. animo bella gerebat 11, 330. animi probarat cornipedem 16, 166.
Anna 8, 28.
Annectere plura 15, 805. 11, 604.
Anniſa doloris viribus 2, 123.
Antaeus 3, 264.
Ante alios ingenio 14, 342. ante Argos optavit 1, 26. ante tubas 9, 52. primam ante aciem 8, 458.
Anteire ventos lacerto 16, 562. candore olores 13, 116. annos labore 2, 348. caetera anteibat 9, 437. anteibat cunctos exigere ferrum 5, 355. anteire inſidias 13, 617. quid vellet Auſter, anteibat 14, 456.
Antenna 8, 367.
Antenor 8, 605.
Antiphata 8, 532. 14, 33.
Antiquum diem manes expavere

vere 5, 619. antiqua ſtirps 1, 152.
Antiſtet cunctis potentia tua 9, 538. quis dextra antiſtet 14, 142.
Anxia fati Roma 9, 349. anxius adventus 12, 492.
Anxur 4, 534. 8, 392.
Aonidae ſorores 11, 466.
Aonius cantus 8, 596. teſtudo 11, 438. plectrum 12, 220.
Aperire ruinae locum 8, 247. diem in ſecula 9, 341. cauſas irarum 1, 19. meditata 11, 316. aperit regna Latini[illegible], 644. apertis Aurora thalamis 10, 526.
Apex igneus haſtae 1, 466. apex fulſit vertice 16, 120.
Apluſtria 10, 325.
Apono gaudens populus 12, 218.
Appellitur fera 9, 570. orae 1, 23.
Appenninus 2, 314.
Appetis laevos conatus 16, 403. ore tellurem 5, 527. arva morſu 9, 384.
Appius 5, 292.
Applaudit exercitus 11, 412. applauſae cervicis ſonitus 16, 358.
Applicat muris undas 14, 318. ſopor ſua munera 6, 96. applicito aggere ſilvis 15, 410.
Apprendere tuta 4, 587. morſu tellurem 17, 264. primos equos 16. 374.
Aptabat carbaſa vento 3, 130. aptat tegmina humeris 2, 454. arma 5, 131. clavum carinae rector 6, 357. dextris robora clavae 8, 586. flammis taedas 13, 199. tonſis lacertos 14, 358. arma lacertis 14, 496.
Aquileia 8. 606.
Aquinus 6, 167. 12, 528.
Ara ſepulcri 15, 388.
Aradus 1, 380.
Arar 15, 501.
Arauricus 3, 402. 5, 557.
Arbacus 3, 362.
Arbela 14. 271.
Arbiter penſati auri enſis 1, 625. fati 8, 253.
Arcadius ductor 6, 631.
Arcano pectore clauſum 1, 140. arcanum libat cruorem 2, 427. arcanos ad uſus vitae 12, 316. arcan[illegible] luco 6, 173. ſulfure 14, 27. ſtagna 1, 666.
Arcas 6, 636.
Arcebant lumine templum 1, 84.
Arceſſere vires menſa 6, 95. nodo vires 13, 160. mortem 4, 676. fata 1, 572.
Arcitenens 5, 177.
Arctoam glaciem 15, 49.
Arctos diverſas 1, 198. glaciali ab Arcto 1, 590. non aequas 3, 192.
Ardea 1, 293. 667. 8, 361.
Ardet curis 16, 596. gemma veſtis 15, 676. ardentes oculi 9, 65. ardenti Sirius aſtro 1, 256. ardens animi 9, 262. ardens puero 5, 15. ardenti coeco 17, 396. ardentem Furiis 17, 237. ardens extrema malis 7, 33.

Ardeſcit

Ardeſcit Lyaeo 11, 304. fli-
ctu galea 9, 323.
Ardor pereundi 10, 218. pugnandi 1, 582. ardor oculis 2, 431. in armis 15, 471. ardore ferae 6, 250. victos ardore manes 8, 143. ardor erat appellare 13, 719. ardore Sidonio fulgentem 4, 270.
Arduus inſurgens 10, 260.
Area pelagi 14, 378.
Arena extrema 5, 272.
Arethuſa 5, 490. 14, 53.
Arganthoniacos nepotes 3, 396.
Argo 12, 399.
Argolicis populis 11, 443.
Arguta carma 7, 439. tinnitibus aera 17, 18. cantus 4, 86. calamis 13, 345.
Argyripa 4. 556.
Aricia immitis 4. 369.
Arida Barce 3, 251.
Arietat in primos 4, 149.
Arion 11, 451.
Aris 15, 232.
Arisbas 3, 668.
Ariſtaeus 12. 368.
Ariuſia pocula 7, 210.
Armare contemtu mentem 4, 250. 13, 91. tres corpore dextras 1, 279. armat maieſtas ducem 11, 345. armat ſe naufragio 14, 545. armatus veneno 15, 679. igni pinus 14, 303. dolis mens 1, 183. fide pectus 11, 206. turris 9, 548. ratis 6, 365. armatos proroget annos 11, 591.
Armenta elephantorum 9. 574.
Armiferae gentes 4, 45. armiferis in oris 1, 327.
Armiger Iovis 4, 126.
Armipotens 13. 711.
Armiſona procella 15, 39. armiſonae Divae 13, 42.
Arna 8. 458.
Arrectus laudibus 17, 456. arrectae mentes 2, 295.
Arpi 8. 244.
Arpinas 8, 403.
Arretium 5, 123.
Arridens ſaevum 1, 398. dulce 11, 392.
Ars; ablato arte regendi equo 6. 257. huic ars fuit ſentire Superos 4. 121. tractare per artem 4. 715. per artem luctari 14, 453. novae formidinis arte 7, 684. falſa per artem admiſcens 11. 130. arte ſedendi 8, 13. per artem ſaevitiae 1, 175. per artes ſcenarum 11. 430. ars erat occuluiſſe cruorem 3, 237. patrias artes exuit 11, 424. artis de more vetuſtae 1, 123. per artem excuſſa ſaxa 1, 475. refuga arte 4, 322. artes medicas 5, 351. dirae conditor artis 14, 216.
Arſes 7, 598.
Artare; artat turba globos 4, 524. artato per orbem gyro 4. 454. artatus clipeis 4, 665.
Artus; arta fames 7, 280. catenis 2, 340. artae res 2, 103. artae arboris molem 6, 194. eget arto victu Libys 8, 320. copia artior 7, 246. artis in millibus 5, 565.
Arx; qua poneret arce caput 1, 7.

1, 7. arcem Pyrenes 15, 477. celſa verticis arce 3, 417. arce Herculea 4, 71. inexpertas arces 3, 496. ad ſummas laudum arces 13, 771.
Asbyte 2, 58.
Aſcanius 13, 244.
Aſcendunt turribus haſtae 13, 182.
Aſcivit reges 16, 664.
Aſclum hirſutum 8, 440.
Aſcraeo ſeni 12, 413.
Aſili 8, 447.
Aſper menſis populus 3, 280. amore ſanguinis 1, 148. ruit aſper in hoſtes 9, 643. aſper eventu exitus 5, 478. aſper paci 12, 348. aſper ab ira 12, 551. aſpera pectus virgo 10, 435. aſper frena pati 3, 387. aſper enſe 6, 19. aſpera virtus 7, 51. aſpera ferro pectora 6, 480. tuſſis 14, 601. coepta 3, 701. verba 10, 273. hortamenta 5, 154. aſper monitis fruſtra nitentibus 17, 86. aſpera ponti 5, 359. aſpera pondera caelati auri 11, 279. clipei latus aſpera ſignis cohors 2, 431.
Aſperat haec Imilce 4, 776. hamos rudi ſquama aſperat 5, 141.
Aſpergit Titan ortu terras 15, 223. floribus aras 16, 310. aſperſus lanugine malas 16, 469. caedibus clipeus 5, 142. tabo limina 1, 102.
Aſpergine irrorat criſtas 4, 656. lacus lavit aſpergine ſilvas 5, 621.
Aſpicere; quos mitis Iupiter aſpexit 7, 240. tantum adſpicite 4, 408. adſpicit Arctos 1, 198. aſpicimus reſonare ſolum 6, 179. ſolo aſpicimur ſexu 3, 114.
Aſpirare viro 5, 442.
Aſpis 3, 244.
Aſſarici larem 3, 566. alumnum 5, 145.
Aſſidet arces 9, 624. aſſeſſos muros 12, 453.
Aſſignat nervo ſagittam 14, 398.
Aſſilit in ferrum 10, 3. hiis moenibus aſſiliet 16, 624. aſſiliens incutit 16, 63.
Aſſimulat faciem 2, 553. timores 7, 137.
Aſtringere; v. adſtringere.
Aſſuetas leaenas 2, 440.
Aſſultat menti 2, 256. aſſultans aethera lambit 6, 223.
Aſſurgens iacit ſpicula 4, 612.
Aſſyrium amomum 11, 404.
Aſtur avarus 1, 231. exercitus 1, 252. latebroſis collibus Aſtur 5, 192.
Aſturica de gente 16, 584.
Aſtus ferro adiungere 6, 307. Tyrios 14, 291.
Atella 11, 14.
Ater ſtragibus Eridanus 6, 107. axis 2, 186. atris Ticini ripis 1, 154. atra caede 1, 419. vulneribus 6, 68. iubas 5, 165. dies 5, 591. pyram 8, 51. planctus 2, 549. veneno 3, 312. bello 3, 211. ſerpentis 7, 423. faucibus 6, 198.

198. fera 9, 570. mentem 2, 355. pennis 15, 96. lues 7, 366. ſulfure 1, 355. paludis 3, 484. fervoribus 7, 364. ſedibus 7, 229. veſte 11, 259.
Atheſis 8, 597.
Athos 8, 494.
Athyr 1, 412.
Atina 8, 399.
Atlantiaco litore 13, 200. regna 15, 37.
Atlantiadum ſororum 16, 137.
Atlas 1, 201. 5, 271.
Atridas geminos 13, 802.
Atrox fides 6, 378. ignis 11, 330.
Attactu herili gaudebat 13, 121.
Attalicis aulaeis 14, 659.
Attentare dapes 2, 523. vias 12, 97.
Attingebat genus coelum 8, 296. vox attigit aures 13, 153. attactum telis 11, 148.
Attollit lumina coelo 1, 508. rictum 2, 156. ſe in equos 15, 352. ad aethera muros 9, 241. ſe facto 13, 224. facta viros attollunt 1, 613. lux attollebat arces 15, 215. animos hortando 1, 105. ſocios voce 13, 301. caput Apenninus 2, 314. frontem 3, 105. attollit criſtis 17, 526. dextram Auſoniam 9, 211.
Attonitus ſerpentis equus 6, 231. attonitis curis 3, 132. ululatibus 4, 694. quadrupedes 2, 195. attonitos coeli viſu equos 14, 246.
Attrahere paventem viſa 15, 559.
Attrita opes Africa 6, 301. attritis rebus 15, 3. attrito nomine 9, 76. attritae ſecundis mentes 12, 83.
Auctor teli 4, 466. ictus 9, 105.
Audax invadere 3, 321. raptare 1, 409. audax ira 14, 417. audaces alas 12, 103.
Audens iaculis 9, 612.
Audiviſſe manum regentis 14, 393. audito furens 5, 106.
Avehere; raptum avehe leto 17, 383. pavor avehit alas 4, 318. longius avectas catervas 6, 240.
Avellae 8, 520.
Avellere paras Poenum 16, 638. praedas ponto 3, 321. laevae quod avellitur 8, 677. ſimulacrum e ſedibus 13, 42, avulſum Tyriis 16, 142. avulſa hoſti cervix 5, 417. avulſum globo 1, 450. caput 11, 321.
Avens 6, 167.
Aventinus 12, 713.
Averni lucus 6, 154. triſtis 11, 455. celebrem Avernum 12, 121.
Avertit ferrum 9, 520. fata avertet 9, 482. vos magnis avertitis auſis 9, 344. avertere amorem 3, 158. ſitim fluvio 8, 574. populis arma 9, 548. agmina avertit fuga 16, 69. avertit lux Phaethontis equos 13, 458. averſo turbine 10, 187. curru 2, 172. averſos Phoe-

bi equos ab urbe 15, 334. averſa mente 2, 618. avertite ritus 4, 769. leto avertere poenas 13, 303.
Auferre; oculis ſe abſtulit 12, 739. abſtulit dolor artes 2, 140. mentem ardor 16, 324. ſe ex oculis 2, 173. coelum abſtulit nox 9, 327. Poeno parentis auferre necem 2, 634. aufer equum calcaribus 10, 280. aufertur in hoſtes 10, 72. ablato equo 6, 257. ſilvis ablati 6, 57. turbine notae ablatis terrae 5, 633.
Aufidus 7, 482. 11, 511.
Augeo; aucta hortando manus 1, 520. Sidonios augebis avos 3, 708. auxere tumultu latus flumineum 9, 230. auxit regna 1, 290. auxere animos 12, 379.
Augur enſis adeſt 5, 119.
Augurium inane 11, 574.
Avia coepto conſilia 12, 493.
Avidus motûs 1, 56. avido clamore 1, 420.
Aula lacrymoſa 2, 552. ſaeva Bebrycis 3, 423. feralis 6, 216. aula Stygiae formidinis 13, 522.
Aunus Faunigena 5, 7. Auni tellus 6, 109.
Aurae populares 7, 512. ſi qua invitaverit aura 8, 327.
Auratis armis 1, 164.
Auricomus 3, 608.
Aurifer fons 1, 155. aurifero vertice 12, 2. terra 3, 401. arbor 4, 639.
Aurora revocat labores 12, 575. arcem adſcenderat 16, 232. Aurorae lacrymis perfuſus 3, 332.
Aurunca 4, 518.
Auſis fortibus 1, 151. virides auſis anni 1, 187.
Auſonios faſtus 2, 10.
Auſpicium lucis 9, 403. pugnae 17, 563.
Autololes 2, 63. 3, 306.
Autonoe 13, 401.
Axis medius 8, 682. axe Heſperio 16, 291. 1, 130. ſerenato 12, 637. aeſtifero 1, 657.

B.

Baccarum monile 8, 134.
Bacchantur Dictaeo in antro 17, 21.
Baccifero Sabino 3, 596.
Bactra 3, 613. 13, 764.
Baeticola 1, 146.
Baetis 3, 405. 13, 676. 17, 639.
Baga 2, 111. 5, 235.
Bagrada 1, 407. 6, 141.
Baius 8, 541.
Baiae tepentes 12, 114.
Balarus 3, 378.
Balatibus agnae 6, 33.
Baliaris 3, 365. 5, 193. Baliari verbere 1, 314.
Balliſta 1, 334. 6, 214. muralis 6, 269.
Baniurae 3, 303.
Barathrus Aetnae 9, 497.
Barbaricum gemens 12, 418.
Barcas 1, 72.
Barce arida 2, 62. 3, 251. Sidonia 4, 358.
Batavo auricomo 3, 608.
Batulum

Barnlum 8, 566.
Battiadas 2, 61. 3, 253.
Battus 8, 57. Batti urbs 11, 382. domos 17, 592.
Batus 4, 239.
Baulos 12, 156.
Bebrycia aula 15, 494. virgine 3, 420.
Belgicus canis 10, 77.
Belides 1, 75. 3, 650.
Bellantem ſomnum diſpulit 7, 329.
Bellator equus 2, 411. Appius 5, 268. barbarus 5, 415. enſis 13, 376.
Belliger axis 17, 491. currus 1, 434. aeftus 7, 292. ars belligerum 13, 362. campi 4, 473.
Bellona 4, 441. facem quatiens 5, 221.
Belua bellatrix 9, 576. fera belua 10, 250.
Belus 1, 87. Eous 2, 49.
Berenicide undoſa 3, 249.
Beryas 14, 152.
Bibit haſta cruorem 6, 293. tela cruorem 15, 629. tellus 17, 413. litora Hibera 16, 216.
Bibulus 7, 623.
Bilingues ſocios 19, 157.
Binominis Hiſtri 1, 326.
Biſtones 2, 76.
Biſtoniis in oris 1, 433. Biſtonius vates 11, 476.
Bitias 2, 409.
Blando veneno deſidiae 3, 580. blando veneno medicata tela 7, 453. blando fuco 6, 614.
Bocchus 3, 285.
Bogus 4, 431.
Bona virtus 1, 941. 13, 280. bona Capuae 12, 287. bone dictator 8, 271. ianitor urbis 2, 240. bonus luctari 14, 453. *melior* parere 16, 360. melior bellum producere 1, 681. melior remo 14, 499. pietate 9, 437. planta 10, 76. dextrae 7, 619. fati 5, 333. melioribus divis 6, 24. meliore in aevo 7, 166. meliore Gradivo 15, 15. *optimus* militiae 14, 169.
Bononia 8, 601.
Boreas 1, 587. 12, 187. 14, 121.
Buſtor 3, 6. 649.
Boviania luſtra 8, 566.
Brennus 4, 150.
Breucus 4, 233.
Briareus 13, 588.
Brutus 13, 721.
Bruttius 6, 15. 8, 570. Bruttia tellus 16, 1.
Buſta Thraſymena 11, 347.
Buta 5, 540.
Butes 7, 598.
Buxentia 8, 585.
Byrſa Tyria 2, 363. 3, 242.
Byzacia rura 9, 204.

C.

Cacumina nectit 5, 50. incurvum cacumen 9, 584.
Cadere; cecidit primus amor 17, 362. cadit barba mento 13, 133. oculi feſſi 7, 471. cecidit ſorti 7. 368. nomen Eliſſae 17, 225. cadit Karthalo 15, 449. *cadens* barathrus 9, 497. huic cadit

cadit haſta 4, 394. cadendi laus 5, 422. cadat victima 11, 252. 12, 333. cadit taurus Neptuno 15, 252.

Cadmea gens 1, 6. ſtirpis alumnos 1, 106.

Caecus fati 2, 206. caligine regni 2, 299. turbine ventorum 1, 538. caecae mentes 2, 28. fontes 3, 51. caeci feruntur 2, 222. ictus 9, 105. procellis 4, 297. fraude paludis 4, 582. aſtu 14, 477. caeca manu 10, 236. caeca caligo 5, 34. caecum in veſtigia telum 10, 415. caeco exitio 11, 388. caeca moles 11, 456. fauces 12, 127. e nubibus ignem 12, 628. per caecos fragores 14, 60. caecum iter ad manes 14, 240. caecis inſiderat armis 5, 3. latebra 1, 366. ſilvis 6, 56. nubem 9, 501. amictu nox terras condit 12, 613. murmur 9, 281. ſuffragia 7, 540. ſilentia 7, 350.

Caede perfuſae ruinae 1, 419. caedis tumulos 1, 453. ſternere valles 6, 603. referta vada 11, 138. telum in caede reliquit 7, 614. caede rubentia tela 2, 17. calentia arma 2, 21. rubent ſtagna 4, 667.

Caelantur leonis ora 3, 34. radio caelat Babylon 14, 658. argento caelata bipennis 16, 446. caelatus parmam 1, 407. 10, 175.

Caere 8, 474.

Caerula 1, 21. ſpumea 1, 575.

Caeruleus anguis 2, 585. ſorores 8, 199. vadis 2, 1. aquae 4, 82.

Caeſo 3, 377.

Caetrata iuventus 9, 231.

Caicus 1, 306.

Caieta 7, 410.

Calabri ſaltus 7, 365. 8, 531.

Calacte piſcoſa 14, 251.

Calathis mollita manus 2, 70.

Calectia 3, 345.

Calais 8, 515.

Calatia 8, 544. 11, 14.

Calcatos Iovi lucos 3, 676. calcato foedere 3, 85. fata 6, 550.

Calchas 13, 41.

Caledonios lucos 3, 598.

Calenus 13, 219.

Calere; pectora cupidine calent 13, 770. virtutis amore 15, 130. calenti Poeno 13, 33. corda vigore 10, 520. calentibus caede armis 2, 21. e ſole 2, 60.

Cales 8, 514. Threiciam 12, 525.

Calidi ſanguinis aetas 7, 66.

Caligat obtutus 3, 493. alto in ſolio 14, 89. in hoſte 1, 499. caligantes domos 12, 130.

Caligo nubis 4, 670. merſa vetuſtas 8, 45. caligine conditus 9, 513. inferna 2, 611. fata caligine merſa 11, 122. caecus caligine regni 2, 299.

Callaicae telluris 2, 397. manus 2, 417. aurum 2, 602.

mariti 3, 353. tegminis 4, 328.
Calle proprio evadere 3, 515.
Callebus bellis 6, 91.
Calliope 3, 222. 12, 390.
Callipolis 14, 249.
Calorem bellantum 12, 389. primos in Marte calores 1, 549.
Calpe 1, 141. 644. 5, 395.
Camarina 14, 198.
Camena Syracoſia 14, 30.
Camertum phalanx 4, 157. 8, 463.
Camillus 1, 626. 13, 722.
Campania 6, 651. 8, 527.
Campos diemque pugnandi 5, 86. ſqualentes 1, 211. humentem campum 14, 368.
Cancro ſubdita Libye 1, 194. cancri furentis ardorem 15, 50.
Candens Auſtris 1, 194. harenae 10, 205. globi 9, 502.
Canere; canet barba gelu 1, 205. canentem pulvere 15. 740. crinibus 6, 560. olivae 13, 69. vertice 5, 486. facies pruinae 3, 534. aequore 4, 245. cruorem 1, 424.
Canescere cinere lucos 17, 597.
Cano; cecinit ſignum belli 11, 131. canit diros motus 4, 5. omina 4, 131. ales reſponſa 3, 682. exitium caneret Siren 12, 36.
Canopus 11, 433.
Cantaber 3, 326.
Cantare ſoporem chelydris 8, 498. cantato igni 1, 430. cantatae turres 11, 448.
Cantharus 7, 197.
Canthus 15, 700.
Capaces campi 17, 321. laudum capax 6, 617. velo capaci 14, 388. mole 13, 760.
Capenas 13, 85.
Capere; capiunt Cannas 11, 171. non capiant cadavera ripae 1, 46. capta numina 1, 43. cepere volentem poſtes 7, 174. fugam 15, 167. ſedem 6, 132. maius ad imperium capiere 13, 511. capiente molem profundo 9, 619. proelia campus 3, 660.
Capeſſit Mavors aethera 4, 480. vota ſuprema 1, 504. proelia 1, 424. bella 7, 325. arma 1, 35. curſum 12, 267. animo bella 16, 180.
Capital 13, 155.
Capitolia aurea 3, 623.
Captivo vultu 6, 83. vincla 7, 71. volucris 11, 471.
Capua 8, 546. florentis gaza 17, 281.
Caput imperiumque Nealces 9, 226. terrarum 1, 8. pretium capitis 9, 26. ſpes capitis 1, 484. exitiale 2, 287. inviolabile 3, 127. gratum terris 13, 862.
Capys 4, 383.
Caralis 9, 380.
Carbaſa 3, 130. inania 3, 537.
Carcere rupto 8, 281. venti invadunt terras 12, 188.
Carcheſia 11, 302.
Cardine mundi 3, 3. 4, 782. vitae 9, 140.

Carme-

Carmelus 7, 662.
Carmen ſanguine ſignavit 9, 256. clipeum cum carmine 15, 491. audito carmine ſurgentes flammae 1, 103. carmina Deum 7, 483.
Carmentis opes 7, 18. greſſus 13, 816.
Carnifices manus 1, 173.
Carpathium aequor 3, 681.
Carpit agmen campos 3, 467. vias 5, 28. fugam 10, 62. iter pedes 1, 243. fugae compendia 12, 353. molliſſima menſae 11, 441. auras 3, 717. velamina palmis 15, 697. cura Senatum 15, 1. membra vultur 3, 343. dies urbem 3, 458. decus criſtarum 10, 399. dies te funere carpſit 13, 627. Fregellae agmine carpuntur 12, 530.
Carteia 3, 396.
Carthago 15, 193.
Caſca 7, 649.
Caſilinum 12, 426.
Caſinum 4, 227. Caſinis Nymphis 12, 527.
Caſperia 8, 417.
Caſſa umbra 7, 698. fides 3, 17. ictus 10, 117. labore 2, 470. caſſa ſine robore flamma 5, 572.
Caſtalii Cirrhaei 3, 98. carmen 11, 485. avena 14, 468.
Caſtigatur aquis inſula 12, 350.
Caſtrum 8, 361.
Caſtulo 3, 391.
Caſti ductoris 17, 132. caſtae Sagunti 3, 1. iura ſervaverat 14, 84. paupertate beatos 1, 609. Saturni ſecula 11, 461. ſedes piorum 2, 698. caſta cervice iuvenca 13, 431.
Catane 14, 196.
Cateia 3, 277.
Catilli 4, 225.
Cato 7, 691.
Catus 4, 139.
Cavare humum 13, 427.
Caucaſiis antris 4, 333. Caucaſiam tigrim 5, 148. 15, 81.
Caudinae fauces 8, 567.
Cavea 16, 473.
Cavere; cudone cautum capiti 8, 496. ad cauta illexere Patres 4, 806.
Caunus 4, 233.
Cauri flamina 2, 290. Cauros furentes 14, 74.
Causa virtute 15, 186.
Cava tempora 1, 206. cavis tinnitibus 17, 18. umbris 13, 894. nube 9, 438. turres 4, 21.
Cayſtri ripa 14, 189.
Cecropidae 13, 484.
Cecropius Hymettos 2, 218.
Cedere; nox cedebat Eoo 9, 180. ceſſit nocti 5, 677. non cedens hipatis 1, 217. ceſſit honor 15, 441. in nubila 17, 548. gentes tyranno 1, 239. imperio tantum terrae 1, 192. ceſſit Mavors 2, 365. glacies tepefacta cruore 3, 549. letum cui cederet haſtae 4, 571.
Celata Deam 13, 57. ſervat celata ſalutem 17, 580.

Cele-

Celebrant gaudia 11, 496. titulos 16, 293. cineres 16, 579. occurſu amico celebrabat 6, 398.
Celerat veſtigia 7, 720. vias 15, 208. greſſum 1, 574. iter 9, 96.
Celſus profatur 2, 454. haſta 2, 203. vultus (ad ſidera 15, 84. exercitus 17, 126. celſa Senatus turba 12, 313. Senatus 12, 551. celſus mente 16, 188.
Celtae 3, 340. 8, 17. 11, 25.
Celticus cruor 5, 143. rura 1, 46.
Cenſendi poteſtas facta 2, 375. 11, 565. non bona conſendum 15, 105.
Centauri 3, 42.
Centenius 12, 463.
Centeno verbere 11, 493.
Cephareus 14, 143.
Cephalenum 15, 305.
Cephaloedias 14, 252.
Ceraſtae 3, 302.
Ceraunia 5, 386. 8, 633.
Cerbereo ſtridore 6, 178.
Cerberus 2, 538. 13, 574.
Cerealia dona 7, 183. ſulcus 8, 545.
Cerillae 8, 581.
Cernere; crevere pares ferro 16, 532.
Cernuus ſonipes 10, 256 volvitur cernuus 16, 413.
Certamine pugnae 12, 297. Martis 9, 136. ſueto certamine nandi 3, 413. certamina texunt 10, 536. laeto iuvenum 13, 135. tendit certamine greſſum 12, 268. vocum certamine 11, 72. magno cumulantur opes 12, 34. ſubito 6, 327. alacri 1, 184.
Certare tyranno 4, 709. forma Diis 5, 16. laeto ſapori 7, 199. certant pennae 3, 308. mari moles 14, 645. iuga coelo 17, 319. certatus orbis adiungere certavere 11, 5. ad munera belli certatur 6, 529. certant epulas diſtinguere ludo 11, 431. ſiſtere certat 10, 212. apprendere certat 13, 654. certare manipulis 1, 248. certabat reponere reges 10, 487. certantem auro caeſariem 4, 202.
Certus necis 4, 197. 6, 27. 8, 33. laudis 14, 441. non ſat certa diu 9, 480. certus rumpere foedus 1, 268. ſagitta 2, 112. membra ferebat 10, 156. ſuperari certior hoſtis 15, 490.
Ceſpite valli 15, 545.
Ceſſent pectora culpa 13, 518. ceſſarat imponere 7, 687. fletu ceſſaſſent 2, 653. ceſſata tempora 5, 533.
Cethegus 8, 577.
Chalcydica Nola 12, 161.
Chalybs volucer 2, 107.
Chaonias oras 3, 679.
Chaos 11, 456.
Charon 13, 761.
Charybdis 14, 256.
Chelas devexas 14, 75.
Chelys grata 11, 410.
Chelydros 1, 402. 2, 536. tacto chelydro 5, 354.
Chimaera 14, 497.
Chremes 1, 403.

Chromis 1, 439.
Chryſa 14, 229.
Cicatrix mente ſignata 8, 289.
Cicones 2, 75.
Ciebat cunctos nomine 1, 455. clamore 3, 432. flatus 1, 601. in vota Gradivum 10, 551.
Cilicis Tauri 13, 882.
Cilnius 7, 29.
Cimini lacus 8, 493.
Cimmeriae domus 12, 132.
Cingere ferrum 8, 617. telis 4, 448. ſinus 3, 236. cinctus lauro triumphus 15, 100. litora tauro ſecto 1, 25.
Cingula ſaxa 10, 34.
Cinyphium Macen 2, 60. 3, 275. turmae globos 5, 185.
Cinyps 12, 226.
Circaeum dorſum 7, 692. iuga 8, 392.
Circumagit ſua per veſtigia 15, 620.
Circumcingentibus telis 2, 89.
Circumdare fraude 7, 134. aſtu 11, 593. 12, 477. foſſas 4, 25. oſſa auro 13, 482.
Circumfert oculos 11, 263. belli circumtulit umbram 15, 316. lumina campo 17, 518.
Circumflua ponto inſula 1, 289. Verona Atheſi 8, 597. Carthago pelago 15, 221.
Circumfundente corona 5, 200. circumfundentibus armis 12, 489. circumfuſus Hiberis 2, 50.
Circumligat lapſu 3, 193. ilia cauda 13, 594. undis globum 14, 347.
Circumlinere; circumlita ſulfure 1, 355.
Circumluſtrare 1, 298.
Circumſilit arma 1, 392.
Circumſpectis in armis 6, 619.
Circumſtant pectora planctus 2, 550.
Circumſtipante caterva 10, 453.
Circumtonat aulam ſtrepitu 6, 216. armis 4, 254.
Circumvallare urbem caſtello 1, 328. circumvallata profundo inſula 12, 355.
Circumvectare 3, 291.
Circumvolat nox 9, 45. ardor tentoria 17, 106.
Circus 16, 323.
Cirrhaeis antris 3, 9.
Citat haſtam 4, 538. te tua ſors 11, 95. citato enſe 9, 592. penna citatior 10, 11.
Civica invidia 8, 21.
Clamat convallibus unda 4, 526. procella 9, 516. clamata ſub antris 12, 337.
Clamoſus Helorus 14, 269.
Clanis 8, 455.
Clanius 4, 188.
Clare exſpatiantur in auras flammae 17, 95.
Clarus; clara virtus 1, 312. clari ſenum 1, 564. ad clara graſſandum 1, 570.
Claſſica turbant portas 1, 271.
Claudebat flatus Atropos 17, 120. claudens flexibus orbem 2, 450. clauſit vada ruina 4, 623. latus thorax 9, 588. aggere muros 1, 331. caſſis ora 14, 158. molibus portus 2, 408. caſſide

caſſide vultus 10, 650. ſub corde metus 6, 381. clauſo pavore 1, 140. bellum pectore 1, 140. vallo 15, 639. acies caſtris clauſere tenebrae 4, 481. clauſae Alpes 1, 546. clauſit nox thalamos 15, 542. vulnere murmur 4, 172. coelum tenebris 12, 613. vada caede 11, 138. litora cadaveribus 6, 708. ſub caſſide vulnus 5, 277. clauſo ferro 1, 681. 16, 358. lumine ſe cluſit 6, 451. cluſiſſe labores belli 15, 652.
Claudia 17, 34.
Claudus; clauda fides 13, 33.
Clavigerum numen 3, 14.
Clavo lato 3, 27.
Clauſtra undae 5, 44. maris 12, 442.
Cleadas 7, 637.
Clementer creſcente iugo 1, 274.
Clementior Libye 1, 191.
Cleonaei leonis 3, 34.
Clivoſo tramite vitae 6, 120.
Cloelia 10, 493. 13, 830.
Clotho 4, 371. longa 5, 404.
Cluſina 5, 124. Cluſinum vulgus 8, 480.
Clytius Pellaeus 17, 431.
Coaſpes 3, 317.
Cocalides 14, 43.
Cocles 10, 485.
Cocytos 13, 566.
Coelifer Atlas 15, 142.
Coeptantis magna 2, 275.
Coercere; coercuit ictu 6, 269. agmina 9, 234.
Cogere; cogit aquas Vfens 8, 384. coactis humeris 3, 638. coactas ſedes poſuere 12, 361.
Cognita proavis quercus 10, 166.
Cognominis haud parvi ſtirps 10, 422.
Cognoſcit crimina regum 13, 602.
Cohibet terras 12, 357. cohibebat ebur vaginae ſectilis 16, 208.
Coire; coeuntibus ripis 1, 52.
Colitur vis 2, 504. cultam plebem 2, 9.
Collatia 8, 363.
Collidere; procurſus viros colliſerat 7, 566. collidens corda ſeditio 11, 45. colliſa oſſa 2, 200. corpora 4, 160.
Colligit greſſum 6, 399. gradum 7, 695. iram 9, 477. flammam ignis 4, 307. veſtigia 12, 462. pennas columba 5, 282. collecti ignes 17, 93. collectis flammis 9, 602. collectus in arma 10, 129. collecto corpore 10, 255. collectos in orbe 7, 309. collectis Marte 10, 421. colligit per vulnera hoſtem 10, 3. colligeret flatus 14, 390.
Collinus 4, 346.
Color mortis 6, 409.
Columnae Herculeae 1, 142.
Comantem flamma pinum 14, 420. auro ramos 6, 183. criſtas 4, 518. eudone crines 16, 59.
Combibat per viſcera luxus 11, 402.
Comebat capillos 7, 446.

Comes

Comes dictis haſta 4, 134. 9, 568. comitem inceptis 3, 110. curarum comes 15, 345.

Cometes rubuit 8, 639. terret regna 1, 461.

Conivente vultu telum 4, 401.

Commendat vulnus membra 5, 278. Herculeum iter 12, 118. ſemina ſulcis 15, 539.

Commercia culpae 2, 506.

Commiſces ſeminis ortus 6, 635.

Committere ludo pugnas 13, 230. Martem 13, 155.

Commones uſus 13, 11.

Commota penna volucris 6, 59. tonitrua coelo 12, 667.

Compages aethereae 1, 204. media compage 11, 459. compagem impoſitam rumpere 12. 146.

Compendia fugae 12, 353. leti 10, 476.

Compeſceret arma 9, 16. famem 2, 525. ripis Rhenum 3, 599. morte dolores 2, 144. minas 4, 125.

Competere; ubi competet aetas 1, 114.

Complecti; complexus proelia cornu 7, 588. carmine terram 13, 788.

Complet urbem clamoris 4, 777. caſtra cohortes 1, 220. nondum compleverat annos 10, 494. ducti ſpatium nervi complente ſagitta 2, 127. completa legio 8, 420.

Componit lumina 10, 343. 5, 529. 7, 204. mentem ſomno 1, 162. manus monſtro 6, 246. compoſuit fortuna parem 16, 617. fatis 1, 39. carbaſa malo 6, 354. gentem 17, 356. compoſita coma 15, 29. componere ſe viro 10, 70. ſe nobis Deus compoſuit 17, 645. componimur Decio 11, 212. monſtris Itala pubes 9, 571. filum lino 3, 375. mentem 11, 352. religio mentes ſaevas 13, 317. nox curas 12, 682. componere terra 9, 95. menſas gramine compoſitas 15, 51.

Compos pugnae 8, 231. metu vix compos 4, 808.

Comprendere viſu 3, 408. lyncea 4, 102. bello comprendere 1, 269.

Comprimit ora Cerber[illegible] lacrimas 15, 819. [illegible]rum comprime fluctus 8, 32. compreſſere odia 10, 490. flamina Auſter 17, 208. enſem Deus 9, 650. flamina imperio compreſſa 9, 492. compreſſa ungula haeſit 3, 551. cacumina [illegible] 90. comprime fletus 6, 538. compreſſa freto domus 8, 532. comprimit haſtam 13, 165.

Conamen primae pugnae 1, 33. tremulo nutantes criſtae 4, 356. valido 5, 295.

Conari motus 1, 382.

Conatu tremulo 4, 211. conatibus nudis 13, 161.

Concanus 3, 361.

Concedat in leges Tyrias 15, 6. concede penatibus 11, 326.

326. conceſſit in tumuli honorem ceſpes 16, 43.
Conciliare arte viros 1, 241.
Concilium 1, 609. 2, 330. 383.
Concipere; bella concepit 13, 746. 1, 109. concipe furorem 5, 182. conceptas foedere poenas 2, 14. concepta vota 7, 77.
Concitus ſe niſu 5, 234.
Concita Dea 2, 543.
Conclamant acies 1, 502.
Concolor auro 1, 233. nigris alis 3, 682.
Concors inſania 4, 100. fuga 16, 68. citharae linguam 11, 439. concordi freno currere 16, 381.
Concredere fortunam caedis telo 5, 523.
Concreto frigore 3, 518.
Concutiens thyrſo Calpen 3, 102. tonitru terras 5, 70. concuſſi poli 12, 612.
Condenſi ruunt 14, 639. condenſae foliis haerent 13, 600. agmina certantum 2, 447. armis 1, 365.
Condere gentem 1, 28. populos 4, 767. nox terras ſinu conderet 13, 254. gurgite currum 1, 210. mucronem iugulo 2, 260. dolores 10, 619. nox tenebris terras 1, 557. caeco amictu 12, 613. nox cuncta ſopore 8, 167. cuncta ſomnus 7, 283. omnia ſomni 4, 726. noctem Cynthia 4, 482. membra occultata condit 9, 99. caligine Superos 2, 611. ſub gurgite letum 4, 609. aethera iaculis 17, 66. lumina 10, 154. iniecto gurgite montes 1, 593. tantum campi condunt tela 4, 454. nix alta trabes 4, 745. obſcoena alvo 6, 199. factis nomina 3, 71. dextra nomen 4, 37. telorum nubibus aether 2, 37. belli nubem caſtris ſe condere 5, 379. tellus oſſa 4, 77. portenta veſtra condite 16, 126. proavorum condita ſeclo ilex 10, 533. memori condita mente 13, 40.
Conditor artis 14, 216.
Condiſcens pacem oculis 7, 462.
Conducta bella 5, 596. Lacone 2, 305.
Conferre; qui ſe tibi conferat 3, 125.
Conficere bellum enſe 11, 321. confecerat tempus aetas 6, 127. ſomnus ſuas horas 4, 89.
Confiſus pelago 3, 153.
Confremit coelum 16, 398.
Confundit iter dies 3, 663. confuſus turbine Gradivi 11, 101. confuſo murmure 15, 138. pectora viſu 15, 760. tela 14, 334.
Congeminat 3, 196. ſuſpiria congeminans 16, 268.
Congere in Rutulos quicquid irae tibi coquitur 2, 540. congeſtis opibus 5, 266.
Coniungere dicta 13, 446. coniuncto campo 5, 302.
Connectunt brachia chorus 3, 412. connexae denſo vola-

tu apes 2, 220. connexa cacumina coelo 5, 675.
Connifus in haſtam 10, 252. totis viribus 2, 629. vaſto connixus turbine 9, 379.
Connivent 7, 729.
Conſcia virtus 1, 494. nox ſceleris 9, 180. conſcia volvebat curas 2, 482. Hymenaeo 5, 23. ſtabulanti conſcia Phoebo 3, 399. Dionyſeis conſcia thyrſis 3, 393.
Conſequitur luſſo manus 6, 213.
Conſeritur tegimen laterum 4, 16. conſeruere acies 1, 339. conſertae campis acies 6, 316.
Conſidunt fluctus 17, 291. bella 16, 219. 8, 333.
Conſilio locorum 6, 219.
Conſona linguae vox 17, 444.
Conſors iuſtitiae 2, 486. thalami 3, 63. conſortia terrae 14, 20.
Conſpectu propinquo 6, 571.
Conſtat mercede fides 2, 542.
Conſterni milite campos 1, 125.
Conſtituunt acies 15, 634.
Conſtruxit turbo tumulum 3, 657. conſtructa ſaxa 14, 351.
Conſulta ſenatus 2, 12.
Conſumat rabiem in hoſte 12, 462. clipeo tela 10, 129. tela pectore 5, 642. noctes tectis 11, 406. viſus pontus 3, 157. ira fortunae conſumitur 9, 47. conſumtus vulneribus 10, 286. pudor peccando 11, 34. conſumto anno 15, 408.
Conſurgit in equos 2, 193. medio fluctu 6, 684. acervos armorum 10, 275. conſurgens ilice rogus 13, 277. conſurgens contorquet haſtam 16, 586.
Contagia mortis 14, 622.
Contectus nimbo 5, 657.
Contendit nervo ſagittas 1, 323. iter 5, 125. ne contendere perſtet 5, 104. contende tueri 13, 441.
Conticuere fibrae 1, 139.
Contingere portum 2, 11. contingunt tibi pericula 13, 669. nox contigit horam 13, 419. aſpectus contingere patrum 13, 403. viſu manes 13, 506.
Contorquet haſtam 4, 134. nubila fumo 4, 309. ſpicula 2, 88. contorquens ignes Veſbius 8, 655. contortum robur 2, 243. amento haſtilia 9, 509. tranſtra 2, 308. contorta amplexu roboris 3, 190. contorquet ſilvas ſerpens 3, 209. contorto flatu 3, 427. pelagus 5, 397. contorſit fulmen dextra 6, 606. contorquens undas Metaurus 8, 451. contorta cadavera 14, 556.
Contundere gentem 4, 708. Tyrios 9, 545. contuſa pugna 12, 421. malis moenia 17, 369. contuſo conamine pugnae 1, 33.
Convellere pedum veſtigia 4, 579. vulnera queſtu 6, 431. ſigna 13, 82. 3, 320. convulſis cavernis 5, 615.

Conv-

Conventa patrum 1, 9.
Convertit proelia dextra 17, 447. fugam 2, 214. terga 13, 677. 17, 474. convertit Varro 9, 645. viſus in altum 17, 213. tela 9, 392. converſo in gaudia coetu 11, 306. in ſtagni numen 4, 727. in faciem Metelli 9, 47. converſo remige 2, 24. converſis habenis 10, 55.
Convicia pugnae 5, 252.
Coorti terrore 10, 186. lacrimis 6, 415.
Copia dabitur noſtri 2, 30. copia Martis 8, 4.
Coquit aethera fervor 1, 268. inopes coquit peſtis 2, 462. ſerpentum coquitur veneno 1, 212. pallida arva 12, 373. ira 4, 540. 14, 103. coquebat iras 2, 328. 7, 403. bella coquebat 16, 3. malum Latio coquebant 10, 430. poenarum quicquid pectore coquitur 2, 540.
Corbulo 14, 408.
Cor; corde aequantem facta 13, 803. corda Punica 12, 737.
Cora 4, 220. 8, 380.
Corduba 16, 471.
Corfinium 8, 522.
Cornigera caſſis 15, 679.
Cornu Cydonio 2, 109.
Coronant delubra 12, 743. arva coronantem pinum 8, 598.
Corona Tyria 5, 200. armata 7, 308.
Corpora ſororum 14, 105. boum 7, 358. redeuntia corpora 6, 572. vacuum ſine corpore nomen 10, 583.
Corripit trepidum 6, 198. trementem pallor 4, 458. Celtas leto 13, 80. agmen 15, 208. ſpatium e carcere 16, 396. enſem 1, 166. correptus fornacibus enſis 12, 626.
Corrumpere foedera 12, 303. proſpectum 5, 35.
Corticis odori antra 2, 219.
Cortona 8, 474.
Corus 1, 688. 3, 523. 659. 15, 154.
Coruſcat mucronem 17, 459. tela 1, 434. 10, 299. 17, 534. lampada 4, 785.
Coruſcum mucronem 2, 242. ſcopulos 2, 353. coruſca arce 12, 435.
Corymbi 7, 195. ſagittiferi 15, 773.
Corythus 4, 722.
Coryti 2, 106.
Coſſyra 14, 272.
Cothon 2, 164. 6, 357.
Covinno falcifero 17, 418.
Crantor Sidonius 14, 517.
Crearat Barce tergeminos 4, 359. ad bella crearit Roma viros 1, 4.
Creatrix bellorum tellus 15, 184.
Credere ſe pedibus 4, 302. ſe fluvio 6, 201. greſſus credere luco 6, 173. puero male credita bella 16, 653. proelia dextrae 4, 428. creditus ante annos Marti 13, 508.
Credulus adverſis 10, 478.
Cremera 2, 6.

Cremona 8, 594.
Crenas Phrygias 8, 505.
Crepitat Vulcanus 4, 683. crepitabat iners ignis 5, 571. malae 9, 397. crepitantia oſſa 1, 402. crepitanti grandine 5, 384. ictibus 10, 130. culmis 13, 672. robora 14, 310. caetris 16, 30. templa flammis 16, 698.
Crepuſcula ſera 2, 215.
Cres accola 14, 39.
Creſcens polo Alpes 2, 353. creſcebant culmina greſſu 15, 216. creſcente iugo 1, 274. creverat agger 1, 418. creſcentia tecta 14, 309. creſcere laudes 11, 614. tabulata creſcere tueri fecerat 14, 301. calamo creſcente 7, 677. creſcere aſylo 15, 91. creverunt artus 1, 177. ſtagna caede 13, 9. creſcit in armis 1, 642. creſcit labor terris 3, 75.
Crimen fraternum 1, 22. menſis addere crimen 2, 523.
Crinis ſanguineus 1, 358. crine flammifero cometes 1, 461.
Criſpare haſtilia 8, 374.
Criſta 10, 93.
Criſtata caſſis 1, 401.
Critias 4, 373.
Croton 11, 18.
Croeſi umbra 13, 776.
Crudeſcunt mentes 14, 554. caedibus 4, 451. crudeſcere motu 11, 891. ferrum 1, 432.
Crudus; cruda iuventus 3, 304. crudo vigore ſonipes 3, 386. Hiberus 8, 325. pelago luctari 14, 454. crudam contra aſpera mentem 4, 35. 5, 569. cruda facta virûm 5, 423. crudum Marte viri nomen 7, 113. magiſtro 10, 98. ſtimulus 5, 225. ſe attollere facto 13, 224. tegmina parmae 5, 525. crudis locorum 3, 514. crudos ſine viribus annos 12, 348. cruda ſenecta 1, 405. 16, 332.
Cruentat calce cornipedem 17, 541. cruentantem morſu frena 12, 255.
Cruento auro rutilantia arma 1, 476.
Cruſtumium 8, 368.
Cryxus 4, 148.
Cubilia Phoebea 3, 411.
Culmen Iovis 3, 510. templorum 1, 603. muri 2, 251. villarum 15, 534. culmine regni deiectus 17, 144.
Culpari; culpanda arma 2, 46.
Cumularunt pulvere montes 9, 661. cumulatus corporibus agger 1, 418. ſtrage urbem 15, 406. in medium cumulantur opes 12, 315.
Cunctantem (fluvium) immergit pelago 3, 453.
Cupencus 4, 537.
Cupido ſacra recti 1, 612. cupidine rerum 13, 770. fallens 11, 422. Cupido dolores agitat 7, 442.
Cupra 8, 434.
Cura ſervabat ingreſſum 5, 45. monſtra 6, 551. Aonidum

duxit cura 12, 409. cura Deûm 7, 75.
Curetica tecta 15, 308.
Curetum ab antris 2, 93.
Curibus 3, 594.
Curio 8, 427. 9, 415.
Curris mortalibus aevum 15, 63. currunt horae 15, 53. immobile ſilum 7, 479. fatis currentibus 7, 307. altius cucurrit cuſpis 16, 60. currere ſortem finite 16, 671.
Curru intrares Capitolia 7, 558. currus ſolis flammifer 5, 55.
Curſu veſtigia celeret 7, 719. ſigna tulit 13, 764.
Curvantur in orbem moenia 13, 139. curvata volumina 13, 644. curvato gurgite 4, 652. curvatis flexibus 2, 450. Ionio curvata profundo 11, 22. curvata ſinu claſſis 14, 369. unda 15, 155. curvatis calcibus 13, 377.
Curvum piſcem 14, 571.
Cuſtos arae 2, 237. legum 1, 442. vitae 11, 385.
Cyane 14, 515.
Cyclades 1, 472.
Cyclas 4, 247.
Cyclopum caminis 5, 71.
Cyclopia regna 14, 33. ſaxa 14, 514. libido 14, 531.
Cydnus 3, 338. 14, 434.
Cydon latrator 2, 444.
Cydonio cornu 2, 109. arundo 10, 261.
Cyllenes antris 3, 203.
Cyllenius 3, 168. 8, 111. Cyllenia proles 13, 630.
Cymaea vates 9, 57. 13, 400.
Cymba Tartarea 5, 267.
Cyme 8, 533.
Cymodoce 7, 428.
Cymothoes regna 3, 58.
Cynthia 4, 482.
Cynoſura 3, 665. 14, 457.
Cytbereia ales 3, 683. ignis 12, 247.
Cyzicus 12, 399.

D.

Dacus 1, 324.
Daedaleum poenam repetens 14, 41.
Daedalus 12, 91.
Dahae 13, 764.
Damnare; damnavit tenebris animas 15, 76. Stygiae nocti 5, 242. tumulis agros 15, 557. damnavit veſci 5, 62. damnatum vivere paci 3, 331. cibos 2, 595. nudae veſtigia plantae 9, 390. aciem 17, 585. conſilium 2, 225. penates 6, 448. campos 12, 421. damnata Diis Rhodope 11, 479. damnatus doli 13, 879. damnatum poena caput 15, 649. damnant haſtilibus arcus 8, 497. ſanguine manus 9, 126. damnato violabere viſu 9, 172. terga dediſſe damnatis 10, 655. damnatum, ut inutile 8, 105. facti damnandus 6, 191.
Dapes ferarum 2, 523.
Daphnis 14, 462.
Dardanii ſines 1, 486. umbras 2, 336. furores 3, 359.

 Dar.

Dardanus dives auri 3, 151. 11, 295. Dardana Roma 4, 672.
Dare; in praedas dabat urbem 1, 455. furori ſtimulos 14, 94. inania famae 4, 73. dat mentem Iuno 1, 63. tela viam 1, 465. mugitum 1, 370. clamor ad aſtra 6, 252. cognomina terris 1, 99. vento dedere profundum 6, 365. haec dum vaſta dabat 7, 212. loco pacem 7, 266. dent ſe Superi 3, 150. membra Eridanus dedit undis 4, 636. in cineres monumenta 6, 716. lacrimas caſibus humanis 8, 58. hic dabit ex ſeſe 7, 492. dature Divos 3, 625. dum detur 2, 20. ut fari datum 1, 78. ſuperare datum 1, 14. alis ſub caſtra datis 4, 513. dat terga 4, 616. 6, 254. terga montibus 3, 508. terga malis 12, 329. pectora ferro 6, 87. campos fac dari 2, 315.
Daſius 13, 32.
Dator iuſtitiae rectique 6, 467.
Daunia pubes 1, 291. 5, 631.
Daunus 1, 440. incola Dauni 1, 665. a ſanguine Dauni 2, 557. ab arvis 4, 556. Dauno poſſeſſus 11, 509.
Debellari morbis 14, 634. iuventus debellata bonis 12, 287.
Debilis arte belligera 8, 261.
Decerpere decus pugnae 4, 138.
Decimum volumen 14, 122.
Decipere; Alpes et ſaxa decepere 4, 35. deceptos Deos 1, 482. Iovem 6, 693.
Deciſa a corpore membra 1, 670.
Decolor patrias artes exuit 11, 424. unda 7, 150.
Decor terribilis 6, 429.
Decorare labores 10, 27.
Decreſcit conſumtus 16, 392. decreſcens tenebris 12, 250.
Decurrit temporis aetas 15, 47. decurrens aethere 2, 513. coelo lampas 1, 359.
Decus leti 2, 511. primae pugnae 4, 138. laborum 1, 4. maiorum 1, 295. iubarum 1, 525. niveum decus coni 4, 14. decoris furor 2, 324. ſolutum iam 2, 503. ſuperbum celſi corporis 3, 232.
Deducit tenuem rivum 13, 5. in vulnus telum 14, 400. deductus origine Beli 2, 49. deductum ſtirpe nomen 2, 178. deducere cornua tauri 13, 223.
Deeſſe; nec Poeno deerat paſcere furorem 7, 498. nec ſperare deerant 11, 50. ne deſit fatis 8, 36.
Defendere ſitim lympha 7, 170. dedecus manu 13, 99. morti dedecus 5, 490. ſilvis primos annos 2, 69. ſalutem muris 1, 16. tempora lino 3, 271. ferro pudor defenſus 13, 826. defendit moenia fluctu 15, 229.
Defeſſis rebus 1, 566.

Deficiunt campi 8, 662. deficiens extremo munere 10, 457. deficiens manus 12, 137. deficiam tecum ſcandere montes 3, 118. deficiens volucris 14, 596. defecta viris 6, 301.
Defigis in oſſa mucronem 17, 298. Iertae enſem 10, 501. haſta terrae defixa 7, 294. terrae defixum oculos 8, 13. obtutu defixus 17, 185. defixi omine 9, 253. defixus in offibus ardor 15, 269. tellure tenebat vultus 17, 214. ſtabilem defigere greſſum 4, 657.
Defit 5, 551.
Deformata membra veneno 2, 707.
Deformis hiems 3, 489. cadaver 2, 269. deformem leti 1, 166.
Defugeris enſem 9, 427.
Defuſo ſanguine 5, 453.
Degener geſtorum 12, 287. belligeri ritus 7, 291. proiectis armis 11, 527. manus 10, 423. degeneres animas 15, 76.
Degenerat dextra in armis 15, 745.
Deguſtat cuſpis extrema cruorem 5, 274.
Deiectus armorum 12, 190.
Deiicere; deiecit Galam 15, 464. deiecto Magone 16, 155. deiectus ſpe 10, 831. culmine regni 17, 144. caput enſe 13, 246.
Dehiſcit tellus 1, 257. 4, 690. dehiſcant terrae 17, 608.
Delabitur 2, 589. delapſa fronte, vitta 16, 260. per auras 2, 542. vitis thyrſo 7, 197. corona capiti 16, 435.
Delatus oras 13, 888. e ſpecula leo 5, 309. dorſo ab alto 7, 699.
Delectus 7, 43.
Delebis bella 3, 616. leto annos 5, 415. deleto milite 9, 39.
Delius vates 12, 330.
Delum pervectus Apollo 5, 204.
Demergere foedera ponto 1, 62. demerſa falarica ſedit 6, 273.
Demetis dextram 5, 286. colla 4, 213. ferro demetit 16, 102.
Demigrantem Tarpeia ſede Tonantem 12, 517.
Demittere volucrem coelo 8, 524. ad manes 4, 342. demittitur oris 11, 379. demittere umbris 1, 439. Erebo 2, 541. demiſſa neci 12, 468. demiſſus vertice crines 3, 284. laena ex humeris 15, 422.
Dens; belligero dente 10, 350. ſpicula dentis 9, 589. ſceleratum 9, 585. niveis 9, 581. nivei dentis munera 16, 206.
Denſarat catervas phalanx 17, 419.
Denſent examina 4, 159.
Denſus ſpicula Cantaber 10, 15. enſis 1, 500. denſi globo 7, 53. denſi caedis acervo 5, 665. virgine denſior ala 2, 84. denſo volatu 2, 220.

2, 220. denſos abiete lucos 3, 442.
Denudas proditor arces 16, 621.
Depaſcera gregibus ripas 9, 208. depaſcere bello 16, 681. depaſcitur artus 6, 213. depaſta frons 6, 51. depaſti flammis ſcopuli 12, 153. depaſta caminis 14, 56.
Depellere dictis 10, 83. dedecus patriae 1, 108. depulerat montibus torrens 9, 396. depulſo robore 1, 664. ſitim 6, 94. depulſa caligine 11, 516.
Deplorati Martis habenas 7, 222.
Deponere tuto gremio 6, 610. curam 15, 633. depoſitis velis 2, 11.
Depoſcis extrema fati 3, 706. depoſcat hiatu populos 3, 202.
Deprendere iaculis volucres 16, 566. deprenſa ortu ſolis convivia 15, 42. deprenſi fonte leones 6, 156. nulli deprenſus in armis 6, 619. deprenſus undis 15, 485.
Depropera humandi munus 2, 265.
Depugnat morti 10, 475.
Derecta cuſpis 9, 583.
Deripite templis arma 10, 600. derepta ore frena 10, 319. dereptae viris exuviae 11, 377. monilia collo 12, 309. deripe dextras pugnantum 9, 29.
Deſcendere nocti 13, 708. claſſis in aequor 15, 152. in pontum Thybris 1, 607. ad magicas artes 8, 99. deſcendens parvo fonte Numicius 8, 180. per pectora mucro 16, 544. Erebo 13, 759. vertice deſcendens caeſaries 6, 427. a primo deſcendens conſule Brutus 9, 415.
Deſcribit munera pugnae 9, 267.
Deſeris actus 1, 459.
Deſine bella 12, 725. non deſinit irae 10, 84.
Deſolatas virorum gentes 8, 590. deſolata metu cuncta

Deſperare vias 2, 357.
Deſpicit urbem 12, 488. 14, 667. deſpectus taedae 8, 54.
Deſtinat aethereis oris 3, 137.
Deſtinamus victorem 11, 607.
Deſtrictis mucronibus 17, 164.
Deſudat campo ſonipes 11, 418.
Deſueſcit honori 3, 576.
Detegit vagina enſem
Detergens remos 14, 382. ſtum ferro 7, 534. umbonem deterſit ictu 5, 297.
Detonare; haec ubi detonuit 17, 202.
Detorſerat haſtam 9, 456. detortis laeva habenis 6, 260.
Detrahere; detracturum ignibus patriam 17, 181.
Detrectans proelia 7, 647.
Detrita bellis 8, 399. detrito clipeo 10, 398. detritum eſt famae 7, 247.
Detruſit Stygias ad undas 15, 43.

Deturbat lancea 15, 723. agmina gladio 7, 715.

Devexum pendet lateri Tuder 6, 645. celſo devexa iugo 8, 362. devexa per invia 3, 632. devexa iugum ſubibat 13, 674.

Devincat cladibus orbem 5, 676. devicta ſecuri quercus 5, 507.

Devinctum colla catena 8, 278. devincti greſſus haerent 4, 581.

Devius aequi 1, 57. devia recti 8, 318.

Devolat armis 15, 514.

Devolvit ſaxum in ora 1, 491. praeceps devolvitur 2, 121. devolvitur iaculo acto 4, 568.

Dexter Deus 5, 227. 11, 532. 12, 193. Phoebus 14, 467. tempus ad proelia 5, 85. dexter ades 1, 514. dexter hora 7, 172. dextros in alite Divos 13, 820. foeminea dextra 14, 352. ſacram dedit dextram 14, 238. mercandi dextras largus 15, 495. dexteriore gena ſedit ictus 7, 606.

Diana Thoantea 4, 771.

Dicarchaea 8, 535. 12, 107.

Dicare; dicarint fata imperium 5, 675. dicabant vota Iunoni 7, 77.

Dictaeos ſaltus 2, 94. Dictaeus rex 12, 90. arundo 13, 184. pennae 15, 631. antro 17, 21.

Dictare; dictet remis ſonitum 6, 362. dictat verba aſpera dolor 16, 273. dictantes iura 6, 693.

Dictator 7, 21.

Dictynna 2, 71. exercet ſaltus 15, 769.

Didita fama in populos 1, 186.

Dido 8, 50.

Diducere; diducit feram in iras 6, 468. turmas 9, 610. agmina caſtris 15, 187. fauces hiatu 3, 194. diducere ab armis pelago 14, 526. diducto in avia certamina 9, 645. diducta arva 1, 199.

Diem auſus adire Pluto 14, 243.

Diffidunt muris 10, 581.

Diffulminat turbam 5, 276.

Diffundere peſtem coepere ignes 17, 93. vox diffuſa per auras 13, 283. ad aures fervor 13, 23. Titan in noctem diffuſus 6, 2. diffuſa comas 15, 24.

Dignus; non digne puer 15, 33. dignum mole viri niſus 4, 292.

Dilapſa imago 15, 201.

Diluerat nebulas Titan 5, 57.

Dimenſis harenis 1, 446.

Dimittunt murmura venti 7, 257. Martem dimiſit 10, 330. pubem Ardea 1, 667. dimittere vitam 2, 259. fugam 7, 108. horas 15, 67. ex animo ſocios 16, 156. verbera 16, 344. telum in ventos 12, 406.

Dindyma 17, 20.

Diomedes 8, 243. vagus 16, 369.

Dicens 4, 106. numen puppis 14, 410.
Dionyſeis thyrſis 3, 393.
Dipſadas 3, 313.
Dirigere ſpicula 3, 273. vulnera ferro 2, 92. in amnem vires 4, 678. directo corpore extendit molem 6, 228.
Dirimebat; tantum campi dirimebat ab ictu 4, 101. diremit pugnas 1, 557.
Diripit colla enſe 15, 727. direptum decus iubarum 1, 525.
Dirus cruor 3, 315. laus 8, 384. lumen 1, 467. ritus 1, 102. diram portas quaſſare trabem 4, 284.
Dis; ditem omnium 15, 702. promiſſis ditibus 3, 512. ditior viris 12, 684. ditior undis Thybris 1, 657. dites glebae 3, 673. mons ditior umbrae 14, 237. ditiſſimus aevi 3, 397.
Diſcedere terram 6, 37.
Diſcingitur armis 8, 34. diſcinxit ratione dolos 7, 153. diſcinctos Libyas 2, 56.
Diſciſſet ſtagna 11, 458.
Diſcit locos 12, 568.
Diſcordantia ritu corda 16, 20.
Diſcordia exercet ventos 4, 323. fati 9, 648.
Diſcors Hannon 4, 773. frena diſcordia 8, 285.
Diſcrimine vocum 5, 393. laeva diſcrimina Martis 5, 660. diſcrimina magnae famae 13, 190.
Diſcurris teſſera caſtris 7, 342.
Diſcuſſit trabs caput 6, 280.
Disiice arces telo 9, 538. disiecto cerebro 2, 200. disiecta pax 2, 295. disiectis portis 12, 184. disiecta crinem Venus 5, 203. 2, 558. disiecta tellure 6, 185.
Diſpar ſortis 5, 296.
Diſpellere; diſpulit haſta ſomnum 7, 328. e pectore curas 8, 164.
Diſpergere; ignes diſperſerit agris 7, 712. vitam in auras 9, 167. fervorem ignis 7, 345.
Diſponens agmina 12, 172.
Diſſederat partitis manipulis 7, 736.
Diſſiluit ignis 16, 549.
Diſſimulat curſum 4, 351.
Diſſipat oſſa 1, 401. incurrens aciem 9, 263.
Diſſociat conſortia terrae 14, 20.
Diſſona caſtra 3, 292.
Diſſultat ſplendor per tecta 7, 144. diſſultans ardor 9, 608.
Diſtans a morte ſilentia vitae 3, 145.
Diſterminat latis terris 5, 399.
Diſtinguere lingua primam vocem 1, 78. veſtem clavo 3, 27. veſtes auro 2, 603. epulas ludo 11, 431. lacte ſavisque diſtinxit epulas 7, 182.
Diſtringi inter proelia 2, 189.
Ditione caret virtus 7, 506. populos magna ditione 7, 435.
Divello; divulſa marito 3, 154

Diverſas Arctos 1, 198. diverſum in orbem 3, 333. e diverſa ripa 1, 264. diverſi lateris frons 14, 77. diverſa turbati mente 8, 351.
Dives praedae 6, 649. auri 3, 155. lactis 8, 463. divitis uber campi 4, 546.
Divortia terris tenet 3, 419. ſparſa ad divortia turma 7, 275. ſervans divortia Nereus 14, 18. divortia fontis 14, 236.
Dividebat cum buccina noctem 7, 155. coelo diviſit volucrem 2, 96. diviſus quisque timori 5, 102. diviſos Hiberos 3, 418. diviſus gurgite Lixus 5, 400. implevere diviſi montes 9, 302. diviſum humeris caput iacuit 4, 239.
Docilis paſcere 4, 8. ſatiare 1, 150. iuvencos dociles terram proſcindere 16, 552. docilis fallendi 3, 233. docilis freni 16, 368.
Doctus exarmare 1, 412. doctus virgae ſonipes 3, 293.
Documenta domus 6, 123. 13, 671.
Dodonida quercum 3, 680.
Domare labores 3, 575. flagello 13, 611. delicta 13, 844. adverſa 1, 533. frigus famemque 15, 110. venena 8, 501. raſtris domant rura 8, 371. metum 12, 552. corda exſultantia 7, 124. corda luxu 11, 389. fluctus ulnis 14, 480. intemerata ſaxa domantem 3, 499.
Dolone teneri 3, 250.
Dolopum vis 15, 314.
Dominantis terrae alumni 4, 228.
Domitat cornipedem in gyros 4, 18. agros 15, 568. pectora ſupplicio 14, 219. domitabat Bacchus Hiberos 3, 101. domitare furores 7, 218. domitas Alpes 15, 504.
Domitor maris 9, 291.
Domus fraudum Carthago 6, 479. domus Fidei 1, 598.
Dona Bacchi 11, 416.
Donare; paucis mens donat ire per ora 3, 136. noſtro donate labori 12, 390. donarat ſenſus humanos alendo 13, 119. donare Lyaeo imbellem diem 11, 409. flammis praedam 2, 698. donabit vincere 3, 597. donare fugam 15, 721. Alpes tibi dextera donat 1, 487. quantum donat tibi ſanguinis Hannon 2, 326. quot funera Poenis donarunt ſuffragia 15, 734. patriae donaverat iram 15, 600.
Dorſum aequoreum 11, 451.
Doryla 2, 126.
Dotale lacus nomen 5, 22. dotalia arma 17, 75.
Dotata litora Camena 14, 232.
Drepane 14, 269.
Druentia 3, 468.
Dubitantia lumina 10, 154.
Dubius reſponſi haeſit 6, 570. dubio greſſu 3, 500. dubio niſu greſſum 3, 632. 1, 554. dubia cervice 10, 458.

458. dubios timore 4, 805. fluvius vadi dubius 1, 52. ſuboles 1, 413. dubia meditatus cuſpide vulnus 4, 188. dubio petet aequora velo 13, 887. in dubiis 1, 562. dubio rerum 13, 286.

Ducarius 5, 645.

Ducere; in foveam lupos 6, 331. bellum 5, 97. ducente Noto 1, 288. vincendum duxerit tibi rectorem 13, 513. trepidos greſſus 4, 393. ducere lapidem felix chelyx 11, 446. bella in terras 16, 612. chalybem ducere ſaxo 3, 267. duxit voltus 12, 101. noctem vigil 1, 246. ſuſpiria 8, 210. cui tertia ducuntur luſtra 16, 890. ſoporas noctes 11, 411. fila 3, 96. 4, 28. duc per cunabula noſtra 3, 81. ducere alimenta lino 5, 583. atavo ducebat conſule faſtus 2, 10. ſtabula cantu 13, 347. lympham fluvius 4, 87. ulterius dolorem 8, 213. ducitur aeſtus 3, 383. vagina ducitur enſis 8, 242. 9, 314. in fraudem ducebat iter 5, 43. per viſcera ferrum 11, 360. ducti ſpatium nervi 2, 127. ducto conamine avertit 9, 519. ducta circum caput habena 1, 315.

Ductor gregis 3, 685.

Ductus tremulos 4, 259.

Duilius 6, 665.

Dulcedo caedum 4, 424. laudis 5, 589.

Dulcis nidi 11, 470. dulces penates 2, 141. dulcius pulſabat nervos 5, 463.

Dulichius 1, 379. Dulichia Zacynthus 2, 603. puppis 12, 115.

Duplicante dolore vires 12, 234.

Durare trabes 3, 18. ſi viſa noſtrum duraſſet in aevum 6, 296. durantia tabo viſcera 2, 463. virorum pectora 11, 484.

Durius 1, 234. 438. 5, 323.

Durus; durae ſorores 1, 281. mentes 1, 558. curae 11, 373. duris rebus 2, 596.

E.

Ebuſus 3, 362.

Edere; mentis edunt te murmur 17, 345. edunt dilivia laudem 13, 665. longa vetuſtas 4, 21.

Edere; alvo edidit ſerpentem 4, 426. ore 6, 457. edidit exemplum virtus 6, 535. proelia 2, 207.

Ediſſere Cannas 10, 517.

Edomiti labores 3, 531. lumina 10, 343.

Edonis Pangaea 4, 778.

Educere ſomnos 11, 405. educi turres robore 13, 105. coelo ara educitur 15, 388. eductum Zephyro 16, 428. 366. educti 9, 434.

Effectus 2, 534.

Efferre; extulit ſe virtus 13, 773. Roma quo ſe extulerit dextris 15, 92. iuventus ſe portis 1, 427. elata favore

favore turba 11, 495. veſtigia vallo 9, 92. foribus gradum 11, 112. caput 8, 252. ſub aſtra caput 6, 186. virtus ſe ad aſtra 3, 595. ſe Allia ripis 8, 649.

Efferveſcente veneno 3, 312.

Effingens crine galerum 1, 404.

Efflare ſaniem 12, 10. efflavit pectore vitam 17, 557.

Effluxit mens 6, 245. praecepta viro 3, 188. marito tori 2, 628.

Effrenas Vulturnum in proelia 9, 496.

Effrenum furorem 14, 688.

Effringet fluctus in urbes 1, 647.

Effugit ſpiritus in auras 16, 546.

Effultus membra tergo taurino 7, 293.

Effundunt haſtas 16, 579. effunditur telorum vis 15, 764. balliſta molares 1, 335. nimbus telorum effuſus 9, 312. effuſis ſagittis 16, 482. agmina vallo 12, 576. effuderat agmen 2, 151. una omnes hora effuderit in campum 7, 238. effuſa antris manus 3, 543. effuſa maniplis Vtica 3, 241. flumine turbae 12, 185. effundere voces 13, 448. 710. 8, 168. 3, 696. vox ore 9, 123. 10, 366. gemitus 2, 54. Siren cantus 14, 473. effundens fervorem anhelum 9, 628. ſonipes hinnitum 10, 460. clamor 11, 70. crine effuſo 1, 93. 13, 780. effuſas carinas 3, 174. iubas per colla 16, 443. criſta iubas 5, 134. laxos amictus 2, 389. effuſa habena 7, 696. 1, 161. totas effundit habenas 8, 282. effuſum axem 16, 361. effuſas vires 16, 340. 499. effundit armorum peſtem 14, 120. effuſus in lucos Vulcanus 4, 682. animam 14, 631. vitam 7, 678. gremio arma 2, 387. pronum effundit in armos abies 4, 256. effundit rabiem 11, 224. genetrix effuderat 16, 366. ſonipes effuderat 10, 256. effuſis ex aggere membris 1, 308. effuſos in gurgite Poenos 6, 686. effuſi pharetra calami 2, 131.

Egenum decoris corpus 6, 304. egenis rebus 8, 55.

Egeriae luci 4, 369.

Egeris cautes 13, 837. egeritur praeda templis 13, 352.

Egrediens Aurora 16, 230.

Egregius linguae 5, 77. criſtis 12, 232.

Eiectas Aufidus undas 10, 321. eiectans cruorem 10, 278.

Elangueſcens cornus 4, 140.

Electri venae 1, 229.

Eleus axis 1, 224.

Elementa irarum 3, 77.

Eliciens oracula 13, 411. iras 7, 70. numina eliciunt 8, 101.

Elidere; eliſit virum membra 5, 509. membra ruina 5, 509. corpora eliſa ruina 10, 394. pondere eliſiſſe premens 6, 236. orbibus eliſis

eliſis 9, 400. eliſa nexu o-
ra 3, 77. 4, 242. niſu eli-
ſus gemitus 1, 531.
Eliſſa 5, 98.
Eliſſaeus tyrannus 2, 239. pa-
tres 6, 346. votis 14, 257.
Eloquio partum decus 3, 619.
8, 413.
Eluctatus Alpes 13, 742.
Eludere; incerto eluſerat iras
eventu 9, 355. eluſit equo
6, 258.
Eluere; cruore labem eluerim
12, 283. eluerit ſanguis
mentes 11, 200.
Elyſium 2, 698. campo 13,
410.
Emenſus diem taedibus 10,
328. noctes 3, 555. ſole
terras 4, 480. pontum 1,
639.
Emere; bene emi tempus 4,
756. quanti emtum velit
10, 287. 5, 601. morte
emiſſe 7, 620.
Emergere; emerſiſſet imago
ſedibus 12, 234.
Emerito coelo 7, 19. 11, 464.
Emicat et praevenit 2, 238.
emicet concita tigris 12,
459. in Martem 3, 85. an-
te omnes 1, 376. ad prae-
mia victor 16, 524. ferens
parentem emicat 4, 470.
novus emicat 12, 9. exul-
tans in agros 7, 376. cete
ponto 11, 482.
Emota fundo unda 9, 284.
emoti facie ponti 17, 284.
Emporiae 3, 369. 15, 176.
Enare 12, 441. enaſſet freta
pericli 15, 375. valles ena-
vimus 3, 662.
Enceladi rogus 14, 579.
Enguion 14, 279.
Ennius 12, 393.
Enormes terras 12, 357.
Entella 14, 204.
Enyo ſaeva 10, 203.
Eoi Beli 2, 49. Eois ſagittis
2, 102. litoribus 6, 2. Eoa
militis ala 7, 636. Eous
ſurgens 11, 518. gemma
13, 355.
Ephyre 15, 310.
Ephyraeis alumnis 14, 52.
Epirotica ſigna 1, 627.
Equi Solis 5, 56. ſubibant ſta-
bulis 16, 231.
Erebo potenti 1, 92.
Eremigat olor undas 14, 191.
Erepit caſtris 15, 614.
Erycetum 14, 250.
Erichthonius 11, 296.
Eridanus cruentus 1, 132.
gentes 8, 591.
Erigit pulvere nubem 13,
158. mentes 12, 84. eri-
gitur Roma 12, 298. eri-
git rogus fumo nubem 2,
659. aethereas compages
cervix 1, 204. per auras
erigitur tellus 3, 485.
agmen in collem 3, 513.
membra cubili 7, 288.
erexere gradum 3, 529.
erectis in auras 4, 145.
erecti cornipedes 1, 223.
haſta erigitur 15, 35. eri-
git iras 4, 280. globus ſub
auras erigitur 16, 327. ſu-
bitas in ſpes 14, 356. erec-
tos animi 13, 188. ere-
ctos attollit muros 9, 241.
erecta comam 2, 658.
Erinnys 13, 293. 14, 99.

Eripere; Capitam eripuere iuſſis 11, 174. legibus et urnae 9, 27. fluvius ſe eripit 9, 238. flammae noctem 11, 281. atrae oculos 9, 501. eripe quadrupedem 10, 292. eripuit Mavors evadere letum 14, 132. ereptus furto 6, 70. ereptam gigans 1, 331. erepto aequore 16, 391. erepti poſtris poenas 9, 432.
Errat gurgite fluvius 9, 228. per agmina murmur 9, 281. per lumina ſomnus 7, 633. per avia tauri 7, 438. errantes penates 3, 291.
Errores ferae 10, 78.
Eructat Aetna gemitus 14, 58. ſpecus paludem 13, 435.
Eruditos componere mentem 11, 352.
Eruit fundo aequora 17, 240. radicibus imis 6, 194. eruti oppida 5, 213. ruina eruta membra 7, 728.
Erumpit faucibus aequor 12, 439. cornua fronte 13, 332. buſtis manes 8, 644. ſubitus fragor 1, 636. clamor 10, 505.
Erymanthia peſtis 3, 38.
Erythia litora 16, 195.
Eryx 6, 697. 14, 203.
Eſſe; non enſe virum ſiſtere erat 11, 164. non longius illi fuit 8, 63. fuerit delere Saguntum 12, 695. ſigna ferre iam iamque fuiſſet 14, 581. mihi ſit Stygios intraviſſe penates 6, 488.
Etruſci colles 5, 1.
Evadere celſos gradus 8, 155. ad culmina 12, 57. in pyram 8, 131. lubrica planta 7, 611. vincla 7, 71. tardato iuvene evadit 16, 523. manus 9, 567.
Evandria regna 7, 18. mater 13, 816.
Evanuit in tenuem auram 8, 185.
Euboica teſtudo 12, 290. Euripus 14, 143.
Evectus in latebras equo 16, 113. evecti campum 16, 373.
Evellere iras 14, 183. obſeſſa caſtra 7, 355.
Eventus rerum dubius 1, 597.
Everſor regnorum cometes 8, 639.
Evertit fundo revulſam 6, 96. evertere ſilentia 8, 530. everſas pugnae certamine menſas 11, 338. everſum axem 16, 408.
Euganea tellus 8, 605. orae 12, 216.
Evicta virtus 3, 581.
Evincta dextra 2, 48.
Eviſcerat ungue 13, 847.
Eumachus 4, 373.
Eumenis 2, 559. Eumenides 4, 439.
Evocat piſcem eſca 7, 501.
Evolat velocior arcu 15, 571. ante omnes 16, 334. per proxima motu 12, 457.
Evolvit membra cubili 12, 8. 6, 74. evolvitur Nereus antris 3, 49. ſerpens antro 6, 218. arcana Deûm vates 7, 494. ſuprema nobis evolvat

evolvat 5, 521. promiſſa evolvit ſomni 3, 216. triſtia fata 2, 652.
Evomuit ignes 17, 594.
Europe vecta Iovi 14, 568.
Eurotas 4, 366. opacis Eurotae ripis 6, 312.
Eurydamas 2, 178.
Eurymedon 2, 637.
Exacuens ad certamina mentem 7, 142.
Exaequare Alpes 12, 696. vita exaequat munera vitae 14, 177.
Exagitat venator luſtra 4, 305. 16, 553. exagitant Manes 2, 296. frenis ora exagitata 7, 342. mentes 1, 346.
Examen; ſociata examina 4, 59.
Exarmare ſerpentem veneno 1, 411. venti exarmat vis 10, 228. fata venenis 13, 275. mens exarmata venenis 11, 310.
Exaſperat enſem ſaxo 4, 19.
Excedere; Cannae tibi exceſſere 15, 35. ephebos 14, 493.
Excellentem ore Tagum 1, 151.
Exceptat per pectora mortes 9, 369.
Exciderint coelo ignes 7, 371.
Excipere; vertice excepere imbres 1, 251. cornum 15, 442. nubem belli 16, 650. exceptum pectore letum 4, 194. exceptus equo 5, 149.
Excire; ductor ad arma 5, 192. in arma 9, 182. excivit Calpen 1, 644. exciti manes cantu 1, 97. exciti Coelicolis 12, 607.
Excitat nos in curas 7, 306.
Excluſit certamine Martis 15, 823. Marte excluſus 8, 240. excluſa ſorte pericli 7, 251.
Excoquitur flammis ſcopulus 3, 642.
Excuſata arma 9, 133.
Excutit telum nodo 7, 657. ferrum 2, 128. ornum 1, 337. ſaxa tormentis 1, 475. turbine ſaxi 2, 135. excute ſollicito Fabium 8, 33. excuſſus mentem 5, 54. excuſſae mentes 2, 592. excuſſit habenas pavor 4, 556. excuſſa virtus [illegible] 9, 591. excuſſa incepta [illegible]nis 10, 447. excuſſa [illegible] ... turrim 9, 595. [illegible] excuſſiſſe polo 8, 502. excuſſa morſibus oſſa 15, 432. [illegible] ſede 5, 620. [illegible] 15, 771. ſomno excutitur 8, 186. excuſſos ventorum flatibus ignes 1, 254.
Exercere Martem 13, 214. venatu ſaltus 15, 769. ultus 7, 130. bella 13, 741. tubas 9, 7. otia 15, 702. ſitim 1, 260. iras [illegible]nes 2, 672. gentem periclis 3, 163. mortem imanem 13, 544. curarum prima 3, 62. inſomnis mentem 10, 358. exercitus armis 10, 311. lancea exercet lacertos 11, 419. plateis Vulcanum 1, 363. ſcopulis freta 12, 373. curas 11, 374. diſcordia ventos 4, 323.

4, 323. proelia furor Aeolius 9, 524. in orbem exercent artes 16, 403. robur exercebat.

xercitus laſcivus 11, 413. umbrarum 17, 166.

xeſi pumicis antris 3, 543. montes 12, 142. exeſo de vertice 14, 57.

xhalat lucem in auras 10, 154.

xhaurire lacus hamis 5, 582. plus exhauſit laboris 17, 351. 13, 835. iras 6, 287. penates 11, 571. bellum 6, 656. exhauſtum eſt nobis 12, 326. exhauſtas vires 16, 382. exhauſtus vires 10, 379. exhauſtae Marte Cerillae 8, 581. exhauſto cerebro 13, 477.

Exigere; Aurora terris exegerat umbras 15, 251. exactam ponto Libyen 1, 623. ferrum e corpore cantu 5, 354. e ſtratis corpus 16, 234. quas exegit Luna 8, 482. exacta vallo legione 9, 249. artae res exegere per aequor 2, 103. exigeret diſcum ſub ſidera 14, 506. belua dentem 9, 585. ſceptra 10, 483. enſem 1, 515. trabes 1, 642. ictum 5, 294. telum per viſcera 1, 307. piacula caedis 13, 702. exacta reportent 1, 684.

xire ſanguine ripas 6, 603. vita 11, 188. procellas 14, 454.

xiſtere coeperunt colles 1, 585. ſi nunc exſiſteret Carthago 13, 12.

Exitiale caput 2, 287. donum 8, 53.

Exitio dat penetrare medullas 13, 297.

Exorare penates 13, 53. exorata tropaeis 11, 552.

Expalleſcere coelum 12, 146.

Expedias bella 13, 773.

Expavit murmura Triton 14, 374. vocem 1, 67.

Expellere catulis rabiem 16, 237. expulit turbo 8, 68. expulſum iaculum 13, 160.

Expendere viros bello 3, 574. molem belli 15, 137. ſupplicia expendi 6, 588.

Expertos in Marte ſagittae 8, 615.

Expleri vulnere 16, 52.

Explicat ſe Garganus in agros 8, 225. artus 2, 147.

Explorat lampade Phoebea natos 10, 111. dubiam ſobolem ceraſte 1, 413. hoc iugulo dextram explora 11, 358. mentes Deorum 5, 61. adverſa viros 4, 605.

Expromere gentem 6, 532.

Expugnante Noto 14, 12.

Exſanguis dextra ſenis 10, 118. manus 5, 328. vultus 12, 319. ſenes 2, 320. populus 11, 150.

Exſatiare dolorem 12, 107. iras cladum 12, 271. cruore enſes 7, 535. corda cruore 16, 542.

Exſcindere animam dextra 4, 674. molem 12, 580.

Exſerere alte caput 1, 30. hu-

mero exſertus 8, 587. exſertos lacertos 12, 715.
Exſibilat aeſtus ore 6, 219.
Exſilnit ſubitum nemus 3, 688. exſiluere centum duces 7, 46.
Exſolvor partum 13, 630.
Exſpatiantur in auras flammae 17, 95.
Exſpirat unda ſonos 9, 285. halitus odorem 6, 148. vapor 14, 593. naribus ignes 6, 232. flammam cornipedes 3, 703.
Exſtat pars aquis 14, 483. palmae in fluctibus 14, 416. tecta cute oſſa 2, 468. cadavere ferrum 7, 627. exſtans flamma 9, 618. exſtat ſeclis 14, 683.
Exſtimulat corda furore 1, 32. exſtimulata vulnere fera 9, 594.
Exſtructis regifice menſis 11, 273.
Exſul 7, 359.
Exſultare virtute 5, 556. inter primos exſultat 8, 415. accenſae exſultant mentes 1, 345. Nomades 1, 215. cruor 5, 68. corda 7, 124. exſultans emicat 7, 376. exſultans greſſus 10, 300. anima 10, 578. exſultantia ponto cete 11, 483. agmina campis 15, 540.
Exſuperant nemus criſtae 6, 222. exſuperare aſtu 1, 57. gloria cunctos 13, 768.
Exſurgere laudes 17, 189. rupes ſub aſtra 12, 74. colles 7, 275. exſurgens ictibus alnus 14, 379.
Exta innabant fluctibus 17, 5
Extendere venatu vitam 2 103. lucem 2, 524. ſp 9, 543. aevum 3, 95. le decus 2, 511. molem ſu pens 6, 229. iaculo pro lia 3, 339. undas 6, 14 tellus extenta Syrtibus 1 253. per extentos camp 15, 766. extenti per art artus 1, 176.
Extentus laterum 4, 619.
Externa dextra 11, 365. externo ſocius ſanguine 9, 209.
Exterritus ſomnos umbris 2, 704.
Extorris 7, 558.
Extorquere enſem 11, 361.
Extrahit amnem Rhodanus 3, 448.
Extremam palmam 16, 463. extrema coepta 10, 430. extrema fati 3, 705. dies 7, 172. 14, 8. terris 1, 270. extrema minatur 1, 464. extrema pericli 1, 559. caſibus 1, 567. extrema gens viri 2, 185. cineres 3, 565. extremo morientis ab ore 4, 173. extremas Italum res 6, 104. umbrae 7, 556. extrema rerum 8, 25. extrema lingua 10, 298. extremo So 14, 147.
Exturbante nervo 16, 482.
Exuere fidem 15, 567. gale am 9, 173. alas 12, 10 virtutem 6, 125. artes 11, 425. aſtus 7, 744. morit ta mente 7, 496. ſe curis mortalibus 1, 86. exutus pelago

pelago 15, 317. caſtris 16, 26. exutus ſenium 6, 100. pudorem 5, 157. exuta feram cerva 13, 120. exuta ſpe 6, 642. virginitate 13, 849. honore armorum 15, 479. luctus 6, 315. exutum formae 3, 443.
ululans matres 12, 599.
xundat turbine ſanguinis torrens 9, 366. peſtis 17, 104. exundante vapore 12, 135. 14, 311. exundat fumum vertex 2, 631. terram chelydris 3, 316. Dolopum vis in agros 15, 314. ſpiritus exundans. perflant campum 5, 455.
Exurere belli reliquias 15, 537. venas fames 2, 464. *ſcelus* 13, 872. telis 11, 398. flamma exuri feminea 15, 326. exurit caſibus annus 8, 274. bello arva 1, 678. exuſto aëno 5, 606. exuſti Nubae 3, 269. exuſta radiis tellus 1, 257.
xuviae leonis 2, 156. Herculeae 2, 191. Marti dicabat 6, 665. dereptae viris 11, 378.

F.

bius 1, 679. 2, 3.
bre teres 14, 320.
bricare moras 16, 671. fabricata tecta 1, 445.
celina 14, 260.
cies leti 4, 593. flammarum 7, 367. pacis 6, 692. montis 3, 40. Olympi ſerenati 12, 665. ſalis 14, 361.
Facilis lacrimas dediſſe 8, 59. ſpreviſſe 4, 755. maritus 13, 640. facilem introitu piſcem 5, 52. facilem adiri planitiem 12, 163. exiguo faciles 1, 615. facilem ducere vitam 6, 308. facilem populis laudem 2, 579. facilem diſcedere terram 6, 36. galeam haud ulli facilem 4, 435. ſoli non faciles 15, 718. menſas 11, 286. facilis prodigere 15, 496. facilis pericli 12, 464. ſervitio faciles 16, 77. facilis viro gloria belli 4, 707. campi 3, 467. facili me abſolve carina 17, 40.
Fadus 5, 565.
Faeſula 8, 479.
Fagina pocula 7, 188.
Falarica 1, 351. 6, 272. 9, 339.
Falcatus enſis 3, 278.
Falerni arva 7, 159.
Faliſci 4, 223.
Fallax telum 1, 544. gyro 2, 171. telae 2, 181. vada 3, 472.
Fallere monſtrum 6, 193. fallit virtus 1, 493. non fallitis 17, 570. tellus fallebat niſus 17, 470. iaculo fallente 5, 401. fallere gyro 4, 178. fallentia tela 11, 390. umbra fefellit 13, 649.
Falſus cupiti motus 13, 886.
Fama lacerti 1, 262.
Famula Tyros 1, 74. famulas arces 3, 138. famulum Naiadum 6, 289. Dianae 13, 124. famulae turbae 13, 360.

Famulatum 2, 571.
Farfarus 4, 182.
Faſces aequos 13, 269.
Faſtigans 5, 50.
Faſtus Auſonios 2, 10. ſaevos pati 14, 101.
Fatalis ora 1, 23. turbo 8, 68. campo 12, 521. haſtam multis 2, 400.
Fatidicus lucus 2, 67. 1, 414. 3, 11. 2, 67. Hammonis harenae 15, 672. umbram 13, 412. implet fatidico murmure quercum 3, 680.
Fatifer arcus 2, 16. dextrae 1, 641.
Fatigare Superos 6, 573. corda ſpe laudum 1, 63. militia 13, 666. ductorem aſtu 14, 353. curas 1, 675. 12, 496. Flaminium inceſſens 5, 602. clauſos 13, 253. minas 7, 125. ſocios voce 12, 192. cautes maria 1, 208. Marte imperium 15, 118. bella 7, 492. campos 15, 209. curſu Hebrum 2, 74. quos ſpes grata fatigat 16, 331. multa fatigant 3, 61, non parva 13, 467. alimenta fatigant 11, 544. equi corda 13, 142.
Fatiſcunt animi 2, 316. clipeus impulſu clipei fatiſcit 9, 323.
Fatum; fato ducente 2, 105. lacrimabile 2, 133. fatis Aetnae certantia ſaxa 12, 154.
Fauces tumidae 1, 285.
Faventia 8, 597.
Favere; faventum fremitu 16, 315. 16, 420. favete ... te pari 16, 295.
Fauni Apenninicolae 5, 62...
Faunigena Aunus 5, 7.
Favore naturae adiuta ... 220.
Fax mentis honeſtae 6, 3... atra coeli 1, 463.
Fecundat ſanguine campos ... 130.
Fecundus; fecunda veri ſac... dos 13, 490. pectore ... 540. veneno Africa 1, 2... fecundum in fraudes ... 498. nimbis tempora 2, 1...
Felix famae 4, 731. ... 570. leti 4, 398. ... 359. felicia Baccho ... na 5, 465. felix ... 1, 213. felix ducere ... chelys 11, 444. ... baccis 15, 532.
Felle nigro undantia ... 11, 551.
Feralis Erinnys 2, 609. ... lia claſſica 5, 188. ... 5, 223. decus 10, 535.
Feretro cruento ſuſpenſa ... na 5, 168. feretro ... Syphax 17, 630.
Ferentini manipli 8, 395.
Ferit lux oculos 3, 694. ... riant foedera 4, 505. ... anus Calpen ferit 5, ... feriente ruina 14, 678.
Feronia 13, 84.
Ferox vinum 7, 211. ... 1, 191. Rhodanus 4, 6...
Ferrata calx 7, 696. ... 1, 337.
Ferre veſtigia 9, 101. ... 3, 180. vim exitiumque ... 428. ſe propius tectis ...

317. ſeſe cohors 5, 492. ota ſe mole tulit 1, 497. ‑agos ferre curſus 9, 293. fertur paſſibus 1, 65. rum‑ ens iter fertur 4, 521. glomerata mole feruntur 1, 521. ferens ſe Saturnia ca‑ tris 2, 527. ferre gradum 4, 95. fer bella Iovi 1, 386. tela 9, 544. iugulo ferrum 9, 518. ſigna co‑ lumnis 1, 142. coelo facta 1, 277. Diomede ferentur inſignes campi 9, 63. in‑ ſidiam coelo ferebat 6, 402. opem muris 4, 20. promiſſa ferentis 9, 494. thorica 15, 580. praemia 1, 4.. ferret lora ſecun‑ dus 16, 388. ferre haec memento 4, 288. fert di‑ cta 11, 64. 9, 262. fer numen amicum 1, 112. ferte auras 1, 601. fer pe‑ ctora 8, 318. ſigna per or‑ bem 1, 31. fertur per Al‑ pes 1, 65. ſacra domum‑ que ferens 1, 668. ferens iram 2, 208. Muſae ſacra ferent 3, 620. vix ferens iure 11, 332. obvia ora tulit 12, 256. in arma dex‑ tras 4, 282. verba ferebat 8, 266. rumor per oppida 3, 158. fer tecum fidem 1, 481. ferre diem carmina valent 4, 401. lamenta fer‑ te 5, 422. tulit membra per auras 1, 361. fertur tempeſtas coelo 4, 442. ſpectacula ferte 2, 231. ex‑ tremum diem primus tulit 3, 135. tulerat mater La‑ coni 7, 666. culpa fertur hominibus 7, 555.

Ferrea tempeſtas 15, 627.

Fervebat leti amore 17, 567. tellus tumultu 15, 287. Ma‑ vors per arva 6, 317. to‑ to campo fervere 9, 243. Marte infauſto 13, 742. 1, 456. fervet nimborum glo‑ bus 12, 657. fervet ſecun‑ dis fortunae 6, 98. ferven‑ [illegible] paſtu 6, 162. fervens ira mortis 15, 806. caedi‑ bus arva 9, 483. ferven‑ tes rotae 2, 199. ferven‑ tior axis 1, 224.

Fervidus ingenii 17, 414. ha‑ ſtam torquens 1, 386. fer‑ vida peſtis 9, 606. vada 15, 301. conſulta 7, 34. oſſa 1, 178.

Fervore carentes anni 7, 25. medio fervore 1, 284. fer‑ vor decorus 1, 187. cura‑ rum fervoribus 12, 450.

Ferus ora mentemque 5, 645. fera regna 1, 461. ſomnia 17, 160. ferum viſu dictu‑ que 1, 175. proelia 1, 266.

Feſſus ſalutis 2, 234. feſſa gradum 4, 40. feſſae luxu mentes 12, 83. feſſo bel‑ landi ſtudio 14, 44. feſſos labore miniſtros 1, 180. feſſis rebus 2, 492. 6, 590. imperio feſſo 4, 711.

Feſtam urbem 12, 752. feſtas opes 7, 179. altaria Iovi 12, 332. cauda 13, 330. gaudia 15, 420.

Feſtinat pyram 8, 52. valli opus 1, 244. feſtinata ſigna movebat 11, 193.

Fetus atros chalybis 1, 230.
Fetus Gradivo mentem 10, 14. furore Megara 13, 592. veneno colla 17, 448. ira praecordia 11, 203. bello praecordia 17, 380. fetas leaenas 1, 406.
Fiber 15, 487.
Fibrae conticuere 1, 139. fibrarum ſagacem 3, 344. fibrae extis quaeſitae 5, 163. pecudum 9, 15.
Fibrenus 8, 401.
Fidenae 15, 91.
Fidere; non fidens nudo enſi 1, 219. fidens ſanguine Herculis 12, 359. fidentia Marti agmina 15, 808.
Fides ſancta 2, 480. caſta 2, 525. alma 6, 132.
Fiducia ferox 1, 191. fallax 6, 333. populis rector fiducia 8, 609. fiducia gentis Regulus 2, 342.
Fidus peditibus fluvius 3, 473. fidi obices 4, 24. praeruptum loci fidum 1, 389. Cynoſura fidiſſima nautis 3, 665. conjux 3, 33.
Figere titulis nomen 7, 112. oculos in corpore 4, 264. pedibus oſcula 11, 333. figit per arma Caicum 1, 305. ſude fixus 10, 159. veruto 10, 39. fixo cadavere 7, 627. iugulo enſis 2, 640. fixum eſt 2, 364. 4, 799. fixas Parcarum leges 9, 475. ordine fixa manus 9, 319. fixit ſaxum 11, 477.
Findere; alnus caerula findit 14, 380. findi... trabe 6, 523.
Fingere mentes 1, 441. ...nendo fingit 7, 385.
Finis hominum Gades 1, ... coeli 3, 654.
Finiti cardine mundi 3, 3...
Firmavit tenues ortus 1, 2... firmes omen 4, 127. 260. dicta ſanguine 9, ...
Firmior aetas 3, 84.
Fiſcellus 8, 519.
Flagello Stygio 2, 616.
Flagitat piacula turmas 2, ...
Flagrare; flagrat mens ſp... 484. ſitis medullis 1, ... audendi amore 6, 2... dulcedine laudis 5, ... luxu 14, 103. cor... 7, 285. caedis ... 245. meliore Gradivo ... 15. flagrans telum 9, ... flagrantis thalami ... 17, 83. oculi 17, 3... bella 1, 435. arma 3, ... caſtra abrupto foedere ... 296. ruina 1, 364. ... rem 2, 517. molem 10, ... lacus flagrantes ſangu... 1, 126. cruento luxu ... 102. flagrantia lumina ... ma 17, 410.
Flamine alterno geſtant 4, ...
Flaminius 4, 707.
Flammae divinae 3, 345. ... citae 11, 391. fem... flamma 15, 326.
Flammat ad facta iuvene... 55. vulgum 14, 287. ... nis vulgum 16, 303. ... ctora 12, 680. peri... mentem 11, 226. ira ... mabat Martem 10, ...

cuſpide equum 4, 195.
hinnitibus aëra 14, 209.
flammatus ab ira 9, 110.
flammato corde 15, 560.
pectore 14, 120. mente 10, 427.
mmea membra Superum 12, 727.
mmiferae mentis aeſtus 9, 477. flammiferis radiis exuſta tellus 1, 257. currum 1, 210. pennae 11, 414.
latus equorum 5, 433. paterni 2, 288. flatus claudebat Atropos 17, 120.
lavescit harenis 1, 159. flaventi vertice 3, 402. flaventia ora decori 16, 487. flaventem Thybrim 16, 680.
Flavius 8, 492.
Flavus comarum 9, 414. flava vada 14, 231.
Flebile inmugire 5, 64.
Flectis virga quadrupedem 1, 217. rabiem 12, 430. flectite cantus 14, 1. equos in Styga 14, 245. in portus lumina 8, 139. cum ſe nox curſu flexerit 13, 414. flexo cornu 1, 415. circuitu 4, 491. flexi curvamine tergi 6, 259. flectendo immortua clavo 14, 404.
Flictu ſonantia roſtra 14, 558. flictu ardeſcit galea 9, 322.
Florebat Maſſicus arvis 7, 207. florentia donis tempora 14, 588. florentes viribus annos 1, 226.
Floridior aevi 12, 482.
Fluctiſono profundo 12, 355.
Fluctuat mobile vulgus 16, 315.
Fluctus curarum 8, 32.
Fluere; fluxit mulctra mero 7, 190. rivis vallis 5, 431. fluentia ſanguine lora 3, 704. agmen aquarum 12, 619. fluebant tela 12, 53. retro ſanguine Trebia 1, 48. fluxit enſis 12, 626. nubibus volucris 14, 595. arma ante tubas 9, 52. arma membris dimiſſa 7, 633. tela manu 9, 120. fluant arma 9, 52. 7, 633. 15, 378. effuſi calami fluxere pharetra 2, 131. undique victor Mulciber 17, 102. caligo in terras 5, 57. ab antris Nereidum chorus 3, 412. membra 12, 19. membra fluentia 1, 526. fluentem crinem 2, 77.
Fluitans frena 8, 285. fluitantia membra 2, 310.
Fluminea claſſis 4, 494. alnus 3, 458. urna 1, 407.
Fluvialis rura 13, 85.
Fluxi ingenio Celtae 8, 16. fluxam morum gentem 4, 50. fluxis rebus 14, 90. 7, 17.
Fodit ilia 5, 256. pectus 5, 561. planta quadrupedem 6, 212. ilia equi planta 7, 77. pectus in iras 5, 159. invidiae ſtimulo mentes 7, 512. aequora remis 14, 359.
Foedabat lacus proxima limo 5, 6. foedata genas 4, 776. foedata morſu lumina 6, 49.
Foedus; foederis aras 6, 692. foedere certo 14, 346. 15, 75. foedera Veneris 2, 83.

Foenus aratris reddere 14, 23.
Foni mali Varro 9, 414.
Fontanus 5, 540.
Formae ferarum 15, 86. novas leti formas 17, 483.
Format gyros 13, 25. mentes 11, 452. formabat bello 8, 548.
Formidine patria cultum templum 1, 81. formidine matrum coli delubra 4, 823. velox formidine 2, 238. ſtygiae formidinis aulam 13, 522. formidine praevenit hoſtem 2, 238. immiſſa rumpit ſomnos 3, 167. parta formido 16, 15.
Fortes umbrae 5, 652.
Foruli 8, 417.
Fovet amplexa effigiem 8, 92. amplexibus artus 9, 43. corda 4, 50. laeta fovere 11, 168. corda hortando 3, 505. infima vulgi 8, 251. amplexa ſinu veſtigia 8, 128. agmina vallo 4, 39. Cannas fovebat ambitus 8, 258. Cybelen fovent Almone 8, 365. haud parvo certamina fovebat 16, 471. Proſerpina lucos 13, 546. fovent nidos 13, 599. fovere Naiades trementem 5, 20. iras adverſa fovent 5, 225. natum ad maiora 5, 14. molli imperio 8, 57. fortunam adverſa foventem 7, 10. fortuna fovendo opibus referſit 5, 265.
Frabateria 8, 398.
Fragilis aevi ſonipes 3, 386. ſenecta 14, 85.
Fragor coeli 12, 604.
Frangere conventa 1, 10. adverſis frangi 10, 618. frangi res 9, 374. fracta virtus 6, 14. fractus vires 6, 270. fractis coeptis 1, 34. fractis rebus 1, 560. fractus verbere pontus 11, 493. fractus opum 13, 876. ductor Marcello fractus 12, 420. fractus furor 7, 253. fractae urbis 2, 476. pectora Hannibalis fractura ruina 15, 339. pacta 13, 286. tuba ſtridoribus auras 5, 189. fractum in caſſide murmur 1, 531. fracta aequora 1, 592. frenis frangere equum 1, 262. ferro coetum 12, 492. furor ratem ſcopulis 6, 526. fluctum 17, 259. annum bellis frangere 6, 474. urbem 6, 608. flumine ſoles frangebat pecori 15, 705. pectora carmine 11, 485. nando vadum 8, 555. undam ulnis 10, 499. gurges frangitur ulnis 3, 457.
Fraudata decus 3, 231. fraudata ſanguine cuſpis 13, 167.
Fraus; in fraudem ducebat iter 5, 43. fraude paludis 4, 582. fraude locorum 7, 279. 12, 352. fraude foraminis 5, 51. fugae 7, 654. nudo ſine fraudibus enſi 1, 219, fraude pharetrae 1, 323. pacis 13, 725.
Fraxinus 5, 549.
Fregellae 5, 542. 8, 477. 12, 529.

Fremitu

Fremitu faventum 16, 315.
Fremit impatiens morae 8, 4. hinnitibus Alpes 4, 66. fremebat Mavors 5, 457. victrix fremit Africa campo 10, 312. plauſu fremunt 16, 337.
Frena Phaetontia 10, 541. turbata pavore 2, 199.
Frenare puppem manibus 14, 489. agmina 9, 418. motus 9, 472. ſpes 10, 341. incautum ardorem 10, 341. corde dolores 8, 290. frenata acies 11, 266.
Frendens luctatur 1, 494. comitis frendens caſu 2, 121.
Freni rerum 1, 240. 3, 226. frenis fuſſis 4, 271.
Frentani 8, 521. 15, 567.
Frequens caſtellum 1, 328.
Frequentant clamore 13, 783.
Freta ſaeva pericli 15, 375.
Frigens animis 16, 598. in Marte ſenecta 5, 570.
Frigidus adſpicit hoſtem 9, 49. frigida formidine corda 2, 338. 1, 471.
Frigus gelidum 2, 136. occulto frigore 6, 170.
Frons propior 11, 340. turrita cingere fronte 1, 327. pugnae frontem 4, 406.
Fructus regni 1, 148.
Fruſinum 8, 400. 12, 532.
Fruſtratur lubrica ſemita 3, 519. tellus ſoli fruſtrata 4, 578. fruſtrato ictu 2, 247. litora 2, 460.
Fruticantia centum culmis Cereri rura 9, 205.
Fucare vellus 16, 176. colus 8, 438.
Facinus 4, 346.
Fucus blandus 6, 614.
Fugat tela nervo 2, 91. fugarit in Libyam bella 13, 512.
Fugere; rapido curſu fugit 16, 335. per caerula velo 1, 575. per caerula terris 1, 21. fugit amor 2, 627. fugit per oras lini haſta 4, 292. in nubila ſilvae 15, 175. fluctus in aequora 15, 238. lumina retro 2, 465. fugientem animam 1, 122. 5, 642. fugientis ab ore veneni 6, 282. terga fugientia 2, 250.
Fulcit ſidera caput 1, 203.
Fulgere; fulſerunt Phaethontia frena ignibus 10, 541. fulgebat imagine avorum 17, 12. propior fulſit 1, 496. fulgentem tegmine laevam 2, 79. ſceptris 13, 605. fulgentis Iuli 8, 91. cum fulſerit hora 5, 88. ſigna per agros 12, 11. caſtra 13, 67. fulget alumnis 14, 52. Sidonio fulgentem ardore 4, 270. ſtrage Metaurus 7, 486. fulgentia culmina roſtris 14, 649. fulgentes ora pueri 16, 466. fulgente iuventa 12, 347.
Fulginia 4, 547. 8, 462.
Fulgurat oculis ignis 12, 724. 6, 220. fulgurat umbo 1, 467.
Fulmen Carthaginis Hannibal 15, 664. fulmina vertice fundit 11, 342. fulmen dextrae 17, 304. fulmine belli

belli 16, 626. gentis 7, 106. tua contra fulmina 16, 145. rape belli fulmina 8, 223. patria geſtet in armis fulmina 15, 495. fulmine linguae 8, 412. iactis fulmine telis 12, 675.
Fulmineus ductor 17, 549. juvenis 9, 393. aper 1, 421. lacerto 6, 258. curſu 12, 461. 14, 447. dextra 3, 319. ab ira 11, 99.
Fulta viris acies 9, 416. fultum cuſpide greſſus 6, 79. fultus cubili 11, 403.
Fulvius 12, 471.
Fumat ab ore vapor 1, 530. fumantes equos 16, 385. axem 2, 81. 8, 284. currus 16, 662. ſemina fumarent belli 1, 654. caede ruinae 1, 419. ſulfure campi 10, 363. giganta 12, 529. oſſa fumarunt 1, 178. fumantia membra 1, 361. Cancro fumantibus Auſtris 12, 374.
Fumiferum limum 13, 570.
Fumoſi poſtes 7, 175.
Funalia 6, 667.
Fundare ſceptra 1, 44. thalamos 2, 65. moenia 2, 507.
Fundere; fundit per membra quietem 6, 97. per pectora flammam 13, 618. per membra fuſo Lyaeo 13, 273. fuſa medullis fides 2, 516. e gutture fuſa tempeſtas 6, 176. fuſa per aequora claſſe 1, 622. vena cornipedis 3, 361. fuſos in ceſpite 7, 303. per Agros Auſonia 11, 525. veſper umbram 16, 99. ſe terris fundit Boreas 1, 590. ſe in agros hoſtis 6, 648. fuſi tranſtris nautae 3, 57. taxus brachia 13, 595. fundente latebra globos 15, 369. ululatum in auras 13, 313. fuſa ululatibus 6, 498. queſtus ad ſidera 16, 438. ad coelum plangor 12, 597. ſonus fuſus ab ore 4, 173. carmina fundentem 10, 281. 13, 539. fundebat talia 12, 292. fundere voces 4, 528. haſtam 12, 260. ſpicula 1, 326. 2, 209. telorum nimbum 11, 580. 5, 214. poſt terga ſagittam 7, 647. verbere glandem 1, 314. corpora fudi 5, 110. Lyaeum fuderat 2, 113. multo fuſum vulnere 4, 233. fuſus vulnere equi ruentis 7, 31. fuſus pugna 4, 74. fuderit flammas tellus 7, 373. fundentem loricam incendia 9, 449. fuſis habenis 13, 172. fuſus habenas 4, 137. fundentem vela carinam 2, 25. obvius funditur 12, 464. fuſa comas 14, 570.
Fundi 8, 531.
Funereum decus 10, 563.
Funus; ſine funere 1, 154. 5, 156. gemino in funere 2, 138. funere permixto 2, 682.
Furari; ſeſe furatus carina 14, 561. 12, 300. furantem membra 10, 74.
Furebat ad portas bellum 7, 41. unda Euripi 14, 144.

ſtudio aequi 16, 329. fons rapidus 13, 837. enſis 2, 657. ventus turbinibus 8, 665. Cauri furentes 14, 74. bella 7, 571. regna 3, 491. fama 7, 501. vix eredenda furentem 15, 452.

Furiae paternae 1, 444. furiae auri 2, 500. expetunt poenas 9, 265. circumerrant 13, 604.

Furialis turbo 16, 320. furialia vota 8, 26.

Furiare vulgum 13, 279. mentes in iram 17, 294. plebem vaniloquo ore 14, 280. furiata iuventus 7, 617. furiata mente 2, 210. furiatis viribus 13, 209. mentem furiata dolore 6, 514.

Furibunda cohors 2, 264. furibundis greſſibus errant 12, 546.

Furnius 7, 619.

Furor Celticus 4, 190. pravus 7, 497. ſignum furoris 4, 57. laudum furores 3, 146. decoris 2, 324. bellandi 1, 32. patrius 1, 71. furores nutrire 1, 79. furor Boreae 1, 595. [illegible] armis 2, 36. virgin[illegible] 2, 528. regni 16, 541.

Furtiva e luce proelia tractantem 15, 463. furtiva terra 9, 95. foedera amantum 2, 416. furtivo veneno 13, 892.

Furto genitus 7, 487. fecunda Iovis furto 13, 615. opacae noctis 6, 70. caecae viae 7, 135. armorum 17, 91.

Fuſcabat Heſperus currum 11, 270. fuſcatis radiis Titan 14, 345.

Futilis ictus 15, 794. auctor 13, 363. aetas 16, 656. incerto futilis ictu 5, 297. caſſis futilis auſis 15, 298. votum 10, 340. virus futile linguae 11, 560.

G.

Gabarus 9, 385.

Gabina Iuno 12, 537.

Gades 1, 141. 3, 4.

Gaetulus 2, 64. ahenis Gaetulis 16, 177. murice 16, 570.

Gaeſa Alpina 1, 629.

Galaeſus 1, 438.

Galatea 14, 226.

Galba 8, 471.

Galerus gentilis 16, 457.

Ganges 12, 460.

Gangetica pubes 3, 612.

Garadus 7, 601.

Garamantes 3, 313. arenae 3, 648. 13, 479.

Garamantica ſigna 1, 142. accola lucis 1, 414.

Garamus 2, 119.

Garganus 4, 563. 7, 366.

Gargenus 5, 137. 13, 59.

Gaudebit veſci ales 5, 91.

Gaulum 14, 274.

Gaurus 8, 534. 12, 160.

Gela 14, 218.

Geleſta 10, 85.

Gelida domo 4, 346. gelidis viribus 10, 113.

Gemere; arma raucum gemuere 2, 245. gemit tellus 4, 296. aper 1, 425. ſaxa fluctu

ctu 15, 156. terra curſu quadrupedum 4, 96.
Geminat aper dentem 1, 425. geminatus gaudia 10, 514. geminato vulnere 1, 163. funere 4, 395.
Geminus cupido laudis 4, 99. hydram 2, 159. laterum cautes 1, 208. columbae 3, 678. mortem 4, 180. proelia 4, 566.
Gemitum dat moles 3, 645. cadentum gemitus 2, 19.
Gemmanti gurgite 4, 352.
Gemmata lumina peltae 2, 167.
Gemmiferi cultus 15, 694.
Generavit Deus res 15, 58.
Genetricis Eliſſae 1, 81.
Genitalis aura 3, 381. mundi 13, 528.
Genitor bellorum 3, 126. Superum 3, 2. ad genitorem ſerpit Anio 12, 540.
Gens Deûm 13, 867. Cadmi 7, 637. extrema viri 2, 185.
Gentile metallum 16, 465. lina 4, 223. odiis gentilibus 2, 277.
Genus matre Poeni 14, 288.
Gerebat caput cervice 1, 279. in ſe cuncta arma 7, 8.
Geryon 1, 277. Geryones monſtrum 13, 201. Geryonae arva 3, 422.
Geſtamine tectus 5, 349. humeri geſtamina 1, 529.
Geſtat fama nomen 16, 609. molem profundi flamine geſtant 4, 325. geſtare ſinu 2, 384.
Getae 2, 75.
Getica tellus 1, 324. Boreas 4, 244.
Gigantes 6, 181. 12, 143.
Giſgo 2, 111.
Glaciale caput 12, 1.
Glandem fundit 1, 314.
Glauca fronte 4, 661.
Gliſcebat ardor caedibus 12, 402. ſanguinis ardor 4, 110. violentior ira 2, 239. gliſcunt adverſa metu 10, 599. mala belli 15, 577. gliſcente malo 7, 353. gliſcens furor 9, 393. gloria 11, 546. motus 13, 26. fama gliſcente ſono 10, 579. 6, 63. gliſcit greſſu 4, 6.
Globus candens 1, 258. pugnantum 1, 349. virorum 1, 450. nigrantes 4, 443. inſerti globo pedites 5, 31. nimborum 12, 657. globo tuorum 13, 493. fulvus globus erigitur 16, 327.
Glomerat veſtigia 3, 336. quos fuga glomerat 14, 445. apes murmur 2, 221. glomeratus harena 3, 657. glomerata mole 1, 521. glomerarit turmas 3, 225. [illegible]us 12, 518. curſum 10, 462. glomerabat Mulciber aeſtus 14, 450. glomerata volumina 4, 321.
Gloria linguae 4, 527. gentis Agenor 1, 88. pugnae 2, 228.
Gnarus belli 4, 532.
Gorgoneas alas 14, 576.
Gorgoneo vultu 4, 234. ore 9, 442. furores 10, 436.
Gorgonis ora 3, 314.

Gorty-

Gortynia tela 2, 90. arundo 5, 447.
Gracchus 12, 63.
Gradivicola 4, 222.
Graditur mors 2, 548. gradiente Dea 7, 459.
Gradivus rapitur curru 1, 433. trux 3, 702.
Gradu manſere corda 16, 21.
Graium pontus 1, 289. Graia Saguntos 3, 178. aequor 8, 259. Diomedes 9, 63.
Gramineas aras 4, 703.
Grandaeva manus 16, 653. magiſter 1, 687.
Grando ſaxorum 9, 578. 14, 430. 2, 38.
Graſſari; graſſandum ad clara 1, 570. graſſata per undas ratis 14, 574.
Gravantum turba 13, 798.
Gravo tumultu 3, 239.
Gravantur lucem 2, 598. praeda gravatus 2, 393. thorace gravatis 12, 20.
Gravida arcanis anus 13, 494. venenis alvus 6, 156. noxa gravido populo 13, 542. armato vinea dorſo 13, 110. apes mellis 2, 220. telis pharetra 7, 445. nectare vites 7, 164.
Gravii 1, 235. 3, 366.
Gravis vagitus 3, 77. gravis curis 17, 161. graves chelydrae 1, 412. vis malorum 6, 110.
Graviſcae 8, 475.
Gravitas foeda 6, 158. laeta 8, 611.
Gremium; in gremio Libyae 2, 574. Thebes 3, 678. Capuae 12, 204.
Greſſus haerent 4, 581.
Grex virorum 7, 58. inclitus 16, 485. greges turbae 13, 360.
Groſphus 14, 211.
Gubernare damna 10, 271.
Gurges Sicanius 1, 34. flavo gurgite Thybris 1, 607.
Gyas 1, 439.

H.

Habena ducta circum caput 1, 315. Baliaris torta habena 5, 193. rerum habenae 1, 144. 10, 283. 11, 50. primae habenae 7, 384. Martis habenae 7, 222. Latiae diffiſus habenae 13, 34. ſalutis 6, 611.
Habet certamina 9, 274. habent ripas 8, 370. habitura ſub ictu 5, 46.
Habiles portandis armis 11, 588. ad aratra 8, 368.
Habitabile ſaxum 1, 541.
Habitata Gradivo pectora 15, 337. pruinis Nurſia 8, 418.
Habitus atque ora 1, 10.
Haemonius Boreas 10, 11.
Haemus 3, 495. Mavortius 11, 467.
Hadranum 14, 250.
Hadria 8, 440.
Hadriaticus pontus 1, 54.
Hadriacos fluctus 11, 512.
Haerere; haeſit ratis vadis 16, 25. haerebat terrae 17, 169. haeret humi 6, 278. 7, 618. primo in aevo 6, 425. non haeſit dies 6, 406. Roma auribus haeret 12, 518. in morte haerentibus

tibus armis 13, 693. haeſit dubius reſponſi 6, 570. rupibus 12, 531. haerent intenti vultus 3, 155. faucibus 8, 567. haeſurum portis Poenum 15, 585. haerentes haſtis dextrae 6, 8.
Halaeſa 14, 218.
Halcyone 14, 275.
Haleſus 8, 476.
Halitus ceſſit in auras 6, 39.
Hamilcar 2, 429. Hamilcare generatus 11, 373.
Hammone genitus 2, 59. corniger 3, 10.
Hamos tortos 5, 140.
Hampſagoras 12, 345.
Hampſicus 7, 671.
Hannon 2, 277. 4, 773. 8, 22.
Harpyiae 13, 599.
Harundine pennata 2, 95.
Hasdrubal 1, 144.
Haurire dona noctis 8, 286. amnem ora 4, 595. tellus ſubſidens corpora 3, 654. 4, 578. dolorem 6, 85. ſperata 12, 408. faciem oculis 11, 284. hauſtus medullis Hannibal 1, 345. cadavera vortex 14, 556. nix viros hiatu 3, 520. procellae 13, 540. latus enſe 5, 525. progeniem flammae 14, 476. ardor virum 17, 108. clauſos telis 8, 581. hauſtis manipulis 14, 597. vigor hauſturus Latium 16, 11. vires hauſtas caſibus 6, 198. Borean velo 14, 389. illum hauſit diem 8, 135.
Hebeſcere fulgor coepit 12, 653. Mavortis dextrae 8, 20.
Hebetare carmine dentem 8, 499. hebetatur ignis Cythereius 12, 249. hebetata tela 16, 105.
Hebrus 11, 480.
Helleſpontus Leandrius 8, 623.
Helorus 14, 269.
Helymus 14, 46.
Hemathios labores 3, 400. Hemathio tumultu 15, 286.
Hennaea diva 1, 93. 13, 431. Ceres 1, 214. valles 2, 304. cohors 5, 489. virgo 7, 689.
Herbeſos 14, 264.
Herbida pondera 16, 42.
Herculeae columnae 1, 142. fretum 1, 199. muri 1, 273. labor 1, 369. *colles* 1, 585. exuviae 2, 191. penates 7, 44. decoris ſocius 11, 136. iter 12, 118. moles 12, 143. pharetra 12, 433. plantae veſtigia 15, 505.
Herdonia 8, 569.
Hermi harenae 1, 159.
Herminius 5, 580.
Hernica ſaxa 4, 226. 8, 393.
Herſilia 13, 812.
Heſperidum litus 1, 431. domum 2, 78. luci 3, 283.
Hians deſidia populus 11, 35. hiantia viſcera 5, 257. 10, 184. 12, 75. hiantem premebat ſcopulus 13, 233.
Hiarbas 1, 417. 8, 54. 2, 58.
Hiatu meditatur ſtragem 4, 338. patulo 2, 119. vacuo 7, 22.
Hiberum vulgus 1, 145. Hiberis

ris alitibus 2, 269. Hiberi armenti victor 12, 119.
Hiems imbrifera 3, 197.
Hierp 14, 80.
Himera 14, 233.
Himilco 14, 431.
Hipparis 14, 230.
Hippo 3, 259.
Hirpina pubes 8, 571. 11, 11.
Hirſutos procos 13, 812.
Hirtae comae 1, 613.
Hiſpal 3, 392.
Hiſpellatem Metaurum 4, 187.
Hiſpellum 8, 459.
Hiſter 3, 617.
Honor ſaguli 17, 521. nil honoris ex opibus poſco 9, 199. frontis honor 4, 757. armorum 15, 478. tumuli 2, 265. hoſpitii 8, 77. candoris 12, 230. formae honores 12, 244. aeſtatis 3, 487. Soractis honor Carmelus 7, 662. tali alloquitur honore 3, 483. templis indicit honores 7, 90. Veſtae decerpſit honorem 7, 184. multo honore veneratus 4, 702. ad lucis honorem revocatus 7, 737. croceum honorem ſparſit 8, 444. honor pacis 1, 59. honos dulcis Divae 2, 529. honore grato decorat cineres 2, 583. plauſae cervicis 4, 265. antiquum loci 6, 460. honores Martis 10, 400. leti 10, 560. affatur honore 10, 572. Bacchi lactisque honorem 13, 434. lucis 13, 556. ſacrum libavit 7, 750. honos poculis 14, 662. imperfectus Deorum 15, 438. pari ſub honore reſidunt 16, 245. Deum regi inſtauratus honos 3, 218. inter Latios honores 8, 43.
Honora effigies 8, 386.
Honorant ſanguine delubrum 12, 340.
Horae mutabilis brevitas 3, 141. laeva hora 7, 30.
Horrebat telis 8, 572. thorax pellibus 4, 560. pectora ſaetis 5, 441. glacie Apenninus 4, 743. ſcopuli rigore 14, 68. cete 14, 253. horrentes crine galeri 1, 404. horrentia tela 1, 527. coni 1, 628.
Horreſcit ſaetis dorſo 1, 423. nimbis tempeſtas 1, 134.
Horridus ſquama 8, 427. alis Corus 3, 524. ſors loci 4, 405. arma 1, 517. humus 1, 230. ſacra 3, 140. coepta 3, 222. dicta 15, 666. facta 12, 387. virtus 11, 205. 11, 421. horrida picis rivo 13, 569.
Horrificant galeas 3, 389.
Horrificos ritu populos 2, 501. horrificam nubem 17, 408.
Horror Carthaginis Marcellus 15, 340. conſpecti Conſulis horror 5, 391. tacitus 6, 170. gratus 8, 563.
Hortatibus laudum 12, 67.
Hoſpita domus 8, 322. lotos nimis hoſpita 3, 311. otia Muſis 12, 31. iura 17, 68.
Hoſpitia polluta 11, 337.
Hoſtus 1, 437. 12, 347.
Humectat terras veneno 3, 210.

Humens campus 14, 368. ſaxa 3, 633. antrum 5, 143. campi 11, 510. ruina 3, 522. umbra 1, 259. 3, 168. noctis rores 2, 479. ora 8, 227. nebulae 8, 460.

Humida nox 13, 413.

Humor Tiniae inglorius 8, 454.

Hybla audax 14, 200.

Hyblaeo nectare 14, 26.

Hydro imbutae ſagittae 1, 322.

Hyempſal 1, 408.

Hyempſas 16, 462.

Hymenaeo laſcivo 5, 22. novus 14, 241.

Hyperionia lux 15, 214.

Hypſa 14, 227.

Hyrcana tigris 5, 280.

Hyrcani 13, 474.

I.

Iacere; captiva iacebo 2, 574. captivo ſolo 2, 594. iacebant corpora in amplexu 9, 254. iacet labor Alcidae 3, 32. fratri iacet 15, 647. iacet hoſte 15, 3. iacentum exſequiae 10, 312. 13, 469. 16, 578. ſtagna iacentia 5, 583. iacet in campis Latium 11, 569. iacent lumina 14, 604.

Iacit huic robur 2, 244. lumen apex 1, 466. lumina flammas 15, 17. iacit ſe praecipitem 2, 146.

Iactat lampada 1, 320. iactabat formido 10, 418. vana ad aures 11, 189. abſenti favorem 11, 611. merſum Vlixem 2, 182. iactant currum 2, 196. cervice incendia 7, 317. iactantem talia campo 1, 448. ſe, pharetra 2, 100. iactat ſe Veneri 12, 248. iugum libertas 14, 107. iactata ad paſtus profundo 15, 785.

Iaculari; huic iaculatus lampada 14, 305. iaculantem ad ſidera puppes 14, 255.

Ianitor urbis 2, 240. aulae lacrimoſae 2, 552. Stygius 3, 35.

Ianua leti 11, 187.

Iapetus 12, 149.

Iapyx campus 1, 51. 3, 707. 8, 37. alumnus 9, 270.

Icarium mare 4, 245.

Icarus 2, 133.

Ichnuſa 12, 358.

Ictus flamma lacus 5, 73. ſalis icta pulſu facies 14, 360. icta arma 2, 245. foedus 5, 317.

Ictus furoris 9, 464. quadrupedis 4, 241. alae 4, 108. ictu valido 9, 455. amiſere ictus ſpatium 9, 321. Romam ſub ictu 4, 42. 5, 46. 1, 528. 5, 549. 2, 99. exſpectatur ſub ictu Flaminius 8, 311.

Idaea nomina 12, 155. ſanguine 1, 126. generis ruina 3, 207.

Idalia ſagitta 5, 19.

Idmon 7, 609.

Idumaeas palmas 7, 456.

Idume 3, 600.

Ieiunia ventris 2, 472.

iunis faucibus 13, 845.
rtes 5, 259.
tas 14, 271.
gnara viri 2, 68.
gnavo leto 14, 607. mors 9, 512. ſilentia 5, 13. remum 14, 538.
gneſcunt animi 13, 180. origo igneſcens penitus 9, 460.
Igneus in pugnas 6, 209. ignea mens 3, 136. haſtae apex 1, 466. gemma 8, 469. ignea plantis gens 3, 306.
Ignifero hortatu 17, 294.
Ignota aſpergine 5, 621. cui fugere ignotum 4, 193.
Iguvium 8, 461.
Ilerda 3, 359.
Ilertes 3, 255.
Iliaca cuſpis 5, 595. flammas 5, 82. procellis 6, 105.
Illacrabile ſpolium 5, 138.
Illacrymans ſceleri 2, 619.
Illaeſus contendit iter 5, 125. fraudum illaeſa veneno 13, 536.
Illapſa animis voluptas 15, 95. luxus per viſcera 11, 402. fervor 14, 428.
Illapſu gregis fremebundo 3, 463.
Illaudatam animam 14, 632.
Illecebrae ſomni 12, 19.
Illicere; ad cauta illexere 4, 806.
Illidit ponto amnes 17, 643. illiſa aere pondera 2, 246. illidit nimbum terris 5, 385.
Illita macula vita 11, 43.
Illuſa tauro Paſiphae 8, 472.
Illuvies 6, 373.
Ilva 8, 617.
Imago clamoris 14, 365. clamat ſcopulis 14, 365. imago feretris praecedens 10, 568. ſub imagine plumae 12, 96. tremula imagine 14, 566. leti 14, 617. 17, 482. multus in imagine avus 4, 498. genitoris imagine 3, 105. ſub imagine poenae 2, 435. terroris imagine 8, 643. purgavit lux imagine mentem 10, 372. fallacis imagine teli 1, 544. imagine flammae 2, 663. manes parva intramus imago 10, 289.
Imbellem diem 11, 409. imbelli in aevo 13, 889. annos 3, 329. 16, 657.
Imber ſaxeus 13, 181.
Imbuerat primo Hymenaeo 3, 65. manus caede imbuta 9, 264. ſagittas hydro 1, 322.
Imilce 3, 97. 106. 4. 777.
Imitantur cornua cervorum ramis 10, 414.
Immania ſaxa 1, 369. coepta 4, 33. facta 2, 656. regna Iovis 9, 536. membra 4, 149. immanibus umbris 1, 205. immanior artus 9, 221. immane audens 4, 192.
Immedicabilis ira 1, 147.
Immemor Superûm 1, 152. immemori gurgite 16, 478.
Immenſae Alpes 2, 312.
Immergit pelago 3, 453. equos Titan 1, 209. corpora fundo 3, 476. immerſis unguibus haeſit 11, 247.

Imminet Libys 1, 657.
Immitis Decius 11, 205. equum 12, 254. Aricia 4, 379. hiems 12, 3. immitis ſtraviſſe feras 2, 72. regna Boreas habet 1, 587. pectus 1, 168. muſtum 8, 380. ſolem 3, 268.
Immittit ſigna caſtris 15, 482. ira portis victorem 13, 174. proelia fretis 15, 154. cum ſe immiſit Boreas 14, 122. immittit iras 5, 292. animis numen 2, 516. in turrim pontes 5, 554.
Immixtus gemitu plangor 12, 597.
Immobile filum 7, 498.
Immodicus fugae 12, 268.
Immoriens auſis 10, 203.
Immortua clavo manus 14, 403. dextra telo 16, 67. pars roſtro 14, 484.
Immugit tellus 1, 95. procella antennae 17, 259. Nereus 4, 300. Mulciber 12, 141.
Immurmurat irae 7, 146. haſtae admorſae 5, 332.
Impacata ſtirps 7, 665.
Impactum pelagus 14, 15. impacto equo proſternit 7, 612. gurgite 9, 320. impacti turbine pugnae 4, 372.
Impar fertur equis 8, 284.
Impaſtus vultur 2, 343. turba luporum 7, 129.
Impatiens aevi 1, 227. dare terga 6, 254. cohibere furorem 11, 98. perdere mortem 4, 608. teneri impatiens 6, 232.
Impavidus ſomni 7, 128.
Impellere planta 2, 71. manu 2, 532. aures 2, 580. equum calce 7, 697. moras 8, 281. pectore pectus 5, 219. remis velisque puppim 1, 568. iaculis ventos 16, 299. ſigna 9, 139. ferrum capulo tenus 9, 382. in aequora fluctus 7, 482. 11, 513. gurgite pontum 1, 197. Parcarum metas augurio 5, 406. vim lampas 14, 430. diem ad metas Phoebus impellebat 11, 270. turmam vocibus 6, 242. ſaxa impellentia coelum 11, 217.
Impenetrabilis irae mens 7, 361. luctibus 6, 413.
Imperare lacrymis 2, 652.
Imperditus 9, 161. corpora 10, 417.
Imperitare 1, 295. 3, 377.
Imperterritus frontem 14, 187.
Impete vaſto 2, 243. impete procurſus 13, 248.
Impetit os haſta 5, 273.
Impia arma 1, 74. regna 2, 498. vallis 5, 431.
Implacabilis Scipio 4, 625. coelum 17, 253.
Implebat ſolus caeſorum loca 16, 51. dies radiis impleverat orbem 8, 193. durus me horror 8, 121. hortatibus 5, 150. 8, 29. talibus implet 1, 105. pugnae amore viros 3, 714. lumina ſomnus 13, 641. oculos imago 3, 45. ſe caedibus 9, 528. ſitiens ſe implevit 13, 736. terras voce 8, 411.

8, 411. hinnitibus campos 1, 222. dumeta latratibus 3, 294. murmure quercum 3, 680. ululatibus antra 4, 694. tumultu cuncta 5, 33. ſibila nemus 6, 190. fama Italiam 1, 344.
Implicat tremor artus 3, 124. implicat fuſa medullis 2, 517. errore vias 15, 618. haſta terrae 7, 614. patrem flamma 13, 619. implicitum nexu 9, 629.
Imponit membra quadrupedi 17, 537. membra ſcopulo 10, 240. ſe regnis 8, 54. Tarpeio caſtra 5, 164. urbi iugo 15, 228. viros monti 15, 348. globos urbi 1, 349. aris natos 4, 769. vincula Eridano 12, 696. leges Latio 17, 192. Alpibus Libyen 3, 563. nomen terrae 14, 36. noctem freto impoſuere carinae 17, 255. terris pontum 3, 54. damnatis impoſitum 10, 657. ſuper colla ſe impoſuit leo 11, 46.
Importuna locorum 3, 540. corda 11, 389. lues 14, 582.
Impreſſum vulnus 1, 550.
Improbus furor Euri 6, 525. improba fama 4, 5. virtus 1, 58 amnis 12, 186. enſis 4, 388. citat improbus haſtam 4, 538. petit improbus 4, 425. improba fortuna 5, 92. puppis 13, 761. ſpatia 14, 508. iura 17, 620. ſpicula 9, 589.
Improperae ſorores 3, 96.
Improvida trabs 4, 286.
Imprudens peſtis 6, 166.
Impubis malas 2, 112.
Imus; ab imo chao 13, 439.
Inaccenſi ignes 1, 96.
Inachius vir 1, 287. Inachiae iuvencae cuſtos 10, 348.
Inamatus ager Iaccho 12, 527.
Inanis; pectus inane Deorum 2, 309. inania bella 1, 69. per inania volitant manes 1, 97. 4, 136. inania rerum 4, 8. per inane 10, 152.
Inaperta fraudi ſenectus 7, 26.
Inarime 8, 543. 12, 148.
Incaleſcere ſagitta 5, 19.
Incaneſcere aetas 3, 328.
Incautus; incauto ſub ictu 2, 99. ardorem 10, 340. fervore 13, 215.
Incedere noctis tenebras 8, 339.
Incendebat caſtra pugnae amore 9, 37. vocibus aures 11, 69. incenſo milite 9, 244. incenſae turmae 2, 41. dictis animi 2, 36.
Incendia belli 16, 601. 2, 358. ſaxoſa incendia 13, 595. concepta ferventi paſtu 6, 162.
Incertae mentis levitas 16, 146. incerta fugae columba 4, 112. incerto pondere 5, 493. incerta cervice 5, 65.
Inceſſit monitis 2, 171. 11, 209. ſudibus 1, 523. dextra 2, 26. unum inceſſentia tela 1, 473.
Incidit Poenis lues 5, 389. nil ſimile incidit 6, 430.

Incidere; ſi quis Deum inciderit actus 3, 78.
Incitus amnis 3, 307. ſilex incitus ictu 1, 491. ruit incitus 3, 450. ungula 2, 174. cuſpis 5, 473. fulminis ritu incita 1, 357. agmina 1, 497. incitus ira 6, 234. membra 2, 248.
Inclementia Divum 2, 596.
Inclinare pugnam ruina 6, 29. inclinatur colla equus 10, 465. inclinabat acies 15, 735. rerum inclinata 6, 119.
Inclita leti 13, 821.
Includere laude aevum 13, 686. incluſum pectore Bacchum 4, 779.
Incocta ceraſtis ſpicula 15, 681. incocti corpora Mauri 17, 633.
Incolimus veſtigia ſacra 1, 506.
Incomitata veſtigia ferre 9, 101.
Inconcuſſo dorſo 3, 336.
Inconſuetus opimae menſae 11, 282.
Inconſultus 8, 547. ſenatus ex inconſulto 8, 218.
Increbreſcere pugnam 10, 1.
Increpat clipeo 12, 685. increpuere claſſica ſignum 5, 188. increpuit clangor 16, 94.
Increpitare morae 8, 265. terga 5, 642. increpitans ardor 17, 107.
Incubat leo cumulis 2, 686. ſpumanti alveo 4, 604.
Incumbit fortunae 7, 241. malis Italum 11, 26. Libyes ſuper 10, 248. campo 16, 424. 4, 668. incumbunt venti 12, 656. ferro 8, 156. dextrae 5, 501. hortantes ſe incumbunt 5, 219. medio limite 16, 489. bello 14, 119. labori 4, 820. iuſſo 13, 21. incumbens preſſit Ianiculum 10, 489. tergis incumbens haſta 12, 192. ad proelia 14, 376. Meſſana freto 14, 194. incubuere tubae 14, 373.
Incurrere bellum 12, 454.
Incurſus luporum 13, 130.
Incuſtodita nocte 15, 333. litus 6, 41.
Incutit bipennem 16, 64. umbonem feſſo 2, 256. incuſſi roboris ictu 14, 382. incuſſo pondere 11, 397. incuterent puppi chalybem 14, 327. incuſſa clava 2, 198. incuſſit Eumenida 2, 544. incuſſa planta 7, 304. incutit verbera 2, 626. fulmina clipeo 12, 625. muris umbonem 12, 514. Nuceriae ſe incuſſit 12, 425.
Indago ſaltus 10, 80. in morem indaginis 13, 141. navali indagine 14, 368.
Indelibata virgine 15, 271.
Indibilis 16, 565.
Indigenas Hiberos 16, 31.
Indigetis lucis 8, 39.
Indignatur aëno liquor 5, 606. indignatus habenas 16, 353. indignatus Hiberum 1, 643.
Indignus ſagittae occurrere 2, 111.
Indiſpenſato niſu 16, 342.
Indocilis exuere fidem 13, 310. pacis 12, 726. quieti 11,

11, 11. terra Cereri 1, 237. auriga 8, 282.
Indole ſacra 4, 477. magnae indolis auſis 11, 308. indole ſequi 2, 347. cur ſpoliare iuvat hac indole terras 4, 801.
Indomiti ignes 7, 370. mores 14, 87.
Inducit tectis 3, 668.
Induit nomina gentis 9, 545. pavorem 15, 763. Deae ſibi iras 1, 38. induitur loricam 5, 140. Africa flammis 17, 196. ferro ſplendor 4, 13. vultus induta pares 2, 558.
Indulſit ad ſomnos noctem 12, 559. templa Deis 14, 672.
Indum litus 7, 477.
Iners ignis 5, 572. cuſpis 7, 629. lucus 6, 146. pelagus 5, 5. nebulae 6, 646. campus 13, 530. vallum 5, 121. ſpicula ferro 14, 542. inertes dies 12, 104.
Inexhauſtas urbes 14, 686.
Inexorabilis Auſter 16, 97. limen 13, 578.
Inexpertae arces 3, 496.
Inextricabile litus 4, 584.
Infamare ferrum veneno 3, 273.
Infamia atris pennis volitans 15, 97.
Infelix tellus 7, 374. ſtimulus ferri 6, 542. infelix auſi 9, 627. tori 8, 119. animae 4, 518. obitus 2, 682. culpae 10, 631.
Infenſus morae 9, 24.
Inferias mactat 4, 232. mittam 15, 206.
Inferni parentis aula 2, 671. infernis aris 2, 426.
Inferre Latio Dardaniam 1, 42. incendia tectis 4, 786. cornipedum 4, 231. 15, 725. greſſus 6, 428. ſe vallo 16, 138. in turmas membra 17, 416. illatis Hermi harenis 1, 159. illatus armentis leo 11, 245. ſtagnis illata pubes 5, 631. inferre Vmbros 9, 273.
Infervescere ſolem fronti 13, 341.
Infeſtat Heſperon 16, 505. caedibus hoſtem 4, 626. infeſtans odiis 2, 277.
Infeſtum nebulis 8, 460. infeſto vulnere 1, 397.
Inficit aequora limo 8, 384.
Infida ſors 15, 105. vorago 4, 578. litora Syrtis 2, 63. nautis litora 5, 246.
Infigunt oſcula dextrae 12, 592. ſpicula metae 16, 568. oſcula harenae 8, 127. 12, 738. infixum eſt 4, 232. 10, 644. infixum moenibus hoſtem 11, 173. infixos mente amplexus 6, 423.
Infima vulgi 8, 251.
Inflammata fides 2, 514.
Inflare praecordia fama 4, 362.
Infodiens aera oſſibus 10, 238.
Informat effigiem 17, 525.
Informidatus 15, 241.
Informi ſolo 6, 160.
Infracto aevo 15, 648. infractas minas 7, 125.
Infremuit ſub ira leo 11, 247. bellum 3, 230.
Infrenatus 4, 316.

Infrendens murmure 2, 688.
Infundit cantum 11, 435. moenibus agmen 14, 638. peſtis ſe tectis 17, 507. infuſa medullis peſtis 1, 173. infuſo Phoebo 12, 732. infuſae tenebrae 5, 678. infuſa umbra 11, 270. infuſa per aequora pace 7, 258.
Ingenitum virus 2, 288.
Ingenium collis 4, 92. portus 14, 283. membrorum 16, 46. ingenio avidus motus 1, 51.
Ingens telum 2, 576. ingenti caſu 1, 518. ingens hoſtis 2, 255. Senatus 11, 67.
Ingerit haſtas 2, 176. ſeſe periclis 10, 5. Oceanus pelagus 5, 397. pruinae ingeritur facies 3, 535.
Inglorius ordo 9, 331. inglorius auſi 12, 39.
Ingluviem ventris 6, 155.
Ingravat ſublatis palmis 4, 671.
Ingredi bella 6, 66.
Inhiat populo 2, 549.
Inhonora facies 10, 391.
Inhonorata mors 4, 607.
Inhoſpita Baccho 1, 237. quercus 5, 508. cautes 13, 336. litora 2, 23. luſtra 16, 103. tanta inter inhoſpita 4, 755. per inhoſpita ducere vitam 6, 308.
Iniectare dextram 3, 183.
Iniectum terris mare 3, 47. iniecto gurgite 1, 593. iniectus colla catenis 4, 351. iniecta morte tegebat 6, 32.
Inimicus pontibus amnis 3, 455.
Iniquis furiis 1, 146. ventis 8, 293. tumulis 3, 631. per iniqua ruebat 6, 319. iniquo e ſole calentes 2, 60.
Inire proelia 11, 164. manu Martem 1, 160.
Innectere catenas 11, 241. phalanx innexis haſtis 17, 420.
Innitens fractae haſtae 6, 70. innixi pilis 13, 308.
Innocuos ignes 5, 178.
Innupta manus 2, 75.
Inoleſcere ramis duritiem lapidum 8, 583.
Inopina fera 2, 98.
Inops Martis 9, 434. ſedis 1, 292. aſtus 4, 708. mentis 5, 631. inopes menſis 6, 373. inopes coquit peſtis 2, 462.
Inſania concors ad pugnam 4, 100.
Inſanus Eurus 6, 175. vultu 4, 335. Mavortis 6, 6. imbres 1, 251. freta 1, 638.
Inſcia gens freni 1, 215. haud inſcia cladum 1, 41.
Inſcribant genti Martem 10, 619. imo inſcribens terram cornu 13, 328.
Inſerere caput coelo 9, 19.
Inſertans nubibus caput 5, 412. inſerti globo pedites 5, 31.
Inſibilat ore 9, 517. ignis membris 12, 616.
Inſiderat anfractus 5, 3. Tifata inſidit 12, 487.
Inſignis vulnere 2, 42. ſagulo 1, 248.

1, 248. in armis 1, 319. flexo per tempora cornu 1, 415.
Inſomnia furibunda 11, 162.
Inſolitis veſci 2, 473.
Inſonat ignis alveo 14, 429. inſonuit flagello 2, 616.
Inſperata iuventus 1, 426.
Inſtare ſude 1, 321. veruto 3, 363. collis moenibus 12, 487. victor terga 2, 250. trepidis timor 7, 349. fatis 1, 268. ſenectae 7, 118. operi 2, 407. inſtat Cytherea aligeris 7, 458.
Inſtaurare arma 1, 35. certamina 12, 27. menſas dapibus 11, 423. honos inſtauratus 3, 218.
Inſtimulans voce 2, 543.
Inſtinctus ſtrage 4, 231. inſtincti pectora 8, 244. 12, 518. inſtinctis ſubrepit terror 15, 135.
Inſtituit templa Phoebo 12, 103. inſtituunt menſas 15, 273.
Inſtratus tigrim equus 5, 158. inſtratos toros 7, 289.
Inſtridens pelago fax 14, 436.
Inſueta tubae murmura 5, 12.
Inſultat ignis culminibus 1, 602. imperio 13, 606. iugo 4, 66 pelago 14, 363. inſultat fraude pharetrae 1, 323.
Inſurgere Mavors coeperat 5, 609. vis virorum 6, 338. criſta cono 16, 557. capiti 2, 546. alte gladio 1, 401. altior inſurgens 5, 294. inſurgit tortae haſtae 15, 374.
Intactus integerque 10, 63. vulnere miles 7, 399. fortuna ingenium 14, 427. mens intacta manet 1, 179. arx intacta bellis 2, 661.
Integrare acies 12, 680.
Intendit finibus agmen 3, 466. intendunt vires 1, 334. vultum telumque 2, 114. intento igne 17, 479. intento cornu 7, 659.
Intentare oculis 11, 88.
Intercidit honos aevo 3, 440.
Intercipit coelum umbra 3, 486. arva ſtagnis 11, 511.
Interior cura 16, 339. interior ſtringebat metum 16, 362. interius recurſat 2, 519.
Interlabentibus nervis 6, 18.
Internae labes 8, 21.
Interpres fulminis 8, 478.
Interſtruit qua ſpina artus 10, 150.
Intervenit unda 14, 21.
Intextus axibus agger 13, 109.
Intima peſtis 2, 462.
Intonat armis urbi 14, 298. arma letiferum 2, 213. Eurus 17, 250. minae 5, 275. mare undis 7, 574.
Intonſi comas iuventus 15, 671.
Intorquet tergo iaculum 4, 449. in moenia cornum 2, 124. nubem pulveris 5, 535. procellam 6, 178. tela 2, 323. diram vocem 11, 342. molem intorti ſaxi 7, 623. intortos adſtrictus amictus 5, 367. crines 3, 284. caſtra calamo intorta 17, 89. intorto iaculo

culo 1, 305. intorquens robur 4, 542. intortos rudentes 6, 353.

Intra paſtorem 14, 466.

Intrare ponto 11, 473. mente tenebras 7, 586. manes 10, 289. urbem oculis 12, 567. haſta moenia 2, 89. leto tenebras Stygias 13, 625. intravit harundo lumen 5, 447. vatem Deus 3, 698. mentes ſuperum 1, 124. caſae 13, 814. ſilvis 7, 464. puppi 6, 498. diſcordia coelo 9, 289. vulneribus, mare 14, 550. Phoebo intrata ſacerdos 12, 323. intratam millibus urbem 12, 583. templorum poſtes 11, 255. muros hoſte intratos 14, 281.

Intremit Hannibali ſenectus 16, 667.

Invadere pugnam 12, 199. munera 10, 594. certamina 17, 473. manibus vallum 1, 347. Poenum 11, 359. acies pugnam 17, 387. laudem 2, 579. urbem 2, 236. bella 9, 12. campum 3, 650. naufragia 3, 320. pontibus amnem 3, 455. mentes 2, 515. colla lacertis 9, 144. fasces 7, 540. clavum regendae patriae 4, 714. rerum habenas 2, 292. flammae ora 17, 102. leo ovilia faucibus 2, 684. globus iuvenum 11, 232.

Invehere; invexit nox equos 15, 285. invehitur triumpho 17, 629. invectus in urbem 10, 639. equo 15, 436.

Inveniunt ventos carbaſa 3, 537. invenit vulnus cornus 4, 141.

Invertere lanas murice 16, 569.

Invidiam coelo ferebat 6, 402. invidia nigro ore allatrat 8, 292.

Invigilat mens curis 10, 331. invigilant arcu 4, 18. mentes 1, 558.

Inviolata mens mero 11, 309. veſtigia 5, 180.

Invitare; quo ſpolia invitant 6, 650. ſi qua invitaverit aura 8, 327.

Inundavit armis campos 15, 552.

Involvere vado campos 6, 143. nubes ſe aquilis 8, 637. moenia nube 1, 311. bello Italiam 3, 312. campos undis 12, 622. flammis 6, 716. campum clipeo 9, 448. flamma comam 16, 120. exiguum involvunt orbem 15, 624. aſſuetum caſſide crinem 7, 461. involvens exordia 7, 435.

Iolaus 12, 364.

Ira ventorum 17, 254. grandinis 12, 610. dant mucronibus iras 7, 344. irarum cauſae 1, 17. induit ſibi Hannibal 1, 38. iras Maſſylae 1, 101. immedicabilis 1, 147. iras immites coquit 2, 328. irarum exercitus 4, 439. ita telluris genitum monſtrum 6, 151. natas e cladibus iras 11, 576.

Irata

Irata aequora 4, 301. irata tellure ſati 5, 111.
Ire caſtris 10, 622. ſorori 15, 327. periclis ad decus 4, 36. per aures it veſtras 11, 78. it per pectora ſenſus 2, 521. it clamor ad auras 2, 417. ite precati 4, 705. facto in ſecula ituro 12, 312. itur in curas 4, 9. 12, 419.
Irraſae robora clavae 8, 581.
Irrequietus 3, 353.
Irreſtincta altaria 3, 29.
Irritare fata 5, 234. caſtra 4, 513. irritantia luxum pocula 13, 355.
Irritus incepti 7, 131. irrita vulnera 4, 17. ſpicula 4, 191. irritus incepta 11, 51. pacta 6, 696. tecta 12, 106.
Irrorat oculos lacrimis 2, 123. oculis quietem 10, 357. liquorem menſis 11, 304.
Irrumpere globos 5, 185. coſtas fraxinus 5, 549. irrumpit ratis 4, 409. tellus in ſidera 15, 167. arcem 2, 692. moenia Romae 13, 79. templo 2, 388. muris 10, 368. tectis 13, 176.
Iſalces 5, 289.
Iſthmiacis colonis 14, 341.
Iter liquidum 3, 156.
Ithaceſia ſedes Baii 8, 541.
Ithacus 2, 180. 13, 48.
Ithemon 5, 546.
Iuba 2, 160.
Iubae nutantes 1, 525.
Iubar clarum emicat 12, 637.
Iudex belli Curia 2, 455.
Iuga bellica 1, 223.
Iugurtha 2, 165.
Iulus ſacer 8, 71. avo Iulo 13, 863.
Iungere; iungebat equos Titan 6, 2. gradus 4, 374. noctem operi 3, 638. templorum culmina coelo 3, 624. iunxit tempora leti miles 10, 35. iungentes fata 13, 298. iuncta mors 9, 409. 17, 472. ratem 5, 553. iunctus veſtigia Poenis 6, 450. iunctis cornibus arcus 2, 126. iunxerunt cadavera ripas 15, 768. hoſpitio 11, 162. dextras 13, 76.
Iuno Gabina 12, 537. Soſpita 13, 364. Averna 13, 601.
Iunonius anguis 6, 184.
Iupiter; Iovi Tartareo 2, 614. nigro 8, 116.
Iuro tellurem 8, 105. mentem 11, 118. cineri patrio bella 3, 83. iurati belli 1, 186. 649. iuratum foedus 1, 9. pacta 2, 274. 4, 791. iurata mente 6, 469.
Ius; prima dies iuris 4, 713. belli iura 6, 613. iura carinae 4, 716.
Iuſtus; iuſta punit ſecuri 13, 368. tua iuſtior aetas 3, 95. iuſta ſenecta 2, 409. iuſta ite precati 4, 795.
Iuvatur haſta amento 4, 14.

L.

Labebat fides 2, 392. genua 1, 529. ſententia 14, 192. patriam labantem 17, 333.
Laberus 4, 232.
Labefacere; labefecit Sirius 1, 256.

256. mentem labefacta timore 3, 557. murmure montes 12, 142.
Labes internae 8, 21. feminea 13, 17. tenaci haerent greſſus 4, 580. gliſcens labes 14, 308.
Labi; vix credas labi fluvium 4, 85. labi ſecundis 9, 352. gloria 4, 747. labentem in tartara Paulum 10, 264. labenti aevo 17, 428. labente penna 14, 595. munere lapſi 7, 740. lapſae ſpes 10, 310. lapſas formidine mentes 10, 606.
Labicum 8, 368. 12, 534.
Labicus 5, 565.
Labienus 10, 32.
Labor terrae pelagique 4, 53. 12, 157. dulcia 2, 638. fors non aequa labori 2, 5. primum laborem 4, 313. femineus 3, 350. 14, 665. terris creſcit labor 3, 75. duri labores 3, 89. labor fuerit 4, 64. longos Troiae labores 8, 138. aurigarum labores 16, 328. tormentorum 9, 560. pelagi labores 3, 58. 6, 503. 14, 583. longi laboris ab ira 9, 535.
Laborat mors merito 13, 870. letum laboras 16, 411. cui tertia regna laborant 8, 116. tota mole laborent 16, 186. ſervare labora 3, 80.
Laburnus 13, 195.
Lacer; lacerae carinae 1, 409. claſſis 6, 685. rates 2, 306. ex ore 10, 277. laceram frontem 4, 615. laceris crinibus 6, 560. umbrae 12, 547. caſtra 15, 9. lacerum Trebiam 4, 646. lacerum curis 8, 25.
Lacerato vulnere 2, 562. lacerata genas 2, 560. lacerata crines 4, 776.
Lacerti letalis famam 1, 262. lacerto ventos anteire 16, 561.
Laceſſere Martem 1, 680. fortunam 12, 61. letum 2, 320. fata 15, 36. rupes cornu 16, 8. clamore ſidera 17, 387.
Lacon venator 3, 295.
Lacrimabile nomen 4, 731.
Lacrimarum amnis 13, 577.
Lacrimoſa fata 3, 207. aulae ianitor 2, 252.
Lactea colla 4, 154. 16, 520.
Ladmus 1, 397.
Laedere; qui Dardana laeſerit arma 16, 258. nulla laedens gramina ripa 13, 4. laeſus crimine 15, 596. unguibus femineis 15, 761. laeſis rebus 11, 6.
Laelius 15, 217.
Laenae tegmina 2, 166.
Laeſtrigone regnata terra 14, 126.
Laeſtrigoniae rupes 7, 276. receſſus 7, 410.
Laertia regna 1, 290.
Laetus ſe agebat Mavors 16, 23. iter 3, 468. laeta viro 1, 40. non laetus dubiis 1, 680. arcanis Dea 2, 481. volatus 4, 115. laeto pavore 10, 376. 3, 215. 16, 432. ſapori 7, 199. laetus rectoris 13, 33. incepti 8, 338.

338. laboris 15, 569. tumultus 14, 279. 15, 354. laetiſſimus irae 17, 308. gens ſaevis laeta 1, 170. plebes ſenatus invidia laeta 11, 45. laeta certamina 16, 458. 471. ferro vivere laetum vulgus 9, 223. laeta domare labores 3, 575. laeta aſtu fallere gens 6, 482. laetas artes 13, 537. laetas menſas 10, 376.

Laevinus 5, 544. 6, 42.

Laevus deus 15, 509. 14, 494. fortuna 3, 94. hora 7, 30. laevus conatibus 8, 22. laeva diſcrimina Martis 5, 660. laevo limite vitae 8, 614.

Lageus amnis 1, 196. ratis 10, 322.

Lambit culmina ignis 14, 312.

Lamentabile monſtrum 6, 204.

Lamentis vox mixta 2, 252.

Lamo regnata Caieta 8, 531.

Lampas Phoebi 1, 193. decurrens coelo 1, 359. Erinnys 2, 610. lampade iacta Vulcanus merſit 4, 696. prima rubeſcit Neptunus 12, 575. rutilantem lampada attollens Titan 12, 648.

Languere; languet mihi gratia 17, 361. ferri amor 14, 182. languentes fluctus 7, 259. murmura 10, 246. hiatum 10, 296. lumina 12, 250. ſtagni languentia 4, 492. languentia leto membra 1, 503. ſomno membra 11, 420.

Langueſcunt animis irae 13, 325.

Languida moeſtus corda 3, 504.

Laniare morſibus 13, 873.

Lanigeris lucis 6, 4. 17, 597.

Lanuvium 8, 363.

Laomedonteae flammae 1, 543. paſtor 7, 437. urbs 17, 4. Minerva 13, 55.

Lapſans greſſum 3, 632. 6, 79.

Lapſu aligero 3, 169. peſtis lapſus ſimplex 3, 552.

Laquearia 7, 145.

Larem Laurentem 1, 659.

Largiri; totas largitus habenas equo 15, 724.

Largitor laticis 7, 164.

Largus comae 7, 601. rapinae 8, 250. mercandi 15, 495. effuſa largus habena 7, 696. largas quatit habenas 17, 542. largo turbida tabo 1, 48. largus ſudor 1, 68. 526. largo fecunda veneno 1, 212.

Larinates 8, 404. Larinatia ſigna 12, 174. 15, 565.

Laronius 14, 535.

Laris 16, 47.

Laſcivit dextra 13, 329.

Laſſavit Amphitryoniaden ferpens 6, 183.

Laſſo inceptis aevo 11, 325.

Lateranus 5, 229.

Latices Lyaei 6, 139.

Latonia virgo 12, 713.

Latrantibus undis 3, 471. 5, 397.

Latrator Cydon 2, 444.

Latratibus Spartanis actus aper 1, 421.

Latus limes 1, 267. pectus 4, 417. lato in hoſte caligat 1, 499.

499. lati humeri 2, 453. 2, 154. 5, 437.
Lavat bos Aefis 8, 450. lavit aſpergine ſilvas 5, 621. arma cruore 4, 166. ſanguine valles 2, 304.
Laudatur Lucifer Veneri 7, 640. laudandus vitae opacae 1, 395. laborum 5, 561. armis 8, 463. laudanda monſtra 2, 650.
Lavinia 8, 177. 13, 806.
Lavinia ſceptra 1, 44. Pergama 13, 64.
Laurentes 1, 110. orae 1, 605. larem 1, 659. ſtagna 8, 28. Laurens domus 8, 360. Laurenti luco 13, 65.
Laurigeris avis 5, 412.
Laurus 4, 175.
Laxat amnis ripas 17, 124. humeri geſtamina 1, 529. telluris hiatum 14, 239. ſedem umbris 9, 251. ferro campum 6, 319. vis ſubita impulſu 15, 717. palus fauces 12, 128. ſpecus hiatum 14, 239. frondes quercus 5, 487. cuſtos excubias 7, 318. Bacchi munera mentem 11, 288. laxare iugum 11, 17. laxatus vulnere miles 17, 423. circulus oris 13, 28. laxatus Deo campus 9, 557. ſonipes laxatus habenas 9, 557. laxata obſidio 1, 582. laxata nocte 13, 550. laxatis arte catenis 14, 330.
Laxa fides 8, 322. amictus 2, 389.
Ledae nomen 13, 44. ſacro munere Leda 13, 633.
Ledaeus Xanthippus 4, 358. Ledaei Caſtoris umbram 13, 804. Amyclae 2, 434.
Legimus pontum 6, 522. errores ferae canis legit 10, 79. legit dextras 15, 564. viſu omnia 12, 569. arva 7, 132. leguntur captiva corpora 11, 376. haſta ripis lecta Padi 4, 177. lecta iugis trabs 1, 353.
Lenis aevi exemplar 15, 57.
Lentore bella 8, 11.
Lentulus 1, 676. 5, 231.
Lentus coepti 3, 176. dies 13, 487. ira 1, 451. 6, 699. lentas ſervatus ad iras 11, 380. nervi 4, 208. limum 4, 579. tormenta lenta ſedendi 8, 235. lento moderamine 7, 15. lentum indignata parentem 2, 614. lenta incaluiſſe ſagitta 5, 19. lenta cura 13, 459. lenti Martis ſollertia 13, 772.
Leontini campi 14, 125.
Leponticus 4, 235.
Leptis Sarrana 3, 256.
Lernaea monſtra 2, 158. hydra 3, 32.
Lernae in undis ſerpens 6, 182.
Letale lacertum 1, 262.
Lethaea virga 10, 357. latices 13, 555.
Lethe inferna 1, 236. Lethes aqua 16, 477.
Letifer ictus 1, 606. letiferum nutant criſtae 1, 460. 2, 213.
Letum ſacrum 2, 520.
Levare; levat membra labentia

tia 2, 122. tractando equum 7, 341. caput criſta 17, 393. caſum laude 5, 371. levari hoſte 8, 272.
Leucatae vada 15, 302.
Leucoſia 8, 580.
Levis habena Gaetulus 2, 64. levis metu 9, 87. leviora pavore 5, 348. leviore numero 10, 592. levior laus dextrae 4, 100. levibus gyris 7, 645. pennis 2, 215. leviore Marte 17, 511. non levior dextra 4, 544. nec levior fides 6, 468. levioribus annis 2, 94. leves aurae 1, 601. opum levior 2, 102. haud levior fama 5, 363. 12, 215. levis bello 13, 214. levis frenis 15, 560. corde levem gentem 4, 708. levior diſcurrere Maurus 4, 551. levior vinci 3, 40.
Levitate agili procurrunt 14, 392.
Lex; e lege parentum 3, 26. qua lege effunderet Oceanus aeſtus 14, 349.
Libamina belli 4, 831. 10, 552. 11, 378. praedae 15, 262.
Libavit turbine criſtas 9, 523. ſacrum honorem 7, 750. dapem Diis 7, 392. oſcula ab ore 6, 421. 1, 104.
Liber patuit campus 9, 556. liber campi paſtor 2, 441. metiendi libera 5, 212.
Libido ad caedes 14, 531. armorum 11, 601. ſacra libido 11, 312.
Libo 5, 411.
Librare fronte ſecurim 5, 293. ferrum 4, 455. ſaxa lacerto 1, 317. in colla ſecurim 2, 622. ſagittam in hoſtem 14, 399. ab aure iaculum 5, 576. librantem niſus aquilam 5, 284. fulmina dextra 12, 624. corpus 12, 94. 13, 337. librari conſueta falarica 1, 351. librata pondera plumbi 1, 523. librata cuſpide 1, 540. ſaxum libratum 10, 236. intexto librata volatu aquila 15, 426. librante vento 17, 274.
Liburna agilis 13, 240.
Libyes diſcincti 2, 56.
Licentia voti 1, 385.
Ligare terga corona 7, 589. ligabit membra amplexus 13, 638.
Ligaunus 4, 206.
Ligurum coni 1, 628.
Ligus 4, 593. 8, 607.
Lilaeus 14, 489.
Lilybaeum 14, 75.
Limen; famuli ad limina 1, 66. in limine primo nitens Aurora 5, 26. mortis in limine 5, 423.
Limes latus in campo 4, 464. 1, 267. ſulcatus per aequora limes 14, 362. limite duro decurrat aetas 15, 46. laxo limite diducit turmas 9, 610.
Linum multiplex 4, 293.
Linquere; linque me menti 11, 327. non liquere doli 5, 38. vix cernere linquitur 4, 628. linquentes vitam olores 11, 400.

Liquentia putri tabo 13, 487.
Lipare 14, 56.
Liqueſcere fama 16, 135.
Liquefacta carmina lyra 11, 417. liquefactis cavernis 14, 63.
Liquidum iter 3, 156. profundum 11, 458. aurae 2, 91.
Liquor Bacchi 11, 303.
Liris 4, 350. ſulfureus 8, 401.
Liternum 6, 654. 8, 533. Literna palus 7, 278.
Litorea Cupra 8, 434.
Liventem nebulam 6, 282. liventis Averni vada 10, 137. veneno 2, 707. liventes coeno aquas 8, 383. planctu pectora 2, 668. terga equorum 7, 685. liventi dorſo 9, 577.
Lixarum vulgus 5, 32.
Lixus 3, 258. 5, 400.
Locri 11, 20.
Longe foedera fore 1, 301. longe coniugia fore 17, 80.
Longo aequore 5, 9. Dii longae noctis 8, 141. longioris 6, 628. mapalia 4, 376. arva 3, 422. cognomina 1, 89. aetas ducitur 3, 383. longi labores 1, 139. longam Clotho 5, 404.
Loquuntur equis 16, 323. ſortes locutae 1, 416. loquentia ſaxa 15, 311.
Lotos 3, 311. Phrygia 11, 432.
Lubrica mentem nympha 5, 18. lubrica ſoli 10, 462. tranſtra ſanguine 14, 433. roſtra 7, 542.
Lucas boves 9, 572.
Lucere; lucebit dies 16, 91. lucentes harenas 1, 235. lucentes vulnere flammae 1, 174. ſole racemos 7, 208.
Lucifer 7, 639.
Lucretia 13, 822.
Lucrinus 12, 116.
Luctari fatis 2, 514. morti 10, 296. luctantem vana 17, 314. putri luctatur ceſpite 4, 585. luctantem vado 4, 592. nec vetitis luctatus 9, 553. luctata muris vetuſtas 4, 20. vada luctantur 3, 54. luctans glacies 3, 520. luctantur mugire iuvenci 7, 359. luctantia lumina 7, 204.
Luctificus pavor 6, 557.
Ludere; ludunt praecordia ſenſus 3, 74. ludentis per colla iubae 16, 364. luſit Poenum moderamine lento 7, 15. per varias formas Proteus 7, 423. luditur mens augurio 11, 574.
Ludibrium necis 6, 524. ludibria caudae 13, 340.
Ludificante ducem Fabio 7, 214. ludificatus equo 8, 646.
Ludus; cui ludus tollere damam 16, 573.
Luere; luat foedera ſanguis 1, 671. haud parvo periculo 7, 514. proelia damnis 6, 286. Graecia luitur profundo 11, 22.
Lues 1, 354. 10, 604. 16, 623. 17, 97. acerba 12, 184. inimica 17, 97. lues

vulgus.

vulgusque tremendum 5, 108.
Lugendam formae 3, 424.
Lumen gentis 6, 130. Libyae lumen Hannibal 9, 532. aerati luminis umbo 2, 211. lumina peltae 2, 167. lumine vicino fulſit 1, 496. lumina retro fugiunt 2, 455. ignea lumina 2, 586. lumine fraterno 8, 175. lumen igne micat 11, 340. laſciva 15, 26. lumine caeco 17, 549.
Luna 8, 482.
Lunato gyro 14, 370. lunatis Biſtones armis 2, 76. peltis 8, 431. flexibus orbes 4, 319.
Lupatis non cedens virga 1, 217.
Lurida oſſa 2, 466.
Luſtrat clipeum viſu 5, 307. cineres 2, 266. caerula puppe 13, 881. monumenta rogi Herculei 6, 452. luſtratis manipiis 14, 626.
Luſtra inſana 11, 33.
Luſitana manus 5, 535.
Lutatius 6, 687. 13, 731.
Lux fulſit ab armis 9, 107. deſpecta lucis origo 11, 48. lux Italum 13, 707. luce ſuprema 15, 66. 10, 154. thoracis luce nitebat 3, 371. ſub lucem 8, 124. parva luce natantes oculos 2, 122. lucem culpa pollutam 2, 524. luce nitoris 7, 471. lucis honor 7, 737.
Luxu cruento flagrantem 14, 102.
Lyaei latices 6, 139. munera 7, 748. fuſo per membra Lyaeo 13, 273. dona Lyaei 13, 416.
Lycii arcus 8, 469.
Lychaeus 14, 434.
Lycormas 2, 637.
Lycurgi ritus 4, 366.
Lycus 2, 177.
Lydia ſtagna 1, 157. genitor 5, 9. ora 9, 189. bella 13, 828.
Lydorum populi 4, 721.
Lygdus 1, 438.
Lymphato curſu 1, 459. lymphata corpora boum 7, 357. mentes 5, 224.
Lyndus 3, 364.
Lyxus 2, 112.

M.

Mactat animas 4, 467. inferias 4, 232. caput umbris 5, 653. mactantur uno exitio 17, 500.
Macte indole ſacra 4, 477. virtute 10, 278. virtutis avitae 12, 257. macte pudici animi 15, 274.
Macula non illita vita 11, 43.
Maculare ſanguine ripas 2, 6. hoſpite ſedes 13, 305. maculatus crimine mentis
Madens 11, 409. madens terra 2, 469.
Madefacta luxu meroque membra 12, 18. Veneno Aſſyrio veſtis 11, 41.
Maeandrus 7, 139.
Maenade armata 3, 102. maenas nocturna 3, 395.
Maenala 13, 346. luſtrans Dictynna 15, 771.

Mae-

Maeonium vadum 1, 157. Maeonia lingua 4, 527. colonos 4, 723. pubes 5, 10. fluctus 12, 17.
Maeſtus; marmore maeſto 1, 86. maeſta ab ira 2, 139. moeſta ora 2, 490. moeſta cura 6, 551. cupreſſi 10, 535. moeſtas iras 12, 632.
Magica lingua 1, 432. cantus 1, 97. artes 8, 99.
Magiſter 1, 687. 3, 172. 4, 616. 719. 7, 47. 10, 613. 14, 402. belli equitumque 7, 495. 12, 501. ſtabuli gregisque 2, 690. militiae magiſtros 16, 220. haud ſegnis magiſter timor 4, 25. iuſſis parere magiſtris 3, 387. penna magiſtra 4, 121.
Magnanimae urbes 1, 29. viris regnata 1, 293. Senatus 2, 2. gigantas 9, 309. virtus 15, 387.
Magueta 3, 266.
Mago 4, 564.
Mahalces 7, 559.
Maharbal 4, 564.
Maieſtas rectoris 15, 414. maieſtate locum implevere 3, 31. bellis quaeſita 17, 346. aeterna 11, 346.
Male concitus axis 8, 284. male iuncta venis oſſa 2, 467.
Malefida caſſis 14, 163.
Maleſuada gloria 14, 501.
Malignus; aſper victu maligno 3, 280. arte maligna 7, 266.
Malus pallor 14, 637. morbi 13, 581. gramina 8, 500. mala bello pectora 10, 422. mala formidine verſos 10, 26.
Mamercus 5, 333.
Manans incendia tecto 17, 99. Deae manabat origo 10, 176. contagia morbi 11, 12. manant in viſcera mortem 5, 528. corpora tabo 10, 543. manantes ore flammae 10, 106. mananti vulnere 1, 563. manante per ora oculo 4, 754.
Mancinus 9, 13.
Mandare ad poenam 1, 151. iram haſtae 7, 656. mandata nepotibus arma 1, 18.
Mandens ore cruorem 1, 424. ferrum admorſu 16, 359.
Manet intacta mens 1, 179. manſere gradu 16, 21. manſuri decoris compos 17, 626.
Mandonius 3, 376.
Manicae 4, 155.
Mantua 8, 594.
Manus innupta 2, 75. manus uncae tela 14, 322.
Mapalia 2, 85. 438. longa 4, 376. regnata 14, 7.
Marathonius hoſtis 14, 650.
Maraxes 7, 324.
Marcentibus ſenex annis 15, 743.
Marcia 6, 403.
Marcius 13, 700.
Maris 7, 598.
Marmaridae 3, 300.
Marmaricis ſignis 2, 57. populis 3, 687. vires 8, 216.
Marmore maeſto 1, 86.

Marmo-

Marmoreum iugulum 12, 246.
Marrucina gens 15, 566. domus 17, 454.
Marruvium 8, 507.
Mars ſiniſter 1, 8. infauſtus 1, 457. egregius 11, 505. currus quatit 17, 488.
Marſya 8, 505.
Martigenae populi 12, 582.
Martius ſonipes 1, 222. Martia plebes 8, 271. virgo 8, 430.
Maſiniſſa 16, 117.
Maſſicus 4, 348. Maſſica iuga 7, 166.
Maſſagetes 3, 360.
Maſſiliae 15, 169.
Maſſyla gens 2, 108. vates 2, 298. Maſſyli 3, 282. enſis 5, 413. Maſſylae gentis levitas 8, 99. fera 12, 276.
Maſulus 1, 405.
Matrona Tonantis 8, 220. matrona ruit 12, 310.
Maturus ad arma 16, 657. laudum 14, 495.
Mavortia facta 1, 55.
Maurus paſtor 17, 90.
Mauruſia taxus 4, 569. peſtis 9, 620.
Mazaeus 4, 629.
Meatu nubivago 12, 102.
Medicare vulneris aeſtus 6, 99. medicata tela veneno 7, 453. papavera 10, 353. ora 13, 478. medicatae cuſpidis ictu 13, 197.
Medicamina curis 8, 101. quaſſo imperio 15, 7.
Medicina ſuccubuit malis 14, 609.
Medicum vulgus 3, 300.
Meditamina belli 8, 326.
Meditari ſtragem 4, 338. pugnas 5, 315. in proelia 17, 439. in pulvere formas 14, 677.
Medius fervor 1, 258. 284. mediam vocem 2, 329. medius pacatorque Syphax 16, 222. exacti medius per viſcera teli 1, 307. medius iuvenum 1, 108. furor 2, 623. media iam morte 5, 399. in medium cumulantur opes 12, 315.
Medullis uſtis calefacta tellus 12, 136.
Meduſae Phorcynidos 2, 59. ſaxifica 10, 178.
Meduſaeis chelydris 3, 316.
Megaera 3, 37. 13, 432.
Megara 14, 273.
Mel; Pyliae Neleia mella ſenectae 15, 456.
Melior v. *bonus*.
Melite 14, 251.
Membrum; paribus famem compeſcere membris 2, 525. membrorum mole 13, 195. effuſis membris 1, 308. Libyae fluitantia membra 2, 310.
Memnonis Eoi 3, 334.
Memphis Nilotica 11, 433.
Memorabat ter centum avos 2, 4. memorata Grais 12, 358. memorate Troi. ruinis 1, 513.
Menaeis viris comitata 14, 266.
Meninx 3, 318.
Mens; vatum mentes 3, 5. ſuperae mentes 1, 19.
Menſa neglecta 1, 613.
Mentitur Superos praepes 4, 129.

129. mentitum Iovem 1, 417. tellus mentita colono 7, 160. mentitus fratrem 2, 637. minas 13, 166.
Mercari; pretio mercata locos 1, 24.
Merces bellandi 9, 194. magna mercede piabunt 7, 545.
Mereri; merendo exſangues ſenes 2, 320.
Mergitur viſceribus telluris 1, 231. merſit ſe Vulturnus 9, 497. Himera ponto 14, 231. campus cruore merſus 1, 50. 9, 189. harenis populos 1, 644. caligine merſa vetuſtas 8, 45. fata caligine merſa 11, 122. merſa nare 10, 78. vita libidine 11, 429. merſum pelago 2, 182. mergente conſule 8, 287. Phoebus merſit equos 10, 539.
Meritare 10, 656.
Meröe 2, 104.
Meſſana 14, 194.
Meſſapus 12, 393.
Meta; Herculeis'a metis 9, 185. cladis metae 9, 549. metas aevi 10, 210. Parcarum metas 5, 405. ſubſtructa meta 7, 676. terrarum metae 14, 8. nullae regnis metae 7, 478.
Metabus 4, 339.
Metalla nivea 8, 482. chalybis perfecta metallo 2, 403.
Metaurus 7, 486. 8, 451. 15, 556.
Metere; qui Batulum metunt 8, 566. enſe metit 10, 147. agmen 4, 464. 13, 218. 17, 147. gregem 14, 134. hanc ſegetem mete 16, 616.
Methymna ferox 7, 211.
Metiri iuga venatibus 3, 339. ſtagna Eridani 5, 156. cuſpide pectus 4, 294. menſus tecta 1, 299. auro ruinas 8, 678.
Metiſcus 1, 437.
Metuentior 8, 504.
Metuere; metuendi libera 5, 212.
Mevania 8, 458.
Micat per auras lingua 6, 223. micans tremulo conatu 4, 211. micat ſqualenti tergore ſerpens 2, 547. micantem dextram 5, 285. igneus aether 1, 135. enſis 1, 500. purpura 7, 642. ignis ab ore 9, 442. fulgentia arma 11, 488. fulmina 17, 252. frons igne 11, 341. 1, 503. conſci fronte micant 5, 239.
Micipſa 2, 160.
Migrantur regna Superis 7, 431. migrarent Capuam regna Quirini 13, 266.
Milichus 3, 104.
Mimas novit ſigna 4, 278. Mimanti adiuncta Rhodope 3, 494. ſortita Prochyte Mimanta 12, 147.
Minaci ſonitu 12, 140.
Minae pelagi 12, 157.
Minantia ſaxa coelo 4, 2.
Miniſtrat poenas 2, 674. 13, 295. bello 12, 310.
Minitari; minitantia ſigna 2, 26. fata 13, 170.
Minoia tela 2, 107.
Minor truncam frontem 3, 42.

42. Martem minorem 4, 266. minores Superi fatis certaſſe 5, 76. prima voce te ſonant minores 2, 491. horrebunt audire minores 6, 550. minora periclo tela 10, 23.
Minos 8, 472. 14, 40.
Minucius 7, 523.
Mirabilis arcu 13, 196.
Miracula terrae 12, 112.
Miſcere pugnas 1, 69. miſcebat prole nepotes 1, 379. vos miſcete labori 17, 29. dictis facta 13, 104. ſtudia 9, 405. urbis fata ſuis 2, 301. epulis ſpectacula 11, 52. murmura linguis 3, 305. ſidera ponto 17, 378. miſceri gregibus 3, 288. miſcebat agens Martem 17, 481. proelia 1, 266. 9, 233. certamina 9, 330. 5, 302. bella 2, 528. coelo caput 4, 744. Ceraunia mixta coelo 5, 384. ruebat mixtus eques 5, 30. ira mixtus dolor 1, 690. mixta poculis gemma 14, 662.
Miſenum 8, 540. 12, 155.
Miſeras non aequi Martis Acerras 12, 422.
Miteſcere coeperat annus 15, 502.
Mirificae mentis nomen 1, 474.
Mitigat artus 6, 94. iras 9, 474.
Mitis Iupiter 7, 239. Deus 13, 320. plaga 1, 213. Campania 6, 611. mite et cognatum homini Deus 4, 797. miti ore 9, 542. miti manu ducit 8, 75. mites Hieronis opes 14, 653. mitem quietem 6, 97. mitis fluvius 4, 85. mitis ripis opacis 4, 85. mites Sarni opes 8, 539. mitia flamina 9, 358. mite decus dextrae 14, 148. mitia facta 7, 711. miti aſpectu 8, 562. flamma 16, 121. mites ceraſtae 3, 302.
Mittere; mitte haec in populos 6, 711. in ſaecula 2, 511. mentem ſub Tartara 6, 40. miſit ſe coelo 11, 413. miſit citatos verbere quadrupedes 16, 424. ſomnum miſiſſe chelydro 3, 354.
Mobilis ala 4, 148. ira vulgi 8, 288. agger 9, 240. virga 1, 216. pectus 16, 147.
Moderamen lentum 7, 15.
Moderare furori 13, 670. cuſpide Lucas boves 9, 572.
Moderari; moderata profundum chelys 11, 449. planctu moderante volatum 12, 101.
Modeſtior armis Hannibal 16, 134.
Modicus voti 5, 14.
Modis Latiis reſonat Helicon 12, 412.
Modulari ſonos 11, 468. modulatus carmen 14, 472.
Modus poenae 3, 559. ſuadendi 16, 225. adverſis modus eſt 6, 107 adde modum dextrae 4, 668. modum favoris addidit 7, 12. fati modus 1, 228. largior auri modus 11, 40.

Moles maior Alpibus 12, 71. moles ſcopulis 1, 128. molibus claudunt portus 2, 408. muri ſaxea moles 12, 108. mole premit ſcopuli 5, 301. arboris 6, 195. corporis alti 5, 436. 14, 530. Gigantum 17, 650. viri 4, 292. 15, 336. adverſa mole ſtat ductor 4, 653. mole Divorum intremuit tellus 9, 300. totam extendit molem 5, 229. turrita 9, 239. turrigerae ferae 3, 464. 9, 560. 571. 619. cornipedis 17, 557. tota ſe mole tulit 1, 497. iuventae 2, 154. glomerata mole 1, 521. magna mole ferebat 5, 337. acri mole 4, 451. affuſa mole 5, 67. tota mole laborant 16, 185. 4, 387. 12, 39. mole pavenda prorumpit 7, 681. movent certamina mole 7, 569. mole nova 9, 417. mole nivali 2, 313. mole ruentum 10, 213. mole ruinae 9, 504. 17, 425. ſcopulorum 1, 371. moles eiecti maris 14, 123. ſurgentis mole profundi 3, 46. 4, 324. maiori mole premebat 16, 34. putris moles 3, 642. ter gemina cum mole ruentes 15, 190. terribilem molem 17, 60. proſtrata virorum mole 6, 112. moles terra marique 13, 864. mens mole invicta ſtabat 11, 207. necis molem 11, 311. metuens molem 10, 45. tanta mole victus 10, 383. Martis m[...] le 3, 574. gravior mo[...] terrorque 15, 598. m[...] belli 15, 136. rerum [...] 594. ruentem molem [...] 152. patriam molem [...] 614.

Moliri; molitur populos [...] 645. bella lacertis 15, [...] excidium 1, 13. nova [...] 149. maiores molior [...] 4, 824. peſtem 7, 264. [...] tum ab enſe 10, 5. faci[...] dextra 11, 196. certami[...] 16, 6. triumphos 16, 6[...] vias 4, 790. regna tri[...] ti 17, 243. dextra mo[...] cuſtodes 13, 48. [...] Alpes 5, 385. querce[...] mo[...] lita cacumen proferre 5, [...] 485.

Mollire flammis pri[...] 3, 482. mollitus amore 13, [...] 118. mollita vis 13, 325. mollitae flammis lymphae [...] 11, 420. calathis mollit[...] manus 2, 70.

Mollis; molli tactu 6, 92. c[...] ra 15, 703. certamen 14[...] 137. imperium 8, 57. [...] tus 12, 31. Surrentum mo[...] le Zephyro 5, 466. molli[...] iuſſa 14, 151. haud molli[...] dictu 1, 113. mollis cru[...] 16, 444. molles aditus [...] 492.

Moloſſus cuſtos 2, 689.

Momentum rerum 8, 253.

Monaeſus 7, 604.

Monens Superi 5, 117. pate[...] Deorum 3, 181. Supero[...] ſentire monentes 4, 120.

Monitor

Monitor 8, 372. Cyllenius 3, 220. Deus 4, 725.
Monoeci ſaxa 1, 586.
Monſtrare futura 4, 121. monſtrans feritate parentem 3, 360. monſtravit nato 5, 361. monſtrata augebat ſtudio 5, 364.
Monſtrum mutabile 2, 553. ardentem monſtri ruinam 10, 101. bellantia monſtra 9, 599. Lernaea 2, 158. laudanda 2, 650. poenae monſtra 8, 583. ſuadentem monſtra 10, 61.
Montivagis curſibus 3, 546.
Mopſus 2, 89.
Mora belli Murrus 1, 479. foſſarum morae 1, 479. haud dignam inter tanta moram 12, 536. capuli morae 1, 516. aeris morae 5, 319. leti proferre moras 2, 597.
Morantia Parcas prodigia 5, 75. clauſtra 13, 108. moratas tenuit iras 15, 483.
Mordere; momordit tegmina cornus 10, 118. frenis ora 7, 68.
Morgentia 14, 265.
Moribundos artus 2, 147. moribunda laeva pependit 4, 210. moribunda manus 10, 200.
Morinus 7, 605.
Mors; hoſtem morte ſua periniunt 14, 554. permixta morte coercet 4, 592. ſaevas exceptat mortes 9, 369. iniecta morte tegebat 6, 32.
Morſus famae 7, 271. mentis 17, 345. necis 13, 274. fibula morſus loricae reſolvit 7, 625.
Mortalem hoſtem 2, 339. mortalis animi 2, 316. mortalibus curis 1, 85.
Mos; ſine more ruebat 10, 31.
Moſa 15, 727.
Motûs avidus ingenio 1, 56.
Movere certamina 1, 6. 2, 430. 7, 569. 9, 282. pontum 1, 37. motus enſis 2, 22. movit arcus correptos 2, 139. vanos furores 10, 49. habenas 1, 578. extrema miſeris 13, 97. moles 13, 865. aequore claſſem 17, 203. ſigna Mimas 4, 278. 9, 210. Martem 17, 88. fora voce 1, 441. bella 4, 782. arma 2, 352. turres 6, 215. ſtrepitu moventum 11, 282. ſoporem victoria movit 13, 257. linguam per carmina 11, 439. moto coelo tempeſtas 3, 205.
Mugitum coelo dedit 1, 370.
Mugivit ara 7, 50. anhelans Aufidus 8, 632. ſacerdos 12, 323.
Mulcere dolores 13, 396. leaenas 1, 406. incendia undis 6, 163. 6, 161. ſilvas 14, 472. colla manu 16, 238. ſpes pectora mulcet 17, 46. triſtia ſomno 7, 293. membra ſopore 3, 170. queſtus 10, 616. vulnera 6, 92. 13, 455. lympha vulnus 5, 368. ver mulcebat rura ſereno 12, 4.

Aonio plectro labores 12, 220. 4, 750. pocula ſuccis Lyaei 7, 169.
Mulciber 4, 670. immugit 12, 141.
Mulctata cadavera caede 10, 463.
Multifida flamma 14, 420.
Multiplex proavis 5, 543.
Multus colla ſerpens 2, 547. multa nocte 2, 563. inſignis multa cervice 16, 363.
Munda 3, 400.
Munimina Graia 12, 41. aerato munimine 14, 158.
Munita in proelia pelta 2, 80.
Munus humandi 2, 265. munera Bacchi 11, 288. tenebrarum 15, 625.
Muralis foſſa 8, 555. tormenta 6, 213. ſaxi 10, 513. ictu 6, 269. turbine 9, 568.
Murice aurato 4, 326.
Murmur tubae 5, 12. Cori 1, 469. fractum in caſſide 1, 532. fatidico 3, 680. cantus 6, 669. coeli 12, 685. arcanum 13, 428.
Murmurat domus ſtrepitu 11, 282.
Murranus 4, 531. 5, 172.
Murrus 1, 377. 2, 556.
Murus ruit 16, 68. muri armati 10, 597. quos fera circumfert muros 9, 602.
Muſſat Virrius 13, 261.
Mutabilis hora 3, 141. genus mutabile mentis 3, 141. mutabile monſtrum 2, 553.
Mutare tegimen 1, 528. hoſtem 5, 286. iugum terris 3, 227. mutata morte 12, 265. ex ſeſe mutavit nomina terrae 12, 360. mutaſſem pectore mortem 13, 657. gemitus mugitibus 14, 214. caſas marmore 14, 464. ſi mutaſſet ſexum natura 10, 500. ſaltu ramos 7, 673. mutatus tela 5, 500. mutatus membra leone 7, 425. in faciem mutata Gelaſtae 10, 85. mentem mutata 5, 491.
Mutina 8, 593.
Mutum aevum 3, 579. harenae 8, 127. agmina 15, 615. muto lictore invectus in urbem 10, 639.
Mutyce 14, 268.
Mycenaeus rector 15, 277.
Mycene 1, 27.
Mygdonia lotos 8, 506.
Myle 14, 202.
Myrice nympha 3, 103.

N.

Nabis 15, 672.
Naides 5, 21. ſorores 6, 289.
Nar 8, 453.
Nare; celeri fuga nabat 6, 201.
Narnia 8, 460.
Narrator poenae 6, 530.
Naſamon 2, 62. Naſamonias Harpe 2, 117. aequoreus 3, 320. Naſamones 13, 481.
Naſci ferrum cuſpide 5, 452. naſcens in ſecula virtus 8, 373. genitor tibi natus ab armis 9, 565.
Naſſa levis 5, 48.
Natans plana 4, 751. flagra cruore

cruore 12, 674. natantes nidos 14, 275. arva ſanguine 4, 162. bonis mens aegra natabat 7, 726. oculos parva luce natantes 2, 122.
Naufraga porta 13, 541. oſſa 14, 513. Syrtis 17, 635.
Naulocha 14, 264.
Nauticus clamor 11, 491.
Navus timor 7, 350. navo labore 4, 487. nava labori 1, 562. iuventa 5, 412. rudimenta 1, 549.
Nebulam circumdatus Mars 9, 488. nebulam veneni 6, 282.
Nealces 9, 226.
Nebride ſacra redimita 3, 395.
Nebrodes 14, 236.
Nebryſſa 3, 393.
Nectareis favis 14, 199.
Nectere dolos 3, 233. fraudem 6, 326.
Negare; ſi fata negarint 1, 107. negabat naturae ſomnum 1, 245. negant ſpoliare 1, 520. famae negatus 1, 393.
Neglecta menſa 1, 613.
Neleia mella 15, 456.
Nemeae pacator 2, 483.
Nepe 8, 491.
Neptunia freta 3, 50. regna 14, 363.
Neptunus 3, 412. rubeſcit prima lampade 12, 574.
Nereia turba 7, 416.
Nereidum chorus 3. 413. Nereida perluit unda 14, 222.
Nereus evolvitur antris 3, 49. immugit 4, 300. pernegat coniungi dividuos 14, 18. expavit lumina 17, 625.
Neritia proles 2, 317. Meninx 3, 318.
Neriton 15, 305.
Nero 8, 415. 12, 483.
Nervis ſubtexta tegmina 4, 293. nervos Oeagrios 5, 463.
Neſcius ſubdere colla fortunae 10, 217. miſereſcere 2, 653. neſcia vinci glacies 3, 548. ſtagna turbari neſcia 4, 84. manſueſcere corda neſcia 10, 491.
Neſſus turriger 14, 500.
Netum 14, 268.
Nexilis ſquama loricae 5, 140.
Nexu eliſa ora leonis 3, 33.
Niger ſomnus 7, 633. Iupiter 8, 116. umbra 5, 484. hoſtia 1, 119. nigro ore invidia 8, 292.
Nigrans dorſum 4, 620. nubem 2, 659. nigrantes pulvere 3, 407. caligine 4, 308. nigrantia Phoebo corpora 9, 225. procella 12, 620. nigranti ſulco ſpumantia caerula 14, 380.
Nimbus telorum 9, 311. 580. pilorum 5, 215. harenae 10, 230. nimbis horreſcit tempeſtas 1, 134.
Nimboſis montibus 3, 195.
Nimius vitae 5, 81. pugnae 5, 232.
Niphates 13, 765.
Niſus doloris 5, 326. niſu ſe concitat acri 5, 234. ingenti raptum 1, 449. unanimo 5, 214. aegro ſcandit 1, 495. niſu magnos qui vinceret artus 6, 306.

dubio niſu 1, 554. aegros ad proelia niſus 2, 510.
Nitet aether 12, 638. oſtro 3, 239. nitentia colla 13, 780. nituit plus decoris 12, 228. non patre nitens linguave 6, 19. flore nitens primo 6, 65.
Niteſcit ſeges 9, 361. niteſcere duris virtutem 1, 533.
Nititur ad laudem virtus 4, 606. nitentis in ora 1, 490. 5, 67. fruſtra nitentibus monitis 17, 86. magnum nitenti 17, 455.
Nivali corporis fulgore 16, 472.
Nivea mole columna 6, 664. niveis armis 4, 545. artus 12, 243. metallis 8, 482.
Nobilis ortu 1, 77. ſucco arbor 3, 310. nomen nobile damnis 3, 356. opus toto nobile mundo 2, 612. nobilior Roma malis 3, 585.
Nobilitate poenae 6, 114.
Nocturnae turres 1, 580.
Nodoſae clavae pondera 2, 246.
Nodus; impulſa lancea nodo 1, 318. nodo expulſum iaculum 13, 160. nodis texta lorica 2, 401. dira trabes 4, 284. nodo excutit telum 7, 656.
Nola 8, 536. 12, 161. Nolana moenia 12, 293.
Nomades 1, 215.
Nomen Aeolium 14, 70. Ledae 13, 44. cui eſt nomen in armis 13, 98. nomen Hiberi 5, 161. nomine ſolo nota fides 1, 329. vacuum ſine corpore 10, 583. cinis de tanto nomine re[ſtat] 1, 600. premeret to[t] nomina gurges 6, 298. d[a]re nomina Baccho 14, 24[.] nomina parta triumphis 1, 610. nomina Laurentia 1, 669. nomina quaeris 2, 311. nomen ſuperbum 5, 78. confecti nomina belli 15, 341. nominis expers turba 10, 28. ſub nomine mortem 9, 373. ſine nomine gentem 4, 267. ſine nomine vulgus 12, 317.
Notandam faſtis lucem 6, 339.
Notus intorquens nubem 12, 661.
Notus Marti 3, 335. notior Gradivo 12, 221. notus fugarum 17, 148. notus nil nuiſſe labores 12, 331. aſtus exue notos 7, 744. notas artes 2, 140. ſimula nota iuvencis 2, 445. nota pectora 2, 515. coelo nota relinquam 2, 82.
Novans pila 4, 12.
Noverca Alcidae 3, 91.
Noviſſe ſenectam 1, 227. condentum manus 3, 19.
Novus dolori 6, 254. libertas 14, 106. nova ferre iugum cervix 16, 332. novi terrore pericli 9, 591. ſomnia 10, 349.
Nox; atra 5, 36. deſcendere nocti 13, 708. multa 10, 348. Stygia 5, 242. nocte obita 2, 574. dum copia noctis 13, 270. Di longae noctis 8, 141. oppreſſum nocte pudorem 2, 503. numina

mina noctis 8, 100. noctem Alcidae 3, 429. depulſa polo 12, 574. longa nox invenerat aevo 13, 129. nox migrantes induxit equos 15, 285.
Noxius; bis noxia tela 1, 322.
Nubae exuſti 3, 269.
Nubes apium 8, 637. telorum 2, 37. 1, 311. denſae nubes iaculis 17, 66. atram belli 5, 379. 16, 651. pulverea 2, 174. commoto pulvere nubes 4, 94. Marmarica 7, 84. Laconum 6, 336. frontis 8, 613. cladis 6, 590.
Nubifer Eurus 10, 323. caput 1, 203. montes 4, 2.
Nuceria 8, 534. 12, 424.
Nucrae 8, 566.
Nudat latus 11, 320. nudarunt ſilva 3, 640. nudantes terga fugae 17, 445. penates 12, 315. fata Batonis ratem 14, 452. Syrtim Auſter 17, 248.
Nudus caput 13, 222. nuda latus Marti 2, 89. fuga nuda viri 9, 83. terga 9, 102. nudus opum 14, 343. mortem famae nudam 4, 608. thorace 13, 226. nudum ferrum 13, 198. nudus telis 16, 47. tegmine nudus coſtas 5, 549. virtute 16, 172. frenis 4, 315. nudis bellantur equis 2, 349. nudis conatibus 13, 161. nudo ſine fraudibus enſe 1, 219. certamine nudo 6, 46.
Numana 8, 433.
Numen populis fidet 1, 329. numina Martis 1, 118. Henneae Divae 1, 93. tacitum 2, 486. ab arte datum 14, 663. arbor numen habet 3, 691. numina bis capta 1, 43. amicum 1, 512.
Numerare avos 1, 73. multa imagine vetuſtum patrem 5, 365.
Numeroſa caede 10, 172.
Numerus; nec in numero virtus latet 1, 312. ad numerum plaudat caerula tonſis 6, 363.
Numici ſtagna 1, 66. 8, 180.
Numitor 13, 194.
Nurſia 8, 419.
Nurus Iliacae 3, 151.
Nutamine tremulo vibrant pennae 2, 399.
Nutare in caſſide criſtae 1, 460. 501. 4, 355. nutat utroque caput 6, 234. nutant ſilvae 5, 613. nutantia moenia Romae 10, 590.
Nutrit chalybis fetus humus 1, 230. nutribat fortuna decus 16, 29. cauſam nutrivit gloria leti 6, 26. bella metallo 8, 618. furores 1, 79. nutrita favore 12, 375. nutritas fluvio umbras 4, 681.
Nutus; ſub nutu caſtra fuere 4, 714.
Nympharum chorus 4, 693.
Nyſaeo palmite 7, 198. Nyſaea cacumina 12, 160.

O.

Oberrat Maeandrus 7, 140.
Obiectat pectus 4, 417. caput

telis 3, 121. 15, 39. obleſtans ingerit ora 2, 194.
Obicit membra 4, 149. obieci telo caput 16, 652.
Obit nomina ferro 17, 493. Vſentem enſis 4, 344. pectora pellis 5, 644. omnia viſu 3, 160. coniux obit 3, 353. Nocte obita 2, 574.
Oblatrat ſenatum 8, 251.
Obliquat amnis ripas 15, 622.
Obliquos verſat viſus 2, 621. equos detorquet 2, 170. obliqua retorquens lumina 9, 461. obliquo curvantur ſinu 13, 139. obliquo Marte reflexum telum 16, 54.
Oblita ſerpens veneni 3, 301. oblitis Divum 1, 694. oblitae Ditem animae 13, 559.
Oblivia dabant curis 4, 726. oblivia mentis potat 13, 555. taedae 2, 628. populis referens oblivia Lethes 1, 236.
Obnubitur veſte caput 11, 259.
Obruit Titan Heſperum 12, 649. obrueret bello arma 6, 24. obruta ſemina belli 1, 653.
Obſcoena alvus 6, 199. 15, 87. obſcoenus vultur 13, 472.
Obſcuri nubila coeli 16, 135. obſcura nube 1, 551. non obſcurus mittatur ad umbras 15, 386.
Obſepta viarum 12, 110.
Obſervet ictum foedus 17, 78.
Obſidet aequor Atlas 1, 200. limina bubo 8, 636. obſeſſa Palatia vallo 1, 15. obſeſſis naribus igni 7, 358. obſeſſae campo Fregellae 8, 477.
Obſtat parma incurſibus 4, 240.
Obſtringunt animas patriae 10, 448. obſtricta fides obſidibus 10, 491.
Obſtruxerat ſurdas aures 17, 85. obſtructas ariete portas 12, 40. in aures penetrabat 12, 211. obſtructos cadavere portus 11, 189.
Obtectus ſenium 15, 667.
Obtendit pulvere lucem 10, 228. obtendens manum fronti 13, 341.
Obteſtor leti cauſas 13, 670.
Obtuſae clamore fauces 4, 415.
Obtutus 3, 493.
Obuſto robore trabs 4, 284. quercu obuſta 10, 160.
Occiduus ſol 1, 145.
Occumbere letum 13, 380. Rullo occumbis Volunx 5, 261.
Occupat voces ictu 9, 569. artus color mortis 6, 409. occupat ictu 10, 198. clauſtra manu 10, 336. enſe 17, 470. Bagam haſta 5, 237. occupat eventum priorem 5, 520. occupat prior voluptas 15, 32. ſaltu Asbyten occupat 2, 198.
Occurſante flatu 9, 506.
Ocni domus 8, 601.
Ocris 10, 32.
Odorato ſaxo 13, 475. odoratis ab uvis 7, 191. odoratis ab Indis 16, 648.

Odo-

Odoriferis floribus 16, 390.
Odryſia tellus 4, 433. Odryſius Boreas 7, 570.
Oea 3, 257.
Oeagrios nervos 5, 463.
Oebalios nepotes 12, 451.
Oeneae domus 3, 367. ſtirpe 13, 31.
Oenotria bella 2, 57. tellus 15, 522.
Oenotri 8, 46.
Oete 3, 43. 6, 452.
Offers te victoribus 2, 325. felix oblata ſecundes 8, 230.
Officit audenti moles 12, 109.
Officium infelix 10, 537. ſupremi muneris officio 15, 396.
Oiliades 14, 479.
Olores linquentes vitam 11, 440.
Olympi ſerenati facies 12, 665.
Onerat aras donis 3, 15. promiſſis pectora 17, 576. oneratus epulis 11, 314.
Opacae vitae laudandus 1, 395.
Operari; operata Iovi 2, 674. fuſo 2, 70. operata frenis Bellona 4, 440.
Operit Deus ſcelerum cauſas 1, 231. opertus rex 13, 429.
Opes occidui ſolis 1, 145. auget Rhodani opes Arar 3, 451. opes Tagi 2, 404. pacis 2, 601.
Opima tertia qui tulerat 1, 133. 12, 280. opimis gratus Marcellus 3, 587. opima dona 5, 168. opimae caedis honor 9, 430. opima pace 16, 684.
Opiter 10, 33.
Opponere curvos gradus 16, 396. currum obliquum 16, 408.
Oppoſitus membrorum 10, 212.
Optabile tempus 7, 234.
Optavit condere gentem 1, 28.
Opus Mavortis 6, 6.
Orare; orando fingere mentes 1, 441.
Oratores 2, 272.
Orbis tegminis 4, 328. orbes Lunae 3, 67. trepidum 3, 230. orbes contortos reſolvens anguis 6, 228. orbibus eliſis 9, 400. orbi nidi 12, 59. ſinuati gurgitis orbes 13, 27.
Orbita 10, 540. ſolis 16, 296.
Orbus partem viſus 4, 537. orba gubernacli 14, 408.
Ordine duro 13, 868.
Ordiri arma 1, 1. orſi fundamenta 15, 417.
Oreſtes Sarmaticus 15, 313.
Oricon 15, 293.
Orithyia 8, 516. 12, 526.
Origine gaudet regni 2, 405. deductus Beli 2, 49. materna Pyrrhus origo 14, 94.
Ornus ferrata 1, 337.
Ornytos 14, 478.
Orpheus 11, 463.
Orphitus 5, 166.
Orthrus 13, 845.
Ortus tenues 1, 291. roſeos 1, 196. nobilis ortu 1, 77.
Os; ora villoſa 2, 194. ore patulo naſſa 5, 48. alter in alterius ore 4, 533.

prae-

praecellens ore 11, 65. ora puer 8, 466.
Oſci 8, 528. Oſco ortu 14, 195.
Oſſa 3, 495.
Oſtendit a pectore mucronem 5, 451. vacuas pharetras 3, 613. tali ore gentibus oſtendi 13, 797.
Oſtentat caſtra deſerta 7, 138. ſpolia 1, 283. ſigna 2, 16. caedem 2, 201. coelo cruentos enſes 12, 272.
Othrys 3, 495. 5, 437.
Otia ſervaverat vultu 11, 230.
Ovantia caſtra 2, 263. pectora 2, 521. flammae 14, 448.

P.

Pacator mediusque 16, 221. Nemeae 2, 483. Hiberae terrae 16, 246.
Pacificans Deos 15, 421.
Pactolus 1, 234.
Pactum ſacrum 1, 5. iurata pacta 2, 274.
Padus 4, 232.
Paeana canunt 12, 341.
Paeonios fontes 14, 27.
Paeſtum 8, 580.
Pagaſus 5, 410. Pagaſaea ratis 11, 472.
Palatia 1, 15. 6, 632.
Palaeſtina 3, 606.
Palantes fuga 2, 162.
Palici 14, 219.
Palladia arbor 1, 238. Palladio ramo 3, 405. Palladii agri 6, 648.
Palladium 9, 531. 13, 50.
Pallere; ferrum palluit Maurus 7, 703. Maſſylae iras 1, 101. Tagus arenis 16, 561. electri de ſemine venae 1, 229. pallentis regni hiatus 3, 483. pallentes umbrae 6, 146. pallentia regna 13, 408.
Pallida arva 12, 373.
Palma ultima 4, 392. palmam ferre 3, 327.
Palmiferam Idumen 3, 600.
Pampineus ſuccus 7, 188. currus 17, 649.
Pan Iove miſſus 13, 326.
Panda manus 3, 277.
Pandit hiatum 10, 296. 5, 136. carbaſa 2, 425. moenia leto 2, 241. talia dum pandit 10, 504. 6, 206. pericula 17, 172. conatus 11, 317. primordia 12, 87. ſeriem venturi aevi 3, 630. venientia ſecula 3, 11. aures Deo 9, 57. lux fugam 15, 626. campum caede 5, 269. iter per coelum 2, 356. latum iter 5, 393. pandens mors rictum 13, 560.
Pangaea 2, 73. iuga 11, 467.
Panormos 14, 261.
Panagia 14, 231.
Par; aetatis mentisque pares 4, 370. paribus membris 2, 525.
Parare; hunc parat imperio ductorem 4, 711. ſomni labore parantur 8, 574. morti parantur 12, 586. peſtis parata 14, 583. paranti pontum movere 1, 37. parata pretio tecta 1, 445.

Parae-

Paraetonio litore 3, 225. Syrtis 5, 356. ſerpens 17, 450.
Parcae 4, 203. Parcarum auxilium 8, 6. leges fixae 9, 475.
Parce perſtrinxit corpus haſta 15, 757.
Parcere; qua parcebat vapor 14, 431. ſuis in caede 10, 330. parce obvius ire 9, 46. pelago 17, 287. parcite contingere 17, 27.
Parcus laceſſere Martem 1, 680. haud parci Martem coluiſſe 8, 464. parcus eruoris 3, 577. non parca fugae 10, 32. parcior ira 12, 424. parco vulnere 16, 111.
Parens murorum 2, 264. belli 16, 150. inferni parentis 2, 671.
Parentem capulum 2, 614.
Parere; novum pariebat Aurora diem 16, 230. metui peperere 4, 47. parient per vulnera regnum 3, 588. parti timore labores 15, 52.
Parnaſia Caſtulo 3, 391. Cirrha 12, 320.
Parnaſus biceps 15, 311.
Parrhaſio regi 12, 710.
Partita curuli ſedere 11, 61.
Pars belli magna 8, 428. haud parva laborum 11, 506.
Parthenope 8, 536. 12, 28.
Pariuris procellas unda 9, 284. tellus 12, 138.
Parvae res 9, 407. haud parvo fovebat certamina 16, 471.
Paſcere; quos paſcunt rura 8, 433. vis raptaque paſcunt 3, 390. paſtus cadavere 13, 597. paſtos membra virorum equos 13, 440. bellum 13, 359. rumorem 4, 9. furorem 7, 497. iras 12, 721. paſtos ſanguine ductores 15, 517. ſerpit paſcendo ignis 14, 613. paſtus ignis vento 9, 603. bitumine ignes 14, 422. per ſecula ignes 17, 594. 7, 370. adiutus Vulcanus turbine 14, 307.
Paſiphae 8, 478.
Paſtorale baculum 13, 334.
Patefacere; clades patefecit ſqualor orantum 1, 630. quantum patefecerit enſis 15, 660.
Pater Thybris 1, 606. Oceanus 5, 395. Eridanus 12, 217. Patres paupertate beatos 1, 610.
Patere; cui tantum patuit rerum 13, 491. ut pateant aeraria dextris 11, 542.
Patitur iura Carthago 1, 2. pondera regni 14, 90. noctes inſomnes 15, 109. certamen 14, 137. manes pacem paſſi 16, 547. nondum paſſa marem 13, 829. paſſae foedera Veneris 2, 83. paſſis taedas ad funera verſas 13, 548. paſſurus vulnera thorax 4, 17. lucem 6, 577. proelia gentes 15, 751. chalybem 6, 255. moram non paſſus eundi 12, 472. non patiens re-

xiſſe

xiſſe dolorem 2, 382. gens ferri patiens 3, 575. leo teli patiens 10, 244.

Patrae 15, 310.

Patricius exercitus 7, 45. ſanguine 2, 6.

Patrius; patria formidine cultum 1, 81. patrio veneno 1, 325. nomen 3, 454.

Patulo curvamine 13, 29.

Paventem dimiſere fugam 7, 107. paventia tecta 1, 299.

Pavidus mulcere leaenas 1, 406. pavida oſcula 11, 333.

Pavor avehit alas 4, 318. priſco pavore 3, 690. pavore ſervante 13, 89. laeto pavore 3, 215. 16, 432.

Pauper penatum 10, 94. chalybis 3, 303. ſulci cerealis 7, 545. pauperis alvei Hippparin 14, 229.

Pax; pacem placitam 1, 11. tellus non novit pacem 2, 485. in pace mori 3, 124. pacem ſalis 17, 211. pacem loci explorare 6, 168. pacem nocte datam mortalibus 7, 284. pacem condiſcens oculis 7, 461. infuſa per aequora pace 7, 258. loco pacem dedit 7, 266. pacis de more 16, 380.

Pectine luctum ſolatur 5, 205.

Pedianus 12, 212.

Peliaca rupes 11, 452.

Pelignus 8, 512.

Pelius 3, 495.

Pellea Ptolomaei ſceptra 11, 383. Pelleo ponte 13, 765.

Pellere; pepulerunt ſub undas 14, 512. pepulit vada remis 15, 301. pelli vita 9, 533. haſta ad manes pulſus 5, 374.

Pellicis in fraudes 15, 70.

Pelopei nepotis 3, 252. Pelopeus avis Telyon 4, 630. Pelopea regna 14, 72.

Pelorus 4, 167. 14, 78. Peloro Trinacrio 4, 496.

Peluſiaco ſtamine 3, 25.

Penatis parvi 1, 616. externi 2, 32. dulces 3, 428.

Pendet vertice Tibur 6, 643. caſtra in aërio vertice 1, 128. in cacumine 5, 497. fluctus ſupra pependit 17, 274. nox ſub aethere 9, 326. ruinam e nube pendentem 6, 323. horreſco ut pendente malo 5, 191. una ſpes anima pependerat 4, 303. media pendente ſpe 9, 356. in capita pendens 16, 387. pendens in verbera 8, 283. pendenti ſimilis Pan 13, 327. pendent faventes unguibus 16, 483. volucris in aethra 11, 471. pendentibus arbore nautis 3, 129. rerum pendent actus 1, 581. tota ab imagine pendet 8, 93.

Pendere bellum pari foedere 6, 486.

Penetrabilis harundo 7, 649. telum 12, 240. tegimen 2, 402.

Penetrale caſtum 13, 62. penetralia 1, 99. 668. liquidis e penetralibus 7, 501.

Penetrare Spartam 4, 366. penetrat Capitolia viſu 1, 64. in aures 12, 211. in

omnes

omnes ſpectando partes 12, 569. Libycas penetravimus aras 3, 651.
Pennas addente pudore 12, 455.
Pennata Siren 14, 567. harundo 2, 95.
Penniger as ſagittae 8, 375.
Penſare; penſarent vulgus auro 10, 652. vitam auro 2, 35. 12, 428. decoris pretio diſcrimina penſat 1, 534. penſavimus Cannas 15, 814. penſati auri arbiter 1, 624. penſantes aurum 4, 153.
Per tacitum 17, 216. per ſubitum 8, 628.
Peragere bella 15, 682. nihil vitae peragi ſine laude 15, 462. alternam lucem 13, 805. ſemineum letum peragit ungula 4, 164. morte peracta 9, 321. minas peregit 12, 265.
Percellere; perculerat haſta 5, 462. perculſi fulmine belli 16, 624.
Percenſuit omnia vultu 6, 698.
Percepit poenas de ſanguine 6, 300.
Percitus hinnitu ſerpens 6, 218. percita tellus 15, 617. dictis Venus 4, 768.
Percurrit pectora religio 13, 317.
Percuſſere tonſae fretum 13, 242. lumine campos 4, 329. percuſſus vocibus Circus 16, 398. pectora luctu 5, 587. aures percuſſae malo 6, 569. percuſſa Iovi quercus 10, 167. percuſſa fide 11, 455. percuſſi remi 6, 520. pectora 2, 143. percuſſa cacumina montis voce 3, 436.
Perdere mortem 4, 607. amnis ripas 4, 660. deciſam dextram 9, 386. ictum perdiderat ſpatio 4, 137. ſilvam 1, 422. iter 4, 758. perdere terga cedentis 13, 171.
Perdomitis Alpibus 3, 211.
Perenne ſtudium 1, 17.
Pererrat pectora 2, 515. ſonus cornua 4, 174. pavor corda 10, 545.
Pereſis membris 14, 605.
Perfecta mandata Dei 13, 343. perfecta chalybis metallo lorica 2, 403.
Perferre imperium ſuum 1, 250. per arma pertulit ictum 5, 326.
Perfida pacti gens 1, 5. tela 2, 655.
Perflare; turbine perflas ignorantum aures 11, 582. perflata Tragilos Auſtris 14, 259.
Perfoderat iugulum enſe 2, 644. perfoſſum ilia planta 8, 558.
Perfringere; perfregerit enſis 11, 400. perfractam viribus aciem 9, 362. perfractae portae 13, 255. Alpes 5, 160. perfracta oſſa 4, 380. 2, 187.
Perfundere; Clitumnus perfundit flumine tauros 4, 548. olivo Libyen 3, 324. lumine campos 10, 558. occulto pectora motu 10, 608. crinem amomo 11, 404.

404. ſidera Syrtis 3, 652. perfuſae caede cohortes 10, 335. perfundens agmina in campos 12, 429. perfuſum bello mare 14, 559. litora bello 15, 301. auro campum 1, 158. arma cruore 1, 517. clipeos caede 2, 17. Aurorae lacrimis perfuſus 3, 332. comam perfuſus harena 11, 514. lorica opibus perfuſa Tagi 2, 404. pocula Tago 16, 451.
Perfuris per aequora ductor 2, 243.
Pergameus ſanguis 1, 47.
Perimunt hoſtem morte ſua 14, 554.
Perlabitur curru 3, 410. perlabere campum 16, 391.
Perlibrat iaculum ad oſſa 15, 695. bipennem fronti 2, 190. haſtam 5, 321. 12, 404.
Perlucentem ſplendenti gurgite 14, 228.
Perluſtrat moenia planta 2, 249. flexibus Arctos anguis 3, 192. perluſtrans oculis praedam 11, 780.
Permeat haſta 4, 611.
Permiſcere fretum coelo 13, 587. pelago coelum Eurus 15, 714. permiſcuit enſem coeptanti 10, 260. permixtae manus 15, 629. permixtum ſeclis 13, 499. permixta morte 4, 592. permixtum fas nefasque 11, 185. permiſcens triſtia laetis fortuna 13, 383.
Permittere viſus 3, 534. permiſſum ventis telum 1, 316.
Permulcet cantibus aures 11, 292. caput genitor 1, 104.
Pernix victoria 15, 401. pernix irrumpit in aulam 1, 167.
Perpetuas conceſſit ad umbras 14, 42.
Perplexum carmen 9, 60.
Perſeus 3, 315.
Perſolves meritos honores 4, 738.
Perſonat teſtudine 11, 290. ore 2, 43.
Perſpicuo ponto 3, 414. perſpicuus Ticinus 4, 83.
Perſtare; ſi perſtet in armis 1, 692. ſi perſtas 9, 64. ne contendere perſtet 5, 104. perſtet non pandere 14, 118. inter cornua perſtans 3, 686. perſtabam [illegible] intentus 6, 385. perſtantibus Aeneadis 13, 890. perſtat non reddere 11, 601.
Perſtringit tacitas ripas 4, 352. corpus 15, 757. aures murmur 15, 459. gurgite ripas 16, 478. roſtro conum galeae 4, 119.
Perſuadeat Fabio aſtus 7, 336.
Perſultat Vxama equis 3, 385. campum equo 4, 558. ungula campum 6, 217. iuga victor 6, 705.
Pertractans vulnera viſu 10, 452.
Perturbat lumine manes 12, 129.
Pervaſit ſub oſſa horror 5, 390. pervaſerat in ſilvas 5, 469.
Pervectus litora claſſe 4, 51. 8, 126. Delum pervectus 5, 204

5, 204. ad metas 16, 519.
rvenit Deus ad aures 12, 338.
rvigilem vultum 14, 456.
rvius enſis 10, 349. Poeno non pervia Nola 8, 536.
rufina arva 6, 71.
es; in pedibus poſuere ſalutem 15, 573. ſub pedibus terras 17, 145. lento pede ſulcat harenas Bagrada 6, 140.
ſtis Vulcania 14, 424. 7, 360. armorum 14, 120. atram immittit 4, 306. calidae picis 14, 304. fervida 9, 606. infuſa medullis 1, 174. Mauruſia 9, 620. Erymanthia 3, 38. una conſumere peſte 5, 498. peſtis lapſus ſimplex 3, 552.
etere; colla amplexu petebat 13, 648. poenae petit Hannibalem 2, 29. aequora 14, 221. 2, 421.
etilia 12, 431.
etraea 14, 248.
haeacum arva 15, 297.
haethonte novo 6, 3. equos 11, 341.
haethontius amnis 7, 149. ungula 7, 206. ora 10, 110. frena 10, 541.
halanteum Tarentum 11, 16.
halantus 4, 531. 7, 665.
haretratus miles 7, 636.
haretrigeri regis 14, 281.
harius colonus 1, 214.
herecyadum muri 12, 159.
hlegraei 8, 540. Phlegraeis vertex 8, 653. campi 9, 305. 17, 650.
Philaeni invicti 15, 701.
Philippus 17, 421.
Phocaïs balliſta 1, 335. Phocaicae orae 4, 52. hoſpita 15, 172.
Phoebade Iliaca 15, 282.
Phoebi lampade 1, 193. Phoebus ſpargit radiis Garganum 9, 34. ſolvit currus 16, 663.
Phoebea cubilia 3, 411. ales 5, 79. lampade 10, 111.
Phoenix 1, 33. 89.
Pholus 1, 437.
Phorcys 3, 402. 10, 174.
Phrygius enſis 1, 91. ſtirpis alumnos 1, 514. gens 2, 352. Phrygii paſtoris 7, 465.
Piacula amiſſi viſus 4, 764. poenae 1, 182. optata 4, 467. caedis 13, 702.
Piabit ultor necem 7, 487. cultoris rabiem 7, 545.
Picanus 4, 304.
Picea flamma 1, 320. piceo turbine 12, 620. vertex 4, 308. nubes 6, 322. nubila 5, 37.
Picena tellus 8, 426.
Picentia 8, 580.
Picentum cohortes 5, 208.
Picus 8, 441.
Pieria lyra 11, 417.
Pietas irata Coelicolis 13, 391.
Piger; pigra aetas 3, 328. pigra pericli 14, 264. Arar pigerrimus undae 15, 501. pigra in Martem iuventus 12, 299. vorago 13, 562. virtus 13, 773. planities 15, 225.

Pignus belli 3, 80. natorum 5, 84. Troiae 1, 659. pignora uteri 6, 501. pacis 13, 68.
Pii fratres 14, 197.
Pila 4, 299.
Pindus 4, 522.
Pingere; pictum cubile 11, 403.
Pingueſcere flammae coepere 7, 354.
Pinguis; pingui nubila fumo 4, 309. ſtante cruore 10, 462. pice 1, 355. pingues ſulfure ſinus 8, 539. unguine taedas 14, 427. pabula flammae 17, 94.
Pinna 8, 519.
Piraeo litore 13, 754.
Piſo 8, 465.
Pia terra 5, 91. pio thure 4, 796. pia bella 15, 162.
Placitam pacem 1, 11.
Planctus atri 2, 549.
Plangit alis 1, 989. plangentibus alis 13, 840.
Planta celeri fugiens 2, 249.
Plaudere caetras 3, 348. plaudentem freta 12, 99.
Pleminius 17, 459.
Plenus Deûm 5, 80. plenus monitis 15, 129. loca plena Deo 3, 673.
Pleuron 15, 310.
Plurima cuſpis 1, 353. plurimus iubae 16, 363.
Plureus 1, 363.
Pollens avis 16, 560. carmine 1, 431.
Pollentia 8, 599.
Pollex reſolutus 2, 128.
Polluit corda rapina 13, 91. pollutum crimine regnum 1, 22. coelum 14, 5… polluta dolis foedera 1… 323. Marte Laconas … 345. pollutas terras 2, 49…
Polo remoto 2, 481.
Polydamanteis in armis 1… 212.
Polyphemus 14, 223. 52… 15, 429.
Pompa 5, 600.
Pomponia 13, 615.
Pomptini campi 8, 381.
Pondus; pondera clavae … 246. pondere conti 6, 27… 15, 684. mutato ponde… teli 1, 336. pondera au… 11, 280. membrorum 14… 532. remi 5, 135. pondera clauſa theſauri 5, 562. caelata pondera auri 13, 356. curvati pondere ferri 6, 355. pondere pili 9, 336. pondere aethereo partum 13, 629. herbida pondera 16, 43. vaſto pondere 6, 235. reſupino pondere 2, 196. pondera … gni 14, 89. pondus … minis 11, 331. … pondus 8, 611. animi … nerabile pondus 6, 429.
Ponere caput 1, 7. moenia … 24. ponebat in arce ſpic… 2, 88. irae poſitae 2, 20… animam in dextra 10, 30… poſito conamine 11, 36… in pedibus ſalutem 15, 57… tentoria 10, 182. greſſ… 4, 63. veſtigia terra … 398. poſitos cardine … di populos 3, 4. in … poſuiſſe ſaxa 11, 445. … ſuo poſitum nutu 14, 66… leg…

leges gentibus 13, 533. rectorem caſtris 6, 593. ventis poſitus cuſtos 11, 491. poſitum agminibus caput 9, 226. praemia pono illum 4, 269. poſitis donis 16, 459. ponere caeſariem tibi 4, 200. poſuiſſe dapes 11, 277. ponere finem 1, 280. curam 3, 711. ritus veſcendi 11, 407. ſpem ponit 8, 95. ponam odia 17, 463. venti regna poſuere 3, 492. ponebat pectore robur 11, 151. poſuerunt proelia 4. 397. bellum 8, 218. in tempus poſita bella 16, 3. ſibila poneret arcus 2, 99. pone lacrimas 9, 350. Martem 1, 160. poſito volatu 11, 470. fruſtrata litora ponunt 2, 460. lucem poſuerunt membra 13, 473.

Poplicola 2, 8.

Poplite caeſo 4, 343.

Popularis amor 2, 275. gloria 6, 614.

Populatur ignis umbras 4, 681. molem 10, 556. ramos flammae 10, 168. proxime populatus ardor 14, 448. caſtra 14, 597. harundine lucos 7, 674. formae honores 12, 244. terras Africus 3, 658. populatur iter 3, 445. populatis montibus 3, 208. populantia ſigna 6, 650.

Populea fronde 4, 729.

Porrigere; porrigebat enſem in pugnas 9, 458. porrectus centum in ulnas 6, 153. tellus porrecta ſub axe 1, 130. porrectus arena 4, 241. porrectis arvis 13, 93. porrecto limite 14, 647.

Porſena 8, 391. 10, 484.

Portare; ad moenia greſſum portabat 10, 633. iuſſa 2, 2. in Libyam incendia 16, 160. portet Libyae ſtragem 5, 89. portans in morte ſalutem 9, 428. obvia ora duci 1, 313. vulnus cuſpide 17, 452. portatas per arva carinas 12, 443. in proelia telum 5, 324.

Portendere ſignis 16, 592.

Portitor 9, 251.

Poſcere votis 2, 167. Deos veniam 4, 768. ductorem in proelia 1, 420. ſi victoria poſcat 4, 759. poſcens reſponſa ſacerdos 1, 121. poſcendum poenae iuvenem 1, 677. Cyclopas fulmina poſcit 9, 307. pacem Superum poſcebat 15, 434. non poſcitur auctor 4, 32.

Poſſeſſor pelagi 6, 687.

Poſſeſſus Baccho 3, 423. poſſeſſa litora proris 7, 415.

Poſtferre; regnis poſtferte fidem 2, 701. iudicium Phrygis poſt fratris latura toros 7, 466.

Poſtrema ſalus rerum 2, 283. poſtremus ponere Martem 1, 160.

Potaedus 14, 492.

Potare; oblivia potant 13, 851. Thybridis undam 8, 369. Latii cruorem 8, 205.

Poteſtas rerum 11, 515.
Praebet miracula virtus 6, 54. praebebat colla catenis 7, 32.
Praecellunt Aegide fulmina 9, 478. ore 11, 65.
Praeceps 7, 232. praeceps curſu 2, 233. tendebat in hoſtem 7, 496.
Praecinxit litora muro 3, 243.
Praecipere; praecipe laudem 15, 656. praecepto limite 16, 338.
Praecipitat metus 2, 222. conſulta 3, 166. curas 10, 642. tempus 13, 775. fatum 1, 690. ſequentem 7, 133. praecipitant cervi 3, 297.
Praeciſa per avia 13, 338.
Praecludere; praecludite ferro Alpes 15, 691. praecluſus fauces pulvere 9, 511.
Praecordia praeſaga 3, 74.
Praecurrere fata 4, 495.
Praedantibus hamis 5, 581.
Praeditus bis octonis rex annis 14, 88.
Praeducere foſſas muris 10, 411.
Praeformat dictis 7, 385.
Praeformidatus 3, 608.
Praefracta robora 5, 242.
Praefulgebat claris avus titulis 4, 499. aurato praefulgens murice 4, 326. in oſtro 17, 392. regia ebore 5, 263.
Praematurus labor 15, 356.
Praemittere pugnas 1, 344. praemiſſo terrore 12, 6.
Praemium; quaeſita praemia dextris 2, 601. praemia fraudum 2, 500.
Praemeſtre 8, 367.
Praenoſcere fata 3, 7. caſus 8, 304.
Praeripit ſibi quisque viam 4, 584. praeripuit letum 2, 118. praerepta virtus mariti 4, 804.
Praeruptum loci 1, 489. praerupto aggere 1, 308. in praeruptum prona cautes 13, 336. prona minaci prorupto rupes 3, 634.
Praeſagus belli 8, 658. praecordia 3, 74. praeſago tumultu 5, 32.
Praeſcia corda 3, 5. praeſcia Cannarum Iuno 8, 27.
Praeſepſerat arcem 15, 233.
Praeſtare; praeſtabat numerare parentem 8, 297. ſpina praeſtante rigorem 8, 271. praeſtantem belli 5, 92.
Praeſtringit lumina lampas 1, 358. praeſtringens roſtro conum 4, 119.
Praeſumta ſpes 7, 582. piacula mortis 6, 300. 5, 213.
Praetendit cineri titulum 15, 45. lumina praetendens 6, 77.
Praeterit ſe navis 13, 243.
Praetervolat auras haſta 10, 114. Heſperon 16, 512.
Praetexuit veſtem oſtro 8, 489. praetextum velamen 10, 648.
Praetutia 15, 568.
Praevehitur auras 16, 501. praevectus equo 5, 170.
Praevenit telo Silarum 17, 440. ratis ducentem praevenit 17, 45.
Praevertit pedes equum 8, 559.

559. annos praevertere ſaxo 3, 329. praevertit turbine ſaxi 2, 135.
Praevertitum 13, 155.
Pravus togae 8, 261. pravum decus 13, 30. audendi pravus 12, 464. plebes prava favoris 9, 636. Battiadas pravos fidei 3, 253.
Premo; premit cura futuri 10, 411. preſſit torum 13, 815. 7, 290. ſuccos e robore 2, 471. viros ruina 1, 364. ſua ſe preſſere ruina 4, 586. cadentem mole ſcopuli 5, 301. vocem formidine 2, 280. telo 1, 383. quercu 10, 160. glaciem ferro 3, 520. rupes premebant 5, 44. 7, 276. *premit* telorum nubibus hoſtem 7, 595. flatus vapore premi terga 16, 423. preſſit Ianiculum incumbens 10, 488. cuncta paventem caſtra premant 1, 499. foederibus non aequa premit 7, 107. afflatus peſte 6, 240. mentes exitio 11, 388. viros clamore 11, 100. ſilva umbris frontem 1, 260. ſidera quercus 3, 689. planta currum 7, 700. fratrem medio Therone premebat 16, 510. ſua per veſtigia preſſum 16, 505. veſtigia pulſi 7, 381. tigride cerva preſſa 5, 281. pes pedem 4, 355. premit omnis dextera ferrum 5, 670. telum ore 5, 332. ore preſſo tenet 7, 719. telum vulnere 5, 454. preſſo e vulnere 5, 541. ſcopulus premebat hiantem 13, 233. preſſit capulum 2, 615. propius preſſa haſta 1, 545. 7, 613. 14, 534. preſſa cum cuſpide concidit 10, 141. preſſere ſilentia 12, 646. preſſas nebulis domos 12, 131. preſſum coelum noctis amictu 5, 37. preſſa manus ſuo niſu 4, 390. premit oculos ſomnus 10, 346. preſſum ira exigit enſem 1, 515. preſſere Alpes 17, 502. virtus preſſa loco 1, 494. terga 6, 674. Iapetum Inarime 12, 149. clauſit vada preſſa ruina 4, 623. preſſa in auro gemma 7, 85. preſſurus fata pudore 11, 9. mortis premit dolores 9, 384. preſſis narrandi metis 8, 48.
Prendere currus 16, 417. quem prenderit ictus 15, 632. magna prenſa eſt tibi gloria 10, 367.
Preſſant ad pectora 8, 129.
Pretium motus 1, 641. decus pretiumque vulneris 6, 291. periculi 12, 200. Poeno expendamus pretium 7, 713. foederis infauſti 11, 251. pretio mercata locos 1, 24. membra in pretium belli dare 4, 751.
Primaevi corporis annos 10, 494. flore iuvenum 5, 18. flore iuventae 1, 376. primaevo nepoti 14, 86. primaeva corpora 10, 647.

Primitiae ducis 1, 343. tori 3, 111. pugnae 4, 430.
Primordia motus 1, 20. gentis 1, 658. 15, 419. rerum 3, 79. primordia tanta extingui 9, 534. belli 15, 515.
Primori Marte 11, 143.
Primus; prima curarum 3, 62. primam invadere urbem 2, 235. 10, 580. primus inire Martem 1, 260. ſumſiſſe laborem 1, 242. primo in aevo 2, 636. 15, 595. primi Mavortis amor 5, 590. Celtae prima feroces 8, 16.
Principium avorum 15, 746. principia cladum 9, 250.
Priſca ſitu 3, 242. priſco pavore 3, 690.
Privati doloris rabies 5, 158. privata caſtra 7, 43.
Privernum altum 6, 43. 8, 395.
Probare Marte genus 4, 363. animi probarat 16, 166. alas probat aequore 3, 378. probatum eſt Hyrcanis 13, 473. probati in Marte iuvenes 7, 298. 3, 699. conſulta eventu 12, 42.
Procax lingua 8, 250.
Procedere vidiſti Latios faſces 6, 444. procedit cuſpis 4, 633.
Procella belli 11, 91. 12, 334. armiſona 15, 39. procellae Iliacae 6, 105. irarum 11, 224. rapida volans procella equus 4, 146.
Proceres rerum 11, 142.
Presbyte 8, 542. 12, 147.
Proclivis ſceleri 13, 585.
Procos hirſutos 13, 813.
Procumbere; nullum procum[bit] corpus 9, 367. procum[bat] pubes 11, 196. ti[bi] corpora bidentum 13, 43[...]
Procurans ſtabulis otia 6, 32[...]
Procurſus acer 7, 566.
Prodere; cuncta terris prodi[dit] 13, 790. famae 3, 22[...] prodere clades 8, 627. cl[a]dis ſigna prodentibus Divi[s] 9, 2. prodentia ſenſum lu[mina] 6, 348. ſenium prodidit 10, 116. ſenectam prodebant ictus 5, 571. lu[na] prodente 9, 108. reſto[rem] prodidit hoſti 17, 138. fruſtrato proditus ictu 2, 247. prodita teſta 5, 592. ſucceſſu proditus 16, 433. proditus elapſo flagello 16, 433. transfixo proditus aere 15, 709.
Prodiga gens animae 1, 225. haud prodiga tellus 6, 14[...]
Proditor denudas arces 16, 621.
Producere bellum 1, 681. [...]ma 2, 305. partum 1, 112.
Proferre; ſe thalamis protu[lerat] 5, 26. ſe protulit an[tro] leo 10, 22. protuli[t] flammea ora 9, 498. tigri[s] ſe protulit antris 4, 33[...] proferre ſub aſtra caecum[...] 5, 486. ardua virtute[...] profert via 2, 578. protu[lit] aere 8, 490. profer[t] nomen 1, 201. profer[re] moras leti 2, 597. profe[r]re Phaethontis equos 1[...] 37[...]

371. proferret equos Titan 12, 509.
Profligatus ſagitta 15, 722. profliganda mero acies 11, 400.
Profluit ignis 14, 65.
Profuga carina 2, 40.
Profundere; profudit conſulta 11, 68. profuſae voces 6, 252. profuſo ab ubere 4, 378.
Profundi manes 5, 618.
Prohibere captae aquilae 6, 27. prohibete nefas 2, 373.
Proiicere; proiecit in ora pavor 17, 485. ſpem ſalutis 5, 226. proiecto lucis amore 10, 42. proiectus humi 1, 247. proiectus in herba 14, 478. proiecta Mevania 6, 646.
Prolabi; prolapſa tergo iuvenci rota 12, 445.
Prolatare diem 3, 142.
Proluit tibi enſem 17, 300.
Promentem in proelia telum 2, 134.
Promota ratis 3, 129.
Promtae gens linguae 14, 31.
Pronus; proni decurrere monte 7, 216. prona fertur ratis 17, 44. aura 6, 687. prono fluvio 14, 190. prono ictu 1, 491. delapſus pondere prono 2, 146. pondera conti prona 15, 685.
Propagare populis regna 2, 52.
Propellere; propulit haſtam 16, 571. propellit carbaſa flatus 15, 163. agmina voce 7, 530. ſigna 5, 53. propulſo munimine valli 9, 217. propellite vallum pectoribus 7, 101. propulſa tridente freta 14, 13. propellere turmas portis fractis 15, 559. frenos propellunt flammae 17, 96.
Propenſa Ceres 12, 375.
Properare mortem 1, 225. Nar in Thybrim properans 8, 454. properata veneno pocula 13, 892. properatis haſtis 12, 383. properati turbinis haſtam 17, 538. properatis extis 1, 121. poſtquam properata ſatis 13, 11. properata caſſide 2, 346. properantem linquere 2, 496. properans in fata 9, 18. properatum tibi 13, 505. properata ſpectacula 15, 646. properantur ſtamina 17, 121.
Propinquant arma mortem 2, 281.
Propinquo letho 2, 258. propinquo ſanguine iuncta turba 10, 566. Divis propinquas rupes 11, 136.
Propior Mavors 5, 442. 609. propiora capeſſere bella 9, 611. propior vicino lumine fulſit 2, 496. propior motus 4, 774. propior viro inceſſit 15, 30.
Propius metuens 1, 32. propius fuere periclo 1, 13.
Propontis 14, 145.
Prorumpit in auras vox 3, 699. ſede ab ima anguis 2, 585. Capua Poenus 12, 5.

Proruit Albanum Critias 4, 384. prorutus agger 1, 373.
Proſcindunt remo ſtagna 8, 603. Rhodanus proſcindens gurgite campos 3, 449.
Proſequitur ſtridore ictum 4, 615.
Proſeris caput in Celtas 3, 448.
Proſerpina 13, 546.
Proſpectas Pyrene Hiberos 3, 418.
Proſperis auſis 10, 202. proſpera rerum 4, 501. non proſpera dona 8, 103. non proſpera nautis 12, 36.
Proſpexit cuſpis terga 5, 542.
Proſternere lucos 10, 530. virum 1, 287.
Protendere dextram 1, 655. Italis tempus regnis 6, 596. protentus ad colla cornipedum 16, 387.
Proterit agmen rota 2, 175.
Proteus 7, 420. 11, 450.
Protraxtis ad arma profugos 16, 84.
Proturbat pectore murmur 5, 604. proturbans aera telo 9, 447.
Provehor; provecta puppis 2, 1.
Providus labor 7, 65.
Prudentia Circi 16, 339.
Pruna Apollinea 5, 179.
Pruſiacas oras 13, 888.
Ptolomaei ſceptra 11, 383.
Pubem dimitteret Ardea 1, 667. Sidoniae pubis 11, 356.
Pubeſcit miles 2, 318. flore novo aetas 3, 84. pubeſcere bello 4, 429. pubeſcente mala 5, 414.
Pudenda ſorte 14, 630. cuncta pudendi 11, 90.
Pudica arte deceptus 2, 180.
Pudor Deum 1, 58.
Pugnare; nec crinem perfundere pugnet amomo 11, 404. pugnandi nuncius 2, 392. pugnant ſub dentibus artus 4, 381. pugnatum fretis pila 4, 298. pugnant undae 4, 660. pugnavit monitis furor 10, 284.
Pulchrum ſub pectore vulnus 5, 594. pulchro caeſum amore 5, 229. pulchra ad diſcrimina 4, 67. pulcherrimus irae 11, 365.
Pulſare; pulſabat limina tecti 6, 73. pectine nervos 5, 463. Capitolia 1, 370. clipei oculos 6, 435. pulſantes corda 16, 480. pulſabat tonſis pontum 14, 387. ariete turres 16, 696. moenia Romae 6, 643. portas 12, 565. pulſant corda virum 12, 591. pulſat ora ſcopulis 13, 838. litora Boreas 1, 588. pulſat aethera criſta 9, 450. pulſantes coelum ſcopulos 12, 72.
Pumiceae ſedes 7, 419.
Purgare; lux purgavit imagine mentem 10, 372. nos pectora curis 15, 613. Auſoniam bello 16, 630. purgor in amni 8, 125. veteri purgatus ab ira 8, 565. purget miles, cur vicerit hoſtem

hoſtem 7, 510. purgant pectora culpa 10, 449. ferro nefas 11, 199. crimine gentem 12, 303. purgatus aether 12, 638.
Purpura tertia 14, 112.
Purpurea vitta 13, 780. ſanguine 4, 168. lumine nitentem 7, 195.
Purus; pura ſerpentum tellus 12, 370. lympha 7, 170.
Putris moles 3, 643. putre gelu 4, 751. artus 13, 464.
Pygmalion 8, 64.
Pygmalioneae terrae 1, 21. gentem 6, 532.
Pylius rector 7, 597.
Pyrenaeus mons 3, 415.
Pyrenes populi 1, 190. Pyrenen nivalem 1, 487.
Pyrrhus 14, 94.
Python undivagus 14, 572.

Q.

Quaeſita leto quies 4, 635. quaeſitas mentes ſuperum 1, 123. quaerentia lumina coelum 6, 11.
Quadrupedante ſono 12, 564.
Quaſſat lampada 2, 611. arma lacertis 4, 117. caput 1, 298. 6, 600. 15, 128. ingenium vitia quaſſant 11, 428. tempora quaſſatus 7, 202. quaſſata Placentia bello 8, 593. quaſſantur oppida 2, 294. quaſſata bellis urbe 8, 252.
Quaſſa imperio 15, 7.
Quatit enſem 1, 429. agmine campos 1, 297. arces 2, 300. quatitur tellus pondere 4, 199. certamine Circus 16, 323. terror praecordia 2, 254. quatiens terram fragor 1, 536. quatientem aegida 12, 336. moenia luctu 14, 614. milite terras 12, 343. quatiebat equum 12, 254. curſibus axem 2, 81. Mago quatit currus 3, 240. rumoribus arces 4, 7. caſtra quatit clamor 3, 221. tuſſis pulmonem 14, 601. morſu clauſtra 7, 130. bello Pergama 13, 36. quatit lora 16, 414. largas quatit habenas 17, 542. dorſo quatiuntur lora 16, 440. ducis vertex ſaevitia quatitur coeli 4, 754.
Quercens 10, 152.
Quercus cavata 7, 190.
Queri Deis 9, 426.
Queribunda ſenectus 13, 583.
Quieſcunt tellure loricaque et enſis 7, 297. rabida arma quierunt 7, 253.
Quieto ſepulcro 11, 356.
Quirinius 4, 192.
Quirinus 3, 627. ſceptra Quirini 6, 103. Quirini ſacratas ſedes 11, 118. movet arma Quirinus 12, 718. Martigenae Quirini 13, 811.

R.

Rabidi ieiunia ventris 2, 472. rabidi iuvenci 7, 359. ferae 8, 640. arma 7, 253.
Rabies in fines Italum 1, 70. nullo rabies restinguitur hauſtu

hauſtu 13, 576. rabiem pelagi 2, 290. rabies fugae 5, 641. doloris 5, 158. irarum 13, 734. erroris 7, 546. virtutis ſacra, rabies 6, 42. caedum 4, 353. cladum 2, 620. belli 5, 394.

Radere; raduntur vomere ſaxa 8, 393.

Radiabat cocco 16, 355. 17, 396. ſplendor radiatus lampade Solis 7, 143. radiantis tegmina lanae 2, 166. radiabant lumina flamma 2, 586. radiabant tempora 3, 629. colla torque 4, 154. radiare per aera 15, 141. radiantem orbem 4, 328. radiantibus armis 12, 561.

Radii rubentes 1, 463. quae caelat radio Babylon 14, 658.

Rapere; rapit omnes ira 14, 299. ſublime rapit 6, 235. metus in urbem 2, 232. rapiunt certamina Martis 15, 440. rapis ad certamina turmas 15, 554. dux ſigna 14, 635. rapit agmina curſu 7, 116. pubem praeceps 4, 742. rape in proelia vires 8, 216. belli rape fulmina 8, 223. rapit eſſeda 3, 337. rapta ſaltibus alno 4, 493. vadis praeceps rapitur 4, 602. fretum rapitur tumultu 14, 146. iugis agmen rapitur 1, 129. rapitur curru 1, 134. 2, 172. Notus rapit biremes 17, 276. amnis aquas rapit 8, 198. rapiebat calce cornipedem 13, 169. qua raperis 12, 195. raptum iter eſt 12, 472. iter rapiente carina 3, 156. rapta certamina campi 10, 472. veſtigia retro rapit 7, 622. dies rapti curſu 4, 487. huc rapies viam 8, 182. 9, 33. rapiunt ſibi quisque laborem 13, 187. rapite hoc decus 11, 197. laudem rapiebat humandi 12, 478. rape tempora pugnae 7, 531. nomina confecti belli rapturus 15, 342. pocula rapiet 13, 892. arma 4, 98. foſſarum moras 9, 218. Carthaginis raptae 15, 401. rogus corpora 16, 548. caput 15, 807. ora gladio 7, 704. lumen ſagittae 6, 274. rapienda ad gaudia 11, 494. ingenti raptum niſu 1, 449. tempore utendum eſt rapto 1, 570. ſanguine rapto 1, 175. campum volatu 3, 309. curſu membra 2, 258.

Rapidum quadrupedem 1, 161. rapida procella 4, 146. rapidis paſſibus 1, 65. armis 5, 98. impetus 6, 256. conamine 9, 464. turmis 1, 656. alis 4, 93. rapidus proelia miſcet 1, 266. rapido ictu 2, 125. rapidis auſis 8, 415. rapido igni 5, 511. peſtis 7, 351. rapidae vires 4, 678. flammis 3, 641. amnibus 7, 394.

Raptare armenta 9, 574. per campos

campos agmina 3, 407. in agmina turmas 8, 406. Hiberos raptabat 16, 31. raptant cornipedes iuga 1, 223. in fluctu carinas 1, 409. raptabat amor 13, 720. raptabat ad aras cura Deum 7, 74. raptor Dardanus 9, 200.
Rareſcentes acies 5, 382.
Raſilis haſta 4, 76.
Raucum murmur 2, 221. raucum gemuere arma 2, 245.
Ravenna 8, 603.
Reate 8, 417.
Rebelli ore 12, 149.
Reboare poli 17, 252.
[illegible]*dit* tellus 3, 157.
[illegible]*ſebas* facta dextrae 10, 452.
Recidit ſtirpem 6, 98.
Recidiva gens Phrygum 1, 106.
Recipere; recepto enſe 2, 679. recepit bellum ſinu 6, 652. recipit ad ſidera greſſum 6, 618.
Reciproca Thetys 3, 60.
Reciprocat refluus aeſtus 15, 226.
Reclinis ulmi trunco 5, 470.
Recludis ſe ſpecus 13, 424. recludit artus 1, 120. ſuperas mentes 1, 19. non optanda regna 13, 523. recluſae abdere terrae cruorem 13, 406. recluſa arena infodiunt 13, 479.
Recreare ſubmiſſo tirone maniplos 17, 194.
Recumbens monti Narnia 8, 459. cui moles rerum recumbat 6, 594.
Recurſat captae artis facies 6, 555.
Recuſent producere partus 1, 112.
Reddere ſe epulis 11, 378. ſe reddidit aſtris 4, 119. reddentia formam ora 2, 635. vix vulnere vitam reddentes uno 5, 112.
Redimere; nec quiſquam redemit plus aevi 6, 20.
Redimita comas corona 16, 526. lauro puppis 11, 487.
Redire; redeunt Divi 8, 237. ne ſerae redeant curae 1, 652. paſcua haud tarde redeuntia 8, 520. mors reditura 2, 224. redeat in dextras virtus 12, 670. rediere loca 13, 703.
Rediviva in bella 10, 257.
Reducere; urna reducebat annua caſus 4, 770. reductos cornipedes 4, 144. reducto rictu 4, 336. regna Parcarum in leges reducere dextra 10, 645. vires victu reducunt 15, 810. convivia mente 8, 136.
Refarcire; quem fortuna opibus referſit 5, 264.
Referre; ſeſe referebat 4, 52. retulit in thalamos curſum 8, 89. victoria palmas 7, 456. refer in convivia greſſum 11, 355. ſpirantes referens vultus 14, 657. bella 11, 28. 16, 77. oblivia 1, 236. victori haſtam 1, 309. telo relato 1, 516. quiſque ſibi hortamenta 5, 154. retro refertur lancea 9, 506.

9, 506. referri vaginae enſes 7, 508. longe relatos ſonitus 9, 478. clipeus refertur in orbem 8, 420. in terga refertur 7, 623. in tergum referuntur 4, 317. referens nomine 2, 9. referet nomina labor 3, 586. refert Eurus pontum 4, 324. referenti e corpore telum 5, 560. relatos ripae artus 6, 202. relatis ad numerum tonſis 6, 362.
Refigite clipeos 10, 601.
Reflexum telum rotabat 16, 54. reflexo pondere 9, 596.
Refluunt ad limina turba Nereia 7, 417.
Refluo aequore 2, 307. lapſu 15, 622. reflui amnes 5, 624.
Reformidat ſtagna Thraſymenus 1, 49.
Refovere membra quiete 3, 637. vires hauſtas 11, 541. vulnera 6, 551. quaſſam orbem 17, 422.
Refuga ars 4, 322.
Refugit alimenta planctu 5, 62. refugit accepiſſe legem 15, 319.
Refulgent oſſibus campi 9, 190. veſte refulgens 15, 24.
Refunditur unda 14, 551. refuſis in ſpatium campis 13, 322. refuſas impleрat valles 17, 63.
Regebat imperio ſceptriſque 2, 61. peditem Cynoſura regit 3, 665. Martem regere 6, 307. dolorem 2, 382.
Regia alti coeli 1, 136.
Regnare; aequora regnavere cantus 12, 35. regnantem Vulturni in campis 9, 495.
Regnum gregis 16, 5. venti 3, 491. Dauni ſtagnantia regna 12, 43. Patrum 8, 277. Punica 4, 803.
Regulus 4, 362.
Reiectat caerula Proteus 7, 421.
Relabitur fonti amnis 4, 446. tracto relabitur aeſtu 3, 55.
Relaxat campum 7, 715. anguſta loci ferro relaxa 5, 174. relaxans diverſa bracchia 14, 399. acies 5, 384. fontes 3, 51.
Relegens pontum 2, 20. relegens monumenta caſtrorum 17, 233.
Religabat amictus 7, 447.
Relinquere; nulli relinquet penetrare 3, 708. iam hos, iam illos relinquit 16, 503. parte relicta tectorum 11, 317.
Reluctantes artus 6, 126.
Remeans dextera ab ictu 16, 66.
Remis pennarum 12, 98.
Remittere; manus pharetrae tela remiſit 2, 137. vitam remittas 13, 367. frons nec morte remiſſa 13, 733. morte incepta remittit 14, 536.
Remolitur arma inſtaurata, 1, 36.
Renato orbe 5, 56. tecta 13, 675. artus 13, 872. iuventus e media morte 7, 732.
Renidens furiale 13, 375.
Renovat lumina coelo 9, 539. ſe renovant in bella 6, 641. renovat ſe pube iuventus 8, 324

8, 324. renovas viros cantu 4, 170. renovatus Lucifer unda 7, 639. renovata focis lumina 6, 76.

Renuit tibi regna 4, 125. fato renuente 10, 49. renuens procedere ratis 17, 24.

Reparare ademtum campum 9, 416.

Repellere ſenium templis 3, 20. repulſum Latio 3, 591.

Rependit pomis ariſtas 8, 509. grates 9, 25. ruinas Capuae 12, 515. cladem 14, 619.

Repens clamor 3, 220.

Repetere; repetam primordia 1, 20. nomina luco 2, 67. parentes 3, 100. vellera lucis 6, 4. poenam 14, 41. repetitus amore 8, 104. repetita oculis 3, 533. repetetur Pergama 3, 569. repetens penates 13, 386.

Reponit pacem terris 12, 728. molem reponunt 1, 558. longum in aevum 13, 478. ſe maria 14, 623. reges reponere 10, 487. ceſſata tempora 5, 533. repoſtus tergo 15, 683. populi repoſti 3, 325. poenas vincentibus 7, 507. iras repoſtas 11, 7.

Repoſcit clamore 1, 181. repoſcit ſuperos tempora ſenectae 5, 408.

Repreſſit Sirius aeſtus 14, 621.

Reptans Poenus 7, 272.

Requies aevi 2, 320.

Requirunt clamore ſocios 10, 403.

Res; in rem fuerit 7, 244.

Reſerare viam 4, 196. arces 1, 14. futura 7, 436. limina Caſilina 12, 427. clauſtra 7, 334.

Reſidere; ſuggeſtu reſidens 13, 602. vertice montis 12, 499. puppe magiſter 14, 402. capiti haſta reſidit 6, 251. reſidentem truncum 15, 729.

Reſignare pacta 4, 790. periuria Graia 17, 426.

Reſolvit fraudes 7, 153. bella 8, 277. gaudia ferro 13, 508. contortos orbes ſerpens 6, 227. ſe aggere ripae 6, 280. volumina 4, 322. Fabius ora 16, 604. Auſoniam 17, 206. muros 12, 495. fibula morſus loricae 7, 625. muros ariete 5, 553. ſaxa 1, 369. dolos 12, 740. reſoluta ripa 4, 582. reſoluta crinem 8, 130. reſoluto pollice 2, 128. reſoluta in gaudia 11, 306. reſolutam legibus urbem 11, 36. reſoluta tegmina armorum 2, 473. reſoluto pondere 3, 643. reſoluta caligo 5, 58. reſoluta vincula collo 11, 384. reſoluta in gaudia mente 14, 680.

Reſonae ripae 6, 285. reſonas plaudere caetras 3, 348.

Reſonare ſuperbo ore 3, 247. reſonantia litora 11, 491. reſonanti fragmine 1, 372. reſonantia pollice fila 11, 436. reſonante pharetra 12, 710. reſonant Helicona Camena 14, 30.

Reſorbent fletum 12, 594.

Reſpe-

Reſpectans abit 12, 729.
Reſpondens ſaxa profundo 14, 73.
Reſtagnant arva palude 4, 752.
Reſtantia clauſtra 7, 130. reſtando adverſis 6, 125.
Reſtinguere ardentem Italiam 16, 619. rabies reſtinguitur 13, 576.
Reſtituit fuſos pugnae 9, 489.
Reſultans pondera 2, 245.
Reſupino pondere 2, 196.
Reſuſcitas iras 12, 632.
Retardare incepta 1, 478. invidia retardat ſceptra 11, 609.
Retegere; retexit ſe umbo 9, 109. novo Phaëthonte retecti Seres 6, 3.
Retinebat ruentem molem 17, 152.
Retractant turres 4, 21. in bella dextras 10, 257. noctem 3, 216.
Retuſo fervore belli 8, 321. rebus retuſis 16, 21.
Reverentia plebis 8, 294.
Revireſcere viderat aurum 3, 286. patrui vultus 15, 134. gloria 6, 546. revireſcens pignore laudis 8, 228.
Revocare; revocet Poenum patriae 3, 592. revocat forma parentem 16, 193. mentes 94, 87. fluvio colorem 13, 123. ereptum diem 9, 35. bipennes fornace 4, 15. ferrum manu 14, 166. habenas 16, 344. ad pectora tonſae 13, 241. trabs revocata 14, 324. revocato e vulnere telo 17, 140. revocare corda ad patrios cultus 6, 393. revocat Aurora labores 12, 575. revocavit ferrum 14, 166. funera mutato revocabat nomine 2, 647.
Revolvam antiqua 8, 49. Rhoetea fata 1, 115. revoluto ſtamine telae 2, 184. revolutus oberrat Maeandrus 7, 140. revolvi in peiora 14, 174.
Revolubilis pelagi unda 15, 237. revolubile ſaxum 11, 476.
Revomentem Charybdim 2, 308.
Revulſum ſolio regem 16, 273. revulſa mole ſcopulorum 1, 371.
Rhadamanthus 13, 543.
Rhegina litora 13, 94.
Rheſi domus 2, 75.
Rhipaeum Strymona 11, 462. flamina 12, 7.
Rhodanus tumidus 3, 446.
Rhodope 2, 73. 3, 494.
Rhodopeia ſpicula 12, 400.
Rhoetea fata 1, 115. Rhoeteius ferox 2, 51. regna 7, 431. lancea 17, 197.
Rhyndacus 3, 388.
Rictus nimboſus 1, 207. terribilem leonis 2, 157. virgineos 13, 589. vaſtus 2, 548. plenos rictus mors tenet 6, 153.
Rigabat ora lacrimis 6, 294. rigantur Simbruvio 8, 370.
Rigida haſta 4, 394.
Riget lympha 3, 671. rigentes auro exuvias 15, 694. rigentibus undis 3, 372.

Boreas

Boreas rigens 1, 188. rigent Aquilonibus flamina 12, 7. lorica riget ferro 3, 270. manicae rigebant ex auro 4, 155.
Rigor aſper 3, 553. conſuetum ad niſus 6, 271. longo ferri tenuata rigore cuſpis 4, 632.
Rigua unda 13, 596. aurum 1, 158.
Ritus; cui ritus portare exta per ignes 4, 176. ritu horrifico 2, 502. fulminis ritu 1, 356. ritu vatis 1, 685. diros templi 1, 102.
Robur membrorum 5, 435. lento ſe robore agebat 14, 391. depulſo Samnitum 1, 664. caſſa ſine robore flamma 5, 572. quercus ingenti robore 6, 192. robore pendens 2, 343. robore erecto 1, 153. diro ſuſpenſum 1, 165. contortum robur iacit 2, 243. robur letale 2, 267. ſicco 2, 471. annoſo robore lucus 3, 688. robore obuſto 4, 284.
Romulea gens 6, 611.
Rorare; ſanguine ramus 5, 254. dumi rorantes caede 5, 459. ſpolia caede 7, 324. lumina 8, 149. ora 4, 449. ſaxa cruore 10, 263. humore dapes 7, 181.
Rores noctis 2, 469. ſanguinei 14, 486. 15, 364.
Roſcida Tithoni coniux 1, 576. nox 5, 24. paſcua 7, 439. Nereis 14, 571.
Roſeae flammae 4, 484. roſeo ore Venus 7, 448. roſeo Eoo 9, 180. roſeos ad ortus 1, 196. habenae 1, 578.
Roſtra 8, 264.
Rota aevi 6, 121.
Rotare; ſublatum pulvere campum Vulturnus rotat 10, 205. proelia in oculos 8, 666. ſaxa cavernis 14, 63. contorto rotat flatu Corus 3, 527. rotante Auſtro 12, 656. mucronem 2, 242. enſem 4, 207.
Rothus 2, 165.
Rubet limes 1, 267. letale cometes 8, 639. thalamis aurora apertis 10, 526. rubentes radios 1, 463. caede rubentia tela 2, 17. rubuere nives 3, 558.
Rubico 8, 455.
Rubrae undae 12, 231.
Ructabat late in antro 6, 161. ructatos ore cruores 15, 432.
Rudiae vetuſtae 12, 396.
Rudimenta 1, 549.
Rudis pelagi 4, 715. rudi in aevo 15, 17. rudis ferre medicamina 6, 90. Martem rudis verſare 8, 262. rudibus iaculis 4, 557. parma rudis 3, 234.
Ruere; in ictus ruis 17, 298. in luctum 6, 577. ruendi ſignum 7, 230. moenia flammis 6, 313. ferro flammaque ruentem 6, 702. ruenti Auſoniae 8, 595. ruente Fortuna 5, 525. ut ruerint arma 17, 173. ruit inter tela 5, 407. ruere telo 2, 169. ruunt haſtae 10, 124.

124. in bella ruenti 1, 649. in caſtra ruebant 3, 293. ruentes coelum Euri 9, 493. in fata 12, 202. grando ſaxorum ruit 9, 579. ſilex ruit 1, 491. coelum 17, 253. ruunt flumina 1, 207. ruens denſiſſima 5, 392.

Rufrae 8, 568.

Ruina coeli 12, 630. lata porrectus ruina 4, 295. ſe ſua preſſere ruina 4, 586. clauſit vada ruina 4, 623. imbres coelique ruinam 1, 251. ruina Idaei generis 3, 206. Italae pars magna ruinae 5, 239. dignum veniente ruina 4, 712. ſpes ruinae 7, 582.

Rullus 5, 260.

Rumpere pacem 1, 11. iter 1, 54. 4, 196. 521. 15, 719. fidem 3, 2. ſomnos formidine 10, 144. bellis ſilentia 5, 13. vitam 6, 510. 7, 33. ſoporem 15, 560. fauces ſerpens 1, 286. in proelia curſum 7, 568. foedera 1, 268. ſibila 1, 96. rupto polo 1, 135. aditus inacceſſus 3, 516. Alpes 11, 135. ſcalis muros 12, 180. vocem e pectore 8, 301. anxia pectora 2, 285. querelas 3, 558. gemitum 4, 458. hiatus 5, 617. rupti violentia coeli 3, 196.

Ruſpina 3, 260.

Rutilat barba ſpuma 4, 251. rutilantia arma auro 1, 477. aequora flammis 16, 233.

Rutilus ſonipes 1, 577. rutilum ſub vertice nodum 4, 202.

Rutuli 1, 584. Rutula Saguntos 4, 62. Faunigenae 8, 358.

S.

Sabatia 8, 392.

Sabellus 4, 221. 15, 687.

Sabbura 15, 441.

Sabino baccifero 3, 596.

Sabratha 3, 256. 14, 436.

Sabus 8, 424.

Sacer; ſacrum Eliſſae templum 1, 81. ſacri laticis 7, 163. ſacros in fines 3, 501. ſacris Iulis 3, 595. ſacra funeſta 2, 297. ſacro vertice 4, 152. ſacrae formae certamina 7, 440. plantae veſtigia 7, 463. ſacrum pro virgine letum 2, 520. ſacra voluptas 3, 349. virtutis ſacram rabiem 6, 41. ſacri vatum errores 8, 100. ſacras in ſanguine dextras 12, 578.

Saces 2, 161.

Sacraria Veſtae 13, 848.

Sacravit nomen 1, 275. ſacrata fide 1, 634. ſacratis ignibus 3, 43. ſtirpe 3, 100. ſilvas 3, 285. ſacremus vati honorem 12, 392.

Sacrifica veſtis 3, 27.

Sacrilegae flammae 3, 610.

Saetabis 16, 475.

Saetigeros ſues 3, 23.

Saevit roſtris Varro 8, 246. ſaevire dediſtis amori 8, 113. ſaevit ſtridoribus arbor 13, 600. hinnitus ſaevit

vit equorum 4, 97. ſaevit in imagine virtus 8, 389.
aevitia coeli 4, 754.
ſaevus ſtaliaris habena 5, 193. turbo 1, 41. luce 1, 463. bipennem 2, 189. ſaevos fraude fugae calamos 7, 653. ſaevo afflictus ſaxo 11, 83. catenis religatur 13, 609. ſaevo fulgore micantem 2, 395. ſaevus anhelo equo 1, 299. ſaevum honorem 12, 125. ſaevae in Marte ſecures 1, 619. arvis 6, 145. ſaevae decreta novercae 2, 478. ferarum dapes 2, 522. populo ſaevi Patres 11, 44. ſaeva locorum 4, 762. ſaevis gens laeta 1, 170. ſaevum arridens 1, 398. ſaevior ſato ſpiritus 6, 176.
Sagax nare Vmber 3, 296. ſagaces curae 7, 526. 260. divinarum ſagax flammarum 3, 345.
Sagitta occulta 11, 425.
Saguntí caſtae 3, 1. animoſa 9, 186.
Salaminiacis tropaeis 14, 282.
Salernum 8, 584.
Salire praecipitem currum 16, 383.
Sallentinae cohortes 8, 575.
Salus; ſalutem defendit Roma 1, 16. ſalutis habenas 6, 611.
Salutant omen clamore 2, 411. ductorem 1, 189. 4, 215. ſalutant augurium 15, 146.
Samnitis urſa 4, 560.
Sanare pudorem verbis 9, 145.
Sancis verba iaculo 1, 305. foedera 11, 323. dicta ferro 15, 667. opibus ſancite modum 11, 595.
Sancus 8, 422.
Sanguineus vir 1, 40. ſpuma 4, 251. luce 8, 437. ignem 1, 462. flamma 2, 586. crine 1, 358.
Sardoa terra 6, 672. 12, 343.
Sardus 12, 359.
Saphárus 7, 604.
Sapis 8, 450.
Sarmaticos muros 3, 384. ſedibus 3, 617.
Sarmiens 4, 200.
Sarnus 8, 539.
Sarrana gens 1, 72. Iuno 6, 468. numina 8, 46. Sarrano murice 15, 205.
Sarraſtes 8, 538.
Saſon 7, 480. 9, 469.
Saſſina 8, 463.
Satiabis caedibus umbras 4, 737. furores poena 1, 150. iras dicendo 11, 604. ingluviem leones 6, 156. te ſecundo eventu ſatiat virtus 3, 122. fuſa ſatiaris vena 3, 361. ſatiatus pectora 12, 573. ſatiatus aevi 16, 605. ſatiatam ſanguinis haſtam 4, 437.
Satias 4, 110. 6, 52.
Sator aevi 9, 306. ſator Quirinus 9, 294. Tlepolemus 3, 364. quis muris ſator 11, 264. ſator turbarum 8, 260.
Satricus 9, 68.
Saturae palus 8, 382.
Saturavimus agros ſanguine 11, 568. ſaturata purpura 7, 642.

Saturni ſecula 11, 461.
Saturnia arva 1, 70. ſedes 4, 444. dextra 14, 49.
Satus; ſatae inter tela gentes 1, 341. Marte ſatam 1, 635. Alcmena ſatus 2, 493.
Satyro laſcivo 3, 103. Satyri leves 3, 394.
Saucius rumore aures 6, 80. ſaucia Dido 2, 422. Roma 8, 350. male ſaucia bellua 15, 786.
Saxifica Meduſa 10, 178.
Scaeae limina portae 13, 73.
Scaevola 8, 386. 9, 372.
Scandere praebebat terga 10, 466.
Scaptia pubes 8, 397.
Scaurus 8, 372.
Scelerata ſuccis ſpicula 3, 272. carmen 9, 266. limina portae 7, 48. error 9, 66. dens 9, 585. culpa Metelli 12, 305. flammis 17, 179.
Sceleravit ſanguine fluctus 12, 17. animum ſcelerare ſilendo 16, 611.
Scenarum artes 11, 430.
Sceptrifer Thybris 8, 369.
Scindens ſe arte turmae 9, 277. auras 12, 238. claſſis caerula roſtris 14, 355. ſcindere coelum 10, 369. ſcindentia corpus verbera 1, 172. ſciſſo coelo 1, 535.
Scintillant criſtae 7, 593. luce ſidus 1, 464. ira genis 9, 562.
Scipio 8, 548.
Scire dederat Hammon 5, 358. aera quae ſcirent Ephyren 14, 656.
Scitus accendere Martem 1[illegible] 594. accendere corda 17, 293. ſcita Patrum 1, 303.
Scribere; quae ſcribuntur [illegible] 14, 660.
Scrutantem proelia Poenum 7, 273.
Scutata manus 6, 212.
Scylla 13, 440.
Scyllaea antra 2, 306. litus 2, 334. canes Scyllaei 1[illegible] 474.
Scyron 14, 482.
Secat auras taxus 13, 210. aera flamma 1, 357. gyro campum 2, 571. ſectis ſerpentibus hydram 2, 159.
Secreta pectora 2, 480. ſecreta Veſtae 3, 566.
Sectere feras 14, 262.
Sectilis vaginae ebur 16, 208.
Secundent viſa 8, 124. ſecundes felix oblata 8, 230.
Secundus ſtas Auſoniae 17, 552. ſecundi Dei 5, 87. Superis 11, 507. 1, 457. portenta ſecundi condite 16, 125. timere laudem ſecundam 2, 357. fervet ſecundis fortunae 7, 98. [illegible] nis ſectindam planitiem [illegible] 485. aetate ſecunda 7, [illegible] ſecundam a coelo ſede[illegible] 10, 434. miſerae ſecund[illegible] Sagunto 12, 432.
Securigera dextra 16, 48.
Securus fati 15, 673. ſec[illegible] ſopore 3, 170. ſecuro [illegible] lo 3, 537.
Sedare leonibus iras 3, 28[illegible] monendo pectora 14, 18[illegible] ictus ſedare medendo 5, [illegible] ſedavit rabiem 13, 344.

Sedere

dere; ſublime ſedens 3, 9. ſedere portis 12, 64. ſede-amne 3, 142. ſedendo tempora agit 3. 578. alitur fortuna ſedendo 10, 598. ſedet abditus 5, 28. dictis ſedere ruinae 10, 624. quando ſediſſe dabis 3, 561. coxa ſedet munimen 10, 182. fronti decor 6, 428. arte ſedendi 8, 13. ſedere in patria 11, 570. mente ſedit formido 5, 476. acta medullis peſtis 2, 401. haec ubi ſedere 15, 352. quid ſedeat legere 2, 385. lateri cuſpis 5, 347. alvo falarica 6, 273. femine lancea 1, 540. letifer ictus gena 7, 606. haſta ſub gutture 17, 440. in naribus haſta 17, 134. non Alpes ſedere loco 8, 650. campo Nola ſedet 12, 162. ſedet Mevania 6, 647. ſedet urbs iugo 15, 227. interior Alba 8, 509. dorſo turris 9, 578. ſtagnis altae ſedere favillae 4, 691.
...etana cohors 3, 372.
...ucta loco clauſtra 13, 550.
...litare ſenili 7, 186.
...gnis; dextra capulo non ſegnis 1, 614. ſegne viris 3, 352. ſegni formidine 15, 611.
...linus 14, 200.
...men; ſemina belli 1, 654. ſemina Troiana 12, 213. ſemina coeleſtia mentis 15, 71.
...ermem manum 12, 467.
...nifero pectore 4, 279.
Seminecem vitam 10, 456.
Semiviri 11, 105. chori 17, 20.
Sena 8, 455.
Seneſcit virtus evicta 3, 581. vis mollita 13, 325. ſeneſcebat hoſtis 2, 457. ſeneſcens Hannibal 8, 332.
Senis pulſibus 14, 487.
Senior martius 16, 645.
Senium repellere templis 3, 20. ſenio rerum torpeſcere 16, 14. ſenio male fida arbor 5, 496.
Senones 1, 624. 4, 160. 6, 555.
Senſus tacitus 2, 521.
Sententia belli 7, 223.
Sentire Superos 4, 120. ſenſere Deum 12, 639. ſentite ducem 7, 234.
Sepelire profundo 13, 480. lenta dies ſepelit 13, 487.
Sepire; ſepſit ſe aggere 12, 664. frontem capillo ſeptus 1, 404.
Seponere; quos ut ſeponi ſtatuit 3, 68. menſis ſepoſita Lyaei Setia 8, 379.
Sequeſter pacis 6, 347.
Sequitur gyris campum 2, 87. ſequitur dextram 5, 230. volucrem calamo 7, 677. pompa exſequias 5, 600. ſigna ſequentur vulſa manu 5, 89. Romanos ferro ignique 1, 115. ventos ſecuta oculis 8, 85. facibus ſecutis 10, 100. ſecutus Calpen 1, 141. ſequuntur agros armenta 7, 312. ripis utrinque ſequentibus 11, 480.
Serenat triſtia fronte 11, 369.

ſerenato axe 12, 637. Phoebo 5, 181.

Serenus; oculis ſerenis 7, 461. nitido ſereno 5, 58. imperio 14, 80. rebus ſerenis 8, 546.

Serere; ſevit in pectore bellum 1, 80. ſermone alterno ſerebat 15, 283. funda bella ſerens 3, 365. proelia 8, 35. vulnera pugnantis tergo 5, 235.

Seres 6, 4.

Series futuri 2, 510. aevi 3, 630. nepotum a Belo ſeries 1, 89.

Serpere; ſerpit leniter undis Anio 12, 539. Aras per rura 15, 501. ſerpentes circum tempora ignes 16, 123. peſtis 14, 613.

Serranus 6. 62.

Servare; odium ſervatum ſtudio 1, 18. ſervat curſum axis 2, 187. manus ſervat ſuetos ductus 14, 537. ſervat oculis limina 16, 317. ſervabam vultus 6, 384. ingreſſum hoſtilem 5, 45. tela cruorem 1, 620. ſervet animam parietibus 2, 361. ſervant litora 3, 155. famam factis 3, 263. ſervatus in arma 11, 363. ſervare ripas 4, 699. ſervat turba gradus remeantum 6, 565. cornus ſervat campis mandatum cadaver 7, 616. ſervatur obſidio 14, 185. concubitus ſervans tacitos 3, 180. tempora ſervaſſe 7, 442. nimio iactu ſervaſſe ſpatium 4, 286. ſervans certamina miles 5, 670. ſervavit ramos ſerpens 6, 184. longo ſervatur ab aevo 3, 8

Servilia foedera 11, 530.

Servilius 5, 98. 10, 223.

Serus belli 3, 255. menti ſerae redit 13, 280.

Setia 8, 379.

Severa virgo 2, 514.

Sibila horrenda 1, 96. ponit arcus 2, 99. tis leti ſibila 9, 247.

Sibilat ſerpens 2, 546.

Sicani 14, 34. Sicana 14, 291.

Sicaniae freta 2, 334.

Siccatas ſanguine 2, 464.

Sicci ſanguinis enſes 7, 213. cruore dextras 8, robore 2, 471.

Siccha 9, 385.

Sicelides Muſae 14, 467.

Sicoris 1, 633.

Siculum pontus 1, 62.

Sidere; ſidunt vertice 3, 555. ſidente Noto 14, 623.

Siderei tempora nati 3, 609. ſidereae animae 2, 697. effigiem 8, 91.

Sidicinus miles 8, 513. 12, 524.

Sidonius amnis 4, 650. flammae 1, 131.

Sidus; ſidere diro ductorem miſit 6, 302.

Sigeo colono 9, 203.

Signa pedum 8, 197. 1, 31.

Signat pulvere veſtigia 4, 16, 486. ductus cuſpis 4, 259.

humor

humor 12, 397. ſignata porticibus 6, 655. ſignavit gramina mento 15, 380. ſanguine mandata 9, 174. ſanguine carmen 9, 266. malas primo ſignavit aevo 6, 128. ſignatae malae 2, 319. moenia ſulco 13, 118. locus ſignat quem gloria regis 11, 508. ſignata mente cicatrix 8, 289.

Silanus 12, 483.

Silarus 6, 582.

Silentia doctae vitae 12, 219. vitae 3, 145. noctis 5, 2. ignava belli 5, 13.

Silere; non digne ſileri iuvenis 11, 306. cum bella ſilerent 5, 462. lucos ſilentes 1, 22. ſilendo ſcelerare animum 16, 611. ſilentum manes 13, 521.

Silva ingens telorum 4, 621.

Simbruvium 8, 371.

Simoentis undae 16, 371.

Simulacra pugnat 7, 119. belli 16, 529.

Simulare; acus ſimulavit in oſtro 15, 427. ſimulantia terga 7, 499. ſimulatas exequias 16, 305. ſimulatus Iunoni Scipio 17, 534.

Singultans anima 2, 362. 14, 551. ora ſingultantia leto 1, 388.

Singultibus longis hauſerunt amnem 4, 595. inter ſingultus volvens murmur 8, 115.

Siniſter Mars 1, 8. fortuna 9, 9. fidei ſiniſter 1, 56. res ſiniſtrae 10, 391. pietate 2, 632. Conſule 8, 287. mente 5, 475.

Sinuat flexibus undam Aufidus 9, 227. ſinuabat axem 16, 361. in cornua gyros 4, 320. qua balteus ſinuatur 10, 182. ſinuata per aequora 2, 172. ſinuatis gyris 6, 226. ſinuato ſinu 7, 503. ſinuatos anfractus pelagi 15, 173.

Sinueſſa 8, 529.

Sinus; bellum ſinu recepit 6, 652. in ſinu bellum 4, 34. ſinus tumidos 7, 242. ſinu terras nox condit atro 13, 254.

Sipus terra 8, 635.

Siren 14, 473. pennata 14, 567.

Sirius 1, 256. accendens ignes 16, 99.

Siſtere; ſiſtam te templis 8, 232. pedibus ductoris ſiſtunt 11, 233. cervum vulnere 2, 98. Aradum cuſpide 1, 382. in lumine ſpicula 4, 612. enſe virum 1, 164. ſiſte ducem 4, 425. certamine ſiſti 12, 274.

Siſyphius Iſthmus 14, 51.

Sitiens haſta cruorem 12, 264. famae ſitiens 3, 578. ſitiens Libys 1, 657. ſitientibus arida venis

Smyrnaea plectra 8, 596.

Socialibus undis 4, 703. ſtatuit ſocialia tecta 12, 200.

Sociare labores 15, 150. curas 2, 7. ſe participem ſociarat 1, 70. ſociavimus annos 6, 129. ſociata mens 9, 406.

9, 406. ſociati nomen Hiberis 3, 340.
Socius leti 4, 348. ſocio nodo iuvare iaculum 13, 159. ſocio labore ſtant caſtra 3, 3 7.
Solamen mali 2, 470.
Solari; ſolare Asbyten leto 2, 258. ſolatur luctum pectine 5, 205. ſolabere tauro palmam 16, 463.
Solimus 9, 72.
Sollemnia ferre 7, 392.
Sollers nutrire furores 1, 79. cunctandi 7, 126. accendere invidiam 8, 260.
Sollertia lenti Martis 13, 772.
Sollicite laeti 6, 572.
Sollicitant precibus 6, 562.
Sollicitus tempora litis ſervaſſe 7, 442. ſollicito labori 3, 161.
Solvit convivia ſomnus 11, 370. corde timores 12, 324. formidine terras 13, 893. curarum vincula 16, 229. Titan equos 6, 1. Phoebum ſolventem currus 16, 663. ora ad affatus 17, 341. ora ſolverat 15, 455. arma imperio 13, 157. ferventi ſanguine nives 17, 489. fata virum ſolvere ſenecta 14, 85. ſolvitur enſis aere 5, 296. ſolvitur decus leto 12, 243. luxu ſolutum decus 2, 503. membris ſolutis 7, 632. ſolve nobis ſupplicium 2, 240.
Solus; ſolo in nemore 4, 562. ſolis in antris 3, 249.
Somnifera lympha 4, 87.
Somno longo lumina campo- nit 5, 529.
Sonat clipeus haſtis 1, 52[illegible] coetu campus 16, 304. Acheronta ſonantem fluminis 11, 476. ſonantes mole trabes 1, 641. dulce ſonat calamis 13, 347. ſonas ore facta 11, 582. Cannas uno ore 9, 34[illegible] ſonent te minores 2, 49[illegible] ſonantia ſaxa 1, 263. ſonat vox mixta lamentis 2, 252. dira ſonantem 2, 563. ſonat acta bipenni ſilva 10, 530. ſonuere repagula 16, 318.
Sonitu bellantis fuſa Auſoniis 11, 525.
Sonoro cornu 4, 96.
Sopire chelydros 1, 412. quem funda ſopierat 10, 153. ſopito necis morſu 13, 274. ſopitis fluctibus 14, 276.
Sopor tacitus 8, 165.
Soporas pennae ſomni 10, 356. ſoporo amne 13, 856.
Soporifera nox 7, 287.
Sora 8, 396.
Soracte 5, 175. 8, 494.
Sorbet cruor veſtigia 4, 163. corpora hiatu 15, 429. ſorbens hauſtu 6, 198. 14, 254. ſorbentes Latium campi 10, 268.
Sordentia fumo frena 6, 134.
Sorores durae 1, 281. 13, 74 improperae fila ducunt 3, 96. aequoreae 7, 414.
Sorte Mavortis peremtos 13, 484. dura Gradivi ſorte creatos 13, 532. quartus ſorte

ſorte loci 16, 508. ſortita Mimanta Prochyte 12, 147.
Sparguntur corpora unda 12, 750. ſpargit cacumina radiis Phoebus 9, 34. ſolis equi diem 5, 56. cometes ſpargens ignem 1, 462. terrorem in aula 16, 268. ſpargit per culmina flammas 17, 507. ſparſiſſem incendia 17, 92. 228. flamma viſa eſt ſe ſpargere fronte 16, 121. ſpargere tela 11, 390. ſparſae ſolutis crinibus matres 12, 598. fama ſpargitur 4, 1. ſpargebat ficta et vera 6, 554. ſpargi taedas iubet 9, 599. bellum 9, 277. ferrum 1, 267. calamos in vulnera 7, 653. umbram latam 16, 590. nullo ſpargente vagari ignes 7, 369. naufragium ſpargens 10, 324. ſparſuras aſtra procellas 9, 283. pontum ſuper aera 3, 659. coelo ſparſa aſtra 15, 562. ſtellarum lumina coelo ſparſa 15, 680. ſparſis in oris 14, 9. ſparſa comam ſanguine 5, 221. ſparſus lanugine malas 7, 691.
Spartana propago 2, 8.
Sparus 3, 388. 8, 523.
Spatiatur ignis ſilvis 9, 606. ſpatiatur leo 2, 688.
Spatioſior portus cepiſſe rates 8, 83. ſpatioſo ſtipite 10, 170.
Spatium; iacet in ſpatium vorago 13, 562. ſit ſpatium fatis 9, 57. ſpatia transacta 13, 420.
Spectabilis rerum ordo 6, 657.
Spectacula virtutis 6, 556. ſpectacula ferte viri 2, 230.
Spectare viros Martis mole 3, 574. ſiccine nos ſpectaſtis 5, 108. dextra ſpectatus 1, 77. ſpectatum fortibus auſis 1, 157. ſpectatum Marte ſub omni 6, 210. quo non ſpectatior alter 1, 440. ſpectati caſtris 3, 310. mens non tela ſpectabat 7, 6. ſpectato fonte 1, 260. ſpectanti ſimilis 1, 180. ſpectantem e moenibus urbem 2, 257.
Spectator irarum ſedet 7, 143.
Speculator futuri 1, 679.
Sperare ſaluti pertaeſum 2, 594.
Spernax; viros ſpernaces mortis 8, 465.
Spernit noviſſe ſenectam 1, 227. non ſpreta vigoris 12, 28.
Spes prima coronae Eurytus 16, 506.
Sphinx 13, 589.
Spiciferis oris 3, 403.
Spiramina anhelo 12, 144.
Spiras fratrem in armis 13, 240. fratris facta 15, 411. ſpirantes artus 1, 121. ſpirantem cernas movere 2, 430. ſpirantes proelia effigies 17, 398. ſpirantibus ducibus 15, 445. hac ſpirante ſenecta 8, 6. ſpirantem odorem 7, 469. dentibus praedam 7, 721. ſpirantes equos 12, 509. ſpirabat odorem 15, 23.
Spiſſa corona 13, 140.

Splendentia vellera lunae 15, 706. ſplendente curru ſub undis 11, 372. ſplendente die 12, 9.
Splendeſcere olivo 14, 137.
Spoliata belua viſu 9, 597.
Sponte faventis heri 14, 153.
Spuma ſanguinea 4, 251.
Spumabant aequora dextra 2, 163. remige pontus 7, 412. Signia muſto 8, 380. ſpumanti turbine aures perflas 11, 582. ſpumantia flumina 1, 207. ſpumant venena 2, 538. ſpumantis freti 2. 591. ſpumante veneno humectat 3, 210. ſpumanti gurgite Rhodanus 3, 449. ſpumans ſanie lacus 6, 12. ſanguine ripas 6, 706. ſpumantia frena 10, 319. 12, 254.
Squalebat barba cruore 10, 512. ſqualenti tergore ſerpens 2, 547. ſqualentia corpora 1, 674. macilis auro ſqualentibus 2, 585. 15, 139. ſqualentes campi 1, 211. ſqualentem erecta comam 2, 668. ſqualentia barba ora 3, 275. piceae ſqualentibus umbris 1, 83.
Squalida undoſis terris 7, 277.
Squalor orantum 1, 631.
Squamis loricae 1, 527.
Stabiarum litus 14, 409.
Stabilem greſſum 4, 657.
Stabulanti Phoebo 3, 399. ſtabulante per avia monſtro 13, 579.
Stagna turbida tabo 1, 49.
Stamina tertia torquerent 1, 281. Peluſiaco ſtamine 3, 25.
Stare curas belli 4, 44. vigor ſtare cogebatur 16, 13. ſtat invadere urbem 2, 235. capto ſtamus in hoſte 1, 341. ſtabat ad munimina 12, 41. ad muros Mavors 13, 37. poſt Alpes ſi ſtetur montibus 4, 758. ſtare in vultu 2, 639. ut ſtetit 3, 68. ſtabat fatis 10, 659. cunctis ſtat terminus aevi 3, 134. ſtat dies 2, 495. dum ſtabit vita 4, 819. ſtante fide 6, 472. ſtant nulla diu gaudia 15, 466. ſtant in vultibus irae 5, 673. longa ſtare ſeepta 3, 94. clauſae ſtarent Alpes 1, 546. medio ſtetit aequore pugna 4, 276. ſocio ſtant caſtra litore 3, 377. tenui ſtant tramite fauces 5, 96. magna ſtant documenta domus 6, 123. ſtant corde timores 9, 263. vigili ſtant bella magiſtro 3, 173. ſtant vultus 15, 29. ſtans ſubito in funere 6, 497. ſtat vallum dentibus 9, 581. ſtantia ſaxo odorato corpora 13, 475. ſtant loricae ſquamis tela 1, 527. ſtat in tergo lancea 4, 620. clipeo ſtetit cuſpis 5, 521. ſtetit haſta lacerto 5, 319. ſanguine ſtatura obſequia 17. 83.
Statuam te victorem 3, 182. hoc ſtatuit 8, 442. undis ſtatuit aras 4, 703. fata urbi

bit 17, 286. iura Sagunto 1, 650. quo capuli ſtatuere morae 1, 516.
Stellates campi 11, 268.
Stellatis axibus intextus agger 13, 109.
Stelligero coelo 2, 289. ſtelligerum apicem 13, 863.
Sthenius 4, 345.
Sterili ad paſtus profundo 15, 785.
Sternax equus 1, 261.
Sternere; tremebundus ſternitur 11, 333. ſternuntur Iovi 12, 340. leto 10, 33. ſtratus ruina mons 12, 153. milite campis 9, 39. pecudes ſtraviſſet in alvum 15, 87. ſtraviſſe feras amabat 2, 72. ſternere valles caedibus 6, 602. ſtravere iter 12, 514. ſtrato ponto ſpectabile 14, 274. ſternitur area telis 14, 378.
Stilus 10, 415.
Stimulat fames 5, 312. praecordia curis 4, 729. corda 3, 649. currum 16, 367. quadriiugos flagello 4, 441. cornu 4, 169. clamoribus iras 2, 55. animos ſtimulabant proſpera 4, 501. in arma decus 3, 253. 6, 586. ſtimularat agreſtes 12, 466. iactare ſtimulavi 12, 504. verborum ſtimulantium 9, 184. ſtimulatas caede Sagunti 9, 292.
Stimulus; his acuit ſtimulis 1, 113.
Stipantibus armis 1, 47. ſtipatur curia coetu 11, 503.
Stragis tumulis incubat 2, 687. ſtrage per ſilvas ſparſa 5, 667.
Strepere; ſtrepuere clangore tubae 2, 18. 6, 224. ſtrepuere catervis 3, 300. per Auſoniam Mavors 4, 11. Albula ripis 6, 391. ſtrepit Memphis 11, 432. ſtrepuere primordia belli 15, 515.
Stridere; ora ſtridebant 2, 592. ſtridit ſub pectore murmur 5, 122. alis ſtridentibus 1, 589. ſub pondere axis 17, 491. rota 2, 175. immane ſtridens 9, 575. turbine letifero ſerpens 3, 191. ſtridente procella 4, 655. ſtridentis ſonitu portae 7, 49. ſtridentia ſaxa 1, 317.
Stridore aeris 7, 605. ſtridoribus axis 1, 436. terrificis ſtridoribus haſtam fundit 12, 260.
Stridula monſtri manus 9, 627. ſtridulus turbo 9, 510. balliſta 1, 334.
Stringebat metam 16, 362. 5, 25. 13, 298. preſſis ſtringam narrandi metis 8, 48. veſtigia planta 16, 492. ſilvis remos 6, 352.
Strix 13, 598.
Struit pericula 14, 188. ſtruitur penus 11, 279. ſtructa ad aſtra pruina 4, 746.
Strymon 11, 462.
Studio laticum 6, 144. grato curſabat 7, 178. ſtudia accendit 1, 185. increpitat ſtudia 2, 278.
Stupefecerat horror ſenſus 9, 122.

Stygia veſtis 1, 94. Iovi 1, 386. vates 2, 427. arae 4, 788. nocti damnaſſet 5, 242. frigore 5, 527. umbra 5, 597. nemus 6, 147. penates 6, 488. ſtygia religione ſacer 12, 125. flatus 12, 137. color 12, 244. tabo ſpumantia pocula 13, 294. formidinis aulam 13, 522. Stygius rector 14, 242. odore 14, 587.

Suadere; enſis ſuaſit 1, 11. ſuadente pavore 7, 668.

Sub crimine pulſus 14, 288. ſub ira infremuit 11, 246. tremulis ſub pondere ramis 7, 670. 17, 491. ſub armis 3, 407. 476. 4, 64. 8, 354. 11, 264. ſub fronte 3, 76. 5, 313. ſub pectore 4, 279. 5, 223. 424. 594. ſub gutture 4, 171. ſub nomine Latio miles 16, 309. ſub nomine Lethes fluit 16, 477. ſub nomine pari ductor 17, 375. paupere ſub populo 6, 633. pari ſub honore 16, 244. ſub omine fauſto 3, 217. ſub metu caſtra fuere 4, 714. ſub oſſa perſuaſit horror 5, 390. ſub ictu 5, 549. Marte ſub omni 6, 25. ſub corde metus claudebam 6, 381. ſub corde volutat 12, 556. ſub nocte 7, 362. maiore ſub hoſte 9, 431. aequo ſub honore 11, 426. varia ſub imagine 17, 482. ſub imagine plantae 12, 357.

Subdere; fortunae ſubdere colla 10, 216. Libye ſubdita Cancro 1, 194. ſubdita telis 14, 411. facibus ceu ſubdita 4, 780. ſubdita peſte virgulta 7, 351. ſubdita taedis Carthago 17, 224.

Subducere; ſubducite ſervitio 2, 577. bello 3, 62. ſubduxerat ſuppoſito partu 15, 465. ſubducto vallo 1, 366. ſubducto flamine 7, 243. ſubducto ſanguine palluit 7, 703. ſubducta tellure 5, 629. ſubducto vertice 1, 202. ſubducto ſole 5, 678. ſubducta luce tenebris 8, 634. ſubducto verbere 16, 439.

Suberigit Iſthmon Corus 15, 155.

Subicere; ſubicit haud mollia dicta 1, 113. ſubici iubet ignes 13, 298.

Subiecta bipenni victima 16, 264.

Subigere; ſubigit ſaxum 13, 610. apicem ſubigens ad ſidera 17, 641. favor ſubigit pleroſque 17, 402. ad portus vertere ſubigit 12, 61. bellis ſubactis 4, 365. Marte ſubactis 1, 302. ſubigendae ad moenia claſſi 15, 218. ferro parere ſubacti 1, 635. ſubigit quis viſere regna 13, 709. quaenam te cauſa ſubegit 17, 576.

Subire patrem 1, 243. campos 10, 185. Caralim enſe 9, 382. cura 1, 327. arduus agger 1, 348. ſubeuntem

euntem gubernaculi munera 14, 407. femineae ſubiere manus 17, 16. formido mentem 10, 544. corda Deus 13, 319. defeſſis ſubeant rebus 1, 566. ſubire ſervitia 13, 883. ſubibant iuga equi 16, 231. quo magis ſubiere iugo 3, 528. cernens ſubeuntem hoſtem 1, 488. ſubeunte ſenecta 7, 596.

Subiungere plura 16, 221.

Sublimis dono 2, 453. equo 4, 219. honore 14, 111. ſublimis cernam campum 1, 51. qui tulerat ſublimis opima 1, 133. ſublimis agit quadrupedem 1, 161. ſublimis ab alta ſpecula 7, 521. ſublimis criſtis 13, 143. ſublime ſuberigit 15, 155.

Submittere colla 9, 19. 11, 19. auxilia 8, 23. ſubmiſſus colla dolori 6, 414. ſubmiſſus in armos 10, 465. ſigna 11, 577. rupibus arma 3, 508. laxos arcus 3, 613 ſubmiſſas tendunt dextras 12, 640. palmas 4, 411. ſubmittunt clipeos 5, 216. ſubmiſſos contrahit artus 5, 310. genibus ſubmiſſi 15, 147. ſubmiſſi palmas 1, 673.

Subnaſcens ignis 14, 65.

Subnatat unda pars 14, 482.

Subnectere plura 12, 602.

Subnixus oſtro 8, 245. ſubnixas clade Athenas 14, 286. galeam ſubnixam criſtis 2, 398. ſubnixae lictore ſecures 10, 393.

Subrepit pectora terror 15, 136.

Subrigitur coma fronte 13, 861.

Subruta Roma 11, 540.

Subſidere fata viderat 6, 28. ſubſedit concuſſus 1, 492. ſubſidens 4, 384. coepere ſubſidere montes 17, 220. Alpes 2, 313. ſubſidens leo 5, 310. 13, 221. perfracto ſubſederat axe 16, 454.

Subſiſtit ardor 1, 582. lyra cui ſubſtitit Hebrus 3, 620.

Subſtramina lubrica 12, 444.

Subſtringit lintea malo 1, 689. viri ſubſtricti corpus 15, 605.

Subſtructa meta 7, 676.

Subtemine fulvo 7, 80.

Subtexere certant nube polum 4, 552. ſubtexta nervis tegmina 4, 293. ſubvectat ſaxa miles 1, 563.

Succedere tectis 2, 497.

Succendit Martem in iras 9, 525. ſuccenſi ira 1, 164.

Succiderat enſis caput 5, 413. ſuccidite ferro 14, 134.

Succinctus palmas catenis 2, 341. virgo ſuccincta furores 10, 436. ſuccinctam nubibus Irim 9, 471. ſuccincti dolis 10, 190. populo ſuccinctus Etruſco 10, 486.

Succubuit medicina malis 14, 609. ſuccumbens ictibus arbor 5, 502.

Succus Lyaei 7, 169.

Sudat vultus in marmore 1, 98.

9. humor ab uvis 7, 191. arma cruore 2, 455. ſudatus labor 3, 92. ſudatum labore thoracem 4, 485. quicquid ſanguine ſudatum 13, 73.

Sudibus inceſſunt 1, 523.

Sueſſa 8, 400.

Sueto crine 5, 134.

Sufficit dux agmina 1, 36. ſufficiens bellis 4, 538. ſufficientibus irae ictibus 10, 297.

Suffixum robore 1, 153. cadavera truncis 13, 486. ora veruto 17, 309. 5, 151.

Suffuderat ora ſanguis 11, 218. oſtrum auro 15, 25. ſuffuſo coelo 12, 124. flammis ora 9, 461. moeſto ſuffuſae lumina vultu 7, 75.

Suffragia caeca 7, 540.

Suggeſta theatra columnis 14, 644.

Sulcabat claſſis litora 7, 411. 12, 452. ſulcant vada carina 17, 156. harenas Bagrada 6, 140. ſulcaris Anagnia 8, 394. caerula puppes 15, 239. ſulcata colono tellus 9, 203. ſulcabat iuga 7, 166. ſulcantur vomere campi 9, 191. ſulcatum ſecat aera flamma 1, 357.

Sulcator navita ponti 7, 368.

Sulla 8, 395.

Sulfur aethereum 10, 168.

Sulmo 8, 512. 9, 76.

Sumere laborem 1, 242. curſus pericula ſumam 12, 497. piacula 4, 764. bella ſumta viro 1, 272. cum duce ſumtum pugnam 8, 308.

Superabat remige ventos 14, 488. Gorgona vultu 9, 462. aſtu annos 8, 467. noxam ſuperaverat omnem 10, 654. ſanguine ripas 6, 297. ſalutem ſuperantis magiſtri 10, 613.

Superbus ductor 5, 573. ſuperbis auſis 5, 339. nomen 5, 77. 16, 117. ſpolium 2, 190. Aeacidae genus 14, 94. laurum 15, 119. inſigne 10, 564. laudes 11, 437. ſuperbas aequare mura domos 14, 646. thalamos 2, 179. velo ſuperba navis 14, 388. ſuperbas virtute animas 10, 573.

Supercontexere lapſos pondera 16, 42.

Superfluere 8, 605.

Superingeſtis telis 14, 411.

Superinſtrepit axis 2, 186.

Superae mentes 1, 19.

Superſtitio 5, 126.

Suppoſta coelo ſaxa 3, 90.

Suprema campi 10, 207. vota 1, 504. propius ſuprema vident 2, 461. comitem in ſuprema 8, 66.

Surdus pactorum 1, 692. timori 11, 354. ſurda caſtra 8, 347. votorum haud ſurde Mars 10, 554. haud ſurda proelia fama 6, 75. ſurdum parentum nomen 8, 248.

Surgere contra 1, 591. ſurgit ab aequore fluctus 1, 646. ſurgentia bella 1, 686. ſurgenti Phoebo 3, 481. ſurgebat

gebat agger 1, 373. vinea 13, 110. columna 6, 664. ceſpes aris 16, 263. ſurgentis profundi 3, 46. ſurgunt arae 7, 747. ſurgit tumulus 13, 660. ſurgunt ſuper agmina criſtis 8, 377. te ſurgente 1, 112. ſtirpem ſurgentem 6, 89. ſurgentes cervice toros 5, 313. ſurgens deſixerat enſem 10, 301. ſurgebat templum in arce 13, 54. incenſa ſurrexerat ira 5, 105. maiorem ſurgere in arma 7, 591. ſurgit ira 4, 263. ſurgente die 11, 457. qualis nulla dies ſurrexerit 9, 183. ſurgente ad ſidera ponto 1, 468. ſurgunt regna profundo 7, 418. feſſis da ſurgere rebus 2, 492. bellum ab hoſte 14, 293. ſurgit campus 5, 536. ſurgebant lumine flammae 11, 219. ſurgunt ignes 7, 352. ſurgentes flammas 1, 103. ſurrectae molis rogus 2, 599. ſurrecta cuſpide 10, 253.

Suſcipere; animum placidum ſuſceperat 8, 162.

Suſcitat Trebia undas 4, 576.

Suſpendere; caſtra ſaxis ſuſpendunt 3, 556. ſuſpenſa dorſo Anagnia 12, 532. ab ubere natos 4, 379. ſuſpenſum robore 1, 165. dona feretro ſuſpenſa 5, 168. ſuſpenſum mare 1, 470. ilia niſu ſuſpenſa 5, 256, ſuſpenſa veſtigia 15, 614. ſuſpenſum librans corpus 12, 94. ſuſpendunt cornipedes 4, 144. ſuſpenſa eventu pugnae pignora 5, 83. ſuſpenſi Patres 15, 457.

Suſpirat pectore Bacchum 4, 779. tellus vapore ſuſpirans 12, 136. ſuſpirans ore paludem eructat 13, 425. ſuſpiratos nautis Ledaeos fratres 15, 82.

Suſpiris congeminans taurus 16, 267.

Sychaeus 3, 245. 4, 827.

Sygaeis avis 1, 665.

Symaethus 9, 410. 14, 231.

Synbalus 5, 352.

Syphax 16, 172.

Syrticus 5, 243.

Syrtis 3, 652.

T.

Tabas 14, 272.

Tabum; tabo turbida ſtagna 1, 49. adſperſa limina 1, 102.

Tabe afflatus 6, 159.

Tacere; tacuerunt vates 6, 288. tacentia rura 15, 616.

Taciturnum flumen 4, 224.

Tacitus horror 6, 169. numen 2, 486. niſu 12, 56. paſſus elabi 15, 615. tacito terrore ſecures 8, 487. tacitas ripas 4, 352. auras 5, 401. flammas 11, 391. tacito liquore Arar 3, 451. iter tacitum 6, 71. per tacitum allapſus 10, 354. tacito ſub lumine 15, 563.

Tactu ſopire 1, 412. ad tactum iacuere cerulae 3, 302.

302. tactu molli circumdat 6, 92.
Taedae ad funera verſae 2, 184. 628. virgineis 3, 64. promiſſae foedere 5, 291. ſanctae foedera taedae 6, 447. Phlegethontis taedas 12, 714. iugali taeda ſuccenſus 17, 73.
Taedet coepti 2, 46.
Talaribus nexis 16, 502.
Tanaquil 13, 818.
Tangas aras 3, 82. tetigit praeſaga labores 13, 817. tangens Tirynthius aſtra 17, 651.
Tapesa 4, 270.
Tarcon 8, 475.
Tardas veſtigia greſſu 3, 500. tardata vulnere membra 4, 624.
Tarda nectere dolos 3, 234. tarda hoſpitia 3, 626.
Tarentum 11, 16. 12, 434.
Tarius 4, 253.
Tarpeia ſaxa 1, 117. rupes 1, 541. ſcopulos 2, 33. arces 3, 573. culmen 3, 609. 13, 2.
Tarraco 3, 369. 15, 177.
Tartara 5, 388.
Tartareo Iovi 2, 674. Tartarea Diva 5, 222. cymba 5, 267. vada 9, 541. urbis 12, 133. portae 13, 422. labes 14, 596.
Tarteſſus 3, 399. diſtermina 5, 399. Tarteſſiaco aequore 6, 1. Tarteſſia ſtagna 10, 538.
Taulantia regna 10, 509. Taulantius incola 15, 294.
Tauranus 5, 472.
Taurea 13, 143.
Taurini campi 3, 646.
Tauro mixtus Athos 3, 494.
Taurus; ſecto litora cingere tauro 1, 25.
Taygeta 4, 365.
Taxus Mauruſia 4, 569. Itala 13, 210. vaſta taxus 13, 596.
Teate 8, 522.
Tegeaticae capra 13, 329.
Tegere; quicquid tegit coelum 17, 391. texerat aſtus nox 15, 602. tectus tempora 9, 232. ſollertia tecta quiete 7, 65.
Tegimen 1, 402. veſtis 1, 673. leonis 2, 156. laenae 2, 166.
Tegmina galeae 1, 475. armorum 2, 473.
Teleboi regna 7, 418.
Telegoni muros 12, 535.
Teleſinus 10, 149.
Telgon 4, 630.
Telonis inſula 8, 543. Telonis Neptunicolae ora 14, 443.
Telum ingens mors 2, 576.
Temerare nil piget 2, 472. temerata ſecreta Deum 17, 501. foedus 11, 161. temerando rumpere pacem 1, 11. temeratis Alpibus 15, 529. temerare membra 2, 635. fidem 14, 83.
Temiſus 1, 431.
Temperat plaga agros 1, 213. voce nautarum temperet ictus 6, 361. aciem Nealces temperat 9, 268.
Tempeſtas e gutture fuſa 6, 177.

Tempus;

Tempus; poenae tempore 6, 388. tempore Martis 1, 569.
Tempora cava 1, 206.
Tenax aevi 13, 126. tenaces morſus 14, 327.
Tendere; tendunt ad litora curſus 17, 590. in Capitolia curſum 9, 217. 10, 73. greſſum 12, 268. 16, 495. paſſus 12, 512. iter 16, 630. ſe campis Africa tendit 1, 211. ad finem coeli campi 3, 654. in aethera ramos aeſculus 5, 480. nobis honorem 6, 474. dextram 8, 60. palmas 3, 531.
Tenebrae Stygiae 7, 704. vitae 15, 70.
Tenere; memori tenebat amore 3, 65. tenet otia mente 15, 58. tenet vicem ventorum 4, 717. quos tenet inglorius ordo 9, 331. cur fata tenemus 4, 733. tenuit phocas 11, 450. flamina carcer tenet 9, 492. tela tenent 4, 471. tenuit ſententia mentem 12, 507. turmas voce 4, 404. praecepta 2, 477. agger murusque tenet 12, 76. noſtro in Marte tenete iuvenem 1, 640. freno teneri 6, 231. late tenebat tellurem 5, 483.
Tentare novum Martem 15, 360. tentant niſus 2, 518.
Tenuata macie ora 14, 635. tenuata longo rigore cuſpis 4, 632.
Tenuis opum 6, 19. tenui tramite fauces 5, 96. tenui liquore 9, 616. tenuia veſtigia 4, 147.
Tepefacta harundo 7, 651. haſta 1, 309.
Tepeſcit flatus 3, 379. tepuerunt pectora telis 11, 415.
Tepidum telum 4, 182.
Teporem gratum miniſtrat 6, 99.
Terere; veſtigia teras 5, 180. teritur umbonibus umbo 4, 354. terimur ſedendo 7, 151.
Tergemini fratres 4, 357.
Tergum; agitet terga ferarum 4, 563. leonis terga 16, 452.
Terribilis decor 6, 429.
Terrigena 6, 254.
Terrores Divum 15, 680.
Terminus pereundi 3, 559.
Tertia regna 8, 116. 13, 337.
Teſſera campis diſcurrit 7, 347. dat ſignum 15, 475.
Teſtantes corpore ſolem 3, 268. gaudia vultu 16, 581.
Teſtudo 1, 365. Aeonia 11, 438.
Tethys reciproca 3, 60. extrema 3, 411. 16, 173. ſaeva 5, 395. affuſa circumligat globum 14, 347.
Tetrica rupes 8, 419.
Teutalus 4, 199.
Teuthras 11, 290.
Texere; pampinus umbras 7, 168. pyras 10, 536. alno claſſem 4, 494. carinas 11, 589. textam robore turrim 14, 418. texant volumina 4, 121.
Thalamos ſuperbos 2, 179. clauſit nox 15, 542.

Thamy-

Thamyris 2, 177.
Thapſus 2, 160. 3, 261. 4, 637. 14, 206.
Therapne 6, 303.
Therapnaeus ſanguis 8, 414. arma 13, 43.
Thermodon 8, 432.
Thermae 14, 232.
Thermodontiaca pelta 2, 80.
Theſpiades 11, 19. 12, 364.
Theron 2, 149.
Thoantea Diana 4, 771. 14, 260.
Thracius Boreas 1, 587.
Thraces equi 3, 38.
Thraſymenus 5, 8. refugit 5, 330.
Threicius 2, 73.
Thule 3, 597. 17, 417.
Thuris 7, 598.
Thybris ditior Anienis undis 1, 607. ſceptrifer 8, 369. genitor 12, 540. flavens 16, 680.
Thylis 7, 602.
Thyrmis 15, 721.
Thyrus 2, 110.
Tibur 8, 366.
Tiburtes Magii 4, 187.
Tiburna 2, 554.
Ticinus 4, 81.
Tifata 12, 487.
Timavus 12, 215.
Timore ſacro 3, 31.
Tingere veſtigia fluctu 14, 6. ſanguine ferrum 17, 316. ſanguine ſpicula 4, 168. enſem 7, 663. fama alas unda 6, 553. tincta cruore haſta 15, 757. axem gurgite 15, 220.
Tingis 3, 258.
Tinia 8, 454.
Tirynthius 1, 509. 3, 433. culmina Tirynthia 1, 661. proles Fabius 2, 3.
Tiſiphone 2, 530. Tiſiphones pocula 13, 575.
Tiſſe 14, 267.
Titan feſſus 1, 209. diluit nebulas 5, 57. ſolvit equos 6, 1. attollens lampada 12, 648. equum frena reſolvit 12, 681.
Titania 9, 169. 10, 539. Titania bella 12, 725.
Titanium cohors 1, 435.
Titubare; titubante ſolo 5, 628. lingua 7, 201, fortuna 11, 4.
Titulus poſtremus in armis 15, 323. 9, 192. ne ſit noſter titulus 16, 669. titulis celebratur 3, 148. *titulo aequorei certaminis 15, 259.*
Tlepolemus 3, 364.
Tmolus 4, 740. 7, 210.
Tollere; celſum caput ſuper agmina 3, 264. 5, 438. ad ſidera vultus ſuſtulerit Deus 15, 85. ſeſe arbor tollit 1, 238. te in moenia 15, 114. Carthago muros 15, 231. tollunt ſe muri 1, 273. in auras ſe penna 12, 93. in nubes 15, 128. in nubes ora 8, 227. ſub ſidera gentem 2, 337. coelo ſe gloria 1, 1. Roma Deum ſe munere 12, 298. ad aethera vultus 12, 319. ſol ſe litore 7, 477. tollentes aequore currum 5, 55. magnos animos contra aſpera 4, 36. ne tollat hoc decus 17, 287. tollite me comitem

mitem 6, 500. lacus in montes ſublatus 5, 620. tollit in nubila Rhenum 1, 594. ſublatum pulvere campum 10, 204. ſtulerat fortuna moras 4, 57.

Tonans 1, 133. Tarpeius 4, 550.

Tonare; dum bellum tonat 12, 300. bella tonat Mars 1, 436. tonat Aetna 14, 160. tonuere clamoribus aſtra 16, 95. tonat dictis 11, 233. tonat inferni aula parentis 2, 671. antrum voce ſacra 12, 322.

Tondet paſcua 8, 520. meſſor ariſtas 8, 61. tondetur roſtro 13, 839.

Tonitru clipei 9, 423. armorum 13, 10.

Tormentis excuſſa ſaxa 1, 475. muralia 6, 214. tormenta lenta ſedendi 8, 235. tormentorum labores 9, 560.

Torpere; ſegni torpebat dextra 6, 262. torpent defixi 9, 253. torpebunt dextrae 11, 350. torpentia nervos agmina 4, 40. frigore membra 2, 136. membra quiete 3, 637. 12, 19.

Torpeſcere ſenio rerum 16, 14.

Torpor iners 6, 543.

Torquatus 7, 619. 12, 342.

Torquere; haſtam per inane 6, 248. pilum 4, 631. totas in proelia vires 7, 529. 4, 642. torquentem tela Iovem 1, 253. tertia ſtamina 1, 282. lancea torquetur 1, 318. 11, 419. diro ligamine torſit 9, 629. fluctus mare 5, 625. vorticibus mare 1, 592. verberibus fretum 14, 360. Vulcanus globos flammarum 5, 513. torquet apluſtribus ignes 14, 423. torquet in ora globos 9, 503. bella venti torquent 7, 571. tempeſtas, nubila 4, 443. hiemem torquet 3, 197. ſibila torſit 7, 424. 9, 443. ſub pectore murmur torquet 4, 280. languentia murmura 3, 465. 10, 246. fumantem ex ore vaporem 5, 603. undantem tabem per auras 17, 451. torto plumbo 9, 233. convulſa ſedilia torquens 14, 547. torquentem lumina 4, 234. tortae conchae murmura 14, 374.

Torrens umbrarum 13, 760. torrente bitumine 9, 609. torrentem nimbum 5, 384. torrentibus armis 16, 214. torrente armorum virûmque 12, 189.

Torrere; Libya torretur 1, 194. torrente lampade ſolis 6, 157. Itala Poenum viſcera torrentem 7, 490. torreri campos ſpiramine 11, 145.

Totus; toto corpore exſolvit poenas 5, 333. totis fertur habenis 4, 341.

Tractare pontum per artem 4, 715. ora 16, 237. imperio vulgum 14, 81. proelia 6, 75. 15, 358. bella pharetra 2, 113.

Tradam vinctum montibus 7, 394.
Traducere noctem 9, 4.
Tragula 3, 318.
Trahere; umbra tellure trahebat 3, 409. agmina 3, 598. ungula nubem pulveream 2, 174. trahit regnum 11, 592. Martem 15, 610. trahit prior ipſe iugales 16, 401. proelia 16, 677. agmina voce 3, 254. 17, 125. aequore pubem 15, 242. praedam pleno agmine 10, 375. curvata volumina 13, 644. languentia membra 1, 503. truncos artus 6, 17. dubio veſtigia niſu alternata 1, 555. torpentia membra 4, 69. Titania traxit noctem 10, 540. voce equitem 9, 559. trahens natorum pignus 6, 403. fata trahebant 6, 191. trahit per coetus fortuna ducem 6, 367. laevi traxere Dei 14, 494. vultus Lavinia traxit 13, 806. in titulos Capitolia trahebat 4, 151. quam trahitis fama 12, 82. trahit omnia ſecum 8, 335. Auſoniam tecum trahis 10, 51. lente trahit amne liquorem 4, 84. ad Tyrios ſigna trahebat 16, 183. in aequora proras 15, 277. ſemine ab Oenea ſtirpe 13, 31. equitum traham certamina 12, 178. aethereas trahit auras 17, 377. traxerunt odorem 7, 469. noctes ſub Iove 12, 21. verba cum fletibus 8, 79. ſuſpiria 1, 530. a ſanguine nomen 2, 557. trahente profundo 14, 415. coelo traxiſſe volucrem 14, 263. tractos de gurgite latices 4, 688. tractae per auras volucres 6, 158. tracturus vertice coelum 1, 102. in Libyam flammis trahendus 16, 153. templa in cinerem 13, 319. gurges tracto relabitur aeſtu 3, 55.
Tramite vitae clivoſo 6, 120.
Tramittens corpora Poeno 2, 509. tramiſit caerula velo 16, 27. tramittunt alno vada 12, 522. tramittens aequora 14, 569. lacum nando 4, 347. tramittere tacitum honores 7, 162. *ſaltu* tramittitur Ganges 12, 460. ſaltu foſſas 8, 554. puppes litora tramittunt 15, 166. Cycladas undis 1, 472. tramiſſa harena 16, 486. tramiſſis Alpibus 15, 818. tramittit acies 17, 540. cuſpide pectus 7, 658. lumen 4, 543. lancea pectus 15, 379. cuſpis crates 5, 522. calamum patulo hiatu 2, 119. tramiſſis roſtris 14, 384. ſpatium ſaxo tramiſit 8, 560. ſpatium latratus fama eſt tramittere 14, 22. Libyae terris ſigna 7, 383. 16, 682. bella 16, 701. tramittam tua coepta 11, 306.
Tranat per auras harundo 13, 185. ingentia tranat equus ſpatia 16, 335. niveis tranavit

navit alis 3, 680. tranare pericula 17, 366. haſta pectus 13, 238.
Transabiit haſta 12, 264.
Transadigit iaculo Lucam 10, 141.
Transſcendere factis annos 4, 428. viribus annos 1, 226. facta morum 3, 607.
Transcurrit per geminum tempus harundo 12, 414.
Transferre; tranſtulit iras in Poenos 4, 460. translato curſu 3, 472.
Transforat haſta pectus 9, 569.
Transfoſſus cornu 7, 659.
Transfundens agmina 12, 429.
Transgreſſus per caerula ſaltu 14, 418.
Tranſigit per ora haſtam 4, 633. tranſegit iuvenem 5, 473. 577. 13, 229. tranſegit pectora mucro 4, 396. tranſigitur cuſpide 14, 481. tranſacto per ubera ferro 2, 648. tranſigeret curſu certamina campi 10, 472. venatibus aevum 3, 390.
Tranſire; ignes tranſiret equo 1, 255. tranſiſſet nominis Dardanii aetas 7, 11. ſpatia ſaltu 14, 509. in terras Hiberas 15, 153. ilia cuſpide 10, 23. ictu parmam 13, 166.
Transmittant corpora Poeno 2, 509. cantus 14, 22.
Transvexerat pons agmen 4, 489.
Transverberat enſe 15, 806. 9, 593. hunc haſta 7, 673.
ſagitta ictu 14, 408. humerum 2, 125.
Trebia 4, 486.
Tremebunda tela 5, 628. haſta 6, 251.
Tremefecit ripas eques 12, 542.
Tremit inceptis 11, 325. tremit paſtor bella parantem 16, 10. bella trementem 16, 93. venis trementibus 2, 467. tremuere irae 7, 581. muros trementes 1, 636. trementibus haſtis 2, 488.
Tremula flamma 1, 357. ductus in pulvere ſignat 4, 259. tremulis antris 12, 138. tremulo corpore manabat ſudor 14, 599. caerula 12, 732. tremulus liquor 13, 26. umbra 7, 145. nutamine 2, 399. pontus 2, 664. conatu 4, 211.
Trepidantia fumant moenia 1, 129. ſidera 8, 653.
Trepidus; trepidi ſalutis 12, 13. trepidi rerum pavitant 2, 234. inter trepidos rerum 9, 584. trepidae res 7, 1. 11, 166. trepidi ſomni 15, 48. trepidam clangoribus urbem 14, 667. trepida planta 8, 283. trepida pietate 6, 100. trepidi pietate parentes 16, 475.
Tribuere diem 1, 455. tribuiſſe locum facto 12, 313.
Tricaſtinis finibus 3, 466.
Tridente caeruleo 14, 13.
Tridentipotens 15, 159.
Trieterida mota Edonis 4, 778.
Trifauci forma perſonat Cerberus 2, 552.

Trifido vibrata lingua motu 6, 222. trifidum roſtrum 6, 358.
Triformi divae 1, 119.
Trinacria 14, 11.
Tripodas ſacros 13, 401.
Triocela 14, 270.
Triquetris oris 5, 489.
Triſtis coelo terra 12, 371. corda ducis 1, 147. triſtes Superi 4, 549. tenebrae 6, 150. Titan triſtis fuſcatis radiis 14, 345. triſtes annos 15, 597. triſte coelum 12, 603. triſtis ſitis 6, 94. triſtes epulae 3, 281 triſtia dicta 11, 84. iuſſa Senatus 2, 2. auſis triſtibus 2, 495.
Tritas Hercule vias 2, 356.
Tritonis Nympha 2, 65. Tritonidos paludis 3, 322. 9, 297. Triton excitus aequore 4, 273.
Triumphat clamore 16, 445.
Triviae nemus 8, 364. comes Triviae 13, 786.
Trogilos 14, 259.
Troicae genetricis 1, 659.
Tropaeum capitis fixi 2, 209. navale 6, 663.
Truentinae turres 8, 435.
Truncatus membra bipenni 14, 490. truncata frons 4, 541.
Truncus capitis 10, 311. truncam frontem minor 3, 42. 9, 400. artus trunci capitum 6, 9. truncum caput auribus 6, 50.
Trux audere 13, 220. trucibus procellis 3, 228. Trux ira 5, 299. miſcebant trucibus murmura linguis 3, 305. truci ore 1, 132.
Tuder 4, 222. 6, 645.
Tueri moenia 1, 663. terga trunco 5, 471. tuentibus delicta armis 14, 91. cervicibus arma 3, 456.
Tullia 13, 835.
Tullius 8, 406. 12, 175.
Tullus 4, 183.
Tumefactus ſocios ſtimulat 8, 234. tumefactus cladibus 7, 14. tumefacta corda ſecundis 2, 28. Tumefactum pontum 1, 197.
Tumere; tumebat Achille 15, 292. tumens atavis 4, 150. ingenio 11, 559. Divis aſſiſque ſecundis 7, 73. Poenum ſecundis tumentem 6, 598. tumentem ad nomen patriae 17, 430. tumentem nomina 10, 177. tumentem contra iuvenem 10, 51.
Tumeſcens flatu 1, 471.
Tumidus ſponſa 5, 290. Eoa tumidus ala 7, 636. vano tumidus ore 15, 675. tumidis vocibus 11, 69. tumido velo 1, 575. tumidis cervicibus 6, 233. tumidas eiectat undas 10, 320.
Tumore pravo 8, 547. tumores in corde 15, 689. atros inſibilat ore tumores 2, 626. tumores concipit 14, 117.
Tumulus Heſperiae 1, 50.
Tumultus vani 10, 373. tumultu pauco 12, 182. rapido 12, 256.
Tunger 7, 682.

Turba

Turba o mea 11, 397. Cereris turba 13, 535.
Turbare terras 1, 37. amnis pontum 7, 150. populos armis 4, 706. turbato ſomno 1, 66. turbato vultu 9, 462. ira turbata gradum 2, 529. turbando abrumpere vocem 2, 329. turbata luctu gens 1, 169. turbarunt claſſica portas 1, 271. turbata caſu iuventus 1, 518. turbata frena pavore 2, 199. turbantia lovem tela 2, 535. turbatas hortatibus aures 2, 580. turbarit ſtagna cruore 11, 139. turbat clamor 11, 605. turbato mundo 12, 336. turbato fletibus ore 13, 696.
Turbidus invadit cuneos 5, 380. turbidus inſit 1, 477. turbidus auſi 13, 214. turbidus irae 12, 417. turbidus ira 2, 619. turbida tempeſtas 1, 134. ſtagna tabo 1, 49.
Turbo ſaevus 1, 41. turbine Martis 2, 4. 555. letifero ſtridebat ſerpens 3, 191. impacti turbine pugnae 4, 372. motae terrae 5, 632. Tartareus 6, 175. nigro ſanguinis 9, 365. turbine murali 9, 568. Gradivi turbine 11, 101. vaſto 16, 59. directo intorquens robur 4, 542. effundit turbine vires 16, 499. ſaxi 2, 135. immiti cum turbine fraxinus 5, 548. fatorum 5, 54. 9, 287. ventorum caeco 1, 538. tutis a turbine pugnae caſtris 5, 350. acer turbo equitum 15, 627.
Turgentia colla 2, 546.
Turpat ora pallor 7, 631.
Turpi lacryma 13, 312. turpem ſalutem 13, 877.
Turrigera fera 9, 560. vertice 4, 410.
Turrito dorſo 4, 601. turrita fronte 1, 327. tempora 13, 366. moles 9, 239.
Tuſci profundi ſtagna 7, 378. Tuſcae undae 13, 6. Thybridis 17, 15.
Tuſcula moenia 7, 692.
Tutari; furtum armorum tutantibus umbris 17, 91. tutantia regem pectora 11, 357.
Tutia 13, 5.
Tutelae Deum 14, 543.
Tutis telis inceſſebatur 5, 444.
Tyde Aetola 3, 367. 16, 369.
Tydides 13, 48.
Tyndaris 14, 208.
Typhoeus merſus tenebris 12, 660.
Tyrrhena pubes 1, 111. tuba 2, 19.
Tyrrhenus 4, 167. 5, 11.

V.

Vacare; non vacat invidiam timere 7, 269.
Vacuare oſſa virum 13, 473. impenſis vacuatos penates 11, 572.
Vacuus irae 10, 156. bello vacuos thalamos 2, 555. vacuo aſſueta cubili 2, 68.

Vagu 3, 259.
Vaga ſub imagine 7, 144.
Vagenni 8, 607.
Vales pudica mente 17, 31. augurio mentis 13, 819. numero caſtella 8, 511. valet manu 11, 394.
Valida haſta 1, 552.
Vallarus caſtra monitis 7, 408. vallavit chelys Thebas 11, 446. vallatam ex oculis urbem 15, 405. galea vallatur dentibus apri 4, 561.
Vanus voti 12, 261. non vana dextra 4, 559. non vano turbine 6, 249. aequore vano 2, 459. vana militantem 1, 306. vano tumore 3, 246. vanus haruſpex 5, 163. vana murmura 12, 629. vana oſcula 13, 652. vani ictus 5, 570. morſus 10, 297.
Vapulat 4. 545.
Variat exſequias 13, 469. variantes proelia 13, 206. variata per artem 14, 659.
Varro 8, 35.
Vaſco 3, 358. 5, 197. 8, 232.
Vaſtare; laetum vaſtabat iter 3, 469. agmina clava 2, 155. Bruttia ſigna 17, 433. vaſtatis gregibus 6, 161. vaſtant cava tempora venti 1, 206.
Vaſtus; impulſu vaſto 4, 157. vaſtis concurſibus 5, 425. ſilentia 1, 67. vaſta turris 2, 145.
Vates Stygia 2, 427.
Uber campi 4, 546. uberis arva Falerni 6, 159. uberior ſanguine Rutulo Thapſus 3, 261.
Vectatum alas 3, 378. campi 16, 366.
Vehere; bella veho per pontum 15, 162. bella vexere per aequor 7, 472. qua vehitur Titan 14, 641. nati cervice vehatur 6, 710. equitem per ardua vectum 4, 65. Poenos per invia vectos 4, 3.
Vehemes 7, 40.
Velatur caſſide pallor 14, 637. velantur lino 3, 24.
Velle; quid vellet Auſter 14, 455. famam nomenque volentem 12, 473. volentia ſaxa 11, 445.
Velinus gelidus 4, 183.
Veliternus 13, 229.
Veliturae 8, 379.
Vellera depexa ramis 14, 664.
Vellere ſede Calpen 9, 319. vellantur ſigna 8, 242. vellit dextram 9, 520.
Velox virtus 4, 99.
Velum 3, 706.
Venari Blecti 1, 229. venia ſitientibus arida Barce 3, 251.
Venafrum 8, 403.
Venalis in proelia dextra 5, 195. venale vulgus 13, 680. animae 15, 500.
Venenum Aſſyrium 11, 40. mens nullis veneris exarmata 11, 309. fraudis veneno 7, 260. fraudum illaeſa veneno 13, 536. blando veneno deſidiae 3, 380. invidiae 11, 550.
Venerandus ſenectae 2, 409. ſceptri

ſceptri venerande Syphax 16, 247. curae venerandus 6, 574.
Veneratus Divos 11, 504.
Venetae gentes 12, 217.
Venio; Venere lacus 4, 763. quercus a prima venere die 3, 690. in veſtros veniet enſes 9, 198. venientia fata 1, 137. venientia ſecula 3, 11. venientum haud inſcia cladum 1, 41. venturum in Carbaſa Corum 1, 688. venit mihi gloria pugnae 2, 229. hoſtia Quirino 4, 815. venit laus quanta 5, 173. ventura in Herculeos nepotes mater 6, 636. venere cum ſilvis ferae 11, 469. meo veniente marito 13, 639.
Ventilat incendia fluctus 17, 507. aura iubas 16, 444.
Ventis iniquis iactarat 8, 293.
Venulus 4, 181.
Venus occulta 3, 381.
Verber; alterno pedis percuſſa verbere terra 3, 347. Baliari verbere 1, 314. verbere agitantem manes 2, 530. centeno verbere 11, 493. verbera movens 13, 330.
Verberat aquae ſplendor laquearia 7, 145.
Vercellae 8, 599.
Vergere ad Martem mentes 2, 381. vergente favore ad Poenos 8, 564.
Verona 8, 597.
Verrere retibus aequor 14, 263. verrunt tecta Deum 6, 561.
Verſare Martem 8, 262. obliquos verſat viſus 2, 621. verſabat in virgine mentem 2, 168. verſabant ſuſpiria murmur 11, 221. labores fortuna verſat 10, 576. verſante ſe in vulnere 5, 577. ingloria fata 17, 570.
Verſi crebro laxa monilia 7, 658.
Vertere terram aratro 3, 351. ſpes ad proelia 15, 634. opes ad Poenos 17, 74. ſi vertat ad Poenos 16, 178. quos clades verteret ad Libyam populos 11, 2. iuvenem vertiſſet ad urbem 11, 338. vertat favorem 3, 93. triſtia vertunt in ſtirpem Aeneadum 2, 54. Latio id verteret omen 2, 389. taedae ad funera verſae 2, 184. 13, 547. verſis habenis 4, 317. iugera aratris 7, 262. per campos agmina 11, 343. res Phrygias 13, 748. decima vertitur aetas 15, 526. vertunt ad menſas quod eſt de parte diei ſuper 16, 227. vobis ad foedera verſis 16, 220. verſus ad urbem vultus 13, 2. aequore verſo 8, 428. paſtoris in ora vertitur 17, 569. in memet proelia verto 6, 266. in ſeſe diſcrimina 9, 429. in me omnia verti 16, 652. in ſe verſus ab ira 16, 436. vertit ſubito certamine Graius 6, 327. verſos terga 7, 680. 10, 26. regna vertit 10, 510. luxus

xus quas verterit urbes 15, 92. verterit Saguntum 15, 408. conſulta Senatus 1, 142. leges 9, 475.
Vertex pugnae medius 4, 230. vertice aerio pendent caſtra 1, 128. piceus caligine 2, 631. 4, 308. turrigero 4, 410.
Vertigine rapida coelum ſtellas volvit 8, 174.
Vesbius 8, 652. 17, 594.
Veſper 3, 325. agit volucres 2, 216.
Veſta paupere 6, 76.
Veſtales focos 4, 413.
Veſtigia ſacra 1, 505. concita plantae 7, 463. nuda 3, 235. intrantis veſtigia 7, 300.
Veſtini 8, 517.
Veſvina iuga 12, 152.
Vetare; deeſſe tuos latices vetas 7, 187. quos vetuit virtus poſſe capi 2, 575. ſaxa vetantia 1, 495. vetitas molire vias 4, 790.
Vetulonia 8, 485.
Vetus; veterem bellare Labicum 5, 565. veteres laborum 4, 532. bellandi vetus 6, 616. vetus armorum dux 17, 293. Celtae veteres doloris 11, 26.
Vetuſtas ſancta artificum manibus 14, 653.
Vetuſtus; artis de more vetuſtae 1, 122.
Vexat ferox equus frena 5, 147.
Vſens 4, 339. turbidus 8, 384.
Viae ſolis 15, 869. vitae vi-tae vociſque 17, 441.
Vibrans coni 2, 398. vibrabat criſta metallo 4, 156. vibrat ſilvam ingentem 4, 621. tremulum vibrans liquorem 13, 26. vibravit lancea 1, 539. vibrare cometen ut credas 9, 444. vibrant incendia ponto 4, 664. vibratur tremula imagine pontus 14, 566. tremendum vibrabant ignes 10, 366. vibrabat ab ore ignis 11, 329. vibrata per auras lingua 6, 222. vibrata per auras ſpicula 2, 87. vibranti lingua 2, 587. per auras ſibila 3, 185. vibrabat in ore lingua procax 8, 249.
Vicem ferri dens *praebuit* 6, 48. ventorum tenet vicem 4, 717. vices belli 3, 13. vicis labore aequato 7, 54.
Victor Vulcanus 14, 312. Boreas 4, 245. victor vaporis 5, 180.
Victoria laeto vultu arridens 5, 227. plauſit pennis 14, 675. niveis alis concolor 15, 99. 737.
Victricia ſigna 1, 31. victricibus flammis 14, 428. ſpicula 4, 168.
Videre; Acheronta videbo 2, 367. aeternas vidimus umbras 7, 739.
Viduata veneno tellus 12, 371. viduata lumine regna 3, 601. viduata ſedes 11, 91.

Videns

Viduus teli 2, 247.
Vigere; dum voce viget 4, 404. ſolo vigens conamine 6, 35. cura viget 8, 302. vigent nova nomina 7, 21.
Vigil armenti 2, 443. vigiles metus 7, 286. vigili voce ſuſpiria ducebat 8, 210. vigiles noctes 11, 411.
Vigor vividus 6, 306. poſcendi vigor 13, 268. ubi nulli aſpirare vigor 5, 270. vocis vigore 12, 211. vigorem ſervent moenia 2, 508.
Vilis; non vile exemplum 5, 638.
Villoſa ora leonis 2, 193.
Vincere metae finem 16, 559. ardua muri 13, 105. qui vinceret auro 16, 175. primum hoc vincat 4, 431. caetera nobis vincantur 9, 195. ferro mentem vincere 15, 115. ſol vincitur umbra 15, 765. vincam ſervare invitos 8, 223. vincens fumos erumpere vertex 7, 355. campum turba vincente 6, 390. vincentum lituos hinnitus equorum 4, 97. vincente fame 2, 490. victus mentem Lyaeo 13, 273. ſubitis victus telis 6, 31. nulli victus ponere caſtra 5, 552. non ullo amne victus extendere undas 6, 142. victa ſacro hoſpite virgo 6, 634. victa Deo quercus 10, 169. Phario nec victa colono 1, 214. aggere victo 1, 368. victae Deae 7, 472. victa profundis aequoribus lumina 3, 358.
Vinctus colla catenis 9, 634. vinctus montibus 7, 393. vinctis ad cingula membris 4, 257.
Vincula curarum 16, 227.
Vindicare; tumulum mihi vindicet 3, 86.
Vinea gravida armato dorſo 13, 110.
Violata cervix 12, 245. violatus plantam 10, 261. violato nomine 3, 366. violatum crimine corpus 17, 39.
Violentia ponti 16, 96.
Violentior aequoribus tellus 3, 653. violenta lumina 5, 275.
Vipereo flagello 13, 611.
Virbius 4, 382.
Virens ad bella ſenecta 1, 405. virens Lyaeo 14, 204. aevi flore 1, 61. virentes annos 5, 414.
Virga fugante tenebras 3, 199.
Virgato corpore tigrim 5, 148. auro virgatae veſtes 4, 155.
Virginea ara 1, 542.
Virginia 13, 824.
Virgulta valle 12, 354.
Viriathus 3, 354. 10, 220.
Viridante ſub umbra 15, 18.
Viridaſius 5, 551.
Viridis conſilio 3, 255. virides umbras 7, 168. ſenectam 13, 127. viridi ſenio 7, 3. virides anni 1, 181. 5, 414. viridiſſimus irae 5, 569.
Virrius 11, 65. 12, 86.

Virtus multa ſolo 14, 23. improba 1, 58. velox 4, 99. horrida 11, 421.
Virus flammiferae mentis 9, 476. linguae 11, 560. ingenitum virus 2, 288.
Vis elephantorum 4, 601. vis Geſtaris 12, 261. Dolopum vis 15, 314. Poena vis ſaeva virorum 6, 338. ſacra ſeni vis 7, 9. altae vis noctis 3, 199. vis inſita fandi 1, 188. doloris viribus 2, 123. vires tacitas colligit ignis 4, 307. vires coniugis direxit in amnem 4, 679. vis aſpera ponti 6, 524.
Viſa 8, 220.
Viſcati luci 7, 674.
Viſcera telluris 1, 232. gentis 3, 709. montis 5, 396. viſcera Itala torrentem 7, 490. viſcera terrae lacerata 12, 141. turris 14, 308. pinus 14, 382.
Viſus; nocturno penetrat Capitolia viſu 1, 64. obliquos 2, 621.
Vita opaca 1, 395.
Vitiare; mentem vitiante ſagitta 11, 425. barbarica vitiato nomine lingua 3, 107. vitiatas murice veſtes 15, 116. vitiata palude tellus 12, 371. vitiato dorſo fervida tellus 14, 591.
Vitalia laevae mammae 10, 232.
Vitis honore perfunctus 12, 465. vitis Latiae praeſignis honore 6, 43. Latiae vitis flectus 12, 395.
Vitreae undae 5, 47. vitreis e ſedibus antri emerſere 7, 413. vitreis antris 8, 192. vitreo antro 4, 346.
Vitta 16, 241. vittas refer 13, 62.
Viva gurgitis unda 12, 750. vivus amnis 8, 125.
Vivax ſenecta 6, 587.
Vivet nomen virtutis 6, 5[illegible]
Vivida membra 7, 64.
Vleriore corona 7, 589.
Vltima virtus 1, 560. ultima mundi 7, 108. ultima rerum 7, 221.
Vltor auſis dies 2, 495.
Vltricia bella 2, 413.
Vltus caede dies Aegates 11, 531.
Vlulare; Tagus nymphis ululatus 1, 156. ululantem carmina linguis 3, 346. ulularunt flebile ripae 6, 285.
Vlulatibus reſonant aedes 8, 152.
Vmbra corporis 8, 146. ſub extremas umbras 8, 556. dimiſerat umbris 1, 449. ad umbras tantum hoſti ſupereſt 7, 102. nutritas fluvio umbras 4, 681. nemorum umbras 14, 302. frondentibus umbris 12, 354. nigrantibus 13, 122. belli umbram circumtulit 15, 316. ſqualentibus 1, 83. humenti 1, 259. umbrae Auſoniae 10, 257. umbra ingens 11, 348. lacerae 12, 547.
Vmbrabat quercus faſtigia montis 5, 488. barba ri-

ctus 5, 440. montes olea 14, 24. umbrante capillo 1, 403. umbrato viſu 13, 342. Baetis umbratus cornua ramo 3, 405.
Vmbri 6, 643. 8, 449.
Vmbroſum caput 5, 481. umbroſo vertice montis 5, 45.
Vnca pondera ferri 6, 355. unca nare 14, 604.
Vncta pice 1, 355.
Vnda manante ſanguinis 10, 245. undae Boiorum 4, 159.
Vndanti vulnere 10, 240. undantem pulvere nubem 13, 158. undantem ſtrage amnem 17, 603. undanti procella 5, 538. undantes flammae 9, 446. dolores 8, 290. pectora felle 11, 551.
Vndoſa regna 5, 21.
Vngere vulnus herbarum ſuccis 5, 352. tela cruore 9, 13.
Vnguine pingues taedas 14, 428.
Vnguibus ferri curvi 14, 324. unguibus femineis laeſum 15, 762.
Vnicus; unice rerum feſſarum 10, 274. unica cunctandi ratio 8, 331. Tyriarum unica rerum ſalus 4, 17.
Vnus; non uno Cerberus ore 13, 574. mors una 1, 281.
Vocabula dederat terris 5, 11.
Vocare; vocat Acheronta ſacerdos 1, 94. in bella 2, 452. vocantem numina 6, 680. Diis in vota vocatis 14, 396. armenta ad fontes vocabat 1, 284. vocabat Iovem 2, 115. manus clamore 4, 597. vocante fato 16, 699. vocat nos ira Senatus 2, 45. quos teſtes vocavi 6, 469. pugnae documenta vocantis 10, 112. quaecunque vocantur Hiberis 4, 59. ſilvis vocatis 8, 503. aggeribus 11, 447.
Vocuntia rura 3, 467.
Vogeſus 4, 213.
Volat cunctis prior 4, 516. volantem calamum 2, 118. volans ſonipes 4, 146. curru volat 2, 263.
Volcarum iter 3, 445.
Voleſus 2, 8. 13, 244.
Volitabat ovans 1, 164. magico volitant cantu manes 1, 97. volitantum flammarum 7, 367. volitare profundo 3, 175.
Volucer chalybs 2, 107. volucri fumo ſimiles 13, 652. curſu plantaque volucri 13, 194. claſſe 4, 31. carina 3, 156. volucri fuga ruentes 17, 589. Nomadum volucrem manum 11, 275. volucres cohortes 12, 484. cervi 3, 297. volucris Pan 13, 345. ſomnus 10, 352. frenos volucri propellunt lumine flammae 17, 96.
Volvit flammas vertex 9, 446. caligine vertex volvitur 4, 309. volvens murmur 8, 114. volvebat ore Hannibalem 11, 113. volvens memorata parentum 13, 35. volvens nubem pulveream 14, 210. convicia 16, 545. mur-

murmura volvuntur luco 3, 698. coelum ſtellas 8, 174. oculos per ora 16, 190. volvens iram exitiumque 5, 518. Coelicolum curas 2, 482. tacito volvebat pectore 11, 34. tempeſtas procella volvitur 5, 539. volvens aevum 3, 579. volvente die 5, 8. rota volvitur aevi 6, 121. funda per inane voluta 10, 152.

Volumina prima 13, 25. curvata gyro 13, 644.

Volucer 5, 261.

Volutat ſub corde 8, 178. 12, 556. cura volutans 17, 186. rerum eventus 8, 209. volutans hoſtis mente necem 5, 369. eventum ſermone volutant 1, 597.

Vomanus 8, 439.

Vomere; vomit ſanguinis rivum 10, 184. terra cruores 5, 91. fax radios 1, 463. flammam frons 17, 390. auras ventus 9, 522. vomebat virus 12, 123. vomentem nimbos aegida 12, 720.

Vorat agmina vertex 4, 230. alimenta vorat Vulcanus arida 14, 310. 17, 98.

Vorax flamma 4, 687.

Votum; per vota vocabat Iovem 2, 115.

Vovebat exuvias 2, 191.

Vox trux 1, 67. prima 1, 78. implebit terras voce 8, 411. ut finitae voces 1, 672.

Vrere gentem flammis 2, 351. urunt ſaltus ad pabula 7, 365. urit Phlegethon ripas 13, 563. decoris urebat pectora flammis 17, 295. ſtimulis urebat metae finis 16, 514. uſta cutem ſoror Mauri 2, 439.

Vrget ad manes veſtigia nati 12, 419. urgens veſtigia Poenorum 12, 223. urgente vapore 4, 688. urgentes ultima fata 7, 224. fortuna urgente 9, 9. malis urgentibus 6, 374. urgentia proelia 6, 265. urgentia terras membra 3, 201. urgens umbone 14, 135. voce urget 1, 383. pondera conti urgebat in hoſtes 15, 685. in reſtantes mucronem urget 10, 25. vulnere arboris urgebat 5, 252. urget factis *quemque* 9, 245.

Vtica 3, 241.

Vvens palatum 7, 651.

Vulcania proles 7, 120. peſtis 7, 366.

Vulgavit terris furores 9, 59.

Vulgus tremendum 5, 108. venerabile 2, 697. poſt funera vulgi 1, 399.

Vulnus augebat civica invidia 8, 21. enſis decidit vulnere laevam 4, 389. aegram vulnere Auſoniam 7, 2. renovas viros ad vulnera cantu 4, 170. per vulnera emenſi noctes 3, 554. vulnera noctis 17, 108. vulnera barbaricae ruentis 5, 648. vulnere arboris urgebat 5, 251. adeſt infeſto vulnere 1, 397.

Vulturnum 8, 530. 9, 495. Vulturna vada 12, 521.

Vultus in ira 14, 530. vultus Tonantis 8, 654. vultu ſine voce precati 6, 567. vultu inſano 4, 335. vultus ſanguine complevit 10, 238.

Vxama 3, 384.

X.

Xanthippus 2, 434. 6, 683. Ledaeo Xanthippo 4, 359.

Z.

Zacynthos 1, 275. 2, 603.

Zama 3, 261.

Zanclaea moenia 14, 48. oris 14, 113.

Zancle 1, 662.

Zephyri 6, 528. 12, 4. flamina 16, 365.

Zeuſis 7, 665.

CORRIGENDA.

Vol. I. p. 239. in nott. lin. 1. leg. *contracti*. p. 259. l. 1. leg. *magna*. p. 287. in notis l. 16. leg. *regebat*. p. 302. in Var. lect. l. 5. *ſecurus ſum*. p. 341. l. 3. *fumant*. — Vol. II. p. 43. l. 10. leg. *Romuleae*. p. 64. l. 4. leg. *hebetatur*. p. 331. in nott. l. 7. leg. *veni*.